

Lärarkollegiet, med vilket *högskolans styrelse* instämt, har vidare i anledning av de sakkunnigas och utredningens ovannämnda förslag anfört bland annat följande:

Det torde inom vårt land för närvarande vara allmänt erkänt, att positiva åtgärder för att befrämja forskningen och den högre tekniska undervisningen genom statsmakternas försorg snarast måste vidtagas. De av de sakkunniga och utredningen framlagda förslagen stode i samklang med nämnda allmänna krav och vore av sådan art, att de omedelbart kunde genomföras. Lärarkollegiet finge därför kraftigt tillstyrka, att de föreslagna åtgärderna vidtoges av statsmakterna.

De föreslagna stipendiernas antal funne lärarkollegiet likväl vara för litet för att man snabbt skulle kunna få fram erforderligt antal unga män intresserade av forskning och högre tekniska studier. De sakkunniga och utredningen hade tydligen haft samma uppfattning, då de i förslaget för framtiden föresloge en fördubbling av stipendiernas antal. Även om industrien och enskilda i viss utsträckning komme att ställa liknande stipendier till de tekniska högskolornas förfogande, torde antalet dock bli för litet. Kollegiet funne det därför nödvändigt hemställa om att statsstipendiernas antal redan för nästa budgetår för tekniska högskolans i Stockholm vidkommande utökades till tolv. Till och med detta antal vore utan tvivel litet, om man toge hänsyn till de många olika tekniska fack, som vore företrädda vid de tekniska högskolorna, och beaktade att det gällde att nu råda bot för de tidigare missförhållanden, som gjort att Sverige på den tekniska forskningens område stode långt efter t. ex. ett sådant land som Schweiz.

Särskilt yttrande i ämnet har till lärarkollegiets protokoll avgivits av professorn H. N. Pallin.

Styrelsen för Chalmers tekniska högskola har i samband med sina anslags-
askanden för budgetåret 1942/43 hemställt om anvisande av medel till främjande av teknisk forskning vid högskolan och därvid anfört bland annat:

Möjligheterna att vid Chalmers tekniska högskola bedriva tekniskt-vetenskaplig forskning hade hittills varit starkt beskurna. Knappheten på anslag till materiel och instrument hade verkat i hög grad hämmande; bristen på medel för avlönande av medhjälpare och biträden hade varit en annan svårighet. I vissa fall hade därtill kommit knapphet på lokalutrymmen. De medel, som stått till förfogande för forskningsändamål i form av avkastning av fonder eller av bidrag från industrier, hade visserligen blivit väl använda, men hade ingalunda motsvarat behoven.

Enligt styrelsens mening skulle vid högskolan med nuvarande lokalutrymmen och med i huvudsak nuvarande utrustning ett fruktbärande forskningsarbete kunna utföras, om blott ett skäligt årligt anslag stode till förfogande för ändamålet. De nuvarande förhållandena i fråga om avstängning från råvaror och krav på nya tekniska lösningar för att finna utvägar ur svårigheterna samt de resultat, som redan nåtts på många områden, torde tillräckligt hava visat betydelsen och nödvändigheten av att årliga forskningsanslag ställdes till högskolornas förfogande.

Från ett flertal lärare vid högskolan hade styrelsen fått mottaga framställningar om anslag för sådana forskningsarbeten, som skulle kunna inom den närmaste framtiden igångsättas med nu tillgängliga lokaler. Den begärda summan uppginge sammanlagt till 190,785 kronor. Anslagen hade

begärts dels för bekostande av materiel och avlönande av arbetshjälp, dels till inköp av sådan instrument- och apparatutrustning, som icke för närvarande funnes tillgänglig. Styrelsen ansåge, att ett årligt forskningsanslag till en början kunde begränsas till 50,000 kronor, men att beloppet sedermera, allt eftersom nya laboratorier utbyggdes, borde ökas. Styrelsen hemställde, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå 1942 års riksdag att för budgetåret 1942/43 bevilja Chalmers tekniska högskola ett forskningsanslag av 50,000 kronor.

Styrelsen har vidare efter hörande av lärarkollegiet vid högskolan med vissa mindre jämkningar tillstyrkt de sakkunnigas och utredningens förslag i fråga om inrättande av en teknisk licentiatexamen. Beträffande de föreslagna stipendierna och forskningsanslagen har styrelsen yttrat följande:

Styrelsen delade de sakkunnigas och utredningens uppfattning, att det i allmänhet vore mycket svårt för en utexaminerad civilingenjör att återvända till högskolan för fortsatta studier, om han väl en gång erhållit anställning inom industrien och vant sig vid större inkomster. Styrelsen ansåge därför de sakkunnigas och utredningens förslag om stipendier för att underlätta ett omedelbart fortsättande av fördjupade studier vid de tekniska högskolorna efter civilingenjörsexamen innebära en åtgärd av största betydelse för att främja utbildandet av tekniska forskare.

Den föreslagna storleken av stipendiebeloppen funne styrelsen vara väl avvägd. I fråga om antalet stipendier ansåge styrelsen, att den föreslagna vägen att börja med ett mindre antal och sedermera öka antalet vore riktig.

De medel, som vid de tekniska högskolorna stode till förfogande för bedrivande av tekniskt-vetenskaplig forskning, hade varit dels avkastningen av de särskilda fonder, som dessa erhållit i donation för sådana ändamål, dels tillfälligt och ofta för bestämda forskningsuppgifter erhållna gåvor av enskilda personer eller industrier. De ordinarie anslagen till högskolans institutioner hade i allmänhet ej räckt till mer än att knappt täcka löpande undervisningsbehov. Vid Chalmers tekniska högskola funnes Hugo Hammars fond, vars avkastning, uppgående till cirka 13,000 kronor per år, stode till förfogande för forskning, dock endast vid den under samma styrelse som högskolan stående skeppsprovvningsanstalten, dels den s. k. forskningsfonden, vars avkastning, som från början varit cirka 21,000 kronor, men nu på grund av ränteläget nedgått till omkring hälften av detta belopp, stode till förfogande för forskningar av allehanda slag. Tillfälliga bidrag spelade jämfört med dessa fonder ringa roll. Då kostnaden för forskningar på grund av det rådande tidsläget sprungit i höjden och de forskningsuppgifter, som uppställde sig, ökats i antal, vore det ifrågasatta forskningsanslaget i hög grad av behovet påkallat.

Kanslern för rikets universitet har, efter inhämtande av yttranden av den filosofiska fakulteten och dess matematisk-naturvetenskapliga sektion samt det större konsistoriet vid universitetet i Uppsala, av den filosofiska fakulteten och det större konsistoriet vid universitetet i Lund ävensom av den matematisk-naturvetenskapliga avdelningen och lärarrådet vid Stockholms högskola, tillstyrkt, att teknisk licentiatexamen finge avläggas vid de båda tekniska högskolorna. Däremot har kanslern i likhet med de i ärendet hörda universitets- och högskolemyndigheterna icke ansett sig kunna biträda förslaget att dylik examen skulle få avläggas i andra ämnen än de tekniska.

Vad angår inrättandet av statliga studiestipendier för licentiatstudier, vore sådana enligt kanslerns mening helt visst synnerligen önskvärda. Kanslern har erinrat, att för universitetens del funnes för närvarande statliga stipendier av denna typ endast inom de juridiska fakulteterna. Dessa stipendier utginge med ett belopp av 2,500 kronor, och vartdera universitetet hade två stipendier. På grund av de högre levnadskostnaderna i Stockholm och Göteborg syntes det kanslern, att ett något högre stipendiebelopp där vore motiverat.

Statskontoret har anfört följande:

Den föreliggande utredningen hade övertygat statskontoret om önskvärheten att vidtaga särskilda åtgärder för stimulerande av forskningsverksamheten vid de tekniska högskolorna i landet. Såsom i ärendet framhållits torde nämligen inrättandet år 1927 av en teknisk doktorsgrad hava visat sig icke vara tillfyllest för att uppmuntra utbildningen av forskare. I detta sammanhang finge emellertid statskontoret bringa i erinran, att ytterligare en åtgärd vidtagits med tanke närmast på en intensifiering av forskningsverksamheten. Ämbetsverket syftade på 1939 års lagtima riksdags beslut att ställa medel till förfogande för ett antal docentstipendier vid de tekniska högskolorna. Till stöd för sitt förslag om inrättande av sådana stipendier anförde tekniska högskolans lärarkollegium, bland annat, att, då speciallärararvodet utginge endast med hänsyn till och i proportion till undervisningens omfattning, högskolan icke kunde fordra, att läraren skulle bedriva forskningsverksamhet vid högskolan. Docentstipendierna skulle framförallt avse att stimulera den tekniska forskningsverksamheten. Högskolans styrelse yttrade över förslaget, bland annat, att det vore tydligt, att högskolan måste få en betydelsefull uppgift, framförallt i att utbilda och ställa till förfogande för forskning lämpade krafter, ty forskningens lyckosamma bedrivande förutsatte främst, att det funnes tillgång på dugliga forskare. Då det vore styrelsens uppfattning, att docentstipendierna skulle vara av stor betydelse för att stimulera intresset för forskning hos härför lämpade ingenjörer, tillstyrkte styrelsen kraftigt lärarkollegiets framställning.

I den föreliggande utredningen hade docentstipendieinstitutionen icke berörts, och statskontoret saknade fördenskull kännedom om verkningarna av tillkomsten av sagda stipendier. Enligt ämbetsverkets mening måste emellertid klarhet vinnas beträffande denna stipendieform, innan åtgärder vidtoges för tillskapande av ett nytt slags stipendier, för vilkas inrättande åberopats väsentligen samma motiv som för de redan tillkomna. Härutöver ville statskontoret framhålla, att genom de icke obetydliga assistentmedel, som stode till högskolornas förfogande, vissa inkomstmöjligheter redan torde finnas för de studerande, vilka för studiernas fortsättande önskade kvarbli vid högskolorna. I betraktande härav finge statskontoret avstyrka anvisandet av medel till s. k. forskarstipendier. Däremot ville statskontoret icke motsätta sig, att bättre möjligheter bereddes för en intensifiering av forskningsverksamheten vid högskolorna. I detta syfte torde, då anvisade materielanslag i stort sett icke syntes tillräckliga för annat än undervisningens behov, böra tagas under övervägande att — såsom föreslagits — under särskilda reservationsanslag anvisa medel för forskningsverksamhetens bedrivande. I vilken utsträckning medel för sådant ändamål borde ställas till förfogande undandroge sig statskontorets bedömande. Statskontoret ville

emellertid i detta sammanhang uttala, att ämbetsverket förutsatte, att, i den mån instrument och apparater av i varje fall mera kostbart slag måste inköpas, forskningen i ämnet koncentrerades till den ena av de båda högskolorna.

Kommerskollegium har i ärendet inhämtat yttranden av Sveriges industriförbund och Sveriges kemiska industrikontor.

Sveriges industriförbund har yttrat:

Den tekniskt-vetenskapliga forskningens betydelse som pådrivande och nyskapande kraft för den industriella utvecklingen torde numera allmänt inses. Industriförbundet hade vid upprepade tillfällen haft anledning ingå på detta spörsmål och hade därvid icke underlåtit att framhålla, att de resurser och arbetsmöjligheter, som i vårt land för närvarande stode till buds för denna forskning, i flera avseenden vore otillfredsställande. Ehuru behovet av reformer i dessa avseenden borde bedömas på lång sikt och oberoende av för tillfället rådande förhållanden, kunde det dock vara befogat påpeka att, när det i nuvarande avspärningsläge gällt att snabbt få till stånd tillverkning av ersättningsvaror eller i annat avseende genomföra en omställning av den industriella produktionen, betydande svårigheter förorsakats icke minst genom bristen på erfarna och högkvalificerade forskare, vilka skulle kunna leda det för dylika uppgifter nödvändiga tekniska utvecklingsarbetet.

Vid överväganden rörande den tekniskt-vetenskapliga forskningens främjande borde i främsta rummet beaktas frågan om tillgången på och utbildningen av forskare. Allt eftersom den tekniska utvecklingen fortskridit hade problemen på det industriella forskningsområdet blivit mer komplicerade, samtidigt som de rent grundläggande, på lång sikt ställda forskningsuppgifternas betydelse för de industriella processerna blivit alltmer uppenbar. Detta hade medfört att avsevärt ökade krav måste ställas på de ingenjörer, som vid industrierna skulle svara för det tekniskt-vetenskapliga utvecklingsarbetet; dessa forskningsingenjörer tilldelades numera uppgifter, som väsentligen skilde sig från driftsingenjörens. Det torde icke kunna bestridas, att en för dylika befattningar speciellt avpassad ingenjörsutbildning hittills saknats i vårt land. En sådan utbildning borde omfatta, vid sidan av det allmänna teoretiska och tekniska vetande, som meddelades under den nuvarande civilingenjörsutbildningen, ett avsevärt fördjupande av de teoretiska kunskaperna inom vissa specialområden samt dessutom, såsom i förslaget framhölles, väsentligt ökade kunskaper angående forskningens metodik och resurser ävensom vana vid självständigt forskningsarbete.

Förbundet funne det med hänsyn härtill synnerligen behjärtansvärt att åtgärder snarast vidtoges i syfte att bereda för forskningen speciellt begärade ingenjörer ökade möjligheter att genom fortsatta studier fördjupa sina kunskaper och öka sin kompetens i ovan berörda avseenden. Förbundet ville i samband härmed erinra om den betydelse som den med den föreslagna licentiatexamen jämförbara doktoringenjörsgarden sedan länge tillmätts i t. ex. Tyskland och Schweiz; doktoringenjörerna hade därför icke blott utgjort värdefulla hjälpkrafter för högskoleprofessorerna vid det av dem bedrivna forskningsarbetet utan hade även på ett iögonenfallande sätt bidragit till att utveckla dessa länders industrier, speciellt på det kemiska området, till en hög grad av vetenskaplig och teknisk fulländning.

De föreslagna anslagen å respektive 100,000 kronor och 50,000 kronor

för främjande av forskningsverksamheten vid våra tekniska högskolor funne förbundet likaledes väl befogade. Det torde vara till fördel för såväl lärarna som de studerande att sambandet mellan teknisk undervisning och forskning på allt sätt stärktes. Av betydelse vore sålunda att jämväl de i driftsarbete eller i administrativa befattningar sysselsätta ingenjörerna under sin utbildning haft sådan kontakt med forskningsverksamhet, att de finge kännedom om den tekniskt-vetenskapliga forskningens arbetsmetoder samt bringades förståelse för dess värde.

Sveriges kemiska industrikontor har anfört bland annat:

Den tekniskt-vetenskapliga forskningen hade hittills i allt för hög grad eftersatts i vårt land. Den högre tekniska undervisningen och den tekniska vetenskapliga forskningen hörde nära samman, ty givetvis kunde en ofullständig teoretisk utbildning icke tjäna som grund för följande vetenskaplig forskning. En första betingelse vore således, att de tekniska högskolorna försåges med tillräckliga lärar- och hjälpkrafter samt modernt utrustade laboratorier för att en fortsatt forskning skulle kunna direkt anslutas till gängse avgångsexamina.

Det borde framhållas, att vår efterblivenhet icke på något tekniskt område vore så kännbar som på det kemiska. Det vore klart, att ett litet land som vårt icke kunde inrätta lika stora forskningsinstitut som de större industrinationerna, men mycket kunde göras och framför allt måste den högre tekniska undervisningen och den därtill hörande forskningen ordnas på ett fullt tillfredsställande sätt. Vore detta fallet, spelade tillgången på råvaror icke längre huvudrollen, exempel finnes som bekant på mindre länder, som trots avsaknad av råvaror utbyggt förädlingsindustrier som kunnat försvara sin plats i konkurrensen med de största industriländernas, vilka senare dessutom ägt rik tillgång på de nödvändiga råvarorna.

En betingelse för att vår kemiska industri skulle kunna utvecklas i jämnhöjd med andra länders vore utnyttjandet av våra forskarbegåvningar, vilket hittills endast i ringa mån varit möjligt. Dessa skulle direkt eller indirekt leda industrien in på nya banor, där ytterligare sysselsättning kunde beredas för tekniker och arbetare samt nyttigheter utvinnas, som komme hela vårt folk till godo. Just nu, när industri och handel stode inför särskilda svårigheter beträffande import av råvaror, vore rätta tiden att införa den förbättring och utvidgning av vår tekniskt-vetenskapliga beredskap, som alltför länge fått anstå, emedan tidigare framställningar om forskningsstipendier beklagligtvis lämnats obeaktade av statsmakterna.

Även om svenska företagare i högre grad än hittills komme att avsätta medel för forskning, så måste dock i första hand staten sörja för den högre tekniska undervisningens ordnande och den i samband därmed stående fria av särskilda särintressen oberoende forskningen.

Kommerskollegium har för egen del framhållit i huvudsak följande:

Förevarande framställningar borde betraktas som ett led i åtgärderna för att genom förstärkt forskningsverksamhet underlätta den inhemska produktionen på olika områden, ej minst på sådana som i nuvarande avspärrningsläge vore av vikt för folkförsörjningen.

Ehuruval staten de senaste åren under tionde huvudtiteln beviljat avsevärt ökade anslag för teknisk forskning föreläge alltjämt på detta område önskemål om anslag av statsmedel, som måste anses vara väl grundade.

Sambandet mellan teknisk utveckling och teknisk forskning hade efter hand allt tydligare framträtt. Allt vidsträcktare forskningsuppgifter måste lösas, om Sverige även framgent skulle kunna hävda sin ställning på det industriella området. Och lösningarna av dessa uppgifter måste sökas i tävlan med de stora industriländerna med dessas betydligt mäktigare undersökningsresurser. Det förtjänade erinras om, i vilken betydande omfattning man numera i utlandet med statliga liksom också med privata medel understödde den tillämpade ingenjörsvetenskapliga forskningen. Redan långt före världskrigsåren 1914—1918 hade forskningens praktiska betydelse klart insetts i Tyskland. Under intryck av erfarenheterna därifrån och med början under nämnda period hade därefter i England och Amerikas förenta stater — med allt fortfarande lämnat kraftigt stöd från det allmännas sida — skapats stora anstalter, inriktade på praktiskt-vetenskaplig forskning.

För Sveriges del vore centralhårdarna för denna forskning, jämte ingenjörsvetenskapsakademien, de tekniska högskolorna i Stockholm och Göteborg, och det hade i växande grad från de praktiskt arbetande industrimännens sida framkommit berättigade önskemål om att dessa skolors forskningsresurser finge utvidgas och desslikes göras effektivare.

Kollegium hade redan tidigare i utlåtande av den 26 september 1941 tillstyrkt en framställning om viss förhöjning av ingenjörsvetenskapsakademiens anslag, och från samma utgångspunkter vore det här förevarande förslaget om åtgärder för främjande av forskningen vid de båda tekniska högskolorna att hälsa med tillfredsställelse. Högskolornas lärare hade för närvarande, på grund av undervisningsplikt och brist på penningmedel till utrustning och hjälparbetskrafter, stora vanskligheter att bedriva särskilda undersökningsarbeten, vartill de eljest kunde äga de största förutsättningar och som också kunde bli till stort allmänt praktiskt gagn. Genom ifrågavarande anslag skulle dessa vanskligheter minskas. Vad de studerande beträffade vore det ett känt förhållande, att även de av dem som hade god studie- och forskningsbegåvning oftast sökte att så snart som möjligt få inkomstbringande befattning i förvärsarbetet i stället för att fortsätta studierna. Genom de här föreslagna studiestipendierna skulle det ställa sig ekonomiskt mindre ofördelaktigt för dylika studerande att fortsätta med forskningsarbetet. Ifrågavarande stipendier vore även avsedda att utdelas på ett tidigare stadium än de, för övrigt mycket fåtaliga docentstipendier, som nu på allra senaste tiden kommit även de tekniska högskolorna till del. De torde få betraktas som en värdefull komplettering till docentstipendierna, med vilka viss undervisningsskyldighet vore förenad.

I detta sammanhang ville collegium fästa uppmärksamheten på att nu ifrågavarande stipendieanslag tedde sig ganska blygsamma vid en jämförelse med de bidrag staten numera enligt beslut av 1939 års riksdag lämnade vid universitetsstudier. Såsom reservationsvis vid frågans riksdagsbehandling framhölls (statsutskottets utlåtande nr 111) kunde det vara fara för, att på detta sätt ungdomens intresse alltför mycket inriktades på teoretiska studier på bekostnad av alternativet med en utbildning till framtida praktisk verksamhet vid fackhögskolorna.

Vad anginge den föreslagna teknologie licentiatexamen torde denna också kunna i sin mån bidra till att ett ökat antal studerande fortsatte sina högskolestudier efter avlagd ingenjörsexamen, varigenom alltså forskningsintresset också gagnades. I detta avseende finge erinras om de gynnsamma erfarenheter man alltjämt hade av den tyska doktoringenjörsexamen.

Sammanfattningsvis finge alltså kollegium tillstyrka förevarande från de sakkunniga och utredningen samt högskolorna framkomna förslag, vilka förslag enligt kollegii mening borde betraktas som ett värdefullt led i åtgärderna för en intensifiering av den tekniska forskningen, en intensifiering, som vore av den största betydelse för vår fortsatta industriella utveckling.

Ingenjörsvetenskapsakademien har yttrat huvudsakligen följande:

Förslaget om inrättande av en högre examen vid de tekniska högskolorna syftade till att avhjälpa bristen på kvalificerade forskningskrafter inom industrien. Akademien kunde för sin del vitsorda, att ett trängande behov föreläge av sådana arbetskrafter, särskilt på det kemiskt-tekniska området, men även inom vissa andra gebit, såsom inom värmetekniken, elektrotekniken och flygtekniken. Den snabba takt, som karakteriserade de senaste årens utveckling inom teknik och industri, sammanhängde intimt med de markerade framsteg, som samtidigt gjorts på de grundläggande naturvetenskapernas fält. Det tekniskt-vetenskapliga framstegsarbetet bleve allt mera färgat av landvinningarna inom kemi, fysik och matematik. Särskilt inom kemien hade under de senaste åren kunnat konstaterats en rent av revolutionerande utveckling, och för att följa denna måste den nutida kemisten i högre grad än tidigare jämväl vara förtrogen med den moderna fysiken och kunde betjäna sig av de matematiska hjälpmedlen. Vissa delar av värmeläran, elektricitetsläran och strömningsläran vore numera så intimt sammanvävda med ren fysik och matematik, att det kunde vara svårt att urskilja några gränslinjer. I många fall gjordes de nya framstegen just på gränsområden mellan olika vetenskaper. I och med att sålunda den till grund för den industriella utvecklingen liggande tekniken bleve allt mer komplicerad, bleve det en ofrånkomlig konsekvens, att det kunskapsmaterial, vilket de som skulle leda denna utveckling måste tillägna sig, såväl i kvantitativt som kvalitativt avseende motsvarade väsentligt högre krav än som blott för ett fåtal år sedan varit fallet.

Om det sålunda inom akademien rädde enstämmighet i fråga om behovet av fördjupade studier för vissa kategorier ingenjörer och om det trängande behovet av åtgärder för åstadkommande av ett sakernas bättre läge, hade däremot någon tvekan rått om bästa vägen att ernå detta. Man hade ansett sig böra noga överväga, huru de föreslagna åtgärderna kunde komma att påverka rådande förhållanden. Vad den nuvarande civilingenjörsexamen beträffade vore man inom akademien ense om att en förlängning av studietiden icke vore lycklig. Å andra sidan hade det konstaterats, att den tekniska doktorsgraden icke förvärvats av tillräckligt många för att fylla behovet av för mera vetenskapliga arbeten tränade ingenjörer. En mellanliggande studieform vore sålunda enligt akademiens mening önskvärd.

Den korta tid, som stått till buds för remissens behandling, hade icke medgivit ett så grundligt dryftande av frågan beträffande den enligt akademiens mening lämpligaste formen för de meromnämnda specialstudierna, att akademien kunde avgiva ett enhälligt, slutgiltigt formulerat yttrande. Av de förda överläggningarna framginge emellertid, att det inom akademien rädde en allmänt utbredd uppfattning, att den föreslagna påbyggnaden på civilingenjörsexamen borde taga formen av ett fortsatt ordnat studium, att detta borde utmynna i ett betyg eller diplom av något slag, att dessa specialstudier borde kunna inriktas på matematik och grundläggande natur-

vetenskapliga ämnen och närliggande teoretiska tillämpningsämnen samt att därvid särskild vikt borde läggas på självständig forskningsverksamhet.

De framlagda förslagen om särskilda anslag till forskningens befrämjande dels i fråga om stipendier och dels i fråga om bedrivande av forskning vid de tekniska högskolorna ville akademien för sin del liksom i tidigare uttalanden kraftigt tillstyrka under betoning av att behovet av sådana forskningsbefrämjande åtgärder vore så stort, att de ifrågavarande förslagen torde få betraktas såsom provisoriska i avvaktan på att den fortgående utredningen förde till mera slutgiltiga resultat.

Svenska teknologföreningen har yttrat i huvudsak följande:

Föreningen instämde till fullo i de sakkunnigas uttalanden beträffande behovet av forskningsingenjörer. Det rådde stor brist på lämpliga krafter för den tekniskt-vetenskapliga forskningen och denna brist hade icke kunnat täckas genom inrättande av teknologie doktorsgraden. På grund av den långa studietiden hade teknologie doktorsgrad vunnits endast av ett relativt fåtal. Särskilt den kemiska industrin hade för sina forskningsuppgifter i stor utsträckning nödgats anlita vid universiteten utbildade vetenskapsmän. Den tekniskt-vetenskapliga forskningen vid högskolorna bedrevs icke i önskvärd omfattning, beroende såväl på otillräckliga anslag som bristen på lämpligt utbildade forskare

Inom vissa industrier hade dessutom i viss utsträckning framträtt behov av personer med mera djupgående teknisk utbildning än civilingenjörerna vid avgångsexamen hunnit tillägna sig, även för uppgifter direkt sammanhörande med företagets drift och ledning. Det vore utan tvivel i hög grad önskvärt, att en del av ingenjörerna i ledande ställning inom industrin utgjordes av personer med djupare kunskaper och större träning i vetenskapligt arbete än som ernåddes genom en fyraårig civilingenjörsutbildning. Man kunde i detta hänseende exempelvis peka på förhållandena inom den kemiska industrin i Tyskland och Schweiz, där de tekniska ledarna nästan uteslutande utgjordes av personer, som avlagt doktoringenjörsexamen. Den föreslagna tekniska licentiatexamen svarade nära mot doktoringenjörsexamen i dessa länder och syntes väl lämpa sig även för detta ändamål. Enär den nya examen sålunda kunde vara ägnad att frambringe såväl forskningsingenjörer som ingenjörer för krävande ställningar inom andra områden av industriell verksamhet, ville svenska teknologföreningen varmt tillstyrka inrättandet av en dylik examen, utformad i enlighet med de sakkunnigas och utredningens förslag.

Förslaget om inrättandet av 6 stipendier vid tekniska högskolan i Stockholm och 3 stipendier vid Chalmers tekniska högskola, vart och ett å 5,000 kronor, samt om anslag här till för budgetåret 1942/43 finge föreningen likaledes livligt tillstyrka med uttalande av sin förhoppning, att antalet stipendier av detta slag snart skulle kunna betydligt ökas.

Slutligen ville föreningen också med understrykande av frågans utomordentliga aktualitet på det varmaste tillstyrka förslaget om två särskilda reservationsanslag å respektive 100,000 och 50,000 kronor för budgetåret 1942/43 för bedrivande av forskning vid tekniska högskolan i Stockholm, respektive Chalmers tekniska högskola.

I sina anslagsäskanden för budgetåret 1942/43 har *lärarkollegiet vid tekniska högskolan i Stockholm* gjort framställning om anvisande av ett anslag

å 20,000 kronor till utgivande av en enhetlig publikationsserie, innefattande de forskningsresultat, som framkomme vid högskolans olika institutioner.

Högskolans styrelse har understrukit vikten av att de resultat, som vunnas genom forskning vid högskolan, bleve publicerade. Det syntes emellertid styrelsen icke önskvärt, att högskolan ålades skyldighet att utgiva en särskild publikationsserie. Styrelsen tillstyrkte därför, att det äskade beloppet ställdes till högskolans förfogande för publicering på lämpligt sätt av de vid högskolan vunna forskningsresultaten.

1940 års sakkunniga för den högre tekniska undervisningen ha anförut följande:

De sakkunniga delade styrelsens uppfattning, att någon skyldighet ej borde åläggas högskolan att utgiva en särskild publikationsserie. Det vore däremot önskvärt, att högskolan erhöles medel för publicering av vid högskolan vunna forskningsresultat på gängse sätt inom förefintliga publikationer med möjlighet till anskaffande av särtryck eller på annat sätt. En dylik publiceringsverksamhet skulle även bli till fördel för högskolans bibliotek, som härigenom skulle erhålla ett gott utbytesmaterial. Enligt de sakkunnigas mening torde det äskade beloppet — 20,000 kronor — ej blott böra avse tekniska högskolan i Stockholm utan även Chalmers tekniska högskola, att fördelas mellan de två tekniska högskolorna med förslagsvis respektive 14,000 kronor och 6,000 kronor.

Samtliga de i ärendet hörda myndigheterna äro ense med de sakkunniga och utredningen om nödvändigheten av att åtgärder vidtagas i syfte att stärka den tekniska forskningens ställning och utvecklingsmöjligheter. Såsom kommerskollegium framhållit torde de framställda förslagen böra betraktas som ett led i åtgärderna för att genom ökad forskningsverksamhet underlätta den inhemska produktionen på olika områden, ej minst på sådana, som i nuvarande avspärrningsläge äro av vikt för folkförsörjningen. För innevarande budgetår äro under tionde huvudtiteln vissa anslag upptagna för liknande ändamål. Sålunda utgå 120,000 kronor såsom bidrag till ingenjörsvetenskapsakademien för tekniskt-vetenskaplig forskningsverksamhet inom kraft- och bränsleområdet samt 300,000 kronor till statens uppfinnarnämnd för undersöknings- och försökskostnader, varjämte ett anslag å 300,000 kronor står till förfogande för att efter Kungl. Maj:ts bestämmande användas för undersökningar, avseende utnyttjande av vissa inhemska råvarutillgångar m. m. Ehuru staten sålunda redan lämnat avsevärda anslag till teknisk forskningsverksamhet synes emellertid på grund av sambandet mellan teknisk utveckling och teknisk forskning ytterligare åtgärder från det allmännas sida påfordras till stöd för den grundläggande ingenjörsvetenskapliga forskningen, därest vårt land i konkurrens med de stora industriländerna skall kunna hävda sin ställning på det industriella området. Det synes själfallet, att de tekniska högskolorna jämte ingenjörsvetenskaps-

Departementschefen.

akademien böra intaga ställningen såsom centralhårdar för denna forskning. Av den föreliggande utredningen framgår emellertid, att de tekniska högskolorna för närvarande icke äro utrustade med sådana resurser att de kunna i önskvärd utsträckning utnyttjas för forskningsändamål, varjämte bristen på forskare gjort sig starkt gällande.

Vad sistnämnda fråga beträffar, hava de sakkunniga och utredningen påvisat, att detta förhållande till stor del är beroende på att inom den till fyra år beräknade studietiden vid högskolorna utrymme icke kan beredas för den speciella utbildning, som kräves för att dana forskare. De fyra studieåren avse nämligen att utbilda ingenjörer huvudsakligen för industriens mera omedelbara behov. För utbildande av forskare på det tekniskt-vetenskapliga området erfordras specialstudier av helt annan art och större omfång. De sakkunniga och utredningen hava vidare framhållit, att tillkomsten av den nuvarande tekniska doktorsgraden, som avsetts att uppmuntra utbildningen av forskare, icke infriat de förhoppningar man ställde på densamma vid dess inrättande år 1927. Hittills hava nämligen endast 29 personer eller knappt två per år erövrat denna grad. Orsakerna till att denna studieväg blivit i så ringa utsträckning beträdd torde bland annat och i icke ringa mån bero därpå, att fordran på två års praktisk verksamhet efter avlagd examen i hög grad kommit att utgöra ett återhållande moment. De ingenjörer, som omedelbart efter sin examen vinna anställning i det praktiska livet, bliva av olika anledningar sedermera hindrade att tillgodose sina intressen för teoretiska studier. Industri och näringsliv ha åtminstone hittills omedelbart absorberat de färdiga ingenjörerna och berett dem relativt goda ekonomiska villkor. Att under sådana förhållanden få ingenjörerna att kvarstanna vid högskolorna för fortsatta teoretiska studier ter sig enligt de sakkunnigas och utredningens mening tämligen hopplöst. I syfte att skapa betingelser för en gynnsammare utveckling på detta område föreslå de sakkunniga och utredningen inrättandet av särskilda stipendier till sådana studerande, som omedelbart efter avlagd examen eller senare önskade vid högskolorna fortsätta sina teoretiska studier. Stipendierna hava föreslagits till 5,000 kronor, vilket ungefärligen torde motsvara vad en nyutexaminerad ingenjör för närvarande kan påräkna i lön. Införande av dessa stipendier — för nästa budgetår sex vid tekniska högskolan i Stockholm och tre vid Chalmers tekniska högskola — borde dock betraktas såsom en åtgärd av interimistisk natur, föranledd av den brist på krafter för tekniskt-vetenskaplig forskning, som för närvarande föreligger. För de studerande, som skulle fortsätta sin utbildning vid högskolorna borde enligt de sakkunnigas och utredningens mening dessa studier lämpligen resultera i avläggandet av en examen. I sådant avseende hava de sakkunniga och utredningen förordat, att en ny examen, benämnd teknisk licentiatexamen, skulle inrättas vid högskolorna, vilken examen skulle berättiga till avläggande av disputationssprov för vinnande av teknisk doktorsgrad. Teknisk licentiatexamen, vilken skulle av-

läggas i minst två av professur företrädda ämnen, varav minst ett skulle vara tekniskt tillämpningsämne, skulle helt ersätta den nuvarande förprovningsen för disputation. Fordran på två års praktisk verksamhet skulle bortfalla för licentiat, som önskade erövra doktorsgraden.

Förslaget om inrättandet av teknisk licentiatexamen vid de tekniska högskolorna har tillstyrkts av de i ärendet hörda myndigheterna. Beträffande frågan om denna examens närmare utformning har däremot i de avgivna yttrandena viss meningsskiljaktighet framträtt. Sålunda hava vederbörande universitets- och akademiska högskolemyndigheter ansett, att den ifrågasatta licentiatexamen icke borde få avläggas i andra ämnen än de tekniska, medan de tekniska högskolemyndigheterna och ingenjörsvetenskapsakademien liksom de sakkunniga och utredningen starkt hävdad, att denna examen även bör få omfatta rent naturvetenskapliga ämnen.

För egen del har jag funnit, att övertygande skäl blivit anförda för införandet av en teknisk licentiatexamen, vilket i sin mån torde komma att bidra till att ett ökat antal studerande efter avlagd examen komma att fortsätta sina högskolestudier. Detta måste direkt bliva till gagn för forskningsintresset. Jag tillstyrker alltså i princip de sakkunnigas och utredningens förslag om inrättandet av ifrågavarande examen. Till frågan om själva examens utformning och vad därmed står i samband är jag icke beredd att nu taga ställning. De sakkunniga och utredningen torde enligt min mening böra beredas tillfälle att avgiva förnyat yttrande i ämnet i anledning av de erinringar, som framställts av företrädarna för de akademiska lärosätena. Sedan detta yttrande inkommit är det min avsikt att ånyo anmäla detta ärende för Kungl. Maj:t.

Vad de föreslagna stipendierna angår har någon erinran icke rests mot deras inrättande från annat håll än från statskontorets sida. Detta ämbetsverk har sålunda avstyrkt framställningen i denna del.

Huruvida ett inrättande av de föreslagna stipendierna för främjande av högre tekniska studier kan komma att, såsom de sakkunniga och utredningen hävdad, i avsevärdare mån skapa en gynnsammare utveckling på det tekniska forskningsområdet än nu är förhållandet, är givetvis svårt att bedöma. På grund av vad de sakkunniga och utredningen anför och med hänsyn till det stöd ifrågavarande förslag vunnit från samtliga i ärendet hörda myndigheter, fränsett statskontoret, vill jag emellertid för min del förorda, att en försöksanordning på detta område kommer till stånd enligt de av de sakkunniga och utredningen uppdragna riktlinjerna. Jag anser mig dock icke kunna förorda, att stipendiebeloppen för närvarande fastställas till högre belopp än 2,500 kronor, d. v. s. samma belopp som stipendierna för främjande av högre juridiska studier. I anledning av vad statskontoret i detta sammanhang anför får jag framhålla, att docentstipendierna icke äro jämförliga med de nu föreslagna stipendierna. Innehavaren av ett docentstipendium har nämligen redan dokumenterat sig såsom forskare, medan

studiestipendierna avse att utbilda forskare. Härtill kommer, att viss undervisningsskyldighet är förenad med docentstipendierna (i regel 20 timmar under höstterminen och 25 timmar under vårterminen). Icke heller assistentmedlen kunna ersätta de föreslagna stipendierna. Dessa medel disponeras för avlönande dels av heltidsanställda förste assistenter, dels ock av timavlönade assistenter. I sistnämnda assistentbefattningar — som dock äro förhållandevis lågt avlönade — kan man möjligen tänka sig även utexaminerade studerande, vilka vid högskolan önska fortsätta sin utbildning. Detta är emellertid icke en önskvärd utveckling, enär det är av den största betydelse för arbetet vid högskolorna att till dessa befattningar förvärva personer med viss erfarenhet från tidigare industriell verksamhet, vilka kunna berika undervisningen med praktiska synpunkter och rön av olika slag. Därest erfarenheten framdeles komme att visa att inrättandet av nu ifrågavarande studiestipendier icke får åsyftad verkan med avseende å ökad rekrytering till den tekniskt-vetenskapliga forskningens verksamhetsfält, torde dessa statsstipendier icke vidare böra utgå. Jag tillstyrker alltså, att stipendiebeloppet fastställas till 2,500 kronor och att för budgetåret 1942/43 för ändamålet anvisas ett reservationsanslag av 22,500 kronor, motsvarande sex stipendier vid tekniska högskolan i Stockholm och tre vid Chalmers tekniska högskola. Det torde böra överlätas åt vederbörande högskolas styrelse att efter ansökan utdela ifrågavarande stipendier. Stipendierna böra sökas årligen och normalt få behållas under två år, vederbörande styrelse dock obetaget att, om särskilda skäl härför föreligga, utsträcka stipendietiden till högst tre år. Den, som en gång innehaft dylikt stipendium, bör vid senare tillfälle icke äga rätt att komma i åtnjutande av sådant. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att, efter förslag från högskolornas styrelser, fastställa närmare föreskrifter i ämnet.

Såsom av utredningen i ärendet framgår äro högskolornas materielanslag i stort sett beräknade för undervisningens behov och lämna icke tillgång till bestridande av utgifter för forskningsändamål. I enlighet med de sakkunnigas och utredningens förslag, till vilket samtliga i ärendet hörda myndigheter givit sin anslutning, tillstyrker jag, att särskilda medel anvisas för intensifiering av forskningsverksamheten vid högskolorna. Emot de föreslagna anslagsmedlens storlek, sammanlagt 150,000 kronor, har jag icke funnit något att erinra. Jag kan emellertid för min del icke förorda att nämnda medel ställas till högskolestyrelsernas förfogande, utan föreslår att ett reservationsanslag å 150,000 kronor till bidrag till främjande av teknisk forskning uppföres på riksstaten, att disponeras av Kungl. Maj:t, för att efter förslag av högskolornas styrelser användas för sådana forskningsuppgifter, som finnas böra understödjas från statens sida. Genom att koncentrera medelsanvisningen hos Kungl. Maj:t skapas möjligheter att väga olika krav från de båda högskolorna mot varandra, varjämte Kungl. Maj:t erhåller en samlad överblick över hela verksamheten på detta betydelsefulla område.

Såsom ovan framhållits disponeras även det under tionde huvudtiteln utgående anslaget till undersökningar, avseende utnyttjande av vissa inhemska råvarutillgångar m. m. på liknande sätt.

I detta sammanhang vill jag vidare särskilt betona önskvärdheten av att samarbete på forskningsverksamhetens område bör äga rum mellan de tekniska högskolorna samt universitetens naturvetenskapliga fakulteter och Stockholms högskolas motsvarande avdelning, i syfte att i största möjliga mån utnyttja tillgängliga resurser och till buds stående arbetskrafter. Enligt vad jag inhämtat torde denna fråga bli förämål för övervägande inom utredningen för den tekniskt-vetenskapliga forskningens ordnande.

Vad slutligen angår det framställda förslaget om anvisande av statsmedel till de tekniska högskolorna för publicering av vunna forskningsresultat anser jag mig icke kunna för närvarande biträda detsamma.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1942/43 anvisa

dels till Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna:
Stipendier för främjande av högre tekniska studier ett reservationsanslag av kronor 22,500;

dels ock till Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Bidrag till främjande av teknisk forskning ett reservationsanslag av kronor 150,000.

[113.] 15. **Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar.** I riksstaten fanns tidigare ett anslag till Tekniska högskolan: Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar. Från och med innevarande budgetår avser anslaget jämväl Chalmers tekniska högskola. Anslaget, som är uppfört med 1,500 kronor, fördelas mellan de två tekniska högskolorna efter överenskommelse mellan högskolornas styrelser. Lärarkollegiet och styrelsen vid tekniska högskolan i Stockholm ha hemställt om en anslagshöjning med 500 kronor, vilket belopp avsåges för Chalmers tekniska högskola.

I avbidan på närmare erfarenhet rörande medelsbehovet för Chalmers tekniska högskolas vidkommande förordar jag, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna:*
Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar för budgetåret 1942/43 anvisa ett anslag av kronor 1,500.

[114.] 16. **Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden, förslagsanslag.** Beträffande dessa ersättningar gälla i huvudsak samma bestämmelser som tillämpas i fråga om universiteten.

Anslagsbelastningen i avrundade tal framgår av följande tablå:

Budgetår	Anvisat belopp kronor	Nettoutgift kronor
1938/39	3,000	2,000
1939/40	2,000	11,400
1940/41	1,000	6,500
1941/42	3,000	

Tekniska högskolan i Stockholm har hemställt om oförändrat anslag för nästa budgetår.

Departement-
schefen.

I enlighet med högskolans förslag torde förevarande anslag för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp.

I detta sammanhang får jag erinra, att tekniska högskolan anhållit om återuppförande på riksstaten av det sedan budgetåret 1936/37 utgående anslaget till ersättning åt opponenter vid disputationer vid de tekniska högskolorna, vilket anslag för innevarande budgetår indragits under hänvisning till att indragning skett av motsvarande anslag vid universiteten. Med anledning av högskolans framställning må framhållas, att under de fem budgetår, då anslaget varit anvisat, detsamma icke någon gång behövt anlitas. Även om understundom — såsom fallet synes ha varit innevarande budgetår — behov av medel till ifrågavarande ändamål uppstår, torde likväl något särskilt anslag för ändamålet icke erfordras å riksstaten. Jag avstyrker alltså bifall till högskolans förslag.

Jag hemställer sålunda endast, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna:*
Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden för budgetåret
1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 3,000.

G. Skolöverstyrelsen.

[115.] 1. **Skolöverstyrelsen: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 806,900 kronor. Personalförteckning och avlöningsstat med därtill hörande bestämmelser äro intagna på sid. 483 ff. i statsliggaren.

Skolöverstyrelsen har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår hemställt, att anslaget måtte höjas med i runt tal 24,800 kronor. Sålunda har överstyrelsen i anledning av tjänsteförteckningssakkunnigas förslag hemställt om följande ändringar i anslagets disposition, vilka delvis gå längre än de sakkunniga föreslagit:

1) uppflyttning av förste bibliotekskonsulenten från lönegraden A 26 till A 30	kronor +	736
2) uppflyttning av tre sekreterare från lönegraden A 24 till A 26 . . .	» +	2,478
3) förändring av befattningen som konsulent för husligt arbete till tjänst i lönegraden A 26	» +	1,863
4) förändring av en vakant tjänst som registrator och aktuarie i lönegraden A 21 till registratorstjänst i lönegraden A 14	» +	4,794

Härutöver har överstyrelsen föreslagit:

5) indragning av ett kontorsbiträde på statistiska avdelningen (beroende av utnämningsfråga, varför kostnadsminskningen ej medräknats) . .	»	—
6) inrättande av en tjänst som administrativ byråchef i lönegraden Eo 30	» +	10,716
7) anställande av en inspektör för barnavårdsundervisningen	» +	600
8) anställande av en halvtidsamanuens i lönegraden Eo 15 på statistiska avdelningen	» +	2,400
9) ökad kostnad för ett vikarierande extra ordinarie kontorsbiträde på statistiska avdelningen	» +	500
10) indragning av en extra befattningshavare, om förslaget under 4) genomföres	» —	3,450
11) löneklassuppflyttningar för extra ordinarie personal	» +	4,000

Summa ökning kronor 24,637.

Av överstyrelsens framställning inhämtas bland annat följande:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän. Överstyrelsen erinrade, att tjänsteförteckningssakkunniga föreslagit ombildning av den vakanta registrators- och aktuariefattningen i lönegraden A 21 till registratorsbefattning i lönegraden A 14. Med hänsyn till den nuvarande tjänstinnehavaren funne överstyrelsen det emellertid synnerligen önskvärt, om med nämnda ombildning kunde anstå i avvaktan på omorganisation av överstyrelsen.

Jämlikt kungl. brev den 17 maj 1935 ålåg det överstyrelsen att anmäla förändringar i fråga om befattningar på den statistiska avdelningen, vilka enligt riksdagens beslut skulle indragas. Ett kontorsbiträde på statistiska avdelningen hade den 20 augusti 1941 utnämnts till kanslibiträde hos överstyrelsen, varför en kontorsbiträdestjänst på statistiska avdelningen torde bli ledig och sålunda skulle indragas. Då utnämningen emellertid icke ännu vunnit laga kraft, hade överstyrelsen icke på grund av utnämningen ansett sig böra i sina petita göra någon ändring i kostnadsberäkningarna eller personalförteckningen.¹

Administrativ byråchefstjänst. Överstyrelsens hemställan för budgetåret 1941/42 om anvisande av medel till en administrativ byråchefsbefattning i lönegrad Eo 30 hade ej vunnit bifall. Överstyrelsen måste ännu en gång framhålla, att lösningen av denna fråga vore av så grundläggande betydelse för en rationell organisation av ämbetsverkets arbete, att den icke utan de allvarligaste olägenheter kunde ställas på framtiden. Inom överstyrelsens samtliga avdelningar handlades ärenden, där grundlig juridisk-administrativ utbildning och expertis vore erforderlig. I första hand avsåges en förstärkning av läroverksavdelningens arbetskrafter. På läroverksavdelningen vilade en ytterst viktig och omfattande inspektionskyldighet, vilken det blivit allt svårare för avdelningens ledamöter att fullgöra. Inrättandet av en dylik administrativ byråchefstjänst kunde icke anses föregripa lösningen av överstyrelsens omorganisationsfråga, då enighet syntes råda om det oavvisliga behovet av minst en sådan tjänst inom ämbetsverket.

Inspektör för barnavårdsundervisningen. Då lärlingsskolor för husligt arbete år 1919 inrättats, hade i undervisningsplanen upptagits bland annat ämnet hälsovård, vilket även innefattade grunderna för barnavård. I allmänhet förekomme endast teoretisk och demonstrationsundervisning i detta ämne. I några av lärlingsskolorna och de enskilda statsunderstödda husmodersskolorna meddelades dock undervisning även i praktisk barnavård. Under senare år hade allt större vikt lagts vid barnavårdsundervisningen, icke minst efter den av befolkningskommissionen företagna utredningen, och allt flera skolor hade tagit upp ämnet i sin undervisningsplan. För närvarande meddelades i ett 20-tal skolor med yrkesundervisning i husligt arbete undervisning i såväl praktisk barnavård som barnavårdslära. I 55 lärlingsskolor meddelades fullständiga lärlingskurser i husligt arbete, varjämte s. k. kurser för äldre meddelade undervisning i enbart barnavårdslära med demonstrationer.

Det syntes synnerligen önskvärt, att den viktiga undervisningen i barnavård bleve föremål för — förutom den inspektion, som kunde utövas av konsulenten för husligt arbete — inspektion av särskild fackkunnig person. Fördens skull vore tillsättandet av en erfaren och lämplig barnavårdslärlarinna som sakkunnigt biträde eller inspektör för barnavårdsundervisningen välbetänkt och av behovet påkallat. På grund av de statsfinansiella förhållandena ville överstyrelsen emellertid begränsa sig till att för möjliggörande av inspektion endast begära ett mindre belopp, 600 kronor. Anslagsmedlen till inspektörer och sakkunniga biträden borde därför ökas från 16,500 kronor till 17,100 kronor.

Icke-ordinarie personal på statistiska avdelningen. Erfarenheterna under det gångna budgetåret hade tydligt visat de synnerligen avsevärda olägen-

¹ Utnämningen har numera vunnit laga kraft.

heter, som reduceringen av den mera kvalificerade personalen å statistiska avdelningen från förutvarande tre tjänstemän (en förste aktuarie och två aktuarier) till numera blott två tjänstemän måste medföra. Enligt överstyrelsens mening kunde i själva verket undervisningsstatistiken icke skötas på ett tillfredsställande sätt, om antalet av ifrågavarande tjänstemän även för framtiden inskränktes till två. Med hänsyn till det statsfinansiella läget hemställde överstyrelsen för budgetåret 1942/43 dock endast om medel till avlönande av en ytterligare tjänsteman, vilken borde placeras i lönegrad Eo 15 och tjänstgöra å statistiska avdelningen under sex månader av året. Av personalen vid statistiska avdelningen återstode numera att indraga jämlikt 1935 års riksdagsbeslut en kansliskrivare och ett kontorsbiträde. Vid förfall för någon av dessa tjänstemän finge förordnande å tjänsten icke meddelas. Emellertid hade medgivits, att högst 500 kronor finge utgå till bestridande av vederbörliga kostnader för ett extra ordinarie kontorsbiträde vid samtidig ledighet för en kansliskrivare och ett kontorsbiträde.¹ Under innevarande budgetår torde en kontorsbiträdesbefattning på statistiska avdelningen bli ledig (se ovan) och följaktligen enligt gällande föreskrifter komma att indragas. Då därefter vikarier kunde förordnas på samtliga kontorsbiträdestjänster men däremot fortfarande icke på en till indragning avsedd kansliskrivartjänst, vore här ifrågavarande anslag erforderligt genast vid första ledighet för en av kansliskrivarna *samt* vid uppkommen vakans å en av kansliskrivartjänsterna, i sistnämnda fall för tiden intill dess anslag beviljats till icke-ordinarie arbetskraft som ersättning för den indragna kansliskrivartjänsten. De senaste årens erfarenheter hade otvetydigt visat, att, vid eventuellt uppkommande längre ledighet eller vakans å den till indragning avsedda kansliskrivarbefattningen, motsvarande icke-ordinarie arbetskraft nödvändigt måste snarast och varaktigt ställas till statistiska avdelningens förfogande, därest arbetet skulle kunna hållas åtminstone någorlunda flytande och ej bli ytterligare allvarligt försenat. Då överstyrelsen emellertid icke ansåge sig för närvarande böra räkna med eventualiteten av mycket långvarig ledighet å någon av kansliskrivartjänsterna, inskränkte överstyrelsen sig till att för budgetåret 1942/43 hemställa om ett till 1,000 kronor höjt belopp, att utgå till bestridande av vederbörliga kostnader för ett extra ordinarie kontorsbiträde vid ledighet å eller vid indragning av en kansliskrivartjänst på statistiska avdelningen.

Vissa andra frågor rörande den icke-ordinarie personalen. Därest anstånd icke medgäves med ombildning av den vakanta registrators- och aktuarietjänsten — som för närvarande uppehölls av en extra ordinarie tjänsteman i lönegrad Eo 18: 20 — till en registratorstjänst (A 14), skulle från posten till övrig icke-ordinarie personal bortgå ett belopp av 7,245 kronor, varav 351 kronor utgjorde vikariatsersättning. Då emellertid ifrågavarande extra ordinarie tjänsteman vid registratorstjänstens ombildning sannolikt kunde beräknas återgå till sin tidigare tjänst såsom amanuens i Eo 18 och i stället en extra befattningshavare i lönegrad 7 kunde beräknas bli entle-

¹ 1935 års beslut om den statistiska avdelningens omorganisation innebar bland annat, att, sedan den ordinarie biträdespersonalen nedbragts till det beslutade antalet (d. v. s. 7, bortsett från expeditivvakten), skulle avdelningen därutöver få i mån av behov disponera över 2 skrivbiträden i lönegraden Eo 2 under 6 månader av året; biträdespersonalen har sålunda avsetts skola framdeles bestå av 8 personer för helt år räknat. Nämnda medgivande avsåg att förhindra att biträdenas antal skulle tidvis kunna nedgå under 8 (jfr 1938 års åttonde huvudtitel, punkt 106).

digad, bleve den faktiska minskningen endast i runt tal 3,100 kronor jämte 350 kronor (vikariatsersättningen) eller sammanlagt i runt tal 3,450 kronor.

I de beräkningar, som låge till grund för innevarande budgetårs stat, hade ersättning till undervisningsrådets vikarier vid semester och vid vissa ledigheter icke uppförts under ordinarieposten utan tänkts ingå i icke ordinarieposten. Då ifrågakarande vikarier i flertalet fall vore ordinarie tjänstemän, vore det måhända riktigare att överföra ett belopp, förslagsvis 9,000 kronor, från icke ordinarie till ordinarieposten. I viss utsträckning förordnades emellertid icke-ordinarie tjänstemän till vikarier å ledamotsbefattningarna, och med hänsyn härtill funne överstyrelsen det lika berättigat, att vikariemedlen beräknades under icke-ordinarieposten. Överstyrelsen ville så mycket starkare förorda det hittills följda beräkningssättet, som inom ett ämbetsverk av överstyrelsens storlek tillfälliga omständigheter alltid måste i viss utsträckning förrycka kalkylerna beträffande anslaget till icke-ordinarie befattningshavare och en merbelastning av angivna storleksordning ytterst lätt kunde inträda.

Statskontoret har anfört bland annat:

Ämbetsverket ansåge skäl ej förefinnas att tills vidare låta anstå med nedflyttningen av befattningen såsom registrator och aktuarie från lönegraden A 21 till registrator i lönegraden A 14. Ämbetsverket erinrade om vad tjänsteförteckningssakkunniga anfört ifråga om uppflyttningen av två av överstyrelsens sekreterarbefattningar från 24 till 26 lönegraden, nämligen att denna uppflyttning förutsatte, att överstyrelsens nuvarande organisation bibehölls och att sålunda exempelvis icke några administrativa byråchefsbefattningar inrättades.

Arvodet åt överstyrelsens byggnadsakkunniga biträde syntes böra bibehållas vid nuvarande belopp (9,000 kronor) endast så framt överstyrelsens arbete med byggnadsärenden under budgetåret 1942/43 kunde beräknas er hålla ungefär samma omfattning som under innevarande budgetår.

Statskontoret hade icke något att erinra mot att 500 kronor anvisades till beredande av vikariatsersättningar vid ledigheter på den statistiska avdelningen. Vad anginge överstyrelsens förslag om inrättande av en administrativ byråchefstjänst och en halvtidsamanuensbefattning på statistiska avdelningen, erinrade statskontoret om att liknande framställningar gjorts i överstyrelsens anslagsäskanden för löpande budgetår utan att vinna bifall. Redan med hänsyn till det statsfinansiella läget kunde ämbetsverket icke tillstyrka, att åtgärder nu vidtoges av denna innebörd. Härtill komme, att överstyrelsens behov av kvalificerade administrativa arbetskrafter torde kunna anses bli nöjaktigt tillgodosett genom att två av sekreterarbefattningarna uppflyttades från 24 till 26 lönegraden. Icke heller kunde statskontoret i nuvarande läge biträda överstyrelsens förslag om inrättande av en arvodesbefattning som inspektör för barnavårdsundervisningen. I samband med att den vakanta registrators- och aktuariebefattningen i lönegraden A 21 ombildades till en registratorsbefattning i 14 lönegraden, syntes medel icke längre böra beräknas under icke-ordinarieposten till avlönande av vikarie å den vakanta tjänsten, varför ifrågakomna post borde minskas med i runt tal 7,200 kronor. Då vidare enligt nu gällande bestämmelser ersättning till vikarie för undervisningsråd i fall, då vikarien vore ordinarie tjänsteman, skulle bestridas från anslagsposten till avlöningar åt ordinarie tjänstemän, men — som överstyrelsen framhållit — medel för ifrågakomna ändamål

för innevarande budgetår beräknats under icke-ordinarieposten, torde denna post böra minskas med förslagsvis 9,000 kronor och ordinarieposten i stället uppräknas med erforderligt belopp.

1940 års skolutredning har föreslagit, att hos skolöverstyrelsen måtte från och med den 1 juli 1942 inrättas en tjänst som skolöverläkare i lönegraden A 30, varvid förutsatts, att befattningen icke skulle få förenas med skolläkartjänst eller med mera avsevärd enskild praktik. Såsom biträde till denne borde därjämte anställas en amanuens eller assistent, för vilket ändamål anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal borde höjas med 5,400 kronor. Vidare borde överstyrelsens omkostnadsanslag höjas med 3,000 kronor för reseersättningar åt ifrågavarande befattningshavare. Av skolutredningens framställning inhämtas bland annat följande:

Läroverksöverstyrelsen hade år 1914 erhållit en inspektör och sakkunnigt biträde i fråga om skolhygien. Sedan läroverksöverstyrelsen uppgått i den år 1918 beslutade skolöverstyrelsen, hade hos denna anställts en konsulent för skolhygien. Vid början av budgetåret 1923/24 hade konsulentbefattningen av sparsamhetsskäl indragits, och överstyrelsen hade sedan dess vid behov anlitat tillfällig expertis.

Sedermera hade såväl av skolöverstyrelsen som från andra håll gjorts upprepade framställningar om anställande av en skolhygienisk expert inom överstyrelsen. Sålunda hade en ansökning i ämnet år 1927 gjorts av socialmedicinska sektionen av barnvårdsavdelningen inom svenska fattigvårds- och barnvårdsförbundet. Efter framställning av 1928 års riksdag hade skolöverstyrelsen år 1931 verkställt en utredning om åtgärder för övervakande av barnens hälsoförhållanden vid folk- och småskolor. Medicinalstyrelsen hade år 1937 hemställt om statsbidrag till skolläkare vid folkskolor och om anställande av överläkare vid rikets skolor. De sakkunniga för utredning angående skolöverstyrelsens organisation hade år 1938 föreslagit inrättande av en tjänst som skolöverläkare, vilket förslag i huvudsak tillstyrkts av hörda myndigheter. Framställningar hade också gjorts av den s. k. befolkningskommissionen år 1938 och av svenska skolläkareföreningen år 1941. I skrivelse nr 283 hade 1941 års riksdag framhållit angelägenheten av att inga åtgärder försummades, vilka kunde inom en rimlig kostnadsram vidtagas i syfte att utan onödigt dröjsmål åstadkomma en effektivare skolhygienisk verksamhet.

Enligt gällande bestämmelser skulle skolläkare finnas anställda vid allmänna läroverk, folk- och småskoleseminarier, kommunala mellanskolor och kommunala flickskolor samt vid tekniska läroverk. I fråga om folkundervisningen funnes däremot inga sådana föreskrifter utan anställandet av skolläkare berodde där på de lokala myndigheterna. En viss uppsikt över de hygieniska förhållandena utövades dock av folkskolinspektörerna.

Spörsmålet inneslöte egentligen två frågor, den ena om anställande av en skolöverläkare, den andra om ett ändamålsenligt ordnande av den skolhygieniska och allmänt socialpedagogiska verksamheten vid rikets läroanstalter, i främsta rummet folk- och småskolorna. Arbetsbelastningen i skolorna måste oavslätligen följas av en sakkunnig instans. Därför erfordrades en central ledning av skolläkarna och en medicinsk-hygienisk övervakning av folkundervisningsanstalterna, särskilt under nuvarande svåra förhållanden.

I det senare hänseendet vore anställandet av en skolöverläkare en förberedande åtgärd, som icke längre kunde uppskjutas. Överstyrelsen behövde sakkunskap, bland annat för bearbetning av inkommande berättelser och statistik, som först därigenom kunde tillgodogöras. För folkhälsans stärkande vore givetvis hälsovård under uppväxttiden av avgörande betydelse.

Med hänsyn till skolöverläkarens omfattande och skiftande uppgifter kunde befattningen icke inrättas såsom en med arvode förenad bisyssla. Den borde icke heller — såsom ifrågasatts — placeras inom medicinalstyrelsen eller statens institut för folkhälsan. Det vore tydligt, att en skolöverläkare i sin ämbetsverksamhet komme att oupphörligt konfronteras med frågor av rent pedagogisk eller skoladministrativ natur, och han skulle utan tvivel ofta behöva omedelbar tillgång till den sakkunskap på dessa områden, som skolöverstyrelsen besuttede, liksom han själv säkert vid många tillfällen skulle lämna sakkunnig hjälp åt överstyrelsens pedagogiskt orienterade tjänstemän. I sistnämnda hänseende kunde erinras om att skolöverstyrelsen ständigt behövde ha tillgång till hygienisk sakkunskap, exempelvis vid avgörande av frågor rörande lokaler m. m. vid läroanstalterna, kurs- och timplaner och dylikt. På grund av nu angivna omständigheter utginge skolutredningen ifrån att överläkartjänsten skulle inrättas inom skolöverstyrelsen.

I fråga om löneförmånerna för en skolöverläkare hade olika förslag framställts. Här kunde bortses från dem, som avsåge en hygienisk konsulent med arvodesbefattning, då skolutredningen i enlighet med vad nyss anförts icke kunde tillstyrka inrättandet av en dylik befattning. Övriga förslag innebure i stort sett, att skolöverläkaren skulle placeras på en befattning i lönegraden A 30, d. v. s. samma löneställning som andra ledamöter av skolöverstyrelsen. Men dessutom hade man på något håll tänkt sig, att skolöverläkaren skulle vid sidan om sin tjänst uppehålla befattningen som skolläkare vid en eller annan statlig läroanstalt i Stockholm. Som skäl härför hade anförts, dels att det i och för sig skulle vara synnerligen önskvärt, att skolöverläkaren uppehölle omedelbar kontakt med det praktiska skolhygieniska arbetet, dels att genom en dylik kombination sådana avlöningsförmåner skulle kunna erbjudas, som gjorde befattningen lockande även för väl kvalificerade läkarkrafter. Skolläkarföreningen hade påpekat, att det kunde med säkerhet förutses, att den blivande överläkaren finge så stora arbetsuppgifter, att han icke komme att få tid övrig för privatpraktik eller annan avlönad verksamhet vid sidan om sin egentliga uppgift.

Skolutredningen ville för egen del framhålla, att en löneställning, lägre än den, som åtföljde lönegrad A 30, givetvis icke kunde ifrågakomma. Skulle man över huvud taget med en skolöverläkarbefattning vinna vad man önskade vinna, måste man söka för befattningen få en så god kraft som möjligt. Detta syntes icke vara tänkbart med en lägre löneställning, och man kunde vara tveksam om huruvida ens den föreslagna vore tillräcklig för att locka verkligt framstående aspiranter.

Vad så beträffade den ifrågasatta kombinationen av överläkartjänsten och en skolläkarbefattning, borde man, för att rätt kunna bedöma denna fråga, göra närmare klart för sig en skolöverläkares arbetsuppgifter. De viktigaste bland dem torde kunna angivas på följande sätt, varvid i väsentliga avseenden det förslag till instruktion för skolöverläkare följts, som utarbetats av de sakkunniga för utredning angående skolöverstyrelsens organisation.

Skolöverläkaren skulle ordna, leda och övervaka den skolhygieniska verksamheten vid de under skolöverstyrelsens inseende ställda läroanstalterna

samt i hithörande frågor taga initiativ och avgiva förslag. Han skulle befordra regelbundet återkommande läkarundersökningar vid de skolor, där sådana ej förekomme, befordra friluftsskolor samt klasser eller skolor för svagsynta eller hörselsvaga lärjungar och främja åtgärder rörande uppfostran och undervisning av lärjungar, som i psykiskt avseende avveke från de normala. Han skulle planlägga, leda och övervaka en förebyggande, psykiskt och fysiskt fostrande, skolhygienisk verksamhet bland vår ungdom och därvid som en central uppgift fatta dess fostran till sunda levnadsvanor samt därjämte befordra utvecklingen av undervisning av allmänt medicinsk-hygienisk innebörd i olika skolformer och utöva en rådgivande verksamhet i fråga om anordningarna för undervisningen i gymnastik, lek och idrott samt beträffande skolbad, skolbispisning och skollovskolonier. Vidare skulle han inom skolöverstyrelsen biträda vid handläggningen av ärenden rörande skolhygieniska frågor samt utöva en rådgivande verksamhet från medicinsk synpunkt beträffande fördelningen och förläggningen av lärjungarnas arbete och därvid ägna uppmärksamhet framför allt åt undervisning av allmänt medicinsk-hygienisk innebörd, bland annat sexualundervisningen. Han skulle jämväl inom överstyrelsen biträda vid granskning av ritningar till skolbyggnader m. m. ävensom granska de av vederbörande skolläkare ingivna berättelserna samt för inspektion besöka läroanstalterna. Och slutligen skulle han söka anordna instruktionsmöten för lärarpersonalen och föredrag för skolmyndigheter och föräldrar, utöva en rådgivande verksamhet i fråga om den del av den allmänna lärarutbildningen, som avsåge frågor av speciell medicinsk-hygienisk innebörd samt befordra och eventuellt organisera och leda fortbildningskurser i skolhygien för läkare.

Denna översikt visade tydligt, att skolöverläkarens uppgifter skulle bli mångskiftande och maktpåliggande, och det syntes uppenbart, att med fullgörandet av dessa tjänsteplikter icke kunde förenas en arbetsuppgift av sådan art som en skolläkare. Skolutredningen måste alltså avstyrka en sådan tjänsteförening, som här ifrågasatts. Av det sagda torde jämväl framgå, att det knappast skulle vara möjligt för en skolöverläkare att utöva mer avsevärd privat läkarpraktik — detta så mycket mindre som man måste förutsätta, att han i ej ringa omfattning komme att vistas bortan från huvudstaden för inspektion och dylikt. Huruvida han skulle kunna med tjänsten förena något annat uppdrag finge bli beroende av Kungl. Maj:ts prövning i varje särskilt fall.

Genom skolöverläkartjänstens inrättande syntes ökade kostnader för expenser och reseersättningar uppkomma men ökningen torde vara mycket svår att uppskatta, innan erfarenhet vunnits. Någon ökning av expensmedlen syntes dock icke behöva ske omedelbart, medan för reseersättningar torde böra beräknas 3,000 kronor. Därjämte syntes det vara nödvändigt, att skolöverläkaren förr eller senare finge en amanuens eller assistent till biträde i det dagliga arbetet, särskilt med hänsyn till att överläkaren förutsattes komma att rätt flitigt företaga resor för inspektion, rådgivning m. m. På grund härav borde anslagsposten till övrig icke-ordinarie personals avlöning höjas med ett belopp, motsvarande avlöning åt en extra ordinarie tjänsteman i löneklass Eo 16 eller med i runt tal 5,400 kronor.

Allmänna lönenämnden har tillstyrkt anställandet av en skolöverläkare men ansett befattningshavaren böra uppbära arvode av 10,000 à 12,000 kronor, varvid förutsatts, att han skulle äga utöva viss privat läkarpraktik, ehuru

hans huvudsakliga arbete skulle vara skolöverläkarens. Därjämte borde anställas en biträdande läkare för byråarbete och den huvudsakliga inspektionen. En amanuens syntes även behövlig.

Lönenämnden erinrade om, att allmänna civilförvaltningens lönenämnd i utlåtande över det år 1938 avgivna sakkunnigbetänkandet angående skolöverstyrelsens organisation förordat, att befattningen tills vidare skulle vara förenad med ett arvode å 10,000 kronor för år, varvid en förutsättning för att arvodet skulle få utgå med ett så högt belopp borde vara, att vederbörande ägnade en väsentlig del av sin arbetstid åt befattningen. Emellertid hade ifrågasatts, huruvida icke en uppdelning av arvodet skulle vara lämplig. Härigenom skulle kunna åstadkommas en viss specialisering, exempelvis för skoltandvårdens befordrande.

Allmänna lönenämnden kunde för sin del icke ansluta sig till skolutredningens uppfattning, att tjänsten borde inrättas på ordinarie stat i lönegraden A 30. Resultatet av skolöverläkarens verksamhet komme att bli i hög grad beroende på de personliga egenskaperna hos befattningshavaren. Med hänsyn härtill och då det vore fråga om ett verksamhetsområde, om vilket man saknade erfarenhet och för vilket några mera bestämda riktlinjer icke funnes uppdragna, ansåge lönenämnden olämpligt att befattningen i fråga skulle tillsättas medelst fullmakt. Därest skolöverläkaren tilläventyrs ansåges oundgängligen böra uppföras på ordinarie stat, borde tjänsten tillsättas medelst förordnande för viss tid och sålunda i dylikt fall hänföras till lämplig lönegrad å löneplan C, förslagsvis lönegraden C 6.

Lönenämnden vore emellertid av den uppfattningen, att skolöverläkartjänsten icke borde vara en ordinarie befattning utan i stället borde inrättas såsom en arvodessyssla. I dylikt fall skulle visserligen krävas, att skolöverläkaren skulle ägna den huvudsakliga delen av sin tid åt denna uppgift, men han skulle samtidigt få tillfälle att ägna sig åt annan läkarverksamhet. Det vore nämligen angeläget, att befattningen icke bleve en rent administrativ tjänst, utan den borde innehavas av en framstående läkare, som på grundval av sin praktiska erfarenhet skulle kunna leda utvecklingen och ge impulser på ifrågavarande område. Med en på så sätt beskaffad skolöverläkartjänst krävdes emellertid, att befattningens innehavare befriades från det rutinemässiga byråarbetet och även i största möjliga utsträckning från inspektionsverksamheten. Dylika arbetsuppgifter syntes i stället efter skolöverläkarens anvisningar böra fullgöras av någon yngre läkare, vilken lämpligen kunde anställas såsom biträdande läkare. Den av skolutredningen åsyftade amanuensbefattningen torde dock även i dylikt fall bli behövlig för löpande göromål.

Allmänna lönenämnden, som utgått från att skolöverläkaren skulle huvudsakligen ägna sig åt denna uppgift men dessutom bedriva annan läkarverksamhet, hölle för troligt, att en för ändamålet lämpad läkare skulle kunna erhållas för ett arvode av 10,000 kronor. Med hänsyn likväl till angelägenheten av att för tjänsten kunna påräkna så kvalificerade sökande som möjligt ville lönenämnden dock icke motsätta sig att arvodet för tjänsten bestämdes upp till 12,000 kronor för år.

Medicinalstyrelsen har förordat skolöverläkarbefattningens placering såsom ordinarie i lönegraden A 30, varvid förutsatts, att befattningen skulle få förenas med skolläkartjänst i Stockholm eller dess närhet. Ansåges sådan

tjänsteförening icke böra komma till stånd, borde skolöverläkaren placeras såsom ordinarie i lönegraden C 6.

Medicinalstyrelsen hade redan förut ett flertal gånger betonat vikten av och påkallat åtgärder för åstadkommande av en förbättrad och utvidgad skolläkarverksamhet. Bland åtgärderna till vinnande av detta mål vore inrättandet av skolöverläkarbefattningen. I anslutning till tidigare uttalanden och i likhet med skolöverstyrelsen ville medicinalstyrelsen förorda, att denna befattning förlades till skolöverstyrelsen och att den, om så låte sig göra, förenades med en skolläkartjänst i Stockholm eller dess närhet. Medicinalstyrelsen funne det uppenbart, att just under utformningen av den blivande skolläkarorganisationen väsentliga fördelar kunde vinnas genom att skolöverläkaren hade direkt verksamhet som skolläkare och därmed ständig kontakt med de praktiska problemen ute på arbetsfältet. Styrelsen hyste, trots omfattningen av skolöverläkarens blivande arbetsuppgifter, ingen tvekan om att en skolläkartjänst låge inom ramen för vad som skolöverläkaren kunde medhinna, om arbetet ordnades förnuftigt. Komme sådana tjänsteförening till stånd, syntes dessutom befattningen tills vidare kunna sättas i lönegraden A 30, om ej, borde den höjas och sättas i C 6 i likhet med befattningen som överinspektör för sinnessjukvården. Denna löneplacering betingades även av att skolöverläkaren i likhet med överinspektören komme att ha en avsevärd inspektionsskyldighet sig ålagd, som gjorde det ytterligare angeläget, att hans ekonomiska ställning vore någorlunda i nivå med dem, som han skulle inspektera. Någon biträdande konsulent syntes styrelsen icke för närvarande vara av behovet påkallad. Däremot funnes skäl för inrättandet av en amanuensbefattning på sätt föreslagits.

Statskontoret har tillstyrkt anställandet av en skolöverläkare med ett arvode av 12,000 kronor utan förening med skolläkartjänst och utan rätt till enskild praktik.

Det hade varit önskligt, att den mera vidsträckta och grundläggande frågan om ett ändamålsenligt ordnande av den skolhygieniska verksamheten vid rikets läroanstalter vunnit sin lösning, innan spørsmålet om den centrala ledningen av denna verksamhet upptoges till avgörande. Frågan om behovet av medicinsk sakkunskap inom överstyrelsen vore jämväl avhängig av spørsmålet om skolöverstyrelsens omorganisation. Med hänsyn till den av skolutredningen anförda motiveringen ville statskontoret emellertid icke motsätta sig, att en befattning som överläkare för rikets skolor inrättades vid överstyrelsen.

Skolöverläkarens uppgifter torde bli så omfattande och maktpåliggande, att de komme att helt kräva sin man. Vid sådant förhållande borde avlöningen utmätas så, att krav kunde uppställas på att skolöverläkaren helt ägnade sig åt sin tjänst. Härav borde följa, att han icke borde medgivas rätt att utöva enskild praktik. Ej heller borde han få förena befattningen med skolläkartjänst.

Statskontoret kunde icke biträda utredningens förslag, att ordinarie anställning redan nu skulle beredas befattningshavaren. Med hänsyn till ovan berörda ännu icke avgjorda frågor, som syntes vara av betydelse för skolöverläkarens verksamhet, borde för närvarande icke ifrågakomma någon fastare anställning för denne. Med tjänsten borde i stället förenas ett ar-

vode, vilket borde bestämmas till ett belopp motsvarande lön enligt 30 löneklassen eller till 12,000 kronor för år.

Framställningen i övrigt hade icke givit statskontoret anledning till erinran.

1941 års befolkningsutredning har tillstyrkt skolutredningens förslag, dock att skolöverläkaren borde placeras i lönegraden C 6.

Ett viktigt led i befolkningspolitiken vore tillsynen och omvårdnaden av barn och ungdom i hygieniskt och social-medicinskt avseende. För barn i skolåldern torde det vara mest lämpligt att tillsynen skedde inom skolans ram, och det vore därför även ur befolkningspolitisk synpunkt ett angeläget önskemål att en fullständig skolläkarorganisation så snart som möjligt komme till stånd. För att skolläkarnas verksamhet skulle giva goda resultat fordrades en enhetlig och sakkunnig ledning av en läkare, som kunde ägna tillräcklig tid åt hithörande mångskiftande spörsmål. Befolkningsutredningen hade preliminärt överlagt med skolutredningen i ämnet och ville livligt understryka angelägenheten av att det framlagda förslaget nu genomfördes. Inrättandet av en skolöverläkartjänst bleve av betydelse icke blott för läkarvården i skolorna utan även för åtskilliga anordningar, som syftade till förbättring av skolbarnens hälsotillstånd, såsom skolbarnsbespisning, skolbad, skollovskolonier och dylikt. Det försämrade försörjningsläget gjorde det särskilt angeläget, att barnens hälsotillstånd noga övervakades. Det vore därför högeligen önskvärt, att utbyggandet av skolläkartjänsterna vid de till folkundervisningen hörande läroanstalterna ägde rum i forcerad takt, och befolkningsutredningen förutsatte, att vederbörande lokala myndigheter fortsatte sin verksamhet i detta hänseende.

Då tvivel yppats om möjligheten att med den lönegradsplacering som föreslagits av skolutredningen kunna för tjänsten förvärva en tillräckligt kvalificerad kraft, ifrågasatte befolkningsutredningen, om icke skolöverläkaren lämpligen borde erhålla samma ställning som exempelvis överinspektören för sinnessjukvården i riket, d. v. s. placeras i lönegraden C 6.

Skolöverstyrelsen har tillstyrkt skolutredningens förslag och därjämte hemställt om anvisande av 4,000 kronor för möblering och utrustning av tjänstelokaler för skolöverläkaren.

Enligt den föreslagna instruktionen skulle skolöverläkaren endast behöva ägna en relativt liten del av sitt arbete åt rutinmässiga arbetsuppgifter. Hans huvuduppgift skulle bli ledningen av den hygieniska verksamheten bland skolungdomen och denna uppgift vore därför avgörande för hans tjänsteställning. På folkskolans område hade under senare år ett lovande skolhygieniskt arbete inletts, exempelvis anställande av skolläkare och skol-sköterskor, skollokalernas förbättrande samt anordnande av skolkolonier och skolbespisning. Skulle detta arbete omfatta hela landet, föreläge ett nära nog obegränsat arbetsfält för en ledande skolhygieniker. Men även en verksamhet med sikte på skolhygieniska åtgärder under de närmaste, krisbetonade åren skulle behöva sin man. Grundläggande utredningar, rådgivningar, inspektion och kontroll torde för övrigt giva en skolöverläkare en mångfald arbetsuppgifter. Vore det blott fråga om de rutinmässiga uppgifter som överstyrelsen nu handhade, skulle en arvodestjänst vara fullt tillräcklig. De senare årens utredningar hade dock med stigande styrka betonat de väntande nya arbetsuppgifterna inom folkundervisningen och

överstyrelsen konstaterade, att motiveringen för en ordinarie tjänst numera måste anses bindande. Överstyrelsen avvisade tanken på att skolöverläkaren skulle bedriva läkarverksamhet vid sidan av skolöverläkartjänsten. Farhågorna för att den av skolutredningen föreslagna löneställningen skulle vara otillräcklig för att locka verkligt framstående aspiranter kunde möjligen ha fog för sig; i varje fall borde löneställningen under inga förhållanden vara lägre än skolutredningen föreslagit.

Det vore av största betydelse, att skolöverläkaren erhöle effektiv hjälp med rent administrativa rutinarbeten och den föreslagne amanuensen vore därför utan tvekan erforderlig, givetvis dock endast från den tidpunkt under nästa budgetår, då skolöverläkaren börjat sin verksamhet inom överstyrelsen. I fråga om skolöverläkarens reseanslag hade överstyrelsen intet att erinra. Då inom överstyrelsens nuvarande ämbetslokaler icke funnes utrymme för ytterligare personal, måste för skolöverläkaren och hans amanuens två rum förhyras. Möblering och utrustning härav torde draga en kostnad av omkring 4,000 kronor, med vilket belopp överstyrelsens expensanslag borde förstärkas.

Svenska barnläkarförbundet har inkommit med en skrift i ämnet.

I anslutning till vad chefen för finansdepartementet förordat vid behandlingen av för flera huvudtitlar gemensamma frågor torde i personalförteckningen för skolöverstyrelsen i fråga om tjänstemän å ordinarie stat böra göras följande ändringar, nämligen att förste bibliotekskonsulenten uppflyttas från lönegraden A 26 till A 27, att två sekreterare uppflyttas från lönegraden A 24 till A 26, att en konsulent för husligt arbete i lönegraden A 24 (nu arvodesbefattning) nyuppföres samt att i stället för en registrator och aktuarie i lönegraden A 21 uppföres en registrator i lönegraden A 14. Jag anser mig sålunda icke böra förordad uppskov med ombildningen av registratorstjänsten. Såsom skolöverstyrelsen anfört bör vidare antalet kontorsbiträden på statistiska avdelningen minskas från 4 till 3.

Hos skolöverstyrelsen har tidigare funnits en sakkunnig för skolhygien. Sedan denna befattning år 1923 av sparsamhetsskäl indragits, har frågan om skapande av en central ledning och övervakning av skolhälsovården ofta varit föremål för överväganden. Det framstår nu såsom ofrånkomligt, att den centrala statliga skolmyndigheten utrustas med erforderlig sakkunskap för att kunna rationellt övervaka och leda ungdomsskolornas medicinskhygieniska verksamhet, en sida av undervisningsväsendet som hittills varit relativt tillbakasatt men som särskilt under de senaste decennierna alltmera framträtt såsom icke mindre betydelsefull än den rent pedagogiska verksamheten. Härtill kommer, att det nuvarande krisläget givit särskild aktualitet åt förevarande spörsmål. Allt större krav måste ställas på skolorna såsom förmedlare av den betydelsefulla uppgiften, att förhindra att bristerna i livsmedelsförsörjningen få alltför menliga följder för ungdomen. Därmed ökas ytterligare behovet av en effektiv centralledning på det skolhygieniska området. Enligt min mening är tiden inne för realiserande av den gamla

Departement-
schefen.

tanken att anställa en för skolväsendet gemensam skolöverläkare, och jag är därför beredd att i likhet med samtliga i ärendet hörda myndigheter tillstyrka 1940 års skolutrednings förslag i detta hänseende.

I fråga om skolöverläkarens tjänste- och löneställning ha meningarna i viss mån brutit sig. Sätillvida föreligger dock enighet, att alla ansett de göromål, som böra åligga denne, komma att taga hans huvudsakliga tid och krafter i anspråk. Jag delar för egen del denna uppfattning. Den skiljaktighet, som i remissyttrandena kommit till uttryck, avser särskilt den löneställning, som bör tillkomma skolöverläkaren. Skolutredningen och skolöverstyrelsen, vilka förordat inrättande av en ordinarie tjänst i lönegraden A 30 (grundlön 12,000 kronor, slutlön 13,500 kronor, jämte rörligt tillägg och kristillägg) ha samtidigt uttalat sina tvivel, huruvida denna löneställning vore tillräcklig för att locka väl kvalificerade sökande. I remissyttrandena från allmänna lönenämnden, medicinalstyrelsen och befolkningsutredningen ha även framförts förslag om befattningens anordnande såsom s. k. förordnandetjänst i lönegraden C 6 (lön 14,000 kronor jämte rörligt tillägg och kristillägg). Vid mitt ställningstagande till denna fråga har jag, icke minst med hänsyn till den skiljaktighet i åsikter om den lämpliga lösningen av frågan, som sålunda gjort sig gällande, utgått ifrån, att erfarenheten bör få utvisa, vilken lösning som må anses ändamålsenligast. Det synes mig därför icke tillrådligt att redan nu fastläsa tjänsten vid löneplanen A i civila avlöningsreglementet. Löneplanen C, vilken förutsätter, att tjänstinnehavarna tillsättas medelst förordnande för viss tid eller tills vidare, synes vara att föredraga. Såsom ett alternativ erbjuder sig även möjligheten att till en början inrätta en arvodestjänst med ett tillräckligt högt arvode. Jag har efter samråd med chefen för finansdepartementet funnit mig böra förorda en placering i lönegraden C 6, en löneställning som gäller exempelvis för den i vissa hänseenden jämförliga befattningen såsom inspektör för sinnessjukvården.

Såsom biträde åt skolöverläkaren torde i enlighet med skolutredningens förslag böra anställas en amanuens. För reseersättningar åt skolöverläkaren beräknar jag i likhet med skolutredningen ett belopp av 3,000 kronor. Tillika bör för möbler och annan utrustning i de två rum, vilka enligt överstyrelsens utlåtande måste anskaffas åt skolöverläkaren och hans biträde, anvisas ett belopp av 1,500 kronor.

Med hänsyn till tjänsteförteckningsrevisjonen och förslaget om inrättande av en skolöverläkartjänst torde anslagsposten till *avlönningar till ordinarie tjänstemän* böra höjas med i runt tal 25,000 kronor till $(380,000 + 25,000 =) 405,000$ kronor.

Posten till *arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t*, bör till följd av den föreslagna förändringen av befattningen som konsulent för husligt arbete minskas med 7,500 kronor till $(43,300 - 7,500 =) 35,800$

kronor. I fråga om arvodet till byggnadssakkunnigt biträde, nu 9,000 kronor, har statskontoret påyrkat, att beloppets ianspråktagande göres beroende av arbetets omfattning. Då den byggnadssakkunniges arbete möjligen kan komma att minska till följd av brist på byggnadsmaterial eller andra kristidsförhållanden, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att, om skäl därtill finnas föreligga, bestämma om och i vad mån arvodesbeloppet må tagas i anspråk. I likhet med överstyrelsen anser jag någon ändring icke böra ske i fråga om det för innevarande budgetår anvisade arvodet av 9,500 kronor till extra föredragande på folkskoleavdelningen, vilket anvisats med anledning av det pågående rationaliseringsarbetet inom folkskoleväsendet.

Beträffande förslaget om inrättande av en tjänst såsom administrativ byråchef må framhållas, att frågan om en förstärkning av överstyrelsens administrativt utbildade personal sedan länge stått på dagordningen. Olika förslag för en lämplig lösning av spørsmålet ha även framlagts utan att dock ha vunnit odelat gillande. Förslag till en mera vittsyftande omorganisation av överstyrelsen har även av särskilda sakkunniga framlagts men hittills, bland annat av kostnadsskäl, icke ansetts moget för realiserande. Överstyrelsens nu framlagda förslag — framfört även i fjol — avser en provisorisk lösning av frågan om en förstärkning av de administrativt utbildade arbetskrafterna. Hur angeläget det än vore att kunna tillmötesgå överstyrelsen beträffande önskemålet om en personalförstärkning i detta hänseende, finner jag mig likväl icke heller i år kunna tillstyrka detta förslag. En viss förbättring av den administrativa personalens organisation ernås för övrigt från och med nästa budgetår vid bifall till förslaget om uppflyttning i samband med förutnämnda tjänsteförteckningsrevision av sekreterartjänsterna i lönegraden A 24 på folkskole- och läroverksavdelningarna till sekreterartjänster i lönegraden A 26. Det torde få förutsättas, att överstyrelsen upptager till övervägande, huruvida icke i samband med denna förändring av sekreterarbefattningarna dessas arbetsområden kunde omregleras i sådan riktning, att de mera närmade sig dem som avsetts för administrativa byråchefer.

För inspektion av barnavårdsundervisningen synes mig i enlighet med skolöverstyrelsens förslag böra beräknas ett belopp av 600 kronor. Den föregående år avvisade framställningen om medel för anställandet av en halvtidsmanuens på statistiska avdelningen synes mig icke heller nu kunna bifallas. Icke heller anser jag mig kunna biträda framställningen om anvisande av ytterligare medel för vikarie i vissa fall på denna avdelning. Erforderlig förstärkning av arbetskrafterna på avdelningen torde vid behov kunna fyllas genom överflyttning av personal från andra avdelningar. Överstyrelsen har räknat med att den förutnämnda ombildningen av en registratorstjänst skulle medföra entledigande av en extra befattningshavare i lönegraden 7, medan statskontoret beräknat minskningen till vad som mot-

svarar kostnaden för den amanuens, vilken för närvarande bestrider registratorsgöromålen. Då enligt vad jag ovan förordat en amanuens bör anställas hos den föreslagne skolöverläkaren, torde kostnadsminskningen i förvarande hänseende böra beräknas till endast 300 kronor, d. v. s. ett belopp, som motsvarar den nu utgående vikariatsersättningen för den amanuens, som uppehåller registratorstjänsten. De för arbetshjälp åt överstyrelsens byggnads-sakkunniga biträde nu disponerade medlen torde under nästa budgetår få användas under samma förbehåll som jag ovan föreslagit beträffande det byggnadssakkunniga biträdet. Mot överstyrelsens framställning om anvisande av 4,000 kronor för löneklassuppflyttningar har jag intet att erinra. Vad beträffar frågan om bokföring av ersättning åt vikarier för undervisningsråden, synes mig, i betraktande av att vikarierna mestadels icke äro tjänstemän inom överstyrelsen, dessa kostnader lämpligast böra fortfarande utgå ur icke-ordinarieposten.

Posten till *avlöningar till övrig icke-ordinarie personal* torde vid bifall till vad jag föreslagit böra bestämmas till $(288,500 + 600 - 300 + 4,000 =) 292,800$ kronor, vilket innebär en höjning med 4,300 kronor.

För *rörligt tillägg* torde ett belopp av *99,400 kronor* (+ 4,300) böra beräknas.

Anslaget bör alltså uppföras med *833,000 kronor*, vilket innebär en ökning med 26,100 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande personalförteckning för skolöverstyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1942/43:

Personalförteckning.		Lönegrad.
Befattning.	<i>Tjänstemän å ordinarie stat.</i>	
1 generaldirektör	B	3
1 skolöverläkare	C	6
14 ledamöter	A	30
1 förste bibliotekskonsulent	A	27
2 sekreterare	A	26
1 konsulent för husligt arbete	A	24
1 sekreterare	A	24
1 andre bibliotekskonsulent	A	21
5 notarier	A	21
1 registrator	A	14
2 kansliskrivare	A	11
1 förste expeditionsvakt	A	7
5 kanslibiträden	A	7
3 expeditionsvakter	A	5
6 kontorsbiträden	A	4

Skolöverstyrelsens statistiska avdelning:

Befattning.	Lönegrad.
1 förste aktuarie, tillika chef	A 26
1 aktuarie	A 21
2 kansliskrivare	A 11
2 kanslibiträden	A 7
1 expeditiösvakt	A 5
3 kontorsbiträden	A 4
1 skrivbiträde	A 2

*Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad
än den 20:e.*

1 förste gymnastikkonsulent	Eo 26
1 förste byråingenjör	Eo 24
1 andre gymnastikkonsulent	Eo 21
1 andre bibliotekskonsulent	Eo 21
1 notarie	Eo 21;

dels godkänna följande avlöningsstat för skolöverstyrelsen,
att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1942/43:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	kronor 405,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	» 35,800
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 292,800
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	» 99,400
Summa kronor 833,000;	

dels ock till Skolöverstyrelsen: Avlöningar för budgetåret
1942/43 anvisa ett förslagsanslag av kronor 833,000.

[116.] 2. **Skolöverstyrelsen: Omkostnader, förslagsanslag.** Detta anslag, som för budgetåret 1939/40 var uppfört med 125,700 kronor, sänktes för budgetåret 1940/41 bland annat av statsfinansiella skäl till 114,300 kronor. För innevarande budgetår har anslaget höjts till 125,500 kronor, vilket belopp disponeras enligt omkostnadsstat, införd på sid. 485 i statsliggaren. Højningen berodde på tillkomsten av en särskild post till sjukvård m. m., anvisandet av 2,000 kronor till reseersättningar åt en hjälpskolekonsulent samt uppräkningsposten till bränsle, lyse och vatten.

Skolöverstyrelsen har hemställt om højning av anslaget med 42,500 kronor.

Reseersättningar. Då överstyrelsen hemställt om medel till avlönande av en inspektör för barnavårdsundervisningen, vore en förhöjning av denna anslagspost med 500 kronor påkallad. I de för inspektörer och sakkunniga biträden anvisade avlöningsmedlen inginge ett belopp av 8,000 kronor för biträde med ledning och inspektion av värtjänstutbildningen. De resor, som erfordrades för detta ändamål, krävde givetvis en förhöjning av överstyrelsens reseanslag. För innevarande budgetår hade för ändamålet inga särskilda medel anvisats, varför överstyrelsen, därest så skulle visa sig nödvändigt, komme att ingå med särskild framställning om utanordnande av erforderliga medel. För budgetåret 1942/43 beräknade överstyrelsen för detta ändamål ett belopp av i runt tal 3,000 kronor.

En icke oväsentlig ökning av anslaget till reseersättningar nödvändiggjordes jämväl genom stegringen i biljettpriser på järnväg och den ännu väsentligare ökningen av priserna vid färd med taxeaomobil — i vissa fall upp till 100 procent. En ökning av posten med 30 procent av det för budgetåret 1941/42 anvisade beloppet 30,000 kronor eller alltså med 9,000 kronor syntes vara befogad.

För budgetåret 1940/41 hade kostnaderna för tjänstgöringstraktamenten åt vikarierande undervisningsråd uppgått till 11,247 kronor, varför anslagsposten enligt Kungl. Maj:ts medgivande överskridits med 10,000 kronor. Under innevarande budgetår torde kostnaderna för tjänstgöringstraktamenten komma att uppgå till än högre belopp till följd av att även till rektor med lön enligt löneplan E civila avlöningsreglementet skulle under förordnande som vikarie för ledamot av skolöverstyrelsen utgå tjänstgöringstraktamente. Det förhållandet, att anslagsposten skulle vara avsedd för två väsentligt skilda ändamål, föranledde icke ringa olägenhet. Det syntes därför överstyrelsen välbetänkt att, på sätt redan skett i fråga om folkskolinspektionen, en uppdelning skedde i två delposter: reseersättningar och tjänstgöringstraktamenten. Till traktamente beräknade överstyrelsen för budgetåret 1942/43 förslagsvis 14,000 kronor. De båda delposterna, benämnda förslagsvis »rese- och traktamentsersättningar» samt »tjänstgöringstraktamenten» borde alltså upptagas med respektive 42,500 och 14,000 kronor.

Bränsle, lyse och vatten. Prisstegring med avseende på såväl bränsle som lyse torde berättiga en höjning av denna anslagspost från 15,000 kronor till 16,500 kronor.

Övriga expenser. Inkomna räkningar på levererade skrivmaterialier, blankettryck m. m. till ett sammanlagt belopp av 2,500 kronor hade på grund av anslagsbrist icke kunnat likvideras under budgetåret 1940/41.

Därjämte motiverade den alltfört pågående allmänna prisstegringen en icke obetydlig ökning av anslagsposten, nu upptagen med 73,000 kronor. Överstyrelsen hade efter beräkningar funnit, att ökningen icke borde understiga ett belopp, motsvarande 20 procent å nuvarande beloppet eller i runt tal 14,500 kronor.

Statskontoret har framhållit, att anslagsposten till reseersättningar enligt överstyrelsens förslag skulle höjas med närmare 100 procent. Enligt statskontorets mening borde för ändamålet äskas förslagsvis 38,000 kronor eller samma belopp, som anvisats för budgetåret 1939/40. Delposten till övriga expenser syntes lämpligen kunna höjas med 2,000 kronor.

För de egentliga reseersättningarna har överstyrelsen begärt höjning av anslaget med sammanlagt 12,500 kronor dels på grund av att medel äskas för vissa nya inspektionsgrenar, dels till följd av taxehöjningar. Det är — såsom 1940 års lagtima riksdag framhöll — av synnerlig vikt att överstyrelsen disponerar över icke alltför knappt tillmätta medel för inspektionsverksamheten. En ökning av dessa anslagsmedel synes mig därför icke kunna undvikas. Höjningen torde dock, bland annat med hänsyn till den ringa erfarenheten av medelsbehovet för den nytillkomna inspektionen, kunna begränsas till 5,000 kronor. Härtill torde böra läggas ett belopp av 3,000 kronor i samband med inrättande av en skolöverläkarbefattning. För tjänstgöringstraktamenten, vilka i enlighet med överstyrelsens förslag lämpligen böra utgå ur en särskild delpost, torde förslagsvis 10,000 kronor böra beräknas.

Mot överstyrelsens förslag om höjning av anslagsmedlen till bränsle, lyse och vatten med 1,500 kronor har jag intet att erinra. I fråga om anslagsmedlen till övriga expenser ifrågasätter jag ingen annan förändring än en tillfällig höjning med 1,500 kronor för anskaffande av möbler m. m. till skolöverläkarens tjänstelokaler.

Anslaget torde alltså böra höjas med $(5,000 + 3,000 + 10,000 + 1,500 + 1,500 =)$ 21,000 kronor till $(125,500 + 21,000 =)$ 146,500 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skolöverstyrelsen*: *Omkostnader* för budgetåret 1942/43
anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 146,500.

H. Allmänna läroverken m. m.

[117.] 1. **Högre lärarinneseminariet: Avlöningar, förslagsanslag.** 2. **Högre lärarinneseminariet: Omkostnader, förslagsanslag.** 3. **Högre lärarinneseminariet: Stipendier.** Frågan om högre lärarinneseminariets ställning inom undervisningsväsendet är för närvarande föremål för övervägande inom 1940 års skolutredning. Förslag i ämnet torde kunna förväntas föreligga i så god tid, att frågan skall kunna underställas 1942 års riksdag. I avbidan härpå torde förevarande tre anslag, för innevarande budgetår uppförda med respektive 396,800 kronor, 42,300 kronor och 1,700 kronor, böra i riksstatsförslaget uppföras med beräknade belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som må varda riksdagen förelagd, för budgetåret 1942/43 beräkna

dels till *Högre lärarinneseminariet: Avlöningar* ett *förslagsanslag* av kronor 350,000;

dels till *Högre lärarinneseminariet: Omkostnader* ett *förslagsanslag* av kronor 42,300;

dels ock till *Högre lärarinneseminariet: Stipendier* ett *anslag* av kronor 1,700.

[118.] 4. **Allmänna läroverken: Avlöningar, förslagsanslag.** För innevarande budgetår är detta anslag uppfört med 28,286,000 kronor. Besparingsberedningen har framlagt förslag rörande bland annat höjning av undervisningsskyldigheten för ämneslärare i syfte att minska anslagsbehovet för avlöningar vid statliga och högre kommunala läroanstalter. Beredningen av denna fråga pågår men torde kunna avslutas i så god tid, att densamma skall kunna underställas 1942 års riksdag. I riksstatsförslaget torde därför förevarande anslag böra uppföras med beräknat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som må varda riksdagen förelagd, beräkna för budgetåret 1942/43 till *Allmänna läroverken: Avlöningar* ett *förslagsanslag*

av kronor 28,700,000.

[119.] 5. **Allmänna läroverken: Omkostnader, förslagsanslag.** Detta anslag, som nyuppförts för innevarande budgetår, är upptaget med ett belopp av 125,000 kronor. Anslaget är uppdelat i två poster, en till sjukvård m. m. på förslagsvis 100,000 kronor och en till rese- och flyttningersättningar på förslagsvis 25,000 kronor.

Skolöverstyrelsen har föreslagit en anslagshöjning med 15,000 kronor.

Då överstyrelsen saknade uppgifter om kostnaderna för sjukvård m. m. under det sist förflutna budgetåret, ville överstyrelsen för nästa budgetår föreslå samma belopp till detta ändamål som för budgetåret 1941/42, alltså 100,000 kronor.

Kostnaderna för rese- och flyttningersättningar under budgetåret 1940/41, då dessa utgifter bestredos från ett särskilt för ändamålet uppfört förslagsanslag å 10,000 kronor, hade uppgått till omkring 38,800 kronor. Ehuru dessa kostnader enligt sin natur icke på förhand kunde beräknas med någon grad av säkerhet, syntes medelsåtgången för budgetåret 1940/41 motivera en höjning av denna post till 40,000 kronor.

Mot skolöverstyrelsens förslag om beräkning av anslagsposten till sjukvård m. m. till oförändrat belopp, 100,000 kronor, har jag intet att erinra. Utgifterna för rese- och flyttningersättningar uppgingo för budgetåret 1939/40 till omkring 25,000 kronor och för budgetåret 1940/41 till cirka 38,800 kronor. Med hänsyn till dessa belastningssiffror synes en höjning av posten med 10,000 kronor till 35,000 kronor tillräcklig. Anslaget bör sålunda uppföras med $(100,000 + 35,000 =)$ 135,000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 10,000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Allmänna läroverken: Omkostnader* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 135,000.

[120.] 6. **Allmänna läroverken: Bokinköp och bokbindning, reservationsanslag.** På grund av det statsfinansiella läget sänktes detta anslag av 1932 års riksdag från 88,000 kronor till 80,000 kronor och av 1933 års riksdag till 30,000 kronor. Därefter höjdes anslaget successivt, så att det under budgetåren 1938/40 utgjorde 100,000 kronor. I besparingssyfte minskades anslaget år 1940 till 25,000 kronor och år 1941 till 10,000 kronor.

Skolöverstyrelsen har föreslagit, att anslaget höjes med 15,000 kronor till 25,000 kronor.

Överstyrelsen har erinrat om att riksdagen vid anslagsminskningen år 1940 förklarade sig förutsätta, att reduktionen allenast komme att få tillfällig natur och att anslaget, så snart omständigheterna det tillåte, åter komme att uppbibras till ett för det med anslaget avsedda ändamålet mera betryggande belopp. Tillika har överstyrelsen framhållit, att anslagsminskningen år 1941 betingades av att medel till bokinköp och bokbindning kunde disponeras ur läroverkens biblioteks- och materielkassor.

Anslagsreduktionerna hade — i förening med prisökningar — redan medfört allvarliga olägenheter, som äventyrade bibliotekens möjligheter att fylla sina uppgifter, särskilt i fråga om det arbete på egen hand, som intogs en central plats i undervisningen. Disproportionen mellan behovet och medeltillgången vore för närvarande så stor, att en väsentlig anslagshöjning skulle vara högeligen motiverad. Emellertid ansåge överstyrelsen sig böra stanna vid det för budgetåret 1940/41 anvisade beloppet, 25,000 kronor.

Departementschefen.

Otvivelaktigt vore en ökning av detta anslag önskvärd. Jag kan emellertid av statsfinansiella skäl icke tillstyrka en anslagshöjning redan för nästa budgetår. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Allmänna läroverken: Bokinköp och bokbindning* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 10,000.

[121.] 7. **Allmänna läroverken: Bidrag till ljus- och vedkassorna m. m., förslagsanslag.** Detta anslag är under innevarande budgetår uppfört med 500,000 kronor. Beräkningen av anslagsbehovet för nästa budgetår sammanhänger med ställningstagandet till vissa framlagda förslag i syfte att nedbringa anslagsbehovet. Beredningen av dessa ärenden är ännu icke avslutad, varför anslaget torde böra i riksstatsförslaget uppföras med beräknat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som må varda riksdagen förelagd, beräkna för budgetåret 1942/43 till *Allmänna läroverken: Bidrag till ljus- och vedkassorna m. m.* ett *förslagsanslag* av kronor 500,000.

[122.] 8. **Allmänna läroverken: Ersättning för djäknepenningar m. m.** Detta anslag är uppfört med 8,500 kronor. De ur anslaget utgående ersättningarna äro följande (beträffande ersättningsbeloppens fördelning hänvisas till sid. 500 f. i statsliggaren):

Ersättning för djäknepenningar	kronor 4,307: 10
» » förlorad helgonskyld	» 2,644: 33
» » indragna landgillen och klockarpensioner .	» 731: 13
» » studieskatten i Halland	» 66: 92
» till Växjö högre skola	» 7: —
» » Visingsöfonden	» 705: —

Summa kronor 8,461: 48.

För att inom ecklesiastikdepartementet biträda med utredning och avgiva förslag i fråga om indragning eller avlösning av ifrågavarande ersättningar tillkallades enligt nådigt bemyndigande den 14 juni 1940 t. f. kammarrådet

Per Gavelius. Den sakkunnige har nu inkommit med utredning i ämnet, varav bland annat inhämtas:

a) *Djäknepenningarna* infördes år 1624 såsom en särskild skatt i stället för den s. k. sockengången och skulle utgå av varje jordägare såsom hjälp till närmaste skolas fattiga djäknar. 1834—35 års riksdag avskaffade skatten och uppförde såsom ersättning ett riksstatsanslag. Ersättningen fördelas på premie- och fattigkassorna i Stockholms stad ävensom samtliga stift utom Lunds och Visby. Största beloppet, kronor 907: 22, tillkommer Växjö stift, minsta beloppet, kronor 82: 24, Stockholms stad.

b) *Helgonskylden* utgjorde en del av tionden i de forna danska provinserna. Under 1600- och 1700-talen tilldelades stadsskolorna helgonskyld och vissa klockarinkomster från socknarna inom två mils omkrets från staden. År 1856 avlöstes helgonskylden i Lunds stift och Halland med statsanslag, vilket numera fördelas på de högre läroverken i Lund, Malmö, Kristianstad, Hälsingborg, Ystad, Landskrona och Halmstad samt Varbergs realskola. Det högsta beloppet, kronor 735: 15, tillfaller Kristianstads, det lägsta, kronor 84: 36, Halmstads högre läroverk. Anslagsbeloppen utgå »till lärjungarna» med undantag av ett par mindre belopp, som i Kristianstad och Ystad utgå »till skolhusets underhåll» (respektive kronor 190: 59 och 89: 46).

c) *Ersättningen för indragna landgillen och klockarpensioner* har anvisats i stället för vissa klockarhemman åvilande avgifter till stadsskolorna i några av de forna danska provinserna. Ersättningsbeloppen bestämdes år 1886 till de nu utgående.

d) *Studieskatten i Halland* upptogs ursprungligen för universitetet i Köpenhamn med ett mindre belopp av samtliga kyrkor i Halland men anslogs år 1646 till fattiga studerande i Göteborg. Studieskatten avskaffades år 1898 i samband med kyrkotiondens upphörande. Ersättningen för studieskatten, kronor 66: 92, utgår numera till Hvitfeldtska högre allmänna läroverket i Göteborg (f. d. Göteborgs högre latinläroverk).

e) *Ersättningen till Växjö högre skola* (7 kronor) härrör från år 1860 och utgör gottgörelse för tidigare utgående kronotionde från hemmanet Sjöckulla i Åseda socken av Kronobergs län.

f) *Visingsöfonden* tillkom på 1600-talet genom Per Brahes donation av räntorna av vissa hemman till förmån för Visingsö gymnasium. Då fonden efter reduktionen betraktades såsom en kronodonation, indrogos de fonden tillkommande hemmansräntorna, liksom andra räntor, år 1869 till statsverket mot ersättning, som år 1886 bestämdes till nu utgående belopp, 705 kronor.

Utredningsmannen har beträffande de under a)—e) här ovan berörda ersättningarna kommit till det resultatet, att de belopp, som av dessa ersättningar tillkomme premie- och fattigkassorna vid åtskilliga läroverk (tillhoppa kronor 7,631: 29), icke kunde indragas eller nedsättas, såframt kassorna skulle bibehållas. Ersättningarna utgjorde synbarligen en väsentlig inkomst för dessa kassor. Frågan huruvida kassorna såsom numera obehövliga kunde indragas eller borde ersättas med andra anslag av modernare typ fölle icke inom ramen för utredningsmannens uppdrag. I de fall åter, där nya anslag redan utginge till samma ändamål som de här tillgodosedda,

tets medverkan vore erforderlig, borde föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd. Vad ersättningen till Visingsöfonden beträffade, syntes ärendet i denna del böra företagas till avgörande först i samband med frågan om fondens framtida användning.

Riksräkenskapsverket har förordat, att ifrågavarande anslag tills vidare bibehålles oförändrat:

De ersättningsbelopp, vilka skulle utgå från anslaget, syntes numera i stort sett få anses sakna verklig betydelse för de undervisningsanstalter, för vilka de vore avsedda, och ej heller syntes de ändamål, vilka skulle tillgodoses av dessa medel, bli nämnvärt eftersatta, därest ersättningarna för framtiden skulle upphöra att utgå. Särskilt gällde detta de ersättningsbelopp, vilka vore avsedda för andra ändamål än stiftens premie- och fattigkassor. Enligt riksräkenskapsverkets uppfattning syntes sålunda, utan att läroverken därigenom komme att lida något nämnvärt avbräck i sin verksamhet, de ersättningar, vilka utbetalades till dem från ifrågavarande rikstatsanslag, för framtiden kunna upphöra att utgå. Riksräkenskapsverket ansåge sig dock icke redan nu kunna föreslå anslagets borttagande ur rikstaten utan torde därmed tills vidare böra anstå i avvaktan på införandet av särskilda omkostnadsstater vid de allmänna läroverken i likhet med vad som redan gällde vid de tekniska läroverken och seminarierna.

Ehuru riksräkenskapsverket — som torde ha att yttra sig i ärendet närmast ur budgetteknisk synpunkt — sålunda vore av den uppfattningen, att anslaget till djäknepennningar m. m. borde för framtiden kunna utgå ur rikstaten och att medel för de ändamål, som för närvarande tillgodosåges från detta anslag, i den mån så befunnes erforderligt, skulle bestridas från ett eventuellt blivande omkostnadsanslag, funne ämbetsverket det av utredningsmannen nu ifrågasatta borttagandet av vissa smärre anslagsposter icke vara av den vikt, att enbart för dessa posters vidkommande någon ändring av det nuvarande rikstatsanslaget kunde anses påkallad. Riksräkenskapsverket ansåge sig sålunda böra förorda, att anslaget tills vidare bibehölles oförändrat att fördelas mellan olika myndigheter på sätt hittills ägt rum.

Skolöverstyrelsen har tillstyrkt indragning allenast av de ersättningsbelopp, vilka understige 10 kronor. Beträffande överstyrelsens yttrande i övrigt hänvisas till handlingarna i ärendet.

De av ärendet berörda *domkapitlen*, vilka huvudsakligen endast yttrat sig beträffande djäknepennningsersättningarna, ha icke haft något att erinra mot sakkunnigförslaget i denna del. Domkapitlet i Göteborg har yttrat, att de olika ersättningarna till läroverk i Göteborgs stift icke borde indragas utan vederlag.

Den verkställda utredningen synes giva vid handen, att vissa ur anslaget utgående obetydliga ersättningsbelopp skulle kunna utan större olägenheter indragas men att anslaget till största delen bör bibehållas. Fördelarna med genomförande av de ifrågasatta åtgärderna torde därför, såsom vissa av de hörda myndigheterna framhållit, icke vara så stora, att de böra föranleda några ändringar i anslaget. Den verkställda utredningen synes därför icke

Departementschefen.

för närvarande böra föranleda någon åtgärd. Då anslaget således torde böra uppföras med oförändrat belopp, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Allmänna läroverken: Ersättning för djäknepeningar m. m.* för budgetåret 1942/43 anvisa ett anslag
av kronor 8,500.

[123.] 9. **Bidrag till direktionen över Stockholms stads undervisningsverk.** Direktionen, som fullgör vissa — huvudsakligen kamerala — uppgifter för högre lärarinneseminariet samt allmänna och enskilda läroverk i Stockholm, disponerar för sin verksamhet räntemedel från Allmänna undervisningsverkens fond. Då räntemedlen visat sig otillräckliga, har Kungl. Maj:t beviljat bidrag av statsmedel till direktionen, för innevarande budgetår 2,000 kronor.

Direktionen har hemställt om en höjning av anslaget till 2,700 kronor. Utgifterna för nästa budgetår beräknades till 10,000 kronor. Det under årens lopp alltmer ökade och forcerade lönearbetet i slutet av varje månad hade nödvändiggjort anställande av ett extra skrivbiträde, som hittills betalats av befattningshavarna själva. Då räntemedlen icke kunde beräknas till högre belopp än 7,300 kronor, uppstode en brist på 2,700 kronor, vilken icke borde drabba arvodesbeloppen.

Skolöverstyrelsen har tillstyrkt framställningen.

Departementschefen.

Vid anslagsbehandlingen föregående år ansåg jag mig icke kunna tillstyrka en liknande begäran om anslagshöjning. Anslaget synes böra uppföras med oförändrat belopp, och jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till direktionen över Stockholms stads undervisningsverk* för budgetåret 1942/43 anvisa ett anslag
av kronor 2,000.

[124.] 10. **Kommunala läroverk: Understöd åt vissa kommunala gymnasier.** Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 14,000 kronor. Frågan om anslagsbehovet för nästa budgetår står i visst samband med beräkningen av det under punkten 118 omförmälda anslaget. Förevarande anslag bör därför i riksstatsförslaget uppföras med beräknat belopp, och jag hemställer förty, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på den proposition i ämnet, som må varda riksdagen förelagd, beräkna för budgetåret 1942/43 till *Kommunala läroverk: Understöd åt vissa kommunala gymnasier* ett anslag av kronor 14,000.

[125.] 11. **Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala flickskolor, förslagsanslag.** 12. **Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala mellanskolor, förslagsanslag.** 13. **Kommunala läroverk: Bidrag till praktiska mellanskolor, förslagsanslag.** Dessa tre anslag äro för innevarande budgetår uppförda med respektive 4,500,000 kronor, 3,650,000 kronor och 2,150,000 kronor. För närvarande gälla ifråga om de högre kommunala skolorna provisoriska löne- och statsbidragsbestämmelser. Inom finansdepartementet pågår genom särskilda sakkunniga utredning i syfte att åstadkomma en mera definitiv reglering av dessa förhållanden. Då förslag i ämnet kan väntas föreligga i så god tid, att frågan kan underställas 1942 års riksdag, och med hänsyn jämväl till vad under punkten 118 anförts, torde förevarande anslag böra i riksstatsförslaget uppföras med nedan angivna beräknade belopp. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som må varda riksdagen förelagd, beräkna för budgetåret 1942/43

dels till *Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala flickskolor* ett förslagsanslag av kronor 4,500,000;

dels till *Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala mellanskolor* ett förslagsanslag av kronor 3,800,000;

dels ock till *Kommunala läroverk: Bidrag till praktiska mellanskolor* ett förslagsanslag av kronor 2,250,000.

[126.] 14. **Privatläroverk: Bidrag till högre goss- och samskolor, förslagsanslag.** Efter 1927 års beslut rörande omorganisation av det högre undervisningsväsendet undergick detta anslag en successiv minskning. Av besparingsskäl beslöt därjämte 1933 års riksdag en utvidgning av tjänstgöringsskyldigheten för ämneslärare och vissa restriktioner i fråga om uppdelning av årsklass i parallellavdelningar. Från och med budgetåret 1940/41 ha dessa besparingsbestämmelser, som alltjämt i princip gälla, blivit skärpta (se kungörelsen 1941:405). Vid 1941 års riksdag beslöts en provisorisk förbättring av lärarlönerna vid privatläroverken i form av viss dyrortsgradering av den av statsmedel utgående tillfälliga löneförbättringen. Till följd härav har anslaget för innevarande budgetår höjts med 40,000 kronor och är nu uppfört med 594,000 kronor. Anslaget är uppdelat på tre anslagsposter, nämligen understöd till högre goss- och samskolor (200,600 kronor), lönetillägg åt lärarinnor vid dessa skolor (förslagsvis 34,100 kronor) och tillfällig löneförbättring åt lärare och lärarinnor vid samma skolor (förslagsvis 359,300 kronor).

Skolöverstyrelsen har föreslagit en anslagshöjning med 122,200 kronor. Härav belöper ett belopp av 62,200 kronor på en ifrågasatt ny anslagspost, avseende tilläggsunderstöd att fördelas enligt av Kungl. Maj:t meddelade riktlinjer, ur vilken post skulle utgå en efter de olika läroanstalternas eko-

nomi avpassad förhöjning av grundunderstöden. Återstoden av den begärda anslagsökningen, 60,000 kronor, hänför sig till ytterligare en ny, förslagsvis betecknad anslagspost till lönetillägg åt lärare och lärarinnor på grund av läsårets förlängning i samband med värtjänstutbildningen. Överstyrelsens framställning innehåller i sammandrag följande:

1. Understöd. På anslagsposten till understöd hade för budgetåret 1941/42 uppstått en besparing av 1,450 kronor på grund av ett vid två skolor minskat behov av understöd till manliga lärare. Överstyrelsen funne sig dock av denna anledning så mycket mindre föranlåten att för budgetåret 1942/43 föreslå någon minskning av anslaget, som skäl tvärtom finnes att föreslå en höjning av de tidigare utgående understöden.

2. Läsårets förlängning. Enligt kungörelsen 1941:604 skulle värtjänstutbildning under vissa förutsättningar meddelas vid här ifrågavarande skolor. Närmare riktlinjer för denna utbildning vore behövliga, därvid överstyrelsen utginge ifrån att den icke skulle inkräkta på undervisningen i övrigt. För högre goss- och samskolor finnes för närvarande inga föreskrifter angående läsårets längd eller om lov- och friluftsdagar. En undersökning av praxis under läsåret 1939/40 hade visat, att läsårets längd varit i medeltal 36 veckor 2 dagar. Vid 7 av de 12 statsunderstödda högre goss- och samskolorna hade friluftsdagar till ett antal av lägst 2 och högst 6 anordnats, och den allmänna ledighet från undervisningen, som lämnats, hade i medeltal omfattat 5.4 dagar. Då värtjänstutbildning från och med nästa läsår torde komma att generellt upptagas på förevarande skolors undervisningsplan, borde en reglering av läsåret ske. Eftersom friluftsdagar redan införts i flertalet av skolorna och då sådana dagar för de klasser, som icke deltog i värtjänstutbildningen, torde böra anordnas liksom vid landets övriga skolor, hade överstyrelsen ansett sig även böra föreslå införandet av friluftsdagar.

Överstyrelsen hemställde således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen, att för de skolor, som anordnade värtjänstutbildning, måtte såsom statsbidragsvillkor föreskrivas, att läsårets längd skulle omfatta 37 veckor, däri inberäknade inträdes- och flyttningsprovningar, fyra dagars ledighet vid påsk och två dagars ledighet vid pingst samt den ledighet, som vid slutet av varje termin oundgängligen erfordrades för skolarbetets avslutande, att antalet allmänna ledighetsdagar skulle vara detsamma som vid de allmänna läroverken, att friluftsdagar skulle anordnas till ett antal av för klasser utan värtjänstutbildning lägst 4 och högst 8 dagar, samt för de övriga lägst 8 och högst 12 samt att värtjänstutbildningen skulle förläggas till friluftsdagar. Vértjänstutbildning kunde då i föreskriven utsträckning (5 eller 6 dagar) anordnas utan att den inkräktade på den vanliga lästiden (36 veckor). Med hänsyn till Fjellstedtska skolans i Uppsala särart och svaga ekonomi borde Kungl. Maj:t äga medgiva undantag från bestämmelserna.

Den föreslagna utsträckningen av läsåret torde emellertid icke låta sig göra utan att den därav följande ökade tjänstgöringsskyldigheten för lärarna kompenserades av motsvarande löneförhöjning. Regleringen förutsatte, att hela lärarlönen förhöjdes med $\frac{1}{36}$, varför även de av skolornas egna medel utgående lönedelarna borde ökas i motsvarande grad. Skolornas ekonomi vore emellertid föga bärkraftig. Av de 12 högre goss- och samskolorna hade 8 underbalans, medan 2 balanserade jämnt och 2 hade överskott (av de sistnämnda hade dock en nyligen höjt terminsavgifterna). Trettiosjättedelen av den totala utgiften för avlönningar vid de högre goss- och samskolorna kunde beräknas

till 60,000 kronor, vilken summa sålunda borde beräknas för täckande av den för värtjänstbildningens skull utsträckta tjänstgöringstiden. Det syntes rimligt att statsverket vidkändes denna ökning av skolornas lärarlöner.

3. Tilläggsunderstöd. Centralstyrelsen för flick- och samskoleföreningen hade anhållit dels om föranstaltandet av en utredning av frågorna om statsunderstöd till de enskilda läroverken samt om reglering av avlönings- och pensionsförhållandena för dessa skolors lärarpersonal, dels om åtgärder för beredande av provisorisk löneförbättring åt privatskolornas lärarpersonal för budgetåret 1942/43 utöver den för budgetåret 1941/42 medgivna, varvid som särskilt önskemål framställts, att de manliga ämneslärarna måtte komma i åtnjutande av liknande dyrtidskompensering som de kvinnliga lärarna erhållit.

Överstyrelsen ville livligt tillstyrka, att den begärda utredningen komme till stånd. Beträffande framställningen om löneförbättring ville överstyrelsen framhålla, att så hårt belastad som de enskilda skolornas ekonomi under nuvarande förhållanden tedde sig, bleve behovet av ett kraftigare statligt understöd alltmer trängande, försåvitt icke dessa läroanstalter skulle dömas till undergång. Det enskilda skolväsendet utgjorde en nödvändig utfyllnad av landets skolväsen utöver det statliga. Om privatläroverkens lärjungar skulle söka sig över till statliga och kommunala skolor, skulle deras skolutbildning bli avsevärt dyrare för staten. Genomsnittskostnaden för staten per elev utgjorde 495 kronor vid allmänna läroverk, 295 kronor vid högre kommunal skola samt 175 kronor vid högre enskild läroanstalt. Terminsavgifternas höjd vid de enskilda skolorna stode i omvänt förhållande till storleken av statsbidraget till dessa skolor. Statsbidragens summa utgjorde genomsnittligt endast 18 procent av utgifternas belopp vid de högre goss- och samskolorna, 16 procent vid de högre flickskolorna.

Av anförda skäl ville överstyrelsen tillstyrka ökat understöd åt privatläroverken, dock icke i form av direkt löneförbättring åt lärarna. Det gällde nu främst att understödja vederbörande skolor, så att de icke till undervisningsväsendets nackdel och ökad arbetslöshet inom lärarkåren tvingades nedlägga sin verksamhet, och bereda dem möjlighet att efter eget bedömande skäligen förbättra de sämst avlönades villkor. Löneförhållandena, som varierade vid de olika skolorna, vore ej alltid sämst vid de skolor, som hade den svagaste ekonomin. Det vore icke heller alltid de ekonomiskt svagaste skolorna, som hade det största statsbidraget. Överstyrelsen ville därför föreslå en förhöjning av understöden att fördelas i förhållande till skolornas olika ekonomiska ställning. Hänsyn till skolornas ekonomi toges redan nu i viss mån vid prövning av anhållan om förhöjd tillfällig löneförbättring. Skolornas förmåga att genom terminsavgifter täcka sina utgifter varierade i så hög grad, att ett utjämningsförfarande väl torde få anses påkallat vid beviljandet av nytt statsbidrag.

Vid överbäggande av det behövliga anslagsbeloppet hade överstyrelsen utgått från den summa, som vid senaste bokslut skulle erfordrats för att täcka redovisade underskott, och funnit densamma vara i avrundat tal 62,200 kronor. Däri hade icke inräknats det underskott, som beräknats uppstå, därest icke terminsavgiftens höjande medgivits vissa skolor.

Statskontoret har avstyrkt förslaget om anslagshöjning.

Statskontoret erinrade bland annat om att värtjänstutbildningssakkunniga beträffande frågan om ersättning till lärare på grund av förlängning av

läsåret uttalat, att gottgörelse syntes böra utgå endast till extra lärare och timlärare samt andra med dessa i anställningshänseende likställda lärare. I yttrande över de sakkunnigas förslag hade statskontoret funnit det icke vara påkallat, att lärare genom löneförhöjning kompenserades för den förlängning av läsåret, som vid vissa läroanstalter kunde uppkomma. Vid framläggandet år 1941 av förslag angående anordnande av värtjänstutbildning hade föredragande departementschefen förklarat sig icke kunna förorda särskild ersättning åt skolans egna lärare för utbildningsarbetet. Överstyrelsen hade i förevarande ärende icke visat, att värtjänstutbildningen vid privatläroverken, därest den anordnades på sätt skett vid de statliga läroverken, skulle för de privata skolornas del behöva medföra ökade kostnader för lärarlöner. Vid sådant förhållande måste statskontoret, som vidhölle sin tidigare uttalade uppfattning, att särskild ersättning i princip icke borde utgå till lärarna för bestyr i samband med värtjänstutbildningen, bestämt avstyrka förslaget om en höjning på statsverkets bekostnad av privatläroverkens lärarlöner på grund av en av nämnda utbildning betingad förlängning av läsåret.

Med anledning av förslaget om tilläggsunderstöd till privatläroverken erinrade statskontoret om att i propositionen nr 118 till 1941 års riksdag, däri provisorisk förbättring av lärarlönerna vid privatläroverken föreslagits, en allmänare revision av bestämmelserna rörande statsbidrag till privatläroverken förutsatts skola komma till stånd i en framtid under andra statsfinansiella förhållanden. I anslutning till detta uttalande kunde statskontoret — som tillika ville framhålla det ur olika synpunkter betänkliga i att bidrag av statsmedel skulle utgå i förhållande till den brist, som redovisades vid de olika skolorna — i nuvarande statsfinansiella läge icke tillstyrka föreliggande förslag om ökade statsbidrag till privatläroverken.

Departementschefen.

Skolöverstyrelsens förslag innebär en betydande anslagshöjning, motiverad ur två skilda utgångspunkter. Sålunda borde enligt detta förslag en förlängning av läsåret komma till stånd och i samband därmed en motsvarande höjning ske av lärarlönerna, vilken höjning borde helt bekostas av statsverket. Vidare borde grundunderstöden till skolorna såsom sådana höjas i syfte att bereda dessa en mera tryggad ekonomi. Det förstnämnda förslaget sammanhänger med att de statsunderstödda privatläroverkens verksamhet är underkastad statlig reglering i jämförelsevis obetydlig omfattning. Sålunda saknas bestämmelser om lov- och friluftsdagar samt vid högre goss- och samskolor även om läsårets längd. Jag delar visserligen skolöverstyrelsens uppfattning, att närmare bestämmelser rörande ifrågavarande förhållanden i och för sig vore önskvärda. Jag är dock icke för närvarande beredd att förorda en dylik reglering, i all synnerhet som ett genomförande av överstyrelsens förslag skulle medföra en betydande kostnadsökning för staten. En förlängning av läsåret synes icke oundviklig för ett rationellt genomförande vid ifrågavarande skolor av den nyligen beslutade värtjänstutbildningen. Jag erinrar om att denna förutsatts skola anordnas i huvudsaklig överensstämmelse med vad som bestämts för motsvarande statliga och kommunala skolor. Om således t. ex. värtjänstutbildning för den manliga ungdomen

huvudsakligen förlägges till tiden före läsårets början, synes mig någon annan kostnad än som i propositionen 1941:178 beräknats icke nödvändigtvis behöva uppkomma. Kostnader för ledare och instruktörer torde därvid kunna bestridas i den ordning, som angives i värtjänstkungörelsen § 7 mom. 3.

Som motivering för sitt förslag om höjning av grundunderstöden (tilläggsunderstöd) har överstyrelsen huvudsakligen anført, att skolorna till följd av det fortskridande utbyggandet av det offentliga skolväsendet och krisförhållandena råkat i ett så allvarligt ekonomiskt läge, att deras existens vore hotad. Sålunda hade de senaste boksluten för högre goss- och samskolorna utvisat underskott av tillhoppa 62,200 kronor. Enligt vad överstyrelsen i annat sammanhang upplyst, har för högre flickskolornas vidkommande ett underskott av 112,300 kronor uppstått, varför en sammanlagd brist av 174,500 kronor förelegat. Överstyrelsen har vidare framhållit den ytterligare försämring av lärarkårens arbetsmöjligheter, som ett nedläggande av privatskolorna skulle medföra. Ett framställt förslag om förbättring av skolornas läge genom höjning av den tillfälliga löneförbättringen har överstyrelsen avvisat såsom ur olika synpunkter icke ägnat att avhjälpa skolornas svårigheter. Vad som borde göras, vore i stället att höja de till privatläroverken utgående grundunderstöden.

Med anledning av vad överstyrelsen anført har jag föranstaltat om en undersökning i vad mån de statsunderstödda privatläroverkens redan förut svaga ekonomiska ställning ytterligare försämrats av förhållanden, som härflutit ur den nuvarande krissituationen. Då det kunde förväntas, att de starkt ökade utgifterna för bränsle varit särskilt kännbara, har jag sålunda låtit undersöka storleken av utgiftsstegringen för detta ändamål. Därvid har framgått, att kostnadsökningen för budgetåret 1940/41 i jämförelse med budgetåret 1938/39 — det sista fredsåret — för bränsle och lyse (dessa poster kunna icke skiljas åt) för de statsunderstödda privatläroverken utgjort omkring 132,000 kronor, vilket motsvarar en kostnadsstegring med 78 procent. Av nämnda belopp belöpa omkring 82,000 kronor på högre goss- och samskolor, omkring 42,500 kronor på högre flickskolor och i runt tal 7,500 kronor på enskilda mellanskolor. Anmärkas må, att inom bränslekommisionen kostnadsökningen för motsvarande tid uppskattats till cirka 100 procent. Den gjorda överslagsberäkningen är givetvis approximativ, då olika svårberäkneliga omständigheter inverka, t. ex. bränslelovet, men torde dock utvisa, att de enskilda läroverkens underskottsbalans i stort sett kan sägas ha vållats av bränslekostnadernas ökning. Privatläroverkens ekonomiska ställning har sedan länge i stort sett varit sådan, att de icke kunna bära stegringen av bränsleutgifterna utan ökade inkomster. En fortsatt underbalansering måste leda till antingen skolornas nedläggande eller starkt ökade elevavgifter. I denna situation har jag ansett statliga åtgärder oundvikliga

i syfte att söka hjälpa privatläroverken över den nuvarande krisen. Jag vill därför föreslå, att medel anvisas för att i viss mån kompensera privatläroverken för stegringen av bränslekostnaderna. Full kompensation i detta hänseende synes dock av principiella skäl icke böra ifrågasättas. Jag förordar för egen del, att kompensationen som regel begränsas till högst omkring tre fjärdedelar, varvid det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att under skäligt hänsynstagande till de särskilda skolornas ekonomi vidtaga de jämkningar av denna huvudregel, som finnas påkallade. Det erforderliga beloppet kommer vid tillämpande av de av mig sålunda angivna grunderna att stanna vid i runda tal 61,500 kronor för de högre goss- och samskolorna, 31,000 kronor för de högre flickskolorna och 5,500 kronor för de enskilda mellanskolorna. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma om tilläggsunderstödens fördelning. Slutligen vill jag understryka, att den kompensation jag nu föreslagit endast innebär ett partiellt täckande av kostnadsstegringen intill den 1 juli 1941.

För de högre goss- och samskolornas del bör alltså vid bifall till vad jag nyss föreslagit en anslagshöjning med 61,500 kronor vidtagas. Detta belopp bör uppföras såsom en särskild maximerad anslagspost till tilläggsunderstöd på grund av stegrade bränslekostnader m. m. till ifrågavarande skolor. Jag ifrågasätter i övrigt icke någon annan förändring i anslaget än att den maximerade anslagsposten till understöd med hänsyn till minskad belastning nedsättes med 1,400 kronor. Den förut nämnda regleringen av den tillfälliga löneförbättringen åt lärarinnorna bör således — liksom i fråga om övriga statsunderstödda privatläroverk — äga bestånd även under budgetåret 1942/43. Anslaget torde alltså böra uppföras med $(594,000 + 61,500 - 1,400 =)$ 654,100 kronor. De besparingsbestämmelser, som nu gälla för de statsunderstödda privatläroverken, torde böra tillämpas även under nästa budgetår.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta, att gällande bestämmelser angående statsunderstöd för budgetåret 1941/42 till statsunderstödda enskilda läroanstalter skola äga huvudsaklig tillämpning jämväl för budgetåret 1942/43;

dels besluta, att till de statsunderstödda enskilda läroanstalterna må under budgetåret 1942/43 utgå tilläggsunderstöd i enlighet med vad jag i det föregående förordat;

dels ock till *Privatläroverk: Bidrag till högre goss- och samskolor* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag*

av kronor 654,100.

[127.] 15. **Privatläroverk: Bidrag till högre flickskolor, förslagsanslag.** I likhet med det under närmast föregående punkt omförmälda anslaget undergick detta anslag stark minskning efter 1927 års skolreform.

För innevarande budgetår har anslaget emellertid ökats med 65,000 kronor till följd av den förut omnämnda dyrortsdifferentieringen av den tillfälliga löneförbättringen åt privatläroverkens lärare. Anslaget är nu uppfört med 581,000 kronor samt är uppdelat på fyra anslagsposter, varav en till understöd till högre flickskolor på 79,400 kronor och en till bidrag till nedbringande av terminsavgifterna vid vissa högre flickskolor i Stockholm på 30,000 kronor. Sistnämnda anslagspost utgår under villkor, att Stockholms stad bidrager med enahanda belopp på sätt angivits i propositionen nr 252 till 1939 års lagtima riksdag. Förutom de restriktiva bestämmelser, vilka såsom under nästföregående punkt nämnts gälla för privatläroverken i allmänhet, finnes för högre flickskolor en ursprungligen av 1933 års riksdag beslutad besparingsföreskrift av innebörd, att grundunderstöd må utgöra högst 4,800 kronor.

Skolöverstyrelsen har beräknat posten till understöd för nästa budgetår till 78,900 kronor (— 500 kronor) med hänsyn till det successiva nedläggandet av det med Södermalms högre läroanstalt för flickor förenade gymnasiet. Överstyrelsen har å andra sidan föreslagit *dels* en reglering av läsårets längd i samband med införande av obligatoriska friluftsdagar (kostnaden härför beräknades till 45,000 kronor), *dels ock* höjning av grundunderstöden med belopp, motsvarande senast redovisade underskott (för detta ändamål erfordrades ett belopp av 112,300 kronor). Beträffande motiveringen för dessa förslag ävensom *statskontorets* yttrande över detsamma hänvisas till nästföregående punkt.

Styrelserna för Wallin-Åhlinska gymnasiet, nya elementarskolan för flickor och Lyceum för flickor ha hemställt, att Stockholms stads ovannämnda bidrag till nedbringande av terminsavgifterna vid dessa skolor, vilket bidrag till och med innevarande budgetår får användas till löneförbättring åt lärarpersonalen vid skolorna, måtte få disponeras för detta ändamål även i fortsättningen till dess en allmän lönereglering för privatskolornas lärare beslutades.

Enligt förutnämnda proposition 1939:252 skulle stadens tillskott, om och i den utsträckning så efter närmare omprövning befundes erforderligt, under en övergångstid få användas till löneförbättring åt lärarpersonalen vid ifrågavarande skolor utöver vad av staden för sådant ändamål då utgäves. Föredragande departementschefen hade dock därvid knutit »den bestämda förutsättningen, att stadens bidrag senast från och med budgetåret 1942/43 i sin helhet skulle användas enbart för nedbringande av terminsavgifterna». Av propositionen syntes framgå, att detta uttalande byggt på den förutsättningen, att en statlig lönereglering för lärarpersonalen vid de privata flickskolorna skulle komma till stånd före sistnämnda tidpunkt. Bortsett från den dyrortsgradering av den tillfälliga löneförbättringen, som trätt i kraft från och med den 1 juli 1941, hade den åsyftade löneregleringen icke ännu genomförts. Under sådana förhållanden skulle ett förbud mot att även i fortsättningen använda stadens tillskott till löneförbättring medföra ytterst allvarliga konsekvenser för skolornas redan förut på grund av dyrtiden och bränslekostnadernas ökning m. m. hårt ansträngda ekonomi.

Skolöverstyrelsen har tillstyrkt styrelsernas framställning, dock endast för budgetåren 1942/44.

Departement-
mentschefen.

Beträffande överstyrelsens förslag om höjning av anslaget åberopar jag vad jag anført under punkten 126. Mitt där framförda förslag om tilläggsunderstöd till privatläroverken innebär för högre flickskolornas vidkommande en anslagshöjning med 31,000 kronor, vilket belopp torde böra uppföras såsom en särskild maximerad post under enahanda benämning som den under nämnda punkt föreslagna. Härutöver torde någon annan förändring av anslagets storlek än en minskning med 500 kronor av anslagsposten till understöd icke böra vidtagas för nästa budgetår. Nu gällande besparingsbestämmelser torde böra tillämpas även under budgetåret 1942/43. Anslaget torde följaktligen böra uppföras med $(581,000 + 31,000 - 500 =) 611,500$ kronor.

Det år 1939 lämnade medgivandet, att Stockholms stads bidrag till nedbringande av terminsavgifterna vid ovannämnda enskilda gymnasier under en övergångstid skulle få användas till löneförbättring åt lärarna vid dessa gymnasier, synes ha haft sin förnämsta orsak i att det befarats, att lärarna eljest skulle övergå till de kommunala flickskolor, vilka då tillkommo. Medgivandet torde vidare ha grundats på antagandet, att en lönereglering för privatläroverkens lärare inom en nära framtid skulle komma till stånd, något som av kända skäl icke blivit fallet. Såsom av närmast föregående punkt framgår, kämpa de flesta enskilda läroverk med stora ekonomiska svårigheter, vilka givetvis försvåra deras möjligheter att förvärva goda lärarkrafter. Det synes därför skäligt, att Stockholms stads ifrågavarande bidrag fortfarande må användas till löneförbättring, vilket medgivande dock på sätt skolöverstyrelsen föreslagit synes böra begränsas till att omfatta budgetåren 1942/44.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta, att den av 1933 års riksdag godkända ändringen i fråga om beloppet av grundunderstöd till högre flickskola skall äga tillämpning jämväl för budgetåret 1942/43;

dels ock till *Privatläroverk: Bidrag till högre flickskolor* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag*

av kronor 611,500;

därav 30,000 kronor skola användas till nedbringande av terminsavgifter under läsåret 1942/43 vid vissa högre flickskolor i Stockholm under villkor, att Stockholms stad för samma tid bidrager med enahanda belopp på sätt angivits i propositionen nr 252 till 1939 års lagtima riksdag.

[128.] 16. **Privatläroverk: Bidrag till enskilda mellanskolor, förslagsanslag.** Detta anslag sänktes år 1940 genom vissa besparingsåtgärder med 1,800 kronor. För innevarande budgetår har anslaget med hänsyn

till förhöjning av den tillfälliga löneförbättringen höjts med 2,600 kronor men å andra sidan till följd av nedläggandet av Grewesmühlska skolan i Stockholm minskats med 29,500 kronor. Anslaget är nu uppfört med 48,600 kronor och disponeras på sätt framgår av sid. 508 i statsliggaren.

Skolöverstyrelsen har icke föreslagit någon förändring i detta anslag. Läsåret vore vid dessa skolor fastställt till 38 veckor och läroanstalterna omfattade icke sådana klasser, som kunde åläggas värtjänstutbildning. Ej heller syntes dessa skolors ekonomiska läge motivera sådant särskilt understöd, som överstyrelsen föreslagit i fråga om övriga privatläroverk.

Under punkten 126 har jag tillstyrkt anvisande av tilläggsunderstöd till privatläroverken och därvid förordat, att dylika understöd skulle utgå även till de enskilda mellanskolorna. I anslutning härtill hemställer jag, att anslaget måtte höjas med 5,500 kronor till 54,100 kronor. Tilläggsunderstöden torde böra uppföras såsom en maximerad anslagspost under samma beteckning som den under nämnda punkt föreslagna. Nu gällande besparingsbestämmelser i fråga om de enskilda mellanskolorna böra tillämpas även under nästa budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Privatläroverk: Bidrag till enskilda mellanskolor*
för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 54,100.

[129.] 17. **Privatläroverk: Bidrag till de statsunderstödda enskilda läroanstalternas vikariatskassa, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 5,400 kronor. Under hänvisning till en av kassan verkställd beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår har *skolöverstyrelsen* föreslagit, att anslaget nedsättes med 400 kronor till 5,000 kronor.

Anslaget, vilket under senare år undergått successiva sänkningar som en följd av ombildningen av privatläroverk till kommunala flickskolor, torde för nästa budgetår böra uppföras med det föreslagna beloppet. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Privatläroverk: Bidrag till de statsunderstödda enskilda läroanstalternas vikariatskassa* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 5,000.

[130.] 18. **Privatläroverk: Ersättning åt vissa lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter, förslagsanslag.** Detta anslag upptogs för budgetåret 1940/41 till 84,500 kronor och är nu uppfört med 74,700 kronor. Bestämmelser om ifrågavarande ersättningar äro jämlikt av riksdagen godkända grunder meddelade genom kungörelsen 1931: 344 med däri vidtagna ändringar. Ersättningarna, som äro avsedda att för lärare vid privatläroverk mildra verkningarna av det högre flickskoleväsendets förstat-

ligande eller kommunalisering, äro satta i relation till lärarinnornas tidigare löner. I propositionen 1941: 118 (sid. 34 f.) föreslogs, att en omprövning av beviljade ersättningsbelopp med hänsyn till de ökade levnadskostnaderna skulle verkställas vartannat år, så att lärarinnorna skulle få del av förhöjt dyrtidstillägg och kristillägg. För budgetåret 1941/42 beräknades härigenom uppkomma en merkostnad av omkring 7,000 kronor utöver det anvisade anslagsbeloppet, 74,700 kronor. Riksdagen (skrivelsen nr 238) hade intet att erinra mot förslaget.

Skolöverstyrelsen har föreslagit, att anslaget för nästa budgetår nedsättes till 66,400 kronor. Ersättningar ha beräknats komma att under budgetåret 1942/43 utgå till 31 lärarinnor mot 34 för innevarande budgetår. Anslagsbehovet är beräknat på grundval av det procenttal för dyrtidstillägg och kristillägg, som gällde den 1 juli 1941. *Statskontoret* har icke funnit anledning till erinran mot bifall till överstyrelsens hemställan.

Departement-
schefen.

Jag ansluter mig till skolöverstyrelsens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Privatläroverk: Ersättning åt vissa lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 66,400.

[131.] 19. **Understöd åt vissa anstalter för utbildande av lärarinnor i kvinnlig slöjd.** Till detta ändamål anvisades för vart och ett av budgetåren 1930/40 anslag med 19,000 kronor. Av besparingsskäl sänktes anslaget för budgetåret 1940/41 till 17,500 kronor. För innevarande budgetår har anslaget höjts dels med 2,500 kronor för att lärarinnorna vid ifrågasvarande läroanstalter skulle erhålla tillfällig löneförbättring, dels ock med 4,000 kronor i samband med begränsning av elevintagningen vid anstalterna. Anslaget, som alltså är uppfört med 24,000 kronor, har fördelats sålunda, att 10,400 kronor tilldelats Maria Nordenfelts högre handarbetslärarinneseminarium i Göteborg samt 13,600 kronor anvisats till föreningen Handarbetets vänner och Andrea Eneroths högre handarbetsseminarium i Stockholm. Antalet nya elever har begränsats till respektive högst 12 och högst 18 mot tidigare högst 16 respektive 24. Utbildningen vid seminarierna är tvåårig.

Skolöverstyrelsen har föreslagit, att nyintagningen av elever vid handarbetsseminarierna skulle begränsas även under nästa arbetsår och att anslaget måtte höjas med 5,400 kronor för att seminarierna skulle erhålla gottgörelse för den uppkommande inkomstminskningen. Överstyrelsen har vidare hemställt om utredning rörande lönereglering för lärarinnorna vid handarbetsseminarierna.

Seminarierna hade gjort framställning om höjning av anslaget med 1,280 kronor.

Enligt från seminarierna införskaffade uppgifter syntes arbetslösheten

bland de under åren 1939 och 1940 utexaminerade handarbetslärarinnorna för närvarande vara ungefär lika stor som under höstterminen 1940. Enligt från arbetsmarknadskommissionen erhållna uppgifter hade vid lärarförmedlingen antalet arbetssökande slöjdlärarinnor år 1939 varit 585, under det att 31 platser tillsatts. År 1940 hade de arbetssökande slöjdlärarinnorna utgjort 975, medan 46 platser tillsatts. För första halvåret av 1941 hade motsvarande siffror varit 509 och 24. Arbetslösheten bland handarbetslärarinnorna syntes alltså för närvarande vara minst lika stor som under hösten 1940. Den för innevarande arbetsår föreskrivna minskningen av antalet nya elever borde därför gälla även för arbetsåret 1942/43.

En minskning av elevantalet i såväl första som andra årskursen skulle komma att för seminarierna medföra ytterligare reduktion av inkomsterna. För år 1941 hade inkomstreduceringen beräknats till sammanlagt 4,800 kronor, för vilken inkomstminskning seminarierna för budgetåret 1941/42 kompenserats med 4,000 kronor av statsmedel. För det andra utbildningsåret vid seminarierna vore elevavgiften vid Göteborgsseminariet 450 kronor och vid Stockholmsseminariet 600 kronor. För budgetåret 1942/43 skulle fortsatt minskning av nyintagningen i samma utsträckning som för innevarande arbetsår åsamka seminarierna en ytterligare inkomstreducering, det förra seminariet med 1,800 kronor och det senare med 3,600 kronor. För att seminarierna skulle erhålla nödvändig ersättning härför borde de erhålla ett ytterligare tilläggsunderstöd av sammanlagt 5,400 kronor.

Överstyrelsen funne det synnerligen önskvärt, att, då lärarinnor i slöjd vid statliga och kommunala läroanstalter fått sina löner reglerade, även lärarinnorna vid utbildningsanstalterna för nämnda övningslärare också bleve delaktiga av denna förmån. För rekryteringen av lärarkrafterna vid seminarierna i fråga skulle en sådan reglering vara av den allra största betydelse. Snar utredning av frågan syntes överstyrelsen därför vara ett ofrånkomligt behov.

Statskontoret har uttalat starka betänkligheter mot överstyrelsens förslag. Det syntes föga rationellt, att statsverket skulle åta sig ökade ekonomiska uppoffringar för denna privata utbildningsverksamhet, oaktat något behov av nya lärarkrafter under de närmaste åren icke kunde förutses. I stället borde sådana organisatoriska åtgärder vidtagas, att besparingar kunde vinnas. Detta syntes förslagsvis kunna ske genom att någon nyintagning av elever icke medgäves under läsåret 1942/43 eller genom att statsunderstöd beviljades endast till ettdera av handarbetsseminarierna, sedan de under innevarande läsår intagna eleverna erhållit sin utbildning. Det torde närmast böra ankomma på överstyrelsen att utreda frågan om vilka åtgärder som lämpligen borde vidtagas för vinnande av ovan angivna besparings-syfte. I varje fall måste statskontoret avstyrka någon höjning av anslaget.

Med anledning av vad statskontoret yttrat har *skolöverstyrelsen* anfört i huvudsak följande:

Överstyrelsen erinrade, att utbildningen av lärarinnor i kvinnlig slöjd uteslutande bedreves av enskilda seminarier.

En viss överproduktion av lärarinnor i kvinnlig slöjd hade konstaterats. Det vore emellertid synnerligen svårt att uttala sig om, hur det komme att ställa sig med behovet av lärarkrafter framdeles, innan 1940 års skolutredning hunnit verkställa sin utredning rörande skolväsendets organisation

m. m. Kommittén hade ju bland annat fått i uppdrag att framlägga förslag angående omfattningen av den praktiska undervisningen gentemot den teoretiska. Den utredning rörande anställnings- och avlöningsförhållanden för övningslärare vid statliga och statsunderstödda undervisningsanstalter, som uppdragits åt 1941 års lärarlönesakkunniga, torde även komma att bli av betydelse för bedömande av behovet av lärarinnor i kvinnlig slöjd. Överstyrelsen ansåge det ej tillrådligt att vidtaga sådana åtgärder, som skulle bryta sönder organisationen av handarbetsseminarierna, innan 1940 års skolutredning framlagt sina förslag. Emellertid ville överstyrelsen föreslå, att, i den mån tjänster vid handarbetsseminarierna bleve lediga, de ej borde tillsättas på sådant sätt, att det skulle försvåra en indragning av ett seminarium eller en seminarieavdelning, om behov därav framdeles skulle komma att visa sig.

Departement-
schefen.

Lärarpersonalen vid handarbetsseminarierna torde även under nästa budgetår böra åtnjuta den tillfälliga löneförbättring, som tillerkänts dem för innevarande budgetår. Frågan om lönereglering för dessa lärare synes mig icke kunna upptagas till behandling för sig utan böra övervägas i sammanhang med utredning om löneförhållandena vid övriga statsunderstödda enskilda läroanstalter.

I syfte att rådande arbetslöshet bland lärarinnorna i kvinnlig slöjd skulle motverkas, har elevintagningen vid handarbetsseminarierna för arbetsåret 1941/42 begränsats. De av skolöverstyrelsen anförda siffrorna giva vid handen, att denna arbetslöshet icke visat tendens att minska. Jag tillstyrker därför överstyrelsens förslag om att nyintagningen av elever reduceras även nästa arbetsår. Handarbetsseminarierna komma alltså att vidkännas minskning av elevavgifterna i såväl första som andra årskursen. Då arbetslösheten skärpts genom besparingsåtgärder inom skolväsendet och då seminariernas ekonomi icke ansetts kunna bära den uppkomna inkomstminskningen, ha seminarierna för innevarande budgetår erhållit tilläggsunderstöd med 4,000 kronor. För nästa budgetår skulle enligt överstyrelsens beräkningar erfordras en ytterligare kompensation av 5,400 kronor. För min del anser jag mig böra tillstyrka en anslagshöjning för ändamålet med 4,000 kronor. Jag vill särskilt understryka överstyrelsens påpekande, att staten icke behövt själv bedriva utbildning av här ifrågavarande slag. Emellertid biträder jag överstyrelsens förslag om att åtgärder böra vidtagas för att förhindra, att en eventuell omorganisation av utbildningen försvåras. Denna fråga torde jag framdeles få underställa Kungl. Maj:t.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Understöd åt vissa anstalter för utbildande av lärarinnor i kvinnlig slöjd* för budgetåret 1942/43 anvisa ett anslag av kronor 28,000.

[132.] 20. **Bidrag till fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala.**

Detta anslag sänktes år 1940 från 70,000 kronor, vilket belopp anvisats sedan budgetåret 1933/34, till 65,000 kronor. I samband med regleringen

av den tillfälliga löneförbättringen för lärarinnorna vid de statsunderstödda privatläroverken har detta anslag för innevarande budgetår höjts med 10,900 kronor till 75,900 kronor.

Skolöverstyrelsen har beträffande anslag till fackskolan för nästa budgetår anfört bland annat, att skolans styrelse, med framhållande av att fackskolans senaste bokslut, trots besparingssträvanden, utvisade en brist av över 15,000 kronor, begärt höjning av statsanslaget med 5,000 kronor. Överstyrelsen ansåge sig icke under nuvarande förhållanden böra tillstyrka denna framställning. Då lärarinnor i hushållsgöromål och kvinnlig slöjd vid statliga och kommunala läroanstalter hade fått sina löner reglerade, borde dock även lärarinnor vid utbildningsanstalterna för dylika lärare bli delaktiga av denna förmån. Snar utredning av frågan syntes överstyrelsen vara ett ofrånkomligt behov.

Överstyrelsen har ansett sig kunna konstatera en viss överproduktion av skolkökslärarinnor samt för avhjälpande därav föreslagit, att nyintagningen av elever vid skolköksseminarierna arbetsåret 1942/43 måtte begränsas så, att vid var och en av kurserna A, B och C vid fackskolan samt vid Ateneums skolköksseminarium i Stockholm intoges två elever mindre än eljest. Av överstyrelsens framställning inhämtas bland annat följande:

Lärarinnor i hushållsgöromål utbildades för närvarande vid 4 under överstyrelsens inseende stående läroanstalter, nämligen statens skolköksseminarium och Ateneums skolköksseminarium i Stockholm, fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala samt Göteborgs skolköksseminarium. Därjämte utbildades skolkökslärarinnor med samma kompetens även vid det av Fredrika-Bremer-förbundet upprättade lanthushållningsseminariet i Rimforsa, vilken läroanstalt stode under överinseende av lantbruksstyrelsen. Kurserna vid dessa läroanstalter vore av olika längd. Lärarinnekursen vid statens skolköksseminarium och lärarinnekurs A vid Uppsala fackskola omfattade tre terminer, kurserna vid Ateneums och Göteborgs skolköksseminarier, lärarinnekurs C vid fackskolan och lärarinnekursen vid Rimforsa lanthushållningsseminarium omfattade fyra terminer, samt lärarinnekurs B vid Uppsala fackskola (vilken tillika meddelade utbildning i kvinnlig slöjd) fem terminer.

Vid statens skolköksseminarium intoges 16 elever varje hösttermin. Vid Ateneums och Göteborgs skolköksseminarier började ny kurs varannan hösttermin och 16 elever antoges i varje kurs. Vid fackskolan i Uppsala började ny lärarinnekurs A varje vårtermin. Av lärarinnekurs B och C började nya kurser varje hösttermin. I kurserna A och C mottoges i regel respektive 16 och 18 elever, i kurs B 14 elever. Inalles uppginge sålunda elevantalet i de samtidigt pågående lärarinnekurserna till något över 90 och antalet årligen utexaminerade lärarinnor till minst 45, vanligen 48. Vid Rimforsa lanthushållningsseminarium började ny kurs varje höst. Antalet elever av här ifrågavarande slag utgjorde vanligen 6. Hela antalet årligen utexaminerade lärarinnor i hushållsgöromål, som borde tagas med i räkningen i detta sammanhang, utgjorde alltså i medeltal 86 (70 vartannat, 102 vartannat år).

För erhållande av behörighet att undervisa i hushållsgöromål vid skolor för yrkesundervisning fordrades, förutom avlagd examen vid något av nu

nämnda seminarier, viss tids tjänstgöring som lärarinna och i vissa fall annan praktik eller ytterligare utbildning.

Att tillgången på lärarinnor i hushållsgöromål för närvarande vore avsevärt större än antalet platser, torde vara en allmänt utbredd uppfattning. För att erhålla klarhet angående ovannämnda förhållande hade överstyrelsen införskaffat uppgifter från arbetsmarknadskommissionen och seminarierna.

Av uppgifter från arbetsmarknadskommissionen framginge, att antalet genom Sveriges offentliga arbetsförmedling arbetssökande skolkökslärarinnor vid olika tidpunkter år 1940 varierat mellan 26 och 79. Under år 1941 i rapporter till och med den 29 september hade det största antalet arbetssökande skolkökslärarinnor varit 88 och det minsta 7. Mest märkbar hade minskningen varit under sommarmånaderna. Troligen hade en del fortsättningsskolor, vilka annars förlade sin undervisning i hushållsgöromål till januari, på grund av den stränga vinterkylan framflyttat undervisningen till sommarmånaderna.

Från utbildningsanstalterna hade inhämtats uppgifter avseende under åren 1938/40 utexaminerade skolkökslärarinnor och deras anställning. Antalet lärarinnor vilka erhållit anställning med full tjänstgöring under hela läsåret uppginge till endast 28,3 procent, och antalet som erhållit anställning med full tjänstgöring under viss del av året till 22,8 procent av hela antalet under samma tid utexaminerade lärarinnor, under det att 29,7 procent haft vikariat, tillfälliga kurser eller annat undervisningen närstående arbete. 13,8 procent hade till följd av giftermål eller annan anledning lämnat skolköksarbetet. Uppgifter saknades från 5 procent. Endast 0,4 procent hade angivits vara utan anställning.

Behovet av lärarinnor i hushållsgöromål syntes för skolor med yrkesundervisning i hushållsgöromål vara i stigande. Antalet kommunala skolor för yrkesundervisning i hushållsgöromål hade stigit från 58 år 1934/35 till 104 år 1940/41. Antalet enskilda skolor med yrkesundervisning i hushållsgöromål hade under samma tid sjunkit från 21 till 17. Undervisningen i hushållsgöromål vid de högre skolorna hade stigit, i det att sådan undervisning förekommit i 184 skolor läsåret 1934/35 och i 219 skolor läsåret 1940/41.

I folk- och fortsättningsskolorna upptoges undervisning i hushållsgöromål årligen allttjämt i nya skoldistrikt. Barnantalet vore emellertid i sjunkande och därigenom hade totala antalet kurser i hushållsgöromål minskats under de senare åren.

Av vad överstyrelsen anfört torde framgå, att det för närvarande funnes ett väl stort överskott på lärarinnor i hushållsgöromål. Arbetstillfällena vid skolor för yrkesundervisning och vid de högre skolorna syntes visserligen vara i stigande. Undervisning i hushållsgöromål infördes allt fortfarande årligen i ett antal folk- och fortsättningsskolor. Då emellertid samtidigt barnantalet minskades, måste man räkna med, att så länge undervisningen i hushållsgöromål ej vore obligatorisk i folk- och fortsättningsskolor, behovet av skolkökslärarinnor för dessa skolor komme att minskas. Med hänsyn härtill ansåge överstyrelsen det vara lämpligt att, i likhet med vad som skett för handarbetsseminarierna, föreskriva minskning av elevintagningen vid skolköksseminarierna. Överstyrelsen föreslog, att de nyintagna eleverna skulle minskas med 2 vid Ateneums skolköksseminarium samt med 2 vid vardera av lärarinnekurserna A, B och C vid fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala. Vid Göteborgs skolköksseminarium skedde ingen intagning av nya elever för arbetsåret 1942/43. Elevantalet vid ifrågakvarande lärarinnekurser skulle alltså minskas med 8.

En minskning av elevantalet vid statens enda utbildningsanstalt på området borde knappast företagas.

Genom den föreslagna inskränkningen av elevantalet vid fackskolan i Uppsala skulle denna åsamkas en inkomstreducering för arbetsåret 1942/43 med 2,040 kronor. För att fackskolan skulle erhålla nödvändig ersättning härför har överstyrelsen föreslagit, att skolan skulle tilldelas ett tilläggsunderstöd av 2,000 kronor.

Statskontoret har avstyrkt förslaget om anslagshöjning. Inkomstminskningen borde motverkas genom sådana organisatoriska åtgärder, att besparingar kunde vinnas. Bland annat borde övervägas indragning av en hel kurs vid skolan, exempelvis A-kursen.

Med anledning av vad statskontoret anfört har *styrelsen för fackskolan* framhållit, att skolans ekonomi vore så svag, att den icke utan svår skada för skolan och dess verksamhet kunde bära någon som helst inkomstminskning. I A-kursen, som påbörjades i januari 1942, hade elever redan intagits; denna kurs kunde alltså icke för närvarande indragas. Styrelsen vore emellertid beredd att företaga en utredning rörande de organisatoriska förändringar inom skolan, som skulle kunna vidtagas i syfte att minska antalet utexaminerade lärarinnor, därest så ansåges erforderligt. Denna utredning syntes kunna föreligga under år 1942.

Den tillfälliga löneförbättring, som för innevarande budgetår tillerkänts lärarinnor vid fackskolan, torde böra utgå även under nästa budgetår. Frågan om reglering av dessa lärarinnors löneförhållanden med hänsyn till den senaste löneregleringen för motsvarande övningslärare vid statliga och kommunala läroanstalter torde böra övervägas i sammanhang med en kommande utredning rörande statsunderstödet åt övriga enskilda läroanstalter.

För innevarande budgetår har elevintagningen vid de statsunderstödda handarbetsseminarierna på grund av konstaterad överproduktion av handarbetslärarinnor minskats. Överstyrelsen har nu under återopande av en utredning i ämnet föreslagit begränsning även av elevintagningen vid skolköksseminarierna. Förhållandena synas emellertid vara väsentligt olika i dessa båda fall, i det att överskottet på skolkökslärarinnor av den föreliggande utredningen att döma torde vara avsevärt mindre än i fråga om handarbetslärarinnorna. Utredningen lämnar icke heller klarhet i det särskilt beträffande lärarinnor i hushållsgöromål betydelsefulla spörsmålet, i vilken utsträckning de platssökande äro för sitt uppehälle beroende av anställningsmöjligheterna. Även bör beaktas, att intresset för undervisning i husligt arbete alltmera ökas, vilket, såsom överstyrelsen påvisat, har till följd, att sådan undervisning alltmera vinner insteg vid våra ungdomsskolor. Den merutgift för statsverket, som en inskränkning av elevintagningen synes medföra, är även ägnad att ingiva betänkligheter. Jag finner således tillräckliga skäl ej förebragta för genomförande av en sådan reglering för

Departementschefen.

närvarande. I vart fall torde den utredning böra avvaktas, som fackskolans styrelse enligt det föregående ställt i utsikt.

Under åberopande av vad som anförts föreslår jag, att anslaget till fackskolan för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala* för budgetåret 1942/43 anvisa ett anslag av kronor 75,900.

[133.] 21. **Understöd till utbildningskurser för lärarinnor i hushållsgöromål.** Detta anslag, som för vart och ett av budgetåren 1933/40 utgjorde 12,000 kronor, sänktes år 1940 av statsfinansiella skäl till 10,000 kronor. För innevarande budgetår har anslaget höjts till 10,900 kronor för tillfällig löneförbättring åt lärarinnor vid ifrågavarande läroanstalter. Anslaget är fördelat sålunda, att 5,500 kronor utgå till Ateneums skolköksseminarium i Stockholm och 5,400 kronor till det av Göteborgs stad upprättade Göteborgs skolköksseminarium.

Skolköksseminariernas huvudmän ha hemställt om höjning av understöden till respektive 7,000 kronor och 6,000 kronor. *Skolöverstyrelsen* har liksom i fråga om fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala hemställt om utredning rörande lärarlönerna vid här ifrågavarande seminarier. Överstyrelsen har även föreslagit begränsning av elevantalet vid Ateneums skolköksseminarium (se härom närmast föregående punkt). I likhet med vad överstyrelsen föreslagit beträffande fackskolan i Uppsala har överstyrelsen förordat, att Ateneums skolköksseminarium skulle erhålla kompensation för de förlorade elevavgifterna, 600 kronor, genom höjning av understödet med motsvarande belopp. *Statskontoret* har i anslutning till sitt under nästföregående punkt omnämnda yttrande avstyrkt höjning av understödet till Ateneums skolköksseminarium.

I detta sammanhang torde böra behandlas en uppkommen fråga om rätt för lärarinnor vid Ateneums skolköksseminarium att behålla vissa förmåner, som tidigare tillkommit dem i egenskap av lärarinnor vid Ateneums högre flickskola men som de förlorat efter denna skolas ombildning till kommunal flickskola från och med den 1 juli 1939. Av handlingarna i detta ärende inhämtas bland annat följande.

Enligt gällande bestämmelser angående avlöning av lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter (se kungörelse 1928:233) må lärarinnas tjänstgöring vara förlagd till läsavdelning av med skolan förbundet lärarinneseminarium. Denna föreskrift har tolkats och tillämpats så, att den gällt icke blott högre lärarinneseminarium utan även andra seminarier, bland andra skolköksseminarium. Till följd härav åtnjoto lärarinnorna vid Ateneums skolköksseminarium, vilket var knutet till Ateneum för flickor (högre flickskola), samma förmåner av ålders- och dyrtidstillägg samt tillfällig löneförbättring, som de vid Ateneums högre flickskola anställda lärarinnorna, och ägde även delaktighet i lärarinnornas pensionsanstalt och de enskilda läroanstalternas vikariatskassa. Dyrtidstilläggen och den tillfälliga löneför-

bättringen utgick helt av statsmedel, ålderstilläggen till $\frac{2}{3}$, på sätt fallet alltjämt är beträffande högre flickskolor.

Vidare bör nämnas, att såsom villkor för det för närvarande utgående anslaget till Ateneums skolköksseminarium gäller, att avlöningsförmånerna — här i inbegripen jämväl tillfällig löneförbättring — för lärarinna i huslig ekonomi vid skolköksseminariet ej få understiga de avlöningsförmåner, som genom kungörelsen 1914:28 äro stadgade för lärarinna i huslig ekonomi vid statsunderstödda privatläroverk, med tillägg av ett belopp, motsvarande av riksdagen beviljad tillfällig löneförbättring åt dylik lärarinna. Genom denna bestämmelse ha lärarinnorna vid ifrågavarande skolköksseminarium alltså tillförsäkrats — ehuru icke av statsmedel — ålderstillägg och tillfällig löneförbättring men icke dyrtidstillägg eller förutnämnda delaktighetsförmåner.

Ateneum för flickor har från och med den 1 juli 1939 ombildats till kommunal flickskola, varför Ateneums skolköksseminarium icke längre är förbundet med en statsunderstödd enskild högre flickskola.

Styrelsen för Ateneums skolköksseminarium har nu anmält, att respektive myndigheter efter flickskolans kommunalisering vägrat tillerkänna lärarinnorna vid skolköksseminariet ovannämnda rättigheter, varigenom lärarinnorna kommit i en avsevärt försämrad ställning. Rätten till delaktighet i vikariatskassan hade dock kvarstått för lärarinnorna vid den egentliga seminariekursen.¹ I sammanhang med kommunaliseringen hade seminariets styrelse träffat överenskommelse med Stockholms stad, att staden skulle kostnadsfritt upplåta lokaler åt seminariet, så länge kommunala flickskolan disponerade det förutvarande Ateneums lokaler, och att seminariets elever fortfarande skulle få ha sina undervisningsövningar förlagda till flickskolan. Mellan flickskolan och seminariet kvarstode således alltjämt ett nära samband och en del av lärarkåren vid seminariet undervisade jämväl i flickskolan. Det syntes styrelsen oegentligt, att en grupp av lärarinnor, utan att någon förändring i arten av deras arbete inträtt, genom en av myndigheterna beslutad omorganisation av skolväsendet skulle erhålla en i flera avseenden försämrad ställning. Då antalet berörda lärarinnor vore mycket begränsat, syntes en tillämpning av vissa övergångsbestämmelser för dessa lärarinnor komma att i ytterst obetydlig grad inverka på statens budget. Styrelsen har därför anhållit, att de vid skolköksseminariet före kommunaliseringen av Ateneums högre flickskola anställda lärarinnorna måtte, så länge de kvarstode å lärarinnebefattningar vid seminariet, få bibehålla rätt *dels* att av statsmedel uppbära ålderstillägg, tillfällig löneförbättring och dyrtidstillägg enligt gällande bestämmelser för avlöning av lärarinnor vid högre flickskolor, *dels* att kvarstå som delagare i lärarinnornas pensionsanstalt och de enskilda lärarinnornas vikariatskassa med de skyldigheter och förmåner, som tillkomme lärarinnor med motsvarande tjänstgöring vid statsunderstödda högre flickskolor.

Skolöverstyrelsen har tillstyrkt framställningen. Överstyrelsen förmenade, att lärarinnorna jämlikt ovannämnda anslagsvillkor beträffande skolköksseminariet alltjämt ägde rätt att uppbära ålderstillägg och tillfällig löneförbättring av statsmedel. Förhållandet mellan seminariet och den kommunala flickskolan anslöte sig i allt väsentligt till det tidigare förhållandet. Det syntes berättigat, att lärarinnorna vid skolköksseminariet ej bleve försatta i sämre ställning på grund av en av myndigheterna beslutad omor-

¹ Vid seminariet finnas även husmoders-, hemföreståndarinne- och tvättföreståndarinnekurser.

ganisation av ett område av skolväsendet. Utgifterna för statsverket kunde icke bli av nämnvärd storlek.

Statskontoret har funnit det synnerligen tveksamt, huruvida någon rätt föreläge att utbekomma statsbidrag till ifrågavarande förmåner. I varje fall syntes riksdagens medverkan erforderlig. Skulle Kungl. Maj:t finna skäl för en framställning till riksdagen, syntes denna endast böra avse de två före den 1 juli 1939 anställda, ännu kvarstående lärarinnor, vilkas undervisning varit förlagd till skolkökslärarinnekursen.

Departement-
schefen.

Beträffande överstyrelsens förslag om utredning rörande löneförhållandena vid här ifrågavarande läroanstalter och om begränsning av nyintagningen vid Ateneums skolköksseminarium hänvisar jag till vad jag i dessa hänseenden anfört under närmast föregående punkt. Den tillfälliga löneförbättring, som för innevarande budgetår tillerkänts lärarinnor vid Ateneums och Göteborgs skolköksseminarier, torde böra utgå även under nästa budgetår.

Vad angår framställningen rörande bibehållande av de förmåner, som Ateneums skolköksseminarium och de till lärarinnekursen därstädes knutna lärarinnorna åtnjutit, ända till dess Ateneums högre flickskola kommunaliserades den 1 juli 1939, synas mig starka billighetsskäl tala för att dessa förmåner alltjämt skola få äga bestånd, så länge före nämnda dag vid lärarinneseminariet anställda lärarinnor kvarstå i tjänst vid seminariet. Såsom statskontoret framhållit, synas de härav berörda lärarinnorna icke vara flera än två, varför förevarande spörsmål torde ha mycket ringa ekonomisk räckvidd för statsverket. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att — därest riksdagen icke framställer erinran däremot — meddela beslut i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag sålunda förordat. Ifrågavarande förmåner torde få åtnjutas retroaktivt, räknat från och med den 1 juli 1939. Av de ifrågavarande avlöningsförmånerna ha ålderstillägg och tillfällig löneförbättring tidigare utgått ur anslaget till högre flickskolor, medan dyrtidstillägg utgått ur anslaget till dyrtidstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisnings- m. fl. anstalter. Jag anser det med hänsyn till dessa löneförmåners föränderliga karaktär vara lämpligast, att de alltjämt utgå ur samma anslag som tidigare.

Frågan om bibehållen delaktighet i lärarinnornas pensionsanstalt torde komma att i annat sammanhang anmälas av chefen för finansdepartementet.

Jag ifrågasätter icke för nästa budgetår någon förändring i fråga om storleken av nu förevarande anslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Understöd till utbildningskurser för lärarinnor i hushållsgöromål* för budgetåret 1942/43 anvisa ett anslag av kronor 10,900.

[134.] 22. **Läroboksnämnden, förslagsanslag.** Detta anslag, som tillkom genom beslut av 1938 års riksdag och är uppfört som obetecknat anslag, sänktes år 1940, delvis av besparingsskäl, från 15,000 kronor till 10,000

kronor. För innevarande budgetår har anslaget i samband med åtgärder i kostnadsminskande syfte ytterligare nedsatts till 8,500 kronor. Ersättningen till nämndens ledamöter och suppleanter utgår enligt kommittégrunder, givetvis dock endast i den omfattning anslagsmedlen lämna tillgång. Sekreteraren uppbär däremot årsarvode av 2,000 kronor. Antalet sammanträdesdagar är maximerat. Ur anslaget utgå också bland annat arvoden till särskilda ämnessakkunniga, som nämnden äger utse för att erhålla yttrande över en till granskning inlämnad lärobok.

Skolöverstyrelsen har tillstyrkt en av läroboksnämnden gjord framställning om oförändrat anslag för nästa budgetår.

I annat sammanhang har *läroboksnämnden* hemställt om rätt för nämnden att, då ansökan göres om uppförande på läroboksförteckningen av lärobok eller ny, omarbetad eller utökad upplaga av lärobok, upptaga en avgift av 10 kronor för varje sådan bok.

En sådan avgift skulle verka i någon mån återhållande på förlagens benägenhet att insända böcker, om vilka sökandena redan på förhand kunde säga sig själva, att utsikterna för godkännande icke vore stora. Det kunde icke heller anses obilligt att sökande, som företrädde ett ekonomiskt intresse för egen del, finge åtminstone i någon utsträckning bidra till granskningskostnaderna. En avgift av t. ex. 10 kronor borde icke vara betungande men skulle för nämndens förvaltningskostnader ha en icke ringa betydelse. Det hade icke alltid varit nämnden möjligt att med de anslagsmedel, som stått till förfogande, giva de ämnessakkunniga skälig ersättning för deras ofta betungande och alltid ansvarsfulla granskningsarbete. Det låga arvodet hade vållat svårigheter att få väl kvalificerade ämnessakkunniga.

Skolöverstyrelsen har biträtt nämndens förslag. Avgiften skulle säkerligen innebära ett välbehövt tillskott till nämndens anslagsmedel. Om avgiften kunde giva nämnden bättre möjligheter att erhålla väl kvalificerade ämnessakkunniga, skulle detta otvivelaktigt vara värdefullt.

Statskontoret har föreslagit en inom vissa gränser variabel avgift, som icke skulle disponeras av nämnden utan redovisas på riksstatens inkomstsida.

På andra områden, där kontroll utövades av statliga myndigheter, upptoges regelmässigt avgifter för bestridande av eller såsom bidrag till kostnaderna för kontrollens utövande. I betraktande härav funne statskontoret i sak icke något att erinra mot den föreslagna avgiften. Dennas storlek borde dock icke vara oberoende av granskningens svårighetsgrad utan borde kunna av nämnden utmätas inom vissa gränser, förslagsvis mellan lägst tio kronor och ett lämpligt avvägt högre belopp. Härvid, liksom vid fastställandet av maximibeloppet, borde givetvis tillses, att avgiften icke bleve av den storlek, att den kunde inverka på lärobokens pris.

Nämnden syntes ha utgått ifrån, att inkomsterna skulle få av nämnden utnyttjas för ersättning åt granskningsmännen. Statskontoret kunde icke tillstyrka ett dylikt förfaringssätt, som icke skulle stå i överensstämmelse med numera regelmässigt tillämpade principer för redovisning av dylika inkomster. Inkomsterna torde i stället bära redovisas å inkomstitel, förslagsvis under Diverse inkomster: Övriga diverse inkomster. För bestri-

dandet av utgifterna för nämndens verksamhet torde nämnden få äska medel i vanlig ordning.

Ett bifall till framställningen torde förutsätta riksdagens medverkan.

Riksräkenskapsverket har anfört:

Under förutsättning att avgiften icke sattes alltför lågt, skulle den visserligen i någon mån verka återhållande på sätt nämnden anfört. Då emellertid i vederbörande kungörelse (1938:630) föreskrevs, att vid ansökning om uppförande av lärobok på läroboksförteckningen skulle fogas en av två på området omdömesgilla personer utfärdad förklaring, att de funne läroboken böra ifrågakomma till granskning, ansåge riksräkenskapsverket detta innebära viss garanti för att icke vilka läroböcker som helst komme att inlämnas för granskning. Därest likväl en avgift skulle anses motiverad, borde den sättas till lägst 10 och högst 50 kronor. Avgiften, som borde fastställas av nämnden, borde inom angivna gränser utmätas med hänsyn till granskningens svårighetsgrad, varjämte hänsyn även borde tagas till den spridning läroboken kunde komma att få och möjligen även till lärobokens pris, vilket det tillkomme nämnden att granska. Högsta avgiften skulle erläggas samtidigt med att lärobok anmälades för granskning, varefter i förekommande fall skillnaden mellan det inbetalta beloppet och den anmälningsavgift, som sedermera av nämnden fastställdes, skulle restitueras till vederbörande.

I likhet med statskontoret ansåge riksräkenskapsverket avgifterna böra redovisas under viss inkomsttitel. Då inkomsterna av granskningsavgifter, enligt införskaftade uppgifter, kunde beräknas för helt budgetår uppgå till endast några tusen kronor, torde särskild inkomsttitel för dem icke erfordras. Uppbördens torde fördenskull böra redovisas under inkomsttiteln »Diverse inkomster: Övriga diverse inkomster».

Då enligt läroboksnämndens uttalande anslaget för nämnden visat sig väl knappt, förordade riksräkenskapsverket, att anslaget kommande budgetår uppfördes som förslagsanslag, varjämte borde föreskrivas, att anslaget icke finge utan Kungl. Maj:ts medgivande överskridas.

Departement-
mentschefen.

För min del har jag intet att erinra mot att en avgift för granskning av läroböcker införes. Dylika avgifter upptagas på ett flertal andra områden, där staten utövar kontroll i en eller annan form. Det synes mig av praktiska skäl vara lämpligast, att avgiften utgår med fixt belopp, vilket skäligen synes kunna bestämmas till 25 kronor. Den närmare regleringen av avgiftsfrågan torde icke behöva beröras i detta sammanhang. I likhet med vad statskontoret och riksräkenskapsverket framhållit anser jag de föreslagna avgifterna icke böra disponeras av läroboksnämnden utan böra tagas till uppbörd på riksstatens inkomstsida. För att nämnden likväl i fall av behov skall kunna erhålla ökade medel till arvoden åt ämnessakkunniga och andra förvaltningskostnader torde anslaget i enlighet med riksräkenskapsverkets förslag böra erhålla beteckningen förslagsanslag, varvid förutsättes, att tillstånd för nämnden att överskrida anslaget skall meddelas av Kungl. Maj:t. Vid prövning av ansökan om sådant tillstånd, varvid givetvis bör föreligga närmare utredning om behovet därav, torde hänsyn böra tagas jämväl till storleken av de influtna avgiftsinkomsterna. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att på förslag av läroboksnämnden meddela

erforderliga bestämmelser i nu omförmälda hänseenden. För nästa budgetår synes anslaget böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Läroboksnämnden* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 8,500.

[135.] 23. **Kurser för lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter, reservationsanslag.** *Skolöverstyrelsen* har hemställt, att under denna rubrik måtte för nästa budgetår anvisas 30,800 kronor, varav 10,800 kronor för två kurser i sexualundervisning och sexualhygien och 20,000 kronor för kurser i värtjänstutbildning.

Kurser i sexualundervisning. *Överstyrelsen* har erinrat, att för budgetåren 1936/40 anvisats medel till dylika kurser, men att kursverksamheten sedan dess av statsfinansiella skäl legat nere. Vissa kvinnoorganisationer hade emellertid gjort framställning rörande sexualundervisning i skolorna och överstyrelsen hade i särskilt yttrande häröver på det livligaste instämt i önskemålen om återupptagande av fortbildningskurserna i sexualundervisning. I anslutning härtill hemställde överstyrelsen nu om anslag till två kurser i sexualundervisning och sexualhygien.

Till de två kurser i sexualundervisning, som med statsmedel anordnats sommaren 1936, hade anmält sig 412 sökande, varav allenast 80 kunnat beredas tillfälle att deltaga. Av 228 deltagare, anmälda till två kurser under sommaren 1937, hade endast 100 kunnat mottagas. Antalet anmälda till de två kurser, som avhållits sommaren 1938, hade varit 316, och av dessa hade endast 100 kunnat beredas plats. Antalet anmälda till de båda kurser, som hållits sommaren 1939, hade varit 195, av vilka endast 100 kunnat beredas plats. Dessa siffror vore enligt överstyrelsens mening betydelsefulla, i det de icke blott underströke behovet av fortsatta kurser utan även gäve anledning till övervägande, huruvida icke ett större antal deltagare borde beredas plats.

Varje kurs hade under de senaste tre år, då kurser pågått, mottagit 50 deltagare. Kursledarna hade emellertid ifrågasatt, huruvida icke antalet i varje kurs deltagande kunde ökas till 80 med motivering, att det stora flertalet folkskollärare undervisade i hälsolära. Hinder på grund av lokalförhållanden ansåges ej föreligga med deltagarantalet 80 i varje kurs, men denna siffra ansåges av båda kursledarna som en övre gräns, utöver vilken man av flera skäl icke borde gå.

Kostnaden för en kurs med 50 deltagare kunde beräknas till 4,000 kronor. Kostnaden för en utökad kurs kunde beräknas ökad med 1,400 kronor, varför den kunde beräknas till $(4,000 + 1,400 =) 5,400$ kronor. För anordnande av de föreslagna kurserna i sexualundervisning erfordrades sålunda 10,800 kronor.

Kurser i värtjänstutbildning. Efter beslut av 1941 års riksdag hade Kungl. Maj:t, erinrar *överstyrelsen*, anvisat medel till kurser i värtjänstutbildning för de allmänna läroverken och liknande läroanstalter. Kurserna hade förlagts till gymnastikfolkhögskolan i Lillsved. Kursen för kvinnliga lärare hade hållits den 1—8 augusti med 80 deltagare, utsedda bland omkring 180 sökande, och kursen för manliga lärare den 10—17 augusti med 82 deltagare, utsedda bland omkring 130 sökande. Kostnaderna

hade beräknats till 20,000 kronor. Flertalet deltagare hade varit gymnastiklärare, men i den manliga kursen hade även ett mindre antal lärare i andra ämnen kunnat beredas plats. Erfarenheterna av arbetet vid dessa kurser hade varit genomgående goda. Särskilt vore det i detta sammanhang av intresse att konstatera, att även de deltagande ämneslärarna syntes ha haft gott utbyte av dessa kurser, som dock huvudsakligen planlagts för gymnastiklärare.

Säkerligen funnes bland ämneslärarna icke få, som genom ett från ungdomen bevarat sportintresse ägde särskilda förutsättningar för att framgångsrikt medverka vid skolornas värtjänstutbildning. Skyldighet till sådan medverkan föreläge för dem på grund av värtjänstkungörelsen (1941: 604). Effektiviteten av deras medverkan skulle dock säkerligen väsentligt höjas, om de sattes i tillfälle att under kompetent ledning inhämta mer av de insikter, som vore av särskild vikt vid värtjänstutbildningen, och förskaffa sig större praktik inom denna viktiga undervisningsgren.

Kurser i värtjänst, avsedda uteslutande eller övervägande för ämneslärare, syntes i vissa avseenden böra skilja sig från de hittills hållna. Trots de gynnsamma erfarenheter, som år 1941 gjorts beträffande en elit av intresserade ämneslärare, syntes kurserna av olika skäl icke böra göras fullt så koncentrerade som de hittills hållna kurserna. Vértjänstutbildnings-sakkunniga hade för denna grupp av lärare föreslagit kurser om 3 veckor med 30 deltagare i varje kurs. Tiden kunde efter numera gjorda erfarenheter inskränkas till två veckor, möjligen 10 dagar. Kostnaden torde under alla omständigheter kunna uppskattas till samma belopp som innevarande år eller 10,000 kronor per kurs, då en ändring av kursens längd kunde kompenseras genom ett i förhållande därtill avvägt antal deltagare. Beräknades liksom under de både senaste åren en kurs för manliga och en för kvinnliga deltagare, borde för ändamålet avses ett totalbelopp av 20,000 kronor.

Kurserna borde omfatta de utbildningsgrenar, som förekomme vid värtjänstutbildning för manlig respektive kvinnlig ungdom vid de högre allmänna läroverken. Även om de vore tillrättalagda för ämneslärare, borde i särskilda fall, då omständigheterna därtill föranledde, jämväl gymnastiklärare kunna erhålla tillträde.

Till skolöverstyrelsen hade ingått en skrivelse från riksluftskyddsförbundet, vari förbundet bland annat anhölle, att överstyrelsen ville vidtaga åtgärder för anordnandet av feriekurser i luftskydd för lärarpersonal, samt erbjöde sig att vid sådana kurser lämna erforderligt biträde. Då de av överstyrelsen föreslagna fortbildningskurserna skulle innefatta jämväl instruktioner och övningar i luft-, gas- och brandskydd, syntes förbundets önskemål därmed bli tillgodosett.

Anslaget för de begärda kurserna borde erhålla reservationsanslags natur, så att uppskov till ett följande år skulle möjliggöras för en kurs, som av någon anledning icke kunde komma till stånd under budgetåret.

Departementschefen.

Överstyrelsens framställning om återupptagande efter ett par års av statsfinansiella skäl betingat avbrott av lärarkurserna i sexualundervisning och sexualhygien synes mig svårt att avvisa. De statsekonomiska svårigheterna ha visserligen skärpts, men ifrågavarande kursverksamhet torde böra tillmätas alltför stor betydelse för att det skulle vara tillrådligt att till en obe-

stämd framtid uppskjuta verksamhetens återupptagande. Framför ett sådant uppskov torde vara att föredraga att redan nu åter anvisa medel för ändamålet om än i mindre skala än tidigare. Jag har funnit mig böra tillstyrka, att medel anvisas för nästa budgetår till *en* dylik kurs. Deltagarantalet torde på föreslaget sätt böra höjas från 50 till 80. För ändamålet erfordras enligt överstyrelsens beräkning, emot vilken jag icke funnit anledning till erinran, ett belopp av 5,400 kronor.

För innevarande budgetår har anvisats ett reservationsanslag av 20,000 kronor till kurser i värtjänstutbildning vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter. Jag erinrar, att statsmakterna vid behandlingen i föl av frågan om värtjänstutbildning lade största vikt vid en ändamålsenlig ledning av utbildningen, varvid det även ansågs lämpligt, att skolornas egna lärare i största möjliga utsträckning tjänstgjorde såsom ledare och instruktörer. Det är med beaktande härav enligt min mening ofrånkomligt, att lärarna beredas tillfälle att utbilda sig till instruktörer och att sålunda den påbörjade kursverksamheten fortsättes. Jag biträder därför skolöverstyrelsens förslag om anvisande av 20,000 kronor för detta ändamål även för nästa budgetår. Mot detaljerna i överstyrelsens förslag har jag icke funnit anledning till erinran.

Enligt vad jag inhämtat, vore det önskvärt att kunna anordna de värtjänstkurser, för vilka medel nu äskas, redan i juni 1942, således före nästa budgetårsskifte. För bestridande av utgifter härför, med vilkas gäldande icke kan anstå till nästa budgetår, torde erforderligt belopp få, därest riksdagen beviljar ifrågavarande anslagsmedel, förskottsvis disponeras av tillgängliga medel. De förskotterade medlen böra efter det nya budgetårets ingång ersättas ur det av mig nu tillstyrkta anslaget.

Till kurser för utbildning av lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter bör sålunda vid bifall till vad jag förordat anvisas tillhopa (5,400 + 20,000 =) 25,400 kronor. Anslaget torde på av överstyrelsen anförda skäl böra anvisas såsom reservationsanslag. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kurser för lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 25,400.

[136.] 24. **Bidrag till vissa kostnader för värtjänstutbildning vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter, reservationsanslag.** För detta ändamål har riksdagen (se propositionen 1941: 178 och riksdagens skrivelse 1941: 459) på tilläggsstat II för budgetåret 1940/41 anvisat ett reservationsanslag av 160,000 kronor. Härav avsåg ett belopp av 50,000 kronor engångsbidrag till anskaffande av materiel. Återstoden, 110,000 kronor, avsåg de årliga kostnaderna för ammunition och andra förbrukningsartiklar (100,000 kronor) och vissa ledararvoden (10,000 kronor).

Jag erinrar, att enligt det av riksdagen antagna förslaget om värtjänst-

utbildning för skolungdom någon särskild ersättning icke skall utgå till dem av skolans egna lärare, vilka anlitas såsom utbildningsledare. Icke heller har särskild ersättning ansetts böra utgå till såsom ledare kommenderad militär personal i annan mån än att sådan personal bör i förekommande fall erhålla rese- och traktamentsersättning enligt inom försvarsväsendet tillämpade grunder. Däremot skulle annan anlitad ledarpersonal erhålla viss ersättning, dock högst uppgående till 5 kronor för utbildningstimme och 20 kronor om dagen. Kostnaderna för ersättningar i förekommande fall åt ledare skola, så vitt angår statliga och högre kommunala läroanstalter, bestridas från de anslag, ur vilka lönekostnader i allmänhet vid nämnda läroanstalter bestridas. För innevarande budgetår ha sålunda exempelvis vid de allmänna läroverken för detta ändamål enligt uppgift utbetalats omkring 9,000 kronor. Vid andra läroanstalter än de statliga och högre kommunala skolorna förekommande ersättningar till ledare skola däremot bestridas ur förevarande anslag; för detta ändamål har för innevarande budgetår beräknats ovannämnda belopp av 10,000 kronor.

Skolöverstyrelsen har hemställt, att förevarande anslag för nästa budgetår måtte uppföras med 110,000 kronor.

Det hade visat sig svårt att nå fram till en säkrare behovsuppskattning än den för lidet år verkställda. I vissa fall erhöles visserligen rektorerna direkt från vederbörande depå räkningar på förbrukad ammunition, i andra fall torde en uppgörelse genom arméförvaltningen vara avsedd. Vad särskilt beträffade instruktörsarvodena vid enskilda och vissa kommunala läroanstalter vore en slutlig fixering av beloppen svår redan därför att en del av dessa skolor icke hade värtjänstutbildningen förlagd till en sammanhängande period utan spridd över läsårets tider. Överstyrelsen ville i anledning därav för instundande budgetår föreslå en oförändrad beräkning av kostnader såväl för förbrukningsartiklar och ammunition som för arvoden åt ledare och instruktörer vid andra läroanstalter än statliga och högre kommunala skolor. Postens storlek borde i överensstämmelse härmed beräknas till 110,000 kronor. Fördelningen på materielanslag och personalanslag — för närvarande 100,000 respektive 10,000 kronor — torde lämpligen bestämmas av Kungl. Maj:t efter den ytterligare utredning i fråga om medelsbehovet, som under loppet av innevarande budgetår kunde presteras.

Departement-
schefen.

I enlighet med överstyrelsens förslag torde förevarande anslag böra för nästa budgetår uppföras med 110,000 kronor, d. v. s. samma belopp, som av 1941 års riksdag för ändamålet anvisades, bortsett från de såsom engångsbidrag anvisade anslagsmedlen. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till vissa kostnader för värtjänstutbildning vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 110,000.

I. Folkundervisningen.

Anstalter för lärarutbildning m. m.

[137.] 1. **Folkskoleseminarier: Avlöningar, förslagsanslag.** 2. **Folkskoleseminarier: Omkostnader, förslagsanslag.** 3. **Folkskoleseminarier: Materiel, böcker m. m., reservationsanslag.** 4. **Småskoleseminarier: Avlöningar, förslagsanslag.** 5. **Småskoleseminarier: Omkostnader, förslagsanslag.** 6. **Småskoleseminarier: Materiel, böcker m. m., reservationsanslag.** För innevarande budgetår ha anvisats till *folkskoleseminariernas* verksamhet 2,192,500 kronor till avlöningar, 240,000 kronor till omkostnader och 40,000 kronor till materiel, böcker m. m. samt till *småskoleseminariernas* verksamhet 457,600 kronor till avlöningar, 57,400 kronor till omkostnader och 7,000 kronor till materiel, böcker m. m. Den erforderliga utredningen av frågan om folk- och småskoleseminariernas anslagsbehov för nästa budgetår har ännu icke slutförts men kan inom den närmaste tiden förväntas bli underställd Kungl. Maj:ts prövning. I riksstatsförslaget torde därför förevarande anslag få upptagas med nedan angivna beräknade belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som varder riksdagen förelagd, beräkna för budgetåret 1942/43

dels till *Folkskoleseminarier: Avlöningar* ett *förslagsanslag*
av kronor 2,015,000;

dels till *Folkskoleseminarier: Omkostnader* ett *förslagsanslag*
av kronor 290,000;

dels till *Folkskoleseminarier: Materiel, böcker m. m.* ett
reservationsanslag av kronor 40,000;

dels till *Småskoleseminarier: Avlöningar* ett *förslagsanslag*
av kronor 510,000;

dels till *Småskoleseminarier: Omkostnader* ett *förslagsanslag*
av kronor 84,000;

dels ock till *Småskoleseminarier: Materiel, böcker m. m.*
ett *reservationsanslag* av kronor 7,000.

[138.] 7. **Bidrag till avlöning åt vissa på indragningsstat hos lands-
ting uppförda seminarielärare m. m., förslagsanslag.** Detta anslag, som

disponeras på sätt framgår av statsliggaren, sid. 520 f., har utgått sedan budgetåret 1933/34 (jfr proposition 1933: 163 och riksdagens skrivelse 1933: 139) med nedannämnda belopp:

1933/34.....	kronor 189,000
1934/35.....	» 135,000
1935/36.....	» 115,000
1936/37.....	» 110,000
1937/38.....	» 90,000
1938/39.....	» 73,000
1939/40.....	» 70,000
1940/41.....	» 60,000
1941/42.....	» 29,000.

Från och med budgetåret 1940/41 bestridas från anslaget jämväl utgifterna för dyrtidstillägg åt ifrågavarande lärare.

Anslagsminskningen har föranletts av att antalet bidragsberättigade lärare efter hand minskats. Den betydande sänkningen av anslaget för innevarande år sammanhänger med de särskilda åtgärder, som vidtagits i syfte att nedbringa belastningen av anslaget. Av de ursprungligen 44 lärare, som uppförts på ifrågavarande indragningsstat, kvarstodo 10 vid ingången av budgetåret 1941/42.

Skolöverstyrelsen har hemställt, att anslaget måtte för nästa budgetår uppföras med 24,000 kronor. Överstyrelsen beräknade, att 8 lärarinnor komme att kvarstå på indragningsstat under budgetåret 1942/43.

Departementschefen.

Jag biträder överstyrelsens förslag, vilket innebär en anslagsminskning med 5,000 kronor, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till avlöning åt vissa på indragningsstat hos landsting uppförda seminarielärare m. m.* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 24,000.

[139.] 8. **Bidrag till August Abrahamsons stiftelse för slöjdläro-utbildning.** Under denna rubrik har riksdagen för innevarande budgetår anvisat ett anslag av 5,000 kronor. Anslag till stiftelsen har tidigare icke anvisats å riksstaten. Beträffande stiftelsens tillkomst och ändamål m. m. har redogörelse lämnats i 1941 års åttonde huvudtitel, sid. 226 f. Till denna redogörelse torde få hänvisas.

Genom beslut den 16 maj 1941 har Kungl. Maj:t föreskrivit, att såsom villkor för anslagets utgående skulle gälla, att anslaget användes till avlöande av lärare för undervisning i manlig slöjd, ävensom uppdragit åt skolöverstyrelsen att förordna lämplig person att inspektera läroanstalten och förvaltningen av stiftelsens fasta egendom; och skulle det åligga skol-

överstyrelsen att med eget utlåtande överlämna inspektionsberättelsen till Kungl. Maj:t.

Sedermera har *skolöverstyrelsen* med eget utlåtande överlämnat av den förordnade inspektionsförrättaren avgiven berättelse över inspektionen, beträffande vilken torde få hänvisas till handlingarna i ärendet. Överstyrelsen har därvid ifrågasatt en allsidig utredning angående stiftelsens olika verksamhetsgrenar och särskilt angående läroanstaltens ställning och de ekonomiska förutsättningarna för läroanstaltens upprätthållande och anpassande efter ändrade tidsförhållanden.

Styrelsen för stiftelsen har anhållit om ett anslag av 10,000 kronor för nästa budgetår till avlönande av lärare i manlig slöjd vid stiftelsen.

Skolöverstyrelsen har i avgivet utlåtande erinrat, att den av Kungl. Maj:t för innevarande budgetår fastställda staten för läroanstalten — trots det anvisade statsanslaget — upptog en brist på 5,000 kronor. Med den kännedom överstyrelsen ägde om ifrågavarande stiftelse funne sig överstyrelsen övertygad om att de ekonomiska förhållandena vore sådana, att stiftelsen för närvarande tarvade ett visst stöd från statens sida. Beträffande det begärda bidraget till driftskostnader funne överstyrelsen behovet av ett sådant för närvarande vara otvivelaktigt, även om det icke kunde anses uteslutet, att åtgärder i rationaliserande riktning skulle kunna medföra vissa besparingar i nämnda kostnader. Överstyrelsen hemställde, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till stiftelsen för budgetåret 1942/43 anvisa ett anslag av högst 10,000 kronor till avlönande av lärare i manlig slöjd vid stiftelsen.

I likhet med skolöverstyrelsen finner jag stiftelsen även för nästa budgetår vara i behov av ekonomiskt stöd från statens sida. Jag förordar därför fortsatt medelsanvisning till stiftelsen men anser mig böra stanna vid att för nästa budgetår tillstyrka bidrag med oförändrat belopp eller 5,000 kronor, att användas till avlöning åt lärare för undervisning i manlig slöjd. Överstyrelsen har ifrågasatt en allsidig utredning angående stiftelsens olika verksamhetsgrenar och särskilt angående läroanstaltens ställning och de ekonomiska förutsättningarna för läroanstaltens upprätthållande och anpassande efter ändrade tidsförhållanden. En sådan utredning bör vidtagas så snart detta lämpligen kan ske. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att såsom *Bidrag till August Abrahamsons stiftelse för slöjdläroarutbildning* för budgetåret 1942/43 anvisa ett anslag av kronor 5,000.

[140.] 9. **Fortbildningskurser för folk- och småskollärare, reservationsanslag.** Detta anslag, för innevarande budgetår uppfört med 30,000 kronor, står i visst samband med de under punkten 137 omförmälda

anslagen och torde därför i likhet med dessa böra i riksstatsförslaget uppföras med beräknat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som må varda riksdagen förelagd, för budgetåret 1942/43 beräkna till *Fortbildningskurser för folk- och småskollärare* ett *reservationsanslag* av kronor 30,000.

Folkskolinspektionen.

[141.] 10. **Folkskolinspektionen: Avlöningar, förslagsanslag.** 11. **Folkskolinspektionen: Omkostnader, förslagsanslag.** Dessa anslag, som för innevarande budgetår äro uppförda med 711,200 kronor respektive 200,000 kronor, disponeras på sätt framgår av statsliggaren, sid. 522. *Skolöverstyrelsen* har hemställt, att förevarande anslag måtte för nästa budgetår uppföras med oförändrade belopp.

Departement-
schefen.

I enlighet med överstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1942/43 anvisa
dels till *Folkskolinspektionen: Avlöningar* ett *förslagsanslag*
av kronor 711,200;
dels ock till *Folkskolinspektionen: Omkostnader* ett *förslagsanslag* av kronor 200,000.

Folkskoleväsendet.

[142.] 12. **Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor, förslagsanslag.** Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 134,400,000 kronor. För lärare, beträffande vilka avlöningsreglementet 1937:868 äger tillämpning, gälla för närvarande vissa provisoriska lönebestämmelser. Den inom finansdepartementet pågående utredning, varom under punkten 125 erinrats och som syftar till en mera definitiv lönereglering för det kommunala skolväsendet, omfattar även nämnda bestämmelser ävensom de för lärare vid nomadskolor gällande provisoriska lönebestämmelserna. I avbidan på slutförandet av denna utredning — enligt vad jag inhämtat, lär förslag i ämnet inom den närmaste tiden vara att förvänta — torde förevarande anslag böra uppföras med beräknat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som varder riksdagen förelagd, beräkna för budgetåret 1942/43 till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor* ett *förslagsanslag* av kronor 134,000,000.

[143.] 13. **Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare i slöjd vid folkskolor, mindre folkskolor eller särskilda slöjdsbolor, förslagsanslag.** Anslaget storlek och belastningssiffrorna under de senare budgetåren framgå av följande sammanställning:

Budgetår	Anslag kronor	Belastning kronor
1935/36	2,665,000	2,586,000
1936/37	2,665,000	2,697,400
1937/38	3,565,000	3,514,000
1938/39	3,650,000	3,617,400
1939/40	3,650,000	3,593,300
1940/41	3,850,000	3,649,105.

För innevarande budgetår är anslaget uppfört med 3,400,000 kronor, av vilket belopp 115,000 kronor disponeras för provisorisk avlöningförbättring.

Skolöverstyrelsen har räknat med i stort sett oförändrat medelsbehov för nästa budgetår men ansett, att anslaget på grund av den fortgående minskningen av elevantalet kunde sänkas med 200,000 kronor till 3,200,000 kronor.

Statskontoret — som förutsatt att undervisningsskyldigheten för vecka för småskollärare med kortare årlig lästid än 39 veckor kommer att utsträckas på sätt skolöverstyrelsen i annat sammanhang beräknat — har ansett, att ifrågavarande anslag med hänsyn härtill kunde reduceras ytterligare.

Med hänsyn till gällande bestämmelser angående rekvisition av statsbidrag till slöjd saknar den av statskontoret berörda frågan om utsträckning av undervisningstiden för vissa småskollärare betydelse vid beräkningen av medelsbehovet för nästa budgetår. I enlighet med skolöverstyrelsens förslag beräknar jag anslaget till 3,200,000 kronor, innebärande en minskning med 200,000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare i slöjd vid folkskolor, mindre folkskolor eller särskilda slöjdsbolor* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 3,200,000.

[144.] 14. **Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärarinnor i hushållsgöromål vid egentliga folkskolor m. m., förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 400,000 kronor. *Skolöverstyrelsen* har, under framhållande att anslagsbehovet för budgetåret 1942/43 torde bli i stort sett oförändrat, hemställt, att anslaget för sagda budgetår måtte uppföras med 400,000 kronor, att såsom nu sker fördelas med förslagsvis 350,000 kronor på statsbidrag till avlöning åt ifrågavarande lärarinnor och med förslagsvis 50,000 kronor till provisorisk avlöningförbättring.

Jag tillstyrker överstyrelsens förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärarinnor i hushållsgöromål vid egentliga folkskolor m. m.* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av . . kronor 400,000.

[145.] 15. **Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare för vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter och vid vissa barnhem intagna barn i skolåldern, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 275,000 kronor. Av skäl, som framgå av vad jag under punkten 142 anfört, torde anslaget i rikstatsförslaget böra uppföras med beräknat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att, i avvidan på den proposition i ämnet, som varder riksdagen förelagd, beräkna för budgetåret 1942/43 till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare för vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter och vid vissa barnhem intagna barn i skolåldern* ett *förslagsanslag* av . . . kronor 200,000.

[146.] 16. **Folkskolor m. m.: Folkundervisningens befrämjande i rikets nordligaste gränssorter m. m., förslagsanslag.** Detta anslag har sedan budgetåret 1936/37 utgått med följande belopp:

1936/37	kronor 230,000
1937/38	» 280,000
1938/39	» 200,000
1939/40	» 250,000
1940/41	» 150,000
1941/42	» 120,500.

Innevarande budgetårs anslag disponeras med förslagsvis 31,000 kronor till s. k. språktillägg och med förslagsvis 89,500 kronor till andra ändamål.

Skolöverstyrelsen har hemställt, att anslaget måtte för nästa budgetår beräknas till oförändrat belopp, 120,500 kronor.

Euligt från riksräkenskapsverkets budgetbyrå inhämtade uppgifter kunde anslagsbelastningen för budgetåret 1940/41, då anslaget utgjort 150,000 kronor, preliminärt beräknas till 237,851 kronor 86 öre, varför för nämnda år uppstått en överbelastning med 87,851 kronor 86 öre. Överstyrelsen hade genom riksräkenskapsverkets förmedling satts i tillfälle att taga del av en specifikation över utbetalningarna å anslaget under budgetåret 1940/41. Härav framginge, att utbetalningar i viss utsträckning gjorts för utgifter, som hänförde sig till tidigare budgetår. Bland annat hade utbetalats hyresbidrag med 30,650 kronor och slöjdbidrag med 4,900 kronor. I språktillägg hade utgivits 95,920 kronor 8 öre, därav 2,009 kronor 46 öre avseende tid före budgetåret 1939/40, emot för budgetåret 1940/41 beräknade 70,000 kronor. Då vissa större utgiftsposter under budgetåret 1940/41 sålunda hänförde sig till ändamål, som numera antingen ej längre understöddes med statsmedel eller och understöddes i mera begränsad omfattning än tidigare, syntes det lämpligt att ännu vänta ett eller annat år, innan ny omräkning av förslagsanslaget vidtoges på grund av överskridandet av detsamma.

Den omständigheten, att belastningen å ifrågavarande anslag för budgetåret 1940/41 blivit avsevärt större än som beräknats, finner jag i likhet med skolöverstyrelsen ej böra föranleda höjning av anslaget för nästa budgetår.

I detta sammanhang får jag erinra, att vissa kostnader för iordningställande av skolanläggningarna vid de hittillsvarande s. k. statsfolkskolorna i Teurajärvi by inom Korpilombolo skoldistrikt och i Lappträsk by inom Karl Gustafs skoldistrikt jämlikt 1941 års riksdags beslut (riksdagens skrivelse nr 202) skola bestridas delvis från förslagsanslaget till byggnadsbidrag för nya undervisningslokaler och delvis från ifrågavarande anslag enligt den fördelning, Kungl. Maj:t må finna lämplig. För närvarande är det ovisst, huruvida byggnadsföretagen helt eller delvis kunna komma att igångsättas inom den närmaste framtiden. Då det dessutom ännu icke kan förutsägas vare sig hur stort sammanlagt belopp, som för ändamålet kan komma att erfordras, eller hur stor del av kostnaden, som kan komma att belasta nu ifrågavarande anslag, finner jag icke möjligt eller lämpligt att vid anslagsberäkningarna för nästa budgetår taga hänsyn till nämnda riksdagsbeslut. Anslaget synes sålunda böra uppföras med oförändrat belopp.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Folkundervisningens befrämjande i rikets nordligaste gränssorter m. m.* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 120,500.

[147.] 17. **Folkskolor m. m.: Bidrag till vissa kostnader för skolundervisning åt lots- och fyrpersonalens barn, förslagsanslag.** Detta anslag, som för budgetåren 1935/40 var uppfört med 35,000 kronor, sänktes för budgetåret 1940/41 till 33,000 kronor och är nu uppfört med 30,000 kronor. Anslagsminskningarna ha föranletts av minskad belastning. Anslaget disponeras till bestridande av kostnader för inackordering av skolbarn och ersättning till lärare för bristande bostads- och bränsleförmåner (kungörelsen 1925: 351, ändrad 1938: 755).

Enligt § 7 nämnda kungörelse utgår, där på grund av skolvägarnas längd eller beskaffenhet i övrigt lots- och fyrpersonalens barn icke lämpligen kunna under skoltiden kvarbo i hemmet, bidrag till deras inackordering eller till hållande av skolhushåll. Sådant bidrag (inackorderingsbidrag) utgår efter ortens pris med lägst 20 och högst 40 kronor för barn och månad och bestrides helt av statsmedel.

Inackorderingsbidraget, som år 1914 bestämdes till 80 kronor för barn och år, höjdes med hänsyn till rådande dyrtid av 1920 års riksdag till 160 kronor. De nu utgående inackorderingsbidragen fastställdes av 1925 års riksdag i samband med den då beslutade omorganisationen av lotsbarnskolorna. Lotsstyrelsen och skolöverstyrelsen, som haft att gemensamt utreda och avgiva förslag rörande lotsbarnskolornas organisation och verksamhet

jämte i samband därmed stående frågor, yttrade beträffande inackorderingsbidragen bland annat (proposition 1925: 37 sid. 6 f.).

Vad anginge storleken av inackorderingsbidragen borde erinras därom, att 1920 års riksdag beslutat höja dessa bidrag till lots- och fyrpersonalens skolpliktiga barn till 160 kronor för barn och år, under villkor att barnet under minst fyra månader varit för undervisning inackorderat på annan plats än där fadern varit bosatt. Riksdagen hade därigenom uttalat sig för att 40 kronor i månaden kunde vara en skälig ersättning för den merutgift, som föräldrarna finge vidkännas genom barnens inackordering på annan plats än där hemmet vore beläget.

Inackorderingsbidrag av 40 kronor i månaden hade enligt riksdagens beslut endast utgått under 4 månader om året. Många av de ifrågavarande barnen hade emellertid åtnjutit undervisning under längre tid, oftast under hela den i gällande författningar föreskrivna tiden av 8 månader. För dessa barns inackordering hade månadsbidraget av statsmedel faktiskt endast uppgått till 20 kronor. Man syntes därför kunna säga, att under året inackorderingsbidrag till lots- och fyrpersonalens skolpliktiga barn utgått med högst 40 och lägst 20 kronor i månaden.

Då levnadskostnaderna på olika platser vore så olika, syntes ett för alla lika inackorderingsbidrag ej böra fastställas, utan borde inom varje skoldistrikt, i vilket sådant bidrag komme i fråga, detta bestämmas med hänsyn till den beräknade verkliga kostnaden för inackordering vid den lots- eller fyrplatsen närmast belägna skola, där möjlighet för inackordering funnes. Därvid borde dock hänsyn tagas därtill, att det ifrågavarande beloppet ej behövde fullt täcka de med inackordering förenade kostnaderna, utan blott vore ett bidrag till föräldrarna för den merutgift, som barnens inackordering på annan plats medförde. Intet skäl syntes styrelserna därför föreligga att föreslå annat maximibelopp än det genom 1920 års riksdags beslut bestämda, nämligen 40 kronor för månad, och syntes minimibeloppet böra bli det för vissa barn faktiskt utgående minimibidraget, 20 kronor.

I anledning av en vid 1941 års riksdag väckt motion (II: 113), vari hemställdes, att riksdagen måtte besluta sådan ändring i grunderna för ifrågavarande inackorderingsbidrags utgående, att bidragen höjdes från respektive 20 och 40 kronor till respektive 50 och 70 kronor per månad, uttalade riksdagen (skrivelse 1941: 8, punkten 139), att riksdagen — med hänsyn till den allmänna stegring av levnadskostnaderna, som inträtt sedan grunderna för desamma år 1925 fastställdes — funnit skäl föreligga, att utredning vidtoges genom Kungl. Maj:ts försorg i fråga om bidragens lämpliga avvägning. Skulle det härvid visa sig, att en justering uppåt av bidragen syntes av behovet påkallad, syntes det få ankomma på Kungl. Maj:t att för riksdagen framlägga förslag i ämnet.

Sedan Kungl. Maj:t anbefallt *skolöverstyrelsen* att, med iakttagande av vad riksdagen sålunda anför, taga under övervägande frågan om avvägningen av ifrågavarande bidrag samt att till Kungl. Maj:t inkomma med yttrande i ämnet, har överstyrelsen i skrivelse den 22 augusti 1941 föreslagit, att bidragen skulle utgå med lägst 40 och högst 60 kronor för barn och månad, innebärande en höjning av minimibidraget med 100 procent och av

maximibidraget med 50 procent. Den särskilt under de senaste två åren inträdda allmänna stegringen av levnadskostnaderna vore så avsevärd, framhåller överstyrelsen, att en höjning av bidragen syntes väl motiverad. En så betydande höjning som den i nämnda motion föreslagna syntes dock knappast påkallad.

Statskontoret har från socialstyrelsen under hand inhämtat, att levnadskostnadsindex med 1914 som basår den 1 januari 1920 utgjort 259 och den 1 juli 1941 219. Under återopande av lotsstyrelsens och skolöverstyrelsens ovan återgivna uttalande har statskontoret vidare yttrat, att då ifrågavarande bidrag således fastställts vid en tidpunkt, då levnadskostnadsindex icke obetydligt överstigit det för närvarande gällande, funne statskontoret icke tillräckliga skäl föreligga för en höjning av bidraget. Därest emellertid Kungl. Maj:t, i betraktande av att bidragets storlek varit föremål för prövning jämväl vid 1925 års riksdag, skulle finna hänsyn böra tagas till då rådande levnadskostnadsförhållanden, syntes i varje fall inackorderingsbidraget, enär index den 1 juli 1925 uppgått till 176, icke böra höjas med mera än 25 procent eller till 25, respektive 50 kronor.

Skolöverstyrelsen har — under förutsättning att inackorderingsbidragen fastställdes till lägst 40 och högst 60 kronor för barn och månad — hemställt, att ifrågavarande anslag måtte för nästa budgetår uppföras med 35,000 kronor.

Under budgetåret 1940/41 hade medelsåtgången enligt från riksräkenskapsverkets budgetbyrå inhämtad preliminär uppgift uppgått till 26,109 kronor.

Enligt från folkskolinspektörerna infordrade uppgifter hade antalet under läsåret 1940/41 inackorderade lots- och fyrbarnspersonalen tillhörande barn utgjort omkring 90. Räknade man med, att ett tjugutal av dessa barn tillhörde fortsättningsskolan och att övriga barn undervisades i folk- och småskolor, läroverk m. fl. läroanstalter, skulle vid en höjning av inackorderingsbidraget med i genomsnitt 20 kronor för barn och månad den årliga utgiftsökningen kunna uppskattas till omkring 13,200 kronor. I sådant fall skulle anslagsbehovet för budgetåret 1942/43 kunna beräknas till (26,109 + 13,200 =) 39,309 kronor. Med hänsyn till den år efter år sjunkande medelsåtgången från här ifrågavarande anslag syntes det dock vara tillräckligt, att anslaget för nästkommande budgetår uppfördes med 35,000 kronor.

Beträffande storleken av de från ifrågavarande anslag utgående inackorderingsbidragen vill jag till en början understryka, att desamma icke avse att helt täcka de med inackorderingen förenade kostnaderna utan endast att utgöra ett bidrag till föräldrarna för den merutgift, som barnens inackordering på annan plats medför. Statskontoret har icke ansett tillräckliga skäl föreligga för en höjning av de nu utgående bidragen med hänsyn till att levnadskostnadsindex år 1920, då grunderna för de nuvarande in-

Departement-
schefen.

ackorderingsbidragen fastställdes, var högre än för närvarande (259 mot 219). Bidragsgrunderna voro emellertid under omprövning även år 1925, då levnadskostnadsindex var betydligt lägre än år 1920, eller 176. Eftersom någon sänkning av bidragen icke då ifrågasattes, torde frågan, huruvida desamma för närvarande kunna anses skäliga, böra bedömas med utgångspunkt från den förändring beträffande levnadskostnaderna, som inträtt efter år 1925. Med hänsyn till den stegring av dessa kostnader, som inträtt efter sistnämnda år, synes en viss höjning av bidragen befogad. Skolöverstyrelsen har föreslagit en höjning av minimibidraget från 20 till 40 kronor eller med 100 procent och av maximibidraget från 40 till 60 kronor eller med 50 procent, medan statskontoret, därest en höjning befunnes skälig, funnit denna böra stanna vid 25 procent beträffande såväl minimi- som maximibidraget. Jag ansluter mig för egen del till statskontorets förslag och förordar sålunda, att inackorderingsbidragen bestämmas till lägst 25 och högst 50 kronor per barn och månad.

De årliga merkostnaderna för ett genomförande av den av mig förordade höjningen av inackorderingsbidragen torde kunna uppskattas till inemot 6,000 kronor. Då belastningen av ifrågavarande anslag för budgetåret 1940/41 utgjort allenast omkring 26,100 kronor och medelsåtgången de senare åren visat en stadigt sjunkande tendens, torde någon anslagshöjning likväl icke erfordras utan anslaget för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp, 30,000 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna av mig i det föregående förordade ändringar i grunderna för statsbidrag till inackordering eller hållande av skolhushåll för lots- och fyrpersonalens barn;

dels ock till *Folkskolor m. m.: Bidrag till vissa kostnader för skolundervisning åt lots- och fyrpersonalens barn* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 30,000.

[148.] 18. Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor, förslagsanslag. Detta anslag, som för innevarande budgetår är uppfört med 345,000 kronor, torde av skäl, som framgå av vad jag under punkten 142 anfört, böra i riksstatsförslaget uppföras med beräknat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som varder riksdagen förelagd, beräkna för budgetåret 1942/43 till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor* ett *förslagsanslag* av kronor 400,000.

[149.] 19. **Folkskolor m. m.: Understöd åt vissa lärarinnor, som på grund av folkskoleväsendets omorganisation förlorat sin anställning, förslagsanslag.** Ur detta anslag, som under de senaste budgetåren successivt minskats och nu är uppfört med 14,700 kronor, gäldas understöd åt ifrågavarande lärarinnor i enlighet med riktlinjer, som godkänts av 1934 års riksdag (skrivelse nr 293). *Skolöverstyrelsen* har beräknat anslagsbehovet för nästa budgetår till 14,000 kronor och hemställt, att anslaget måtte uppföras med detta belopp. Anslagsminskningen betingas därav, att en av de för närvarande 14 understödsberättigade lärarinnorna under loppet av nästa budgetår uppnår pensionsåldern och därefter icke vidare skall erhålla understöd från detta anslag.

Jag biträder överstyrelsens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Folkskolor m. m.: Understöd åt vissa lärarinnor, som på grund av folkskoleväsendets omorganisation förlorat sin anställning*, för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 14,000.

[150.] 20. **Folkskolor m. m.: Bidrag till inackordering av skolbarn i skolhem, arbetsstugor eller enskilda hem, förslagsanslag.** Till detta ändamål ha under nedan angivna budgetår anvisats anslag och enligt riksräkenskapsverkets budgetredovisning bestritts utgifter enligt följande sammanställning:

Budgetår	Anvisat belopp, kronor	Nettoutgift i avrundat tal, kronor
1936/37	900,000	924,300
1937/38	880,000	957,000
1938/39	950,000	1,149,700
1939/40	1,000,000	1,222,075
1940/41	1,175,000	1,446,278
1941/42	1,350,000	

Skolöverstyrelsen har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår ifrågasatt en anslagshöjning till 1,730,000 kronor.

Överbelastningen under budgetåret 1940/41 syntes i högre grad än under de närmast föregående åren vara att tillskriva höjda levnadskostnader. Överstyrelsen erinrade om att ökningen av levnadskostnaderna föranlett Kungl. Maj:t att medgiva höjning från och med den 1 januari 1941 av de beräknade totalkostnaderna för inackordering i skolhem och arbetsstugor från 1 krona 10 öre för dag till 1 krona 35 öre för dag eller med drygt 22 procent. För inackordering i enskilda hem syntes man dock genomsnittligt få räkna med en högre dagskostnad än beträffande skolhem

och arbetsstugor. Från denna utgångspunkt vore en höjning av anslaget med åtminstone 20 procent utöver medelsåtgången för budgetåret 1940/41 den lägsta, som borde ifrågakomma.

Vid sidan av levnadskostnadshöjningen hade medelsåtgången påverkats av det utbyte av skolskjutsar mot inackordering, som nödvändiggjorts av inskränkningarna i motortrafiken. Med hänsyn till svårigheten att beräkna sistnämnda omständighets inverkan på medelsbehovet hade överstyrelsen ansett sig böra stanna vid att begära den ökning, som för närvarande syntes ofrånkomlig på grund av den redan inträdda prisstegringen. I enlighet härmed syntes anslaget för budgetåret 1942/43 böra bestämmas till (1,446,278 + + 289,255 =) i runt tal 1,730,000 kronor.

Statskontoret har för sin del förordat, att anslaget för nästa budgetår höjes med 300,000 kronor till 1,650,000 kronor.

Statskontoret erinrade, att ämbetsverket i utlåtande angående anslag för budgetåret 1941/42 till förevarande ändamål framhållit, att skolöverstyrelsen haft för avsikt att från och med budgetåret 1940/41 i viss mån skärpa de villkor, som tidigare plägat uppställas för medgivande av rätt till statsbidrag för inackordering. Denna skärpning komme emellertid på grund av gällande statsbidragsbestämmelser att huvudsakligast beröra ansökningar om rätt till inackorderingsbidrag för nytillkomna skolbarn. I betraktande härav hade statskontoret ifrågasatt, om icke en allmän omprövning av tidigare medgiven rätt till statsbidrag vore lämplig.

I anledning av den sålunda ifrågasatta omprövningen hade skolöverstyrelsen i ett i ärendet avgivet utlåtande anført, att överstyrelsen icke åsyftat någon dylik omprövning utan hade överstyrelsen närmast tänkt sig, att dess beslut för budgetåren 1940/41 och 1941/42 skulle verka återhållande även vid skoldistriktens planläggning av inackorderingsverksamheten i de delar, som ej av skoldistriktet underställts överstyrelsens prövning. Under medverkan av folkskolinspektörerna syntes viss begränsning av inackorderingsverksamheten kunna vinnas utan en generell omprövning. Vid ärendets anmälan inför Kungl. Maj:t (1941 års åttonde huvudtitel, sid. 235 ff.) hade föredragande departementschefen anført bland annat, att det finge förutsättas, att vederbörande myndigheter vid sin granskning av ansökningar om statsbidrag och rekvisitioner av sådana bidrag tillsäga, att statsverket icke åsamkades onödiga utgifter och att den återhållsamhet iakttoges, som särskilt under nuvarande förhållanden vore nödvändig.

I anslutning till vad sålunda förekommit och då det icke syntes vara uteslutet, att den till grund för överstyrelsens beräkning av anslagsbehovet för budgetåret 1942/43 lagda belastningssiffran för budgetåret 1940/41 åtminstone i någon mån påverkats av den från och med den 1 januari 1941 medgivna höjningen från 1 krona 10 öre till 1 krona 35 öre av det belopp, som skall anses motsvara kostnaden per dag för inackordering av barn i skolhem eller arbetsstuga, ville statskontoret ifrågasätta, huruvida icke den av överstyrelsen föreslagna höjningen av anslaget för nästa budgetår till 1,730,000 kronor — motsvarande medelsåtgången för budgetåret 1940/41 ökad med 20 procent — skulle kunna begränsas till nyss angivna belopp.

I anslutning till vad statskontoret anfört finner jag mig böra förorda, att detta anslag för nästa budgetår uppföres med 1,650,000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 300,000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till inackordering av skolbarn i skolhem, arbetsstugor eller enskilda hem* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 1,650,000.

[151.] 21. **Folkskolor m. m.: Bidrag till skolhemsbyggnader och deras inredning, reservationsanslag.** Såsom bidrag till skolhemsbyggnader och deras inredning anvisades av 1919 års lagtima riksdag 240,000 kronor att utgå med 80,000 kronor under vart och ett av åren 1920—1922. Sedermera anvisades för samma ändamål för budgetåren 1925/32 sammanlagt 750,000 kronor. Efter ett uppehåll under budgetåren 1932/36, varunder byggnadsverksamheten dock fortgick med bidrag av medel, som anvisats för kommunala beredskapsarbeten, voro för budgetåren 1936/40 anslag ånyo uppförda för ändamålet under åttonde huvudtiteln med 100,000 kronor under budgetåren 1936/38, 150,000 kronor under budgetåret 1938/39 och 250,000 kronor under budgetåret 1939/40. Av statsfinansiella skäl äskades icke anslag för budgetåret 1940/41 av 1940 års riksdag.

Med hänsyn till det föreliggande stora behovet av nya skolhem, särskilt i övre Norrland och då svårigheterna att anordna inackordering av skolbarn och skolskjutsar för skolpliktiga barn ökats på ett sätt, som icke kunnat förutses, samt företagen utredning rörande fortsatta rationaliseringsåtgärder inom folkskoleväsendet visat betydelsen av att skolhem i ökad utsträckning användes i stället för skolskjutsar eller inackordering i enskilda hem, föreslog Kungl. Maj:t (proposition 1941:176) 1941 års riksdag att på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 såsom reservationsanslag (B) anvisa 300,000 kronor för ändamålet. Detta förslag vann riksdagens bifall.

Av de för budgetåren 1936/40 anvisade anslagen, tillhopa 600,000 kronor, har Kungl. Maj:t genom särskilda beslut disponerat sammanlagt 563,585 kronor. Skolöverstyrelsen har vidare tillstyrkt utbetalande av statsbidrag med sammanlagt 39,897 kronor.

Från det å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisade anslaget å 300,000 kronor har Kungl. Maj:t beviljat bidrag till ett skoldistrikt med 97,600 kronor.

Skolöverstyrelsen har hemställt, att för budgetåret 1942/43 måtte uppföras ett reservationsanslag av 300,000 kronor till skolhemsbyggnader och deras inredning.

Såsom överstyrelsen tidigare vid olika tillfällen framhållit, föreläge inom vidsträckta trakter av vårt land stort behov av nya skolhem, ett behov som syntes än mera trängande under nu rådande förhållanden, då svårigheterna

att till rimliga kostnader anordna skolskjutsar eller anskaffa för skolbarn lämpliga inackorderingshem avsevärt ökats.

Med beaktande av skolhemsverksamhetens stora betydelse hade statsmakterna under senare tid beslutat åtgärder i syfte att möjliggöra en smidigare anpassning av denna verksamhet efter skilda lokala behov. Med anledning av förslag, som framlagts av folkskolans besparingssakkunniga, hade Kungl. Maj:t efter beslut av 1941 års riksdag den 13 juni 1941 utfärdat kungörelse (nr 467) om vissa ändringar i stadgan den 8 juni 1928 angående statsunderstödda skolhem, varigenom skolöverstyrelsen under vissa förutsättningar erhållit befogenhet att förordna, att skoldistrikt skulle vara skyldigt att i mån av utrymme i skolhem mottaga barn från annat skoldistrikt eller att låta barn, tillhörande skoldistriktet, intagas i skolhem inom annat skoldistrikt. Frågan om anordnande av skolhemsanläggningar, gemensamma för två eller flera skoldistrikt, vore föremål för överstyrelsens utredning.

Det belopp, som återstode odisponerat av de till och med budgetåret 1940/41 anvisade anslagen, syntes komma att tagas i anspråk under budgetåret 1941/42. Då det finge anses vara av synnerligen stor vikt, att skolhemsverksamheten utvidgades, ville överstyrelsen livligt tillstyrka, att anslag anvisades för budgetåret 1942/43. För mötande av det medelsbehov, som närmast kunde förutses, syntes ett anslag av 300,000 kronor böra beviljas för ändamålet.

Departementschefen.

De skäl, som föranledde äskande av anslag till skolhemsbyggnader och deras inredning av 1941 års riksdag, göra sig beträffande behovet av nya skolhem gällande med oförminskad styrka. Skolöverstyrelsen, som räknat med att de hittills beviljade anslagen komme att vara till fullo disponerade vid utgången av innevarande budgetår, har ansett, att ett anslag av 300,000 kronor vore erforderligt för mötande av det medelsbehov, som närmast kunde förutses för nästa budgetår. Mot överstyrelsens anslagsberäkning har jag i och för sig ingen erinran att göra. Emellertid torde det med hänsyn till läget på arbetsmarknaden vara ovisst, huruvida det av 1941 års riksdag för ifrågavarande ändamål anvisade reservationsanslaget (B) å 300,000 kronor kan komma att, utöver vad som redan skett, tagas i anspråk under innevarande budgetår. Av detta anslag kvarstå 202,400 kronor odisponerade. Övervägande skäl synas mig tala för att anslaget, i den mån det icke disponerats vid utgången av innevarande budgetår, bör få under nästa budgetår tagas i anspråk oberoende av de för beredskapsanslag gällande förutsättningarna. Riksdagens medgivande härtill torde böra utverkas. Därutöver torde för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1942/43 böra anvisas ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva, att det å tilläggsstat II för budgetåret 1940/41 anvisade reservationsanslaget (B) till Folkskolor m. m.: Bidrag till skolhemsbyggnader och deras inredning må från och med budgetåret 1942/43 tagas i anspråk obe-

roende av de för dylikt anslag eljest gällande förutsättningar;
dels ock till Folkskolor m. m.: Bidrag till skolhemsbyggnader och deras inredning för budgetåret 1942/43 anvisa ett

reservationsanslag av kronor 100,000.

[152.] **22. Folkskolor m. m.: Bidrag till anordnande av skolskjutsar för skolpliktiga barn, förslagsanslag.** Under nedannämnda budgetår har detta anslag uppförts med följande belopp:

1936/37	1937/38	1938/39	1939/40	1940/41	1941/42
200,000	450,000	600,000	925,000	1,300,000	2,200,000

Skolöverstyrelsen har föreslagit, att anslaget för nästa budgetår måtte höjas med 300,000 kronor till 2,500,000 kronor.

Uppehållandet av den såsom ett led i skolorganisationen alltmera betydelsefulla skolskjutsverksamheten hade under de nu rådande förhållandena berett stora svårigheter, särskilt i fråga om skolskjutsar med motorfordon. Det syntes dock kunna sägas, att dessa svårigheter hittills i oväntat stor utsträckning kunnat bemästras. Den särskilt under år 1940 med stora farhågor motsedda bristen på importerat motorbränsle hade motverkats genom att ett stort antal motorfordon utrustats med gengasaggregat. Utsikterna för ett fortsatt anordnande av skolskjutsar med motorfordon i icke alltför begränsad omfattning tedde sig dock ovissa med hänsyn till det alltmera försämrade försörjningsläget i fråga om andra för motortrafiken nödvändiga förnödenheter såsom olja och gummiringar. Särskilt syntes det föreligga svårigheter för uppehållande av driften med motorfordon, försedda med ringar av grövre dimensioner. Överstyrelsen kunde härvid nämna, att överstyrelsen från statens trafikkommission erhållit meddelande om, att ägare av de omnibussar, vilka användas som skolbussar, tills vidare endast kunde erhålla tillstånd att fortsätta denna verksamhet under höstterminen 1941 och under förutsättning att de anmälde sig inneha erforderlig trafikvärdig gummiutrustning för bussarna.

På grund av tidsläget hade i allmänhet en avsevärd ökning av kostnaderna för skolskjutsar inträtt. Särskilt gällde detta i fråga om skolskjutsar med motorfordon, för vilka driftskostnaderna kraftigt stegrats. I vissa fall hade kostnadsökningen varit så betydande, att det visat sig ur ekonomisk synpunkt motiverat att återupprätta nedlagda skolor eller låta anstå med indragning av skolor, som under mera normala förhållanden icke bort behållas.

I skrivelsen 1941:283 hade riksdagen anfört, att de kraftigt ökade kostnaderna för skolskjutsar samt de särskilda svårigheter, som under nuvarande förhållanden mötte vid anordnandet av dylika, enligt riksdagens mening gjorde en undersökning önskvärd, huruvida icke skolskjutsinstitutionen skulle kunna i viss mån förbilligas och rationaliseras, därest skolbarnen kunde i större utsträckning än för närvarande anlita de regelbundna kommunikationslinjerna, främst busslinjerna. I de likalydande motionerna I:7 och II:9 hade detta spörsmål tagits upp till diskussion, varvid ifrågasatts, huruvida icke åt länsstyrelserna skulle kunna uppdragas att tillse, att innehavare av biltrafiktillstånd uppehölle regelbundna turer för skolbarn på

lämpliga sträckor och mot skäligen taxor. Det undandrog sig riksdagens bedömning, huruvida den av motionärerna anvisade utvägen vore praktiskt framkomlig. Emellertid syntes goda skäl tala för att spörsmålet gjordes till föremål för närmare undersökning.

Genom beslut den 13 juni 1941 hade Kungl. Maj:t anbefallt länsstyrelserna att till Kungl. Maj:t inkomma med yttrande i anledning av vad riksdagen sålunda anfört ävensom med förslag till de åtgärder i ämnet, som kunde befinnas påkallade.

Om sådana åtgärder, som i riksdagens skrivelse angivits, skulle visa sig genomförbara och kunna vidtagas redan under någon del av innevarande budgetår, kunde dessa åtgärder få inverkan på medelsåtgången under budgetåret 1942/43. Någon uppskattning av de besparingar, som därigenom skulle kunna vinnas, kunde givetvis icke för närvarande åstadkommas. Överstyrelsen ville i detta sammanhang endast nämna, att det, enligt vad till överstyrelsen under den senare tiden inkomna ansökningar om statsbidrag till skolskjutsar utvisade, förekommit en del fall, där skolskjutsning, som förut utförts med anlitande av ordinarie busslinjer, på grund av indragna eller omlagda bussturer i stället måst anordnas med särskilt insatta skjutsar.

Enligt från riksräkenskapsverkets budgetbyrå erhållen preliminär uppgift hade belastningen å ifrågavarande anslag under budgetåret 1940/41 utgjort 1,695,369 kronor, vilket belopp, bortsett från eventuellt utbetalade förskott, hänförde sig till skolskjutsar, anordnade under budgetåret 1939/40.

Kostnaderna för de nya skolskjutsar under budgetåret 1940/41, för vilkas anordnande överstyrelsen medgivit utgående av statsbidrag, hade enligt i vederbörande ansökningar lämnade uppgifter beräknats till sammanlagt omkring 765,000 kronor. Det mot denna kostnadssumma svarande statsbidraget utgjorde 612,000 kronor.

För budgetåret 1941/42 hade överstyrelsen medgivit utgående av statsbidrag till nya skolskjutsar, kostnadsberäknade till omkring 202,000 kronor med ett häremot svarande statsbidrag å 161,600 kronor. Kostnadssumman för nya skolskjutsar under sistnämnda budgetår syntes emellertid komma att avsevärt ökas, enär till överstyrelsen inkommit åtskilliga icke avgjorda ansökningar om statsbidrag till skolskjutsar och då under de närmaste månaderna kunde antagas inkomma ytterligare ett flertal ansökningar om dylikt bidrag.

Statskontoret har framhållit, att det under nu rådande förhållanden vore ytterst vanskligt att bedöma de faktorer, som inverkade på medelsåtgången å ifrågavarande anslag. Beräkningen av anslagsbehovet måste därför bli mycket summarisk. Även om det ville förefalla, som om ett något lägre anslagsbelopp än det av skolöverstyrelsen föreslagna skulle vara tillfyllest, ansåge sig ämbetsverket icke böra framställa någon erinran beträffande överstyrelsens föreliggande förslag.

I detta sammanhang torde jag få anmäla, att *Sveriges överlärareförbund* i skrivelse den 12 mars 1941 framfört vissa önskemål rörande anordnandet av skolskjutsar för skolpliktiga barn.

Skolöverstyrelsen har i utlåtande över framställningen erinrat, att flertalet av de spörsmål, som i förbundets skrivelse blivit berörda, i olika sammanhang redan varit föremål för statsmakternas överväganden. Vissa av de framförda önskemålen syntes, i den mån så kunde och borde ske, komma att bliva beaktade och några ytterligare åtgärder härutinnan syntes för närvarande icke påkallade. Vad i framställningen anförts om behovet av anordningar, avsedda att på sådana platser, där barnen väntade på skolskjutsar, bereda barnen skydd mot regn och kyla, syntes överstyrelsen vara värt beaktande. I den mån sådana anordningar kunde komma till stånd genom skoldistriktens försorg vore detta önskvärt och det kunde förväntas, att överläraresförbundets medlemmar var och en inom sitt distrikt sökte främja en sådan utveckling. Förbundet hade uttalat, att skoldistriktet vid rekvisition av statsbidrag för anordnande av skolskjutsar borde lämna redogörelse för vidtagna åtgärder härutinnan. Detta syntes innebära, att utgående av statsbidraget skulle göras beroende av skoldistriktets åtgärder i ifrågavarande avseende. Överstyrelsen kunde för sin del icke förorda, att vidtagandet av dylika åtgärder uppställdes såsom villkor för statsbidragets utgående, enär ett sådant villkor för en del skoldistrikt skulle kunna medföra icke obetydliga kostnader. Om ett sådant villkor uppställdes, syntes anspråk snart nog komma att framställas om att bidrag till bestridande av de med anordningarna förenade kostnaderna borde utgå av statsmedel, och det ville synas, som om dylika anspråk knappast kunde avvisas. En ytterligare stegring av skolskjutskostnaderna skulle otvivelaktigt få till följd, att många skolskjutsanordningar, vilka hittills medfört besparingar för det allmänna, på grund av allt för höga kostnader icke skulle kunna upprätthållas. På grund av vad sålunda anförts kunde överstyrelsen för närvarande icke förorda ett ingripande från statsmakternas sida för åstadkommande av i ifrågavarande avseende åsyftade åtgärder.

Såsom av den föregående redogörelsen framgår, har Kungl. Maj:t anbefallt länsstyrelserna att inkomma med yttranden i anledning av vad 1941 års riksdag anfört rörande utnyttjande av de regelbundna kommunikationslinjerna, främst busslinjerna, för skolskjutsändamål ävensom med förslag till de åtgärder i ämnet, som kunde befinnas påkallade. Flertalet länsstyrelser ha nu inkommit med yttranden. De avgivna svaren ha i åtskilliga fall föregåtts av mer eller mindre omfattande undersökningar rörande det sätt, varpå skolskjutsar anordnats, samt angående möjligheten av att i större utsträckning än hittills utnyttja de regelbundna kommunikationslinjerna för befordran av skolbarn. Flera länsstyrelser ha uttalat, att möjligheter här till saknades inom vederbörande län. Såsom skäl härför har anförts bland annat, att busslinjerna icke alls eller endast delvis sammanfölla med skolbarnens färdväg. Där färdvägarna sammanfölla, omöjliggjordes för närvarande anlitande av buss, därest dessa icke framfördes i regelbundna turer.

Turlistorna vore i många fall bestämda med hänsyn till andra kommunikationsmedel, främst tåg, och kunde fördenskull icke ändras. Ofta vore de inriktade på att föra allmänheten till och från visst affärscentrum, och turlistorna måste då avpassas så, att trafikanterna kunde ombesörja sina angelägenheter. Bussarna passerade då perifera byar så tidigt eller sent, att de ej sammanfölla med skoltiderna.

Undersökningarna synas i vissa fall ha resulterat i att de regelbundna kommunikationslinjerna komma att anlitas för skolskjutsändamål, där så tidigare icke skett. Detta har möjliggjorts genom jämkning i turlistorna eller genom en omläggning av skoltiderna. För vissa läns vidkommande pågingo vid svarens avgivande undersökningar rörande möjligheterna att bättre kunna utnyttja de regelbundna busslinjerna för skolskjutsändamål, och andra länsstyrelser ha ställt en sådan undersökning i utsikt under den närmaste framtiden. Det har vidare framhållits, att statens trafikkommission till länsstyrelserna riktat framställning att söka åstadkomma en anpassning av busstiderna efter skoltiderna. En länsstyrelse har anfört, att länsstyrelsen efter direktiv från statens trafikkommission beviljat och beviljar tillstånd till särskilda skolskjutsar endast i begränsad omfattning och i sådana fall, där efter undersökning konstaterats, att ordinarie busslinjer och järnvägslinjer icke lämpligen kunna utnyttjas. Liknande uttalanden ha gjorts av andra länsstyrelser.

I några fall ha länsstyrelserna framhållit, att vissa möjligheter syntes föreligga att vid jämkning i busstiderna eller i skoltiderna bättre kunna utnyttja de regelbundna kommunikationslinjerna. För vinnande av en sådan anpassning har föreslagits bland annat, att en allmän undersökning skulle ske för kommande läsår om möjligheterna härtill samt att förslag till turlistor och taxor för busslinjerna lämpligen borde av länsstyrelserna remitteras till vederbörande folkskolinspektörer, som efter samråd med skolstyrelserna borde ange de ändringar, som behövdes med hänsyn till skolbarnens vägar och tider.

I vissa av de avgivna svaren har även berörts frågan om möjligheterna att nedbringa kostnaderna för skolskjutsar, då de regelbundna kommunikationslinjerna icke kunna användas. Härvid har framhållits, att genom de ändringar, som vidtagits i motorfordonsförordningen och vilka trätt i kraft den 1 juli 1941, möjligheterna till konkurrens i fråga om utförande av skolskjutsar i beställningstrafik ökats. En länsstyrelse har framhållit, att inom länet förekommande skolskjutsar med taxeaomobil i regel uppehölles med för dessa särskilt anpassade taxor, som fastställdes i samband med s. k. »linjetrafik för befordran av skolbarn». En annan länsstyrelse har ifrågasatt att liksom för vissa angelägna godstransporter tillstånd till yrkesmässig trafik för befordran av skolbarn ej skulle erfordras. Vidare har ifrågasatts, bland annat, att man skulle modifiera gällande bestämmelser

om det högsta antal personer, som samtidigt må befordras med vederbörande automobil, då därigenom skolskjutsar i vissa fall skulle kunna utföras med endast en automobil i stället för som nu med två.

Vad först beträffar frågan om de regelbundna kommunikationslinjernas utnyttjande för skolskjutsändamål, synes av länsstyrelsernas redogörelser framgå, att dessa kommunikationslinjer hittills utnyttjats i stor utsträckning. En länsstyrelse har rent av ifrågasatt, om detta icke inom länet skedde i större utsträckning än som kunde vara lämpligt. I den mån ifrågavarande trafikmedel icke redan tagits i anspråk, där så är möjligt, torde vederbörande myndigheter ha sin uppmärksamhet riktad på frågan, och man torde kunna förvänta, att de möjligheter, som genom en jämkning i busstiderna eller i skoltiderna förefinnas för ett ytterligare anlitage av dessa trafikmedel, komma att utnyttjas. Den omständigheten, att ytterligare restriktioner i fråga om beställningstrafiken med sannolikhet kunna befaras, torde även böra medföra ett ökat anlitage av de ordinära kommunikationslinjerna. Beträffande frågan om anlitage av motorfordon för skolskjutsar i sådana fall, då de regelbundna kommunikationslinjerna ej kunna utnyttjas, har den föreliggande utredningen icke givit vid handen, att de tillämpade priserna för skolskjutsar annat än undantagsvis kunna anses för höga i förhållande till rådande allmänna förhållanden. Det har emellertid förekommit, att kostnaderna blivit betydande, enär för skolskjutsarnas utförande måst anlitas trafikutövare, vilka varit bosatta på betydande avstånd från barnens färdvägar. Såsom av det föregående framgår ha olika förslag till förbilligande av kostnaderna framställts. Vissa av de framförda förslagen torde efter den ytterligare utredning, som må befinnas påkallad, böra närmare övervägas. De åtgärder, som må komma att vidtagas, torde dock icke komma att nämnvärt påverka anslagsbelastningen för nästa budgetår.

I anledning av Sveriges överlärareförbunds förutnämnda framställning vill jag endast framhålla, att, ehuru jag anser det önskligt att åtgärder, där så lämpligen kan ske, vidtagas genom skoldistriktens försorg för att bereda skolbarn skydd mot regn och kyla under deras väntan å skolskjuts, jag på av skolöverstyrelsen anförda skäl icke för närvarande kan förorda ett ingripande från statsmakternas sida i syfte att framtvinga sådana åtgärder.

Under nuvarande förhållanden är det givetvis vanskligt att bedöma storleken av det för nästa budgetår erforderliga anslagsbeloppet. Jag finner mig kunna godtaga skolöverstyrelsens anslagsberäkningar och vill således tillstyrka, att anslaget för nästa budgetår uppföres med det av överstyrelsen föreslagna beloppet, 2,500,000 kronor, vilket innebär en ökning med 300,000 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementsschefen.

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till anordnande av skol-skjutsar för skolpliktiga barn* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 2,500,000.

[153.] 23. **Folkskolor m. m.: Bidrag till anordnande av skolbarns-bespisning, reservationsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 400,000 kronor. Med hänsyn till det ökade behovet av statsunderstöd till förevarande ändamål har jag för avsikt att framlägga förslag om en väsentlig anslagshöjning för nästa budgetår. Beredningen av detta ärende och i samband därmed stående frågor är emellertid ännu icke avslutad, varför anslaget torde böra i riksstatsförslaget uppföras med beräknat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som må varda riksdagen förelagd, beräkna för budgetåret 1942/43 till *Folkskolor m. m.: Bidrag till anordnande av skolbarnsbespisning* ett *reservationsanslag* av kronor 1,000,000.

[154.] 24. **Folkskolor m. m.: Byggnadsbidrag för nya undervisningslokaler, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 1,000,000 kronor. *Skolöverstyrelsen* har hemställt, att anslaget måtte för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp. *Statskontoret* och *riksräkenskapsverket* ha lämnat denna hemställan utan erinran.

I detta sammanhang torde jag få anmäla ett ärende, avseende *Södra Åsarps skoldistrikt* i Älvsborgs län, om statsbidrag för nya undervisningslokaler, oaktat byggnadsföretaget påbörjats, innan tillstånd till dess utförande lämnats. Likartade ärenden ha tidigare framlagts för riksdagen i propositionerna 1938: 287 (Stockholms och Tofta skoldistrikt), 1939: 39 (Torps och Ytterhogdals skoldistrikt) och 1940: 155 (Hjortsberga skoldistrikt). Här må endast erinras, att såsom förutsättning för erhållande av statsbidrag till nya undervisningslokaler enligt kungörelsen 1936: 45 i dess ursprungliga lydelse gällde, att Kungl. Maj:t eller — i fall då den högsta kostnadssumma, varå statsbidrag må beräknas, ej översteg 10,000 kronor — länsstyrelsen lämnat tillstånd till byggnadsföretagets utförande. (Enligt författningsändring, som trätt i kraft den 1 juli 1940, erfordras numera Kungl. Maj:ts tillstånd oavsett högsta kostnadssummans storlek.) Vidare må i anledning av riksdagens skrivelse 1938: 290 nämnas, att skolöverstyrelsen i cirkulärskrivelse den 30 september 1938 till samtliga folkskolestyrelser och skolråd fäst uppmärksamheten på att statsbidrag enligt nämnda kungörelse icke kan påräknas, om byggnadsföretaget igångsättes utan avvaktan på beslut av vederbörande statliga myndighet.

Av handlingarna i ärendet inhämtas följande:

Inom Södra Åsarps skoldistrikt upprätthållas Limmareds skola, anordnad enligt första B-formen och omfattande det egentliga folkskolestadiet, samt Källåsens skola, anordnad enligt A-formen och omfattande småskolestadiet.

Å kyrkostämman den 13 oktober 1937 beslöts på förslag av särskilda kommitterade och skolrådet att verkställa om- och tillbyggnad av skolhuset i Limmared. I maj 1938 insändes ritningar och arbetsbeskrivning till skolöverstyrelsen för förhandsgranskning. Sedan nämnda handlingar återkommit i juni 1938, igångsattes byggnadsarbetena under sommaren samma år.

I skrivelse den 25 november 1938 anhöll skolrådet hos länsstyrelsen i Älvsborgs län, under åberopande av kungörelsen 1936: 45, dels om tillstånd att uppföra gymnastiklokaler vid Limmareds folkskola, dels ock om statsbidrag till kostnaderna för byggnadsföretaget.

I yttrande över ansökningen framhöll folkskolinspektören, att den föreslagna tillbyggnaden av skolhuset vore i hög grad behövlig samt att ombyggnadsarbetena syntes synnerligen motiverade. Den uppgjorda planen för byggnadsarbetet vore enligt inspektörens mening lämplig med hänsyn till distriktets skolorganisation. Tillbyggnaden vore emellertid, enligt vad inspektören konstaterat vid besök å platsen den 16 december 1938, redan under tak.

Sedan länsstyrelsen i skrivelse till skolrådet ifrågasatt, huruvida ansökningen vidhölles, då såsom förutsättning för statsbidrags utgående gällde, att vederbörligt tillstånd till byggnadsföretagets utförande lämnats, men folkskolinspektören upplyst, att byggnadsarbetena vore under utförande, anförde skolrådet i till länsstyrelsen avgiven förklaring i huvudsak följande.

På förslag av kommitterade och skolrådet hade kyrkostämman den 13 oktober 1937 beslutat dels att uppföra gymnastiklokal för folkskolan i Limmared, dels ock att för hela skolan och lärarbostäderna inrätta värmeledning, vilken skulle utgå från en värmepanna belägen i källarvåningen under gymnastiksalen i tillbyggnaden. Detta beslut hade föranletts dels av att skolan dittills helt saknat gymnastiklokal, dels ock av nödvändigheten av att få en annan anordning för uppvärmning av både skollokaler och lärarbostäder. Kaminerna hade varit helt förslitna, icke lämnat tillräcklig värme och dessutom varit eldfarliga. I avklädningsrummet hade värmeanordning helt saknats och det hade icke varit möjligt att anordna sådan. Kyrkostämmans beslut hade överklagats. Besvären hade visserligen lämnats utan bifall, men tidsutdräkt hade vållats därigenom. Då värmefrågan icke tålt uppskov ännu en vinter, om skolarbetet skulle kunna bedrivas, hade skolrådet, sedan ritningarna godkänts vid förhandsgranskning inom skolöverstyrelsen och byggnadslov erhållits av länsstyrelsen (byggnadsförbud hade förelegat i avvaktan på fastställelse av styckningsplan), låtit utföra så mycket som oundgängligen behövt göras för att kunna hålla skolarbetet i gång.

Sedan länsstyrelsen härefter underrättat skolrådet, att det syntes länsstyrelsen tveksamt, huruvida ansökningen med hänsyn till det av folkskolinspektören anmärkta förhållandet kunde upptagas till prövning, har skolrådet hos Kungl. Maj:t anhållit, att den omständigheten, att byggnadsföretaget påbörjats innan vederbörligt tillstånd lämnats, icke måtte utgöra hinder för ärendets prövning i enlighet med bestämmelserna i gällande statsbidragskungörelse.

Över denna ansökning ha yttranden avgivits av länsstyrelsen och skolöverstyrelsen.

Länsstyrelsen, som funnit det anmärkningsvärt att skolrådet icke inom skäligen tid efter det länsstyrelsens utslag den 29 mars 1938 i anledning av anförda besvär över ovannämnda kyrkostämmobeslut den 13 oktober 1937 vunnit laga kraft ingivit sin ansökan om byggnadstillstånd m. m., har i övrigt icke haft någon erinran att göra mot bifall till framställningen.

Skolöverstyrelsen har anfört bland annat:

I skrivelse till överstyrelsen den 31 oktober 1941 angåve folkskolestyrelsen, som efterträtt det tidigare skolrådet, att orsaken till att ansökning om byggnadstillstånd icke ingivits före byggnadsföretagets igångsättande vore att söka i bristande kännedom om innehållet i gällande författningar. Man hade i »förlitande på överstyrelsens förhandsuttalande i god tro gått handlingarna i förväg».

Överstyrelsen hade efter granskning av samtliga till ärendet hörande handlingar funnit, att skolbyggnaden i Limmared vid den tidpunkt, då byggnadsarbetena satts i gång, varit i stort behov av en genomgripande förbättring och att det för skolväsendets ändamålsenliga anordnande inom området jämväl varit behövt att tillbygga en gymnastiksal jämte de övriga utrymmen, som i samband därmed anordnats.

Beträffande det sätt, på vilket ifrågavarande arbeten utförts, hade vederbörande länsarkitekt, som på anmodan av länsstyrelsen verkställt besiktning av nybyggnadsarbetena, framhållit, att duschrummens golv ginge i ett med omklädnadsrummens, samt föreslagit, att golvet i duschrummen skulle försänkas. Folkskolestyrelsen hade förklarat sig villig vidtaga de ändringar, som erfordrades för att vatten från duscharna icke skulle intränga i omklädnadsrummen. Överstyrelsen ansåge, att den föreslagna försänkningen av golvet i duschrummen borde genomföras. Sedan så skett, syntes de nyuppförda lokalerna få anses vara ändamålsenliga och i övrigt tillfredsställande.

Södra Åsarps kommun hade ett invånarantal av endast 923 och skatte-kronornas antal uppginge till 7,749 kronor. Folkskolestyrelsen angåve, att, om kommunen skulle bli nödsakad att utan statsbidrag bestrida kostnaderna för ifrågavarande byggnadsarbeten, komme detta att medföra en belastning av omkring 4 kronor per skattekrona. Överstyrelsen funne för sin del starka skäl tala för att kommunen tillerkändes statsbidrag, trots att byggnadsarbetena utförts utan att tillstånd därtill söks och erhållits. Den verkliga kostnaden för byggnadsföretaget hade uppgått till 50,862 kronor. Härav syntes omkring 27,000 kronor belöpa på statsbidragsberättigade byggnadsarbeten och 1,705 kronor på den första uppsättningen inventarier. Överstyrelsen hemställde, att Kungl. Maj:t måtte utverka riksdagens medgivande till att statsbidrag finge utgå för ifrågavarande byggnadsföretag, utan hinder av att detsamma påbörjats och slutförts utan att tillstånd därtill lämnats.

Departementschefen.

I likhet med statskontoret och riksräkenskapsverket har jag icke något att erinra mot skolöverstyrelsens anslagsberäkning. Anslaget torde därför för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp, 1,000,000 kronor.

Vad beträffar den av Södra Åsarps skoldistrikt gjorda framställningen vill jag framhålla, att byggnadsarbetena visserligen påbörjats efter det riksdagen i skrivelse 1938: 290 fastslog, att skoldistrikt i fortsättningen icke

kunde påräkna statsbidrag till byggnadsföretag, som igångsatts innan vederbörlig myndighet lämnat tillstånd till dess utförande, men att byggnadsarbetena igångsatts innan skolöverstyrelsen i cirkulärskrivelse fäst vederbörande skolmyndigheters uppmärksamhet härpå. Vad i ärendet förekommit synes mig tala för att statsbidrag bör utgå till byggnadsföretaget, oaktat skoldistriktet ej iakttagit den för ärendets handläggning stadgade ordningen. Såsom villkor härför bör emellertid gälla, att skoldistriktet utan kostnad för statsverket vidtager den av skolöverstyrelsen påfordrade sänkningen av golvet i duschrummen. Därest riksdagen icke har något att erinra mot att statsbidrag till byggnadsföretaget må utgå utan hinder av angivna omständighet, bör det ankomma på Kungl. Maj:t att i enlighet med gällande bestämmelser i ämnet fastställa den högsta kostnadssumma, varå statsbidrag må beräknas. Någon höjning av de nyssnämnda anslagsmedlen till bidrag till nya undervisningslokaler synes icke böra vidtagas i anledning härav.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Byggnadsbidrag för nya undervisningslokaler* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 1,000,000.

[155.] 25. **Folkskolor m. m.: Byggnadsbidrag för vissa äldre undervisningslokaler, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 1,600,000 kronor. *Skolöverstyrelsen* har hemställt, att anslaget måtte för nästa budgetår beräknas till 1,500,000 kronor.

Med utgångspunkt från bruttobelastningen å anslaget för budgetåret 1940/41, preliminärt beräknad till 1,288,077 kronor, finge vid beräkningen av anslagsbehovet för budgetåret 1942/43 tagas hänsyn till att bidragstiden då utgått för de hithörande undervisningslokaler, vilka första gången tagits i bruk under något av redovisningsåren 1916/17 och 1917/18. Enligt en på föranstaltande av statsutskottet vid 1935 års riksdag gjord utredning (statsutskottets utlåtande 1935: 142, sid. 99) hade antalet sådana, under sistnämnda båda redovisningsår tillkomna lokaler beräknats till sammanlagt 769. Då byggnadsbidrag utginge med 150 kronor för varje lokal, skulle således den minskning i medelsåtgången, som uppkomme genom bortfallet av byggnadsbidragen för här avsedda lokaler, kunna beräknas till 115,350 kronor.

Medelsåtgången under budgetåret 1942/43 syntes komma att påverkas jämväl av tillämpningen av de ändrade bestämmelser rörande ifrågavarande statsbidrag, som tillkommit genom kungörelsen 1940: 431. Antalet lokaler, angående vilka anmärkningar tidigare framställts inom riksräkenskapsverket men som blivit statsbidragsberättigade genom de nya bestämmelserna, syntes, enligt vad som framginge av vissa av riksräkenskapsverket förut lämnade uppgifter, uppgå till omkring 1,200. Härtill kommo de numera statsbidragsberättigade lokaler, för vilka länsstyrelserna från början vägrat utanordna byggnadsbidrag och som därför icke blivit föremål för anmärkning

från riksräkenskapsverkets sida. Enligt vad för överstyrelsen uppgivits vore det emellertid blott ett fåtal länsstyrelser, som intagit denna ståndpunkt, varför vid anslagsberäkningen syntes kunna bortses från här sist avsedda lokaler. Det i ovannämnda kungörelse i vissa fall föreskrivna avräkningsförfarandet syntes från och med budgetåret 1942/43 vara i huvudsak slutfört. Den merkostnad, som på grund av de nya bestämmelserna uppkomme för budgetåret 1942/43, syntes därför kunna beräknas till $(1,200 \times 150 =)$ 180,000 kronor.

På grund av vad sålunda anförts skulle anslagsbehovet för budgetåret 1942/43 kunna beräknas till $(1,288,077 - 115,350 + 180,000 =)$ 1,352,727 kronor. Då emellertid anslagsbelastningen under budgetåret 1940/41 förefölle anmärkningsvärt låg, syntes enligt överstyrelsens mening försiktigheten bjuda, att anslaget för budgetåret 1942/43 icke uppfördes med lägre belopp än 1,500,000 kronor.

Statskontoret har framhållit, att, enligt vad ämbetsverket under hand inhämtat, det i kungörelsen 1940: 431 föreskrivna avräkningsförfarandet numera icke kunde beräknas vara i huvudsak slutfört redan med utgången av löpande budgetår. Vid sådant förhållande samt med hänsyn till vad skolöverstyrelsen anförde i ärendet och till anslagsbelastningen under budgetåret 1940/41 ville statskontoret föreslå, att å anslaget äskades 1,250,000 kronor.

Riksräkenskapsverket har ansett, att anslaget borde uppföras med 1,400,000 kronor.

Bruttobelastningen för budgetåret 1940/41 hade enligt budgetredovisningen utgjort i avrundat tal 1,289,967 kronor. Detta belopp syntes böra ökas med 55,500 kronor, utgörande av Stockholms folkskoledirektion rekviderade byggnadsbidrag för sistnämnda budgetår, vilka av statskontoret ej hunnit utbetalas före den 1 juli 1941 och därför ej inginge i budgetredovisningen för budgetåret 1940/41. Om den sålunda erhållna belastningen å $(1,289,967 + 55,500 =)$ 1,345,467 kronor toges till utgångspunkt för beräkningen, skulle medelsbehovet för budgetåret 1942/43 kunna angivas till $(1,345,467 - 115,350 + 180,000 =)$ 1,410,117 kronor. Detta belopp syntes emellertid böra minskas, på grund av att det i kungörelsen 1940: 431 omförmälda avräkningsförfarandet komme att tillämpas även beträffande byggnadsbidrag för redovisningsåret 1942/43. Denna minskning uppginge enligt en inom riksräkenskapsverket verkställd beräkning till 76,966 kronor. Den verkliga anslagsbelastningen för budgetåret 1942/43 skulle alltså komma att uppgå till $(1,410,117 - 76,966 =)$ 1,333,151 kronor.

Den förhållandevis låga belastningen för budgetåret 1940/41 å anslaget till byggnadsbidrag för vissa äldre undervisningslokaler finge i viss mån sin förklaring därav, att länsstyrelserna i avvidan på riksräkenskapsverkets beslut i anmärkningsmålen rörande dylika bidrag uppskjutit utbetalandet av byggnadsbidrag för redovisningsåret 1940/41 beträffande de undervisningslokaler, som angivits i riksräkenskapsverkets anmärkningar. Sedan prövningen inom riksräkenskapsverket av det stora antalet anmärkningsmål numera avslutats, komme en del av de sålunda innehållna bidragen att med stöd av de i kungörelsen 1940: 431 meddelade nya bidragsbestämmelserna utbetalas till skoldistriktet. Den låga anslagsbelastningen för bud-

getåret 1940/41 kunde enligt riksräkenskapsverkets mening till stor del även tillskrivas det förhållandet, att vissa äldre undervisningslokaler slopats till följd av dels folkskoleväsendets fortgående centralisering, dels ock färdigställandet av nya skolbyggnader, vartill statsbidrag beviljats i annan ordning.

Av vad riksräkenskapsverket anförut framginge, att medelsbehovet för budgetåret 1942/43 för byggnadsbidrag för vissa äldre undervisningslokaler komme att uppgå till mellan 1,30 miljoner kronor och 1,40 miljoner kronor. På grund av osäkerheten i beräkningen syntes anslaget böra uppföras i riksstaten för nämnda budgetår med ett till 1,40 miljoner kronor avjämnat belopp. Detta belopp understeg det av skolöverstyrelsen föreslagna beloppet med 0,10 miljoner kronor.

Vad riksräkenskapsverket anförut rörande beräkningen av anslaget har icke givit mig anledning till erinran. Jag förordar alltså, att anslaget för nästa budgetår beräknas till 1,400,000 kronor, vilket innebär en sänkning av anslaget med 200,000 kronor. Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Folkskolor m. m.: Byggnadsbidrag för vissa äldre undervisningslokaler* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 1,400,000.

[156.] 26. **Folkskolor m. m.: Hyresbidrag för undervisningslokaler, förslagsanslag.** 27. **Folkskolor m. m.: Underhålls- och materielbidrag, förslagsanslag.** Dessa båda anslag äro nu uppförda med 180,000 kronor respektive 900,000 kronor. *Skolöverstyrelsen* har hemställt, att dessa anslag måtte för nästa budgetår uppföras med oförändrade belopp. *Statskontoret* och *riksräkenskapsverket* har lämnat denna hemställan utan erinran.

I likhet med statskontoret och riksräkenskapsverket har jag intet att erinra mot skolöverstyrelsens beräkningar av anslagen, vilka således böra uppföras med oförändrade belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att för budgetåret 1942/43 anvisa
dels till *Folkskolor m. m.: Hyresbidrag för undervisningslokaler* ett *förslagsanslag* av kronor 180,000;
dels ock till *Folkskolor m. m.: Underhålls- och materielbidrag* ett *förslagsanslag* av kronor 900,000.

[157.] 28. **Folkskolor m. m.: Tjänstebostadsbidrag, förslagsanslag.** Detta anslag, som för budgetåret 1940/41 var uppfört med 3,200,000 kronor, har för innevarande budgetår sänkts till 3,100,000 kronor med hänsyn till den minskade belastning av anslaget, som den fortgående rationaliseringen av folkskoleväsendet medför. *Skolöverstyrelsen* har hemställt, att an-

slaget måtte för nästa budgetår sänkas med ytterligare 100,000 kronor till 3,000,000 kronor.

De alltjämt fortgående besparingsåtgärderna på folkskoleväsendets område med därav följande indragning av lärartjänster kunde väntas medföra fortsatt minskning av medelsåtgången från anslaget till ifrågavarande ändamål. Å andra sidan syntes man få räkna med att de i vissa fall ytterligare skärpta svårigheterna att anordna skolskjutsar kunde nödvändiggöra återupprättande av nedlagda skolor.

Statskontoret har ansett, att anslaget — vid en rationalisering av folkskoleväsendet i den omfattning, varmed skolöverstyrelsen i annat sammanhang räknat — kunde uppföras med ett belopp icke överstigande medelsåtgången under budgetåret 1940/41 eller med förslagsvis 2,950,000 kronor.

Riksräkenskapsverket har lämnat skolöverstyrelsens anslagsberäkning utan erinran men framhållit, att de verkliga utgifterna för budgetåret 1940/41 uppgått till i runt tal 3,129,470 kronor, varvid inräknats av Stockholms folkskoleledning rekviderade bidrag, vilka av statskontoret ej hunnit utbetalas före den 1 juli 1941 och därför ej inginge i budgetredovisningen för sistnämnda budgetår.

Departement-
schefen.

Såsom skolöverstyrelsen framhållit, påverkar den fortgående rationaliseringen av folkskoleväsendet belastningen av detta anslag. I enlighet med överstyrelsens, av riksräkenskapsverket utan erinran lämnade beräkning torde anslaget därför för nästa budgetår kunna minskas med 100,000 kronor till 3,000,000 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Tjänstebostadsbidrag* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 3,000,000.

[158.] 29. **Folkskolor m. m.: Bidrag till Skytteanska skolan i Tärna, förslagsanslag.** Detta anslag är sedan budgetåret 1940/41 uppfört med 14,500 kronor. Gällande stat för skolan med därtill hörande skolhem finnes införd å sid. 529 i statsliggaren.

Skolöverstyrelsen har hemställt, att anslaget måtte höjas för nästkommande budgetår med 3,000 kronor. Höjningen belöper å anslagsposten till underhåll m. m. för i skolhemmet intagna barn.

Skolstyrelsen i Tärna skoldistrikt hade anhållit, att den obetecknade anslagsposten till underhåll m. m. för i skolhemmet intagna barn, som nu vore upptagen med 10,000 kronor (250 kronor för ettvar av de 40 barnen i skolhemmet), måtte höjas med 75 kronor för barn till 13,000 kronor samt att den förslagsvis betecknade anslagsposten å 3,150 kronor till uppvärmning m. m. av skolhemmet måtte på grund av högre vedpris ökas med 450 kronor till 3,600 kronor. Kungl. Maj:t hade den 18 april 1941 medgivit, att det belopp, som enligt kungörelsen 1935: 448 skulle anses motsvara kostnaden för inackordering av barn i skolhem eller arbetsstuga, finge

höjas från en krona 10 öre till en krona 35 öre för dag, vilket för 242 dagar motsvarade 326 kronor 70 öre för barn. Med hänsyn bland annat härtill och då det syntes orimligt, att Tärna skoldistrikt med sin ytterst svaga bärkraft skulle svara för den av dyrtiden föranledda merkostnaden, tillstyrkte överstyrelsen den begärda höjningen av anslagsposten till underhåll m. m. för i skolhemmet intagna barn. Vad däremot anginge frågan om höjning av den förslagsvis betecknade anslagsposten till uppvärmning m. m. av skolhemmet syntes härmed kunna tillsvidare anstå.

Statskontoret har i likhet med skolöverstyrelsen ansett, att de av dyrtiden föranledda merkostnaderna motiverade en höjning av anslagsposten å 10,000 kronor till underhåll m. m. för i skolhemmet intagna barn, men förordat, att anslagsposten höjdes i samma proportion som ovannämnda kostnadsbelopp för inackordering av barn i skolhem och arbetsstuga, d. v. s. med omkring 22 procent eller i avrundat tal till 12,000 kronor.

Det belopp, som jämlikt ovannämnda kungörelse skall anses motsvara kostnaden för inackordering av barn i skolhem eller arbetsstuga, utgjorde under tiden den 1 juli 1935—den 31 december 1939 en krona och under tiden den 1 januari—den 31 december 1940 en krona 10 öre samt är, räknat från och med den 1 januari 1941, bestämt till en krona 35 öre för barn och dag. Den höjning, som ägt rum efter utgången av kalenderåret 1939, uppgår således till 35 procent. Jag har med hänsyn härtill funnit den av skolstyrelsen begärda och av skolöverstyrelsen tillstyrkta höjningen med 30 procent av anslagsposten till underhåll m. m. för i skolhemmet intagna barn väl grundad. Denna anslagspost torde alltså böra höjas med föreslaget belopp, 3,000 kronor, till 13,000 kronor. Då överstyrelsens anslagsberäkning ej heller i övrigt föranleder erinran från min sida, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att, till *Folkskolor m. m.: Bidrag till Skytteanska skolan i Tärna* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 17,500.

[159.] 30. **Nomadskolor: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 141,600 kronor. Av skäl, som framgå av vad under punkten 142 anförts, torde anslaget böra i riksstatsförslaget uppföras med beräknat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på den proposition i ämnet, som varder riksdagen förelagd, för budgetåret 1942/43 beräkna till *Nomadskolor: Avlöningar* ett *förslagsanslag* av . . . kronor 145,000.

[160.] 31. **Nomadskolor: Omkostnader, förslagsanslag.** Anslaget är uppfört med 128,000 kronor och disponeras enligt omkostnadsstat, införd å sid. 531 i statsliggaren. *Skolöverstyrelsen* har hemställt, att anslaget måtte för nästa budgetår höjas med 42,000 kronor till 170,000 kronor.

Delposten till *resekostnads- och traktamentsersättning till nomadskolinspektören* borde med hänsyn till de kraftigt stegrade resekostnaderna ökas med 500 kronor till 6,000 kronor.

Delposten till *nomadskolornas expenser* (nu 32,900 kronor) borde i enlighet med nomadskolinspektörens förslag höjas med 11,400 kronor till 44,300 kronor. Inspektörens beräkning grundade sig på de verkliga utgifterna under budgetåret 1940/41, vilka utgjort i runda tal 23,700 kronor för bränsle, lyse och renhållning samt 20,600 kronor för övriga expenser. Förslaget innebär en höjning med 8,300 kronor för bränsle m. m. och med 3,100 kronor för övriga expenser.

Delposten till *kostnader för lärjungars inackordering vid skola m. m.* (nu 72,000 kronor) föreslotes av nomadskolinspektören höjd med 12,200 kronor till 84,200 kronor. Verkliga utgiften för budgetåret 1940/41 hade varit cirka 78,500 kronor. Härtill hade inspektören lagt ett belopp av 5,700 kronor, som beräknats utgöra merkostnaden för inackordering av 40 barn under tiden den 9 september—den 14 december 1942 vid nomadskolan i Jukkasjärvi, där heltidsläsning införts från och med läsåret 1941/42. Överstyrelsen hade icke något att erinra mot inspektörens förslag.

Utgifterna för *bidrag till lärjungars resekostnad*, för innevarande budgetår beräknade till 2,800 kronor, hade för budgetåret 1940/41 uppgått till cirka 3,345 kronor. Då kostnaderna för detta ändamål enligt nomadskolinspektörens uppfattning i nuvarande tider visade en bestämd tendens till ytterligare stegring, ville överstyrelsen icke motsätta sig den av inspektören föreslagna höjningen av ifrågavarande delpost med 600 kronor till 3,400 kronor.

Delposten å förslagsvis 12,000 kronor till *hushållerskor vid skolhushåll* borde i anslutning till av nomadskolinspektören ifrågasatt lönerereglering för viss personal vid nomadskolhemmen höjas med 17,300 kronor till förslagsvis 29,300 kronor. Därjämte borde denna anslagsposts benämning ändras till *föreståndarinnor vid nomadskolhem m. m.* Nomadskolinspektören hade vid flera tillfällen påyrkat en ändring av löneförhållandena för personalen vid nomadskolhemmen utan att detta — delvis på grund av statsfinansiella svårigheter — lett till åsyftat resultat. Den vid nomadskolhemmen anställda personalen borde ej längre stå efter motsvarande personal vid folkskoleväsendets skolhem och arbetsstugor. Tidpunkten för en nyordning härutinnan kunde ej heller längre uppskjutas.

Statskontoret — som utgått från att frågan om höjda löneförmåner för hushållerskor vid skolhushåll komme att upptagas till prövning i annat sammanhang och ansett, att den för denna personal avsedda anslagsposten i avvaktan härpå borde upptagas med oförändrat belopp, 12,000 kronor — har beträffande den föreslagna höjningen av delposten till resekostnads- och traktamentsersättning till nomadskolinspektören framhållit, att de skäl, som anförts för bifall härtill, syntes kunna åberopas för en höjning i allmänhet av anslagsposter till bestridande av resekostnader. I den mån en allmän höjning av dylika anslag till följd av de stegrade resekostnaderna ansåges bära ifrågakomma, syntes intet vara att erinra mot att ifrågavarande delpost ökades med av överstyrelsen begärt belopp. Statskontoret har lämnat skolöverstyrelsens beräkning av omkostnadsanslaget i övrigt utan erinran.

Sedermera har *skolöverstyrelsen* framlagt förslag till löne- och pensionsreglering för personalen vid nomadskolhemmen m. m. Utlåtanden häröver ha avgivits av *statskontoret* och *allmänna lönenämnden*.

Förslaget innebär i huvudsak, att i stället för de nuvarande hushållersketjänsterna vid nomadskolhemmen skulle vid dessa skolhem inrättas särskilda föreståndarinne- och biträdande föreståndarinnebefattningar, vilka i lönehänseende skulle likställas med motsvarande befattningar vid skolhem och arbetsstugor. Föreståndarinnorna skulle således enligt förslaget placeras i 9 lönegraden och biträdande föreståndarinnorna i 6 lönegraden. I pensions-hänseende skulle sagda befattningshavare vara underkastade tjänstepensionsreglementet för lärare vid folk- och småskolor m. fl. Den föreslagna löne-regleringen skulle för budgetåret 1942/43 behöva genomföras endast beträffande tre föreståndarinne- och två biträdande föreståndarinnebefattningar.

Statskontoret har icke ansett sig kunna tillstyrka, att en lönereglering för ifrågavarande befattningshavare genomfördes på grundval av föreliggande förslag.

Allmänna lönenämnden har funnit den nu föreliggande framställningen icke utgöra tillräckligt underlag, för att lönenämnden därpå skulle kunna grunda ett bestämt yttrande. Skolöverstyrelsen hade sålunda icke berört frågan om kompetensvillkor för ifrågavarande befattningshavare och ej heller närmare utrett vare sig de ekonomiska konsekvenserna av löneregleringens utsträckande till övriga nomadskolhem eller omfattningen av den fortsatta löneregleringen. Den av skolöverstyrelsen väckta frågan borde fördenskull enligt lönenämndens uppfattning — därest tillräckliga skäl ansåges föreligga för en löne- och pensionsreglering av den ifrågasatta omfattningen — göras till föremål för särskild utredning.

Vad först beträffar den av skolöverstyrelsen ifrågasatta löne- och pensionsregleringen för föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid vissa nomadskolhem är jag icke beredd att på grundval av den föreliggande utredningen framlägga förslag härutinnan. Frågan torde såsom lönenämnden framhållit böra göras till föremål för ytterligare utredning.

Vad anslagsberäkningen angår torde i enlighet med skolöverstyrelsens förslag delposterna till *kostnader för lärjungars inackordering vid skola m. m.* och till *bidrag till lärjungars resekostnad* böra beräknas till 84,200 kronor (+ 12,200 kronor) respektive 3,400 kronor (+ 600 kronor). Med hänsyn till utgifterna för bränsle, lyse och renhållning under budgetåret 1940/41 torde vidare delposten till *nomadskolornas expenser* böra beräknas till 41,100 kronor (+ 8,200 kronor). I övrigt anser jag mig icke böra förorda någon ändring i fråga om anslagsberäkningen för nästa budgetår. Anslaget, som nu är uppfört med 128,000 kronor, torde sålunda böra höjas med (12,200 + 600 + 8,200 =) 21,000 kronor till 149,000 kronor.

Departement-
schefen.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nomadskolor: Omkostnader* för budgetåret 1942/43
anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 149,000.

[161.] 32. **Nomadskolor: Stipendier åt lapsktalande elever vid folkskoleseminarierna i Luleå och Umeå, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 400 kronor. Beträffande ändamålet med anslaget hänvisas till 1941 års åttonde huvudtitel, sid. 249. *Skolöverstyrelsen* har — under framhållande att endast fyra av lärarna vid de åtta byskolorna avlagt folkskollärarexamen och att ett bestämt behov föreligger av att kunna till byskolorna förvärva lärare, som genomgått folkskoleseminarium — föreslagit oförändrat anslag för nästa budgetår.

Departement-
schefen.

Jag biträder överstyrelsens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nomadskolor: Stipendier åt lapsktalande elever vid folkskoleseminarierna i Luleå och Umeå* för budgetåret 1942/43
anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 400.

[162.] 33. **Nomadskolor: Gratialer.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 800 kronor. *Skolöverstyrelsen* har — med förmälan att numera endast en gratialist med ett årligt understöd av 400 kronor är i livet — hemställt, att anslaget måtte för nästa budgetår uppföras med 400 kronor.

Departement-
schefen.

Med tillstyrkande av överstyrelsens förslag, vilket innebär en anslagsminskning med 400 kronor, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nomadskolor: Gratialer* för budgetåret 1942/43
anvisa ett anslag av kronor 400.

[163.] 34. **Nomadskolor: Försättningskolundervisning för nomadbarn, förslagsanslag.** Såsom framgår av propositionen nr 102 till 1939 års lagtima riksdag erinrade dåvarande departementschefen om vissa hos Kungl. Maj:t väckta förslag rörande jämkningar i nomadskolväsendets organisation. Sålunda hade bland annat föreslagits, att frågan om ordnande av försättningskolundervisning för nomadbarn skulle göras till föremål för särskild utredning. För egen del fann departementschefen, att organisationen av undervisningen för de flyttande lapparnas barn i åtskilliga avseenden gäve anledning till berättigade erinringar. En särskilt framträdande brist i skolorganisationen syntes vara, att nomadskolväsendet icke inrymde möjlighet

till fortsatt undervisning för nomadbarnen. Departementschefen fann det angeläget, att detta spörsmål upptoges till övervägande.

Riksdagen uttalade (skrivelse nr 206), att — då det syntes riksdagen be-
fogat, att nomadbarnen bibringades en skolunderbyggnad fullt likvärdig med
den, som komme den bofasta befolkningens barn till del — riksdagen i
likhet med departementschefen ansåge det angeläget, att den i utsikt ställda
utredningen snarast komme till stånd.

Genom beslut den 30 maj 1941 anbefallde Kungl. Maj:t skolöverstyrelsen
att verkställa utredning beträffande bland annat frågan om fortsättnings-
skolundervisning för nomadbarn samt att med nämnda utredning och det
förslag, vartill utredningen kunde föranleda, till Kungl. Maj:t inkomma.

Skolöverstyrelsen har nu hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att — i avbidan på en mera definitiv lösning av frågan om den fortsatta
undervisningen — för nästa budgetår anvisa ett förslagsanslag av 6,000
kronor, avsett för bestridande av kostnaderna för anordnande av högst tre
kurser i hushållsgöromål.

Överstyrelsen hunne icke slutföra ovan omförmälda utredning, vilken ej
blott omfattade fortsättningsskolfrågans ordnande för nomadlapparna utan
även åtskilliga andra frågor rörande nomadundervisningen, i så god tid, att
ärendet kunde föreläggas 1942 års riksdag. Då det emellertid syntes ange-
läget, att förmånen av fortsatt undervisning icke undanhölles nomadbarnen
längre tid än nödvändigt, och att möjligheter till fortsättningsskolundervis-
ning åtminstone i begränsad omfattning kunde beredas redan under läsåret
1942/43, finge överstyrelsen efter samråd med nomadskolinspektören föreslå
en förberedande och provisorisk anordning under budgetåret 1942/43.

Det hade vid olika tillfällen kommit till överstyrelsens kännedom, att
bestämda önskemål förefinnas hos nomaderna, att deras flickor — i likhet
med den bofasta befolkningens — måtte erhålla undervisning i hushålls-
göromål. Vid en nyligen företagen inspektionsresa till nomadskolor i Lapp-
land hade vederbörande undervisningsråd fått detta förhållande ytterligare
bekräftat. Det vore därför synnerligen önskvärt, att de förberedande åtgär-
derna under kommande läsår just kunde omfatta anordnande av fortsätt-
ningsskolkurser i nämnda ämne. Deltagandet i dessa kurser måste givetvis
vara frivilligt, så länge fortsättningsskolfrågan i sin helhet icke lösts, men
någon fara för att icke få kurserna fyllda syntes icke föreligga. Dock syntes
försiktigheten bjuda, att icke flera än tre kurser ordnades under nästa bud-
getår. Det syntes kunna överlämnas åt nomadskolinspektören att bestämma,
var dessa kurser skulle förläggas. Så vitt överstyrelsen nu kunde bedöma,
syntes de dock lämpligen böra anordnas vid nomadskolan i Änge för barn
från Jämtland samt i nomadskolorna i Gällivare och Jukkasjärvi för barn
från Lappland.

Kurserna borde vara avsedda för flickor. Därest emellertid gossar önskade
deltaga, syntes de böra kunna mottagas i mån av utrymme.

Kostnaderna ha av skolöverstyrelsen beräknats på följande sätt:

Arvoden. Lärarinnorna borde, i likhet med skolkökslärarinnor vid van-
liga fortsättningsskolor (se kungörelsen 1941:469), åtnjuta ett arvode av 2
kronor 50 öre för undervisningstimme och dessutom fri kost i samband med

de praktiska övningarna. Varje kurs borde lämpligen omfatta 180 timmar, varför det sammanlagda arvodesbeloppet kunde beräknas uppgå till ($3 \times 180 \times 2:50 =$) 1,350 kronor.

Hyor. För den kurs, som förlades till Jukkasjärvi, kunde lokal beredas i den nybyggda nomadskolan. I Gällivare och Änge syntes däremot hyreskostnader vara oundvikliga. För ändamålet syntes kunna beräknas 75 kronor på vardera stället eller sammanlagt 150 kronor.

Enligt kungörelsen 1941:469 skulle lärarinna i hushållsgöromål i fortsättningsskola åtnjuta fri bostad jämte bränsle eller ersättning härför under pågående kurs. Nämnda ersättning kunde beräknas till 50 kronor per månad eller 75 kronor per kurs, vilket innebure en utgift av ($3 \times 75 =$) 225 kronor.

De sammanlagda hyreskostnaderna syntes alltså komma att uppgå till ($150 + 225 =$) 375 kronor.

Övriga omkostnader. Nomadskolinspektören hade uppgivit, att kostnaden för matvaror m. m. för skolköket syntes kunna beräknas till 300 kronor för varje kurs. Häri inginge också kostnaden för lärarinnans fria kost under arbetstiden. För tre kurser utgjorde alltså kostnaderna 900 kronor.

För ved, lyse och renhållning beräknades sammanlagt 270 kronor.

Då sannolikt inga av barnen vore hemmahörande på kursplatsen, måste anslag beräknas dels för inackordering av barnen, dels till bidrag till resekostnader för dem, som vore från längre bort liggande platser. Den senare posten kunde uppskattas till 200 kronor. För inackordering måste beräknas 1 krona 50 öre per dag. För 15 elever per kurs under 44 dagar gjorde detta ($45 \times 44 \times 1:50 =$) 2,970 kronor. Därest kursen i Jukkasjärvi kunde förläggas till en tid, då nomadskolhemmet kunde disponeras för förläggning av eleverna, kunde inackorderingssumman nedbringas. Överstyrelsen ansåge det dock försiktigast att räkna med hela den nyssnämnda summan.

Hela omkostnadssumman syntes sålunda kunna beräknas till ($900 + 270 + 200 + 2,970 =$) 4,340 kronor.

De *sammanlagda utgifterna* för kurserna skulle enligt ovanstående beräkningar uppgå till följande:

Arvoden	kronor 1,350
Hyor	» 375
Övriga omkostnader	» 4,340

Summa kronor 6,065.

Vidare har nomadskolinspektören A. Calleberg med flera personer i egenkap av ombud för samtliga lappar i Jämtland och Härjedalen anhållit, att Kungl. Maj:t måtte äska medel av 1942 års riksdag till anordnande av fortsättningsskolor för nomadbarnen i enlighet med överstyrelsens förslag.

Statskontoret har avstyrkt skolöverstyrelsens framställning med hänsyn till att den pågående utredningen om nomadskolundervisningens ordnande ännu icke slutförts och under åberopande av de statsfinansiella betänkligheterna mot anvisande av medel för nya ändamål. Beträffande storleken av de av överstyrelsen beräknade kostnaderna för den föreslagna fortsättningsskolundervisningen har statskontoret i och för sig icke haft något att erinra.

I det nuvarande statsfinansiella läget böra givetvis anslag till nya ändamål såvitt möjligt undvikas. I förevarande fall synes ett undantag dock vara väl motiverat. Den omständigheten att den pågående utredningen i fråga om nomadskolväsendets ordnande ännu icke slutförts, synes icke böra utgöra hinder för ett bifall till skolöverstyrelsens förslag, då ju skolköksundervisning måste komma att ingå som ett betydelsefullt led i den blivande fortsättningsundervisningen. Ett uppskov med anordnande av undervisning i hushållsgöromål skulle särskilt med hänsyn till nuvarande förhållanden i fråga om livsmedelsförsörjningen te sig beklagligt. Jag har därför ansett mig böra tillstyrka överstyrelsens nu föreliggande förslag. Beträffande detaljerna i fråga om undervisningens ordnande och den verkställda kostnadsberäkningen synes icke finnas anledning till erinran mot vad överstyrelsen föreslagit. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga bestämmelser rörande det äskade anslagets disposition i omedelbar anslutning till de förut angivna beräkningsgrunderna. Vid sådant förhållande bör hinder ej möta att erforderliga medel anvisas å ett förslagsanslag.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nomadskolor: Försättningsskolundervisning för nomadbarn* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 6,000.

[164.] 35. **Nomadskolor: Om- och nybyggnadsarbeten, reservationsanslag.** Till detta ändamål anvisades för budgetåret 1939/40 ett reservationsanslag av 400,000 kronor (jfr propositionen 1939 L: 102). Med hänsyn till rådande förhållanden förordnade Kungl. Maj:t genom beslut den 26 januari 1940, att förevarande byggnadsföretag icke finge påbörjas, förrän Kungl. Maj:t lämnat tillstånd, samt att, intill dess tillstånd lämnats, anslaget icke finge utan Kungl. Maj:ts medgivande användas till andra ändamål än bestridande av kostnader för det utredningsarbete och de förberedande åtgärder, som erfordrades för att byggnadsföretagen framdeles skulle kunna utan dröjsmål påbörjas, såsom för uppgörande av ritningar och entreprenadhandlingar (jfr bilaga 6 till propositionen nr 79 till 1939 års urtima riksdag samt riksdagens skrivelse nr 97).

1940 års lagtima riksdag förklarade (skrivelse nr 395) i anslutning till vissa i propositionen nr 285 gjorda uttalanden, att det icke vore tänkbart att under rådande förhållanden genomföra byggnadsplanerna i annan mån än att de nybyggnader, som befunnos oundgängligen erforderliga, skulle få komma till utförande, för så vitt omständigheterna möjliggjorde medelsanvisning. Behovet av nya lokaler hade emellertid blivit alltmera trängande. Riksdagen biföll därför ett i propositionen framlagt förslag om byggnadsarbetenas igångsättande medelst anlitan av förutnämnda anslag å 400,000 kronor. Med dessa medel skulle det bli möjligt att bestrida utgifterna för

åtminstone ett av byggnadsföretagen, förutom utredningskostnaderna. En utförlig redogörelse för denna byggnadsfråga har lämnats i omförmälda proposition, till vilken jag tillåter mig hänvisa.

Under erinran om de genom omförmälda beslut den 26 januari 1940 meddelade bestämmelserna förordnade Kungl. Maj:t den 16 augusti 1940, att nomadskolbyggnaderna i Tärna kyrkoby (Västerbottens län) samt i Karesuando, Lannavaara, Jukkasjärvi, Gällivare och Jokkmokk (Norrbottnens län) skulle uppföras i huvudsaklig överensstämmelse med vad av mig i nämnda proposition tillstyrkts. Vederbörande byggnadskommitté ålades att söka åstadkomma sådana besparingar och förenklingar, att kostnaderna för byggnadsföretagen så långt möjligt hölles nere. I detta syfte borde storleken av byggnadsföretagen — genom provisoriska åtgärder eller eljest — begränsas i all den utsträckning, som med hänsyn till företagens ändamål befunnas möjligt och skäligt. Vid den konstruktiva utformningen samt valet av byggnadsmateriel och utrustning i övrigt borde det största avseende fästas vid kostnadssynpunkten, utan att likväl skäliga krav på byggnadsföretagens ändamålsenlighet och beständighet åsidosattes. Vidare anbefalldes byggnadskommittén för Norrbottens län att, efter bearbetning av föreliggande ritningar och arbetsbeskrivningar, vidtagna åtgärder för påbörjande av skolbyggnaderna i Jukkasjärvi. Därvid skulle tillgängliga medel i första hand användas för uppförande av skolhemsanläggning och i andra hand för uppförande av lärarbostäder.

Genom beslut sistnämnda dag förordnade Kungl. Maj:t beträffande nomadskolorna i Jämtlands nomadskoldistrikt, att byggnader för sådana skolor skulle uppföras i Jänsmässholmen (Jämtland) och Storvallen (Härjedalen). Byggnadsföretagen fingo emellertid påbörjas först efter Kungl. Maj:ts tillstånd. Tillika anbefalldes länets nomadskolbyggnadskommitté att upptaga förhandlingar med svenska missionssällskapet i egenskap av ägare till de för nomadskolan i Änge inom Undersåkers socken upplåtna lokalerna i syfte att få till stånd en överenskommelse om fortsatt utnyttjande av dessa lokaler för nomadskolans räkning.

Av ifrågavarande anslag å 400,000 kronor ha 370,000 kronor beräknats för uppförande av skolbyggnader i Jukkasjärvi i Norrbottens län, för inköp av tomtmark för länets övriga nomadskolor m. m., 20,000 kronor för inköp av tomtmark för nomadskolan i Tärna kyrkby m. m. samt 10,000 kronor till utredningskostnader och förberedande åtgärder beträffande byggnadsföretagen i Jämtlands län.

Till förevarande ändamål anvisade vidare 1941 års riksdag för innevarande budgetår ett reservationsanslag av 300,000 kronor. Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 6 juni 1941 skall detta anslag disponeras för fullbordande av nomadskolanläggningen i Jukkasjärvi samt för påbörjande av nomadskolanläggningen i Gällivare.

Skolöverstyrelsen har hemställt, att för nästa budgetår måtte anvisas ett anslag av 500,000 kronor för ifrågavarande ändamål.

Överstyrelsen ville framhålla den synnerliga vikten av fortsatt medelsanvisning för ändamålet. De medel, som kunde komma att ställas till förfogande för budgetåret 1942/43, syntes i första hand böra användas till fullbordande av anläggningen i Gällivare. Då emellertid behovet av lokaler vid övriga nomadskolor bleve alltmera trängande, måste emellertid medel anvisas för uppförande av ytterligare minst en anläggning. Överstyrelsen ansåge sig därför icke kunna förorda ett mindre anslag än 500,000 kronor.

Nomadskolbyggnadskommittén för Jämtlands län har hemställt, att medel måtte anvisas för att nomadskolanläggningarna i Jänsmässholmen och Storrullen måtte kunna uppföras utan dröjsmål. Kostnaderna för vardera skolanläggningens uppförande i enlighet med föreliggande omarbetade ritningar ha beräknats till 132,000 kronor. Nomadskolbyggnadskommitténs hemställan har biträttts av nomadskolinspektören A. Calleberg med flera personer i egenskap av utsedda ombud för lappar i Jämtland och Härjedalen.

Såsom framgår av den lämnade redogörelsen ha de hittills anvisade medlen, tillhoppa (400,000 + 300,000 =) 700,000 kronor, avsetts skola disponeras, förutom för tomtinköp, utredningsarbeten, uppgörande av entreprenadhandlingar m. m., till uppförande i dess helhet av nomadskolanläggningen i Jukkasjärvi och för påbörjande av skolanläggningen i Gällivare. Skolan i Jukkasjärvi har beräknats draga en totalkostnad av närmare 400,000 kronor. Av 1941 års åttonde huvudtitel (punkten 151, sid. 251) framgår, att nomadskolbyggnadskommittén för Norrbottens län hemställt, att medel måtte anvisas för uppförande av ytterligare två nomadskolanläggningar i Norrbottens län, nämligen i Gällivare och Jokkmokk, samt därvid givit företräde åt den skola, som skulle förläggas till Gällivare. Kostnaderna för dessa anläggningar voro beräknade till för skolan i Gällivare 457,000 kronor och för skolan i Jokkmokk 258,500 kronor. Skolöverstyrelsen hade vitsordat, att behovet av nybyggnader inom Norrbottens län vore mest trängande i fråga om skolorna i Gällivare och Jokkmokk. För egen del framhöll jag, att det under rådande förhållanden icke vore möjligt att annat än i begränsad omfattning genomföra det föreliggande byggnadsprogrammet för nomadskolväsendet samt att det av propositionen 1940:285 och förarbetena till denna framginge, att ett mycket starkt behov föreläge förutom av nomadskolanläggningarna i Gällivare och Jokkmokk jämväl av de planerade nya skolanläggningarna i Västerbottens och i Jämtlands län. Jag utgick från att endast ett av de två aktuella byggnadsföretagen i Norrbottens län skulle komma till utförande under innevarande budgetår och att för detta byggnadsföretag eventuellt ytterligare erforderliga anslagsmedel skulle ställas till förfogande för budgetåret 1942/43. Det av riksdagen för innevarande budgetår för ifrågavarande ändamål anvisade anslaget å 300,000 kronor skall, såsom av det föregående framgår, jämlikt Kungl. Maj:ts be-

Departementschefen.

slut disponeras bland annat för påbörjande av skolanläggningen i Gällivare. För nästa budgetår erfordras alltså i första hand medel för fullbordande av nomadskolan i Gällivare. Härutöver torde medel böra anvisas till ytterligare två byggnadsföretag. I enlighet med skolöverstyrelsens förslag anser jag mig böra förorda, att för ifrågavarande ändamål för nästa budgetår anvisas ett anslag av 500,000 kronor. Liksom hittills skett torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att efter närmare omprövning bestämma, vilka byggnadsföretag som skola utföras.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nomadskolor: Om- och nybyggnadsarbeten* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 500,000.

[165.] 36. **Fortsättningsskolor: Bidrag till avlöning åt lärare, förlagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 4,200,000 kronor. *Skolöverstyrelsen* har hemställt, att anslaget måtte för nästa budgetår sänkas med 500,000 kronor till 3,700,000 kronor.

På grund av den fortgående centraliseringen av fortsättningsskolväsendet hade anslaget till avlöning åt lärare vid dessa skolor år från år kunnat nedbringas. I riksstaten för budgetåret 1940/41 hade anslaget varit upptaget till 4,050,000 kronor. Enligt uppgifter, som överstyrelsen erhållit från folkskolinspektörerna, hade den verkliga medelsåtgången under samma år utgjort endast 3,679,892 kronor, alltså omkring 370,000 kronor mindre än det beräknade anslaget.

För budgetåret 1941/42 hade anslaget höjts till 4,200,000 kronor, detta beroende på den av 1941 års riksdag beslutade höjningen av arvodet till lärarinnor i hushållsgöromål i fortsättningsskolor från 2 kronor till 2 kronor 50 öre för undervisningstimme, vilket beslut beräknats medföra en särskild kostnad av 200,000 kronor. Trots denna belastning av anslaget, som alltså finge tagas i beräkning även för nästa budgetår, och fastän möjligheterna till ytterligare centralisering av fortsättningsskolväsendet vid nämnda tid torde komma att te sig något mera begränsade, ansåge sig överstyrelsen kunna föreslå en reducering av nuvarande anslagsbelopp med 500,000 kronor.

Departement-
schefen.

I enlighet med skolöverstyrelsens förslag torde förevarande anslag böra för nästa budgetår beräknas till 3,700,000 kronor, vilket innebär en sänkning med 500,000 kronor.

I detta sammanhang får jag beröra en uppkommen fråga om vissa fortsättningsskollärares avlöningsförmåner under tjänstledighet för uppehållande av befattning i statens tjänst eller för fullgörande av annat offentligt uppdrag samt den därmed sammanhängande frågan om statsbidrag till den tjänstledige lärarens och hans vikaries avlöande.

Till avlönande av lärare vid fortsättningsskolor utgår jämlikt kungörelsen 1932: 587 statsbidrag med belopp, motsvarande de för undervisningen i sådan skola stadgade minimiarvodena jämte i förekommande fall till lärare utgående ålderstillägg. Därest lärare med fast anställning på någon med pensionsrätt i statens pensionsanstalt förenad lärarbefattning vid fortsättningsskola åtnjuter tjänstledighet på grund av styrkt sjukdom, utgår statsbidrag dels till avlönande av den tjänstledige läraren med belopp, motsvarande två tredjedelar av den till honom eljest utgående avlöningen samt i förekommande fall honom tillkommande ålderstillägg utan avdrag, dels ock till avlönande av vikarie med belopp, motsvarande hela det denne tillkommande arvodet. Bestämmelser, som reglera motsvarande fråga, då läraren åtnjuter tjänstledighet för uppehållande av befattning i statens tjänst eller för fullgörande av annat offentligt uppdrag, saknas.

I avgivet utlåtande över en av folkskolestyrelsen i Malmö hos Kungl. Maj:t gjord framställning angående ordinarie ämnesläraren vid Malmö stads fortsättningsskolor E. H. Bladhs avlöningsförmåner under tjänstledighet för fullgörande av uppdrag såsom ledamot av riksdagens andra kammare har *skolöverstyrelsen* tillstyrkt, att Bladh, som innehar med pensionsrätt i statens pensionsanstalt förenad befattning vid nämnda fortsättningsskolor, under ledighet för riksdagsmannauppgiftet skall äga av sina avlöningsförmåner såsom fortsättningsskollärare behålla, vad han skulle ha uppburit under ledighet för sjukdom samt att statsbidrag må utgå enligt de vid sjukledighet gällande bestämmelserna. Vad överstyrelsen sålunda tillstyrkt har icke föränlett erinran från *allmänna lönenämndens* eller *statskontorets* sida. Statskontoret har emellertid ansett att, då ovannämnda kungörelse tillkommit under riksdagens medverkan, frågan vore av beskaffenhet att böra underställas riksdagen. Jag biträder för egen del statskontorets förslag. Därest riksdagen lämnar detta förslag utan erinran, torde det alltså få ankomma på Kungl. Maj:t att för varje särskilt fall meddela beslut av ovan angiven innebörd.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fortsättningsskolor: Bidrag till avlöning åt lärare*
för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 3,700,000.

[166.] **37. Fortsättningsskolor: Bidrag till centralisering av fortsättningsskolväsendet, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 500,000 kronor. *Skolöverstyrelsen* har hemställt, att anslaget måtte för nästa budgetår höjas med 50,000 kronor till 550,000 kronor.

Sedan 1941 års riksdag beslutat, dels att statsbidrag till bestridande av kostnaderna för centralisering av fortsättningsskolväsendet finge i fråga om

inackordering, skolhushåll eller skolskjutsar tills vidare utgå för dag och lärjunge med ett belopp av 1 krona 50 öre i stället för tidigare 1 krona 25 öre, dels att statsbidrag till samma ändamål finge under redovisnings-åren 1941/44 utgå jämväl för skolskjuts medelst fordon, som framfördes av lärjunge själv, hade grunderna för beräkning av ifrågavarande anslag blivit icke oväsentligt ändrade. I saknad av varje säker beräkningsgrund i fråga om såväl den stegring av kostnaderna, som måste bli en följd av att statsbidraget till lärjungarnas inackordering m. m. höjts, som den reducering, vilken väntades uppkomma genom bilskjutsarnas ersättande med färder å cykel eller andra av lärjungarna själva framförda fordon — förhållanden, som trädde i dagen först efter utgången av redovisningsåret 1941/42 — ansåge sig överstyrelsen icke kunna för budgetåret 1942/43 föreslå någon av dessa omständigheter påkallad höjning av det för löpande budgetår bestämda anslaget. Med hänsyn till att fortsättningsskolväsendet även i fortsättningen syntes bli föremål för ytterligare centralisering, syntes anslaget dock böra beräknas till något större belopp än för innevarande budgetår.

Departement-
schefen.

Jag finner den föreslagna anslagshöjningen med 50,000 kronor motiverad. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fortsättningsskolor: Bidrag till centralisering av fortsättningsskolväsendet* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 550,000.

Högre folkskolor och folkhögskolor.

[167.] 38. **Understöd till högre folkskolor, förslagsanslag.** Detta anslag, för innevarande budgetår uppfört med 1,300,000 kronor, torde av skäl, som framgå av vad under punkten 125 anförts, böra i riksstatsförslaget uppföras med beräknat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på den proposition i ämnet, som varder riksdagen förelagd, beräkna för budgetåret 1942/43 till *Understöd till högre folkskolor* ett *förslagsanslag* av kronor 1,150,000.

[168.] 39. **Folkhögskolor: Understöd, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 1,355,000 kronor. Skolöverstyrelsens anslagsäskanden beträffande ifrågavarande ändamål ha i anledning av pågående utredning rörande lönereglering för lärarpersonalen ännu icke avlämnats men torde vara att förvänta inom den närmaste tiden. I avvidan härpå torde förevarande anslag böra uppföras med beräknat belopp. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på den proposition i ämnet, som må varda riksdagen förelagd, beräkna för budgetåret 1942/43 till *Folkhögskolor: Understöd* ett *förslagsanslag* av kronor 1,600,000.

[169.] 40. **Folkhögskolor: Stipendier åt elever, förslagsanslag.** Detta anslag har under nedannämnda budgetår utgått med följande belopp (belastningen enligt budgetredovisningen angives jämväl i avrundade tal):

Budgetår	Anslag kronor	Belastning kronor
1931/32	410,000	592,270
1932/33	410,000	521,345
1933/34	410,000	559,725
1934/35	550,000	563,175
1935/36	600,000	596,740
1936/37	600,000	565,850
1937/38	600,000	552,350
1938/39	650,000	689,270
1939/40	650,000	622,920
1940/41	600,000	640,400
1941/42	500,000	—

Beträffande de nu och tidigare gällande stipendiegrunderna hänvisas till en redogörelse i 1940 års åttonde huvudtitel, sid. 196.

Skolöverstyrelsen har föreslagit, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 650,000 kronor, innebärande en höjning av anslaget med 150,000 kronor.

Då överstyrelsen för innevarande budgetår föreslagit en nedsättning av stipendieanslaget från 600,000 kronor till 500,000 kronor, hade detta skett dels i den förmodan att en minskning i elevantalet i följd av de rådande ekonomiska förhållandena komme att ske från de yrkeskategoriers sida, som huvudsakligast rekryterade folkhögskolorna, dels ock i vissheten om att den av Kungl. Maj:t anbefallda skärpta behovsprövningen komme att medföra bortfallande av stipendier, som eljest under mindre tryckta förhållanden bort kunna utgå. Överstyrelsen hade emellertid betonat, att, därest en omfattande arbetslöshet skulle inträda och såsom vid tidigare liknande tillfällen öka tillströmningen av medellös ungdom till folkhögskolorna, väsentligt större krav skulle komma att ställas på stipendiemedel till folkhögskolornas elever.

Den förmodan, som överstyrelsen uttalat i sina petita för innevarande budgetår rörande en minskning i elevantalet såsom en följd av det ekonomiska läget och de omfattande inkallelserna till förstärkt försvarsberedskap, syntes, om man utginge från erfarenheterna under senast avslutade huvudkurs, då den befarade minskningen redan borde ha gjort sig märkbar, icke komma att hålla streck. Elevantalet vid landets folkhögskolor hade under dessa kurser uppgått till 4,417 eller det högsta tal dessa skolor kunnat uppvisa under sin tillvaro. Stegringen från föregående år hade i runt tal utgjort 150 elever. Inslaget av arbetslösa, som vid stagnation inom industrin tidigare i stor omfattning sökt sig till folkhögskolorna, hade avsevärt ökat och senaste huvudkurs uppgått till något över 18 procent av de manliga stipendiebehövande. Det syntes enligt överstyrelsens mening icke råda någon tvekan om att icke detta procenttal komme att stiga redan innan en freds-

kris kunde tänkas inträda. En följd härav liksom av den allmänt ökade elevanslutningen vid folkhögskolorna måste bli den, att det för innevarande budgetår beviljade förslagsanslaget av 500,000 kronor komme att visa sig vara otillräckligt. För 1941 års kvinnliga sommarkurser, som i budgethänseende tillhörde 1941/42 års stat, hade överstyrelsen efter en ingående prövning av stipendiebehovet, tilldelat skolorna ett belopp av i runt tal 146,000 kronor. Till jämförelse meddelades, att motsvarande belopp föregående år utgjort i runt tal 108,000 kronor. Den avsevärda ökningen funne sin förklaring främst i den omständigheten, att ett flertal folkhögskolor måst under år 1940 temporärt nedlägga sin verksamhet, sedan deras lokaler tagits i bruk för statliga ändamål. År 1941 hade av samma skäl blott en skola varit inställd. Sedan ovannämnda stipendiebelopp på 146,000 kronor från dragits totalanslaget för budgetåret 1941/42, återstode till huvudkurserna ett belopp av 354,000 kronor eller i runt tal 200,000 kronor mindre än som erfordrats under senast avslutade huvudkurs.

Överstyrelsen beräknade sålunda att med bibehållet ungefärligt elevantal vid folkhögskolorna under budgetåret 1942/43 stipendiebehovet komme att bli i runt tal 650,000 kronor, eller det belopp, varmed anslaget i fråga varit uppfört senast för budgetåret 1938/39. Då det syntes överstyrelsen riktigast, att det äskade anslaget bringades så nära det erforderliga beloppet som möjligt, hemställde överstyrelsen, att anslaget för budgetåret 1942/43 upptoges med ett från nuvarande belopp 500,000 kronor höjt belopp av 150,000 kronor till 650,000 kronor. Överstyrelsen ville i detta sammanhang påpeka, att därest den av Kungl. Maj:t anbefallda utredningen av folkhögskollärarnas lönefråga, varom förslag skulle föreläggas 1942 års riksdag, skulle komma att medföra ökade kurstider för skolorna, så måste följderna härav bli den, att även stipendiebeloppen i någon mån komme att visa stegring.

Överstyrelsen beräknade, att inom ramen av nämnda summa stipendier fortfarande skulle kunna utgå till behövande svenska elever vid folkhögskolor i de övriga nordiska länderna, i den mån omständigheterna möjliggjorde ett elevutbyte samt motsvarande stipendier ställdes till förfogande av dessa länder.

Departement-
schefen.

I en till mig ställd skrift har styrelsen för svenska folkhögskolans lärarförening — med förmålan att lantbruksstyrelsen i sina anslagsäskanden för nästa budgetår föreslagit en höjning av de nu utgående stipendierna till elever vid den lägre lantbruksundervisningens läroanstalter — gjort framställning i syfte, att den höjning av stipendiebeloppen, som kunde komma att beslutas för elever vid nämnda läroanstalter, jämväl måtte beredas elever vid folkhögskolorna. Såsom framgår av vad chefen för jordbruksdepartementet i annat sammanhang denna dag anför, har någon höjning av de nu utgående stipendierna till elever vid de lägre lantbruksundervisningsanstalterna emellertid icke för nästa budgetår tillstyrkts. Med hänsyn härtill torde ej heller någon ändring beträffande stipendiebeloppen för folkhögskolelevernas vidkommande böra ifrågasättas.

Jag utgår från att stipendieutdelningen även under nästa budgetår sker under iakttagande av den skärpta behovsprövning, som förutsatts skola tillämpas under innevarande budgetår. Vid beräkningen av anslaget torde

kunna bortses från nämnda ovissa faktorer. Då skolöverstyrelsens beräkning av anslaget icke givit mig anledning till erinran, tillstyrker jag, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 650,000 kronor, vilket innebär en höjning av anslaget med 150,000 kronor.

I likhet med vad nu gäller torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att på framställning av skolöverstyrelsen meddela beslut i varje särskilt fall om tilldelande av stipendier ur anslaget till svenska elever vid folkhögskolor i de övriga nordiska länderna.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkhögskolor: Stipendier åt elever* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 650,000.

Abnormundervisningen.

[170.] 41. **Läroanstalter för blinda: Avlöningar, förslagsanslag.** 42. **Läroanstalter för blinda: Omkostnader, förslagsanslag.** 43. **Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte: Avlöningar, förslagsanslag.** 44. **Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte: Omkostnader, förslagsanslag.** Dessa anslag äro nu uppförda med respektive 366,700 kronor, 170,000 kronor, 198,700 kronor och 94,600 kronor. Särskilda sakkunniga ha med skrivelse den 12 december 1941 till chefen för finansdepartementet avlämnat förslag angående reglering av löne- och anställningsförhållandena för, bland annat, vårdare och tjänstepersonal vid ifrågavarande anstalter ävensom vid dövstumskolorna. Remissbehandlingen av nämnda förslag torde kunna slutföras i så god tid, att frågan inom den närmaste tiden kan upptagas till övervägande. I avbidan härpå och' på fortsatt beredning av ett av besparingsberedningen avgivet förslag angående besparingsåtgärder vid ifrågavarande anstalter torde förevarande anslag böra upptagas med nedan angivna beräknade belopp i förslaget till riksstat för nästa budgetår. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som varder riksdagen förelagd, beräkna för budgetåret 1942/43

dels till *Läroanstalter för blinda: Avlöningar* ett *förslagsanslag* av kronor 365,500;

dels till *Läroanstalter för blinda: Omkostnader* ett *förslagsanslag* av kronor 200,000;

dels till *Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte: Avlöningar* ett *förslagsanslag* av kronor 198,300;

dels ock till *Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte: Omkostnader* ett *förslagsanslag* av . kronor 105,000.

[171.] 45. **Skrivmaskiner åt avgående blindskolelever, reservationsanslag.** Till detta ändamål ha under nedannämnda budgetår utgått följande belopp:

1930/33	kronor 3,000
1933/34	» 6,000
1934/36	» 4,000
1936/37	» 3,000
1937/38	» 5,000
1938/39	» 7,800
1939/41	» 5,800
1941/42	» 4,900.

Anslaget för budgetåret 1941/42 har fördelats på hantverksskolorna i Kristinehamn och Växjö med respektive 3,000 kronor och 1,900 kronor. De medel för ifrågavarande ändamål, som under innevarande budgetår erfordras vid institutet och förskolan för blinda å Tomteboda, (2,100 kronor) ha avsetts skola såsom en tillfällig besparingsåtgärd bestridas av den till läroanstaltens förfogande stående Hilda Kumlins fond.

Skolöverstyrelsen har hemställt om ett med 1,000 kronor till 5,900 kronor förhöjt anslag för nästa budgetår.

Direktionen över institutet och förskolan å Tomteboda hade icke anhållit om medel för ändamålet utan ansett, att nämnda fond kunde anlitas även nästa budgetår. Under framhållande av angelägenheten av att ifrågavarande anordning borde betraktas såsom rent tillfällig tillstyrkte överstyrelsen, att medel för ändamålet toges från fonden. Till skrivmaskiner åt avgående elever vid hantverksskolorna i Kristinehamn och Växjö hade för budgetåret 1942/43 äskats respektive 3,400 och 2,475 kronor. Varje skrivmaskin hade beräknats kosta 225 kronor. Överstyrelsen hade icke något att erinra mot skolstyrelsernas anslagsberäkningar. Av skolornas rektorer hade överstyrelsen inhämtat, att ingen reservation å anslaget kunde påräknas vid ingången av budgetåret 1942/43. Det för Växjöskolan begärda beloppet syntes böra avrundas till 2,500 kronor.

Departementschefen.

Med hänsyn till det statsfinansiella läget torde kostnaderna för skrivmaskiner åt de elever, som under budgetåret 1942/43 avgå från Tomteboda-institutet, böra gäldas från omförmälda fond. I fråga om hantverksskolorna biträder jag skolöverstyrelsens förslag och förordar alltså, att förevärande anslag för nästa budgetår uppföres med 5,900 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 1,000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skrivmaskiner åt avgående blindskolelever* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *reservationsanslag*

av kronor 5,900.

[172.] 46. **Resor för blindskolelever jämte åtföljande vårdare, förslagsanslag.** Från detta anslag, som nu är uppfört med 15,500 kronor, bestridas kostnader för resor för elever vid statens läroanstalter för blindas och skyddslingar vid vårdanstalten i Lund för blindas med komplicerat lyte samt åtföljande vårdare i enlighet med de bestämmelser, som finnas införda i statsliggaren, sid. 540 f. *Skolöverstyrelsen* har hemställt, att anslaget måtte för nästa budgetår uppföras med 16,500 kronor, innebärande en höjning av anslaget med 1,000 kronor. Den föreslagna anslagshöjningen sammanhänger med ett av skolöverstyrelsen i annat sammanhang tillstyrkt förslag om anordnande av kurser i hushållsgöromål för manliga elever vid institutet och förskolan för blindas å Tomtebodas samt för elever vid de båda hantverksskolorna för blindas. Kostnaderna för hantverksskolelevers deltagande i nämnda kurser ha beräknats till 1,000 kronor.

Jag är i detta sammanhang icke beredd att taga ställning till förslaget om anordnande av undervisning i hushållsgöromål vid Tomtebodainstitutet för bland annat elever vid de båda hantverksskolorna för blindas. Även om förslag i nämnda hänseende kommer att föreläggas innevarande års riksdag, torde förevarande anslag likväl böra upptagas med oförändrat belopp, oavsett om en viss merbelastning å anslaget härigenom uppkommer. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Resor för blindskolelever jämte åtföljande vårdare*
för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 15,500.

[173.] 47. **Tryckning av blindskrifter, reservationsanslag.** Detta anslag har — fränsett en tillfällig förhöjning år 1939 för inköp av en tryckerimaskin — alltsedan år 1921 utgått med 7,000 kronor. Anslaget, som före budgetåret 1939/40 var betecknat såsom reservationsanslag och som nämnda budgetår och det närmast följande var uppfört såsom obetecknat anslag, är för budgetåret 1941/42 ånyo uppfört såsom reservationsanslag. Med tillämpning tills vidare från och med innevarande budgetår har Kungl. Maj:t föreskrivit, att genom försäljning av blindskrifter influtna medel skola tillgodoföras anslaget såsom särskilda uppbördsmedel.

Skolöverstyrelsen har hemställt om oförändrat anslag under nästkommande budgetår.

Jag biträder överstyrelsens förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Tryckning av blindskrifter* för budgetåret 1942/43
anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 7,000.

[174.] 48. **Dövstumskolorna: Avlöningar, förslagsanslag.** 49. **Dövstumskolorna: Omkostnader, förslagsanslag.** Dessa två anslag ha för innevarande budgetår uppförts med 1,217,000 kronor respektive 535,000 kronor. Besparingsberedningen har avgivit förslag rörande besparingsåtgärder vid dövstumundervisningsväsendet, vilket förslag för närvarande är föremål för remissbehandling. Med hänsyn härtill och av skäl, som framgå av vad under punkten 170 anförts, torde förevarande anslag böra i rikstatsförslaget uppföras med nedan angivna beräknade belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som varder riksdagen förelagd, beräkna för budgetåret 1942/43

dels till *Dövstumskolorna: Avlöningar ett förslagsanslag*
 av kronor 1,100,000;
 dels ock till *Dövstumskolorna: Omkostnader ett förslagsanslag*
 av kronor 560,000.

[175.] 50. **Dövstumskolorna: Resor för dövstumskolelever jämte åtföljande vårdare, förslagsanslag.** *Skolöverstyrelsen* har hemställt, att anslaget måtte uppföras med oförändrat belopp, 35,000 kronor.

Departement-
mentschefen.

Belastningen å detta anslag har de två senaste budgetåren utgjort i rundatal respektive 30,400 kronor och 29,200 kronor. Med hänsyn till elevantalens stegring och de höjda resekostnaderna torde anslaget likväl i enlighet med överstyrelsens förslag böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Dövstumskolorna: Resor för dövstumskolelever jämte åtföljande vårdare* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 35,000.

[176.] 51. **Dövstumskolorna: Stipendier åt vissa fortsättningsskolpliktiga elever.** Dövstamma elever kunna befrias från skyldigheten att genomgå fortsättningsskola för att i stället erhålla yrkesutbildning hos enskilda företagare. Härför åtnjuta de ur detta anslag understöd, som beviljas av skolöverstyrelsen för ett arbetsår i sänder och är begränsat till högst 500 kronor för arbetsår. Anslaget är uppfört med 5,000 kronor. *Skolöverstyrelsen* har hemställt om oförändrat anslag för nästa budgetår. Möjlighet till utbildning i flera yrken än skolundervisningen omfattade borde alltjämt finnas, och denna yrkesutbildning syntes icke för statsverket bli dyrare än yrkesutbildningen vid fortsättningsskolorna.

Departement-
mentschefen.

Jag ansluter mig till skolöverstyrelsens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Dövstumskolorna: Stipendier åt vissa fortsättningsskolpliktiga elever* för budgetåret 1942/43 anvisa ett anslag
 av kronor 5,000.

[177.] 52. **Bidrag till avlöning åt vissa på indragningsstat hos landsting uppförda dövstumslärare, förslagsanslag.** Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 13,200 kronor. Från anslaget utgår statsbidrag till Malmöhus läns landsting till avlöning åt två å indragningsstat hos landstinget uppförda dövstumslärare. Statsbidraget motsvarar vad lärarna under året ägt uppbära enligt för dem den 30 juni 1938 — d. v. s. omedelbart före statens övertagande av ansvaret för dövstumundervisningen — gällande löneförmåner med tillägg av ett belopp, motsvarande landstingets utgifter för deras delaktighet i statens pensionsanstalt. Statsbidrag utgår dock icke för andra ålderstillägg än sådana, som den 30 juni 1938 kunde hava intjänats. De båda lärarna ha jämlikt en den 6 augusti 1940 ingången överenskommelse mellan skolöverstyrelsen, å statens vägnar, och landstinget beretts sysselsättning vid dövstumskolan i Lund sedan höstterminen 1940.

Skolöverstyrelsen har hemställt, att — enär de båda lärarna för nästkommande budgetår komme att uppbära vardera ytterligare ett ålderstillägg — anslaget för nästa budgetår måtte höjas med 1,000 kronor till 14,200 kronor.

Statskontoret har lämnat skolöverstyrelsens förslag utan erinran.

I likhet med de hörda myndigheterna beräknar jag anslaget för nästkommande budgetår till 14,200 kronor. Jag förutsätter härvid, att ålderstillägg, där ej annat följer av civilrättsliga regler, må anses intjänat efter den 30 juni 1938 endast om och i den mån vederbörande lärare uppehållit sin nuvarande tjänst vid dövstumskolan i Lund eller, vid avbrott i tjänstgöringen, sådant avbrott föranletts av sjukdom eller annat giltigt skäl. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att såsom *Bidrag till avlöning åt vissa på indragningsstat hos landsting uppförda dövstumslärare* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 14,200.

[178.] 53. **Bidrag till förskolor och skolhem för dövstumma barn, förslagsanslag.** Förskolorna, vilka motsvara barnkrubbor och barnträdgårdar för normala barn, utgöras för närvarande av skolan i Stockholm för döva småbarn och förskolan i Göteborg för dövstumma. Vid sistnämnda skola finnes också ett skolhem, avsett för barn från annan ort eller utan hem. Dessa inrättningar åtnjuta sedan länge statsbidrag, senast reglerat genom kungörelsen 1938: 343, samt understödjas därjämte av vederbörande kommuner. Från och med år 1941 är jämväl till skolan för döva småbarn i Stockholm knutet ett skolhem, för vilket statsbidrag åtnjutes. Kungl. Maj:t har, vad beträffar verksamheten i Stockholm, medgivit, att bidrag finge utgå för budgetåret 1939/40 till dels högst 14 barn i skolan för döva småbarn i Stockholm, dels ock för ett barn i samma skola, vilket tillika genom skolans försorg och på dess bekostnad åtnjutit vård och underhåll. Mot-

svarande siffror för budgetåret 1940/41 äro 13 och 11. Ifrågavarande anslag, som för ettvarrt av budgetåren 1938/41 var uppfört med 16,000 kronor, sänktes med hänsyn till den minskade medelsåtgången till 13,000 kronor för budgetåret 1941/42. *Skolöverstyrelsen* har med hänsyn till det ökade elevantalet vid skolan i Stockholm hemställt, att anslaget för nästa budgetår måtte höjas med 3,000 kronor till 16,000 kronor.

Departement-
schefen.

Jag biträder skolöverstyrelsens förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till förskolor och skolhem för dövstumma barn* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 16,000.

[179.] 54. **Dövstumpräster och dövstumkonsulenter: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är uppfört med 43,000 kronor och disponeras på sätt framgår av statsliggaren, sid. 545. *Skolöverstyrelsen* har hemställt om anvisande för nästa budgetår av oförändrat anslag.

Departement-
schefen.

Jag biträder förslaget och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Dövstumpräster och dövstumkonsulenter: Avlöningar* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 43,000.

180.] 55. **Dövstumpräster och dövstumkonsulenter: Omkostnader, förslagsanslag.** På sätt framgår av statsliggaren, sid. 546, ha för innevarande budgetår omkostnaderna beräknats för dövstumprästerna till 15,700 kronor, varav 13,500 kronor till reseersättningar, och för dövstumkonsulenterna till 15,550 kronor eller sammanlagt till 31,250 kronor. Av dessa omkostnader belöpa 1,300 kronor på expenser till dövstumkonsulenterna. Härav utgår till envar av de fem dövstumkonsulenterna högst 260 kronor.

De på dövstumprästerna belöpande omkostnaderna betalas av kyrkofonden. Fondens bidrag redovisas i omkostnadsstaten såsom särskilda uppborädsmedel. Bidraget har för innevarande budgetår bestämts till 18,150 kronor, d. v. s. till ett belopp, som med 2,450 kronor överstiger de för dövstumprästerna beräknade omkostnaderna. Skillnaden utgör ersättning för det belopp, varmed de i omkostnadsstaten upptagna anslagsmedlen till reseersättningar åt dövstumprästerna under budgetåret 1939/40 jämlikt medgivande av Kungl. Maj:t överskridits.

Förevarande omkostnadsanslag är alltså nu uppfört med $(31,250 - 18,150 =) 13,100$ kronor.

Skolöverstyrelsen har föreslagit, att för expenser till dövstumkonsulenterna måtte för nästa budgetår beräknas 1,390 kronor, vilket innebär en höjning med 90 kronor. Denna betingas av att överstyrelsen tillstyrkt, att expens-

medlen till dövstumkonsulenten i Stockholms distrikt måtte med hänsyn till dennes utgifter för telefonabonnemang och interurbana telefonsamtal ökas från nu utgående 260 kronor till 350 kronor. I övrigt beräknar överstyrelsen utgifterna för nästa budgetår till oförändrade belopp.

Dövstumpräster ha anhållit om höjning av anslagsmedlen till reseersättningar åt dem med 4,100 kronor till 17,600 kronor.

Med hänsyn till vad överstyrelsen anfört beräknar jag anslagsmedlen till expenser för dövstumkonsulenter till 1,350 kronor och de sammanlagda utgifterna för dessa till 15,600 kronor, innebärande en höjning med 50 kronor. Anslagsmedlen till reseersättningar åt dövstumpräster, vilka visat sig vara alltför knappt beräknade, torde böra höjas med 3,000 kronor till 16,500 kronor. I övrigt ifrågasätter jag icke någon förändring av omkostnadsstatens utgiftssida, vilken alltså bör höjas med 3,050 kronor till 34,300 kronor. Bidraget från kyrkofonden, vilket för innevarande budgetår tillfälligt höjts med 2,450 kronor för täckande av ett med statsmedel förskotterat tillskott till dövstumprästers reseersättningar för budgetåret 1939/40, bör å ena sidan sänkas med nyssnämnda belopp men å andra sidan ökas med 3,000 kronor i samband med höjningen av dövstumprästers reseanslag och sålunda höjas med $(3,000 - 2,450 =) 550$ kronor till 18,700 kronor, d. v. s. samma belopp som summan av de beräknade utgifterna för dövstumpräster. Anslaget för nästa budgetår torde sålunda böra uppföras med $(34,300 - 18,700 =) 15,600$ kronor, vilket innebär en anslagsökning med 2,500 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Dövstumpräster och dövstumkonsulenter: Omkostnader* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förlagsanslag*
av kronor 15,600.

[181.] 56. **Bidrag till tidning för dövstamma.** Till detta ändamål har bidrag utgått alltsedan år 1907. Bidraget höjdes av 1921 års riksdag till sitt nuvarande belopp, 1,000 kronor. Tidningen har tidigare utgivits av typografen B. G. Fondelius, men utgives från och med år 1940 av svenska dövstumförbundet.

I samband med anslagsäskandena för innevarande budgetår vidtog skolöverstyrelsen åtgärder för en undersökning rörande möjligheterna av en sammanslagning av *Tidning för dövstamma* och en annan dövstumtidning, *Ny tidning för Sveriges dövstamma*, vilken senare under en lång följd av år åtnjutit understöd av statsmedel ur anslaget till understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker. Vid anmälan av motsvarande anslagsfråga för innevarande budgetår uttalade jag, att staten i fortsättningen enligt min mening icke gärna kunde utan tvingande skäl understödja två

Departementschefen.

publikationer, som båda vände sig till de dövstumma. Jag förutsatte därför, att statsbidrag skulle under budgetåret 1941/42 utgå endast till den av dövstumtidningarna, som funnes mest förtjänt av statligt stöd. Detta bidrag borde lämpligen utgå från förevarande anslag, som — därest det skulle visa sig möjligt att sammanslå de nuvarande dövstumtidningarna — syntes böra få användas till understöd åt den publikation, som på detta sätt komme till stånd. Detta mitt uttalande lämnades av riksdagen utan erinran. Efter förslag av skolöverstyrelsen har Kungl. Maj:t tilldelat svenska dövstumpförbundet hälften av det för innevarande budgetår beviljade anslaget eller 500 kronor för fortsatt utgivande av Tidning för dövstumma under senare halvåret 1941. I samband därmed förklarade Kungl. Maj:t Sig vilja framdeles efter förslag av överstyrelsen meddela bestämmelser beträffande återstående del av anslaget.

Svenska dövstumpförbundet har anhållit om statsanslag för budgetåret 1942/43 med 1,000 kronor till »Tidning för dövstumma».

Skolöverstyrelsen har hemställt om oförändrat anslag för nästa budgetår.

Den av överstyrelsen igångsatta undersökningen rörande möjligheterna av en sammanslagning av de båda dövstumtidningarna vore icke slutförd. Överstyrelsen kunde icke för närvarande uttala sig om, huruvida utredningen kunde komma att resultera i en sammanslagning. Det hade visat sig ytterligt svårt att åstadkomma samförstånd mellan utgivarna av de båda tidningarna. Då överstyrelsen utginge från att statsbidrag under nu rådande ekonomiska förhållanden icke torde kunna påräknas till mer än en tidning för dövstumma, ville överstyrelsen föreslå, att statsbidrag beviljades till den av de båda tidningarna, som efter överstyrelsens beprövande befunnes vara mest förtjänt av understöd, eller i händelse av sammanslagning till den nya tidningen.

Departementschefen.

Jag biträder i huvudsak skolöverstyrelsens förslag. Beslut om anslagets disposition torde böra meddelas av Kungl. Maj:t efter förslag av överstyrelsen.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till tidning för dövstumma* för budgetåret 1942/43 anvisa ett anslag av kronor 1,000.

[182.] 57. **Bidrag till svenska föreningen för dövas väl.** Föreningen har under följande budgetår åtnjutit bidrag med nedan angivna belopp:

1925/31	1931/36	1936/39	1939/40	1940/41	1941/42
5,000	6,000	8,000	10,000	8,000	7,000

Hos Kungl. Maj:t har *centralstyrelsen för föreningen* under framhållande av föreningens svaga ekonomi och betydelsen av den verksamhet, föreningen bedreve, anhållit om utverkande av ett anslag för nästkommande budgetår av 15,000 kronor.

Skolöverstyrelsen har förordat en höjning av anslaget för nästkommande budgetår till 12,000 kronor.

Under normala förhållanden skulle överstyrelsen utan tvekan ha förordat den anslagshöjning, som föreningen begärt. Med hänsyn till tidsläget ansågo sig överstyrelsen icke nu kunna sträcka sig så långt. Då å andra sidan föreningens verksamhet äventyrades, om icke en höjning av det nu utgående anslaget beviljades, ville överstyrelsen för sin del förorda, att anslaget höjdes till 12,000 kronor.

Medicinalstyrelsen har i likhet med skolöverstyrelsen förordat en höjning av anslaget till 12,000 kronor.

Ehuru jag tillfullo behjärtar betydelsen av den verksamhet föreningen bedriver och inser de ekonomiska svårigheter, varmed föreningen har att kämpa, ser jag mig likväl av statsfinansiella skäl nödsakad att avstyrka en anslagshöjning. Å andra sidan vill jag icke ifrågasätta en ytterligare anslagsminskning utan förordar, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att såsom *Bidrag till svenska föreningen för dövas väl* för budgetåret 1942/43 anvisa ett anslag av . . . kronor 7,000.

J. Yrkesundervisningen.

[183.] 1. **Tekniska läroverk: Avlöningar, förslagsanslag.** Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 1,304,000 kronor. Av skäl, som framgå av vad under punkten 118 anförts, torde förevarande anslag — under vilket jämväl torde böra beräknas medel för undervisning i färgeri-teknik vid tekniska gymnasiet i Norrköping, för vilket ändamål för innevarande budgetår anvisats ett särskilt anslag av 3,200 kronor — böra i förslaget till riksstat för nästa budgetår uppföras med beräknat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som varder riksdagen förelagd, beräkna för budgetåret 1942/43 till
Tekniska läroverk: Avlöningar ett förslagsanslag
 av kronor 1,350,000.

[184.] 2. **Tekniska läroverk: Omkostnader, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 119,900 kronor. Beträffande anslagets disposition hänvisas till statsliggaren, sid. 549 f. *Skolöverstyrelsen* har beräknat anslagsbehovet för nästa budgetår till 151,600 kronor, vilket innebär en höjning med 31,700 kronor. För sjukvård m. m. (nu 1,700 kronor) erfordrades, då antalet befattningshavare enligt överstyrelsens förslag skulle ökas, ytterligare 100 kronor. Posten till reseersättningar till examensombud (nu 3,000 kronor) hade visat sig otillräcklig och borde därför höjas med 2,000 kronor. I omkostnadsstaten borde även upptagas en post till reseersättningar till bestridande av ersättningar för flyttningskostnad i enlighet med gällande avlöningsreglemente, förslagsvis 1,000 kronor. Anslagsposten till expenser (nu 123,425 kronor) borde höjas med 28,600 kronor till 152,025 kronor. Om denna post har överstyrelsen anført bland annat:

Den höjda prisnivån, som influerade såväl på kostnader för bränsle, lyse och vatten som även på kostnader för övriga expenser, borde föranleda höjning med omkring 10 procent. Dessutom borde för tekniska gymnasiet i Borås en höjning av anslaget till övriga expenser vidtagas på grund av ökningen av antalet klassavdelningar, varjämte för de tekniska läroverken i Stockholm och Örebro tillkomme höjningar, för det förstnämnda läroverket på grund av tillkomsten av nya klassavdelningar och på grund av att anslaget tidigare torde ha varit väl knappt tilltaget samt för det sist-

nämnda på grund av väsentligt ökade kostnader för uppvärmning m. m. samt städning av den nya läroverksbyggnaden.

Den marginal, som skolorna haft att disponera för täckande av oförutsedda utgifter, hade alltid varit mycket snäv. På grund av de betydligt stegrade kostnaderna för renhållning, trycksaker, skrivmateriel m. m. måste de nu utgående anslagen anses otillräckliga. Överstyrelsen ville sålunda föreslå, att delposten till bränsle, lyse och vatten uppfördes med 101,615 kronor (+ 20,350 kronor) samt att delposten till övriga expenser höjdes till 50,410 kronor (+ 8,250 kronor).

Anslagsposten till reseersättningar till examensombud, vilken år 1940 höjdes med 1,000 kronor, torde i enlighet med skolöverstyrelsens förslag böra uppräknas med 2,000 kronor till förslagsvis 5,000 kronor. Jag har intet att erinra mot att i omkostnadsstaten uppföres en särskild anslagspost till ersättning för flyttningskostnad med ett belopp av förslagsvis 1,000 kronor. Anslagsposten till bränsle m. m., vilken för innevarande budgetår uppräknats med icke mindre än 15,000 kronor, torde i avbidan på närmare erfarenhet angående medelsåtgången böra uppföras med oförändrat belopp. För övriga expenser torde en viss anslagshöjning vara erforderlig, bland annat med hänsyn till elevantalets ökning och ianspråktagandet av en ny byggnad vid läroverket i Örebro. En så betydande höjning som den av skolöverstyrelsen föreslagna anser jag mig dock icke kunna tillstyrka utan förordar en ökning av posten med 4,000 kronor. Skulle medlen med hänsyn till Örebrogymnasiets ökade medelsbehov efter inflyttningen i de nya lokalerna visa sig otillräckliga, torde det liksom för innevarande budgetår få ankomma på Kungl. Maj:t att anvisa det ytterligare belopp, som kan finnas oundgängligen erforderligt. I övrigt ifrågasätter jag icke någon förändring beträffande förevarande anslag, som sålunda torde böra höjas med $(2,000 + 1,000 + 4,000 =) 7,000$ kronor till $(119,900 + 7,000 =) 126,900$ kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tekniska läroverk: Omkostnader* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av . . . kronor 126,900.

[185.] **3. Tekniska läroverk: Materiel, böcker m. m., reservationsanslag.** Detta anslag utgår nu med 53,300 kronor och disponeras på sätt framgår av sid. 550 f. i statsliggaren. I anslaget ingår ett tillfälligt anslag av 14,000 kronor till laboratorieutrustning m. m. i en nybyggnad vid tekniska läroverket i Örebro.

Skolöverstyrelsen har föreslagit höjning av anslaget med 42,100 kronor till 95,400 kronor.

Anslagsmedlen till böcker, samlingar och undervisningsmateriel vore utom för de tekniska läroverken i Göteborg och Stockholm för innevarande budgetår omkring 14 procent lägre än under budgetåret 1940/41 och beloppen för sistnämnda budgetår omkring 25 procent lägre än under budgetåret 1939/40. En motsvarande åtsramning av läroverkens utgifter för ända-

Departement-
schefen.

målet kunde givetvis icke åstadkommas, utan att undervisningen bleve lidande. En nödvändig förutsättning för att den tekniska undervisningen skulle kunna fylla sin viktiga uppgift måste nämligen vara, att lärare och elever hade tillgång till erforderlig periodisk och annan teknisk litteratur inom vederbörande fackområden, så att undervisningen ständigt hölles à jour med den tekniska utvecklingen. På grund av prisstegringarna kunde undervisningens behov icke tillgodoses, utan att elevavgifterna i allt för hög grad toges i anspråk. En återgång borde därför ske åtminstone till anslaget för budgetåret 1940/41, varjämte mindre höjningar borde vidtagas för läroverken i Borås, Göteborg och Stockholm till följd av ökning av antalet klassavdelningar. Anslagsposten borde sammanlagt höjas med 3,000 kronor till 19,100 kronor.

Av samma skäl borde anslagsposten till materiel m. m. till laborationer, nu 22,000 kronor, höjas med 3,100 kronor. Häri inginge även en förhöjning för läroverket i Norrköping på grund av införandet av kemilaborationer för den allmänna kemikursen i första klassen samt en ökning för Örebrogymnasiet, huvudsakligen till följd av lokalutökningen.

Tillfälliga anslag till laboratorieutrustning m. m. borde anvisas för läroverken i Stockholm och Örebro. Stockholmsläroverkets nybyggnad beräknades komma att uppföras för att tagas i bruk vid början av läsåret 1943/44. För den händelse nybyggnaden vid början av läsåret 1943/44 skulle kunna tagas i bruk, vore det av största vikt, att även en tillräcklig laboratorieutrustning samt övrig nödvändig undervisningsmateriel föreläge anskaffad till nämnda tidpunkt, så att undervisningen skulle kunna bedrivas på ett tillfredsställande sätt. Då de medel, som kvarstode outnyttjade av förut beviljade reservationsanslag, icke torde vara tillräckliga för erhållande av den behövliga utrustningen för de nya laboratorierna, ville överstyrelsen tillstyrka ett anslag av 30,000 kronor för ändamålet. Överstyrelsen ville även framhålla, att elevantalet i läroverket beräknades vid början av läsåret 1943/44 ha stigit till omkring 600, varför det syntes vara av största betydelse, att nybyggnaden kunde tagas i bruk vid början av nämnda läsår, då uppehållandet av undervisningen för en skola av denna storlek i provisoriska lokaler måste vara förenat med stora nackdelar. För den nya institutionsbyggnaden i Örebro hade gymnasiets rektor angivit totala kostnaden för utrustning av de elektrotekniska och kemiska avdelningarna, vilka skulle inrymmas i byggnaden, till 83,195 kronor. Om från detta belopp frändroges det redan beviljade anslaget av 14,000 kronor, kvarstode ett behov av 69,195 kronor. Överstyrelsen hemställde, att av de erforderliga medlen 20,000 kronor ställdes till förfogande under budgetåret 1942/43.

Departementschefen.

Vad överstyrelsen anfört beträffande behovet av ökade medel till materiel synes mig utgöra skäl för höjning av anslaget. Jag tillstyrker en höjning av anslagsposten till böcker, undervisningsmateriel m. m. med 1,500 kronor och av anslagsposten till laborationsmateriel likaledes med 1,500 kronor. För laboratorieutrustning i Stockholmsläroverkets nybyggnad, vilken är avsedd att tagas i bruk först höstterminen 1943, torde så stort belopp som det begärda icke behöva anvisas redan nu. Ett anslag av 10,000 kronor synes vara tillfyllest för budgetåret 1942/43. För gymnasiet i Örebro torde anslaget till laboratorieutrustning i den nyuppförda institutionsbyggnaden

för nästa budgetår kunna begränsas till 15,000 kronor, vilket innebär en höjning av det nuvarande anslaget med 1,000 kronor.

Anslaget torde alltså böra bestämmas till (53,300 + 1,500 + 1,500 + 10,000 + 1,000 =) 67,300 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tekniska läroverk: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *reservationsanslag*

av kronor 67,300.

[186.] **4. Tekniska läroverk: Stipendier.** Detta anslag sänktes för budgetåret 1940/41 från 10,500 kronor till 9,000 kronor genom indragning av de tidigare ur anslaget utgående resestipendierna och disponeras nu endast till stipendier åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid de tekniska fackskolorna. Anslaget är även för innevarande budgetår uppfört med sistnämnda belopp. *Skolöverstyrelsen* har hemställt om oförändrat anslag för nästa budgetår.

Jag biträder skolöverstyrelsens förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att till *Tekniska läroverk: Stipendier* för budgetåret 1942/43 anvisa ett anslag av kronor 9,000.

[187.] **5. Understöd åt handelsgymnasier.** Detta anslag var för budgetåren 1930/33 uppfört med 274,500 kronor men sänktes i samband med 1933 års besparingsåtgärder till 255,000 kronor, vilket belopp därefter utgick till och med budgetåret 1935/36. För lättande av handelsgymnasiernas till följd av anslagsbeskärningen betryckta läge återuppförde 1936 års riksdag anslaget till 274,500 kronor. Anslaget höjdes därefter successivt, främst beroende på att nya parallellavdelningar inrättades och att understöd beviljades till nya handelsgymnasier. Nämnas bör dock även, att anslaget för budgetåret 1938/39 ökades med 5,400 kronor för höjning av lärarlönerna i anledning av de utav 1937 års riksdag beslutade löneförbättringarna för lärarpersonalen vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter samt att anslaget för budgetåret 1939/40 höjdes med ett belopp av 30,300 kronor för terminsavgiftslindringar.

I sistberörda hänseende hade tidigare gällt, att terminsavgifterna i tvåårig kurs (den huvudsakliga undervisningen) skulle uppgå till högst 200 kronor för år samt att läroanstalt skulle vara skyldig att åt lärjungar i nämnda kurs bevilja befrielse från eller nedsättning i terminsavgifterna till så stor utsträckning, att den minskning i avgifter, som härigenom uppkomme, utgjorde minst 15 procent av det belopp, vartill terminsavgifterna skolat uppgå, därest samtliga lärjungar i den tvååriga kursen erlagt fulla avgifter. För budgetåret 1939/40 höjdes nämnda procenttal till 30 procent.

År 1940 sänktes anslaget dels i besparingssyfte med 25,000 kronor, dels med 4,200 kronor, utgörande beräknat överskott på det för terminsavgifts-lindringarna avsedda beloppet, och uppfördes med 349,700 kronor. I åttonde huvudtiteln (sid. 219) framhölls, att läget för handelsgymnasierna syntes vara svårare än vid anslagsminskningen år 1933. Skolornas verksamhet hade utvidgats och de ökade kostnaderna hade tårt på eventuella reservtillgångar. Den övervägande delen av utgifterna utgjordes av löne- och pensionskostnader. Flera gymnasier redovisade underskott, och ett par hade skulder. Det syntes emellertid möjligt för handelsgymnasierna att, i likhet med vad som förutsattes beträffande statens egna undervisningsanstalter, i viss utsträckning nedbringa utgifterna. I anslutning härtill bestämdes, att procenttalet för lindring av elevavgifterna åter skulle utgöra 15. För innevarande budgetår har anslaget uppförts med oförändrat belopp, 349,700 kronor. Beträffande anslagets fördelning hänvisas till sid. 551 i statsliggaren.

Såsom villkor för understöds åtnjutande gäller bland annat, att ordinarie ämneslärare skall avlönas med minst samma belopp som adjunkt vid allmänt läroverk samt att kommun, där gymnasium åtnjuter statsunderstöd, själv eller genom enskilda donatorer skall tillhandahålla för undervisningen erforderliga och tjänliga lokaler, underhålla dessa lokaler samt till läroanstaltens uppehållande årligen lämna ett kontant bidrag, motsvarande minst en tredjedel av statsunderstödet.

Skolöverstyrelsen har med hänsyn till införandet av värntjänstutbildning vid handelsgymnasierna och dessas svåra ekonomiska förhållanden funnit sig nödsakad föreslå en höjning av anslaget med 35,000 kronor till 384,700 kronor.

Fem av gymnasierna redovisade underskott för räkenskapsåret 1940/41, och vid tre gymnasier skulle underskott uppstått, därest ej kommunen bisträckt med större belopp än den stadgade tredjedelen av statsunderstödet. För budgetåret 1941/42 hade gymnasierna sökt statsunderstöd på sammanlagt 409,840 kronor, d. v. s. i runt tal 60,000 kronor mera än anslagsbeloppet. Inför den ökning av utgifterna, som under de båda senaste åren ägt rum, och i förvissning om att denna utveckling av läget skulle fortgå under de närmaste åren, vore det med stora farhågor man vid handelsgymnasierna motsåge framtiden.

Av de nio gymnasierna syntes Stockholms handelsgymnasium ha den mest ansträngda ekonomien. Ingivna räkenskapsutdrag visade, att detta gymnasium haft underskott på respektive 31,200 och 49,900 kronor för de båda sista läsåren, och den beräknade staten för 1941/42 slutade med ett underskott på 50,167 kronor. Detta innebure, att skolans huvudman, Stockholms Grosshandels-societet, nödgats lämna ett bidrag, som för budgetåren 1939/42 utgjorde respektive 75, 104 och 104 procent av statsbidraget. För att skolan skulle kunna täcka en del av underskottet hade Kungl. Maj:t den 1 augusti 1941 medgivit, att terminsavgifterna i den tvååriga kursen vid gymnasiet finge för arbetsåret 1941/42 uppgå till sammanlagt högst

250 kronor. I de anförda siffrorna rörande budgetåret 1941/42 hade inkomstökningen på grund av denna höjning medräknats. Handelsgymnasiet åtnjöt icke kommunalt understöd, varför ansvaret för skolans ekonomi helt föll på huvudmannen. Det vore överstyrelsen bekant, att under trycket av den alltmer växande ekonomiska bördan farhågor yppats för att huvudmannen skulle nödgas frångå målsmanskabet. Det syntes överstyrelsen vara både skäligt och nödvändigt, att statsunderstödet till det hårt tyngda gymnasiet ökades.

Vid utgiftsberäkningarna för innevarande anslagsår syntes skolorna ha räknat med all möjlig försiktighet. Bland utgifterna intogs posten löner till ordinarie lärare största utrymmet. Dessa författningsenligt reglerade löner steg dels genom de automatiskt kommande ålderstilläggen, dels genom den fortsatta stegringen av löneindexen. Kostnaden för bränsle torde med stor säkerhet komma att ytterligare stiga. Även timlärarnas arvoden borde helt naturligt undergå en skäligen justering uppåt. Jämväl flertalet övriga utgifter torde på grund av tidsförhållandena komma att avsevärt stegras.

Härtill komme, att genom kungörelsen 1941: 605 läsåret ökat från 36 till 37 veckor för att möjliggöra utbildning i värtjänst, vilken omständighet givetvis komme att medföra stegrade kostnader för läroanstalterna. Denna ökning torde kunna beräknas uppgå till 10,000 à 12,000 kronor,

Handelsgymnasiernas bundenhet i fråga om elevavgifterna måste, så be-
trängda som dessa gymnasier vore, helt naturligt leda till en strävan dels att stanna vid föreskriven nedsättning med 15 procent, dels att taga in överfyllda klasser. Elevavgifternas stora betydelse för gymnasiernas ekonomi framstode klarast i det faktum, att för bokslutsåret 1940/41 elevavgifterna bidragit med 30 procent, motsvarande en genomsnittlig avgift av 183 kronor per elev och år. En jämförelse med de statliga tekniska läroverken låge nära till hands, där avgiften utgjorde omkring 30 kronor per år. Till stöd för det nyss gjorda antagandet, att handelsgymnasierna av ekonomiska skäl skulle taga in för stort antal elever i klasserna, anfördes, att vid de tre största gymnasierna elevantalet under sista läsåret överstigit 30 i sammanlagt 14 klassavdelningar samt uppgått till 35 och däröver i 5 av dessa.

Vid övervägandet av storleken av anslaget till handelsgymnasierna för budgetåret 1942/43 funne sig överstyrelsen, i anledning av dessa läroanstalters svåra ekonomiska förhållanden, nödsakad att föreslå en höjning av förutvarande anslagsbelopp. Med hänsyn till nuvarande finansiella läge ansåge sig överstyrelsen böra stanna vid att föreslå en höjning med 35,000 kronor.

Statskontoret har framhållit, att statsmakterna redan vid bestämmandet år 1940 av den nuvarande storleken av anslaget beaktat de ekonomiska svårigheter, som föreläge vid åtskilliga handelsgymnasier. Vid nämnda tidpunkt hade även den nya löneregleringen för lärarna trätt i kraft och varit i tillämpning under mer än ett halvt läsår. Att anslagsbeloppet det oaktat befunnits böra nedsättas syntes närmast vara en konsekvens av de besparingsåtgärder av olika slag, som måst genomföras vid statens egna läroanstalter. Så länge dessa åtgärder ansåges böra upprätthållas, torde någon ändring icke heller böra ske beträffande den häremot svarande nedsättningen av statsbidragsanslaget till handelsgymnasierna. Även med allt

beaktande av föreliggande svårigheter för handelsgymnasierna kunde statskontoret därför icke förorda någon höjning för budgetåret 1942/43 av anslaget. En dylik åtgärd syntes i varje fall icke böra vidtagas under annan förutsättning än att närmare utredning förebringades därom, att vid de olika gymnasierna förefintliga möjligheter att nedbringa gymnasiernas utgifter tillvaratagits. Anslaget torde dock icke böra höjas med högre belopp än 25,000 kronor, eller sålunda det belopp, varmed anslaget av besparings-skäl sänktes år 1940.

Rektorerna vid handelsgymnasierna ha hemställt om bifall till skolöverstyrelsens förslag om anslagshöjning. Utöver de skäl för ökad medelsanvisning, som i övrigt anförts i ärendet, ha rektorerna bland annat framhållit, att avgifterna i den ettåriga kursen varierade mellan 200 och 350 kronor per år samt att gymnasierna även beträffande denna kurs sökt tillämpa den för tvåårskursen föreskrivna avgiftsindringen. Tillika har understrukits, att nyanskaffningen av skriv- och räknemaskiner och dylikt, vilken nu nästan helt inställts, vore av synnerligen stor betydelse för gymnasierna. Vidare har påpekats, att efterfrågan på utexaminerade elever under de senaste åren tidvis varit större än tillgången samt att antalet inträdessökande överstege intagningsmöjligheterna.

Departementschefen.

Givetvis ha handelsgymnasiernas utgifter stigit avsevärt under de senaste åren. Deltvis är denna utgiftsstegring av ofrånkomlig karaktär, i vilket hänseende särskilt må framhållas ökningen av de ordinarie lärarnas löner — dessa skola författningsenligt motsvara läroverkslärarens — och de ökade bränslekostnaderna. I betraktande härav synes en höjning av statsunderstödet till handelsgymnasierna befogad. Emellertid bör — såsom statskontoret påpekat — också beaktas i vad mån utgiftsökningen kan motverkas genom besparingsåtgärder. Härvid måste ihågkommas, att anslaget år 1940 i anslutning till liknande åtgärder vid de statliga läroanstalterna sänktes med 25,000 kronor.

Från handelsgymnasierna inhämtade uppgifter rörande besparingsåtgärder utvisa, att gymnasierna sökt pressa ner sina utgifter så långt de ansett rimligen kunna ske. I allmänhet ha sparsamhetssträvandena gått ut över medlen för materiel, vilka på många håll nedskurits till vad som torde kunna betraktas som minimum. Bland mera speciella besparingsåtgärder må nämnas: uppehållande av vakant tjänst med vikarie, minskning av extra ordinarie lärarens timlöner, förenklad undervisningsplan, minskning av arvoden för rättning av skrivningar, avstängning av specialsalar. Av de erhållna uppgifterna har jag — även om någon direkt jämförelse med förhållandena vid t. ex. de allmänna läroverken icke kunnat göras — fått den uppfattningen, att handelsgymnasierna gjort allvarliga bemödanden att hålla utgifterna nere genom besparingsåtgärder.

Enär alltså några nya kostnadsminskande åtgärder av större betydelse icke gärna torde kunna vidtagas vid handelsgymnasierna, i varje fall icke utan genomgripande organisationsändring, men skolornas utgifter — delvis till följd av statens åtgöranden, såsom den automatiska ökningen av de ordinarie lärarnas löner och värtjänstutbildningen — avsevärt stigit, anser jag mig icke kunna undgå att föreslå ökning av detta anslag. Ställningen vid ett par av handelsgymnasierna har under flera år visat stort underskott, vilket drivit läroanstalterna att begära tillstånd till höjning av elevavgifterna, vilka enligt vederbörande kungörelse må utgöra högst 200 kronor per läsår i den tvååriga kursen, och att mottaga ett onormalt stort antal elever. Det må framhållas, att denna art av yrkesutbildning icke är ett rent lokalt intresse utan att handelsgymnasiernas elever till mycket stor del komma från annan ort än gymnasiestaden. Vid överbäggande av det belopp, varmed anslaget torde böra höjas, anser jag mig dock icke kunna tillstyrka ett så stort belopp som det av skolöverstyrelsen ifrågasatta utan föreslår en höjning med endast 20,000 kronor, eller, för avrundning av anslagets slutsumma, 20,300 kronor. Härvid har jag räknat med att en ytterligare höjning av terminsavgifterna torde bli nödvändig vid åtskilliga av handelsgymnasierna. Det synes dock obilligt att låta av nuvarande krisförhållanden föranledda merkostnader till alltför stor del bäras av skolornas elever. Det torde framdeles ankomma på Kungl. Maj:t att med beaktande av de olika gymnasiernas ekonomiska ställning bestämma om fördelningen av det sålunda ökade anslaget.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd åt handelsgymnasier* för budgetåret 1942/43 anvisa ett anslag av kronor 370,000.

[188.] 6. **Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Understöd åt kommunala anstalter för yrkesundervisning, förslagsanslag.** Belastningen på detta anslag har enligt riksräkenskapsverkets budgetredovisning utgjort:

Budgetår	Anslag kronor	Nettoutgift kronor
1937/38	1,860,000	2,474,800
1938/39	2,400,000	2,456,300
1939 40	2,600,000	2,299,900
1940/41	2,400,000	2,140,526
1941/42	2,300,000	

Det för innevarande budgetår anvisade anslaget är uppdelat på två poster, en till understöd till avlönning av lärare på förslagsvis 2,030,000 kronor och en till understöd till undervisningsmateriel på förslagsvis 270,000 kronor.

Alltsedan budgetåret 1940/41 gälla vissa restriktiva bestämmelser i fråga om beviljande av understöd. Sålunda har skolöverstyrelsen att vid prövning av ansökningar om statsunderstöd tillämpa strängare bedömningsgrunder vad beträffar understöd till vissa kortare kurser och till språkundervisning samt till anskaffande av undervisningsmateriel. Härjämte har en höjning föreskrivits beträffande det minimiantal elever vid yrkesskolkurs, som erfordras för att statsunderstöd skall kunna utgå.

Skolöverstyrelsen har beräknat anslagsbehovet för nästa budgetår till 2,600,000 kronor, vilket alltså skulle innebära en höjning med 300,000 kronor. Anslagssänkningarna för de två senaste åren hade föranlett en beskäring av de begärda understödsbeloppen, som vållat svårigheter för yrkesundervisningen. En återgång till tidigare utgående anslagsbelopp vore därför önskvärd. Överstyrelsen har därjämte föreslagit höjning av timarvodet för undervisning i husligt arbete, medförande en kostnadsökning av omkring 20,000 kronor.

En jämförelse mellan de för budgetåret 1940/41 och för budgetåret 1941/42 sökta understöden visade en synnerligen stor överensstämmelse i fråga om understödsbehov, i det att understöd söktes för det förstnämnda budgetåret med 2,745,334 kronor 90 öre och för det sistnämnda med 2,747,300 kronor 12 öre. Ställningen under budgetåret 1940/41 hade dock för skolornas vidkommande varit avsevärt fördelaktigare än under innevarande budgetår, enär då det i riksstaten upptagna anslaget med 100,000 kronor överstigit det för närvarande anvisade. De besänkningar av de för budgetåret 1941/42 sökta understöden, som på grund av den minskade medelsanvisningen måst göras, hade uppgått till i medeltal omkring 14 procent å lärarlöner och omkring 43 procent å undervisningsmateriel. Sådana besänkningar måste givetvis vålla svårigheter för uppehållande av skolornas verksamhet i förutvarande omfattning och detta i så mycket högre grad som på grund av nuvarande arbetsmarknadsläge inom mekaniska industrin utvidgningar av skolornas undervisningsprogram måst vidtagas, exempelvis för svetsnings- och annan mekanisk verkstadsutbildning, vilka utvidgningar för sin tillkomst kännbart belastade skolornas budget. Överstyrelsen vore övertygad om att ett fortsatt beskärande av hithörande statsunderstöd komme att medföra betänkliga följder för den kommunala yrkesundervisningen.

Medelsförbrukningen på anslaget för budgetåret 1940/41 hade uppgått till 2,140,526 kronor. För budgetåret 1941/42 torde man få räkna med ungefär samma medelsförbrukning. Då detta belopp särskilt för budgetåret 1941/42 berodde på en starkt nedskuren understödstilldelning, syntes det icke kunna tagas som mått på det föreliggande understödsbehovet, utan torde detta böra bedömas i relation till de sökta understödens summa. Under förutsättning att nu föreskrivna restriktioner bibehålles och att ovanberörda ändring av grunderna för understöd till undervisning i husligt arbete genomfördes, torde därför understödsbehovet för budgetåret 1942/43 knappast kunna beräknas lägre än till 2,600,000 kronor, varav 2,250,000 kronor borde avses till lärarlöner och 350,000 kronor till undervisningsmateriel.

Statens arbetsmarknadskommission har särskilt framhållit vikten av ökad medelsanvisning till undervisningsmateriel.

I nuvarande läge vore det angeläget framför allt, att sådana kurser, i vilka praktiskt arbete förekomme, kunde upprätthållas i största möjliga utsträckning. Till förhållandevis stor del toges posten till undervisningsmateriel i anspråk vid kurser av sådant slag. En alltför stark nedskärning av denna post kunde därför komma att medföra en förskjutning av utbildningsverksamheten emot mera teoretiskt betonade kurser. Med hänsyn härtill och till det av skolstyrelserna sökta beloppet för undervisningsmateriel under budgetåret 1941/42 eller omkring 445,000 kronor torde posten böra ökas från nuvarande belopp 270,000 kronor till förslagsvis 350,000 kronor.

Därest av finansiella skäl det av skolöverstyrelsen föreslagna anslagsbeloppet av 2,600,000 kronor icke kunde i sin helhet beviljas, torde i varje fall böra beräknas ett belopp av 2,400,000 kronor, varav 350,000 kronor till undervisningsmateriel.

Vid prövning av frågor om understöd till skolor för yrkesundervisning borde läget på arbetsmarknaden beaktas, varför samråd mellan skolöverstyrelsen och kommissionen vid fördelning av anslag borde äga rum enligt de bestämmelser, som för närvarande gällde.

De kommunala och enskilda yrkesutbildningsanstalterna ävensom verkstadsskolorna för arbetslös ungdom borde jämväl under budgetåret 1942/43 vara skyldiga att medverka till anordnande av sådan särskild utbildningsverksamhet — även utom skolornas ordinarie ram — som förhållandena på arbetsmarknaden kunde anses föranleda.

I fråga om undervisningen i husligt arbete har *skolöverstyrelsen* med anledning av vad riksdagen i skrivelsen 1941:8 under punkten 178 anfört avgivit utredning, avseende förbättring av denna undervisnings ställning i förhållande till andra ämnesgrenar.

Enligt gällande bestämmelser om understöd till kommunala anstalter för yrkesundervisning (kungörelsen 1933:295) utgå understöd till avlöning åt rektor och övriga lärare med belopp, som ej må överstiga $\frac{2}{3}$ av sammanlagda beloppet av den till dem för den tid, understödet avser, utgående avlöning och som, beräknat efter antalet undervisningstimmar, må utgå med högst vissa belopp för undervisningstimme. Maximibeloppen, såvitt de här äro av intresse, och deras växlingar sedan år 1919 framgå av följande sammanställning:

	1919—21	1921—24	1924—33	1933—
	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
Lägre stadiet inom hantverk, industri och handel (lärlingsskola m. m.)	2: 67	3: —	2: 67	2: 35
Högre stadiet inom hantverk, industri och handel (yrkesskola m. m.)	3: —	3: 33	3: —	2: 55
Lägre stadiet inom husligt arbete	1: 33	1: 83	1: 67	1: 50
Högre stadiet inom husligt arbete	1: 33	2: —	1: 83	1: 65

Överstyrelsen har föreslagit, att undervisningen i husligt arbete vid kommunala anstalter för yrkesundervisning i arvodeshänseende jämställas med undervisning i hantverk, industri och handel. Av överstyrelsens framställning inhämtas bl. a. följande:

Överstyrelsen erinrade om ett av överstyrelsens konsulent för husligt arbete gjort uttalande, som refererats i 1939 års åttonde huvudtitel och som gått ut på ett åvägabringande av jämställdhet mellan undervisning i husligt arbete och annan yrkesundervisning. De kommunala skolorna för yrkesundervisning skulle härigenom stimuleras att anordna såväl husmoders- som hembiträdeskurser, vilket skulle vara av stor betydelse för landet. Ett genomförande av likställighet beträffande understödsgrunderna för yrkesundervisning i husligt arbete med övrig yrkesundervisning borde också tillmätas ett visst psykologiskt värde. I en tid, då ett allt mindre antal av det uppväxande släktet syntes vilja ägna sig åt husligt arbete, vore det av betydelse, att detta arbetes anseende höjdes genom alla till buds stående medel. Utvecklingen under de år, som gått sedan 1918 års riksdag fattat beslut om inrättande av praktiska ungdomsskolor, hade oavslutligen gått i den riktningen, att en allt större vikt och betydelse tillmätts undervisningen i husligt arbete. Den del av denna undervisning, som vore hänförd till den egentliga yrkesundervisningen, ställde numera helt andra krav på de lärarkrafter, som där skulle undervisa, än tidigare. I det allmänna folkmedvetandet, på vilket det kommunala intresset för ordnandet av goda yrkesskolor hade att bygga, uppstode då helt naturligt den frågan, varför yrkesundervisningen i husligt arbete skulle i understödsavseende särskiljas från yrkesundervisningsanstalter, tillhörande andra yrkesområden, och tilldelas understöd med en väsentligt lägre maximering, medan för andra yrkesområden än det husliga arbetet understödets maximering fastställts enhetligt, utan att göras beroende av att understödsbehovet för olika slags undervisning inom dessa yrkesområden kunde vara högst växlande.

I 1939 års anslagsäskande hade överstyrelsen sagt sig finna de skäl, som sålunda framförts, ur olika synpunkter mycket vägande. Då emellertid departementschefen i 1939 års statsverksproposition, med uttalande att starka principiella skäl förebragts för det framställda förslaget, utgått från att denna fråga särskilt skulle uppmärksammas vid de utredningar, som erfordrades på detta område, hade överstyrelsen icke heller då ansett sig kunna avgiva förslag om sådan principiell ändring av understödsgrunderna för yrkesundervisning i husligt arbete, som berörda jämställande skulle innebära. Överstyrelsen funne dock nuvarande understödsgrunder för yrkesundervisning i husligt arbete vara sådana, att de antingen skapade ett löneläge för ifrågavarande lärarpersonal, som icke kunde anses motsvara vare sig den arbetsprestation, som utkrävdes, eller den vikt, som ifrågavarande undervisning måste tillmätas, eller också belastade kommunerna med relativt högre lönekostnader än för annan yrkesundervisning. Även om det slutliga utformandet av hithörande bestämmelser skulle kräva särskild utredning, syntes det överstyrelsen synnerligen angeläget, att, i avvaktan på sådan utredning, en mindre provisorisk förbättring av dithörande understödsgrunder vidtoges, sådan att den icke kunde föregripa en blivande utredning.

I 1940 års anslagsäskande hade överstyrelsen med hänsyn till det före-

liggande tidsläget icke ansett sig böra göra framställning om någon förbättring av gällande understödsgrunder.

Tidsförhållandena hade ju ej undergått någon förändring till det bättre sedan föregående år. Det skulle emellertid lända yrkesundervisningen i husligt arbete till stort men, om understödsgrunderna för denna del av yrkesundervisningen allt fortfarande skulle vara mindre förmånliga än för övrig yrkesundervisning. Utbildningen av husmödrar och hembiträden vore givetvis eu för landet lika viktig sak som utbildning av yrkesutövare inom hantverk, industri och handel. Under kristider, då det vore av största vikt, att såväl födoämnen som textilier i hemmen omhändertoges på för folkhälsa och ekonomi bästa sätt och icke minst, att barnen finge sin rätta vård, vore undervisningen i husligt arbete, som ju omfattade såväl hushållsgöromål som sömnad och barnavård, enligt överstyrelsens mening av ännu större betydelse än eljest. Det vore då även av betydelse, att goda lärarkrafter erhöles och denna sak stode givetvis i ett visst samband med lönen och därmed grunderna för statsunderstödet utgående. Om större statsunderstöd kunde påräknas, skulle kommunerna få större möjlighet att ordna heltjänster och därigenom kunna ha utsikt att erhålla bättre lärarkrafter. Som förhållandena nu vore, måste ofta unga, relativt oprövade lärarkrafter användas för yrkesundervisning i husligt arbete. Värdesättningen av undervisningen i det husliga arbetet kunde komma att få stor betydelse för lärarrekryteringen också för framtiden. En undervärdering kunde givetvis få till följd, att de bästa krafterna komme att vända sig ifrån detta arbetsområde. Den överproduktion på skolkökslärarinnor, som i det föregående konstaterats, (jfr punkten 132) borde ej få inverka på värdesättningen av lärarinnornas arbetsprestationer. I detta sammanhang erinrade överstyrelsen om den höjning av arvode till lärarinnor i hushållsgöromål vid fortsättningsskola från 2 kronor till 2 kronor 50 öre för undervisningstimme jämte fri kost i samband med de praktiska övningarna i ämnet ävensom fri bostad jämte bränsle eller ersättning därför, som Kungl. Maj:t föreskrivit i kungörelsen 1941: 469. Lärarinnor i hushållsgöromål vid skolor för yrkesundervisning borde ej i lönehänseende vara sämre lottade än lärarinnor i samma ämne vid fortsättningsskolan.

Överstyrelsen ansåge sig alltså nu under hänvisning till vad ovan anförts böra förordna en ändring av grunderna för beräkning av statsunderstöd för yrkesundervisning, så att de för yrkesundervisning i hantverk, industri och handel gällande grunderna gäves allmän giltighet och komme att jämväl omsluta husligt arbete. Merkostnaden för budgetåret 1942/43 borde anslås till 20,000 kronor.

Statskontoret har med hänsyn till storleken av arvodesförhöjningen vid fortsättningsskolorna tillstyrkt höjning av statsunderstödet för undervisning i husligt arbete vid anstalter för yrkesundervisning till endast 1 krona 80 öre (+ 30 öre) för undervisningstimme på lägre stadiet (lärlingsskola) och 1 krona 95 öre (+ 30 öre) för undervisningstimme på högre stadiet (yrkeskola).

Såsom överstyrelsen erinrat hade 1941 års riksdag beslutat en förhöjning av minimiarvodet till fortsättningsskolornas skolkökslärarinnor med 50 öre till 2 kronor 50 öre per undervisningstimme, varjämte lärariunorna tillförsäkrats fri kost i samband med de praktiska övningarna i hushållsgöromål

samt fri bostad jämte bränsle eller ersättning härför under kurserna. Med hänsyn till den avlöningsförbättring, som kommit dessa lärarinnor till del, funne statskontoret det befogat med en viss förhöjning av statsbidragen till avlöning åt lärarinnor i husligt arbete vid yrkesundervisningsanstalterna. Enligt statskontorets mening borde lärarinnorna vid sistnämnda anstalter emellertid icke försättas i bättre ställning än fortsättningsskolornas skolkökslärarinnor. Ej heller borde de garanteras en så hög lönenivå, att därigenom föregreps de överväganden rörande avlönings- och statsbidragsbestämmelserna för yrkesundervisningen, som kunde komma till stånd vid en blivande allmän översyn av yrkesundervisningsväsendet.

Då statsunderstödet till yrkesundervisningsanstalterna ej finge överstiga $\frac{2}{3}$ av den till lärarna utgående avlöningen, motsvarade de nuvarande maximibidragen till undervisning i husligt arbete, 1 krona 50 öre, respektive 1 krona 65 öre per undervisningstimme, en avlöning av 2 kronor 25 öre, respektive 2 kronor 47 öre för timme. I betraktande av storleken av avlöningsförhöjningen för skolkökslärarinnorna vid fortsättningsskolorna ville statskontoret för sin del förorda en provisorisk ökning av understödsbeloppen till avlöning åt lärare i husligt arbete till högst 1 krona 80 öre för undervisningstimme å lägre stadiet och högst 1 krona 95 öre för undervisningstimme å högre stadiet, motsvarande en avlöning av högst 2 kronor 70 öre, respektive 2 kronor 92 öre för undervisningstimme.

Departementschefen.

Undervisningen i husligt arbete (omfattande barnavård, sömnad och hushållsgöromål) har i de praktiska ungdomsskolorna hittills i lönehänseende intagit en mindre gynnad ställning än övriga ämnesgrenar. Orsaken härtill torde bland annat ha varit att söka i det förhållandet, att denna undervisningsgren hittills icke ansetts ha fått en definitiv organisation inom våra ungdomsskolor. Frågan har i olika sammanhang upptagits vid utredningar på yrkesundervisningsens område. Exempelvis må erinras om de betänkanden, som avgivits av hembiträdesutredningen (statens offentliga utredningar 1937:16) och 1936 års yrkesskolsakkunniga (statens offentliga utredningar 1938:49), samt om skolöverstyrelsens år 1938 avgivna förslag rörande obligatorisk skolköksundervisning. De i ämnet framställda förslagen ha emellertid, bland annat på grund av ogynnsamma statsfinansiella förhållanden, icke föranlett några definitiva åtgärder. Ett slutligt ståndpunktstagande till de svårösta organisatoriska spörsmål, som äro förknippade med uppgiften att ordna denna undervisningsgren mera rationellt, torde icke heller nu vara möjligt. Emellertid torde en blivande lösning av de organisatoriska frågorna icke föregripas genom en provisorisk höjning av arvoden för undervisningen i husligt arbete vid ifrågavarande yrkesskolor. Med tanke särskilt på att löneställningen för skolkökslärarinnorna vid fortsättningsskolorna vid 1941 års riksdag förbättrats, finner jag i likhet med statskontoret en viss höjning rimlig.

Skolöverstyrelsen har föreslagit, att understödet för undervisning i husligt arbete skulle höjas till samma belopp som det för undervisning i hantverk, industri och handel bestämda, d. v. s. 2 kronor 35 öre respektive 2 kronor

55 öre. Frågan om löneställningen för lärarna i husligt arbete bör emellertid inte ses enbart i förhållande till avlöningsbestämmelserna för övriga grenar av yrkesundervisningen, utan avseende måste också fästas vid likartad undervisning inom andra skolformer, närmast fortsättningsskolorna. En viss försiktighet är motiverad även av att, såsom förut framhållits, frågan om denna undervisnings mera definitiva ordnande är aktuell. Jag anser mig därför böra biträda statskontorets mindre långt gående förslag. Statsunderstödet torde alltså böra utgöra i lärlingsskola för husligt arbete eller hushållsskola ävensom i lärlingsskola för industri eller hantverk i läroämnen, som avse husligt arbete, högst 1 krona 80 öre samt i yrkesskola för husligt arbete 1 krona 95 öre för undervisningstimme, vilka belopp motsvara en avlöning av respektive 2 kronor 70 öre och 2 kronor 92 öre för undervisningstimme. Det må framhållas, att merutgifterna för statsverket vid bifall till vad jag förordat torde komma att understiga 10,000 kronor.

Vid bedömandet av anslagsbehovet för nästa budgetår torde böra beaktas, att den stränga återhållsamhet i fråga om understödstilldelningen, som de senaste åren tillämpats, enligt vad skolöverstyrelsen framhållit haft ogynnsamma verkningar på yrkesundervisningen. En fortsatt, lika sträng återhållsamhet torde därför icke vara tillräddig. Jag hänvisar i detta hänseende särskilt till vad arbetsmarknadskommissionen anfört. En anslagshöjning synes därför motiverad, och jag förordar för egen del, att anslaget uppföres med ett belopp av 2,400,000 kronor. Härav torde förslagsvis 350,000 kronor böra avses för understöd till undervisningsmateriel mot för närvarande 270,000 kronor. Jag förutsätter vidare, att Kungl. Maj:t under nästa budgetår liksom under det innevarande skall äga medgiva sådan uppmjukning av statsbidragsbestämmelserna, som må föranledas av utvecklingen på arbetsmarknaden eller eljest kan befinnas erforderlig. Liksom nu sker, bör samråd även nästa budgetår äga rum mellan skolöverstyrelsen och arbetsmarknadskommissionen vid prövning av understödsfrågor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning*: Understöd åt kommunala anstalter för yrkesundervisning för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 2,400,000.

[189.] **7. Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Understöd åt enskilda anstalter för yrkesundervisning, förslagsanslag.**

Detta anslag, som tidigare utgick såsom reservationsanslag och för budgetåret 1939/40 var uppfört med 495,000 kronor, förändrades vid 1940 års lagtima riksdag till förslagsanslag och uppfördes med ett till 415,000 kronor sänkt belopp. I samband härmed medgav riksdagen, att Kungl. Maj:t finge bevilja understöd åt enskilda anstalter för yrkesundervisning med tillhoppa 415,000 kronor. Av detta belopp avsågs 385,000 kronor (föregående budgetår 450,000 kronor)

till understöd till avlöning av lärare och 30,000 kronor (föregående budgetår 45,000 kronor) till understöd till undervisningsmateriel. Vad sålunda tillämpats för budgetåret 1940/41 gäller även under innevarande budgetår. *Skolöverstyrelsen* har upplyst, att för budgetåret 1941/42 sökts understöd till ett sammanlagt belopp av 685,374 kronor 89 öre. Med hänsyn till rådande förhållanden ansågo sig överstyrelsen dock icke böra göra framställning om en höjning av hithörande anslag utan endast böra hemställa om anslagets bibehållande vid oförändrat belopp. *Arbetsmarknadskommissionen* har icke framställt erinran mot överstyrelsens förslag.

Departementschefen.

Anledningen till att detta anslag år 1940 förändrades från reservationsanslag till förslagsanslag var, att på anslaget uppkommit en avsevärd reservation, som emellertid till största delen ej utgjorde en verklig besparing utan berodde på att utbetalningen av understöd skedde även efter budgetårets utgång. Under budgetåret 1940/41 har enligt budgetredovisningen ett överskott av omkring 8,000 kronor uppstått på anslaget. Innan närmare erfarenhet vunnits rörande den nuvarande anslagsformen, synes denna omständighet icke böra inverka på bedömningen av anslagsbehovet. Mot skolöverstyrelsens förslag rörande det belopp, som för nästa budgetår må högst anvisas till understöd, har jag icke funnit anledning till annan erinran, än att detsamma, med hänsyn till vad jag i det föregående förordat beträffande understöd för undervisning i husligt arbete vid kommunala skolor för yrkesundervisning, torde böra höjas med 10,000 kronor till 425,000 kronor. Jämväl anslaget torde böra höjas till nämnda belopp. Liksom nu sker, bör samråd även nästa budgetår äga rum mellan skolöverstyrelsen och arbetsmarknadskommissionen vid behandlingen av understödsansökningar. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva, att Kungl. Maj:t må under budgetåret 1942/43 bevilja understöd åt enskilda anstalter för yrkesundervisning med tillhopa 425,000 kronor;

dels ock till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning*: Understöd åt enskilda anstalter för yrkesundervisning för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 425,000.

[190.] 8. **Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Understöd åt centrala verkstadsskolor, förslagsanslag.** 1941 års riksdag beslöt (skrivelsen nr 197), att till verkstadsskola, som upprättas av landsting eller förening av dylika eller av landsting i förening med stad, vilken icke deltagar i landsting, eller av primärkommun inom landstingsområde, som av Kungl. Maj:t erkännes som huvudman för central verkstadsskola, må utgå statsbidrag enligt vissa grunder. Inom den närmaste tiden torde klarhet komma att vinnas om storleken av de anslagsmedel,

vilka torde böra äskas av riksdagen för nästa budgetår till ifrågavarande ändamål. I avbidan härpå torde i riksstatsförslaget för ändamålet böra med beräknade belopp uppföras två anslag, det ena avseende understöd åt centrala verkstadsskolor och det andra avseende stipendier åt elever vid dylika skolor. I detta sammanhang hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som må varda riksdagen förelagd, beräkna för budgetåret 1942/43 till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Understöd åt centrala verkstadsskolor* ett *förslagsanslag* av kronor 800,000.

[191.] 9. **Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Understöd åt verkstadsskolor för viss arbetslös ungdom, förslagsanslag.** Anslaget är nu uppfört med 1,040,000 kronor. Anslagsbehovet för nästa budgetår till förevarande ändamål ävensom till stipendier åt elever vid verkstadsskolor för viss arbetslös ungdom kan bedömas endast i samband med anslagsbehovet för understöd åt centrala verkstadsskolor (jfr nästföregående punkt). Jämväl nu ifrågavarande anslag torde alltså i riksstatsförslaget böra uppföras med beräknat belopp. Jag hemställer i detta sammanhang, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som varder riksdagen förelagd, till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Understöd åt verkstadsskolor för viss arbetslös ungdom* beräkna för budgetåret 1942/43 ett *förslagsanslag* av kronor 500,000.

[192.] 10. **Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Stipendier åt elever vid kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning, förslagsanslag.** De för detta ändamål under nedan nämnda budgetår anvisade anslagen och belastningen å dessa anslag enligt riksräkenskapsverkets budgetredovisning framgå av följande sammanställning:

Budgetår	Anslag kronor	Belastning kronor
1938/39	650,000	883,194
1939/40	700,000	863,443
1940/41	730,000	760,931
1941/42	730,000	

Alltsedan budgetåret 1940/41 gäller, att skolöverstyrelsen vid prövning av ansökningar om stipendieanslag skall iakttaga skärpt behovsprövning. Beträffande innebörden härav torde få hänvisas till 1940 års åttonde huvudtitel, sid. 232 f.

Skolöverstyrelsen har föreslagit, att anslaget för nästa budgetår uppräknas med 70,000 kronor till 800,000 kronor.

Den avsevärda minskning av anslagsbelastningen, som inträtt under budgetåret 1940/41, berodde givetvis väsentligen på den skärpta behovsprövningen. Att anslaget ändock måst överskridas, berodde på att nu rådande ekonomiska förhållanden för ett stort antal elever framkallat en större ökning av stipendiebehovet. Den blivande medelsförbrukningen för budgetåret 1941/42 syntes också böra uppskattas till åtminstone 780,000 kronor.

För budgetåret 1942/43 syntes man böra utgå från ökat stipendiebehov i samband med försvårade ekonomiska förhållanden i de hem, från vilka skolornas elever komme. Såvitt överstyrelsen kunde finna, torde det med hänsyn till denna omständighet icke bli möjligt att hålla medelsförbrukningen under 800,000 kronor.

Departement-
schefen.

Mot överstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår har jag intet att erinra. De nu gällande grunderna för behovsprövning vid stipendieutdelningen torde böra äga tillämpning även under nästa budgetår. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Stipendier åt elever vid kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 800,000.

[193.] 11. **Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Stipendier åt elever vid centrala verkstadsskolor, förslagsanslag.**

12. **Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Stipendier åt elever vid verkstadsskolor för viss arbetslös ungdom, förslagsanslag.** Sistnämnda anslag är för innevarande budgetår uppfört med 800,000 kronor. Under åberopande av vad under punkterna 190 och 191 anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som varder riksdagen förelagd, beräkna för budgetåret 1942/43

dels till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Stipendier åt elever vid centrala verkstadsskolor* ett *förslagsanslag* av kronor 600,000;

dels ock till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Stipendier åt elever vid verkstadsskolor för viss arbetslös ungdom* ett *förslagsanslag* av kronor 300,000.

[194.] 13. **Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till tekniska skolan i Stockholm, förslagsanslag.** Enligt beslut av 1938 års riksdag utbrötos maskin- och byggnadsyrkesskolorna samt därmed sammanhängande undervisning från tekniska skolan och ombildades successivt till ett statligt tekniskt gymnasium, förenat med kommunala kurser. Denna omorganisation avslutades med utgången av budgetåret 1940/41. Beträffande de återstående delarna av skolan har förslag till omorganisation av-

givits av 1936 års yrkesskolsakkunniga. I avvaktan på att denna omorganisation skall möjliggöras har enligt beslut av 1941 års riksdag viss, icke föregripande omläggning av skolan vidtagits. Tekniska afton- och söndags-skolan, avsedd för manliga yrkesanställda, har öppnats även för kvinnliga sådana och förändrats till en förberedande konstindustriell aftonskola. Tekniska skolan för kvinnliga lärjungar, avsedd för icke yrkesanställda kvinnor, har omändrats till en förberedande konstindustriell dagskola för både män och kvinnor. Den tredje avdelningen av skolan, högre konstindustriella skolan, som bland annat utbildar teckningslärare, har däremot icke underkastats några organisatoriska förändringar.

Anslaget till tekniska skolan har för budgetåret 1941/42 uppförts med 161,000 kronor och disponeras på sätt framgår av statsliggaren, sid. 554 f. Riksdagen har därjämte medgivit (skrивelsen 1941: 483), att av anslaget finge, utöver eljest för ändamålet disponibelt belopp, tagas i anspråk 11,000 kronor för bestridande av ökade bränslekostnader. Vidare må nämnas, att Kungl. Maj:t på grundval av riksdagens medgivande (skrивelsen 1941: 238) den 13 juni 1941 föreskrivit, att kristillägg till sådana befattningshavare vid skolan, vilka åtnjuta dyrtidstillägg, skall under år 1941 ur anslaget till kristillägg utgå efter samma grunder som gälla för befattningshavare i statens tjänst vid icke nyreglerade verk, dock under villkor, att halva kostnaden bestrides av Stockholms stad.

Skolöverstyrelsen har föreslagit, att anslaget för nästa budgetår höjes med 6,845 kronor till 167,845 kronor. *Statskontoret* har tillstyrkt en ökning av allenast 4,495 kronor. Överstyrelsens och statskontorets förslag innefatta följande öknings och minskningar i anslaget:

	Skolöverstyrelsens förslag kronor	Statskontorets förslag kronor
1) Införande av textil undervisning i aftonskolan	+ 1,484	—
2) Tillfällig förstärkning av medel till bestridande av bränsle- kostnader	+ 10,000	+ 10,000
3) Minskning av ersättningar till vissa lärare för mistad löne- inkomst	— 5,919	— 6,185
4) Minskning av kostnad för tillfällig löneförbättring åt vakt- mästare	— 120	— 120
5) Uppräkning av posten till dyrtidstillägg	+ 1,400	+ 800
Summa ökning	6,845	4,495.

Av handlingarna inhämtas bland annat följande:

Textil undervisning i aftonskolan. Styrelsen för tekniska skolan har framhållit, att i förutvarande kvinnliga skolan, numera ombildad till konstindustriell dagskola, som extra läroämne förekommit undervisning i vävning och konstsömnad. Skolans anslag medgäve icke möjlighet att anordna dylik undervisning jämväl i konstindustriella aftonskolan — som numera vore avsedd även för kvinnliga elever — utan aftonskolans elever måste i dessa ämnen följa dagskolans undervisning. Många av aftonskolans elever vore emellertid på grund av förvärvsarbete förhindrade att deltaga i

denna. Då dessa textila tillämpningsämnen vore av största betydelse för stora elevgrupper, vore missförhållandet allvarligt och måste tillrättaläggas. Då aftonskolan numera skulle i full utsträckning emottaga kvinnliga elever, vore det även nödvändigt, att en lärarbefattning i konstindustriell fackteckning med textil inriktning anordnades i denna skola. Kostnaderna för dessa enligt styrelsens bestämda mening ovillkorligt erforderliga anordningar skulle uppgå till sammanlagt 2,968 kronor.

Framställningen har tillstyrkts av *skolöverstyrelsen*, som även föreslagit, att hälften av kostnaden eller 1,484 kronor bestrides av staten och hälften av Stockholms stad. *Statskontoret* — som ifrågasatt, om icke den extra undervisningen i vävning och konstsömnad för samtliga därav intresserade elever kunde förläggas till aftonskolan i stället för till dagskolan — har ansett sig i varje fall icke kunna i nuvarande läge tillstyrka anvisandet av ökade medel till undervisning vid tekniska skolan.

Bränslekostnaderna. I anslutning till sitt förslag rörande tilläggsanslag för detta ändamål för innevarande budgetår (se propositionen 1941: 305, sid. 69 ff.) har *skolöverstyrelsen* föreslagit, att såsom tillfällig förstärkning av anslagsmedlen till bestridande av bränslekostnader anvisades en förslagsvis betecknad post om 10,000 kronor. *Statskontoret* har under erinran om sitt utlåtande beträffande nämnda tilläggsanslag förordat, att i staten upptoges en särskild, obetecknad anslagspost för tillfällig förstärkning av medlen till bestridande av bränslekostnader. Å posten borde anvisas högst 11,800 kronor, motsvarande den merutgift utöver för bränsle tillgängliga medel, som beräknats uppstå för innevarande budgetår. Samtidigt härmed borde emellertid posten »Bidrag till tekniska skolan» minskas med 1,800 kronor, då någon beskränkning av skolans anslagsmedel till omkostnader icke såsom på andra håll inom statsförvaltningen förekommit.

Ersättningar för mistad löneinkomst. Dylika ersättningar skulle, har *skolöverstyrelsen* framhållit, under nästa budgetår utgått till f. d. överlärarna N. J. Ljungzell, E. C. A. J. Roesler och E. G. Tägtström. Den förstnämnde hade emellertid utnämnts till lektor vid tekniska läroverket i Stockholm, och beträffande de övriga hade förslag framställts om att de skulle erhålla statlig pension. Därest framställningen bifölles, erfordrades icke något anslag till ersättningar; varom icke, borde ifrågavarande anslagspost uppföras med 2,996 kronor, vilket innebure en minskning med 5,919 kronor. Härvid hade i ersättningsbeloppen inberäknats 44 procent dyrtidstillägg. Stockholms stads bidrag för ändamålet utgör nu 5,944 kronor. Om Roesler och Tägtström icke tilldelades pension, skulle stadens bidrag minskas med 3,947 kronor till 1,997 kronor. — Skolans styrelse hade vidare ånyo hemställt om ersättningar jämväl åt vissa lärare, som vid den av 1941 års riksdag beslutade förändringen av undervisningen i aftonskolan och kvinnliga skolan skulle vidkännas minskning i eller förlust av sina löneinkomster från skolan. Beträffande denna fråga hänvisade överstyrelsen till vad överstyrelsen därom anfört i petita för budgetåret 1941/42. Överstyrelsen ansåge icke, att styrelsen kunnat förebringa något ytterligare material, som utgjorde tillräckligt underlag för ett bedömande, huruvida sådana ömmande omständigheter i något fall kunde anses föreligga, som överstyrelsen i nämnda petita ansett kunna göra en viss kompensation skälig. Tekniska skolans lärarsällskap hade även i skrivelse till styrelsen för tekniska skolan framhållit, att de inkomster lärarna haft genom skolan ej kunnat anses ha varit deras huvudsakliga näring. Överstyrelsen hänvisade även till departements-

chefens uttalande i detta hänseende i 1941 års statsverksproposition. *Statskontoret* har i stället för nyssnämnda belopp av 5,919 kronor beräknat anslagsminskningen till 6,185 kronor, enär endast 31 procents dyrtidstillägg borde inberäknas i ersättningsbeloppen i enlighet med vad 1938 års riksdag förutsatt.

Bortfullande tillfällig löneförbättring. Beträffande anslagsposten å 970 kronor till bestridande av halva kostnaden för tillfällig löneförbättring för maskinister, vaktmästare och portvakter vid skolan bör enligt skolöverstyrelsens förslag en minskning genomföras med f. d. vaktmästaren Granfeldts andel i löneförbättringen. Minskningen av statsanslaget skulle utgöra ($\frac{1}{2} \times 240 =$) 120 kronor, varför ifrågavarande anslagspost borde uppföras med 850 kronor. Även stadens bidrag borde minskas med motsvarande belopp.

Stockholms stads bidrag. Då Stockholms stads bidrag till skolan för närvarande utgjorde 27,574 kronor, förutom halva kostnaden för dyrtidstillägg till befattningshavare vid skolan, skulle, har *skolöverstyrelsen* anført, stadens bidrag under budgetåret 1942/43 uppgå till ($27,574 + 1,484 - 3,947 - 120 =$) 24,991 kronor jämte kostnader för dyrtidstillägg. *Statskontoret* har för det fall, att Roesler och Tägtström erhöles pension, beräknat stadens bidrag till ($27,574 - 5,944 - 120 =$) 21,510 kronor, i annat fall till 23,330 kronor.

Förslaget om införande av undervisning i vävning m. m. i aftonskolan är föranlett av att kvinnliga elever från och med innevarande budgetår i full utsträckning mottagas även i denna skola. Enligt vad jag inhämtat kan en överflyttning, på sätt statskontoret ifrågasatt, av dylik undervisning från dagskolan (f. d. kvinnliga skolan) till aftonskolan näppeligen genomföras. Med hänsyn till vad från skolstyrelsens sida i ämnet anförts, anser jag mig böra tillstyrka, att anslaget för ändamålet höjes med 1,484 kronor, dock under förutsättning, att Stockholms stad bidrager med lika stort belopp jämte därpå belöpande dyrtidstillägg.

Beträffande den ifrågasatta anslagshöjningen för bestridande av de ökade bränslekostnaderna får jag erinra om vad i detta hänseende förekommit vid 1941 års riksdag (propositionen nr 305, sid. 69 ff., och riksdagens skrivelse nr 483). I anslutning härtill förordar jag, att under en särskild, maximerad anslagspost till bestridande av ökade bränslekostnader anvisas ett belopp av 11,800 kronor och att samtidigt skolans anslag till andra expenser minskas med 800 kronor. Anslagsökningen torde alltså böra uppgå till 11,000 kronor.

Beträffande ersättningarna till lärare för mistad löneinkomst utgår jag från att f. d. överlärarna Roesler och Tägtström enligt förslag, som i annat sammanhang torde framställas av chefen för finansdepartementet, av riksdagen beviljas pension. För lärare, som åsamkats inkomstminskning genom de år 1941 vidtagna jämkningarna i skolans organisation, torde i enlighet med skolöverstyrelsens förslag ersättning icke böra beräknas. På grund härav bör anslagsposten till ifrågavarande ersättningar, nu uppförd med 8,915 kronor, bortfalla.

Departementschefen.

På sätt överstyrelsen föreslagit bör anslagsposten till tillfällig löneförbättring för maskinister m. m. minskas med 120 kronor och posten till dyrtidstillägg ökas med 1,400 kronor.

Anslaget torde alltså bära höjas med $(1,484 + 11,000 - 8,915 - 120 + 1,400 =)$ 4,849 kronor eller i runt tal 5,000 kronor till $(161,000 + 5,000 =)$ 166,000 kronor. Stockholms stads bidrag bör minskas till $(27,574 + 1,484 - 5,944 - 120 =)$ 22,994 kronor, varjämte staden liksom nu bör bidraga till dyrtidstillägg m. m. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till tekniska skolan i Stockholm* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 166,000, därav 22,994 kronor skola utgå under villkor, att Stockholms stad för samma tid för berörda ändamål, under iakttagande av vad i det föregående anförts, bidrager med enahanda belopp, samt med beräknande, att 480 kronor tillskjutas av Sjöstedtska fonden.

[195.] 14. **Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till bergsskolan i Filipstad m. m.** Detta anslag höjdes år 1939 från 24,500 kronor till sitt nuvarande belopp, 25,400 kronor. Dispositionen av anslaget framgår av sid. 556 i statsliggaren. *Järnkontoret* har hemställt om höjning av anslaget med 1,380 kronor till följd av ökade utgifter genom skolans tillbyggnad, ökat elevantal, prisförhöjningar m. m. *Skolöverstyrelsen* har med hänsyn till de på grund av den allmänna prisutvecklingen betydligt ökade kostnaderna för skolans verksamhet tillstyrkt framställningen.

Departement-
schefen.

Framställning om motsvarande anslagshöjning har gjorts även för budgetåren 1940/42 men av statsfinansiella skäl icke bifallits. Jag finner mig icke heller nu kunna tillstyrka en höjning utan hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till bergsskolan i Filipstad m. m.* för budgetåret 1942/43 anvisa ett anslag av kronor 25,400.

[196.] 15. **Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till textilinstitutet i Borås, förslagsanslag.** Anslaget är nu uppfört med 29,400 kronor och disponeras på sätt framgår av statsliggaren, sid. 556 f. Enligt medgivande av riksdagen (skrivelsen 1941: 238) har Kungl. Maj:t den 13 juni 1941 föreskrivit, att ur anslaget till kristillägg må under år 1941 utgå kristillägg till sådana befattningshavare vid institutet, vilka åtnjuta dyrtidstillägg, efter samma grunder, som gälla för befattningshavare i statens tjänst vid icke nyreglerade verk, dock under villkor, att halva kostnaden bestrides av vederbörande kommun eller landsting. *Skolöverstyrelsen* har hemställt,

att anslagsmedlen till dyrtidstillägg vid institutet måtte höjas med 1,100 kronor och att anslaget därför måtte uppföras med 30,500 kronor.

Mot skolöverstyrelsens förslag har jag intet att erinra och hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till textilinstitutet i Borås* för budgetåret 1942/43 anvisa ett förslagsanslag av kronor 30,500.

[197.] 16. **Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till Lennings textilt tekniska institut i Norrköping.** Såsom bidrag till »John Lennings vävskola i Norrköping» har alltsedan budgetåret 1937/38 utgått anslag med 18,000 kronor. *Institutets styrelse* har, med bifogande av förslag till inkomst- och utgiftsstat för institutet, anhållit om anvisande av ett till 27,000 kronor höjt anslag för budgetåret 1942/43. Styrelsen har erinrat om att det nuvarande anslagsbeloppet utgjorde hälften av institutets inkomster under budgetåret 1936/37. Sedan dess hade institutet betydligt utvecklats, varjämte krigsförhållandena medfört avsevärda utgiftsökningar, särskilt för löner, bränsle samt underhåll och reparationer av maskinparken. De totala utgifterna för nästa budgetår beräknades till 59,240 kronor. *Skolöverstyrelsen* har med hänsyn till institutets betydelse för den nu särskilt viktiga textilindustrin tillstyrkt en anslagshöjning men på grund av de statsfinansiella förhållandena ansett höjningen böra begränsas till 5,000 kronor.

Under erinran om att ansökningar om förhöjt statsbidrag av statsfinansiella skäl avvisats såväl år 1940 som år 1941 finner jag mig icke heller i år kunna förorda bifall till framställningen om anslagshöjning utan tillstyrker, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp. Anslaget torde böra erhålla den förändrade beteckning, som ovan angivits. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till Lennings textilt tekniska institut i Norrköping* för budgetåret 1942/43 anvisa ett anslag av kronor 18,000.

[198.] 17. **Utbildande av lärare vid yrkesundervisningen.** Till förevärande ändamål ha för ettvarit av nedannämnda budgetår utgått följande anslag:

1929/32	kronor 25,000
1932/33	» 15,000
1933/36	» —
1936/37	» 10,000
1937/38	» 20,000
1938/40	» 30,000
1940/41	» —
1941/42	» 30,000.

Anslaget utgick till och med budgetåret 1938/39 såsom reservationsanslag men förändrades vid 1939 års lagtima riksdag till obetecknat anslag. Genom beslut den 16 maj 1941 har Kungl. Maj:t bemyndigat skolöverstyrelsen att med anlitande av det för innevarande budgetår anvisade anslaget anordna två pedagogiska utbildningskurser i Stockholm för yrkeslärare, därvid överstyrelsen ålagts att i fråga om urvalet av kursdeltagare från skilda yrken samråda med statens arbetsmarknadskommission. Vidare har medgivits, att överstyrelsen finge utbetala reseersättning och dagtraktamente till kursdeltagare enligt samma grunder som gällde under budgetåret 1939/40 samt åt kursdeltagare, som avser att bli lärare i beredskapskurs, i trängande fall ersättning för mistad arbetsförtjänst med högst 12 kronor för arbetsdag.

Skolöverstyrelsen har hemställt, att för nästa budgetår måtte anvisas anslag med enahanda belopp som för innevarande budgetår. *Statens arbetsmarknadskommission* har icke haft något att erinra däremot.

Departementschefen.

Ifrågavarande utbildningsverksamhet har redan i vanliga fall stor betydelse för yrkesundervisningens effektivitet. Under nuvarande förhållanden ha kurserna givetvis fått än större betydelse än eljest. Jag finner ingen anledning att ifrågasätta någon ändring av anslaget för nästa budgetår. Självfallet bör arbetsmarknadskommissionen även i fortsättningen beredas vederbörligt inflytande på kursverksamheten. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utbildande av lärare vid yrkesundervisningen* för budgetåret 1942/43 anvisa ett anslag av . . . kronor 30,000.

K. Folkbildningsåtgärder i övrigt m. m.

[199.] 1. **Understöd åt folkbiblioteksväsendet, förslagsanslag.** Detta anslag är uppfört med 1,640,000 kronor. *Skolöverstyrelsen* har föreslagit höjning av anslaget med 128,500 kronor, till största delen avseende återgång till de understödsgrunder, som tillämpats före införandet av nu gällande anslagsrestriktioner. *Statskontoret* har i avgivet yttrande avstyrkt anslagshöjningen.

1. Folk-, studiecirkel-, skol-, sjukhus-, truppförbands- och sjömansbibliotek. Denna anslagspost är nu uppförd med förslagsvis 1,492,500 kronor. Alltsedan budgetåret 1940/41 har i besparingssyfte varit föreskrivet (nu kungörelsen 1941:326), att de enligt gällande bestämmelser utgående understöden till folk-, studiecirkel-, skol- och sjukhusbibliotek skola reduceras med 10 procent, dock med undantag för s. k. tilläggsunderstöd nr II (avsett att stimulera till användning av bibliotekspersonal med högre kvalifikationer). Tillika gäller, att statsunderstöd må utgå endast om bibliotek tidigare åtnjutit understöd. Dock kan understöd enligt Kungl. Maj:ts bestämmande utgå även till annat bibliotek, om detta befinnes fylla ett påtagligt behov eller särskilda skäl eljest prövas föreligga. Dessa restriktioner beräknades i 1940 års åttonde huvudtitel medföra en besparing av 140,000 kronor för kalenderår (bibliotekens verksamhetsår). Med giltighet fr. o. m. den 1 januari 1942 har därjämte, dock huvudsakligen såsom en rationaliseringsåtgärd, föreskrivits, att det minimum, vartill studiecirkelbibliotekens lokala utgifter minst skola uppgå för att statsunderstöd skall kunna erhållas, skall utgöra 25 kronor i stället för 10 kronor.

Skolöverstyrelsen har, med hänsyn till den kraftigt stegrade utlåningsfrekvensen vid biblioteken och den därav följande bokförslitningen samt de ökade bokpriserna, hemställt om en återgång i huvudsak till de tidigare understödsgrunderna. Med utgångspunkt härifrån har överstyrelsen beräknat medelsbehovet under denna anslagspost till 1,606,000 kronor, innebärande en ökning med 113,500 kronor.

Då överstyrelsen avgivit sina riksdagspetita för budgetåret 1941/42, hade en stegring av utlåningsfrekvensen redan börjat men ännu ej antagit någon större omfattning. Det hade emellertid snart visat sig, att stegringen blivit betydligt starkare än överstyrelsen kunnat beräkna. I ett senare yttrande (se 1941 års åttonde huvudtitel, sid. 322) hade överstyrelsen också fram-

hållit, att överstyrelsen, därest denna utveckling kunnat tidigare förutses, skulle ansett sig böra allvarligt överväga, om en reduktion av anslagen överhuvud vore försvarlig.

Utlåningsfrekvensen vid biblioteken hade sedan ytterligare stegrats. Till belysande av detta förhållande hade överstyrelsen infordrat vissa specificerade statistiska uppgifter, därvid överstyrelsen utgått från förhållandena vid stadsbiblioteken, som vore lättast att överblicka. Stickprov för de kommunala biblioteken på landsbygden hade givit vid handen, att utvecklingen där gått i samma riktning, om också stegringen utanför de större bebyggelsecentra ännu icke nått samma omfattning som i städer och stadsliknande kommuner. Vad studiecirkel- och skolbiblioteken anginge, hade även där en ökning av lånefrekvensen genom stickprov kunnat konstateras. Av sammanställningen för stadsbiblioteken framginge, att ökningen uppginge för budgetåret 1940/41 i dess helhet till 26,5 procent och för första halvåret 1941 till icke mindre än 30,6 procent. Den största ökningen vore att notera inom gruppen städer med över 50,000 invånare, där stegringen under första halvåret 1941 vore så hög som 42,4 procent och under hela året 34,5 procent.

Även om man icke kunde bortse från, att i vissa fall lokala tillfälligheter varit av betydelse för låneökningen, vore det tydligt, att den konstaterade stegringen till allra största delen berodde på krissituationen och kunde förväntas ha minst samma varaktighet som denna. Klart vore också, att den måste ha en ödesdiger inverkan på bibliotekens ekonomi. Den innebure i första hand en kraftigt ökad förslitning av bokbeståndet med därav följande krav på anskaffning av nya exemplar. Härtill komme, att bokpriserna alltjämt visade en uppåtgående tendens, varjämte den statliga omsättningsskatten ytterligare avsevärt nedsatte bibliotekens köpkraft. Rent siffermässigt innebure enbart fördyringen på grund av omsättningsskatten en försämring för biblioteken av den ekonomiska standarden motsvarande en reduktion av statsunderstödet med 5 à 10 procent. Den starka ökningen av boklånens antal medförde slutligen ett ökat personalbehov. Det vore givet, att en expansion av de mått, det här vore fråga om, icke i längden kunde rymmas inom den tidigare ramen för bibliotekets verksamhet, så framt icke viktiga uppgifter skulle eftersättas.

En fortsatt beskärning av understöden kunde enligt överstyrelsens mening icke genomföras utan allvarligt avbräck för verksamheten i dess helhet. En sådan beskärning skulle vara så mycket olyckligare som bibliotekens från olika håll omvittnade och även från våra grannländer bestyrkta roll som moralisk faktor i närvarande läge mer än eljest påkallade statligt och kommunalt stöd. Bibliotekens betydelse framginge icke minst av det faktum, att det för närvarande funnes närmare 1,5 miljoner inskrivna låntagare vid de svenska folk- och skolbiblioteken.

Överstyrelsen förordade alltså bestämt en återgång till tidigare gällande grunder för statsunderstödens utgående. Endast i fråga om en punkt ansåge sig överstyrelsen icke för närvarande böra förorda en dylik återgång. Bibliotek, som tidigare icke åtnjutit understöd, kunde för närvarande komma i åtnjutande därav endast efter Kungl. Maj:ts bestämmande och endast om de befundes fylla ett påtagligt behov eller särskilda skäl eljest prövades föreligga. Då bestämmelsen medförde en besparing och därjämte vore ägnad att främja en i och för sig önskvärd rationalisering av biblioteksväsendet, ansåge överstyrelsen övervägande skäl tala för dess bibehållande.

Vid beräkning av det anslagsbelopp, som kunde förväntas bli erforderligt, därest i enlighet med överstyrelsens förslag statsunderstöden för budgetåret 1942/43 komme att utgå med fulla belopp, utginge överstyrelsen från de under senaste budgetår (1940/41) anvisade statsunderstöden. Dessa hade för samtliga här ifrågakommande bibliotekstyper uppgått till 1,606,187 kronor 63 öre, avseende i huvudsak kalenderåret 1940, för vars senare hälft föreskrifterna om 10 procents reduktion av statsunderstöden gällde. Vid bifall till överstyrelsens förslag komme understöden för kalenderåret 1942, som belastade budgeten för 1942/43, att på liknande sätt under halva året utgå med tillämpande av nämnda besparingsföreskrifter och under återstoden av året enligt obeskurna grunder, vadan den reella reduktionen i båda fallen komme att utgöra 5 procent. Enligt överstyrelsens beräkningsgrunder skulle följaktligen för budgetåret 1942/43 erfordras samma belopp som tagits i anspråk under budgetåret 1940/41 eller i runt tal 1,606,000 kronor. Ökningen i förhållande till det i innevarande års budget upptagna anslagsbeloppet uppginge till 113,500 kronor.

Överstyrelsen hade vid beräkningen av detta belopp icke tagit någon hänsyn till ovannämnda höjning av minimum för studiecirkelbibliotekens lokala utgifter. Den besparing, som härigenom kunde vinnas, måste bli helt liten; i undantagsfall torde de ändrade bestämmelserna rent av snarare föranleda ökade lokala tillskott till dessa bibliotek. Under sådana omständigheter ansåge överstyrelsen försiktigheten kräva att icke för närvarande räkna med någon härav föranledd minskning av anslagsbehovet.

Statskontoret har erinrat om att ämbetsverket i yttrande över de senaste årens framställningar om anslag till folkbiblioteksväsendet under hänvisning till den kraftiga reduktion av de normalt utgående understöden, som genomförts under budgetåren 1933/35, ifrågasatt, om icke i nuvarande läge liknande besparingsåtgärder kunde anses påkallade. I betraktande av den ytterligare försämring, som inträtt i det statsfinansiella läget under budgetåret 1940/41, måste dylika åtgärder i syfte att nedbringa medelsåtgången under anslaget te sig hart när ofrånkomliga. Med hänsyn emellertid till de hårt pressade ekonomiska förhållanden, under vilka folkbiblioteksrörelsen på grund av stegrad lånefrekvens och ökade omkostnader för närvarande arbetade, ansåge sig statskontoret skäligen icke böra föreslå ytterligare besparingsåtgärder utöver redan föreskrivna. Å andra sidan kunde ämbetsverket icke tillstyrka en återgång till de tidigare statsbidragsgrunderna.

2. Centralbibliotek. För närvarande finnas centralbibliotek inrättade i sammanlagt tolv län, vartill komma landsbibliotek med centralbiblioteksuppgifter i ytterligare två län. Om den plan, som låg till grund för 1929 års riksdagsbeslut angående omorganisation av folkbiblioteksväsendet, i sin helhet följts, skulle centralbiblioteksorganisationen, som innebar upprättandet av ett lands- eller centralbibliotek i varje län, med ingången av år 1941 ha varit genomförd. Av statsfinansiella skäl har utbyggnaden emellertid kommit att ske i långsammare tempo än det beräknade. Senast anvisade 1939 års lagtima riksdag medel för upprättandet av två nya centralbibliotek från ingången av år 1940.

Skolöverstyrelsen har hemställt, att, med hänsyn till den starka ökningen av låneverksamheten och såsom ett led i pågående arbete för åstadkommande av bättre samverkan mellan olika bibliotek, ett nytt centralbibliotek måtte få inrättas, vilket för nästa budgetår skulle medföra en kostnadsökning av 5,000 kronor.

Som nämnts hade en synnerligen kraftig ansvällning av folkbibliotekens låneverksamhet ägt rum, och denna hade i sin tur medfört starkt ökade krav på centralbiblioteken i dessas egenskap av institutioner med uppgift att stödja de lokala biblioteken i respektive län, samtidigt som den ökade läslusten lett till en utökning även av centralbibliotekens direkta låneverksamhet utanför centralbiblioteksstaden. Antalet utsända vandringsbibliotek, som konstant ökats och som under år 1940 uppgått till 1,539 mot 1,088 föregående år, hade under första halvåret 1941 ytterligare ökats med 34 procent i förhållande till motsvarande period 1940, antalet lån i återkomna vandringsbibliotek med närmare 39 procent och antalet lån från centralbibliotek till låntagare bosatta utanför centralbibliotekskommunen med närmare 14 procent.

Av alldeles särskild betydelse vore emellertid den allmänt rådgivande verksamhet, för vilken folkbiblioteksförfattningen använde beteckningen biblioteksteknisk vägledning. På detta område hade under innevarande budgetår på initiativ av överstyrelsens bibliotekskonsulenter påbörjats ett rationaliseringsarbete, som mera än tidigare förutsatte ett utnyttjande av de inom centralbiblioteken vunna erfarenheterna rörande länets biblioteksarbete. Rationaliseringen åsyftade att på frivillighetens väg och under samråd mellan centralbibliotekarien och distriktsstudieledningarna för riksförbunden för biblioteks- och studiecirkelverksamhet undersöka förutsättningarna inom samtliga länets kommuner för en så intim samverkan på biblioteksområdet som möjligt under utnyttjande av centralbibliotekets olika resurser och de organisationsformer, som i varje särskilt fall kunde anses lämpliga med hänsyn till bland annat befolkningsfördelning, avstånd och kommunikationer, tillgång till lokaler o. s. v. Ett fullföljande av detta rationaliseringsarbete måste betecknas som en av svenskt biblioteksväsens mest maktpåliggande uppgifter just nu.

Överstyrelsen funne under sådana omständigheter en fortsatt utbyggnad av centralbiblioteksorganisationen vara synnerligen påkallad. Det förhållandevis obetydliga belopp, som erfordrades för ändamålet, uppvägdes mer än väl av de fördelar, som vunnes. För närvarande ansåge sig överstyrelsen icke böra föreslå mer än ett nytt centralbibliotek, vilket borde träda i verksamhet från och med ingången av år 1943.

Till centralbiblioteken utginge ett understöd av 10,000 kronor per år och bibliotek eller för närvarande sammanlagt 120,000 kronor. Vid bifall till överstyrelsens förslag bleve anslagsbehovet för budgetåret 1942/43 125,000 kronor (tolv bibliotek från budgetårets början om vardera 10,000 kronor och ett bibliotek från den 1 januari 1943 om 5,000 kronor).

Statskontoret har, då förslag om anvisande av medel för ett nytt centralbibliotek avvisats så nyligen som vid 1941 års riksdag, förklarat sig icke kunna tillstyrka överstyrelsens framställning i denna del.

3. Vandringsbiblioteksförråd vid stifts- och landsbiblio-

tek. Under hänvisning till den alltjämt ökade omfattningen av vandringsbiblioteksverksamheten har *skolöverstyrelsen* föreslagit, att ingen ändring göres beträffande denna anslagspost, som nu är upptagen med 6,000 kronor.

4. Resekostnads- och traktamentsersättningar vid inspektion från lands- och centralbibliotek. Denna anslagspost har av besparingsskäl nedsatts för budgetåret 1940/41 från 7,800 kronor till 5,000 kronor och för innevarande budgetår till 4,000 kronor. Ehuru överstyrelsens förslag om ett nytt centralbibliotek skulle erfordrat ett större anslag, har *överstyrelsen* föreslagit, att anslaget för nästkommande budgetår bibehålles vid samma belopp.

5. Förmedlingsanstalter för vandringsbibliotek. *Överstyrelsen* har icke föreslagit någon ändring beträffande denna med 6,000 kronor uppförda post, som utgår till folkbildningsförbundet i Stockholm och som avser vandringsbiblioteksverksamhet för den del av landet, som ej är täckt av lands- eller centralbibliotek.

6. Bibliotekskurser. För bibliotekskurser utgår för innevarande liksom för närmast föregående budgetår icke något anslag. Dessförinnan har ifrågavarande anslag alltsedan år 1920 utgått årligen, med undantag endast för krisåren 1933/35. Till en början utgick anslaget under en lång följd av år med 12,000 kronor, men har sedermera utgått med varierande belopp, för budgetåret 1939/40 med 9,000 kronor.

Skolöverstyrelsen har hemställt, att för nästa budgetår ett belopp av 7,000 kronor måtte anvisas för anordnande av utbildningskurser för folkbibliotekarier. Bibliotekens behov av utbildad arbetskraft omöjliggjorde ett långvarigt inställande av kursverksamheten.

En indragning av ifrågavarande kursverksamhet under ännu ett år vore icke försvarlig. Dessa kurser vore icke fortbildningskurser utan erbjöde den enda yrkesutbildning, som stode till buds för dem, som ägnade sig åt folkbiblioteksarbete. Enligt överstyrelsens bestämda uppfattning drabbade ett fortsatt inställande av dessa kurser bibliotekens verksamhet i en grad, som icke stode i någon proportion till den relativt ringa besparingen. Bibliotekskurserna inginge i själva verket som en nödvändig beståndsdel i den omorganisation på folkbiblioteksområdet, som företagits år 1929.

Det gällde härvid två typer av kurser, dels längre kurser om 5 månader för utbildning av personal för stadsbibliotek och andra större folkbibliotek med biblioteksarbete som huvudsyssla (den s. k. biblioteksskolan), dels kortare kurser för vid de mindre folkbiblioteken samt vid skolbiblioteken anställd personal.

Det syntes överstyrelsen oundgängligt, att den yrkesutbildning, som föresigginge vid den längre kursen om 5 månader, nu återupptoges. Om biblioteksutbildningen för en längre tid avbrötes, bleve följden ofrånkomligen den, att man vid nybesättandet av tjänster ej längre kunde räkna med kompetenta sökande. Redan tidigare hade utbildningen haft svårt att hålla jämna steg med efterfrågan på arbetskraft, beroende på den starka utveckling, i vilken folkbiblioteksväsendet befunno sig. Under nuvarande starkt forcerade verksamhet komme behovet av arbetskraft med all säkerhet att

ytterligare ökas. Redan nu hade ett betydligt större antal personer fullgjort den praktiska bibliotekstjänstgöring, som krävdes för intagande i biblioteksskolan, än det brukliga antalet elever vid skolan. Kostnaderna för en biblioteksskola beräknades liksom tidigare till 4,000 kronor.

Även för de mindre biblioteken vore behovet av utbildad arbetskraft stort, och ett avbrott av kursverksamheten skulle även här innebära allvarliga olägenheter. Det borde vara statsmakterna angeläget att också i fråga om dessa bibliotek genom utbildningskurser i görligaste mån sörja för att de medel, som ställdes till bibliotekens förfogande, komme att utnyttjas på bästa möjliga sätt. Överstyrelsen ansåge sig därvid böra förorda en kurs om två veckor för folkbibliotekarier, under det att en kurs för skolbibliotekarier torde kunna anstå ännu ett år. Vid dessa kurser utginge även viss reseersättning samt dagtraktamente. Om dagtraktamentet bibehölls vid sitt tidigare belopp, 5 kronor, och deltagarantalet begränsades till cirka 25, kunde en sådan kurs anordnas för 3,000 kronor.

Statskontoret har ansett med anordnandet av sistnämnda kurs utan större olägenhet kunna anstå. Däremot ansåge statskontoret den till stöd för återupptagandet av den s. k. biblioteksskolan anförda motiveringen så stark, att ämbetsverket vid ett mindre allvarligt statsfinansiellt läge icke skulle haft något att erinra mot att anslag för ändamålet ånyo bereddes å riksstaten. I nuvarande läge funne sig ämbetsverket emellertid icke kunna tillstyrka, att medel anvisades för sagda kurs.

7. Tillägg till grundkatalog. *Skolöverstyrelsen* har anført, att kostnaden för tilläggets tryckning visserligen ökats, men att det genom olika besparingsåtgärder torde vara möjligt att hålla det erforderliga beloppet inom ramen för nu utgående anslag, 4,000 kronor.

8. Tidskrifter. För närvarande utgå understöd till tre tidskrifter, Biblioteksbladet, Folklig kultur och Studiekamraten. Understödet, som tidigare utgått med 12,000 kronor eller 4,000 kronor till varje tidskrift, reducerades för budgetåret 1940/41 till 9,000 kronor och för innevarande budgetår till 7,500 kronor.

Skolöverstyrelsen har föreslagit, att anslagsposten, huvudsakligen till följd av tidskrifternas ökade omkostnader, måtte höjas till 10,500 kronor.

Samtliga tidskrifter hade hemställt om ökning av understödsbeloppen till 4,000 kronor för varje tidskrift. Överstyrelsen hade vid upprepade tillfällen vitsordat betydelsen av dessa tidskrifter för det folkliga bildningsarbetet. Överstyrelsen ville kraftigt understryka, att denna betydelse snarare ökats till följd av de båda senaste årens skärpta krav. Genom den förhöjning av framställningskostnaderna, som inträtt, och de minskade möjligheter till annonsinkomster, med vilka man måste räkna, skulle ifrågavarande tidskrifters ekonomiska resurser få vidkännas en kraftig beskärning utöver den nedsättning, som statsunderstöden undergått. Överstyrelsen skulle finna detta olyckligt. Med hänsyn till önskvärdheten av största möjliga sparsamhet ansåge sig överstyrelsen emellertid icke kunna förorda ett högre belopp än 10,500 kronor eller 3,500 kronor för varje tidskrift. Överstyrelsen tillade, att tidskriften Folklig kultur torde komma att begära rätt att få höja sitt prenumerationspris.

Statskontoret har ansett sig så mycket mindre kunna förorda bifall till överstyrelsens framställning, som ämbetsverket på grund av det rådande läget i flera fall funnit sig förhindrat tillstyrka höjningar av anslagen till bokinköp och publikationstryck vid statliga högre undervisningsanstalter och vetenskapliga inrättningar.

Sveriges allmänna biblioteksförening har hemställt, att den nuvarande reduktionen av biblioteksunderstöden måtte borttagas och att utbyggandet av centralbiblioteksorganisationen måtte fortsättas. *Svenska folkbibliotekarföreningen* har anhållit, att anslag måtte anvisas för anordnande av den s. k. biblioteksskolan.

Enligt budgetredovisningarna har belastningen på detta förslagsanslag alltsedan 1929 års omorganisation av folkbiblioteksväsendet så gott som varje budgetår — undantag utgöra blott budgetåren 1930/31 och 1935/36 — väsentligt överstigit det anvisade anslagsbeloppet. Merutgiften har varierat mellan lägst omkring 116,000 kronor och högst omkring 311,000 kronor. Under det senast tilländalupna budgetåret har anslaget överskridits med i runt tal 155,000 kronor. Detta förhållande torde bero på att understöden till biblioteken i de flesta fall äro ställda i relation till kommunernas eller andra huvudmäns bidrag, så att när dessa stiga även statsunderstödet ökas. Statsanslagets storlek har givetvis påverkats av anslagsbelastningen och därför successivt ökats sedan förutnämnda omorganisation, dock med undantag för de tre krisbudgetåren 1932/35. Det är också anledning förmoda, att medelsåtgången under detta anslag trots den procentuella reduktion av understöden, som gäller sedan budgetåret 1940/41, kommer att ökas, ehuru ökningen självfallet blir mindre än den skulle blivit vid oförändrade bidragsgrunder. Med hänsyn härtill skulle kunna ifrågasättas, om icke åtgärder borde vidtagas för att hejda den automatiska ökningen av anslaget. Erinras må, att statsmakterna under år 1933 i detta syfte bestämde, att till grund för beräkningen av statsunderstöd ej fick läggas högre Ortsbidrag (lokala utgifter etc.) än för år 1932. En dylik maximering övervägdes även år 1940 (se 1940 års åttonde huvudtitel, punkten 195), därvid konstaterades, att en sådan åtgärd i första hand skulle drabba bokinköpsmedlen. De skäl, som då föranledde till att anordningen ej genomfördes, äga alltså giltighet, och jag vill därför icke heller nu föreslå maximering av statsunderstöden.

Genom den konstaterade automatiska anslagsökningen torde biblioteken i viss mån få sitt ökade medelsbehov tillgodosett. Denna utgiftsstegring torde dock främst hänföra sig till kostnader för löner, bränsle och dylika allmänna omkostnader och endast i mindre grad till bokinköpsmedlen. Den synnerligen kraftiga ökning av utlåningen vid folkbiblioteken, som överstyrelsen påvisat, är en glädjande företeelse och värd all uppmuntran. Den medför emellertid en onormalt stor förslitning av böckerna och ställer även i övrigt ökade krav på bokbeståndet. Med hänsyn härtill och under

Departement-
schefen.

erinran om bokprisernas stegring har överstyrelsen förordat en huvudsaklig återgång till de understödsgrunder, som gällde innan de nuvarande restriktionerna infördes. Kostnadsökningen vid bifall härtill skulle för nästa budgetår komma att uppgå till omkring 75,000 kronor. På de skäl som av skolöverstyrelsen framhållits har jag funnit mig böra tillstyrka en återgång till förut gällande understödsgrunder på sätt överstyrelsen föreslagit. Med anledning av vad jag sålunda förordat beräknar jag anslagsposten till folkbibliotek m. m. till det av överstyrelsen föreslagna beloppet 1,606,000 kronor, vilket innebär en ökning med 113,500 kronor (härav belöper ett belopp av 38,500 kronor på uppräknings med hänsyn till anslagsbelastningen).

Anvisande av medel för upprättande av ett nytt centralbibliotek anser jag mig icke kunna för närvarande förorda. Överstyrelsens förslag, att anslag till biblioteksskurser ånyo måtte anvisas, synes mig starkt motiverat. Den s. k. biblioteksskolan, avsedd för utbildning av personal med biblioteksarbete som huvudsyssla, har enligt vad överstyrelsen framhållit mera karaktär av yrkesutbildning än fortbildning. Då medel för biblioteksskolan icke anvisats sedan budgetåret 1939/40, kan brist på kompetenta sökande till bibliotekariebefattningarna uppkomma, vilket skulle vara särskilt olägligt under nuvarande starka arbetsbelastning för lånebiblioteken. Hänsyn bör också tagas till de många sökande, som fullgjort den för inträde i biblioteksskolan erforderliga praktiska tjänstgöringen. Jag vill därför tillstyrka, att för biblioteksskolan anvisas ett belopp av 4,000 kronor. Däremot kan jag icke nu tillstyrka, att medel anvisas för anordnande av övriga biblioteksskurser. Icke heller anser jag mig kunna förorda ökade understöd åt bibliotekstidskrifterna.

Anslaget bör alltså för nästa budgetår vid bifall till vad jag förordat höjas med $(113,500 + 4,000 =)$ 117,500 kronor till $(1,640,000 + 117,500 =)$ 1,757,500 kronor eller i avrundat tal 1,757,000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd åt folkbiblioteksväsendet* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av . . . kronor 1,757,000.

[200.] 2. **Åtgärder för civil folkberedskap, reservationsanslag.** Genom beslut den 31 maj 1940 bemyndigade Kungl. Maj:t statens informationsstyrelse att inom styrelsen upprätta en fristående sektion för kulturell folkberedskap med huvudsaklig uppgift att under styrelsens ledning vidtaga åtgärder, som kunde anses erforderliga för att under krigstid bidra till att stärka svenska folkets intellektuella och moraliska motståndskraft. För sektionens verksamhet anvisades från styrelsens under tredje huvudtiteln uppförda omkostnadsanslag tillhopa 50.000 kronor. I enlighet härmed verkställdes en planläggning av lämpliga beredskapsåtgärder för hithörande försvarsverksamhet och skapades en organisation, avsedd att träda i funktion

vid krig eller överhängande krigsfara. Till sektionen har knutits ett råd, sammansatt av företrädare för kulturella organisationer, varjämte en lokal organisation i form av läns- och kommunombud, upplysningsnämnder m. m. skapats.

Den sålunda uppbyggda organisationen har ansetts böra i lämplig utsträckning tagas i bruk även under nuvarande förhållanden, främst i syfte att vidmakthålla en god samhällsanda och en aktiv folkberedskap samt att bekämpa de tendenser i motsatt riktning, som kunde befaras komma att göra sig gällande i ett skärpt krisläge.

För att erhålla medel till finansierande av denna verksamhet under budgetåret 1941/42 begärdes i 1941 års åttonde huvudtitel för budgetåret 1941/42 ett anslag av 60,000 kronor. Vidare äskades i propositionen 1941:292 ett anslag av 250,000 kronor på tilläggsstat II för budgetåret 1940/41. Därvid framhölls, att organisationen prövats i praktisk verksamhet och därför kunde mera planmässigt tagas i anspråk för de avsedda uppgifterna. Den av sektionen bedrivna upplysningsverksamheten hade i stort sett försiggått under de former, som tidigare tillämpats på detta område. I nuvarande situation syntes en förbättring och utvidgning av denna verksamhet påkallad. Det vore av vikt, att åtgärder för stärkande av civilbefolkningens moraliska motståndskraft icke hindrades eller försenades på grund av otillräckliga anslagsmedel. Riksdagen (skrivelse nr 423) beviljade de begärda anslagen. Det på tilläggsstat för budgetåret 1940/41 anvisade anslaget disponeras på sätt Kungl. Maj:t för varje särskilt fall efter framställning av informationsstyrelsen bestämmer. Anslaget å 60,000 kronor skall enligt av Kungl. Maj:t den 30 oktober 1941 meddelade bestämmelser användas till avlöningar och omkostnader för sektionen för kulturell folkberedskap.

Statens informationsstyrelse har hemställt, att för nästa budgetår måtte till ifrågavarande ändamål anvisas ett anslag av 310,000 kronor, motsvarande sammanlagda beloppet av de år 1941 för ändamålet beviljade anslagen.

Då det på tilläggsstat för budgetåret 1940/41 anvisade reservationsanslaget av 250,000 kronor icke tagits i anspråk under nämnda budgetår, stode under nu löpande budgetår sammanlagt 310,000 kronor till förfogande för verksamheten. De skäl, som föranlett statsmakterna att ställa betydande belopp till förfogande för att stödja det civila folkberedskapsarbetet, ägde alltså oförminskad giltighet. Man torde böra räkna med att sektionens verksamhet bibehölles vid sin nuvarande omfattning även under budgetåret 1942/43.

Medelsbehovet för den centrala organisationen kunde beräknas efter i stort sett samma grunder som för det innevarande budgetåret.

För ombudsorganisationen uppskattades kostnaderna till 20,000 kronor, därav 16,000 kronor till läns- och ortsombudens resekostnader m. m. samt 4,000 kronor till kostnader för länsombudskonferens i Stockholm.

Av förevarande anslag syntes vidare lämpligen kunna bekostas vissa föreläsningar i krisfrågor. Kostnaderna härför beräknades till 50,000 kronor,

vilket belopp skulle ställas till föreläsningsorganens förfogande efter fördelning av skolöverstyrelsen.

Det under innevarande budgetår bedrivna arbetet för upplysning om svenska värden borde fortsättas. För närvarande byggde verksamheten huvudsakligen på en studiekurs enligt brevetmetoden, kallad »Den svenska livsformen». Kostnaderna för denna kurs uppskattades till i runt tal 115,000 kronor. En verksamhet, likartad med den nuvarande, beräknades draga ungefär samma kostnad.

Jämte de nu nämnda, specificerade arbetsformerna torde krävas en mer eller mindre omfattande upplysningsverksamhet i övrigt genom broschyrer, skrifter, artikeltjänst o. s. v. Arten och omfånget av denna kunde i närvarande stund svårigen bestämmas. De borde bli beroende av den allmänna händelseutvecklingen och de behov av statlig information, denna kunde komma att medföra. Att en ökad upplysningsverksamhet, framför allt bland skolungdomen, skulle bli av behovet påkallad, syntes emellertid sannolikt. Med bibehållande av samma totala kostnadsram, som gällde för den civila folkberedskapsverksamheten under detta budgetår, beräknades för nu ifrågavarande ändamål ett sammanlagt belopp av 65,000 kronor.

Departementschefen.

Då de utrikespolitiska förhållandena alltjämt motivera en förstärkt försvarsberedskap, torde åtgärder för den inre beredskapens vidmakthållande fortfarande vara påkallade. Jag finner därför ingen anledning att göra erinran mot att det av informationsstyrelsen föreslagna anslagsbeloppet anvisas för nästa budgetår. Då en verksamhet av här ifrågavarande slag icke gärna kan bedrivas i former, bestämda långt i förväg, utan måste tillmätas ett relativt stort mått av frihet, torde det liksom nu få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser rörande anslagsmedlens användning.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Åtgärder för civil folkberedskap* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *reservationsanslag* av . . kronor 310,000.

[201.] 3. **Understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar.** Detta anslag sänktes år 1940 av statsfinansiella skäl från 252,000 kronor till 161,000 kronor. Såsom framgår av statsliggaren, sid. 559 f., ingår i anslaget ett belopp av 17,000 kronor till föreläsningsverksamhet inom försvarsväsendet, att av centralrådet för religiös och kulturell verksamhet inom försvarsväsendet fördelas mellan de olika truppförbanden. Då anslag till detta ändamål ej utgick tidigare, utgjorde därför sänkningen av anslagsmedlen till föreläsningsverksamheten i övrigt 108,000 kronor.

På tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisades av 1940 års urtima riksdag ett särskilt anslag av 50,000 kronor till föreläsningar i krisfrågor. Något motsvarande anslag har ej anvisats för innevarande budgetår. I stället har Kungl. Maj:t anbefallt skolöverstyrelsen att tillse, att vid planläggningen av föreläsningsverksamheten plats i tillbörlig omfattning

beredes åt föreläsningar i aktuella krisfrågor samt att i detta hänseende samråda med statens informationsstyrelse, sektionen för kulturell folkberedskap.

Skolöverstyrelsen har, efter samråd med representanter för sektionen för kulturell folkberedskap, hemställt om en anslagshöjning av 50,000 kronor till 211,000 kronor. Höjningen skulle ha till syfte att bereda möjlighet till föreläsningar i krisfrågor även på andra orter än sådana, där lokala, statsunderstödda föreläsningsanstalter funnes.

Antalet lokala föreläsningsanstalter hade avsevärt minskat. Ett stort antal anstalter hade nedlagt verksamheten med utgången av nästföregående budgetår. De hade ansett omöjligt att fortsätta med så ringa statsbidrag som med det sänkta anslaget skulle kunna erhållas. Ett antal föreläsningssammanslagningar, som tidigare haft så få åhörare i medeltal, att de icke kunde anses fylla sitt ändamål, hade fått sina ansökningar om statsbidrag avslagna. Nya föreningar hade icke under budgetåret 1940/41 beviljats bidrag. Under innevarande budgetår komme överstyrelsen att bevilja återupptagna eller nya föreningar bidrag i den omfattning, som kunde möjliggöras genom att andra föreningar nedlade verksamheten, detta särskilt för att å så många platser som möjligt söka åstadkomma föreläsningar i av krisen föranledda aktuella ämnen.

Man torde nog kunna utgå från, att sålunda numera utsöndrats de föreningar, som icke arbetat under sådana förhållanden och på sådant sätt, att de varit i stånd att fylla eu verklig uppgift inom orten. De kvarvarande statsunderstödda föreningarna torde däremot alla kunna utföra ett effektivt arbete inom den fria folkbildningsverksamheten. Det syntes därför överstyrelsen synnerligen angeläget, att dessa föreningar även i fortsättningen kunde erhålla understöd av statsmedel. Redan nu vore de av statsmedel beviljade bidragen synnerligen små i förhållande till föreningarnas övriga inkomster.

Föreläsningssammanslagningens riksorganisation hade i skrivelse till överstyrelsen hemställt, att överstyrelsen ville anhålla om höjning av anslaget till enahanda belopp som utgått för budgetåret 1939/40, eller 252,000 kronor.

Överstyrelsen skulle gärna se, att anslaget åter höjdes till det av organisationen föreslagna beloppet. Under nuvarande förhållanden ansåge sig överstyrelsen emellertid icke kunna framkomma med förslag om en så stor höjning av anslaget. Emellertid ansåge sig överstyrelsen böra hemställa om en höjning av anslaget med enahanda belopp, som under föregående budgetår utgått såsom särskilt anslag till anordnande av föreläsningar i krisfrågor eller 50,000 kronor. Det hade nämligen redan av de nu ingivna planerna för innevarande budgetårs verksamhet visat sig, att föreningarna på ett synnerligen lojalt sätt tillmötesgått det framställda önskemålet om beredande av plats i programmen åt föreläsningar i aktuella krisfrågor. Föreningarna hade därmed visat sig väl skickade att på ytterligare ett sätt främja de statliga intressena. Denna föreläsningssammanslagning kunde emellertid med nuvarande anslag icke bedrivas annat än vid de lokala föreläsningsanstalterna, under det att, då särskilt anslag för dylika föreläsningar utgått, verksamheten kunde bedrivas även å orter, där föreläsningsanstalter icke funnes. Vid sammanträde mellan representanter för skolöverstyrelsen och statens informationsstyrelse, sektionen för kulturell folkberedskap, hade med full

enighet uttalats önskemål om att genom en anslagsökning å nämnda belopp möjlighet skulle beredas för verksamhetens bedrivande även å andra orter. Sådan verksamhet skulle lämpligen kunna bedrivas av centralbyråerna och föreläsningsförbunden, vilka även arbetade såsom föreläsningsanstalter å orter inom respektive organisationers områden, där lokala föreläsningsföreningar icke funnes. Överstyrelsen hade också för avsikt att, därest framställningen om anslagets höjande bifölles, huvudsakligen i mån av behov använda ökningen för angivna ändamål. Representanterna för föreläsningsförbundens riksorganisation och centralbyråerna, vilka närvarit vid nämnda sammanträde, vore fullt ense om nu framlagda förslag.

Föreläsningsförbundens riksorganisation har hemställt om höjning av anslaget under framhållande av att åhörarfrekvensen under budgetåret 1940/41 ökats med omkring 14 procent och att antalet föreläsningsföreningar stigit.

Departement-
schefen.

Någon höjning av ifrågavarande anslag kan jag av statsfinansiella skäl icke för närvarande tillstyrka. Den upplysningsverksamhet, som genom den begärda anslagshöjningen skulle möjliggöras, torde kunna tillgodoses inom ramen för den betydande medelsanvisning, jag under nästföregående punkt förordat till åtgärder för civil folkberedskap. Jag förutsätter, att även under nästa budgetår föreläsningsverksamheten i tillbörlig omfattning inriktas på aktuella krisfrågor. Då jag icke ifrågasätter ändrade villkor för ifrågavarande understöd, hemställer jag alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar*, för budgetåret 1942/43 anvisa ett anslag av kronor 161,000, att i huvudsaklig överensstämmelse med de för budgetåret 1941/42 gällande grunderna och villkoren utgå i enlighet med de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t må äga meddela.

[202.] 4. **Understöd för anordnande av flyttande folkhögskolekurser.** Till detta ändamål ha för ettvar av nedan angivna budgetår anvisats följande belopp:

1928/30	1930/36	1936/37	1937/38	1938/39	1939/40	1940/42
25,000	40,000	45,000	55,000	60,000	70,000	60,000

Bildningsförbundens och folkhögskolekursföreningarnas samarbetskommitté har hos skolöverstyrelsen hemställt, att överstyrelsen måtte förorda en anslagshöjning till 70,000 kronor. Kommittén har därvid anfört bland annat:

Sedan de av informationsstyrelsens folkberedskap för samarbete i folkbildningsarbetet i alla socknar tillsatta upplysningsnämnderna nu hunnit komma igång, hade framställningarna om flyttande folkhögskolekurser betydligt ökat i antal. Man ville nämligen samla allmänheten omkring de allvarliga uppgifter, som tillhörde tidsläget, och en lång erfarenhet sade, att detta bäst skedde vid de flyttande folkhögskolekurserna med deras koncen-

trerade och djupgående program, det omfattande samarbetet i förberedelserna och den entusiasmerande folkhögskolestämning, som karakteriserade dem.

Med hänsyn till krigstidens svårigheter och för att ge föreningarna tillfälle att hålla flera mindre kurser för tillgängliga anslag hade skolöverstyrelsen medgivit, att kurserna finge avkortas från 30 till 20 timmar som minimum. Endast i mycket få fall hade man använt denna möjlighet. Man ville tydligen ej inskränka på gedigenheten, då man nu i alla fall samlade sig till ett krafttag för den andliga beredskapen. Det bleve då av så mycket större betydelse att få anslaget ökat för att kunna lämna hjälp till så många orter som möjligt.

Skolöverstyrelsen, som upplyst, att under innevarande budgetår statsunderstöd söktes med nära 76,000 kronor till 190 kurser samt att understöd kunnat beviljas för 151 kurser, har för sin del tillstyrkt en höjning av anslaget med 5,000 kronor till 65,000 kronor. Denna höjning skulle, utan att inskränka på den tidigare bedrivna verksamheten, kunna anslås till mindre kurser i av den föreliggande situationen uppkomna aktuella spörsmål, därvid givetvis fortsatt samarbete skulle sökas med informationsstyrelsens sektion för kulturell folkberedskap.

Ifrågavarande slag av kursverksamhet vitsordas allmänt såsom ett betydelsefullt led i det fria folkbildningsarbetet. Jag finner för egen del denna verksamhet väl ägnad att i hög grad väcka i synnerhet ungdomens intresse. Särskild uppmuntran förtjäna de framkomna strävandena att genom anordnande av dylik kursverksamhet söka skapa en motvikt mot det mera ytliga nöjesliv, som ofta icke utan skäl klandrats för sitt skadliga inflytande på ungdomen. Det vore därför enligt min mening icke lyckligt, om alltför stor återhållsamhet i fråga om medelsanvisningen skulle verka hämmande på denna verksamhet, och jag har med tanke härpå funnit mig böra i likhet med skolöverstyrelsen tillstyrka en anslagshöjning med 5,000 kronor till 65,000 kronor. Något särskilt villkor för åtnjutande av det förhöjda bidraget torde dock icke böra uppställas.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Understöd för anordnande av flyttande folkhögskolekurser* för budgetåret 1942/43 auvisa ett anslag
av kronor 65,000.

Departementschefen.

[203.] 5. Bidrag till arbetarnas bildningsförbund för organisations- och administrationskostnader. 6. Bidrag till svenska landsbygdens studieförbund för organisations- och administrationskostnader. 7. Bidrag till tjänstemännens bildningsverksamhet för organisations- och administrationskostnader. Dessa tre anslag sänktes av 1940 års lagtima riksdag från respektive 35,000 kronor, 7,000 kronor och 4,000 kronor till respektive 32,000 kronor, 6,000 kronor och 3,500 kronor, med vilka belopp anslagen även för innevarande budgetår utgå.

Organisationerna ha var för sig hemställt om anslagshöjning, *arbetarnas bildningsförbund* och *svenska landsbygdens studieförbund* till samma belopp som utgått före den år 1940 vidtagna nedskärningen, eller 35,000 kronor respektive 7,000 kronor, och *tjänstemännens bildningsverksamhet* till 5,000 kronor.

Arbetarnas bildningsförbund åberopar till stöd för en anslagshöjning sin på olika områden väsentligt ökade verksamhet, vilket medfört ökade utgifter. Förbundets utgifter för organisations- och administrationskostnader hade under budgetåret 1939/40 utgjort i runt tal 139,200 kronor. För nästa budgetår hade utgifterna beräknats till 146,000 kronor. Förbundet ifrågasatte om ej bildningsorganisationerna under kristid hade än större betydelse än under normala tider. *Skolöverstyrelsen* har tillstyrkt bifall till den begärda anslagshöjningen.

Svenska landsbygdens studieförbund har för nästa budgetår beräknat de totala utgifterna för organisations- och administrationsverksamhet till 19,450 kronor. Minskningen av statsunderstödet hade drabbat förbundet synnerligen kännbart, enär förbundet i förhållande till verksamhetens omfattning hade ganska begränsade ekonomiska resurser. *Överstyrelsen* har tillstyrkt en anslagshöjning med 500 kronor till 6,500 kronor.

Bildningsrådet för *tjänstemännens bildningsverksamhet* har för nästa budgetår beräknat totalkostnaderna för organisation och administration till 20,000 kronor och inkomsterna utöver statsbidrag till 15,000 kronor. *Överstyrelsen* har förordat en anslagshöjning med 500 kronor till 4,000 kronor.

Departement-
schefen.

Av statsfinansiella skäl ser jag mig nödsakad att avstyrka de ifrågasatta anslagshöjningarna. Jag förordar, att förevarande tre anslag uppföras med oförändrade belopp och hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1942/43 anvisa
dels såsom *Bidrag till arbetarnas bildningsförbund för organisations- och administrationskostnader* ett anslag
av kronor 32,000;
dels såsom *Bidrag till svenska landsbygdens studieförbund för organisations- och administrationskostnader* ett anslag
av kronor 6,000;
dels och såsom *Bidrag till tjänstemännens bildningsverksamhet för organisations- och administrationskostnader* ett anslag
av kronor 3,500.

[204.] 8. **Bidrag till hemgårdarnas verksamhet.** I skrivelse till Kungl. Maj:t den 4 november 1937 anhöll *riksförbundet Sveriges hemgårdar* om ett statsanslag till hemgårdsrörelsen å 77,500 kronor. I utlåtande över denna framställning erinrade *skolöverstyrelsen* om hemgårdarnas värdefulla sociala verksamhet samt betydelsefulla insatser i det frivilliga folkbildningsarbetet men ansåg det svårt att angiva några normer för ett eventuellt statsbidrag,

då rörelsen ännu icke hade antagit några fasta former. Överstyrelsen ansåg därför lämpligt, att intill dess ytterligare erfarenhet vunnits från detta verksamhetsområde statens understöd tillsköttes av lånemedel. Genom beslut den 4 januari 1939 fann Kungl. Maj:t emellertid framställningen icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

I förnyad ansökning, varöver överstyrelsen den 31 augusti 1939 avgav yttrande, anhöll riksförbundet, att Kungl. Maj:t måtte låta utreda, på vilka villkor statligt understöd kunde givas den svenska hemgårdsrörelsen samt hos 1940 års riksdag hemställa om beviljande av medel härtill. Styrelsen föreslog därvid vissa villkor för statsbidrags utgående samt grunder för bidragets beräkning. Enligt dessa skulle statsbidraget utgå dels med ett grundanslag å 3,000 kronor till varje hemgård, som tillhörde riksförbundet och vars verksamhet pågått minst två år, dels med tilläggsanslag beräknat i relation till studiecirkelverksamhetens omfattning. Det erforderliga anslaget skulle uppgå till cirka 70,000 kronor. Överstyrelsen, som icke fann de beräknade beloppen i och för sig orimliga, ansåg sig dock med hänsyn till att statsbidrag icke tidigare utgått till verksamheten, icke böra tillstyrka anslag av den föreslagna storleken. Överstyrelsen förordade, att grundanslaget bestämdes till 1,000 kronor och att även tilläggsanslaget beräknades lägre än styrelsen föreslagit, samt tillstyrkte ett statsbidrag till verksamheten å 25,500 kronor. Genom beslut den 16 februari 1940 fann Kungl. Maj:t dock framställningen icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

I anledning av en vid 1941 års riksdag väckt motion, II:125, anvisade riksdagen till bidrag till hemgårdarnas verksamhet för budgetåret 1941/42 under åttonde huvudtiteln ett anslag av 5,000 kronor, att av Kungl. Maj:t fördelas till de hemgårdar, som i främsta rummet befunnas vara i behov av ett tillfälligt stöd från statens sida.

I sin skrivelse nr 422 uttalade riksdagen därvid, bland annat, att i den mån hemgårdsverksamheten vore av social karaktär det syntes riksdagen i första hand böra ankomma på kommunerna att i ekonomiskt avseende understödja densamma. Med hänsyn till önskvärdheten av att den genom hemgårdarna bedrivna rörelsen vidmakthölles och vidare utvecklades syntes det likväl kunna ifrågasättas, att även staten i en eller annan form trädde hjälpende emellan. Härvid syntes det riksdagen ligga närmast till hands att lotterimedel toges i anspråk för ändamålet i fråga. Skulle det emellertid av olika anledningar visa sig lämpligt och erforderligt, att hemgårdsrörelsen erhöle ett fastare stöd från statens sida i form av anslag på riksstaten, syntes det böra ankomma på Kungl. Maj:t att efter verkställd utredning, innefattande jämväl grunderna för utgivande av ett dylikt understöd, för riksdagen framlägga förslag i ämnet.

Genom beslut den 21 november 1941 har Kungl. Maj:t fördelat ovan nämnda för budgetåret 1941/42 anvisade anslag sålunda:

till Kvinnornas hemgård, Stockholm	kronor	800
• Hemgården i Norrköping	»	900
• Nordgården, Göteborg	»	800
• Vintergården, Örebro	»	500
• Axel Erdmans studieverksamhet i Ådalen (Kramfors)	»	2,000
		Summa kronor 5,000.

I skrivelse den 8 november 1941 har *styrelsen för ovannämnda riksförbund* anhållit, att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1942 års riksdag att bevilja anslag till riksförbundet, att av förbundet fördelas bland de till detsamma anslutna hemgårdarna enligt grunder, som av Kungl. Maj:t föreskrevs.

Enligt de för riksförbundet Sveriges hemgårdar gällande interimstadgarna har riksförbundet till uppgift att främja sammanhållningen mellan hemgårdarna i Sverige samt tillvarata deras gemensamma intressen. Med hemgård förstås enligt stadgarna ett socialt arbetscentrum, som har till syfte att verka för gemenskap och förståelse mellan människor, tillhörande olika åsiktsriktningar, arbetsområden och livsintressen såväl som olika åldrar, samt att söka befrämja ömsesidigt bistånd i strävandet för fortsatt personlig utveckling. För förverkligandet av detta syfte kan hemgården begagna sig av olika verksamhetsformer; till de oumbärligaste höra anordnande av teoretiska och praktiska kurser, föredrag och fria överläggningar samt sällskaplig samvaro i hemliknande omgivning. Hemgård, som önskar ansluta sig till riksförbundet, har att göra anmälan härom till förbundets styrelse, som äger att pröva, huruvida förutsättningar för anslutning föreligga.

Av de handlingarna i ärendet bifogade årsberättelserna för de olika hemgårdarna framgår, att den av hemgårdarna bedrivna verksamheten är av ganska skiftande art. I allmänhet bedrivs verksamheten dels genom studiecirklar och kurser i olika ämnen, såväl teoretiska som praktiska (t. ex. moderna språk, historia, psykologi, teckning, sång, sömnad, slöjd, matlagning o. s. v.), dels ock genom anordnande av föredrag, samkväm, underhållningar och förströelser, ägnade att verka höjande och stärkande i kulturellt och ideellt avseende. Vissa hemgårdar äro avsedda för såväl barn och ungdom som äldre personer, medan åter andra, de s. k. ungdomsgårdarna, speciellt vända sig till ungdomen. Vid en del hemgårdar finnas särskilda barnkrubbor, barnträdgårdar och lekstugor för mindre barn. För barn i skolåldern finnas eftermiddagshem, där barnen efter slutad skolgång för dagen sysselsättas med läsläsning, slöjd, sömnad, ritning m. m. eller beredas tillfälle till friluftsliv. Av särskild betydelse är den av vissa hemgårdar bedrivna sommarkoloniverksamheten. Scout- och ungdomsklubbar utgöra ävenledes ett viktigt arbetsområde inom hemgårdarna. För arbetslösa anordnas särskilda kurser. I en del fall bedrivs även arbetsförmedling.

I sin skrivelse har riksförbundet anfört i huvudsak följande:

Nästan alla de till riksförbundet anslutna hemgårdarna erhöles kommunalt understöd, några av dem till ganska betydande belopp. Där intet kommunalt understöd utginge, berodde detta på särskilda förhållanden. Så t. ex. vore en hemgård belägen i en fattig kommun med osedvanligt höga

skatter. Även de hemgårdar, vilka ägde kommunalt understöd, nödgades i de flesta fall tigga ihop medel hos enskilda givare och undginge icke att nödgas kämpa med ekonomiska svårigheter. De som utförde arbetet i hemgårdarna vore — där de icke gjorde sitt arbete helt utan ersättning — med säkerhet sämre betalda än personer med motsvarande utbildning inom andra arbetsområden.

Mot tanken att taga upp ett anslag till hemgårdarna på riksstaten syntes med fog kunna invändas, att tiden vore särskilt olämplig för nya statsutgifter. Å andra sidan vore emellertid hemgårdarnas verksamhet just i det nuvarande tidsläget alldeles särskilt behövlig. I hemgårdarna funno de unga en miljö, som kunde ge dem det stöd de behövde i personlighetsutvecklingen. Även de äldre slötes in i en gemenskap, som gjorde det lättare att motstå den psykiska påfrestning, som tidsläget medförde, och hemmen finge hjälp vid barnens fostran. I sin helhet vore hemgårdarnas insats i folklivet av den art, att ekonomiskt stöd åt dem kunde ur statsfinansiell synpunkt jämsställas med de utgifter, som staten ansåge nödigt att i denna tid pålägga sig för stärkande av folkets inre bärkraft.

Beträffande grunderna för beräkning av det ifrågasatta anslaget storlek syntes understöden lämpligen böra uppdelas på ett grundanslag, lika för alla de understödda hemgårdarna, och ett tilläggsanslag i viss proportion till verksamhetens omfattning. Utgående från behovet hade styrelsen ursprungligen satt grundanslaget till 3,000 kronor. Om det emellertid icke skulle finnas möjligt att ge detta belopp, kunde grundanslaget sänkas till den punkt, som ansåges rimlig. Tilläggsanslaget skulle efter styrelsens förslag utgå i förhållande till antalet deltagare i studiecirklar och klubbar, exempelvis med 5 kronor per deltagaretimme, så att om en klubb eller cirkel sammanträdde 2 timmar i veckan under ett arbetsår av exempelvis 30 veckor och i medeltal hade 20 medlemmar närvarande, skulle denna grupps verksamhet berättiga till ett tilläggsanslag av 200 kronor; en hemgård med 10 lika stora grupper med samma aktiva tid skulle erhålla 2,000 kronor i tilläggsanslag. Den senaste statistiken från hemgårdarna visade att efter denna beräkningsgrund sammanlagda beloppet för tilläggsanslagen för närvarande skulle uppgå till 46,600 kronor. Härutöver syntes ett visst belopp, t. ex. 1,000 kronor, böra beräknas för riksförbundets administrationskostnader.

För närvarande påginge en stark nybildning av hemgårdar i Sverige. Givetvis kunde icke namnet hemgård i och för sig berättiga till bidrag från det statsanslag, som kunde komma att beviljas, men å andra sidan mötte det stora svårigheter att ge en juridiskt oantastbar definition av hemgård i den betydelse, som det eventuella statsanslaget skulle avse. Praktiskt torde denna svårighet lättast kunna lösas på sådant sätt, att anslaget i sin helhet överlämnades till riksförbundet och dess styrelse erhöle bemyndigande att efter av Kungl. Maj:t fastställda grunder fördela detsamma bland de hemgårdar som sökt och vunnit anslutning till riksförbundet. Styrelsen skulle sålunda ha tillfälle att pröva den anslagssökandes karaktär av hemgård dels vid anslutningsansökan, dels även vid begäran av understöd från statsanslaget. Styrelsen ansåge, att följande villkor, utöver tillhörandet till riksförbundet, borde fastställas för erhållande av statsbidrag, nämligen: 1) Verksamheten borde ha pågått i minst två år. 2) Hemgården borde förfoga över fasta lokaler, som helt och hållet användes för dess verksamhet. 3) Vid hemgården borde finnas anställd en föreståndare eller föreståndarinna, vilkens lön borde utgå efter av Kungl. Maj:t fastställd lönenorm. Andra villkor kunde utan

tvivel fogas till dessa. Man kunde t. ex. ifrågasätta om det icke borde fordras, att någon eller några medarbetare hade sin bostad inom hemgården. Men slutligen torde det böra tillkomma riksförbundets styrelse att pröva huruvida det företag, för vilket anslag begärdes, leddes på sådant sätt och i sådan anda, att det fullgjorde den samhällstjänst, som vore hemgårdsrörelsens uppgift.

Socialstyrelsen har förklarat sig i princip helt kunna ansluta sig till tanken, att statsbidrag borde utgå till ungdomsgårdar och till hemgårdarnas verksamhet bland ungdomen, men har ansett att frågan härom borde bli föremål för utredning. Socialstyrelsen hade beaktat, att hemgårdar som samlingspunkter i städer eller industrisambällen hade en betydande uppgift att fylla för skapandet av gemensamhetskänsla hos de äldre, för uppmuntran av de ungas studieintresse och för sysselsättning av barn, vilkas mödrar arbetade inom industrin. I en kristid med dess särskilda påfrestningar bleve en sådan social verksamhet särskilt värdefull. Samtidigt måste dock inses, att statens medel icke i ett finansiellt betryckt läge kunde förslå att understödja alla i och för sig goda och socialt nyttiga verksamhetsgrenar. Styrelsen ansåge icke, att den allmänna delen av hemgårdarnas verksamhet vore så oundgängligen nödvändig, att statsbidrag för närvarande utan tvekan kunde tillstyrkas. Däremot syntes den del av hemgårdarnas arbete, som direkt äsyftade tillvaratagande av och stöd åt ungdomens uppbyggande fritidsintressen, synnerligen välförtjänt av uppmuntran i form av statligt understöd. Med kännedom om att brottslighet och asocialitet bland ungdom under de senaste 15 åren vuxit och kommit att omfatta allt lägre åldersgrupper funne socialstyrelsen det angeläget, att samhället på allt sätt stödde de institutioner, som verkade för att bereda ungdomen lämplig sysselsättning. Den vakna och aktiva delen av ungdomen torde med relativ lätthet kunna inordna sig i studiecirklar och idrottsklubbar. Ungdom utan utpräglade intressen, som stode rådvill eller håglös inför valet av fritidssysselsättning, behövde däremot särskild hjälp för att icke börja driva omkring och småningom förfalla till asociala vanor. I den mån kommunernas resurser ej försloge att understödja sådan genom privat initiativ tillkommen ungdomsverksamhet, som här avsåges, torde statsverket böra träda hjälpende emellan med hänsyn till det aktuella och trängande behovet av åtgärder just på detta område. Åtskilliga kommuner torde även vara villiga att utvidga av kommunen själv inrättade ungdomsgårdar, därest utsikt finnes att erhålla något statsbidrag. Styrelsen kunde icke finna det lämpligt, att eventuellt statsbidrag ställdes till förfogande för riksförbundet Sveriges hemgårdar att av detta fördelas bland dess medlemmar. Såsom en följd av beviljande av ett å riksstaten upptaget anslag måste med nödvändighet komma en statlig tillsyn över verksamheten. En sådan tillsyn syntes lämpligen kunna utövas av socialstyrelsen, eventuellt i samråd med skolöverstyrelsen. Styrelsen erinrade om att 1941 års befolkningsutredning hade sin uppmärksamhet riktad bland annat på frågan om övervakning av så kallade barnkrubbor och liknande institutioner. I detta sammanhang torde komma att övervägas, huruvida icke en särskilt sakkunnig inspektris borde för framtiden knytas till socialstyrelsens byrå för fattigvård och barnavård för att ägna sig åt tillsynen av förenämnda institutioner. Tänkbart vore, att inspektrens verksamhet kunde utbyggas att omfatta även ungdomsgårdar. Med nu tillgänglig arbetskraft kunde styrelsen i varje fall icke utöva någon sådan kontroll. Styrelsen ville emellertid i detta sammanhang tillägga, att styrelsen hade för avsikt att inom den närmaste framtiden framställa förslag om anknytning

till socialstyrelsens nyssnämnda byrå av en inspektris för effektivisering av rådgivnings- samt kontrollverksamheten i samhällets barnavård, särskilt med hänsyn till kontrollen över fosterbarnsvården och barnhemmens verksamhet. En dylik barnavårdsinspektris skulle möjligen även kunna biträda med tillsynen över daghem för småbarn ävensom de här ifrågakvarande institutionerna för ungdomsvård.

Riksförsäkringsanstalten har, med hänsyn till den stora betydelse ur samhällslig synpunkt, som den vid hemgårdarna bedrivna verksamheten måste anses ha icke minst i nuvarande tider, tillstyrkt att ett årligt anslag beviljades riksförbundet, att av förbundet fördelas bland de till detsamma anslutna hemgårdar efter de grunder, Kungl. Maj:t kunde finna lämpligt fastställa.

Skolöverstyrelsen har anfört, bland annat, följande: Som överstyrelsen i tidigare yttranden framhållit, funne överstyrelsen det önskvärt, att hemgårdsrörelsen erhöles det stöd som ett regelbundet utgående av statsbidrag skulle erbjuda. I framställningen hade bland annat framhållits, att en stark nybildning av hemgårdar för närvarande påginge. Denna nybildning skulle utan tvivel komma att ytterligare stegras, därest möjlighet funnes att erhålla regelbundet statsbidrag till verksamheten.

Då storleken av det belopp, som skulle komma att erfordras till hemgårdsverksamheten, på grund av att rörelsen med all sannolikhet komme att kraftigt utvecklas, svårligen skulle kunna beräknas på förhand, därest bidrag till de olika hemgårdarna utginge efter vissa bestämda grunder, funne överstyrelsen sig med hänsyn till nuvarande statsfinansiella läge icke kunna tillstyrka statsbidrag enligt de av styrelsen föreslagna riktlinjerna. Då emellertid 1941 års riksdag uttalat sig för ett fortsatt stöd åt hemgårdarna och då flera av dessa för sin verksamhet torde vara i trängande behov av ytterligare ekonomiskt stöd, förordade överstyrelsen en höjning av det anslag, som utginge under budgetåret 1941/42. Överstyrelsen föreslog för sin del, att anslaget höjdes med 5,000 kronor till 10,000 kronor samt att detta belopp efter förslag av överstyrelsen skulle fördelas av Kungl. Maj:t.

Statens informationsstyrelses sektion för kulturell folkberedskap har framhållit, bland annat: Sektionen ansåge den av landets hemgårdar utövade verksamheten vara särskilt behövlig just i det nuvarande tidsläget. Att denna uppfattning allmänt vunnit gehör, särskilt bland inom ungdomsvårdande sammanslutningar verksamma personer, syntes framgå därav, att en stark nybildning av hemgårdar för närvarande påginge i olika delar av landet. Enligt sektionens mening vore den av hemgårdarna utövade verksamheten i hög grad förtjänt av det principiella stöd ett anslag av statsmedel innebure. Beträffande fördelningen av grundanslagen av statsmedel till hemgårdarna funne sektionen den av riksförbundet föreslagna åtgärden, att förbundets styrelse erhöles bemyndigande att fördela anslagen enligt av Kungl. Maj:t fastställda grunder, vara den lämpliga. Dock syntes det sektionen lämpligt att därutöver såsom villkor för anslag av statsmedel angåves, att kommunalt anslag skulle utgå. Ett dylikt krav skulle enligt sektionens mening innebära ökad garanti för att det företag, för vilket anslag av statsmedel avsåges utgå, fullgjorde den samhällstjänst, som vore hemgårdsrörelsens uppgift. Vidare syntes det angeläget, att viss inspektionsskyldighet föreskrevs för statsunderstödda hemgårdar. Denna inspektion syntes böra åvila skolöverstyrelsen.

Vad beträffade frågan om tilläggsanslag utöver grundanslaget till vid hemgård bedriven studiecirkelverksamhet tillstyrkte sektionen att bidrag måtte kunna utgå även till sådan verksamhet. Det vore nämligen allmänt känt, att det ofta vore förenat med svårigheter för studiecirkeldeltagarna att ensamma gälda kostnaderna för läroböcker och lärararvoden. Sektionen ifrågasatte emellertid lämpligheten av den beräkningsgrund, som i framställningen föreslagits, nämligen ett bidrag av statsmedel med 5 kronor per deltagartimme. Enligt vad sektionen hade sig bekant, hade från arbetarnas bildningsförbund den 18 juli 1939 framställning gjorts till skolöverstyrelsen om förslag till Kungl. Maj:t angående bidrag till studiecirkel- och afton-skoleverksamhet, varvid en enklare beräkningsgrund för understödet än den av riksförbundet Sveriges hemgårdar ifrågasatta föreslagits. Sålunda hade bildningsförbundet föreslagit, att understödet måtte utgå efter en viss procent av kostnaden för kvalificerad lärare och till avgift för korrespondenscirkel, där sådan undervisningsform användes samt att statsunderstöd finge utgå även till de utgifter, studiecirkel hade för anskaffandet av för kursen behövliga läro- och grundböcker. Även om det förefölle sektionen, som om de av arbetarnas bildningsförbund föreslagna beräkningsgrunderna vore lämpligare än de av riksförbundet föreslagna, önskade sektionen bringa i åtanke att många hemgårdar torde arbeta med frivilliga lärarkrafter, varför hemgårdscirkelarnas lärarkostnader säkerligen vore förhållandevis låga. Vidkommande slutligen storleken av det anslag, som av statsfinansiella skäl ansåges kunna komma ifråga, saknade sektionen förutsättningar att bedöma denna fråga. Dock ville sektionen erinra därom, att för den händelse de av den anslagssökande organisationen föreslagna grunderna godkändes, d. v. s. 3,000 kronor i grundanslag till varje hemgård och därutöver tilläggsanslag enligt vissa regler, torde detta, med hänsyn till det under senaste tiden starkt ökade antalet hemgårdar, inom kort komma att medföra en betydande automatisk stegring av det sammanlagda utgiftsbeloppet för denna verksamhet. Det torde därför kunna ifrågasättas, huruvida icke en maximering av totalanslaget borde övervägas.

Barnavårdsnämnderna i Stockholm, Göteborg och Malmö ha tillstyrkt framställningen om statsanslag till riksförbundet. Barnavårdsnämnden i Stockholm har därvid emellertid uttalat, att det förefölle tveksamt, huruvida de av riksförbundet ifrågasatta grunderna för statsbidrag vore ändamålsenliga. Barnavårdsnämnden i Göteborg har funnit det av riksförbundet föreslagna villkoret för statsunderstöd, att hemgård skulle förfoga över fasta lokaler, som helt och hållet användes för dess verksamhet, icke vara lämpligt, enär verksamheten på grund av sin natur ej behövde disponera sina lokaler i full utsträckning under hela dagen. Vidare syntes det barnavårdsnämnden mindre lämpligt, att föreståndares eller föreståndarinnas lön utginge efter av Kungl. Maj:t fastställd lönenorm, utan borde i stället vid de ungdoms- och hemgårdar, som erhöle kommunalt bidrag, lönerna fastställas av vederbörande myndighet inom kommunen och sålunda komma i överensstämmelse med lönerna för övriga av kommunen anställda tjänstemän.

Centralförbundet för socialt arbete har funnit det i hög grad önskvärt, att staten gäve det ekonomiska stöd, som hemgårdsrörelsen väl förtjänade. Det syntes dock centralförbundet lämpligast, att fördelningen av anslagna medel uppdroges åt skolöverstyrelsen, som därom borde inhämta yttrande från riksförbundets styrelse.

Den verksamhet, som under de senaste decennierna vuxit upp under namnet hemgårdsrörelsen, har av allt att döma numera nått en sådan omfattning och en sådan stadga, att en mera bestämd värdesättning av dess insatser synes möjlig. De hörda myndigheterna och sammanslutningarna ha samtliga givit sitt erkännande åt hemgårdsrörelsens syfte och verksamhetsformer. Från skilda håll vitsordas de goda resultat, som uppnåtts. Enligt min mening ligger det ur allmän synpunkt värdefullaste hos rörelsen måhända däri, att den, synbarligen med gott resultat, söker väcka ungdomens håg och intresse för sunda och karaktärsdanande fritidssysselsättningar, bland annat genom en omfattande studiecirkelverksamhet. Härvid synes rörelsen arbeta efter delvis samma linjer som övriga folkbildningsorganisationer. Härutöver är för rörelsen karakteristiskt, att dess verksamhet förutsätter tillvaron av egna lokaler, avsedda bland annat till samlingsplatser för kurser, föredrag och annan samvaro i hemliknande miljö. Särskilt avseende synes mig böra fästas vid vad socialstyrelsen anfört om angelägenheten av att genom statligt understöd uppmuntra den del av hemgårdarnas verksamhet, som direkt åsyftar tillvaratagande av och stöd åt ungdomens uppbyggande fritidsintressen. Framhållas bör även rörelsens särskilda betydelse i nuvarande tidsläge såsom ett medel för vidmakthållande av landets inre motståndskraft.

Av det anförda torde framgå, att det får anses såsom ett allmänt intresse, att hemgårdsrörelsen genom statsmakternas stöd erhåller större möjligheter att fullfölja och vidga sin gagnande verksamhet. Jag är därför för egen del beredd att tillstyrka, att ett statsanslag för ändamålet uppföres på riksstaten. Med hänsyn till att hemgårdsrörelsens tyngdpunkt synes ligga i dess verksamhet inom det s. k. fria folkbildningsarbetet, har jag efter samråd med chefen för socialdepartementet kommit till den uppfattningen, att anslaget bör uppföras under åttonde huvudtiteln.

Invändningar ha från flera håll riktats mot förslaget att anvisa statsmedel till verksamheten efter vissa i förväg bestämda normer. Icke heller jag kan biträda detta förslag, vilket torde förutsätta, att ett förslagsanslag skulle anvisas för ändamålet. Det synes av flera skäl vara att föredraga, att ett maximerat anslag anvisas, att fördelas av Kungl. Maj:t på förslag av skolöverstyrelsen, som därvid bör inhämta yttrande i ämnet från riksförbundet Sveriges hemgårdar. Jag förordar, att för nästa budgetår för ifrågavarande ändamål anvisas ett anslag av 30,000 kronor. Vid anslagets fördelning torde särskilt avseende böra fästas vid i vilken utsträckning de särskilda hemgårdarna inrikta sig på ungdomsvårdande verksamhet av den art, jag i det föregående åsyftat. Hemgård, som kommer i åtnjutande av statsbidrag, bör stå under tillsyn av skolöverstyrelsen, men i övrigt synas några särskilda villkor icke böra uppställas för statsbidrag utöver de sedvanliga kraven på avgivande av årliga redogörelser för verksamheten och dylikt. Det torde få förutsättas att vederbörande kommuner liksom hittills

skola visa sitt intresse för verksamheten genom understöd åt densamma; att uppställa detta såsom villkor för statsbidrag synes icke erforderligt.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till hemgårdarnas verksamhet* för budgetåret 1942/43 anvisa ett anslag av kronor 30,000.

[205.] 9. **Bidrag till undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande.** Till detta ändamål ha för nedan-nämnda budgetår utgått anslag med följande belopp:

1931/32	kronor 410,500
1932/33	» 338,000
1933/34	» 281,000
1934/35	» 284,000
1935/36	» 301,200
1936/37	» 319,000
1937/38	» 333,500
1938/39	» 383,500
1939/40	» 378,300
1940/41	» 239,800
1941/42	» 229,800.

Det för innevarande budgetår anvisade anslaget disponeras på sätt fram-går av sid. 561 ff. i statsliggaren.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår ha *vederbörande nykterhetsorga-nisationer* hemställt om anslagshöjningar om sammanlagt 94,828 kronor. *Skolöverstyrelsens konsulent för nykterhetsundervisningen* har tillstyrkt höjningar om tillhopa 67,300 kronor medan *överstyrelsen* för egen del förordat en an-slagshöjning av sammanlagt 41,300 kronor.

Anordnande av en allmän utbildningskurs i alkoholfrågan för studie- och ungdomsledare m. fl. Härför anvisades under budget-året 1939/40 ett belopp av 11,000 kronor, medan anslagsposten av spar-samhetsskäl icke uppförts för budgetåren 1940/42. *Konsumenten* har fram-hållit, att nykterhetsorganisationerna vore av stor betydelse för den inre frontens, civilbefolkningens, motståndskraft. Ungdomsbrottsligheten syntes även vara i stigande och i mycket stor utsträckning hade spriten därvid spelat en framträdande roll. Vidare hade många människor ännu ej insett, att även små alkoholkvantiteter kunde medföra risker. På detta område ut-förde organisationerna alltjämt ett värdefullt upplysningsarbete. Konsulen-ten tillstyrkte därför, att medel ånyo anvisades för här ifrågavarande kurs. *Överstyrelsen* har av statsfinansiella skäl icke ansett sig kunna förorda denna framställning. *Nykterhetskursernas fortbildningsring*, som utgör en samman-slutning av deltagare i de allmänna utbildningskurserna i alkoholfrågan för studie- och ungdomsledare, har hemställt, att denna kursform, som haft stort värde och hållits på en synnerligen hög nivå, måtte återupptagas så snart förhållandena medgäve.

Föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande m. m. För detta ändamål har för budgetåret 1939/40 anvisats 140,000 kronor och för innevarande budgetår 50,000 kronor. *Konsulenten* har tillstyrkt bifall till centralförbundets för nykterhetsundervisning anhållan om en höjning av dessa anslagsmedel till 100,000 kronor. *Överstyrelsen* har tillstyrkt en höjning till 90,000 kronor under framhållande, att betydande svårighet uppkommit för samtliga nykterhetsorganisationer att bedriva en tillräckligt omfattande upplysnings- och instruktionsverksamhet. Överstyrelsen ville vidare erinra om betydelsen av de genom centralförbundet anordnade upplysningskurserna för allmänheten och instruktionskurserna för lärarna, samt om önskvärdheten av fortsatt upplysningsverksamhet anordnad i samarbete med nykterhetsnämnderna. Särskild vikt syntes under de närmaste åren böra ägnas åt frågan om alkohol och trafiksäkerhet i anslutning till den nya lagstiftning på detta område, som trätt i kraft den 1 juli 1941. Av stor betydelse vore även, att upplysningsverksamheten vid de militära förläggningarna kunde fortgå i en önskvärd omfattning. *Styrelsen för nykterhetsnämndernas riksförbund* har framhållit önskvärdheten av en höjning av ifrågavarande anslagsmedel, likaså *centralförbundet för nykterhetsundervisning*.

Till främjande av Sveriges godtemplares ungdomsförbunds verksamhet har för innevarande budgetår anvisats 1,400 kronor mot 2,000 kronor för budgetåret 1939/40. Till främjande av nationaltemplarordens studie- och ungdomsverksamhet utgår för närvarande 7,700 kronor mot 11,500 kronor före den år 1940 vidtagna anslagsminskningen. *Konsulenten för nykterhetsundervisningen* har tillstyrkt höjning av dessa två poster med respektive 600 kronor och 1,500 kronor. Ändamålet med ifrågavarande medel vore att möjliggöra en verksamhet bland en äldre åldersgrupp ungdomar, som i vanliga fall mycket litet komme i kontakt med nykterhetsfrågan. Ungdomar, som nyligen lämnat skolan eller ungdomslogerna, vore vanligen för unga för att trivas i de äldres nykterhetssammanslutningar. För att den nykterhetssupplysning, som lämnades i skolan eller ungdomslogen, ej skulle glömmas bort utan verkligen leda till resultat, vore det naturligtvis av stor vikt, att ungdomarna ej lämnades ur sikte utan att det funnes organisationer, som kunde taga hand om dem. Nykterhetsarbetet bland barn och ungdom vore säkerligen det arbete, som lämnade det bästa resultatet. Det nykterhetsarbete, som framför allt toge sikte på ungdomens fostran, torde därför också vara särskilt förtjänt av statsmakternas bistånd. *Skolöverstyrelsen* har, under åberopande av vad konsulenten anför, tillstyrkt en höjning av ifrågavarande två anslagsposter med 600 kronor respektive 1,000 kronor.

Svenska tullpersonalens helnykterhetsförbund, som innevarande år åtnjuter 300 kronor i statsbidrag, har icke begärt något anslag för budgetåret 1942/43.

Nykterhetsföreningen *Vita bandet* har inkommit med en sammanfattning av vissa vid dess senaste årskongress gjorda uttalanden rörande önskvärdheten av att främja upplysningsarbetet i alkoholfrågan, bland annat genom höjning av de till föreläsnings- och instruktionsverksamhet avsedda anslagsmedlen.

Departement-
mentschefen.

De statsfinansiella skäl, som föranlett statsmakterna att för budgetåren 1940/42 anvisa väsentligt lägre anslag än de närmast föregående budgetåren till undervisnings- och upplysningsverksamhet för nykterhetens främjande, kvarstå alltjämt. Med allt erkännande av den gagnande verksamhet, som med stöd av detta anslag utövas, ser jag mig därför icke i stånd att tillstyrka en mera väsentlig höjning av anslaget. Då jag emellertid delar den av 1941 års riksdag framförda åsikten (riksdagens skrivelse 1941:8, punkten 193), att nykterhetsorganisationerna i största möjliga grad borde inrikta sin verksamhet på åtgärder för nykterhetens främjande bland ungdomen, finner jag mig böra dels i likhet med konsumenten för nykterhetsundervisningen förorda, att ett belopp av 11,000 kronor åter anslås för anordnande av en allmän utbildningskurs i alkoholfrågan för studie- och ungdomsledare m. fl., dels tillstyrka bifall till skolöverstyrelsens förslag om höjning med sammanlagt 1,600 kronor av de belopp, som för närvarande utgå till främjande av Sveriges godtemplares och nationaltemplarordens ungdomsverksamhet. Förevarande anslag bör sålunda — med hänsyn jämväl till att en anslagspost å 300 kronor bortfaller — höjas med (11,000 + 1,600 — 300 =) 12,300 kronor till (229,800 + 12,300 =) 242,100 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande* för budgetåret 1942/43 anvisa ett anslag av kronor 242,100.

[206.] 10. **Folkliga musikskolan i Arvika: Understöd.** 11. **Folkliga musikskolan i Arvika: Stipendier.** Dessa anslag utgå för innevarande budgetår med 12,000 kronor respektive 1,500 kronor mot 15,000 kronor respektive 2,000 kronor för budgetåret 1939/40 och 13,000 kronor respektive 2,000 kronor för budgetåret 1940/41. *Skolöverstyrelsen* har på framställning av musikskolans styrelse hemställt, att anslagen för nästa budgetår måtte uppföras med oförändrade belopp.

Departement-
mentschefen.

Någon ytterligare anslagsminskning torde icke nu böra ifrågasättas, och jag hemställer därför i enlighet med skolöverstyrelsens förslag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1942/43 anvisa
dels till *Folkliga musikskolan i Arvika: Understöd* ett
anslag av kronor 12,000;
dels ock till *Folkliga musikskolan i Arvika: Stipendier* ett
anslag av kronor 1,500.

[207.] 12. **Statens studielån: Nämnden för statens studielån.** 13. **Statens studielån: Ersättning till postverket för dess bestyr med statens studielån, förslagsanslag.** I fråga om dessa anslag, vilka sedan budgetåret 1940/41 äro uppförda med 6,500 kronor respektive 3,200 kronor, ifrågasätter jag icke annan förändring än att anslaget till ersättning åt postverket med hänsyn till den från och med innevarande budgetår ökade låneverksamheten vid folk- och småskoleseminarierna torde böra höjas med 800 kronor till 4,000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1942/43 anvisa

dels till *Statens studielån: Nämnden för statens studielån*
ett anslag av kronor 6,500;

dels ock till *Statens studielån: Ersättning till postverket för
dess bestyr med statens studielån ett förslagsanslag*

av kronor 4,000.

[208.] 14. **Statens biografbyrå: Avlöningar, förslagsanslag.** 15. **Statens biografbyrå: Omkostnader, förslagsanslag.** Dessa båda anslag äro uppförda med 67,700 kronor respektive 4,800 kronor och disponeras på sätt framgår av statsliggaren, sid. 564 f. *Chefen för biografbyrån* har beträffande avlöningsanslaget för nästa budgetår föreslagit höjning av anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän med 750 kronor till 35,550 kronor samt sänkning av anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, med 3,100 kronor till 21,300 kronor och av anslagsposten till rörligt tillägg med 100 kronor till 5,500 kronor. Højningen av anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän betingas av, att chefen för biografbyrån i enlighet med tjänsteförteckningssakkunnigas förslag förutsatt, att den maskinist, som vore placerad i lönegraden A 8, och den maskinist, tillika vaktmästare, som vore placerad i lönegraden A 7, skulle uppföras i lönegraderna A 10 respektive A 8, båda under benämningen maskinister. Sänkningen av anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, föranledes av, att arvodet för en av granskningsmännen i samband med ombyte av befattningshavare sänkts från 11,200 kronor till 8,100 kronor. Omkostnadsanslaget har med hänsyn till ökade omkostnader på grund av prisstegring föreslagits höjt med 200 kronor till 5,000 kronor.

Vad beträffar avlöningsanslaget föranleder den av chefen för finansdepartementet i annat sammanhang föreslagna tjänsteförteckningsrevisionen ovan nämnda förändringar i tjänsteförteckningen för biografbyrån. Anslaget torde dock icke böra uppräknas till följd härav, och jag beräknar därför anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän till oförändrat belopp, 34,800 kronor. I enlighet med chefens för biografbyrån förslag torde anslags-

Departementschefen.

posten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, böra minskas med 3,100 kronor. De två granskningsmannaarvodena, 11,200 och 8,100 kronor, torde med hänsyn till levnadskostnadernas stegring böra höjas med respektive 600 och 400 kronor. Arvodesposten bör därför minskas med allenast 2,100 kronor till 22,300 kronor. Anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal bör upptagas med oförändrat belopp, 2,900 kronor, medan anslagsposten till rörligt tillägg bör sänkas med 100 kronor till 5,500 kronor. Avlöningsanslagets slutsumma blir alltså (34,800 + + 22,300 + 2,900 + 5,500 =) 65,500 kronor, vilket innebär en anslagsminskning med 2,200 kronor.

Omkostnadsanslaget torde för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp, 4,800 kronor.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- dels* bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga av mig angivna ändringar i personalförteckningen för statens biografbyrå, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1942/43;
dels godkänna följande avlöningsstat för statens biografbyrå, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1942/43:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 34,800
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 22,300
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 2,900
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 5,500
Summa kronor 65,500;	

dels till Statens biografbyrå: Avlöningar för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 65,500;

dels ock till Statens biografbyrå: Omkostnader för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av . . . kronor 4,800.

L. Gymnastiska centralinstitutet.

[209.] 1. Gymnastiska centralinstitutet: *Avlöningar, förslagsanslag.*

Anslaget är uppfört med 177,300 kronor samt disponeras enligt personalförteckning och avlöningsstat, vilka med tillhörande bestämmelser finnas införda på sid. 566 f. i statsliggaren. *Direktionen över institutet* har för nästa budgetår föreslagit en höjning av anslaget med 1,100 kronor. Härav belöper ett belopp av 700 kronor på anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän och avser löneklassuppflyttning, medan återstoden, 400 kronor, hänför sig till rörligt tillägg.

Såsom framgår av 1941 års åttonde huvudtitel (sid. 338) understego utgifterna under detta anslag under budgetåret 1939/40 ganska väsentligt anslagsbeloppet, vilket antogs bero på att flera av institutets lärare fullgjort officerstjänstgöring. En liknande besparing har enligt budgetredovisningen uppkommit även under budgetåret 1940/41. Det synes emellertid riktigast, att anslagsberäkningen liksom föregående år sker på grundval av normala belastningsförhållanden.

Departement-
schefen.

I anslutning till den av chefen för finansdepartementet tidigare denna dag föreslagna tjänsteförteckningsrevisionen böra följande ändringar vidtagas i tjänsteförteckningen för gymnastiska centralinstitutet, nämligen *att* de två lärarinnebefattningarna i lönegraden A 21 uppflyttas till lönegraden A 24, *att* befattningen som kansliskrivare, tillika registrator, i lönegraden A 11 nedflyttas till befattning som kontorist i lönegraden A 9, *samt att* tjänsten som expeditivsvakt, tillika eldare, i lönegraden A 5 förändras till extra ordinarie tjänst som värmeledningsskötare, tillika reparatör, av 2:a klass i lönegraden Eo 7. Innehavarna av nämnda kansliskrivare och expeditivsvaktsbefattningar böra fördenskuil uppföras på övergångsstat, varjämte i personalförteckningen bör anmärkas, att kontoristbefattningen skall hållas obesatt, så länge den till övergångsstat förda kansliskrivaren kvarstår i tjänsten. Då kostnaden för avlöning åt värmeledningsskötaren-reparatören bör bestridas från icke-ordinarieposten, bör posten till avlöningar till ordinarie tjänstemän — med iakttagande även av vad direktionen anført rörande

löneklassuppflyttning — minskas med 2,900 kronor till 77,400 kronor. Arvodet och tilläggsarvodet åt föreståndaren, nu tillhopa 7,600 kronor, böra liksom andra dylika arvoden med hänsyn till förutnämnda arvodesreglering höjas med sammanlagt 400 kronor. Tillika bör vart och ett av de fyra arvodena å 9,500 kronor åt lärare i gymnastik m. m. undergå förhöjning med 500 kronor till 10,000 kronor. För avrundning torde delposten till vikariatsersättningar böra uppräknas med 50 kronor. Arvodesposten bör således ökas med $(400 + 4 \times 500 + 50 =)$ 2,450 kronor till 85,100 kronor. Posten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal bör höjas med avlöningen åt nyssnämnde värmeledningsskötare, omkring 3,550 kronor, till 6,300 kronor. Slutligen bör posten till rörligt tillägg på sätt direktionen föreslagit uppräknas med 400 kronor till 12,000 kronor. Anslagets slutsumma blir vid bifall till vad jag sålunda föreslagit 180,800 kronor, vilket innebär en höjning med 3,500 kronor.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga av mig angivna ändringar i personalförteckningen för gymnastiska centralinstitutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1942/43;

dels godkänna följande avlöningsstat för gymnastiska centralinstitutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1942/43:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	77,400
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	»	85,100
3. Avlöning till övrig icke-ordinarie personal	»	6,300
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	12,000

Summa kronor 180,800;

dels ock till Gymnastiska centralinstitutet: Avlöningar för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag*

av kronor 180,800.

[210.] 2. **Gymnastiska centralinstitutet: Omkostnader, förslagsanslag.** 3. **Gymnastiska centralinstitutet: Materiel, böcker m. m., reservationsanslag.** Institutets omkostnadsstat, införd på sid. 567 i statsliggaren, upptager utgifter å 19,100 kronor och inkomster (lokalhyror m. m.) å 13,000 kronor, varför anslaget uppförts med 6,100 kronor. Materielanslaget sänktes

för budgetåret 1940/41 av besparingsskäl från 7,400 kronor till 5,300 kronor samt nedsattes för innevarande budgetår på grund av förefintlig reservation med 1,000 kronor till 4,300 kronor. *Direktionen över institutet* har hemställt, att den i omkostnadsanslaget ingående delposten å 11,300 kronor till bränsle, lyse och vatten måtte med hänsyn till bränsleprisernas stegring höjas med 11,700 kronor till 23,000 kronor samt att materielanslaget måtte höjas med 1,000 kronor till samma belopp som utgått för budgetåret 1940/41, d. v. s. 5,300 kronor.

Till följd av bränslekostnadernas ökning torde delposten till utgifter för bränsle, lyse och vatten på sätt direktionen föreslagit böra höjas med 11,700 kronor till 23,000 kronor. Enligt vad jag under hand inhämtat, har direktionen med anledning av de höjda bränslekostnaderna vidtagit åtgärder i syfte att kompensera denna utgiftsstegring genom ökade inkomster av lokalhyror m. m. Med hänsyn härtill torde kunna beräknas en höjning av dessa inkomster med 2,000 kronor till 15,000 kronor. I övrigt ifrågasätter jag icke någon ändring beträffande omkostnadsanslaget, vilket alltså för nästa budgetår bör uppföras med $(6,100 + 11,700 - 2,000 =)$ 15,800 kronor.

Departementschefen.

Enligt budgetredovisningen förelåg på materielanslaget vid utgången av budgetåret 1940/41 en reservation av omkring 23,300 kronor. Häri ingår ett ännu icke ianspråktaget engångsanslag av 16,000 kronor för utrustning av fysiologiska laboratoriet (se 1938 års åttonde huvudtitel, punkten 214), medan återstoden utgöres av besparingar på de löpande anslagsmedlen för materiel o. dyl. Med hänsyn till förefintligheten av denna reservation finner jag mig icke kunna tillstyrka en höjning av materielanslaget och föreslår således, att detta anslag uppföres med oförändrat belopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1942/43 anvisa

dels till *Gymnastiska centralinstitutet*: *Omkostnader ett förslagsanslag* av kronor 15,800;

dels ock till *Gymnastiska centralinstitutet*: *Materiel, böcker m. m. ett reservationsanslag* av kronor 4,300.

[211]. 4. **Gymnastiska centralinstitutet: Stipendier.** 5. **Gymnastiska centralinstitutet: Särskild undervisning i idrott och gymnastik m. m.** Stipendieanslaget är uppfört med 3,000 kronor. Anslaget till särskild undervisning, vilket användes till vinterutbildning (resor till fjällen), simundervisning och annan specialundervisning, sänktes år 1940 med 1,000 kronor och nedsattes år 1941 likaledes med 1,000 kronor till det nuvarande anslagsbeloppet, 3,500 kronor. *Institutets direktion* har icke ifrågasatt någon ändring i stipendieanslaget men hemställt om höjning av anslaget till särskild undervisning med 1,000 kronor, då detta för undervisningen nödvändiga anslag visat sig otillräckligt och elevantalet ökats.

Departementschefen.

Stipendieanslaget torde böra uppföras med oförändrat belopp. Någon höjning av anslaget till särskild undervisning i idrott och gymnastik m. m. anser jag mig icke kunna nu tillstyrka. Även detta anslag torde böra utgå oförändrat. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1942/43 anvisa

dels till Gymnastiska centralinstitutet: Stipendier ett anslag av kronor 3,000;

dels ock till Gymnastiska centralinstitutet: Särskild undervisning i idrott och gymnastik m. m. ett anslag av kronor 3,500.

M. Understöd åt vetenskap, vitterhet och konst m. m.

[212.] 1. **Understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker, reservationsanslag.** Till detta ändamål ha under följande budgetår anvisats nedan angivna belopp:

1923/24	1924/30	1930/37	1937/40	1940/41	1941/42
175,000	165,000	170,000	190,000	155,000	125,000.

Anmärkas må, att år 1932 vissa tidigare från särskilda anslag under huvudtiteln utgående understöd om tillhoppa 30,350 kronor sammanfördes med detta anslag, vilket medförde, att de för ändamålet tidigare utgående anslagsmedlen minskades från omkring 200,000 kronor till 170,000 kronor.

Anslagsminskningen sedan budgetåret 1939/40 uppgår till icke mindre än 65,000 kronor, motsvarande omkring 34 procent.

De tillgängliga anslagsmedlen ha under budgetåren 1939/42 fördelats sålunda:

	Tidskrifter, kronor	Lärda verk m. m. kronor	Summa kronor
1939/40	136,850	60,600	197,450
1940/41	105,475	48,650	154,125
1941/42	97,450	34,900	132,350.

Att medelsanvisningen för budgetåren 1939/40 och 1941/42 överstigit de för ifrågavarande budgetår anvisade anslagsmedlen sammanhänger med att för nämnda budgetår tillgängliga reservationer tagits i anspråk. Budgetredovisningen för budgetåret 1940/41 utvisar en reservation av i runt tal 47,900 kronor. Denna reservation är dock väsentligen skenbar och sammanhänger med utbetalningssättet för de beviljade anslagsmedlen; i själva verket ha för innevarande budgetår å anslaget tillgängliga medel praktiskt taget helt tagits i anspråk.

Anslagsminskningen har i stort sett genomförts så, att tidskrifterna över lag fått vidkännas en med omkring 30 procent minskad medelstilldelning, medan de för lärda verk m. m. tillgängliga anslagsmedlen undergått en relativt kraftigare beskärning, eller med omkring 42 procent. Skulle anslaget för innevarande budgetår bibehållas oförändrat, bleve anslagsminsk-

ningen än större, eftersom någon reservation då icke kommer att stå till förfogande. Då därtill även kommer, att tryckningskostnaderna sedan december 1939 stigit med i genomsnitt 15 à 16 procent, har situationen givetvis för de publikationer, vilka äro beroende av statsunderstöd, blivit i hög grad bekymmersam. I själva verket torde läget för åtskilliga av ifrågasvarande publikationer ha blivit ohållbart. Måhända har knappheten på medel till understöd för utgivande av lärda verk gjort sig mest kännbar. För detta ändamål har de senaste budgetåren pläгат inkomma ansökningar om understöd med tillhopa omkring 100,000 kronor årligen; flertalet ansökningar ha varit av natur, att det varit önskvärt, att de kunnat bifallas. Jag vill i detta sammanhang endast erinra om sådana publikationer som Svenska folkskolans historia och Svenskt biografiskt lexikon.

Jag betonade i fjol vid min anmälan av motsvarande anslagsfråga, att de publikationer, som understödjas ur detta anslag, förmedla kontakten mellan de institutioner och forskare, som på skilda vetenskapliga områden äro verksamma i vårt land och i utlandet, och mellan dessa och de yrkesutövare — läkare och andra — vilka för sin yrkesutövning måste äga kännedom om forskningsarbetets framsteg. Detta anslag är därför av stort värde för vår tids mångskiftande och rikt förgrenade vetenskapliga verksamhet. Staten har det allra största intresse av att bereda dessa publikationer ett icke för snävt tillmätt understöd, så mycket mer som de flesta av dem äro till väsentlig del beroende av sådant understöd.

Med hänsyn till vad sålunda anförts anser jag mig icke kunna underlåta att nu förorda en anslagshöjning. Ehuru en återgång åtminstone till det för budgetåret 1940/41 beviljade anslaget varit önskvärt, finner jag mig dock icke böra förorda en höjning med mera än 25,000 kronor till 150,000 kronor.

Jag har övervägt, huruvida icke åt en särskild sakkunnig borde uppdragas att undersöka de statsunderstödda tidskrifternas ekonomiska ställning och förutsättningarna för att göra dem mera ekonomiskt bärkraftiga, eventuellt genom en sammanslagning av vissa närbesläktade publikationer, och sålunda mindre beroende av statsunderstöd. Jag är icke nu beredd att taga slutlig ställning till detta spörsmål; skulle det emellertid vid fortsatt övervägande av frågan befinnas lämpligt, att en dylik utredning kommer till stånd, torde erforderliga kostnader härför få bestridas från förevarande anslag, för vilket ändamål ett lämpligt avvägt belopp torde böra reserveras.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 150,000.

[213.] 2. **Understöd åt inhemska skönlitterära författare av utmärkt förtjänst.** Från och med år 1908 ha till detta ändamål utgått särskilda, av riksdagen beviljade anslagsmedel, vilka av Kungl. Maj:t fördelats

mellan därav förtjänta vitterhetsidkare dels såsom fasta, dels i form av för viss tid givna understöd. Anslaget, som från och med år 1920 till och med budgetåret 1936/37 utgått med 20,000 kronor, höjdes år 1937 till 25,000 kronor och år 1938 till 30,000 kronor. År 1940 sänktes anslaget till 16,000 kronor. Samtidigt indrogs ett under anslaget till svenska akademien uppfört belopp av 6,050 kronor till honorarier och understöd åt författare m. fl.

Beträffande de under budgetåret 1941/42 från anslaget utgående understöden torde få hänvisas till handlingarna.

Ledamöterna i den *sakkunnignämnd*, som år 1941 utsetts att till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till utdelning av understöd ur anslaget, ha hemställt, att anslaget åter måtte uppföras med 30,000 kronor.

De skönlitterära författarnas ekonomiska förhållanden hade avsevärt försämrats på grund av den kris, som överginge landet. Det vore betydligt svårare för dem än förut att få sina alster förlagda. Rådande förhållanden hade oförmånligt inverkat på den stora allmänhetens intresse för skönlitterära verk. Då tidningarna också, särskilt i landsorten, nödgats vidtaga avsevärda inskränkningar, mötte det nu ganska stora svårigheter för en författare att kunna i pressen placera bidrag i bunden eller obunden form. Under dessa för de skönlitterära författarna bekymmersamma förhållanden hade deras betryck ytterligare ökats genom statsunderstödet nedskärning. Nämnden hyste den uppfattningen, att nedskärningen vore till avsevärt förfång för svensk kultur.

Med hänsyn till vad i ämnet anförts, tillstyrker jag för nästa budgetår en anslagshöjning av 4,000 kronor till 20,000 kronor och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Understöd åt inhemska skönlitterära författare av utmärkt förtjänst* för budgetåret 1942/43 anvisa ett anslag av kronor 20,000.

[214.] 3. **Understöd åt professorn K. O. Östergren för fortsatt utgivande av Nusvensk ordbok.** Alltsedan år 1920 har anslag av statsmedel utgått till docenten vid Uppsala universitet, numera professorn Olof Östergren för fullföljande och avslutande av hans arbete »Nusvensk ordbok». Det för ändamålet anvisade beloppet har sedan budgetåret 1930/31 utgjort 12,000 kronor, varav 8,000 kronor utgått såsom understöd åt Östergren och 4,000 kronor till teknisk hjälp vid ordbokens utgivning m. m. Professorerna *O. von Friesen* och *B. Hesselman* ha anhållit, att anslaget måtte för nästa budgetår utgå med oförändrat belopp. *Kanslern för rikets universitet* har tillstyrkt framställningen.

Enligt vad som uttalades vid anslagsfrågans behandling år 1940 (se ättonde huvudtiteln, sid. 274 f., och riksdagens skrivelse nr 8, sid. 46) kan

Departementschefen.

bidrag till utgivande av ordboken icke påräknas för längre tid än till och med budgetåret 1945/46. Utgivandet har nått bokstaven S (79 häften). Anslaget torde för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd åt professorn K. O. Östergren för fortsatt utgivande av Nusvensk ordbok* för budgetåret 1942/43 anvisa ett anslag av kronor 12,000.

[215.] 4. **Understöd åt skriftställaren E. H. Thörnberg.** Till detta ändamål har för ettvarv av budgetåren 1936/42 anvisats ett anslag av 3,000 kronor (jfr 1936 års åttonde huvudtitel, sid. 525 f.). Anslaget synes böra utgå även för nästa budgetår. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd åt skriftställaren E. H. Thörnberg* för budgetåret 1942/43 anvisa ett anslag av . . . kronor 3,000.

[216.] 5. **Bidrag till föreningen Pietas.** Föreningen, vars ändamål är att åt framtiden i möjligast oskadade skick genom sakkunnigt utförd konservering bevara våra äldre textila minnesmärken, har sedan år 1911 åtnjutit anslag under villkor, att föreningen till statens historiska museum med äganderätt överlämnar genom föreningens försorg utförda fotografier, register och beskrivning över behandlade föremål. Anslaget sänktes år 1932 av statsfinansiella skäl från 2,500 kronor till 1,000 kronor, vilket belopp sedan dess utgått. Därjämte erhöll föreningen emellertid för åren 1933—39 ett årligt bidrag av lotterimedel med 2,500 kronor.

Föreningen har anhållit, att anslaget måtte höjas till 1,500 kronor, därvid föreningen anfört bland annat följande:

Föreningens ateljé hade så småningom utbildats till en centralanstalt för textilkonservering, där material och metoder utprovats under hänsynstagande till nyaste praktiska och vetenskapliga rön på området. Därjämte stode föreningen ofta församlingar, museer och enskilda till tjänst med råd i fråga om textiliers vård m. m. Sedan år 1938 utförde föreningen under överinseende av statens trofénämnd konservering av våra fantroféer. Över samtliga konserveringsarbeten fördes protokoll, som jämte beskrivningar och fotografier överlämnades till statens historiska museum. I enlighet med de från början följda principerna hade föreningen debiterat kyrkor och museala institutioner praktiskt taget självkostnadspris för utförda arbeten.

De av föreningens verksamhet föranledda allmänna omkostnaderna hade uteslutande bestritts med statsanslaget och lotterimedlen. Då det sista understödet ur lotterimedel beviljades, hade från handelsdepartementet meddelats, att föreningen i fortsättningen icke kunde påräkna anslag av lotterimedel till sina löpande utgifter. Föreningen hade i stället hänvisats att begära hela det erforderliga anslaget från riksstaten. Eftersom föreningen för budgetåret 1940/41 ej erhölet mer än 1,000 kronor från statens sida, hade en brist av omkring 2,100 kronor uppstått i föreningens räkenskaper för år 1940. Denna brist hade emellertid delvis täckts genom att Kungl. Maj:t

beviljat föreningen ett understöd av 1,500 kronor ur anslaget till extra utgifter.

För år 1941 hade föreningen fortfarande blott erhållit 1,000 kronor i statsanslag. Därjämte hade föreningen emellertid av styrelsen för Knut och Alice Wallenbergs stiftelse för åren 1941—43 beviljats ett årligt understöd av 2,500 kronor. Då föreningens omkostnader belöpte sig till 3,500 à 4,000 kronor, vore de erhållna anslagen likväl otillräckliga. Utgifterna hade stigit, trots ytterlig sparsamhet. Inskränkningar i omkostnaderna vore praktiskt taget omöjliga med hänsyn till de låga lönerna och ringa omkostnaderna. Ytterligare beskränkningar torde endast kunna ske genom entledigande av den specialutbildade personalen.

Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien har under vitsordande av den stora betydelse, föreningens verksamhet hade för vården av landets bestånd av äldre textilier, förordat bifall till ansökningen.

Såsom nämnts har föreningen tidigare åtnjutit anslag även av lotterimedel men sedan år 1940 varit hänvisad att helt söka statligt bidrag från riksstaten. Anslaget på riksstaten har dock icke blivit höjt. Då en brist för år 1940 uppstått i föreningens räkenskaper, har Kungl. Maj:t den 4 april 1941 beviljat föreningen ett tillfälligt bidrag ur extra utgiftsanslaget. Med hänsyn till föreningens värdefulla verksamhet, som icke minst gagnar statens historiska museum och statens trofésamling, samt till de stegrade materielkostnaderna anser jag mig böra tillstyrka en höjning av förevarande anslag. Tack vare bidrag från förutnämnda stiftelse har föreningen kunnat begränsa sitt anslagsäskande till 1,500 kronor, vilken framställning synes mig böra bifallas. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att såsom *Bidrag till föreningen Pietas* för budgetåret 1942/43 anvisa ett anslag av kronor 1,500.

[217.] 6. **Bidrag till svenska naturskyddsföreningen.** Detta anslag har under nedan angivna budgetår utgått med följande belopp:

1920/23	1923/24	1924/32	1932/38	1938/39	1939/40	1940/42
4,000	3,000	2,500	1,000	1,500	2,000	1,000

Föreningens styrelse har för nästa budgetår hemställt om höjning av anslaget till 5,000 kronor. Styrelsen har bland annat åberopat, att föreningens verksamhet ökats, och framhållit vikten av denna verksamhet med hänsyn till de av kristiden föranledda djupa ingripandena i naturen.

I nuvarande statsfinansiella läge anser jag mig icke kunna tillstyrka någon höjning av detta anslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att såsom *Bidrag till svenska naturskyddsföreningen* för budgetåret 1942/43 anvisa ett anslag av . . . kronor 1,000.

[218.] 7. **Bidrag till vetenskapsakademien för förvaltning av nationalparker och naturskyddsärenden.** Detta anslag sänktes år 1940 av statsfinansiella skäl från 12,000 kronor till 10,000 kronor och är för innevarande budgetår uppfört med sistnämnda belopp. För vården av nationalparker (huvudsakligen kostnader för bevakning) disponeras 2,700 kronor och för vetenskapsakademiens förvaltning av naturskyddsärenden m. m. 7,300 kronor (jfr statsliggaren, sid. 569). *Vetenskapsakademien* har — med överlämnande av en från akademiens naturskyddskommitté inkommen framställning — hemställt, att anslaget måtte höjas till 11,000 kronor. Av framställningen inhämtas:

Om naturskyddsverksamheten icke skulle lida allvarlig skada, vore det av synnerlig vikt, att anslaget för nästa budgetår åtminstone icke utginge med lägre belopp än 11,000 kronor. Redan före den vidtagna anslagsminskningen hade av brist på medel en tillfredsställande bevakning av nationalparkerna icke kunnat anordnas. I den mån så varit möjligt hade tillsyningsmän anställts, ehuru deras arbetskraft med hänsyn till de synnerligen blygsamma arvoden, i allmänhet 200 kronor om året, endast i begränsad utsträckning kunnat tillvaratagas och utnyttjas. För anordnande av en effektiv bevakning skulle väsentligt höjda arvoden erfordras. Med hänsyn till de statsfinansiella förhållandena ville naturskyddskommittén emellertid icke föreslå någon annan ökning av anslagsmedlen för bevakning av nationalparkerna än att de sex tillsyningsmän, vilkas arvode utgjorde 200 kronor, erhöile en arvodesförhöjning av 100 kronor vardera såsom kompenstation för de stegrade levnadskostnaderna, d. v. s. inalles 600 kronor. För att motverka denna höjning ville kommittén avstå från att begära särskilt anslag till undersökning av nationalparkerna, för vilket ändamål för närvarande utginge 300 kronor. Ökningen av anslagsposten till vården av nationalparkerna skulle därigenom begränsas till 300 kronor. Återstoden av den föreslagna anslagshöjningen skulle belöpa på anslagsposten till vetenskapsakademiens förvaltning av naturskyddsärenden m. m. Kommittén hemställde slutligen, att möjlighet till förskjutningar mellan de olika posterna till förmån för vården av nationalparkerna skulle medgivas.

Departementschefen.

Vad vetenskapsakademien anfört till stöd för sin framställning om ökade medel till bevakning av nationalparkerna synes mig utgöra tillräckligt starka skäl att höja anslaget med det föreslagna beloppet, 300 kronor. Däremot anser jag mig — särskilt med hänsyn till den av riksdagen år 1940 företagna sänkningen av detta anslag — icke böra tillstyrka någon ökning i övrigt av anslaget. Det torde liksom hittills få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser om disposition av anslaget. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till vetenskapsakademien för förvaltning av nationalparker och naturskyddsärenden* för budgetåret 1942/43 anvisa ett anslag av kronor 10,300.

[219.] 8. **Bidrag till bearbetning av visst material från filosofie doktorn Sven Hedins expeditioner i det inre Asien åren 1927—34, reservationsanslag.** Såsom bidrag till ifrågavarande expeditioner erhöll Sven Hedin anslag av lotterimedel med sammanlagt 800,000 kronor. Av Hedin själv samt svenska och utländska enskilda ävensom från Tyskland tillsköts därjämte under åren 1927—34 ett sammanlagt belopp av närmare två miljoner kronor. Expeditionerna berörde ämnena geologi, paleontologi, astronomi, arkeologi, meteorologi och etnografi.

För bearbetningen av det rika och värdefulla material, som insamlats under expeditionerna, föreslogs i propositionen 1936: 204 anslag av statsmedel. Bearbetningarna skulle huvudsakligen utföras av de vetenskapsmän, som deltagit i expeditionerna. Totalkostnaden för bearbetningen beräknades till 600,000 kronor, varav svenska staten borde bidraga med hälften, 300,000 kronor, vilket belopp skulle fördelas på sex år. Statsanslaget skulle disponeras av Hedin under översyn av en inom vetenskapsakademien utsedd nämnd. Det vetenskapliga material, som icke skulle övergå i kinesiska statens ägo och som bearbetats med anslag av statsmedel, skulle bli svenska statens egendom. Riksdagen (skrivelse nr 326) biföll förslaget. Största möjliga del av publikationerna borde tryckas inom Sverige, i varje fall så stor del, som svarade mot statsbidraget, och visst antal exemplar överlämnas till svenska staten.

I enlighet med denna plan anvisade riksdagen för vart och ett av budgetåren 1936/40 ett reservationsanslag av 50,000 kronor. Av statsfinansiella skäl bestämdes emellertid, att av det för budgetåret 1939/40 anvisade anslaget ett belopp av 10,000 kronor icke finge tagas i anspråk. För budgetåren 1940/41 och 1941/42 har anslaget uppförts med respektive 36,000 kronor och 40,000 kronor. Hittills ha sålunda sammanlagt 266,000 kronor anvisats för ifrågavarande ändamål, varför ett belopp av 34,000 kronor skulle återstå att anvisa av det av staten i utsikt ställda bidraget.

Hedin har hemställt om ett anslag av 34,000 kronor för nästa budgetår. Beträffande de beviljade statsanslagens användning och bearbetningen i övrigt av expeditionsmaterialet har Hedin upplyst bland annat följande:

Publikationerna av materialet vore uppdelade i 11 serier för de olika vetenskapsgrenarna och omfattade hittills 17 volymer. Av dessa hade 13 bekostats av statsanslaget, medan 3 tryckts på Hedins bekostnad och 1 med användande av försäljningsmedel. Ett stort antal entomologiska avhandlingar hade publicerats i en vetenskaplig tidskrift. Ett flertal andra arbeten, för vilka statsanslag skulle användas, vore påbörjade eller planerade på de olika avdelningar, varpå verksamheten uppdelats. Några av dessa arbeten beräknades utkomma under år 1942. I en del fall hade av kriget orsakade förhållanden vållat rubbningar i planen för bearbetningen.

Därjämte hade vissa publikationer, som icke skulle bekostas av statsmedel, påbörjats eller planerats, bland annat en sammanfattande skildring av expeditionen och ett stort geografiskt arbete rörande Lop-norproblemet. Till

publiceringen av till statens historiska museum överlämnade arkeologiska föremål och till statens etnografiska museum överlämnat etnografiskt fyndmaterial hade bidrag delvis erhållits från fonder och en enskild person. En del andra etnografiska verk vore även påbörjade. De återstående arbeten, som planerats och som icke vore avsedda att bekostas av statsmedel, avsåge etnografiska samlingar, antropometrisk mätningar, ett mongoliskt bibliotek, manuskript från utdöda folkstammar, arkeologiskt material, botaniska samlingar och ett geografiskt ortnamnsregister. Expeditionens stora kartverk utarbetades och trycktes på tyska statens bekostnad. När hela publikationsserien en gång i framtiden stode färdig, skulle den bli ett monument över svensk vetenskaplig forskning inom jordens största kontinent.

Vetenskapsakademien har tillstyrkt Hedins framställning om anslag för nästa budgetår.

Departement-
mentschefen.

I 1941 års åttonde huvudtitel uttalade jag mig för att det då återstående beloppet av statens totala bidrag till här ifrågavarande ändamål eller 74,000 kronor lämpligen borde fördelas på två budgetår; att genom en fördelning över flera budgetår framtvinga än längre uppskov med bearbetningens fullbordande än vad som redan skett syntes mig av hänsyn till de med arbetet sysselsatta vetenskapsmännen icke lämpligt och ej heller av andra skäl tillräddigt. Riksdagen framställde icke någon erinran mot detta uttalande. I enlighet härmed förordar jag nu, att för nästa budgetår ett slutanslag av 34,000 kronor anvisas för ifrågavarande ändamål. Såsom i den förut lämnade redogörelsen för bearbetningen nämnts, ha förhoppningarna om understöd härtill från annat håll än svenska staten infriats. Man torde kunna förvänta, att detta intresse för expeditionsmaterialets tillgodogörande skall vidmakthållas, så att rönen från denna stora expedition i sin helhet skola komma den vetenskapliga forskningen i alla länder till godo.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till bearbetning av visst material från filosofie doktorn Sven Hedins expeditioner i det inre Asien åren 1927—34* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 34,000.

N. Diverse.

[220.] 1. **Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond, förslagsanslag.** 2. **Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Uppsala universitets delfond, förslagsanslag.** 3. **Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Lunds universitets delfond, förslagsanslag.** 4. **Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Karolinska sjukhusets delfond, förslagsanslag.** Dessa anslag äro nu uppförda med respektive 4,452,000 kronor, 718,000 kronor, 326,000 kronor och 870,000 kronor. Under återopande av vad chefen för finansdepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som varder riksdagen förelagd, för budgetåret 1942/43 beräkna

dels till Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond ett förslagsanslag

av kronor 4,375,000;

dels till Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Uppsala universitets delfond ett förslagsanslag

av kronor 728,000;

dels till Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Lunds universitets delfond ett förslagsanslag

av kronor 324,000;

dels ock till Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Karolinska sjukhusets delfond ett förslagsanslag

av kronor 841,000.

[221. 5. **Ersättning till statens domäners fond för upplåten mark, förslagsanslag.** Till kronoegendomen Broby gård i Funbo socken i Uppland är förlagd en fortsättningsskola för dövstumma för undervisning i lantbruksyrket och trädgårdsskötsel. Egendomen ingår i statens domäners fond men är upplåten till skolöverstyrelsen för användning för dövstumundervisningsändamål. För upplåtelsen tillföres domänfonden ersättning från detta anslag, vilket nu är upptaget med 2,200 kronor. *Skolöverstyrelsen* har hemställt om oförändrat anslag för nästa budgetår.

Departement-
schefen.

I enlighet med vad chefen för finansdepartementet i annat sammanhang anfört torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Ersättning till statens domäners fond för upplåten mark* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 2,200.

[222.] 6. **Sveriges anslutning till baltisk-geodetiska kommissionen, förslagsanslag.** Åren 1924 och 1925 ingingo flertalet Östersjöstater på förslag av Finlands regering en konvention om inrättande av en permanent baltisk-geodetisk kommission, vars uppgift skulle vara dels vetenskaplig, särskilt studium av landhöjningen, dels praktisk, nämligen att söka åstadkomma överensstämmelse mellan Östersjökartorna. Sverige skall till bestridande av kostnaderna för kommissionen, vars säte är förlagt till Helsingfors, lämna årligt bidrag med 500 dollars. För ändamålet har riksdagen alltsedan år 1926 anvisat anslag, för innevarande budgetår uppfört med 2,100 kronor. Kommissionens arbete är numera inriktat på bearbetning och publicering av under tidigare år insamlade uppgifter. I motsats till vad fallet blivit med vissa andra internationella vetenskapliga sammanslutningar har, enligt vad jag inhämtat, kriget icke medfört stagnation i kommissionens verksamhet. Anslaget synes även för nästa budgetår böra bestämmas till 2,100 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sveriges anslutning till baltisk-geodetiska kommissionen* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 2,100.

[223.] 7. **Sveriges anslutning till vissa internationella vetenskapliga sammanslutningar, förslagsanslag.** Alltsedan år 1926 har utgått anslag till betridande av kostnaderna för detta ändamål. Anslaget har för innevarande budgetår nedsatts från 7,300 kronor till det belopp, vartill belastningen uppgick under budgetåret 1939/40, eller 5,800 kronor. Nedgången i belastningen berodde delvis på att vissa årsavgifter till följd av krigsförhållandena icke kunnat tillställas vederbörande unioner. Beträffande dispositionen av anslaget för innevarande budgetår torde få hänvisas till sid. 571 f. i statsliggaren. Anledningen till att posten till årsavgifter betecknas förslagsvis är dess beroende av fluktuationer i valutaförhållandena.

Vetenskapsakademien har för nästa budgetår äskat ett anslag av 3,200 kronor. Akademien har därvid i fråga om posten till årsavgifter utgått från det för budgetåret 1940/41 anvisade beloppet, 6,900 kronor, vilket var beräknat för normala förhållanden, och därifrån dragit avgiften till unionen för geodesi och geofysik, omkring 4,000 kronor (980 dollars), då denna sammanslutning vore den enda, som av sagt sig anspråk på årsavgiftens

erläggande. Posten till resebidrag har av akademien upptagits till dess nuvarande belopp, 300 kronor. *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien* har beträffande den i anslaget ingående årsavgiften till Union académique internationale, liksom i anslagsäskandena för innevarande budgetår, framhållit, att det under nuvarande politiska förhållanden icke vore möjligt för akademien att avgöra, huruvida unionen kunde fortsätta sin verksamhet. Då det å andra sidan heller icke vore lämpligt, att akademien anmälde sitt utträde, borde oförändrat anslagsbelopp beräknas för nästa budgetår.

Av den verksamhet, som understöddes ur detta anslag, ha enligt vad jag inhämtat endast de astronomiska och geodetiska grenarna erhållit bidrag under år 1941. Det kan icke nu förutses, huruvida krav på betalande av årsavgifter komma att framställas under nästa budgetår. Då anledning emellertid icke torde föreligga att ifrågasätta Sveriges utträde ur sammanslutningarna eller vissa av dem, torde anslaget dock alltjämt bära kvarstå på riksstaten och för nästa budgetår uppföras med det av vetenskapsakademien föreslagna, väsentligt reducerade beloppet av 3,200 kronor. Härefter har inberäknats bidrag till Union académique internationale. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser om anslaget disposition. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Sveriges anslutning till vissa internationella vetenskapliga sammanslutningar* för budgetåret 1942/43 anvisa ett förslagsanslag av kronor 3,200.

[224.] 8. **Bidrag till svenska institutet i Rom m. m.** Till detta institut utgick under åren 1929/38 statsunderstöd huvudsakligen av lotterimedel. År 1938 uppfördes bidraget såsom anslag under ättonde huvudtiteln (en utförlig redogörelse för institutet och dess verksamhet återfinnes i proposition 1938: 112). För innevarande budgetår har anslaget nedsatts från det på huvudtiteln uppförda beloppet av 40,000 kronor till 37,000 kronor, vilken åtgärd huvudsakligen föranlett, att stipendierna till läroverkslärare indragits. Dispositionen av anslaget framgår av sid. 572 f. i statsliggaren. *Institutets styrelse* har hemställt om oförändrat anslag för nästa budgetår, vilken framställning tillstyrks av *vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien*.

Enligt institutets årsredogörelse för det sistförflutna budgetåret har verksamheten kunnat i huvudsak upprätthållas i planenlig omfattning. Jag finner ingen anledning att ifrågasätta förändring av anslaget och hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att såsom *Bidrag till svenska institutet i Rom m. m.* för budgetåret 1942/43 anvisa ett anslag av . . . kronor 37,000.

[225.] 9. **Befrämjande av internationellt-kulturellt samarbete genom studentutbyte.** För detta ändamål uppfördes på riksstaten för budgetåren 1938/40 ett anslag av 32,000 kronor och för budgetåret 1940/41 ett anslag av 18,000 kronor. Det reducerade beloppet visade sig dock vara otillräckligt, varför ytterligare medel anvisades ur anslaget till extra utgifter och anslaget till upplysningsverksamhet i utlandet angående Sverige. För innevarande budgetår har något anslag till förevarande ändamål icke uppförts i riksstaten men i stället ha ur extra utgifts- och upplysningsanslagen anvisats belopp av respektive 14,350 kronor och 6,950 kronor, sålunda tillhopa 21,300 kronor, för utbytesverksamheten.

De ifrågavarande medlen ha använts till stipendier åt studerande från vissa europeiska länder i syfte att bereda dem tillfälle till studier vid svenska universitet och högskolor. De för läsåret 1941/42 utdelade stipendierna ha utgått till studenter från Danmark, England, Finland, Italien, Norge, Tyskland och Ungern. Stipendier beviljas i princip endast under förutsättning, att vederbörande land bereder motsvarande förmåner för svenska studerande vid högskolor inom detta land. Beträffande de motiv, som legat till grund för anslagets beviljande, hänvisas till 1938 års åttonde huvudtitel, sid. 564 ff.

Ett slopande av utbytesverksamheten bör icke ifrågasättas redan med hänsyn till att den är baserad på reciprocitet. Jag finner det i och för sig vara ett glädjande tecken, att denna form av kulturellt umgänge med andra länder kunnat upprätthållas under nuvarande svåra förhållanden. Jag föreslår därför, att ifrågavarande anslag ånyo uppföres på riksstaten. Det torde få förutsättas, att bidrag till studentutbytet även under nästa budgetår skall kunna påräknas från det under tredje huvudtiteln uppförda anslaget till upplysningsverksamhet i utlandet angående Sverige. Med hänsyn härtill och med beaktande av erfarenheterna från innevarande budgetår förordar jag, att nu ifrågavarande anslag å åttonde huvudtiteln uppföres med 16,800 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser rörande anslagets disposition. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Befrämjande av internationellt-kulturellt samarbete genom studentutbyte* för budgetåret 1942/43 anvisa ett anslag
av kronor 16,800.

[226.] 10. **Bidrag till svenska kommittén för nordiskt-akademiskt samarbete.** Detta anslag, vilket alltsedan budgetåret 1938/39 varit uppfört med 5,000 kronor, är avsett att möjliggöra föreläsningar av vetenskapsmän från övriga nordiska länder vid svenska universitet och högskolor samt, om förhållandena det medgiva, även gruppresor av studerande till de övriga nordiska länderna. Verksamheten är ömsesidig, i det samtliga nordiska länder bruka ställa medel till förfogande för motsvarande ändamål. Kom-

mittén har hemställt, att anslaget måtte höjas till 10,000 kronor, varav förslagsvis 6,000 kronor skulle användas till föreläsningar, medan återstoden skulle disponeras till gruppresor. Under budgetåret 1940/41 hade anslaget från de svenska universitetens och högskolornas sida visats större intresse än någonsin tidigare, i det att bidrag söktes till ett belopp av omkring 13,000 kronor. Kommittén ville framhålla, att i Danmark för samma ändamål under flera år anslagits 10,500 kronor. Ur akademiska och även ur utrikespolitiska synpunkter torde starka skäl kunna förebringas för anslagshöjningen. *Kanslern för rikets universitet* har tillstyrkt ett anslag av allenast 6,000 kronor, avsett för föreläsningar. Det måste anses vara av stor betydelse, att samarbetet i största möjliga utsträckning uppehölles. Dock syntes det synnerligen osäkert, om studieresor skulle kunna anordnas.

Jag är ense med kommittén och universitetskanslern om vikten av att det akademiska samarbetet i Norden upprätthålles i största möjliga utsträckning och förordar därför bifall till kanslerns förslag om en anslagshöjning med 1,000 kronor. Liksom tidigare torde anslaget böra i mån av tillgång användas även för gruppresor av studerande, om förhållandena skulle medgiva detta. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att såsom *Bidrag till svenska kommittén för nordiskt-akademiskt samarbete* för budgetåret 1942/43 anvisa ett anslag av kronor 6,000.

[227.] 11. **Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, reservationsanslag.** Detta anslag var för budgetåren 1938/40 uppfört med 250,000 kronor men sänktes för budgetåret 1940/41 till 140,000 kronor, med vilket belopp anslaget även för innevarande budgetår är uppfört. 1941 års riksdag beviljade emellertid (skrivelsen nr 423) ett förstärkningsanslag av 40,000 kronor, sedan det visat sig, att de för innevarande budgetår beräknade anslagsmedlen icke komme att förslå för ändamålet. För budgetåren 1940/42 har sålunda för kommittéändamål anvisats tillhopa ($140,000 + 140,000 + 40,000 =$) 320,000 kronor, varjämte vid ingången av budgetåret 1940/41 stått till förfogande en reservation av omkring 66,000 kronor. De tillgängliga medlen torde komma att för innevarande budgetår helt förbrukas. Medelsåtgången under de två senaste budgetåren kan alltså uppskattas till i medeltal omkring 200,000 kronor för helt år. Även för nästa budgetår torde utgifterna kunna beräknas till sistnämnda belopp. Förevarande anslag torde alltså för nästa budgetår böra uppföras med 200,000 kronor. Beträffande de för närvarande verksamma kommittéerna hänvisar jag till riksdagsberättelsen.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 200,000.

[228.] 12. **Extra utgifter, reservationsanslag.** Detta anslag sänktes för budgetåret 1940/41 från 150,000 kronor till 120,000 kronor, med vilket belopp anslaget även för innevarande budgetår är uppfört. Genom återhållsamhet vid medelsdispositionen har belastningen å anslaget för budgetåret 1940/41 kunnat hållas nere vid något under 100,000 kronor. Jag erinrar emellertid, att anslaget för innevarande budgetår avsetts skola belastas med utgifter för ändamål, för vilka tidigare särskilda anslag varit uppförda på riksstaten (se 1941 års åttonde huvudtitel, punkten 217, sid. 353), varför belastningen för innevarande budgetår kan väntas komma att stiga. Även för nästa budgetår torde anslag till skandinavisk bibliotekarie vid S:te Geneviëvebiblioteket i Paris, skandinaviska konstnärsföreningen i Rom och Institut d'études scandinaves vid Paris universitet böra bestridas från förevarande riksstatsanslag, därest det skulle visa sig möjligt att under nästa budgetår uppehålla ifrågavarande verksamhet. Med hänsyn till förefintlig reservation torde anslaget emellertid kunna för nästa budgetår sänkas med 20,000 kronor till 100,000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Extra utgifter* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 100,000.

[229.] 13. **Provisorisk avlöningsförstärkning åt vissa befattningshavare i statens tjänst, förslagsanslag.** Ur detta anslag, som nu är uppfört med 21,000 kronor, utbetalas provisorisk avlöningsförstärkning åt innehavare av sådana ordinarie befattningar vid universiteten i Uppsala och Lund samt vid karolinska mediko-kirurgiska institutet, å vilka civila avlöningsreglementet icke äger tillämpning, ävensom till professorn i experimentell fysik vid vetenskapsakademien K. M. G. Siegbahn och chefen för rasbiologiska institutet, professorn i rasbiologi vid universitetet i Uppsala G. Dahlberg, vilka åtnjuta samma avlöningsförmåner som universitetsprofessorer. *Kanslern för rikets universitet* har föreslagit oförändrat anslag för nästa budgetår.

Departementschefen.

Även under nästa budgetår torde provisorisk avlöningsförstärkning enligt nu gällande grunder böra utgå. Anslaget, å vilket belastningen under budgetåret 1940/41 utgjort omkring 22,800 kronor, torde böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva, att provisorisk avlöningsförstärkning må enligt hittills tillämpade grunder utgå under budgetåret

1942/43 till innehavare av sådan ordinarie befattning vid universiteten i Uppsala och Lund eller vid karolinska mediko-kirurgiska institutet, på vilken civila avlöningsreglementet icke äger tillämpning;

dels ock till Provisorisk avlöningsförstärkning åt vissa befattningshavare i statens tjänst för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 21,000.

[230.] 14. **Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, förslagsanslag.** För innevarande budgetår har detta anslag dels sänkts i samband med den av 1941 års riksdag beslutade omregleringen av vissa med dyrtidstillägg förenade arvoden, dels ökats genom att medelsbehovet beräknats efter högre indextal, nämligen 188, och uppförts med 900,000 kronor. För nästa budgetår torde anslaget böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 900,000.

[231.] 15. **Dyrtidstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisnings- m. fl. anstalter, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 1,385,000 kronor. Ur anslaget utgår dyrtidstillägg åt, bland andra, lärare vid statsunderstödda folkhögskolor; av skäl, som torde framgå av vad under punkten 168 anförts, torde förevarande anslag därför böra i riksstatsförslaget uppföras med beräknat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som varder riksdagen förelagd, till *Dyrtidstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisnings- m. fl. anstalter* beräkna för budgetåret 1942/43 ett *förslagsanslag* av . . . kronor 1,300,000.

[232.] 16. **Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst, förslagsanslag.** För detta ändamål uppfördes för budgetåret 1939/40 ett anslag av 300,000 kronor, varav enligt budgetredovisningen dock endast omkring 262,600 kronor förbrukades. Då barntilläggen blott utgå övergångsvis för barn intill uppnådd 16 års ålder och dessa tillägg alltså successivt upphöra att utgå, minskas anslagsbehovet för varje budgetår. Anslaget är för budgetåret 1941/42 uppfört med 235,000 kronor. För nästa budgetår torde anslaget böra uppföras med 210,000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 210,000.

[233.] 17. **Barntillägg åt vissa lärare vid statsunderstödda kommunala läroanstalter, förslagsanslag.** På grund av gällande rekvisitionsbestämmelser utbetalas dessa barntillägg av staten i efterskott. Från det för innevarande budgetår uppförda anslaget, 1,030,000 kronor, skola alltså gäldas de av vederbörande huvudmän under redovisningsåret 1940/41 utbetalade barntilläggen. *Skolöverstyrelsen* har erinrat, att barntilläggen utgå övergångsvis för barn intill uppnådd 16 års ålder och att anslagsbehovet därför torde komma att minskas med i genomsnitt 1/16 årligen, samt föreslagit, att anslaget för nästa budgetår beräknas till 960,000 kronor.

Departement-
schefen.

Då anslagsbelastningen för budgetåret 1940/41 utgjorde i runt tal 1,007,000 kronor, torde anslaget för nästa budgetår kunna sänkas med 130,000 kronor till 900,000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Barntillägg åt vissa lärare vid statsunderstödda kommunala läroanstalter* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 900,000.

[234.] 18. **Kristillägg, förslagsanslag.** Anslag till förevarande ändamål torde i förslaget till riksstat böra uppföras med beräknat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på den proposition i ämnet, som må varda riksdagen förelagd, till *Kristillägg* beräkna för budgetåret 1942/43 ett *förslagsanslag* av kronor 22,200,000.

[235.] 19. **Reglering av vissa kursförluster, förslagsanslag.** Detta anslag är uppfört med 12,000 kronor. Anslaget avser reglering av kursförluster för pastorer vid svenska församlingar och svenska sjömanspräster samt lärarpersonalen vid statsunderstödda svenska skolor i länder, vilkas valuta bibehållits i guldparitet. Enligt beslut vid 1941 års riksdag (se propositionen nr 219, sid. 127 ff., och riksdagens skrivelse nr 292) skola avlöningskostnaderna för pastorerna vid svenska församlingar i utlandet och för sjömansprästerna överföras från riksstaten till kyrkofonden. Denna förändring träder i kraft den 1 juli 1942 (jfr svensk författningssamling 1941: 909). Regleringen av kursförluster för dessa präster kommer således från och med budgetåret 1942/43 icke att ske med användande av medel ur detta anslag. För nästa budgetår kommer anslaget alltså endast att avse lärarpersonalen vid statsunderstödda svenska skolor i länder, vilkas valuta bibehållits i guldparitet (för närvarande blott Tyskland). För detta ändamål torde ett anslag av omkring 8,000 kronor vara erforderligt.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Reglering av vissa kursförluster* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 8,000.

Huvudtitelns slutsumma, i den av 1941 års riksdag
godkända riksstaten utgörande kronor 264,999,700,
skulle vid bifall till de av mig framställda förslagen
för budgetåret 1942/43 komma att uppgå till » 283,696,900,
innebärande en höjning med » 18,697,200.

Vad föredragande departementschefen sålunda med in-
stämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt beha-
gar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
C. A. Charpentier.

REGISTER

till

Åttonde huvudtiteln för budgetåret 1942/43.

A. Ecklesiastikdepartementet.

Sid.		Kronor
	Ecklesiastikdepartementet:	
1.	Avlöningar	404,500
2.	Omkostnader	49,700
	Säger för ecklesiastikdepartementet	454,200

B. Arkiv, bibliotek och museer.

	Riksarkivet:	
4.	Avlöningar	276,900
14.	Omkostnader	67,000
15.	Inköp av arkivalier och tryckta arbeten	1,500
16.	Bokbindning och konservering av arkivalier	25,500
	Landsarkiven m. m.:	
19.	Avlöningar	181,500
24.	Omkostnader	56,000
25.	Inköp av arkivalier och tryckta arbeten	800
25.	Bokbindning och konservering av arkivalier	37,000
	Kungl. biblioteket:	
31.	Avlöningar	322,600
40.	Omkostnader	66,700
41.	Bokinköp och bokbindning	80,000
	Stifts- och landsbiblioteken:	
44.	Avlöningar	42,500
45.	Omkostnader	1,900
45.	Bokinköp och bokbindning	10,800
46.	Bidrag till pedagogiska biblioteket	4,000
	Nationalmuseet:	
48.	Avlöningar	239,800
59.	Omkostnader	49,600
60.	Underhåll och ökande av samlingarna	30,000
	Livruskammaren:	
61.	Avlöningar	62,700
62.	Omkostnader	6,800
63.	Underhåll och ökande av samlingarna	500
	Naturhistoriska riksmuseet:	
63.	Avlöningar	344,800
65.	Omkostnader	85,300
68.	Underhåll och ökande av samlingarna m. m.	45,000
	Statens etnografiska museum:	
68.	Avlöningar	55,600
70.	Omkostnader	25,600

Sid.	Kronor
71. Underhåll och ökande av samlingarna m. m.	2,900
71. Bidrag till nordiska museet	208,000
73. Bidrag till kulturhistoriska museet i Lund	20,000
75. Bidrag till egyptiska museet	15,500
76. Bidrag till museal vård av Cypernexpeditionens fyndmaterial	14,000
76. Bidrag till musikhistoriska museet	11,000
Säger för arkiv, bibliotek och museer	2,391,800

C. Kyrkliga ändamål.

Domkapitlen och stiftsnamnderna:

79. Avlöningar	309,800
91. Omkostnader	78,600
92. Kleresistaten	3,400
99. Vissa ersättningar till kyrkofonden	5,050,800
100. Ersättning åt vissa församlingar till följd av lindring i frammande trosbekännares skattskyldighet	*80,000
100. Kurser för utbildande av kyrkomusiker m. m.	11,900
102. Lappmarks ecklesiastikverk	3,300
102. Stipendier för utbildande vid universitet av präster, förtrogna med finska språket	3,600
102. Kyrkors underhåll	800
102. Ersättningar till kyrkor	180,000
105. Bestridande i vissa fall med allmänna medel av kostnader, förenade med friköp av lägenheter å kyrklig jord	2,000
Säger för kyrkliga ändamål	5,724,200

D. Akademier m. m.

106. Bidrag till svenska akademien	2,300
106. Bidrag till vetenskapsakademien	50,300
Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien:	
Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.:	
107. Avlöningar	424,800
115. Omkostnader	107,000
Statens historiska museum m. m.:	
117. Underhåll och ökande av samlingarna	7,000
Riksantikvarieämbetet:	
118. Vård och underhåll av fornlämningar och byggnadsminnesmärken	24,000
Ostasiatiska arkeologiska samlingarna:	
120. Avlöningar	22,400
120. Omkostnader	5,900
Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan:	
121. Avlöningar	180,100
127. Omkostnader	46,600
127. Undervisningsmateriel m. m.	18,000
127. Stipendier m. m.	4,900
Musikaliska akademien med musikhögskolan:	
128. Avlöningar	*255,700
128. Omkostnader	24,900
129. Inköp och bindning av böcker och musikalier samt underhåll och vård av instrument	4,400
130. Stipendier m. m.	6,500
Säger för akademier m. m.	1,184,800

* Beräknat belopp.

E. Universiteten, den medicinska undervisningen m. m.

Universitetskanslersämbetet:

131.	Avlöningar	51,400
131.	Omkostnader	2,600

Uppsala universitet:

131.	Avlöningar	2,006,200
178.	Omkostnader	255,000
179.	Materiel m. m.	430,000
181.	Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket	105,000
182.	Inredningsarbeten m. m. för universitetsbiblioteket	12,000
184.	Anskaffande av vetenskaplig utrustning för institutionen för fysiologisk botanik	20,000

Lunds universitet:

185.	Avlöningar	1,776,000
189.	Omkostnader	129,800
189.	Materiel m. m.	266,000
190.	Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket	106,000

Karolinska mediko-kirurgiska institutet:

190.	Avlöningar	*783,500
191.	Omkostnader	52,000
191.	Materiel m. m.	101,000
192.	Bokinköp och bokbindning för biblioteket	20,000

Tandläkarinstitutet:

192.	Avlöningar	250,200
192.	Omkostnader	140,000

Universitetssjukhus:

Karolinska sjukhuset:

194.	Avlöningar	*4,044,000
194.	Omkostnader	*3,200,000

Serafimerlasarettet:

194.	Avlöningar	*1,680,000
194.	Omkostnader	*1,700,000
195.	Bidrag till akademiska sjukhuset i Uppsala	*400,000
195.	Bidrag till utrustning m. m. för kvinnokliniken vid akademiska sjukhuset i Uppsala	275,000
196.	Bidrag till Malmöhus länssjukvårdsinrättningar i Lund	190,000
196.	Bidrag till allmänna barnbördshuset i Stockholm	485,000
201.	Bidrag till pediatrik klinisk och poliklinik i Stockholm	68,300
202.	Nedsättning i vissa fall av vårdavgifterna vid S:t Görans sjukhus i Stockholm	4,000

Gemensamma universitetsändamål:

204.	Ersättning åt överläkare vid vissa epidemisjukhus för klinisk undervisning i epidemiologi åt medicine kandidater	12,600
204.	Kurser i krigskirurgi m. m.	7,500
205.	Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar	18,000
206.	Ersättning åt sakkunniga i akademiska befordringsärenden	15,000
206.	Stipendier åt studerande vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet	184,700
210.	Stipendier för framjande av högre juridiska studier vid universiteten i Uppsala och Lund	10,000
210.	Forskarstipendier för docenter vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet	35,000

Rasbiologiska institutet:

210.	Avlöningar	45,600
211.	Omkostnader	7,800
211.	Materiel m. m.	17,000

* Beräknat belopp.

Sid.		Kronor
	Farmaceutiska institutet:	
212.	Avlöningar	94,300
213.	Omkostnader	18,500
213.	Materiel m. m.	2,500
	Ortnamnskommissionen:	
214.	Avlöningar	26,100
215.	Omkostnader	4,000
216.	Insamling och bearbetning av vetenskapligt material	12,000
218.	Bidrag till sammanslutningar, som bedriva ortnamnsundersökningar	2,000
	Landsmålsarkiven:	
218.	Avlöningar	104,500
221.	Omkostnader	7,800
221.	Insamling och bearbetning av vetenskapligt material	30,000
222.	Bidrag till dialektforskningar vid institutet för ortnamns- och dialektforskning vid Göteborgs högskola	5,000
222.	Understödande av svensk folkminnesforskning	28,700
	Säger för universiteten, den medicinska undervisningen m. m. 19241,600	

F. Tekniska högskolor.

	Tekniska högskolan i Stockholm:	
223.	Avlöningar	1,153,600
236.	Omkostnader	347,000
237.	Materiel m. m.	457,700
238.	Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek	40,000
239.	Stipendier	11,000
239.	Inredning och utrustning av nya lokaier	200,000
	Chalmers tekniska högskola:	
241.	Avlöningar	406,000
252.	Omkostnader	123,800
253.	Materiel m. m.	135,000
256.	Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek	25,000
257.	Stipendier	900
257.	Reparation av högskolans äldre byggnader m. m.	175,000
	Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna:	
260.	Stipendier för främjande av högre tekniska studier	22,500
260.	Bidrag till främjande av teknisk forskning	150,000
279.	Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar	1,500
280.	Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden	3,000
	Säger för tekniska högskolor 3,252,000	

G. Skolöverstyrelsen.

	Skolöverstyrelsen:	
281.	Avlöningar	833,000
295.	Omkostnader	146,500
	Säger för skolöverstyrelsen 979,500	

H. Allmänna läroverken m. m.

	Högre lärarinneseminariet:	
298.	Avlöningar	*350,000
298.	Omkostnader	*42,300
298.	Stipendier	*1,700

* Beräknat belopp.

Sid.		Kronor
	Allmänna läroverken:	
298.	Avlöningar	*28,700,000
299.	Omkostnader	135,000
299.	Bokinköp och bokbindning	10,000
300.	Bidrag till ljus- och vedkassorna m. m.	*500,000
300.	Ersättning för djaknepenningar m. m.	8,500
304.	Bidrag till direktionen över Stockholms stads undervisningsverk	2,000
	Kommunala läroverk:	
304.	Understöd åt vissa kommunala gymnasier	*14,000
305.	Bidrag till kommunala flickskolor	*4,500,000
305.	Bidrag till kommunala mellanskolor	*3,800,000
305.	Bidrag till praktiska mellanskolor	*2,250,000
	Privatläroverk:	
305.	Bidrag till högre goss- och samskolor	654,100
310.	Bidrag till högre flickskolor	611,500
312.	Bidrag till enskilda mellanskolor	54,100
313.	Bidrag till de statsunderstödda enskilda läroanstalternas vikariatskassa	5,000
313.	Ersättning åt vissa lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter	66,400
314.	Understöd åt vissa anstalter för utbildande av lärarinnor i kvinnlig slöjd	28,000
316.	Bidrag till fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala	75,900
320.	Understöd till utbildningskurser för lärarinnor i hushållsgöromål	10,900
322.	Läroboksnämnden	8,500
325.	Kurser för lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter	25,400
327.	Bidrag till vissa kostnader för varvtjänstutbildning vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter	110,000
	Säger för allmänna läroverken m. m.	41,963,300

I. Folkundervisningen.

Anstalter för lärarutbildning m. m.

	Folkskoleseminarier:	
329.	Avlöningar	*2,015,000
329.	Omkostnader	*290,000
329.	Materiel, böcker m. m.	*40,000
	Småskoleseminarier:	
329.	Avlöningar	*510,000
329.	Omkostnader	*84,000
329.	Materiel, böcker m. m.	*7,000
329.	Bidrag till avlöning åt vissa på indragningsstat hos landsting uppförda seminarielärare m. m.	24,000
330.	Bidrag till August Abrahamsons stiftelse för slöjdläro-utbildning	5,000
331.	Fortbildningskurser för folk- och småskollärare	*30,000

Folkskolinspektionen.

	Folkskolinspektionen:	
332.	Avlöningar	711,200
332.	Omkostnader	200,000

Folkskoleväsendet.

	Folkskolor m. m.:	
332.	Bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor	*134,000,000
333.	Bidrag till avlöning åt lärare i slöjd vid folkskolor, mindre folkskolor eller särskilda slöjdsbetydande skolor	3,200,000

* Beräknat belopp.

Sid.	Kronor
333. Bidrag till avlöning åt lärarinnor i hushållsgöromål vid egentliga folkskolor m. m.	400,000
334. Bidrag till avlöning åt lärare för vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter och vid vissa barnhem intagna barn i skolåldern	*200,000
334. Folkundervisningens befrämjande i rikets nordligaste gransorter m. m.	120,500
335. Bidrag till vissa kostnader för skolundervisning åt lots- och fyrpersonalens barn	30,000
338. Bidrag till avlöning åt föreståndarinnor och bitradande föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor	*400,000
339. Understöd åt vissa lärarinnor, som på grund av folkskoleväsendets organisation förlorat sin anställning	14,000
339. Bidrag till inackordering av skolbarn i skolhem, arbetsstugor eller enskilda hem	1,650,000
341. Bidrag till skolhemsbyggnader och deras inredning	100,000
343. Bidrag till anordnande av skolskjutsar för skolpliktiga barn	2,500,000
348. Bidrag till anordnande av skolbarnsbispisning	*1,000,000
348. Byggnadsbidrag för nya undervisningslokaler	1,000,000
351. Byggnadsbidrag för vissa äldre undervisningslokaler	1,400,000
353. Hyresbidrag för undervisningslokaler	180,000
353. Underhålls- och materielbidrag	900,000
353. Tjänstebostadsbidrag	3,000,000
354. Bidrag till Skytteanska skolan i Tärna	17,500

Nomadskolor:

355. Avlöningar	*145,000
355. Omkostnader	149,000
358. Stipendier åt lapsktalande elever vid folkskoleseminarierna i Luleå och Umeå	400
358. Gratialer	400
358. Fortsättningsskolundervisning för nomadbarn	6,000
361. Om- och nybyggnadsarbeten	500,000

Fortsättningsskolor:

364. Bidrag till avlöning åt lärare	3,700,000
365. Bidrag till centralisering av fortsättningsskolväsendet	550,000

Högre folkskolor och folkhögskolor.

366. Understöd till högre folkskolor	*1,150,000
--	------------

Folkhögskolor:

366. Understöd	*1,600,000
367. Stipendier åt elever	650,000

Abnormundervisningen.

Läroanstalter för blinda:

369. Avlöningar	*365,500
369. Omkostnader	*200,000

Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte:

369. Avlöningar	*198,300
369. Omkostnader	*105,000
370. Skrivmaskiner åt avgående blindskolelever	5,900
371. Resor för blindskolelever jämte åtföljande vårdare	15,500
371. Tryckning av blindskrifter	7,000

Dövstumskolorna:

372. Avlöningar	*1,100,000
372. Omkostnader	*560,000
372. Resor för dövstumskolelever jämte åtföljande vårdare	35,000
372. Stipendier åt vissa fortsättningsskolpliktiga elever	5,000

* Beräknat belopp.

sid.	Kronor
373. Bidrag till avlöning åt vissa på indragningsstat hos landsting uppförda dövstumslärare	14,200
373. Bidrag till förskolor och skolhem för dövstamma barn	16,000
Dövstumpräster och dövstumkonsulenter:	
374. Avlöningar	43,000
374. Omkostnader	15,600
375. Bidrag till tidning för dövstamma	1,000
376. Bidrag till svenska föreningen för dövas väl	7,000
Säger för folkundervisningen 165,173,000	

J. Yrkesundervisningen.

Tekniska läroverk:	
378. Avlöningar	*1,350,000
378. Omkostnader	126,900
379. Materiel, böcker m. m.	67,300
381. Stipendier	9,000
381. Understöd åt handelsgymnasier	370,000
Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning:	
385. Understöd åt kommunala anstalter för yrkesundervisning	2,400,000
391. Understöd åt enskilda anstalter för yrkesundervisning	425,000
392. Understöd åt centrala verkstadsskolor	*800,000
393. Understöd åt verkstadsskolor för viss arbetslös ungdom	*500,000
393. Stipendier åt elever vid kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning	800,000
394. Stipendier åt elever vid centrala verkstadsskolor	*600,000
394. Stipendier åt elever vid verkstadsskolor för viss arbetslös ungdom	*300,000
Särskilda anstalter för yrkesundervisning:	
394. Bidrag till tekniska skolan i Stockholm	166,000
398. Bidrag till bergsskolan i Filipstad m. m.	25,400
398. Bidrag till textilinstitutet i Borås	30,500
399. Bidrag till Lennings textiltkniska institut i Norrköping	18,000
399. Utbildande av lärare vid yrkesundervisningen	30,000
Säger för yrkesundervisningen 8,018,100	

K. Folkbildningsåtgärder i övrigt m. m.

401. Understöd åt folkbiblioteksväsendet	1,757,000
408. Åtgärder för civil folkberedskap	310,000
410. Understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar	161,000
412. Understöd för anordnande av flyttande folkhögskolekurser	65,000
413. Bidrag till arbetarnas bildningsförbund för organisations- och administrationskostnader	32,000
413. Bidrag till svenska landsbygdens studieförbund för organisations- och administrationskostnader	6,000
413. Bidrag till tjänstemännens bildningsverksamhet för organisations- och administrationskostnader	3,500
414. Bidrag till hemgårdarnas verksamhet	30,000
422. Bidrag till undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande	242,100
Folkliga musikskolan i Arvika:	
424. Understöd	12,000
424. Stipendier	1,500
Statens studielån:	
425. Namnden för statens studielån	6,500
425. Ersättning till postverket för dess bestyr med statens studielån	4,000

* Beräknat belopp.

Sid.		Kronor
	Statens biografbyrå:	
425.	Avlöningar	65,500
425.	Omkostnader	4,800
Säger för folkbildningsåtgärder i övrigt m. m.		2,700,900

L. Gymnastiska centralinstitutet.

Gymnastiska centralinstitutet:		
427.	Avlöningar	180,800
428.	Omkostnader	15,800
428.	Materiel, böcker m. m.	4,300
429.	Stipendier	3,000
429.	Sarskild undervisning i idrott och gymnastik m. m.	3,500
Säger för gymnastiska centralinstitutet		207,400

M. Understöd åt vetenskap, vitterhet och konst m. m.

431.	Understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker	150,000
432.	Understöd åt inhemska skönlitterära författare av utmärkt fortjänst	20,000
433.	Understöd åt professorn K. O. Östergren för fortsatt utgivande av Nusvensk ordbok	12,000
434.	Understöd åt skriftställaren E. H. Thornberg	3,000
434.	Bidrag till föreningen Pietas	1,500
435.	Bidrag till svenska naturskyddsföreningen	1,000
436.	Bidrag till vetenskapsakademien för förvaltning av nationalparker och naturskyddsärenden	10,300
437.	Bidrag till bearbetning av visst material från filosofie doktorn Sven Hedins expeditioner i det inre Asien åren 1927—1934	34,000
Säger för understöd åt vetenskap, vitterhet och konst m. m.		231,800

N. Diverse.

Ersättning till statens allmänna fastighetsfond:		
439.	Byggnadsstyrelsens delfond	*4,375,000
439.	Uppsala universitets delfond	*728,000
439.	Lunds universitets delfond	*324,000
439.	Karolinska sjukhusets delfond	*841,000
439.	Ersättning till statens domaners fond för upplåten mark	2,200
440.	Sveriges anslutning till baltisk geodetiska kommissionen	2,100
440.	Sveriges anslutning till vissa internationella vetenskapliga sammanslutningar	3,200
441.	Bidrag till svenska institutet i Rom m. m.	37,000
442.	Befrämjande av internationellt kulturellt samarbete genom studentutbyte	16,800
442.	Bidrag till svenska kommittén för nordiskt akademiskt samarbete	6,000
443.	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga	200,000
444.	Extra utgifter	100,000
444.	Provisorisk avloningsförstärkning åt vissa befattningshavare i statens tjänst	21,000
445.	Dyrtdistillägg åt befattningshavare i statens tjänst	900,000
445.	Dyrtdistillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisnings- m. fl. anstalter	*1,300,000
445.	Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst	210,000
446.	Barntillägg åt vissa lärare vid statsunderstödda kommunala laroanstalter	900,000
446.	Kristillägg	*22,200,000
446.	Reglering av vissa kursförluster	8,000
Säger för diverse		32,174,300
Summa		283,696,900

* Beräknat belopp.

Bilaga till
1942 års statsverksproposition.

Nionde huvudtiteln.

*Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3
januari 1942.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Pehrsson-Bramstorp, och statsrådet Domö anmäla de frågor, som tillhöra regleringen för budgetåret 1942/43 av utgifterna under riksstatens nionde huvudtitel, innefattande anslagen till jordbruksdepartementet, statsrådet Pehrsson-Bramstorp beträffande punkterna 1—4, 7—62, 82—104, 106—146, 148, 151—197, 220—227 och 230—242 samt statsrådet Domö beträffande punkterna 5, 6, 63—81, 105, 147, 149, 150, 198—219, 228 och 229. Föredragandena yttra därvid följande.

A. Jordbruksdepartementet.

[1.] **1. Jordbruksdepartementet: Avlöningar, förslagsanslag.** För innevarande budgetår är för ändamålet uppfört ett förslagsanslag av 300,600 kronor. Kungl. Maj:t har fastställt dels den 24 mars 1939 personalförteckning för jordbruksdepartementet (statsliggaren sid. 579), dels ock den 21 mars 1941 följande avlöningsstat för departementet:

Avlöningsstat.

1. Avlöning till departementschefen	kronor	24,000
2. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	»	167,800
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	»	74,800
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	34,000

Summa kronor 300,600.

Å departementets statssekreteraravdelning tjänstgöra sedan den 1 juli 1938 såsom biträde åt statssekreteraren två andre kanslisekreterare — därav en ordinarie (lönegrad A 21) och en extra ordinarie (lönegrad Eo 21) — samt en amanuens. Med hänsyn såväl till omfattningen och arten av de befattningshavaren åvilande arbetsuppgifterna som till det med tjänstgöringen å ifrågavarande avdelning förenade ansvaret har Kungl. Maj:t genom särskilt beslut tillerkänt innehavaren av den å ordinarie stat uppförda andre kanslisekreterarbefattningen ett årligt arvode av 2,580 kronor från nionde huvudtiteln anslag till extra utgifter — ungefärligen motsvarande skillnaden mellan de befattningshavare i 26 och 21 lönegraderna tillkommande avlöningsförmåner — att utgå tills vidare räknat från och med den 1 januari 1941. Då anordningen med särskild lönefyllnad å ifrågavarande befattningshavare icke synes tillfredsställande, vill jag förorda, att å departementets stat för nästa budgetår upptages en befattning såsom förste kanslisekreterare i lönegrad A 26 med tjänstgöring å statssekreterarens avdelning. I samband härmed torde befattningen såsom andre kanslisekreterare i lönegrad Eo 21 kunna indragas. Vid uppkommande ledighet å någon av de nuvarande förste kanslisekreterartjänsterna inom departementet bör jämväl en dylik tjänst indragas.

Förutom i de avseenden, varom nyss sagts, torde den för departementet fastställda personalförteckningen jämväl böra ändras med hänsyn till att registratorn å övergångsstat under innevarande budgetår avgått från sin tjänst. Registratorstjänsten å övergångsstat bör sålunda utgå ur personalförteckningen liksom anmärkningen, att den på ordinarie stat upptagna registratorsbefattningen skall hållas obesatt så länge registratorn å övergångsstat kvarstår å sin tjänst.

Med beaktande av vad jag i det föregående anfört skulle jordbruksdepartementets avlöningsstat för nästa budgetår komma att upptaga följande anslagsposter.

Liksom för innevarande budgetår bör för avlöning till departementschefen upptagas en särskild anslagspost å 24,000 kronor. För avlöningar till ordinarie tjänstemän torde böra beräknas 176,300 kronor. Under ordinarieposten föreslås sålunda dels höjningar med 9,400 kronor för den av mig förordade nya förste kanslisekreterarbefattningen i lönegrad A 26 och med 1,700 kronor till följd av beräknade löneklassförändringar för nuvarande personal, dels ock minskningar med 1,600 kronor i anledning av indragningen av registratorstjänsten å övergångsstat och med 1,000 kronor med hänsyn till 1941 års riksdags beslut rörande tjänstepensionsavdragens storlek. Under anslagsposten avlöningar till icke-ordinarie personal bör uppföras ett belopp av 68,300 kronor. Posten har å ena sidan minskats med 6,900 kronor motsvarande avlöning för den till indragning föreslagna andre kanslisekreterarbefattningen i lönegrad Eo 21 samt med 1,600 kronor på grund av ändrade löneklassplaceringar för extra ordinarie tjänstemän. Å andra sidan har posten höjts med 2,000 kronor för att tillgodose behovet av extra arbetskraft. Vad slutligen angår posten rörligt tillägg torde denna böra upptagas med oförändrat belopp av 34,000 kronor.

Sammanlagt skulle följaktligen under förevarande avlöningsanslag erfordras en medelsanvisning av $(24,000 + 176,300 + 68,300 + 34,000 =)$ 302,600 kronor, vilket jämfört med medelsanvisningen för innevarande budgetår innebär en anslagsökning med 2,000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

1) för jordbruksdepartementet fastställa följande

Personalförteckning.

Befattning	Lönegrad
Tjänstemän å ordinarie stat.	
1 statssekreterare	C 10
1 expeditiönschef	C 8
1 byråchef för lagärenden	C 5
2 kansliråd	A 30
4 förste kanslisekreterare	A 26
4 andre kanslisekreterare	A 21
1 registrator	A 15
1 kansliskrivare	A 11
1 förste expeditiönsvakt	A 7
1 kanslibiträde	A 7
2 expeditiönsvakter	A 5
3 kontorsbiträden	A 4

Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än 20.

1 föredragande i regeringsrätten	Eo 29
1 förste kanslisekreterare	Eo 26
1 andre kanslisekreterare	Eo 21;

2) godkänna följande avlöningsstat för jordbruksdepartementet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1942/43:

Avlöningsstat.

1. Avlöning till departementschefen	kronor	24,000
2. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	»	176,300
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal..	»	68,300
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	34,000

Summa kronor 302,600;

3) till Jordbruksdepartementet: Avlöningar för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 302,600.

[2.] **2. Jordbruksdepartementet: Omkostnader, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 41,000 kronor. Kungl. Maj:t har den 21 mars 1941 fastställt omkostnadsstat för departementet (statsligaren sid. 580).

Med hänsyn till att abonnemangsavgiften för kanslihusets telefonväxel under budgetåret 1942/43 skall bestridas från kommunikationsdepartementets omkostnadsstat torde posten expenser under ifrågavarande anslag kunna minskas med 4,700 kronor. Å andra sidan synes sagda post böra uppräknas med 1,500 kronor på grund av de ökade bränslekostnaderna. Ifrågavarande post bör följaktligen upptagas med $(31,000 - 4,700 + 1,500 =) 27,800$ kronor, därav 6,000 kronor böra avses för bränsle, lyse och vatten samt 21,800 kronor för övriga expenser. Under övriga omkostnadsposter, avseende sjukvård m. m., reseersättningar samt publikationstryck, torde böra beräknas oförändrade belopp av respektive 1,000, 1,000 och 8,000 kronor.

Vid bifall till vad sålunda anförts skulle jordbruksdepartementets omkostnadsanslag för nästa budgetår behöva uppföras med $(27,800 + 1,000 + 1,000 + 8,000 =) 37,800$ kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Jordbruksdepartementet: Omkostnader för budgetåret 1942/43* anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 37,800.

B. Lantbruksstyrelsen m. m.

[3.] **1. Lantbruksstyrelsen: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 455,600 kronor, därav 33,000 kronor att utgå av totalisatormedel. Sistnämnda belopp motsvarar de för lantbruksstyrelsens stuteribyrå avsedda avlöningsmedlen. Kungl. Maj:t har den 26 maj 1939 fastställt personalförteckning för lantbruksstyrelsen (statsligaren sid. 580). Vidare har Kungl. Maj:t den 9 maj 1941 fastställt följande avlöningsstat för lantbruksstyrelsen:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 235,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	» 11,200
3. Ersättningar till sakkunniga, <i>förslagsvis</i>	» 3,500
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 147,800
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 57,000
6. Kristillägg till tjänstemän vid stuteribyran, <i>förslagsvis</i> . .	» 1,000
7. Barntillägg till tjänstemän vid stuteribyran, <i>förslagsvis</i> . .	» 100

Summa kronor 455,600.

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *lantbruksstyrelsen* hemställt, att styrelsens avlöningsanslag för nästa budgetår måtte uppföras med 462,200 kronor, därav 36,000 kronor att bestridas av totalisatormedel. I fråga om beräkningen av medelsbehovet må anföras följande.

Av det beräknade medelsbehovet, 462,200 kronor, avse 237,300 kronor avlöningar till ordinarie tjänstemän, 11,200 kronor arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 3,500 kronor ersättningar till sakkunniga, 150,800 kronor avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, 57,000 kronor rörligt tillägg, 2,300 kronor kristillägg till tjänstemän vid stuteribyrån samt 100 kronor barntillägg till tjänstemän vid stuteribyrån.

Under ordinarie posten ha beräknats i runt tal 236,300 kronor för löner till ordinarie tjänstemän samt 1,000 kronor för vikariatsersättningar. Højningen med 2,300 kronor jämfört med medelsanvisningen för innevarande budgetår är huvudsakligen föranledd av beräknade ändringar i den nuvarande personalens löneklassplacering.

Under posten avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ha beräknats dels 141,700 kronor för avlöningar till extra ordinarie och extra tjänstemän, dels 5,200 kronor för vikariatsersättningar åt icke-ordinarie personal, dels 3,500 kronor för avlöning åt tillfälligt arbetsbiträde, övertidsersättning m. m., dels ock 400 kronor för särskild gottgörelse för tillsyn över ämbetslokaler och städning. Någon ändring av de extra ordinarie eller extra tjänstemännens tjänsteställning eller placering i lönegrad har icke ifrågasatts i annan mån än att styrelsen dels upptagit en amanuens i 15 lönegraden och en amanuens i 14 lönegraden i stället för tidigare två amanuenser i 15 lönegraden och dels räknat med att sex extra skrivbiträden i lönegrad Ex 2, vilka varit anställda i styrelsen under tre år, skulle givas tjänsteställning såsom extra ordinarie tjänstemän i samma lönegrad. På grund av förekommande pensionsavdrag medför dock icke sistnämnda ändringsförslag några ökade avlöningskostnader utan tvärtom en mindre sänkning av dessa kostnader. Med beaktande såväl av nu angivna förslag som av de förändringar i personalens löneklassplacering, som kunde beräknas inträffa under nästa budgetår, har lantbruksstyrelsen funnit de för avlöningar till extra ordinarie och extra tjänstemän avsedda medlen böra ökas med 900 kronor till 141,700 kronor. Styrelsens beräkning av medelsbehovet för vikariatsersättningar samt ersättning åt tillfälligt arbetsbiträde, övertidsersättning m. m. innebär vidare en utgiftsökning å tillhoppa 2,100 kronor, vilket belopp av styrelsen angivits vara i knappaste laget. I beloppet för vikariatsersättningar ingå 2,382 kronor utgörande avlöning till ett extra skrivbiträde, vilket biträde är avsett att ersätta ett ordinarie kontorsbiträde, som på grund av sjukdom kan förväntas komma att åtnjuta tjänstledighet även under nästa budgetår.

Posten kristillägg till tjänstemän vid stuteribyrån har under förutsättning av ett kristillägg av 8 procent ökats med 1,300 kronor till 2,300 kronor.

Lantbruksstyrelsens förslag till beräkning av medelsbehovet för ifrågavarande ändamål under nästa budgetår föranleder endast följande erinringar från min sida. Anslagsposterna avlöningar till ordinarie tjänstemän samt avlöningar till övrig icke-ordinarie personal synas kunna begränsas till 236,000 respektive 150,000 kronor, medan posten arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, torde böra höjas med 400 kronor till 11,600 kro-

*Kore-
draganden*

nor. Beträffande sistnämnda post anser jag mig nämligen böra förorda, att arvodet till en assistent å fiskeribyrån med hänsyn till de ökade levnadskostnaderna uppräknas från 7,300 till 7,700 kronor. Vidare torde posten kristilllägg till tjänstemän vid stuteribyrån böra bestämmas till 3,300 kronor. Övriga anslagsposter, avseende ersättningar till sakkunniga, rörligt tillägg samt barn-tillägg till tjänstemän vid stuteribyrån, böra i enlighet med förslaget uppföras med respektive 3,500, 57,000 och 100 kronor.

Sammanlagt skulle sålunda under förevarande anslag erfordras en medelsanvisning av $(236,000 + 11,600 + 3,500 + 150,000 + 57,000 + 3,300 + 100 =)$ 461,500 kronor. Av sistnämnda summa, som överstiger motsvarande anvisning för innevarande budgetår med 5,900 kronor, beräknas å stuteribyrån belöpa 37,000 kronor, vilket belopp bör utgå av totalisatormedel.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- 1) godkänna följande avlöningsstat för lantbruksstyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1942/43:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 236,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämde av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> ..	» 11,600
3. Ersättningar till sakkunniga, <i>förslagsvis</i> ..	» 3,500
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 150,000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 57,000
6. Kristilllägg till tjänstemän vid stuteribyrån, <i>förslagsvis</i>	» 3,300
7. Barntillägg till tjänstemän vid stuteribyrån, <i>förslagsvis</i>	» 100

Summa kronor 461,500;

- 2) till *Lantbruksstyrelsen*: *Avlöningar* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 461,500.

[4.] **2. Lantbruksstyrelsen: Omkostnader, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 70,000 kronor, därav 7,000 kronor — motsvarande på stuteribyrån belöpande kostnader — att utgå av totalisatormedel. Kungl. Maj:t har den 9 maj 1941 fastställt omkostnadsstat för lantbruksstyrelsen (statsliggaren sid. 581).

I skrivelser den 30 augusti och den 10 oktober 1941 har *lantbruksstyrelsen* hemställt om anslag för ändamålet under nästa budgetår med 71,100 kronor, därav 7,000 kronor att utgå av totalisatormedel. Beträffande styrelsens beräkning av medelsbehovet må anföras följande.

Utgiftsposterna sjukvård m. m., reseersättningar och publikationstryck ävensom under anslaget upptagna uppbördsmedel ha beräknats till oförändrade belopp av respektive 3,000, 28,000, 1,200 och 350 kronor. Utgiftsposten expenser har däremot höjts med 1,100 kronor till 39,250 kronor. Højningen har motiverats med de ökade ersättningar, som utgå till städningspersonalen jämlikt Kungl. Maj:ts cirkulär till statliga myndigheter och institutioner angående viss ersättning enligt kollektivavtal beträffande städning.

Med hänsyn till vad lantbruksstyrelsen anfört anser jag mig böra förorda, att ifrågavarande omkostnadsanslag för nästa budgetår höjes med 1,000 kronor till 71,000 kronor. Av sistnämnda belopp böra 7,000 kronor, avseende styrelsens stuteribyrå, utgå av totalisatormedel. Sedan riksdagen beslutat i anslagsfrågan, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa stat för anslaget.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Fore-
dragen.*

att till *Lantbruksstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 71,000.

[5.] **3. Lantbruksingenjörer och deras biträden: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår upptaget med 554,700 kronor. Kungl. Maj:t har fastställt dels den 9 juni 1939 personalförteckning för lantbruksingenjörer (statsliggaren sid. 582), dels ock den 9 maj 1941 följande avlöningsstat för lantbruksingenjörer och deras biträden:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 160,500
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	» 55,000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 289,900
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 49,300
Summa kronor 554,700.	

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *lantbruksstyrelsen* hemställt, att ifrågavarande avlöningsanslag för nästa budgetår måtte uppföras med 561,300 kronor. Beträffande styrelsens beräkning av medelsbehovet må nämnas följande.

Av det beräknade medelsbehovet, 561,300 kronor, avse 159,700 kronor avlöningar till ordinarie tjänstemän, 16,800 kronor arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 328,400 kronor avlöningar till övrig icke-ordinarie personal samt 56,400 kronor rörligt tillägg.

Lantbruksstyrelsen har föreslagit, att 7 extra lantbruksingenjörer, vilka för närvarande åtnjuta arvoden om 5,400 kronor för år, inplacerades i lönegrad Eo 20, ortsgrupp D. Som skäl härför har styrelsen framhållit, bland annat, att nuvarande extra lantbruksingenjörer och lantbruksstipendiater icke kunde väntas bli beförade till ordinarie lantbruksingenjörer vid sådan levnadsålder att de kunde uppnå det antal tjänsteår, som erfordrades för erhållande

av hel pension. Första tjänst förenad med pension för de extra lantbruksingenjörerna kunde nämligen för närvarande i genomsnitt beräknas tidigast vid 41,6 års ålder. Det syntes styrelsen lämpligt att bestämma lönen till extra lantbruksingenjörer enligt viss medeldyr ort. Då styrelsen icke ansåge sig kunna föreslå lägre lönegrad än Eo 20 för befattningshavarna, ville styrelsen till undvikande av alltför stor löneökning föreslå, att de extra lantbruksingenjörerna vid inplacering i löneplan erhöles lön efter ortsgrupp D. Lönen i denna ortsgrupp utgjorde i lägsta löneklassen av 20 lönegraden 5,841 kronor. Efter frånräknande av pensionsavdrag skulle återstående avlöning utgöra 5,463 kronor, vilket belopp med endast 63 kronor överstege nu utgående arvode. Kallortstillägg borde enligt styrelsens uppfattning icke utgå till dessa befattningshavare. Den årliga nettobehållningen av de extra lantbruksingenjörernas taxeinkomster hade under åren 1939 och 1940 utgjort lägst 1,730 kronor och högst 7,524 kronor samt i medeltal 4,054 kronor.

Ordinarie posten har beräknats med utgångspunkt från att 4 lantbruksingenjörer skola vara underkastade bestämmelserna i civila avlöningsreglementet samt att de övriga 20 lantbruksingenjörerna alltså skola vara underkastade bestämmelserna i 1921 års avlöningsreglemente. Minskningen i anslagsposten, 800 kronor, sammanhänger med beräknade löneklassförändringar. Under arvodesposten ha upptagits arvoden för lantbruksstipendiater med en sammanlagd anställningstid av 60 månader à 280 kronor. Minskningen under anslagsposten, 38.200 kronor, hänför sig till förslaget att överföra de extra lantbruksingenjörerna å extra ordinarie stat. Det under icke-ordinarieposten upptagna beloppet à 328,400 kronor avser avlöningar till extra lantbruksingenjörer, förste assistenter, assistenter, ritbiträden och kontorsbiträden.

Statskontoret har i remissutlåtande den 1 oktober 1941 anfört huvudsakligen följande.

Beträffande lantbruksstyrelsens uttalande, att de nuvarande extra lantbruksingenjörerna efter befordran till ordinarie tjänst icke kunde beräknas uppnå erforderligt antal tjänsteår för erhållande av hel pension, får statskontoret framhålla, att ämbetsverket icke kan dela styrelsens uppfattning, att berörda i viss mån tillfälliga olägenhet motiverar ett genomförande av den ifrågasatta löneregleringen. För undanröjande av den påtalade olägenheten finnes för övrigt, bland andra, den utvägen, att Kungl. Maj:t i enlighet med stadgandet i 3 § 2 punkten civila tjänstepensionsreglementet, efter prövning i varje särskilt fall, medger tillgodoräkning såsom tjänsteår för pension av tid, varunder tjänsteman innehåft befattning, som icke är förenad med pensionsrätt. Statskontoret anser sig jämväl böra framhålla, att den av styrelsen föreslagna löneregleringen skulle medföra en betydande merkostnad. Till det för grundlöner erforderliga beloppet à 3,561 kronor för år komma nämligen kostnaderna för rörligt tillägg och kristillägg, som med tillämpning av nu gällande procentsatser skulle uppgå till omkring 10,100 kronor om året. Dessutom har man att räkna med utgifter för kallortstillägg och för uppflyttning i löneklass ävensom viss ersättning för flyttningskostnad. Statskontoret får vidare erinra, att det förslag angående den statsunderstödda vattenavlednings- och avdikningsverksamheten samt därmed sammanhängande spörsmål, som framlagts av 1934 års avdikningssakkunniga och som i sina huvuddrag godkänts av 1939 års riksdag, bygger på den förutsättningen, att löneregleringen för lantbruksingenjörerna och extra lantbruksingenjörerna skulle genomföras på grundval av taxeinkomsternas avskaffande. Även 1939 års tjänsteförteckningssakkunniga ha i sitt den 31 maj 1941 framlagda betänkande an-

gående revision av tjänsteförteckningen i vad avser allmänna civilförvaltningen (lönegraderna A 1—A 29) uttalat sig i samma riktning. Statskontoret, som ansluter sig till denna uppfattning, måste på grund härav och vad här förut i övrigt anförts bestämt avstyrka bifall till lantbruksstyrelsens föreliggande förslag. Vad beträffar styrelsens förslag, att samtliga extra lantbruksingenjörer utan avseende å tjänstgöringsort skulle hänföras till en enda dyrtorsgrupp, vidhåller statskontoret sin redan år 1935 hävdade mening, att ett dylikt avsteg från avlöningsreglementets principer icke bör ifrågakomma.

Allmänna lönenämnden har i remissutlåtande den 8 oktober 1941 erinrat, att lönenämnden i annat sammanhang förordat, att de extra lantbruksingenjörerna erhöles ställning såsom extra ordinarie tjänstemän i 22 lönegraden samtidigt med att inkomsterna av förrättningar enligt lantbruksingenjörstaxan slopades. Med vidhållande av den sålunda intagna ståndpunkten har lönenämnden avstyrkt det av lantbruksstyrelsen framlagda löneregleringsförslaget.

I detta sammanhang torde jag få anmäla, att *föreningen lantbruksingenjörssassistenterna* — med instämmande av *Sveriges allmänna lantbrukstjänstemannaförbund* — i skrivelse den 17 september 1941 hemställt, att ytterligare minst 12 assistentbefattningar måtte inrättas hos lantbruksingenjörerna samt att, därest denna hemställan icke kunde bifallas, de tekniska biträdena hos lantbruksingenjörerna måtte tillerkännas fyra ålderstillägg om 25, 50, 75 och 100 kronor för månad efter respektive 3, 6, 9 och 12 års tjänstgöring hos lantbruksingenjör.

I remissutlåtande häröver den 1 oktober 1941 har *statskontoret* framhållit följande.

Vad beträffar det av föreningen lantbruksingenjörssassistenterna framlagda förslaget om inrättande av ytterligare 12 assistentbefattningar hos lantbruksingenjörerna får statskontoret erinra, att lantbruksstyrelsen i utlåtande den 11 juli 1940 över en liknande framställning från föreningen stats lantbruksingenjörer uttalat, att styrelsen ansåge det vara uteslutet att i nu rådande krisläge vidtaga åtgärder i sagda syfte. Med ett närmare övervägande av dithörande frågor borde fördenskull — enligt styrelsens mening — få anstå, till dess normala förhållanden åter inträdde.

Statskontoret ansluter sig till detta lantbruksstyrelsens uttalande och avstyrker följaktligen bifall till föreningens förslag. Ämbetsverket anser sig jämväl böra avstyrka föreningens alternativa hemställan, att de tekniska biträdena måtte beredas provisorisk avlöningsförbättring i form av ålderstillägg av statsmedel. Ett bifall härtill skulle nämligen innebära, att staten övertog viss del av avlöningen till nämnda personal, som för närvarande är helt privatanställd. Dessutom får statskontoret understryka, att frågan om förändring av löneställningen för omförmälda grupp av befattningshavare icke bör upptagas till prövning annat än i samband med en kommande lönereglering för lantbruksingenjörerna på grundval av taxeinkomsternas avskaffande.

Lantbruksstyrelsen har i ett den 31 oktober 1941 avgivet utlåtande anfört väsentligen följande.

Hos lantbruksingenjörerna finnas för närvarande anställda (förutom 24 förste assistenter i lönegrad Eo 17 och 20 assistenter i lönegrad Eo 15)

21 tekniska biträden, helt avlönade av lantbruksingenjörerna. Under år 1940 uppgingo dessa biträdens avlöningar till lägst 125 och högst 360 kronor samt utgjorde i medeltal omkring 215 kronor, allt för månad räknat. Biträdenas ålder, räknat till och med år 1941, varierar mellan 23 och 51 år samt utgör i medeltal 32 år.

Frågan om en utökning av assistenternas antal synes enligt styrelsens uppfattning böra upptagas först i samband med den vid 1939 års riksdag uppskjutna frågan om lantbruksingenjörernas avlöningsförhållanden m. m.

Lantbruksstyrelsen finner det emellertid angeläget, icke minst med hänsyn till önskvärdheten av att de tekniska biträden, som genom en längre tids tjänstgöring förvärvat god erfarenhet inom ifrågavarande verksamhet, må finna det med sin fördel förenat att icke övergå till annan verksamhet, att åtgärder snarast vidtagas för en förbättring av de tekniska biträdenas avlöningsförhållanden. Vederbörande lantbruksingenjörer torde emellertid icke rimligen kunna belastas med en dylik löneförhöjning, då sagda biträdens löner redan nu i regel tangera gränsen för de belopp, som enligt för lantbruksingenjörerna gällande arvodestaxa kunna beräknas inflyta för biträdenas arbete. Statens mellankomst torde därför bli nödvändig, därest en förbättring av de tekniska biträdenas löneförhållanden skall kunna realiseras. Framhållas må, att viss avlöningsförbättring utgår av statsmedel till hos distriktslantmätare anställda tekniska biträden. Sistnämnda biträden erhålla sålunda, sedan de efter förordnande av lantmäteristyrelsen innehaft anställning som tekniskt biträde hos lantmätare under tre år eller mera med en sammanlagd effektiv tjänstgöringstid av minst 24 månader, avlöningsförbättring av statsmedel genom ålderstillägg å 240 kronor för därefter infallande kalenderår om minst 8 effektiva tjänstgöringsmånader. På enahanda villkor må efter ytterligare tre anställningsår ålderstillägg utgå med 480 kronor, efter ytterligare tre år med 720 kronor samt slutligen efter ytterligare tre år med 960 kronor.

Några väsentliga skiljaktigheter i fråga om vare sig utbildning eller tjänste- och avlöningsförhållanden mellan distriktslantmätarnas och lantbruksingenjörernas tjänstebiträden torde icke förefinnas. Starka skäl måste därför anses tala för att jämväl sistnämnda biträden böra komma i åtnjutande av här omnämnd avlöningsförbättring. Lantbruksstyrelsen finner sig också böra föreslå, att medel äskas hos riksdagen för ändamålet. Vid beräkningen av biträdes antal tjänsteår bör såväl den tjänstetid medräknas, varunder biträdet ägt rätt till rese- och traktamentsersättning av statsmedel, som även den övriga tid, biträdet med lantbruksstyrelsens medgivande varit i denna egen-skap eller såsom assistent anställt hos lantbruksingenjör.

Utbetalningen av ifrågavarande avlöningsförbättring torde i likhet med vad som gäller beträffande motsvarande avlöningsförmån för tekniska biträden hos distriktslantmätarna lämpligen böra ske i efterskott för varje kalenderår. Lantbruksstyrelsen vill föreslå, att avlöningsförbättringen i fråga måtte bestämmas att utgå från och med kalenderåret 1942. Erforderliga medel för ändamålet för sagda år skulle då anvisas för budgetåret 1942/43.

En överslagsberäkning rörande hos lantbruksingenjörerna nu anställda tekniska biträden giver vid handen, att med tillämpning av förenämnda grunder dessa biträden skulle vara berättigade att för år 1942 i avlöningsförbättring erhålla, 6 biträden 240 kronor, 4 biträden 480 kronor, 1 biträde 720 kronor och 1 biträde 960 kronor eller tillhopa 5,040 kronor.

Slutligen får jag anmäla, att till chefen för jordbruksdepartementet med skrivelse den 28 juni 1941 överlämnats en promemoria med yttrande och förslag av *befaringsberedningen* rörande den statsunderstödda torrlägg-

ningsverksamheten. I promemorian har utom annat föreslagits, att åtgärder snarast måtte vidtagas för genomförande av 1934 års avdikningssakkunnigas i betänkande den 28 december 1936 (stat. off. utr. 1937: 8) framlagda förslag om lönereglering för lantbruksingenjörerna och deras biträden i förening med avskaffande av ingenjörernas taxeinkomster. Yttranden över promemorian ha infordrats från vissa myndigheter och korporationer.

Det av besparingsberedningen framlagda förslaget om lönereglering för lantbruksingenjörerna och deras biträden i syfte att avskaffa ingenjörernas taxeinkomster torde icke kunna genomföras utan ytterligare utredning, bland annat för att närmare bestämma den kompensation för mistade taxeinkomster som skäligen bör utgå till olika befattningshavare samt för att bedöma, i vilken omfattning mindre företag böra kunna handläggas av annan förrättningsman än lantbruksingenjör. Jag anser, att en dylik utredning bör komma till stånd. Denna läser dock icke kunna slutföras i så god tid att förslag i ämnet kan underställas 1942 års riksdag.

*Före-
draganden.*

Frågan om lönereglering för de extra lantbruksingenjörerna och utökning av antalet assistenter hos lantbruksingenjörerna synes, som statskontoret framhållit, lämpligen böra behandlas i samband med spørsmålet om den ifrågasatta löneregleringen. På grund härav anser jag mig för 1942 års riksdag ej böra framlägga förslag i dessa hänseenden.

I likhet med lantbruksstyrelsen finner jag det emellertid angeläget, att åtgärder redan nu vidtagas för en förbättring av avlöningsförhållandena för de hos lantbruksingenjörerna anställda tekniska biträdena. Vad styrelsen härutinnan föreslagit kan jag förorda. Tekniskt biträde, som innehaft anställning i denna egenskap hos lantbruksingenjör under tre år eller mera med en sammanlagd effektiv tjänstgöringstid av minst 24 månader, bör alltså erhålla avlöningsförbättring av statsmedel genom ålderstillägg om 240 kronor för därefter infallande kalenderår om minst 8 effektiva tjänstgöringsmånader. På enhanda villkor bör efter ytterligare tre anställningsår ålderstillägg utgå med 480 kronor, efter ytterligare tre år med 720 kronor samt slutligen efter ytterligare tre år med 960 kronor. Avlöningsförbättringen, som lämpligen synes böra utbetalas av lantbruksstyrelsen i efterskott för varje kalenderår, torde böra utgå från och med kalenderåret 1942. Därest riksdagen icke har något att erinra mot vad sålunda föreslagits, synes det böra få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser för avlöningsförbättringens tillgodonjutande och utbetalande.

De av lantbruksstyrelsen verkställda beräkningarna av medelsbehovet under nästa budgetår för avlöningar till lantbruksingenjörer och deras biträden ha föranlett vissa erinringar från min sida huvudsakligen i anslutning till den av mig intagna ståndpunkten till de framlagda löneregleringsförslagen.

Med hänsyn till den av 1941 års riksdag godkända höjningen av tjänstepensionsavdragen böra vardera av anslagsposterna avlöningar till ordinarie tjänstemän och avlöningar till övrig icke-ordinarie personal minskas med

1,000 kronor samt uppföras med $(160,500 - 800 - 1,000 =)$ 158,700 kronor respektive $(289,900 - 1,000 =)$ 288,900 kronor. Arvodesposten bör, i överensstämmelse med uppställningen av gällande avlöningsstat för distriktslantmätare och extra lantmätare m. fl., uppdelas på två delposter, betecknade Arvoden till extra lantbruksingenjörer och lantbruksstipendiaterna m. m. samt Avlöningsförbättring åt tekniska biträden. Arvodena till extra lantbruksingenjörer och lantbruksstipendiaterna torde med hänsyn till de ökade levnadskostnaderna böra uppräknas, arvoden till extra lantbruksingenjörerna från 5,400 till 5,700 kronor för år samt arvoden till lantbruksstipendiater från 280 till 295 kronor för månad. Uppräkningen skulle medföra en kostnadsökning under avlöningsanslaget å 3,000 kronor. För arvoden till extra lantbruksingenjörer och lantbruksstipendiaterna m. m. bör alltså upptagas ett belopp av $(55,000 + 3,000 =)$ 58,000 kronor. Delposten avlöningsförbättring åt tekniska biträden synes, i anslutning till lantbruksstyrelsens förslag, böra bestämmas till ett förslagsvis beräknat belopp av 5,100 kronor. För rörligt tillägg torde slutligen böra beräknas 50,300 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet för ifrågavarande avlöningar blir enligt nu angivna beräkningar $(158,700 + 58,000 + 5,100 + 288,900 + 50,300 =)$ 561,000 kronor, vilket jämfört med medelsanvisningen för löpande budgetår innebär en anslagsökning med 6,300 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- 1) godkänna följande avlöningsstat för lantbruksingenjörer och deras biträden, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1942/43:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 158,700		
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:			
a) Arvoden till extra lantbruksingenjörer och lantbruksstipendiaterna m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor 58,000		
b) Avlöningsförbättring åt tekniska biträden, <i>förslagsvis</i> ..	5,100	»	63,100
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal		»	288,900
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>		»	50,300
Summa kronor			561,000;

2) till *Lantbruksingenjörer och deras biträden: Avlöningar* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 561,000.

[6.] **4. Lantbruksingenjörer och deras biträden: Omkostnader, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 230,000 kronor. Av anslaget disponeras 1,000 kronor till sjukvård m. m. samt 229,000 kronor till reseersättningar.

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *lantbruksstyrelsen* hemställt om anvisande för nästa budgetår av ett omkostnadsanslag av 232,000 kronor. Rörande styrelsens beräkning av medelsbehovet må anföras följande.

Kostnaderna för sjukvård m. m. ha beräknats till 2,000 kronor. Medelsåtgången under budgetåren 1939/40 och 1940/41 för detta ändamål har i runt tal uppgått till 500 respektive 2,000 kronor. Reseersättningarna ha beräknats till 230,000 kronor. Medelsåtgången under budgetåren 1938/39—1940/41 för reseersättningar har uppgått till i runda tal respektive 266,000, 227,000 och 215,000 kronor. Lantbruksstyrelsen har framhållit, att den relativt anmärkningsvärda minskningen av medelsåtgången för de båda senaste budgetåren i jämförelse med tidigare budgetår till största delen förorsakats av inkallelser till militärtjänstgöring.

Lantbruksstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår under ifrågavarande anslag har icke givit mig anledning till annan erinran än att jag med hänsyn till medelsåtgången för reseersättningar under de två senast förflutna budgetåren anser mig böra föreslå, att anslaget upptages med oförändrat belopp, 230,000 kronor. Sedan riksdagen fattat beslut i anslagsfrågan, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa stat för anslagets användning.

*Före-
draganden.*

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lantbruksingenjörer och deras biträden: Omkostnader* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 230,000.

[7.] **5. Statskonsulenter: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 46,100 kronor. Kungl. Maj:t har för statskonsulenterna fastställt dels den 26 maj 1939 personalförteckning (statsliggaren sid. 583), dels ock den 9 maj 1941 följande

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 39,800
2. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 6,300
Summa kronor 46,100.	

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *lantbruksstyrelsen* hemställt om ett till 46,200 kronor förhöjt avlöningsanslag för nästa budgetår.

Lantbruksstyrelsens statförslag skiljer sig från gällande stat därutinnan, att i förslaget upptagits en ny anslagspost å 100 kronor för avlöningar till icke-ordinarie personal. Till motivering härav har styrelsen framhållit, att det borde finnas möjlighet att förordna vikarie å statskonsulentbefattning. Dylikt förordnande bleve särskilt nödvändigt, därest ordinarie befattningshavare skulle åtnjuta tjänstledighet under längre tid, exempelvis på grund av sjukdom, för uppehållande av annan befattning i statens tjänst eller för fullgörande av annat offentligt uppdrag.

*Före-
draganden.*

Då jag icke har något att erinra mot lantbruksstyrelsens förslag, skulle alltså förevarande avlöningsanslag för nästa budgetår behöva upptagas med 46,200 kronor. Vad beträffar den ifrågasatta nya anslagsposten avlöningar till icke-ordinarie personal torde det böra ankomma på Kungl. Maj:t att meddela föreskrift om att posten endast får användas för vikariatskostnader. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- 1) godkänna följande avlöningsstat för statskonsulenter, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1942/43:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 39,800
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	» 100
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 6,300

Summa kronor 46,200;

- 2) till *Statskonsulenter*: *Avlöningar* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 46,200.

[8.] **6. Statskonsulenter: Omkostnader, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår upptaget med 5,000 kronor. Härav disponeras 100 kronor för sjukvård m. m. och 4,900 kronor för reseersättningar.

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *lantbruksstyrelsen* hemställt om ett till 6,100 kronor förhöjt omkostnadsanslag.

Under det föreslagna omkostnadsanslaget har styrelsen beräknat 100 kronor för bestridande av utgifter för sjukvård m. m. samt 6,000 kronor för reseersättningar. I fråga om reseersättningarna har styrelsen erinrat om att det hittillsvarande reseersättningsanslaget, vilket för ett vart av budgetåren 1934/35—1939/40 utgått med 7,000 kronor, för budgetåren 1940/41 och 1941/42 upptagits till respektive 5,000 och 4,900 kronor. Därest sistnämnda belopp ej får överskridas, torde det, framhåller styrelsen, icke kunna undvikas, att statskonsulentinstitutionens effektivitet blir eftersatt. Möjligheterna för statskonsulenterna att fylla dem tillkommande uppgifter vore nämligen i hög grad beroende av huruvida medel för resekostnads- och traktamentsersättningar funnes tillgängliga i erforderlig utsträckning.

I nuvarande statsfinansiella situation anser jag mig icke kunna förorda någon höjning av ifrågavarande anslag. Sedan riksdagen fattat beslut i anslagsfrågan, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa stat för anslagets användning. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Före-
draganden.*

att till *Statskonsulenter: Omkostnader* för budgetåret 1942/
43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 5,000.

[9.] **7. Fiskeriintendenter m. m.: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 90,100 kronor. Kungl. Maj:t har fastställt dels den 26 maj 1939 personalförteckning för fiskeriintendenter (statsliggaren sid. 584), dels ock den 9 maj 1941 följande avlöningsstat för fiskeriintendenter m. m.:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 59,200
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	» 12,100
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i> ..	» 8,800
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 10,000
Summa kronor 90,100.	

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *lantbruksstyrelsen* hemställt om ett till 93,400 kronor förhöjt avlöningsanslag för nästa budgetår. Beträffande innehållet i styrelsens skrivelse må nämnas följande.

Av det beräknade medelsbehovet, 93,400 kronor, avse 69,100 kronor avlöningar till ordinarie tjänstemän, 12,100 kronor arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 1,300 kronor avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, 10,000 kronor rörligt tillägg samt 900 kronor krigsriskersättning.

Ordinarieposten har höjts med 9,900 kronor med hänsyn till att samtliga 7 fiskeriintendentsbefattningar beräknats komma att vara besatta med ordinarie innehavare under nästa budgetår. I anslagsberäkningen för innevarande budgetår har en sådan befattning förutsatts komma att uppehållas genom vikarie. Icke-ordinarieposten, som för löpande budgetår är upptagen förslagsvis och under vilken beräknats 1,300 kronor till utgifter för skrivhjälp och 7,500 kronor för ersättning till vikarie å en fiskeriintendentsbefattning, har med hänsyn till vad nyss sagts minskats med 7,500 kronor till 1,300 kronor, varjämte posten icke längre angivits förslagsvis. Vad angår arvodesposten och posten rörligt tillägg ha dessa uppförts med oförändrade belopp av 12,100 respektive 10,000 kronor. Slutligen har *lantbruksstyrelsen* upptagit en ny post avseende krigsriskersättning å 900 kronor. Styrelsen har nämligen ansett det rimligt, att till av styrelsen förordnad ledare för eller deltagare i undersökningarna med fiskeradministrationens fartyg Eystrasalt eller annat fartyg — vanligen en fiskeristipendiat men ibland befattningshavare i högre löneställning — finge utgå särskild krigsriskersättning under den tid vederbörande tjänstgjorde ombord på fartyget. Dylik ersättning utginge för närvarande enligt av Kungl. Maj:t

fastställda grunder till befälhavaren och besättningen å Eystrasalt. Om krigsriskersättningen för här ifrågavarande befattningshavare beräknades efter sagda grunder — vilka nära överensstämde med vad som gällde för handelsflottans personal — kunde medelsbehovet för sådan ersättning under nästa budgetår icke uppskattas till lägre belopp än 900 kronor.

Statskontoret har i remissutlåtande den 27 oktober 1941 beträffande den av lantbruksstyrelsen upptagna anslagsposten för krigsriskersättning anfört i huvudsak följande.

Statskontoret vill erinra, att den krigsriskersättning, som för närvarande tillkommer befälhavaren och besättningsmännen på Eystrasalt är betydligt förmånligare än motsvarande ersättning till andra grupper av statliga befattningshavare (se prop. nr 144/1940 L samt ett flertal Kungl. Maj:ts beslut angående krigsriskersättning till personal vid statens järnvägar, postverket, tullverket och lotsverket). Så till exempel utgår vid tullverket krigsrisktillägg endast i ett undantagsfall och vid lotsverket med visst belopp per dygn, allenast då fartyget är i gång, samt, vid fart i Östersjön, endast inom begränsade områden. Enligt vad statskontoret under hand inhämtat, har emellertid personalen vid lotsverket gjort gällande, att de därstädes för närvarande gällande reglerna för krigsriskersättning — vilka fastställdes i oktober 1940 — icke motsvarade det aktuella riskläget i Östersjön. I anslutning till vad som uttalats i proposition nr 144 till 1940 års lagtima riksdag lär emellertid, även efter en eventuell ändring av dessa regler, sådan ersättning jämväl i fortsättningen komma att utgå efter andra och mindre fördelaktiga grunder än de, som gälla för personalen vid handelsflottan. Statskontoret har fördenskull visserligen intet att erinra mot lantbruksstyrelsens förslag, att medel för besridande av krigsriskersättning beräknas i avlöningsstaten för fiskeriintendenter m. m., men ämbetsverket kan för sin del icke finna bärande skäl föreligga för att sådan ersättning skulle utgå vare sig till den på fartyget Eystrasalt anställda personalen eller till sådan fiskeritjänsteman, som i tjänsten medföljer fartyget, efter fördelaktigare grunder än vad som gäller för andra grupper av statliga befattningshavare. Ämbetsverket får fördenskull föreslå, att blivande bestämmelser om krigsriskersättning till nu ifrågavarande personal utformas i nära anslutning till de regler, som för nästkommande budgetår kunna komma att fastställas för lotsverkets personal.

*Före-
draganden.*

I enlighet med lantbruksstyrelsens förslag torde anslagsposterna avlöningar till ordinarie tjänstemän, avlöningar till övrig icke-ordinarie personal samt rörligt tillägg för nästa budgetår böra upptagas med respektive 69,100, 1,300 och 10,000 kronor. Posten avlöningar till övrig icke-ordinarie personal bör härvid uppföras med maximerat belopp. Då de under arvodesposten upptagna arvoden å 3,600 kronor till 2 fiskeristipendiater med hänsyn till de ökade levnadskostnaderna torde böra uppräknas till 3,800 kronor, bör sagda post höjas med 400 kronor till 12,500 kronor. Vad angår styrelsens förslag om beredande av krigsriskersättning åt de befattningshavare vid fiskeriadministrationen, som för fullgörande av dem åliggande tjänsteuppgifter medfölja fartyget Eystrasalt eller eventuellt annat för fiskeriundersökningar avsett fartyg, har jag i likhet med statskontoret intet att erinra mot att medel för sådant ändamål beräknas under ifrågavarande anslag, varvid det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter den ytterligare utredning i ämnet, som

må finnas erforderlig, på framställning av lantbruksstyrelsen fastställa de grunder, enligt vilka krigsrisktillägg i förevarande fall bör utgå under nästa budgetår. Under en anslagspost till särskilda löneförmåner synes i avvaktan på fastställandet av berörda grunder böra beräknas ett belopp av förslagsvis 500 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat skulle för avlöningar till fiskeriintendenter m. m. under nästa budgetår behöva upptagas ett anslag av (69,100 + 12,500 + 1,300 + 500 + 10,000 =) 93,400 kronor, innebärande en ökning i förhållande till anvisningen för innevarande budgetår med 3,300 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- 1) godkänna följande avlöningsstat för fiskeriintendenter m. m., att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1942/43:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 69,100
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> ..	» 12,500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 1,300
4. Särskilda löneförmåner, <i>förslagsvis</i>	» 500
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 10,000

Summa kronor 93,400;

- 2) till *Fiskeriintendenter m. m.: Avlöningar* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 93,400.

[10.] 8. **Fiskeriintendenter m. m.: Omkostnader, förslagsanslag.** Detta anslag, som för budgetåret 1940/41 var upptaget med 30,000 kronor, sänktes för innevarande budgetår till 29,000 kronor. Av sistnämnda belopp disponeras 100 kronor för sjukvård m. m., 24,900 kronor för reseersättningar samt 4,000 kronor för expenser.

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *lantbruksstyrelsen* hemställt om oförändrat anslag för nästa budgetår.

Med biträdande av lantbruksstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Före-
draganden.*

att till *Fiskeriintendenter m. m.: Omkostnader* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av.. kronor 29,000.

[11.] **9. Lantbruksattachéer: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 45,400 kronor. Kungl. Maj:t har fastställt dels den 26 april 1940 personalförteckning för lantbruksattachéerna (statsliggaren sid. 585), dels ock den 21 mars 1941 följande avlöningsstat för attachéerna:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till icke-ordinarie personal	kronor 22,600
2. Särskilda löneförmåner	» 19,500
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 3,300
Summa kronor 45,400.	

Med skrivelse den 20 november 1941 har till chefen för jordbruksdepartementet överlämnats en av *besparingsberedningen* avgiven promemoria med förslag om indragning av lantbruksattachébefattningarna. Promemorian har för yttrande remitterats till lantbruksstyrelsen.

*Före-
draganden.*

Sedan beredningen av den inkomna framställningen avslutats, torde ärendet böra upptagas till avgörande. För budgetåret 1942/43 synes icke böra ifrågasättas någon ändring beträffande förevarande avlöningsanslag. Gällande avlöningsstat för lantbruksattachéerna torde med hänsyn härtill få äga tillämpning även under nästa budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lantbruksattachéer: Avlöningar* för budgetåret 1942/
43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 45,400.

[12.] **10. Lantbruksattachéer: Omkostnader, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 19,100 kronor. Kungl. Maj:t har den 21 mars 1941 fastställt omkostnadsstat för lantbruksattachéerna (statsliggaren sid. 586).

*Före-
draganden.*

Anslaget torde för budgetåret 1942/43 böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lantbruksattachéer: Omkostnader* för budgetåret
1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 19,100.

C. Lantbruksakademien m. m.

[13.] 1. **Lantbruksakademien: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 17,700 kronor. Kungl. Maj:t har för lantbruksakademien fastställt dels den 26 maj 1939 personalförteckning (statsliggaren sid. 586), dels ock den 9 maj 1941 följande

Avlöningsstat.

U t g i f t e r.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 21,300
2. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 2,900
	Summa kronor 24,200

Särskilda uppbördsmedel.

Av lantbruksakademiens medel	kronor 6,500
	Nettoutgift kronor 17,700.

Lantbruksakademien har i skrivelse den 13 september 1941 beräknat medelsbehovet för avlöningar till akademien under nästa budgetår till 17,300 kronor. Detta belopp utgör skillnaden mellan beräknade utgifter å 23,800 kronor — därav för avlöningar till ordinarie tjänstemän förslagsvis 12,750 kronor, för avlöningar till icke-ordinarie personal förslagsvis 8,150 kronor och för rörligt tillägg förslagsvis 2,900 kronor — samt beräknade uppbördsmedel å 6,500 kronor. Beträffande anslagsberäkningen har akademien framhållit i huvudsak följande.

I gällande personalförteckning är befattningen som kamrerare och notarie hos akademien uppförd på ordinarie stat i 22 lönegraden. Då tjänsten år 1931 blev ledig, förordnade emellertid Kungl. Maj:t på framställning av akademien, att med åtgärder för återbesättande av befattningen med ordinarie innehavare tills vidare skulle anstå och att befattningen under tiden skulle uppehållas med vakansförordnande.

De extra ordinarie tjänstemännen ha sedan den 1 juli 1935 erhållit rätt till tjänstepension och sedan den 1 juli 1937 rätt till familjepension. Innehavaren av förberörda vakansförordnande åtnjuter icke sådan förmån. Det synes akademien vara rimligt, att rättelse nu vidtages härutinnan och att följaktligen åtgärder vidtagas i syfte att tillförsäkra innehavaren av nämnda vakansförordnande pensionsrätt. Härför talar ytterligare, att den nuvarande innehavaren innehaft förordnandet ända sedan den 1 juli 1935, att han redan överskridit den högsta ålder, som möjliggör uppnåendet av 30 tjänsteår för pension, samt att han är gift och har tre minderåriga barn.

Den enklaste lösningen skulle måhända vara, att kamrerar- och notariebefattningen omedelbart tillsattes med ordinarie innehavare. Akademien har likväl icke ansett sig böra för närvarande påyrka en sådan åtgärd. I stället

vill akademien föreslå, att tills vidare den anordningen träffas, att en extra ordinarie kamrerar- och notariebefattning inrättas hos akademien, samtidigt som den motsvarande ordinarie befattningen vakanssättes. Därigenom skulle det önskade resultatet nås, nämligen att bereda pensionsrätt åt befattningens innehavare.

Allmänna lönenämnden har i remissutlåtande den 6 oktober 1941 anfört bland annat följande.

Lönenämnden får erinra, att jämlikt stadgande i 1 § 3 mom. civila tjänstepensionsreglementet Kungl. Maj:t äger besluta, att reglementet skall i tillämpliga delar bli gällande jämväl för icke-ordinarie anställningshavare, som icke avses i reglementet, där särskilda skäl därtill äro. Därest sådant beslut meddelas, blir även allmänna familjepensionsreglementet automatiskt tillämpligt å anställningshavaren. Enligt lönenämndens mening skulle en lösning enligt nu angivna riktlinjer av frågan om beredande av pensionsrätt åt vakansvikarien å kamrerar- och notariebefattningen vid lantbruksakademien vara att föredraga framför den av akademien ifrågasatta anordningen. Därvid torde böra föreskrivas, att för vikarien skola tillämpas de pensionsunderlag och de pensionsavdrag, som jämlikt pensionsreglementena gälla för extra ordinarie tjänst inom 22 lönegraden, samt att för honom skall gälla en pensionsålder av 65 år.

Statskontoret har i remissutlåtande den 11 oktober 1941 förklarat sig icke ha något annat att erinra mot akademiens framställning än att posten avlöningar till icke-ordinarie personal ej såsom akademien ifrågasatt borde uppföras förslagsvis utan i stället uppräknas med det belopp som kunde befinnas erforderligt för att från posten skulle kunna bestridas, förutom lön till kamreraren och notarien i lönegrad Eo 22, jämväl ersättning till vikarie för nämnde befattningshavare.

*Före-
draganden.*

Såsom framgår av vad i det föregående anförts har lantbruksakademien framlagt förslag om inrättande av en befattning såsom kamrerare och notarie i lönegrad Eo 22 i syfte att bereda pensionsrätt åt innehavaren av vakansförordnandet å den i gällande personalförteckning för akademien uppförda kamrerar- och notarietjänsten i lönegrad A 22. I samband härmed har sistnämnda tjänst avsetts skola vakanssättas. Med hänsyn till de speciella förhållandena i förevarande fall finner jag mig böra förorda, att i enlighet med akademiens förslag från och med nästa budgetår å personalförteckningen upptages en befattning såsom kamrerare och notarie i lönegrad Eo 22. Härvid bör till personalförteckningen fogas en anmärkning om att den ordinarie tjänsten såsom kamrerare och notarie skall hållas obesatt, så länge en extra ordinarie tjänsteman i samma befattning finnes uppförd å förteckningen.

Lantbruksakademiens beräkning av anslagsbehovet till avlöningar för nästa budgetår föranleder ingen annan erinran från min sida än att jag förordar, att posten avlöningar till icke-ordinarie personal, vilken post såsom statskontoret framhållit icke bör uppföras förslagsvis, för bestridande i förekommande fall av vikariatsersättningar höjes med 400 kronor till i runt tal 8,600 kronor ävensom att ordinarieposten avrundas till 12,700 kronor. Då

för rörligt tillägg beräknats oförändrat belopp av 2,900 kronor och de särskilda uppbördsmedlen upptagits med 6,500 kronor, skulle sålunda under ifrågavarande anslag tarvas en medelsanvisning för nästa budgetår av $(12,700 + 8,600 + 2,900 - 6,500 =) 17,700$ kronor eller samma belopp som anvisats för innevarande budgetår.

Ny personalförteckning för lantbruksakademien torde böra föreläggas riksdagen för godkännande.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- 1) för lantbruksakademien fastställa följande

Personalförteckning.

Befattning	Lönegrad
------------	----------

Tjänstemän å ordinarie stat.

1 sekreterare	A 30
1 kamrerare och notarie	A 22

Extra ordinarie tjänsteman i högre lönegrad än 20.

1 kamrerare och notarie	Eo 22;
-------------------------------	--------

Anm. Den å ordinarie stat upptagna befattningen som kamrerare och notarie skall hållas obesatt, så länge en extra ordinarie tjänsteman i samma befattning finnes uppförd å personalförteckningen.

- 2) godkänna följande avlöningsstat för lantbruksakademien, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1942/43:

Avlöningsstat.

Utgifter.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	kronor 12,700
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal ..	» 8,600
3. Rörligt tillägg, förslagsvis	» 2,900
Summa kronor	24,200

Särskilda uppbördsmedel.

Av lantbruksakademiens medel	kronor 6,500
	Nettoutgift kronor 17,700;

- 3) till Lantbruksakademien: Avlöningar för budgetåret 1942/43 anvisa ett förslagsanslag av kronor 17,700.

[14.] **2. Lantbruksakademien: Bidrag till museum, bibliotek m. m.** För detta ändamål är för innevarande budgetår anvisat ett anslag av 8,000 kronor. Beträffande anslagets användning hänvisas till statsliggaren sid. 587.

I skrivelse den 13 september 1941 har *lantbruksakademien* hemställt om oförändrat anslag för nästa budgetår.

*Före-
draganden.*

Med biträdande av lantbruksakademiens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lantbruksakademien: Bidrag till museum, bibliotek m. m.* för budgetåret 1942/43 anvisa ett anslag av kronor 8,000.

[15.] **3. Statens växtskyddsanstalt: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 165,400 kronor. Kungl. Maj:t har fastställt dels den 17 maj 1940 personalförteckning för statens växtskyddsanstalt (statsliggaren sid. 588), dels ock den 9 maj 1941 följande avlöningsstat för anstalten:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	37,900
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	»	44,600
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	68,700
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	14,200

Summa kronor 165,400.

I detta sammanhang torde jag få erinra därom, att en av mig jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 september 1938 tillkallad utredningsman för verkställande av utredning rörande frågan om ändrad organisation av växtskyddsanstalten och statens centrala frökontrollanstalt den 21 december 1939 framlagt förslag i ämnet. Över förslaget ha remissyttranden avgivits av ett flertal myndigheter och institutioner.

I skrivelse den 14 augusti 1941 har *styrelsen för statens växtskyddsanstalt* beräknat medelsbehovet för avlöningar vid anstalten under nästa budgetår till 168,800 kronor. Rörande innehållet i styrelsens framställning må i övrigt anföras följande.

Anstaltsstyrelsen har erinrat om de förslag till ändringar i anstaltens organisation, som styrelsen framlagt i sitt yttrande den 14 februari 1940 över det av särskild utredningsman den 21 december 1939 avgivna betänkandet i ämnet. Vidare har styrelsen erinrat att styrelsen i skrivelse den 30 augusti 1940 med förslag till avlönings- och omkostnadsstat för innevarande budgetår framhållit, att den visserligen hyste den bestämda uppfattningen, att ett skyndsamt genomförande av de föreslagna organisationsändringarna vore av grundläggande betydelse för en fruktbärande verksamhet vid anstalten, men att den till följd av statsfinansiella förhållanden såge sig nödsakad att tillfäl-

ligt bortse från de i sagda yttrande påvisade behoven. Då nu ytterligare ett år förflutit och fortfarande ingen förbättring av det ekonomiska läget kunde skönjas, ansåge sig styrelsen emellertid icke kunna underlåta att an hålla om realiserande av den framlagda ändringsplanen vad beträffade ett par för anstaltens verksamhet särskilt betydelsefulla punkter.

De önskemål, som av styrelsen nu framföras, avse inplacering som extra ordinarie befattningshavare av 8 assistenter vid anstalten, vilka för närvarande åtnjuta arvoden à 5,300 kronor. Styrelsen föreslår sålunda, att befattningarna såsom assistent vid filialen i Alnarp och vid den till huvudanstalten förlagda bekämpningsmedelskontrollen förändras till förste assistenttjänster i lönegrad Eo 21. Övriga 6 arvodesbefattningar föreslås ombildade till assistenttjänster i lönegrad Eo 16. Vad beträffar den till filialen knutna assistentbefattningen framhålles, att vid filialen endast finnes ytterligare en fackutbildad tjänsteman, nämligen föreståndaren (lönegrad Eo 24). Av dessa båda befattningshavare skall den ene företräda den zoologiska och den andre den botaniska grenen av verksamheten. Assistenten måste alltså självständigt och på eget ansvar handlägga de frågor som röra hans verksamhetsgren.

Av det beräknade medelsbehovet, 168,800 kronor, avse 38,200 kronor avlöningar till ordinarie tjänstemän, 1,000 kronor arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 108,400 kronor avlöningar till övrig icke-ordinarie personal samt 21,200 kronor rörligt tillägg. Ordinarieposten har med hänsyn till beräknad löneklassuppflyttning höjts med 300 kronor. Det under arvodesposten beräknade beloppet är avsett till arvide åt den av anstaltens avdelningsföreståndare, som tillika är chef för anstalten. Under icke-ordinarieposten ha upptagits omkring 99,100 kronor för avlöningar till extra ordinarie och extra personal, omkring 3,800 kronor för vikariatsersättningar, 5,200 kronor för tillfälliga biträden m. m. samt 300 kronor för ersättning till vaktmästare för tillsyn över ämbetslokaler och städning. Höjningen av icke-ordinarieposten är helt föranledd av förslaget om omändring till extra ordinarie tjänster av 8 arvodesbefattningar för assistenter.

Statskontoret har i remissutlåtande den 24 september 1941 anfört i huvudsak följande.

Statskontoret vill erinra, att anstaltsstyrelsen redan 1939 framfört förslag om assistentbefattningarnas ombildning till extra ordinarie tjänster. I utlåtande över framställningen anförde statskontoret, att ämbetsverket icke ansåge tillräckliga skäl finnas för att i dåvarande statsfinansiella läge vidtaga ändring av tjänsteställningen för ifrågavarande befattningshavare. Allmänna lönenämnden hade intet att erinra mot att en extra ordinarie assistentbefattning i 21 lönegraden inrättades vid anstaltens filial i Alnarp. Däremot avstyrkte nämnden den föreslagna ändringen av övriga arvodesavlönade assistentbefattningar till extra ordinarie tjänster under framhållande, att liknande assistenttjänster finnes vid åtskilliga andra verk inom allmänna civilförvaltningen och att frågan om eu ombildning av omförmälda tjänster vid växtskyddsanstalten fördenskuil borde göras till föremål för prövning i ett vidare sammanhang. Departementschefen uttalade, att han av budgetära hänsyn funne sig icke kunna tillstyrka någon ändring i löneställningen för anstaltens befattningshavare. Statskontoret anser, att de skäl, vilka åberopats mot styrelsens för budgetåret 1940/41 framförda förslag om beredande av extra ordinarie anställning åt assistenterna, alltjämt äga giltighet. Ämbetsverket vill därjämte bringa i erinran, att de för ifrågavarande befattningshavare bestämda arvoden vid 1941 års riksdag uppräknats från 4,200 kronor till 5,300 kronor. På grund av vad sålunda förekommit avstyrker statskontoret bifall till framställningen i denna del.

*Före-
draganden.*

Det av anstaltsstyrelsen framlagda förslaget om förbättrade avlönings- och anställningsförhållanden för anstaltens 8 arvodesassistenter genom befattningarnas inplacering i löneplanen för extra ordinarie tjänstemän anser jag mig endast i så måtto kunna biträda, att jag förordar, att assistentbefattningen vid filialen i Alnarp samt 2 av assistentbefattningarna vid huvudanstalten ombildas till extra ordinarie tjänster. Med hänsyn till det rådande statsfinansiella läget kan jag emellertid icke tillstyrka, att nu angivna 3 tjänster uppföras i högre lönegrader än Eo 18 för befattningen vid filialen och Eo 14 för de 2 övriga befattningarna. Vid förordnande å de nya tjänsterna av någon av de nuvarande assistenterna synes denne böra medgivas rätt att övergångsvis bibehålla nu utgående barntillägg. Dylikt tillägg torde böra bestridas från nionde huvudtiteln's allmänna anslag till barntillägg. Posten avlöningar till övrig icke-ordinarie personal bör i anledning av vad nu sagts höjas med i runt tal 13,800 kronor till $(68,700 + 13,800 =) 82,500$ kronor. Arvodena till övriga 5 assistenter vid anstalten torde med hänsyn till de ökade levnadskostnaderna böra uppräknas från 5,300 till 5,600 kronor, vilket medför en kostnadsökning under arvodesposten av 1,500 kronor. Sistnämnda post bör sålunda för nästa budgetår uppföras med $(44,600 + 1,500 - 3 \times 5,300 =) 30,200$ kronor. Under posten avlöningar till ordinarie tjänstemän torde böra beräknas oförändrat belopp av 37,900 kronor. Vad slutligen beträffar posten rörligt tillägg synes denna böra uppföras med ett 2,000 kronor högre belopp än för innevarande budgetår eller alltså med 16,200 kronor.

Under förutsättning av bifall till vad jag i det föregående förordat skulle för nästa budgetår till avlöningar vid växtskyddsanstalten behöva anvisas ett anslag av $(37,900 + 30,200 + 82,500 + 16,200 =) 166,800$ kronor, vilket jämfört med medelsanvisningen för löpande budgetår innebär en anslagsökning med 1,400 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- 1) godkänna följande avlöningsstat för statens växtskyddsanstalt, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1942/43:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	37,900
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> ..	»	30,200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	82,500
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	16,200

Summa kronor 166,800;

- 2) till Statens växtskyddsanstalt: Avlöningar för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av .. kronor 166,800.

[16.] 4. Statens växtskyddsanstalt: Omkostnader, förslagsanslag. Detta anslag är för innevarande budgetår upptaget med 60,000 kronor. Kungl. Maj:t har den 9 maj 1941 fastställt omkostnadsstat för växtskyddsanstalten (statsliggaren sid. 589).

Styrelsen för statens växtskyddsanstalt har i skrivelse den 14 augusti 1941 hemställt om oförändrat anslag av 60,000 kronor för nästa budgetår. Enligt vad styrelsen meddelat ha kostnaderna för bränsle, lyse och vatten, för vilket ändamål i gällande omkostnadsstat upptagits 12,000 kronor, under budgetåret 1940/41 uppgått till 20,045 kronor. För nästa budgetår har styrelsen beräknat oförändrat belopp av 12,000 kronor för detta ändamål.

Statskontoret har i remissutlåtande den 24 september 1941 anfört, att anstaltsstyrelsens förslag till omkostnadsstat allenast föranledde den erinran från statskontorets sida, att posten bränsle, lyse och vatten i betraktande av medelsåtgången under budgetåret 1940/41 syntes böra höjas från 12,000 till 20,000 kronor.

Mot anstaltsstyrelsens beräkning av anslagsbehovet har jag icke något annat att erinra än att jag i likhet med statskontoret anser posten bränsle, lyse och vatten böra höjas med hänsyn till medelsåtgången under budgetåret 1940/41. Enligt vad jag inhämtat synes emellertid en höjning av posten med 6,000 kronor eller således till 18,000 kronor vara tillräcklig. I enlighet härmed bör anslaget för nästa budgetår upptagas med 66,000 kronor. Sedan riksdagen beslutat i anslagsfrågan, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa stat för anslagets användning. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Före-
draganden.

att till Statens växtskyddsanstalt: Omkostnader för budgetåret 1942/43 anvisa ett förslagsanslag av kronor 66,000.

D. Undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanärningar m. m.

[17.] 1. **Lantbrukshögskolan: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 868,400 kronor. Kungl. Maj:t har den 2 maj 1941 fastställt personalförteckning för lantbrukshögskolan (statsliggaren sid. 589). Vidare har Kungl. Maj:t förenämnda dag fastställt följande avlöningsstat för högskolan:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 347,800
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	» 222,500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	» 232,100
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 66,000
Summa kronor 868,400.	

I skrivelse den 29 augusti 1941 har *styrelsen för lantbrukshögskolan* hemställt, att för nästa budgetår måtte anvisas ett med 63,800 kronor till 932,200 kronor förhöjt avlöningsanslag. Beträffande beräkningen av de olika anslagsposterna må anföras följande.

Av det beräknade medelsbehovet, 932,200 kronor, avse 350,900 kronor avlöningar till ordinarie tjänstemän, 134,500 kronor arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 356,800 kronor avlöningar till övrig icke-ordinarie personal samt 90,000 kronor rörligt tillägg.

Höjningen med 3,100 kronor under ordinarieposten föranledes helt av beräknade löneklassuppflyttningar.

Arvodessposten har beräknats minskad med 88,000 kronor till 134,500 kronor. Följande arvoden å tillhoppa 66,250 kronor föreslås upptagna under posten med samma belopp som för innevarande budgetår, nämligen arvode till rektor å 2,000 kronor, ersättning till rektors undervisningsvikarie å 750 kronor, arvoden till 3 assistenter å 6,000 kronor, arvoden till 10 assistenter å 4,500 kronor samt arvode å 500 kronor till ämneslärare vid Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut för husdjursförsök. Vidare ha liksom för innevarande budgetår upptagits personliga arvodestillägg å 700 kronor samt vikariatersättningar å 493 kronor. Ersättningarna till speciallärare ha beräknats minskade med 6,800 kronor till 34,957 kronor. Sistnämnda minskning föranledes av förslag att speciallärarbefattningen i fysik, meteorologi och matematik, vilken är förenad med lönearvode å 6,800 kronor, måtte omändras till en befattning som lektor i lönegrad Eo 27. I detta sammanhang må nämnas, att lönearvode utgår till ytterligare en speciallärare, nämligen till specialläraren i maskin- och redskapslära med 9,334 kronor. De 4 docentstipendierna vid högskolan ha upptagits till vardera 6,000 kronor mot 7,500 kronor för innevarande budgetår. Härigenom minskas medelsbehovet för ändamålet med 6,000 kronor till 24,000 kronor. Minskningen föranledes därav, att högskolestyrelsen föreslagit, att docentstipendierna i fortsättningen ånyo

skulle förenas med dyrtidstillägg samt att innehavare av docentstipendier skulle tillerkännas kristillägg i likhet med vad fallet vore vid universiteten jämlikt beslut av 1941 års riksdag. Arvodena till assistenterna vid försöksanstalterna och försöksgårdarna — sammanlagt uppgående till 83,300 kronor — nämligen 8 arvoden à 5,300 kronor, 5 arvoden à 4,500 kronor, 2 arvoden à 4,100 kronor, 2 arvoden à 3,600 kronor och 1 arvode à 3,000 kronor, ha utbrutits från anslagsposten. Arvodesbefattningarna i fråga föreslås omändrade till extra ordinarie befattningar. Närmare redogörelse för omändringen lämnas i det följande. Slutligen har föreslagits inrättande av 2 nya assistentbefattningar, nämligen en sådan befattning med arvode à 4,500 kronor vid högskolans ekonomiska institution och en med arvode à 3,600 kronor vid mikrobiologiska institutionens baljväxtlaboratorium. Till motivering av förslaget har anförts bland annat, att ekonomiska institutionen alltifrån början varit mycket svagt tillgodosedd med biträdande arbetskrafter. Någon assistent eller amanuens vore sålunda icke knuten till institutionen och ej heller något skrivbiträde. En assistent vid institutionen erfordrades först och främst som medhjälpare vid undervisningen, särskilt vid övningarna i ekonomiska kalkylationer m. m. Inrättandet av en assistentbefattning skulle även möjliggöra en utvidgad forskningsverksamhet inom lantbruksekonomin och handelsläran. Utan tillgång till biträdande arbetskrafter begränsades institutionsföreståndarens möjligheter i detta hänseende. Vid mikrobiologiska institutionens baljväxtlaboratorium har med Kungl. Maj:ts medgivande under innevarande budgetår anställts en extra assistent, vilket ansetts erforderligt med hänsyn till den ökade omsättningen å laboratoriet. Även för nästa budgetår vore en extra assistent vid baljväxtlaboratoriet erforderlig. Antalet vid laboratoriet framställda kulturer hade under budgetåret 1940/41 uppgått till omkring 40,000 och inkomsterna till omkring 35,000 kronor. Med hänsyn till att framställningen och försäljningen av dessa kulturer vore koncentrerad till en kortare del av året vore det nödvändigt, att en kvalificerad medhjälpare funnes att tillgå som ersättare för förste assistenten vid laboratoriet. Därjämte hade planerats undersökningar rörande förenklat framställnings-sätt samt rörande möjligheterna för lagring av baljväxtekulturer, för vilka undersökningar förenämnda assistent vore behövlig.

I c k e - o r d i n a r i e p o s t e n har ökats med 124,700 kronor till 356,800 kronor. Härvid ha beräknats i runt tal *dels* 268,800 kronor för avlöningar till extra ordinarie och extra tjänstemän, *dels* 2,500 kronor för vikariatersättning å icke-ordinarie personal, *dels* ock 85,500 kronor för avlöningar till tillfälliga befattningshavare och annat tillfälligt arbetsbiträde. Av den beräknade ökningen avse 102,800 kronor kostnader för inplacering i löneplan av följande arvodespersonal, nämligen 1 lektor i fysik och meteorologi i lönegrad Eo 27, 4 försöksgårdsassistenter i lönegrad Eo 21, 4 assistenter i lönegrad Eo 18 och 10 assistenter i lönegrad Eo 15 vid försöksanstalterna, 4 tekniska biträden i lönegrad Eo 5, 6 vaktmästare i lönegrad Eo 5, 1 chaufför och gårdskar i lönegrad Eo 5, 1 förman i lönegrad Eo 5, 4 gårdskarlar i lönegrad Eo 4 samt 5 skrivbiträden i lönegrad Ex 2. Som förut omnämnts utgå arvoden till lektorn, försöksgårdsassistenter och assistenterna vid försöksanstalterna under innevarande budgetår från arvodesposten. Arvodena för övrig till inplacering föreslagna personal utgå från icke-ordinarieposten. För anställande av en förste amanuens i lönegrad Eo 18 vid sekretärarexpeditionen och ett skrivbiträde i lönegrad Ex 2 vid kamrerarexpeditionen beräknas 7,300 kronor samt för löneklassuppflyttningar för nuvarande extra ordinarie och extra personal 2,200 kronor. Med hänsyn till den stegrade omsättningen å baljväxtekulturer ha ytterligare medel beräknats *dels* till biträden vid renskrivning och duplicering å baljväxtlaboratoriet med

1,500 kronor, dels ock till tillfällig arbetskraft vid laboratoriet med 600 kronor. De ökade levnadskostnaderna och därav betingade krav på höjda löner ha vidare föranlett ökat medelsbehov med 300 kronor till extra handräckning i pannrum och mekanisk verkstad, med 500 kronor till tillfällig arbetskraft för högskolans park m. m., med 500 kronor till tillfällig arbetskraft för botanisk-genetiska trädgården samt med 3,000 kronor för tillfällig arbetskraft vid anstalten för jordbruksförsök. Med hänsyn till de stora värden högskolans anläggningar å Ultuna representerade har högskolestyrelsen icke ansett sig kunna taga på sitt ansvar att dessa anläggningar nattetid lämnades utan tillsyn. Fördenskull föreslås ett belopp av 3,000 kronor skola anvisas för anställande av en nattvakt. Slutligen har, då åtskilliga med nuvarande försörjningsläge sammanhängande utredningar medfört ökad belastning å det centrala analyslaboratoriet vid högskolan, de för tillfällig arbetskraft vid laboratoriet avsedda medlen ökats med 3,000 kronor till 8,000 kronor.

Till motivering av förslaget om inplacering av arvodespersonal i löneplan samt om anställande av ytterligare arbetskraft å sekreterar- och kamrerarexpeditionerna har framhållits i huvudsak följande. Innehavaren av den föreslagna lektorstjänsten i fysik och meteorologi skulle omhänderha undervisningen i fysik, meteorologi och matematik. För det vetenskapliga arbetet å åtskilliga av högskolans institutioner vore det nödvändigt att äga tillgång till olika meteorologiska iakttagelser. Vid högskolan sammanställdes och bearbetades de meteorologiska iakttagelserna av specialläraren i ämnet, som ägnade praktiskt taget hela sin arbetskraft åt högskolan. Frågan om ordnandet av speciallärarens avlöningsförhållanden kunde icke längre undanskjutas, då högskolan annars riskerade att förlora den högt kvalificerade kraft högskolan förvärvat för ändamålet. Med hänsyn till den långa tjänstetid flertalet av assistenterna vid försöksgårdarna och försöksanstalterna hade måste det anses vara en angelägenhet av största vikt, att deras löne- och anställningsförhållanden snarast möjligt kunde förbättras. Arbetsbelastningen å rektors-, sekreterar- och kamrerarexpeditionerna vore för närvarande så stor, att en förstärkning av arbetskrafterna måste anses oundgängligen erforderlig.

Posten rörligt tillägg har med hänsyn till de av högskolestyrelsen framförda förslagen om inplacering av personal i löneplan ökats med 24,000 kronor.

Sedermåra har *Sveriges allmänna lantbrukstjänstemannaförbund* i skrivelser den 30 september och den 23 oktober 1941 anhållit, att assistenterna vid försöksgårdarna och försöksanstalterna samt vid högskolans analyslaboratorium måtte överföras till extra ordinarie anställning med placering i lönegraderna Eo 21 eller Eo 18. *Högskolestyrelsen* har hemställt, att förbundets framställning om överförande till extra ordinarie anställning av assistenterna vid analyslaboratoriet icke för närvarande måtte föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Statskontoret har i remissutlåtande den 8 november 1941 anförts i huvudsak följande.

Högskolestyrelsen har föreslagit, att från och med nästa budgetår en assistent med ett årsarvode av 4,500 kronor skulle anställas vid högskolans ekonomiska institution. Statskontoret anser, att tillräckliga skäl för förslaget icke anförts, och avstyrker fördenskull detsamma. Styrelsen har vidare hemställt, att medel måtte anvisas för den mikrobiologiska institutionens baljväxtlaboratorium med dels 3,600 kronor för avlönande av en assistent dels

ock 2,100 kronor för ersättningar åt biträden vid renskrivning och duplicering samt tillfällig arbetskraft. Statskontoret vill icke motsätta sig bifall till framställningen i denna del.

Statskontoret vill med anledning av högskolestyrelsens förslag, att docentstipendierna för nästa budgetår skulle bestämmas till 6,000 kronor med rätt för stipendiernas innehavare att åtnjuta dyrtids- och kristillägg, framhålla, att riksdagen lämnat utan erinran Kungl. Maj:ts förslag i 1941 års statsverksproposition rörande avveckling av dyrtidstillägget å docentstipendierna vid tekniska högskolan i Stockholm, Chalmers tekniska högskola och skogshögskolan, med vilka institutioner lantbrukshögskolan synes vara närmast jämförbar. På grund härav anser sig statskontoret icke kunna tillstyrka, att ifrågavarande arvodestagare vid lantbrukshögskolan tillerkännas rätt till dyrtids- och kristillägg. Till docentstipendier torde fördenskul böra beräknas samma belopp som för innevarande budgetår eller 30,000 kronor. Med hänsyn till att frågan om löneförmånerna till specialläraren i fysik, meteorologi och matematik prövats vid 1940 och 1941 års riksdagar anser sig statskontoret icke kunna biträda styrelsens nu gjorda hemställan om inrättande av en extra ordinarie lektorstjänst i fysik, meteorologi och matematik.

Vad angår styrelsens och Sveriges allmänna lantbrukstjänstemannaförbunds förslag, att extra ordinarie anställning skulle beredas vissa arvodesassistenter vid försöksgårdarna, försöksanstalterna och analyslaboratoriet, får statskontoret framhålla, *dels* att samtliga före den 1 juli 1941 av Kungl. Maj:t bestämda assistentarvoden vid högskolan i och för avveckling av å arvoden tidigare utgående dyrtidstillägg omreglerats vid innevarande års riksdag, *dels* att samtliga före den 1 juli 1941 av högskolans styrelse fastställda assistentarvoden i samband med arvodenas överförande från och med budgetåret 1941/42 till anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, höjts med i genomsnitt cirka 7 procent, *dels* ock att av styrelsen i dess anslagsframställning beträffande budgetåret 1940/41 gjord hemställan om inrättande av extra ordinarie tjänster för 5 assistenter icke bifallits. Med hänsyn härtill och då enligt statskontorets mening frågan om ytterligare reglering av arvoden till ifrågavarande befattningshavare bör upptagas till prövning i ett större sammanhang och omfatta samtliga med dessa befattningshavare jämförliga arvodestagare, finner sig statskontoret icke kunna tillstyrka de nu gjorda framställningarna om utbildning av vissa assistentbefattningar till extra ordinarie tjänster.

Vidkommande det av styrelsen utan närmare motivering framförda förslaget, att vissa andra med arvode avlönade befattningshavare, nämligen 4 tekniska biträden, 6 vaktmästare, 1 chaufför och gårdskarl, 1 förman, 4 gårdskarlar och 5 skrivbiträden skulle erhålla extra ordinarie eller extra anställning, får statskontoret — under erinran att jämväl dessa befattningshavares löneställning i viss utsträckning prövats vid 1940 och 1941 års riksdagar — uttala, att ämbetsverket anser sig böra avstyrka också detta förslag, vilket för övrigt skulle medföra en avsevärd ökning av utgifterna för rörligt tillägg och kristillägg till högskolans tjänstemän.

I sin anslagsframställning beträffande budgetåret 1941/42 anhöll styrelsen, att för avlönande av tillfällig arbetskraft vid institutionen för lantbrukskemi — för vilket ändamål i då gällande avlöningsstat beräknats 5,000 kronor — måtte avses ett belopp av 8,000 kronor. Föredragande departementschefen ansåg sig emellertid icke kunna förorda, att medel äskades av riksdagen för förhöjning av ifrågavarande post. Med hänsyn härtill kan statskontoret icke tillstyrka bifall till styrelsens nu ånyo gjorda framställning om uppräknig av sagda post.

Enligt statskontorets mening föreligga icke tillräckliga skäl för inrättande av en förste amanuensbefattning å rektors- och sekreterarexpeditionerna. För den händelse utökning av personalen å sagda expeditioner skulle anses nödvändig, torde det vara tillräckligt att — i avvaktan på närmare erfarenhet i fråga om arbetsbördans omfattning — beräkna medel för avlönande av en befattningshavare i lönegrad Eo 15 med halvtidstjänstgöring. Däremot har ämbetsverket intet att erinra mot att å kamrerarexpeditionen anställas ett skrivbiträde i lönegrad Ex 2.

Statskontoret vill ej heller motsätta sig, att medel anvisas för avlönande av en nattvakt vid anläggningarna i Ultuna och för ökning av ersättningarna åt den tillfälliga personal, som anlitas för handräckning i pannrum och mekanisk verkstad, för skötsel av högskolans park och den botanisk-genetiska trädgården samt för biträde vid anstalten för jordbruksförsök. Dock anser ämbetsverket — som i övrigt intet har att erinra mot de av styrelsen för ifrågavarande ändamål beräknade kostnaderna — att höjningen av ersättningarna till den tillfälliga personalen vid anstalten för jordbruksförsök bör kunna begränsas till 2,000 kronor i stället för — såsom styrelsen föreslagit — 3,000 kronor.

Slutligen vill statskontoret framhålla, att — enligt vad som inhämtats under hand — å de för avlöningar till övrig icke-ordinarie personal för budgetåret 1940/41 beräknade medlen på grund av inkallelser till militärtjänstgöring uppstått en besparing å cirka 4,600 kronor. Då det torde kunna antagas, att militärinkallelser i ungefär oförändrad omfattning komma att äga rum jämväl under budgetåret 1942/43, får statskontoret föreslå, att hänsyn härtill tages vid bestämmande av storleken av anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal för sistnämnda budgetår.

Allmänna lönenämnden har i remissutlåtande den 20 november 1941 anfört i huvudsak följande:

Styrelsen för lantbrukshögskolan har hemställt, att docentstipendierna vid högskolan ånyo måtte förenas med dyrtidstillägg samt att innehavare av docentstipendier måtte tillerkännas kristillägg. Då dessa åtgärder stå i överensstämmelse med vad som gäller vid universiteten, har lönenämnden i och för sig icke något att erinra mot styrelsens ifrågavarande förslag. Nämnden vill emellertid i detta sammanhang framhålla, att frågan om compensation till arvodestagare för inträdd levnadskostnadsstegring enligt lönenämndens mening bör göras till föremål för en allsidig undersökning. Nämnden håller för sin del före, att åtminstone arvodister med heltidstjänstgöring genomgående borde erhålla en ersättning, vars storlek i viss grad är beroende av förändringarna i levnadskostnadsindex.

Beträffande styrelsens förslag om inrättande av en lektorstjänst i fysik och meteorologi tillåter sig lönenämnden erinra om att nämnden i utlåtande den 17 november 1939 yttrat sig rörande denna fråga. Nämnden framhöll därvid, att förslaget innebure tillskapande vid högskolan av en helt ny befattningstyp. Med hänsyn härtill och då ett inrättande av den föreslagna befattningen skulle kunna erhålla konsekvenser för de övriga statliga högskolornas vidkommande, ansåg nämnden, att frågan om införandet av dylika tjänster borde bli föremål för prövning av 1939 års tjänsteförteckningssak-kunniga. Lönenämnden ville ytterligare tillägga, att nämnden för sin del icke blivit övertygad om nödvändigheten av att för de med befattningen avsedda arbetsuppgifterna tillskapa en heltidstjänst, helst som högskolans styrelse så sent som året före funnit sig kunna förorda, att för ändamålet anvisades medel för ersättning till en speciallärare. Nämnden, som alltjämt vidhåller

sina i nyssnämnda utlåtande framställda erinringar, anser sig icke kunna tillstyrka förslaget om inrättande av den ifrågavarande lektorstjänsten.

Enligt styrelsens förslag skulle vidare inrättas två nya assistenttjänster, nämligen en å ekonomiska institutionen med årsarvode å 4,500 kronor samt en å baljväxtlaboratoriet med årsarvode å 3,600 kronor. Lönenämnden kan för sin del icke med bestämdhet yttra sig rörande behovet av de båda tjänsterna, men nämnden vill ifrågasätta, huruvida icke ett arvode å 3,600 kronor för år vore tillfyllest även för assistenten å ekonomiska institutionen.

Vidkommande härefter förslaget rörande ombildning av vissa arvodes-tjänster till extra ordinarie befattningar får nämnden med hänsyn till beskaffenheten av de arbetsuppgifter, som avses för befattningshavarna i fråga, i princip tillstyrka en dylik ombildning. Vad särskilt angår de olika assistenttjänsterna vill nämnden framhålla, att dessa synbarligen äro att betrakta såsom sluttjänster, vilket jämväl framgår därav, att de nuvarande befattningshavarna i flertalet fall varit anställda under en lång följd av år, i några fall omkring tjugo år. Högskolestyrelsens förslag till lönegrader för assistenterna kan lönenämnden däremot icke biträda. Med utgångspunkt från storleken av nuvarande arvoden vill nämnden föreslå, att assistenterna med arvoden å 5,300 kronor inplaceras i lönegrad Eo 16 samt assistenterna med arvoden å 4,500, 4,100 och 3,600 kronor högst i lönegraden Eo 10, med den fördelning å lönegrader som styrelsen med hänsyn till kompetenskrav eller andra omständigheter finner skäl bestämma. Den assistent, som åtnjuter årsarvode med allenast 3,000 kronor, bör enligt nämndens mening icke erhålla extra ordinarie anställning. Styrelsens förslag till inplacering i olika lönegrader av viss biträdespersonal föranleder icke annan erinran från nämndens sida än att utöver lönegrad Ex 2 för skrivbiträdespersonalen även bör kunna ifrågakomma lönegraderna Eo 2 eller för mera kvalificerade arbetsuppgifter Eo 4.

Lönenämnden vill framhålla, att för den händelse någon av befattningshavarna vid inplacering i begynnelselöneklassen skulle erhålla löneminskning, möjlighet finnes att jämlikt 8 § civila icke-ordinariereglementet hos Kungl. Maj:t utverka förmånligare löneklassplacering för befattningshavaren i fråga.

Det av Sveriges allmänna lantbrukstjänstemannaförbund framställda förslaget rörande ombildning av vissa assistenttjänster å högskolans analyslaboratorium till extra ordinarie tjänster anser lönenämnden icke böra i förvarande sammanhang föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

I övrigt har den föreliggande framställningen icke givit lönenämnden anledning till särskild erinran.

I anslutning till vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor förordat torde från och med nästa budgetår maskinistbefattningen i lönegrad A 8 vid lantbruks-högskolan böra utbytas mot tjänst som värmeledningsskötare, tillika reparatör, av 1:a klass i samma lönegrad samt befattningen som snickare i lönegrad A 5 omändras till tjänst som hantverkare i lönegrad A 6.

Vad angår det av högskolestyrelsen framlagda förslaget om inplacering i löneplanen för extra ordinarie tjänstemän av 18 arvodesassistenter vid försöksgårdarna och försöksanstalterna, vilket förslag innebär en lönereglering för nämnda personal, anser jag mig för närvarande med hänsyn till det statsfinansiella läget endast kunna biträda detsamma i så måtto, att jag förordar

*Före-
draganden.*

att anställningsförhållandena för assistenterna vid försöksanstalterna — med undantag för den assistent som åtnjuter ett arvode å 3,000 kronor — ordnas genom befattningshavarnas inplacering i sådan lönegrad att grundlönen jämte därå belöpande rörligt tillägg kommer att ungefärligen motsvara nu utgående arvode. Jag får i anslutning härtill föreslå, att de 4 assistenter vid försöksanstalterna, som nu uppbära arvoden å 5,300 kronor, inplaceras i lönegrad Eo 14. Övriga 9 arvodesassistenter torde böra inplaceras i högst lönegrad Eo 10 med den fördelning å lönegrader som högskolestyrelsen med hänsyn till kompetenskrav eller andra omständigheter kan finna skäl bestämma. För den föreslagna provisoriska inplaceringen i löneplan av nämnda assistenter synas böra beräknas sammanlagt i runt tal 53,700 kronor under posten avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. Frågan om definitiv löne reglering för nyssnämnda assistenter samt för assistenterna vid försöksgårdarna torde framdeles böra upptagas till förnyad prövning. Arvodena till assistenterna vid försöksgårdarna böra liksom för innevarande budgetår utgå från posten arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t. Avlöningen till den assistent, som för närvarande åtnjuter arvode å 3,000 kronor, torde i fortsättningen böra bestridas från de medel under icke-ordinarieposten, vilka stå till högskolestyrelsens förfogande för avlöande av tillfällig arbetskraft vid anstalten för husdjursförsök. Nämnda anslagspost torde i anledning härav böra höjas med 3,000 kronor. Därest någon av de till inplacering i löneplan ifrågasatta befattningshavarna under nästa budgetår kommer att tjänstgöra å lägre dyrortsgrupp än Stockholm (I-ort) och vederbörandes grundlön jämte därå belöpande rörligt tillägg härigenom kommer att avsevärt understiga det före den 1 juli 1942 utgående arvodet, torde befattningshavaren böra beredas kompensation för löneminskningen. De närmare bestämmelser rörande förenämnda assistenters inplacering i löneplan som kunna befinnas erforderliga torde efter förslag av högskolestyrelsen böra meddelas av Kungl. Maj:t.

Vidkommande härefter förslaget om inplacering i löneplan av följande arvodesbefattningar, nämligen 4 tekniska biträden, 6 vaktmästare, 1 förman, 1 chaufför och gårdskarlar, 4 gårdskarlar samt 5 skrivbiträden, anser jag mig för närvarande endast kunna förorda, att medel beräknas för en provisorisk inplacering av de tekniska biträdena, vaktmästarna, förmannen samt chauffören och gårdskarlen i lönegrad Eo 4, av gårdskarlarna i lönegrad Eo 3 samt av skrivbiträdena i lönegrad Ex 2. Den sålunda förordade inplaceringen i löneplan skulle medföra en minskning av medelsbehovet under icke-ordinarieposten med omkring 1,800 kronor.

De av högskolestyrelsen framförda önskemålen om anvisande av medel till följande nya befattningshavare, nämligen en förste amanuens å sekreterarexpeditionen, en assistent å baljväxtlaboratoriet och en nattvakt, torde böra tillmötesgå på det sätt, att 2,000 kronor anvisas till ersättning åt arbetshjälp på sekreterarexpeditionen, 3,600 kronor till arvode åt en assistent vid baljväxtlaboratoriet samt 3,000 kronor till ersättning åt nattvakt. Här-

jämte vill jag förorda, att ytterligare 2,000 kronor beräknas för tillfällig arbetskraft vid analyslaboratoriet, 1,000 kronor för skrivhjälp och annan extra arbetskraft vid baljväxtlaboratoriet samt 2,200 kronor för bestridande av kostnader för löneklassuppflyttningar. Slutligen torde de för tillfällig arbetskraft vid pannrum och mekanisk verkstad, högskolans park m. m., botanisk-genetiska trädgården och anstalten för jordbruksförsök avsedda medlen böra med hänsyn till de ökade levnadskostnaderna uppräknas med tillhoppa 3,000 kronor. Av mig nu tillstyrkta ökningsar under högskolans avlöningsanslag uppgå till sammanlagt (2,000 + 3,600 + 3,000 + 2,000 + 1,000 + 2,200 + 3,000 =) 16,800 kronor, varav 3,600 kronor böra upptagas under arvodesposten och 13,200 kronor under icke-ordinarieposten.

Högskolestyrelsens förslag om inrättande av en lektorsbefattning i lönegrad Eo 27, en assistentbefattning vid ekonomiska institutionen samt en skrivbiträdesbefattning i lönegrad Ex 2 vid kamrerarexpeditionen anser jag mig icke kunna biträda. Ej heller kan jag förorda den ifrågasatta omändringen av docentstipendierna innebärande att dessa skulle ånyo förenas med rätt till dyrtidstillägg.

Med hänsyn till de ökade levnadskostnaderna torde slutligen följande av Kungl. Maj:t bestämda arvoden böra uppräknas från och med den 1 juli 1942, nämligen 4 docentstipendier från 7,500 till 8,000 kronor, arvodet till specialläraren i fysik, meteorologi och matematik från 6,800 till 7,200 kronor, arvodet till specialläraren i maskin- och redskapslära från 9,334 till 9,800 kronor, 3 assistentarvoden från 6,000 till 6,300 kronor, 4 assistentarvoden från 5,300 till 5,600 kronor samt 10 assistentarvoden från 4,500 till 4,800 kronor. Kostnadsökningen under arvodesposten för nu angivna arvodesreglering skulle sålunda uppgå till 7,966 kronor.

Avlöningsstaten för lantbrukshögskolan skulle vid bifall till vad jag i det föregående förordat komma att för nästa budgetår erhålla följande utseende.

Posten avlöningar till ordinarie tjänstemän torde med hänsyn till den vid 1941 års riksdag godkända höjningen av tjänstepensionsavdragen samt till medelsåtgången under budgetåret 1940/41 böra upptagas med oförändrat belopp av 347,800 kronor.

Under posten arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, vilken post liksom för innevarande budgetår bör angivas förslagsvis, torde böra uppföras ett belopp av 172,000 kronor. Av sagda belopp avses 2,000 kronor till arvode åt rektor, 750 kronor till ersättning åt rektors undervisningsvikarie, 500 kronor till arvode åt ämneslärare vid Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut för husdjursförsök, 32,000 kronor till 4 docentstipendier, 92,900 kronor till arvoden åt 18 assistenter vid högskolan och till denna hörande försöksgårdar, förslagsvis 700 kronor för arvodestillägg, motsvarande övergångsvis utgående barnstillägg åt vissa assistenter, 42,623 kronor till ersättningar åt speciallärare samt förslagsvis 527 kronor till vikariatsersättningar.

För avlöningar till övrig icke-ordinarie personal torde böra beräknas

Nionde huvudtiteln.

(232,100 + 53,700 + 3,000 — 1,800 + 13,200 =) 300,200 kronor. Icke-ordinarieposten bör liksom hittills upptagas förslagsvis.

Slutligen bör med hänsyn till de föreslagna inplaceringarna i löneplan av viss personal för rörligt tillägg beräknas (66,000 + 16,000 =) 82,000 kronor.

För nästa budgetår skulle sålunda avlöningskostnaderna vid lantbrukshögskolan uppgå till sammanlagt (347,800 + 172,000 + 300,200 + 82,000 =) 902,000 kronor, vilket jämfört med medelsanvisningen för löpande budgetår innebär en anslagsökning med 33,600 kronor.

Ny personalförteckning för lantbrukshögskolan torde böra föreläggas riksdagen för godkännande.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- 1) för lantbrukshögskolan fastställa följande

Personalförteckning.

Befattning Lönegrad

Tjänstemän å ordinarie stat.

14 professorer	A 30
1 laborator	A 26
1 sekreterare	A 26
4 statsagronomer	A 26
1 bibliotekarie	A 24
1 förste kemist	A 24
5 försöksgårdsföreståndare	A 24
1 kamrerare	A 22
1 kansliskrivare	A 11
1 trädgårdsmästare	A 10
1 värmeledningsskötare, tillika reparatör, av 1:a klass	A 8
1 kanslibiträde	A 7
7 vaktmästare	A 7
1 hantverkare	A 6
5 kontorsbiträden	A 4

Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än 20.

1 försöksgårdsföreståndare	Eo 24
13 förste assistenter	Eo 21;

- 2) godkänna följande avlöningsstat för lantbrukshögskolan, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1942/43:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 347,800
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> ..	» 172,000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	» 300,200
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 82,000
Summa kronor 902,000;	

3) till *Lantbrukshögskolan*: *Avlöningar* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 902,000.

[18.] **2. Lantbrukshögskolan: Omkostnader, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 245,000 kronor. Kungl. Maj:t har den 2 maj 1941 fastställt omkostnadsstat för lantbrukshögskolan (statsliggaren sid. 591). Enligt staten äro nettoutgifterna beräknade för undervisningsinstitutionerna m. m. till (136,200 — 20,200 =) 116,000 kronor, för försöksanstalterna till (50,000 — 5,000 =) 45,000 kronor och för försöksgårdarna till (214,300 — 130,300 =) 84,000 kronor. Kungl. Maj:t har härjämte fastställt särskilda stater för försöksanstalterna och försöksgårdarna (statsliggaren sid. 592).

Styrelsen för lantbrukshögskolan har i skrivelse den 29 augusti 1941 beräknat anslagsbehovet för ifrågakarande ändamål under nästa budgetår till 262,500 kronor. Beträffande anslagsberäkningen må anföras följande.

Undervisningsinstitutionerna m. m. Utgifterna för detta ändamål ha ökats med 7,000 kronor till 123,000 kronor. Ökningar ha sålunda beräknats under posterna sjukvård m. m., reseersättningar, bränsle, lyse och vatten, övriga expenser samt övriga utgifter (nu å respektive 700, 21,500, 52,000, 46,300 och 9,500 kronor) med respektive 500, 1,500, 10,000, 1,000 och 2,000 kronor. Å andra sidan har en minskning i utgiftsbehovet å 8,000 kronor inträtt till följd av förväntad stegring av inkomsterna. Posten publikationstryck föreslås uppförd med oförändrat belopp av 6,200 kronor.

Posterna *sjukvård m. m.* samt *bränsle, lyse och vatten* ha uppräknats med hänsyn till medelsåtgången under budgetåret 1940/41.

Ökningen under posten *reseersättningar* är föranledd av styrelsens förslag om anordnande av ett försöksledarmöte för försöksmän på husdjursförsöksverksamhetens område. Resekostnads- och traktamentsersättningar till deltagarna i ett dylikt möte ha beräknats till 1,500 kronor.

Såväl ökningen av posterna *övriga expenser* och *övriga utgifter* som den beräknade stegringen av högskolans *uppbördsmedel* är att hänföra till den ökade omsättningen vid baljväxtlaboratoriet.

Försöksanstalterna. Beträffande jordbruksförsöksanstalten ha nettoutgifterna ökats med 3,000 kronor till 27,200 kronor. Härvid har posten *bränsle, lyse och vatten* (nu å 3,800 kronor) ökats med 1,000 kronor, posten *gödselmedel och utsäde* (nu å 2,100 kronor) med 1,000 kronor, posten *arbetskostnader* (nu å 7,500 kronor) med 2,000 kronor samt *uppbördsmedlen* (nu å 5,000 kronor) med 1,000 kronor. För husdjursförsöksanstalten ha nettout-

gifterna beräknats ökade med 5,200 kronor till 26,000 kronor. Av ökningen falla 3,600 kronor på posten *bränsle, lyse och vatten* (nu å 3,400 kronor) samt 1,600 kronor å posten *publikationstryck* (nu å 2,400 kronor).

Försöksgårdarna. Utgifterna för dessa ha ökats med 16,900 kronor till 231,200 kronor, uppbördsmedlen med 14,600 kronor till 144,900 kronor samt nettoutgifterna med 2,300 kronor till 86,300 kronor. Beträffande de olika försöksgårdarna innebär högskolestyrelsens förslag följande:

Lanna försöksgård. Utgifterna, uppbördsmedlen och nettoutgifterna ha upptagits med oförändrade belopp av respektive 29,600, 21,300 och 8,300 kronor.

Offers försöksgård. Utgifterna, uppbördsmedlen och nettoutgifterna ha upptagits med oförändrade belopp av respektive 33,000, 20,000 och 13,000 kronor.

Flahults försöksgård. Ökning föreslås beträffande utgiftsposten avlöningar till jordbrukspersonal med 1,000 kronor till 23,000 kronor. Därjämte har uppförts en ny utgiftspost å 800 kronor för laboratorie- och analyskostnader. Då uppbördsmedlen upptagits med oförändrat belopp av 29,600 kronor, ha nettoutgifterna sålunda ökats med 1,800 kronor till $(15,400 + 1,800 =)$ 17,200 kronor.

Gisselås försöksgård. Utgiftsposten avlöningar till jordbrukspersonal m. m. har ökats med 2,000 kronor till 16,000 kronor. Å andra sidan beräknas minskningar i fråga om posten underhåll av byggnader m. m. med 1,000 kronor till 600 kronor samt posten inköp och underhåll av inventarier med 400 kronor till 1,400 kronor. Då uppbördsmedlen beräknats ökade med 600 kronor till 12,000 kronor, ha nettoutgifterna upptagits med oförändrat belopp av 14,600 kronor.

Försöksgårdsledningen för Brännberg och Sunderbyn. Utgifterna för detta ändamål ha minskats med 100 kronor till 3,900 kronor.

Brännbergs försöksgård. Å ena sidan har utgiftsposten avlöningar till jordbrukspersonal m. m. ökats med 1,300 kronor till 12,500 kronor. Sänkningar ha å andra sidan funnits kunna företagas beträffande posten underhåll av byggnader med 100 kronor till 900 kronor samt beträffande posten diverse utgifter för husdjuren med 100 kronor till 300 kronor. Då uppbördsmedlen uppräknats med 500 kronor till 6,600 kronor, ha sålunda nettoutgifterna ökats med 600 kronor till $(12,600 + 600 =)$ 13,200 kronor.

Sunderbyns försöksgård. Följande utgiftsposter ha beräknats ökade, nämligen avlöningar till jordbrukspersonal m. m. med 300 kronor till 11,500 kronor, inköp av konstgödsel, kalk och utsäde med 100 kronor till 1,850 kronor samt diverse utgifter för husdjuren med 100 kronor till 700 kronor. Då emellertid uppbördsmedlen beräknats ökade med 500 kronor till 7,400 kronor, ha nettoutgifterna upptagits med oförändrat belopp av 11,100 kronor.

Ugerups försöksgård. Utgiftsposten avlöningar till personal vid jordbruk och försök har beräknats höjd med 6,000 kronor till 22,000 kronor, vilket motiverats med höjda arbetslöner och utökad försöksverksamhet. Vidare har bland utgifterna tillkommit en ny post å 7,000 kronor för inköp av potatis. Försöksgårdens potatisskörd har nämligen visat sig icke räcka till för utnyttjande av gårdens bränneriandelar. Då emellertid uppbördsmedlen beräknats ökade med 13,000 kronor till 48,000 kronor, ha nettoutgifterna upptagits med oförändrat belopp av 5,000 kronor.

Statskontoret har i remissutlåtande den 8 november 1941 endast framställt den erinran mot högskolestyrelsens beräkning av omkostnadsanslaget för nästa budgetår, att enligt ämbetsverkets mening någon höjning av anslagsposten reseersättningar icke borde ifrågakomma.

Då skäl torde föreligga för antagandet att inkomsterna av försålda baljväxtkulturer komma att överstiga det beräknade beloppet av 28,000 kronor samt då en sträng begränsning av utgifterna för olika ändamål i nuvarande läge är nödvändig, har jag funnit mig böra förorda, att ifrågavarande anslag för nästa budgetår upptages till 255,000 kronor. Härvid har jag beräknat nettoutgifterna för undervisningsinstitutionerna m. m. till 118,000 kronor, för försöksanstalterna till 51,600 kronor och för försöksgårdarna till 85,400 kronor. Sedan riksdagen beslutat i anslagsfrågan, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av högskolestyrelsen fastställa stat för anslagets användning.

Föredraganden.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lantbrukshögskolan: Omkostnader* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 255,000.

[19.] **3. Lantbrukshögskolan: Materiel m. m., reservationsanslag.** För detta ändamål är för innevarande budgetår anvisat ett reservationsanslag av 125,000 kronor. I fråga om anslagets användning hänvisas till statsliggaren sid. 595.

I skrivelse den 29 augusti 1941 har *styrelsen för lantbrukshögskolan* hemställt om oförändrat anslag för nästa budgetår. Styrelsen har härvid anført bland annat följande.

Samtliga poster under anslaget ha upptagits med oförändrade belopp. E huru åtskilliga berättigade krav på ökning av posterna väckts, har styrelsen med hänsyn till det statsfinansiella läget ej ansett sig kunna nu framföra dessa önskemål. I detta sammanhang må framhållas, att om materielanslaget, som de två senaste budgetåren avsevärt nedsatts, ytterligare beskäres, det vetenskapliga arbetet vid högskolan kommer att äventyras. Vad beträffar posten försökskostnader, avseende anstalten för husdjursförsök, finnes visserligen en större reservation å denna post. Till följd av det stora antalet undersökningar, som äga samband med nuvarande försörjningsläge, beräknas emellertid utgifterna vid anstalten komma att öka betydligt.

Statskontoret har i remissutlåtande den 8 november 1941 förordat, att anslaget i betraktande av förefintlig reservation nedsattes till förslagsvis 120,000 kronor.

Såsom statskontoret framhållit torde materielanslaget med hänsyn till förefintlig reservation kunna nedsättas till 120,000 kronor. Sedan riksdagen beslutat i anslagsfrågan, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av högskolestyrelsen meddela erforderliga föreskrifter rörande anslagets användning. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Föredraganden.

att till *Lantbrukshögskolan: Materiel m. m.* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *reservationsanslag* av . . kronor 120,000.

[20.] **4. Lantbrukshögskolan: Undervisningsmateriel, reservationsanslag.** För innevarande budgetår är för ändamålet uppfört ett reservationsanslag av 5,000 kronor.

Styrelsen för lantbrukshögskolan har hemställt, att anslaget för nästa budgetår måtte upptagas med 4,100 kronor. De önskemål om medelsanvisning för ifrågavarande ändamål, som styrelsen ansett böra tillgodoses, hade framställts *dels* av professorn i husdjurens utfodring och skötsel för anskaffande av undervisningsmateriel för licentiatstuderande vid institutionen (2,300 kronor), *dels ock* av professorn i systematisk botanik och ärftlighetslära för komplettering av botanisk-genetiska trädgårdens bestrålningsapparat (1,800 kronor).

*Före-
draganden.*

Mot högskolestyrelsens förslag har jag icke något annat att erinra än att jag finner anslaget böra bestämmas till i avrundat tal 4,000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lantbrukshögskolan: Undervisningsmateriel* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 4,000.

[21.] **5. Lantbrukshögskolan: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek, reservationsanslag.** För innevarande budgetår är för ändamålet uppfört ett reservationsanslag av 12,000 kronor.

I skrivelse den 29 augusti 1941 har *styrelsen för lantbrukshögskolan* hemställt, att anslaget för nästa budgetår måtte höjas med 15,500 kronor till 27,500 kronor. Styrelsen har härvid föreslagit, dels att årsanslaget till biblioteket höjdes till 17,500 kronor eller samma belopp som anvisades för budgetåret 1939/40, dels ock att ett engångsanslag å 10,000 kronor beviljades för anskaffande av viss närmare angiven litteratur.

Statskontoret har i remissutlåtande den 8 november 1941 anført, att ämbetsverket med hänsyn till rådande ekonomiska läge icke kunde tillstyrka högre anslag än för innevarande budgetår.

*Före-
draganden.*

I betraktande av det nuvarande budgetära läget kan jag icke tillstyrka någon höjning av ifrågavarande anslag, vilket sålunda även för nästa budgetår bör upptagas med 12,000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lantbrukshögskolan: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 12,000.

[22.] **6. Lantbrukshögskolan: Stipendier.** För innevarande budgetår är detta anslag uppfört med 8,000 kronor. Av anslaget äro 6,000 kronor avsedda till elevstipendier och 2,000 kronor till licentiatstipendier.

I skrivelse den 29 augusti 1941 har *styrelsen för lantbrukshögskolan* hemställt om oförändrat anslag för nästa budgetår.

Med biträdande av högskolestyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Före-
draganden.*

att till *Lantbrukshögskolan: Stipendier* för budgetåret 1942/
43 anvisa ett anslag av kronor 8,000.

[23.] **7. Lantbrukshögskolan: Underhåll av byggnader m. m., reservationsanslag.** För innevarande budgetår är för ändamålet uppfört ett reservationsanslag av 22,000 kronor. Anslagsbeloppet utgör skillnaden mellan å ena sidan beräknade utgifter å 36,500 kronor för underhåll av byggnader m. m. samt å andra sidan beräknade uppbördsmedel å 14,500 kronor för hyror och försålda trädgårdsprodukter.

I skrivelse den 29 augusti 1941 har *styrelsen för lantbrukshögskolan* hemställt om en medelsanvisning av 20,000 kronor för nästa budgetår. Härvid har styrelsen beräknat, att till underhåll av byggnader, trädgård och planteringar erfordras 34,500 kronor. De särskilda uppbördsmedlen ha beräknats till 14,500 kronor. Då i anslaget för innevarande budgetår ingått ett belopp av 7,000 kronor avseende underhållsarbeten vid vissa försöksgårdar och något motsvarande belopp ej inräknats i högskolestyrelsens anslagsäskanden för nästa budgetår, innebär förslaget en ökning av underhållskostnaderna vid högskolan och försöksanstalterna med 5,000 kronor. Ökningen har motiverats med avsevärt stegrade arbetslöner och materielpriiser.

Statskontoret har i remissutlåtande den 8 november 1941 förordnat, att anslaget fastställdes till 15,000 kronor.

I likhet med statskontoret anser jag, att ifrågavarande anslag för nästa budgetår bör uppföras med 15,000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Före-
draganden.*

att till *Lantbrukshögskolan: Underhåll av byggnader m. m.*
för budgetåret 1942/43 anvisa ett *reserva-*
tionsanslag av kronor 15,000.

[24.] **8. Lantbrukshögskolan: Byggnadsarbeten och vissa andra engångskostnader, reservationsanslag.** I skrivelse den 29 augusti 1941 har *styrelsen för lantbrukshögskolan* hemställt, att för nästa budgetår måtte för möjliggörande av följande byggnadsarbeten upptagas ett anslag av 1,103,900 kronor:

Byggnadsarbeten vid högskolan.

1) Nybyggnad för institutionen för maskin- och redskapslära samt statens maskin- och redskapsprovningsanstalter m. m.	kronor 860,000
2) Avloppsledningar m. m. för anslutning av högskolans avloppssystem till Uppsala stads reningsverk	» 108,400
Summa kronor 968,400.	

Byggnadsarbeten vid försöksgårdarna.

1) Lanna försöksgård: bostadsbyggnad för försöksförman	kronor 13,000
2) Flahults försöksgård: modernisering och reparation av föreståndarbostaden	» 35,000
3) Sunderbyns försöksgård: a) reparation och införande av värmeledning i förmansbostaden	» 5,000
b) tillbyggnad och inredning av rum för föreståndaren och assistenten	» 3,500
4) Brännbergs försöksgård: förmansbostad med sommarbostad för assistenten	» 30,000
5) Ugerups försöksgård: ombyggnad och reparation av mangårdsbyggnaden	» 49,000
Summa kronor 135,500.	

Högskolestyrelsen har beträffande de olika planerade byggnadsarbetena anført i huvudsak följande.

Byggnadsarbeten vid högskolan. Högskolestyrelsen vill erinra, att byggnadsstyrelsen — med överlämnande av ett av arkitekten G. Holmdahl upprättat förslag dels till uppförande vid Ultuna av en gemensam byggnad för lantbrukshögskolans institution för maskin- och redskapslära samt för statens maskin- och redskapsprovningsanstalter, dels ock till om- och tillbyggnad av den s. k. Hoffman-Bangska villan för iordningställande av lokaler för högskolans institutioner för husbyggnadslära samt fysik och meteorologi — i skrivelse den 1 juli 1941 hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till förenämnda byggnadsarbeten för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 860,000 kronor.

Under återopande av de skäl som anförts i styrelsens skrivelse till Kungl. Maj:t den 1 oktober 1938 (se prop. nr 242/1939), får högskolestyrelsen hemställa, att det av byggnadsstyrelsen äskade anslaget för ifrågavarande ändamål måtte anvisas.

Uppsala stad har beslutat uppföra ett för spillvatten från staden avsett reningsverk, förlagt till östra sidan om Fyrisån och beläget snett emot Ulleråkers sjukhus. Stadens anläggning beräknas bli färdig under loppet av 1943. Sedan möjlighet att vinna anslutning av avloppsvatten från Ulleråkers sjukhus, lantbrukshögskolan och Upplands infanteriregemente till Uppsala stads reningsverk klarlagts av civilingenjören Anders Molin hos Bergströms Ingenjörbyrå & Co., Stockholm, ha underhandlingar i frågan upptagits med representanter för Uppsala stad. Avtal, godkänt av stadsfullmäktige i Uppsala stad den 15 november 1940, angående anslutning till stadens planerade reningsverk har undertecknats av ifrågavarande statliga institutioner.

Efter framställning av nyssnämnda institutioner har Kungl. Maj:t efter

riksdagens hörande godkänt förenämnda avtal. (Se prop. nr 216/1941; r. skr. nr 276/1941.)

Kostnaderna för anslutning av lantbrukshögskolans avloppsledningar till Uppsala stads reningsverk för avloppsvatten uppgår enligt kostnadsberäkning av förenämnda ingenjörsbyrå till 91,300 kronor.

I skrivelse till högskolestyrelsen den 23 augusti 1941 har styrelsen för svenska vall- och mosskulturföreningen anhållit, att högskolestyrelsen vid ordnandet av de sanitära förhållandena för Ultunaområdet ville upptaga föreningens kloak- och gasledningssystem i den plan och den framställning om statsbidrag, som komme att föranledas härav. I ett vid skrivelsen fogat anbud ha kostnaderna för gas- och avloppsledningar till föreningens institutionsbyggnad angivits till sammanlagt 16,100 kronor. I detta belopp ha emellertid ej inräknats kostnaderna för skyddsror för ifrågavarande ledningar under infartsvägen till högskolan. Kostnaderna för dessa skyddsror kunna beräknas till 1,000 kronor och för anläggningen i sin helhet till 17,100 kronor.

Högskolestyrelsen beräknar sålunda kostnaderna för *avloppsledningar m. m. för anslutning till Uppsala stads reningsverk* och för svenska vall- och mosskulturföreningens anslutning till högskolans gas- och avloppsledningssystem till sammanlagt $(91,300 + 17,100 =)$ 108,400 kronor.

Byggnadsarbeten vid försöksgårdarna. Beträffande dessa må anföras följande.

Lanna försöksgård. Ny bostad för försöksförmannen är behöflig. Han bebor för närvarande en liten och otillfredsställande lägenhet om ett rum och kök med 27 m² golvyta, utan kakelugn i rummet.

Flahults försöksgård. Av de byggnadsarbeten som återstå att utföra på försöksgården är enligt högskolestyrelsens mening iordningställandet av föreståndarbostaden det mest angelägna. Bostaden är för närvarande i det skick, att den ej kan bebos av föreståndaren. Enligt styrelsens medgivande är denne befattningshavare bosatt i ett närbeläget samhälle. Det är dock av största vikt för försöksgårdens behöriga skötsel, att föreståndaren kan vara bosatt på försöksgården. Arkitekten W. Granlund, Sollefteå, har 1940 uppgjort förslag till ombyggnad av föreståndarbostaden vid Flahult. Kostnaderna för ifrågavarande ombyggnadsarbeten ha 1941 av byggmästaren Titus Palm, Smålands Taberg, beräknats till 39,948 kronor, vid en uppdelning av arbetena på två år. Högskolestyrelsen anser, att kostnaderna kunna begränsas till 35,000 kronor, därest ombyggnaden verkställles under ett år och vissa arbeten utföras med gårdens eget folk.

Sunderbyns försöksgård. I skrivelse den 28 augusti 1939 angående anslagsäskanden för budgetåret 1940/41 framhöll högskolestyrelsen, att förmansbostaden vid försöksgården vore i behov av reparation, att förmansbostaden borde förses med värmeledning samt att arbetsrum för försöksgårdsföreståndaren och assistenten vore erforderligt. Högskolestyrelsen bifogade skrivelsen ett av byggnadskonsulenten hos Norrbottens läns hushållningssällskap, ingenjör Olle Olsson, uppgjort förslag till nämnda arbeten. Styrelsen anser, att ifrågavarande byggnadsarbeten icke längre böra uppskjutas.

Brännbergs försöksgård. Den nuvarande förmansbostaden vid försöksgården är i det skick, att ny bostad snarast möjligt bör uppföras. Det är vidare av vikt för försöksverksamheten vid Brännberg, att försöksgårdsassistenten under viss del av vegetationsperioden kan beredas bostad därstädes.

Ugerups försöksgård. Även vid denna försöksgård är mangårdsbyggnaden i behov av ombyggnad och genomgripande reparation. Mangårdsbyggnaden är för närvarande i sådant skick, att föreståndaren med högskolestyrelsens medgivande bebor en av de nyuppförda arbetarbostäderna. Då försöksverksamheten vid försöksgården under nästa budgetår torde komma att bedrivas

i full omfattning, torde emellertid arbetarbstaden bli erforderlig för sitt ursprungliga ändamål. De mest framträdande bristfälligheterna i huset äro, *att* rökgångarna äro så undermåliga att risk för eldsvåda föreligger, *att* vissa eldstäder icke äro användbara, *att* fukt intränger i de flesta rummen i byggnaden, *att* sanitära anläggningar helt saknas *samt att* trävirket i byggnaden i viss omfattning är uppruttet. Kostnaderna för iordningställande av ifrågasatte byggnad beräknades år 1939 till 39,500 kronor. Till grund för kostnadsberäkningen låg ett av länssarkitekten Carlman upprättat förslag. Byggmästaren Karl Persson, Balsby, har i augusti 1941 uppgjort program för modernisering av byggnaden, vilket program i huvudsak grundar sig på det av Carlman upprättade förslaget. Kostnaderna ha beräknats till 49,000 kronor. Efter ombyggnaden skulle i mangårdsbyggnaden erhållas följande lokaler: två lägenheter om fyra rum och kök, kontorslokaler, två gästrum, ett elevrum samt laboratorium m. m.

I förberörda skrivelse av den 1 juli 1941 har *byggnadsstyrelsen* — som erinrat att styrelsen den 21 november 1939 överlämnat ett förslag till uppförande vid Ultuna av en gemensam byggnad för lantbrukshögskolans institutioner för maskin- och redskapslära samt husbyggnadslära ävensom för statens maskin- och redskapsprovningsanstalter kostnadsberäknat till 1,010,000 kronor — anført i huvudsak följande.

Styrelsen för lantbrukshögskolan har vid upprepade tillfällen framhållit, att det vore mycket angeläget, att nuvarande otjänliga lokaler för institutionerna för maskin- och redskapslära samt husbyggnadslära snarast möjligt kunde ersättas med en nybyggnad. Även styrelsen för statens maskin- och redskapsprovningsanstalter har framhållit önskvärdheten av att anstalterna med det snaraste erhöles lokaler vid Ultuna, som möjliggjorde effektivare arbete än nuvarande provisoriska lokaler.

Med anledning härav har byggnadsstyrelsen i samråd med styrelserna för lantbrukshögskolan samt provningsanstalterna upptagit berörda lokalfrågor till förnyad omprövning. Härvid har byggnadsstyrelsen för att i möjligaste grad befordra en snar lösning av sagda frågor undersökt möjligheten att nedbringa byggnadskostnaderna. Den verkställda ytterligare utredningen har givit vid handen, att en lämpligare lösning av problemet skulle kunna åvägbringas genom att frågan om beredande av nya lokaler för institutionen för husbyggnadslära icke sammankopplades med övriga här avsedda lokalfrågor. I nybyggnaden skulle sålunda endast behöva beredas lokaler för högskolans institution för maskin- och redskapslära samt för maskin- och redskapsprovningsanstalterna. Vad beträffar nämnda lokaler ha vederbörande funnit sig kunna nedsätta sina krav på utrymme.

Beträffande institutionen för husbyggnadslära har befunnits lämpligt, att lösa institutionens lokalfråga genom om- och tillbyggnad av den av statens maskin- och redskapsprovningsanstalter nu disponerade byggnaden, den s. k. Hoffman-Bangska villan, där jämväl skulle kunna beredas utrymme för institutionerna för fysik och meteorologi.

I anslutning till vad sålunda anförts har byggnadsstyrelsen låtit genom arkitekten Holmdahl upprätta ett helt nytt förslag till lösning av förevarande lokalfrågor. Enligt detta förslag skulle söder om uppfartsvägen till högskolan uppföras en nybyggnad, avsedd för högskolans institution för maskin- och redskapslära samt för maskin- och redskapsprovningsanstalterna. Denna byggnad består av en mindre delvis i två våningar uppförd institutionsbyggnad samt en bakom denna byggnad och sammanbyggd med densamma

liggande större, brandsäkert konstruerad verkstadsbyggnad i en våning. Kontorsbyggnaden inrymmer i bottenvåningen de för institutionen i maskin- och redskapslära erforderliga tjänsterummen, en sal för seminarieövningar och en hörsal, vilken förlagts så, att den kan sättas i direkt förbindelse med den till verkstadsbyggnaden förlagda maskinhallen. I våningen 1 trappa upp äro inrymda provningsanstaltens expeditions- och tjänsterum, från vilka man genom en särskild förbindelsegång i verkstadsbyggnadens vind kan direkt utan att passera högskolans lokaler nå anstaltens verkstads- och laboratorieutrymmen. Inom verkstadsbyggnaden disponeras östra delen av högskolan samt den västra av provningsanstaltens. Inredningen av denna byggnad är utformad i samråd med vederbörande institutionsföreståndare. Utrymmena ha därvid enligt uppgift pressats till det minimum, under vilket man icke kan gå utan att lokalernas användbarhet äventyras.

Ovannämnda institutioners behov av vindskyddade gårdsutrymmen skola enligt förslaget tillgodoses på så sätt, att de lokaler, som kunna förläggas till enkla skulbyggnader, inrymmas i sådana byggnader, vilka placerats så att de omsluta en söder om och bakom verkstadsbyggnaden belägen gård.

Enligt det föreliggande förslaget skall den s. k. Hoffman-Bangska villan, sedan provningsanstaltens avflyttat från densamma, om- och tillbyggas för iordningställande av lokaler för högskolans institutioner för husbyggnadslära samt för fysik och meteorologi. Härvid erhållas i bottenvåningen lokaler för sistnämnda institution samt i våningen 1 trappa upp lokaler för institutionen för husbyggnadslära.

Kostnaderna för genomförandet av det sålunda föreliggande nya förslaget komma enligt en inom byggnadsstyrelsen verkställd kostnadsberäkning att fördela sig på följande sätt:

Institutionsbyggnaden	kronor	330,000
Verkstadsbyggnaden	»	369,000
Förvaringsskjul	»	40,000
Planeringsarbeten m. m.	»	41,000
Om- och tillbyggnad av Hoffman-Bangska villan	»	80,000

Summa kronor 860,000.

Genomförandet av det nya förslaget skulle innebära avsevärda besparingar i förhållande till det år 1939 framlagda förslaget i frågan. Sistnämnda förslag beräknades vid sagda tidpunkt draga en kostnad av 1,010,000 kronor, men torde med numera gällande priser kunna väntas betinga en kostnad av omkring 1,300,000 kronor, och skulle det nya förslaget sålunda medföra en besparing av omkring 440,000 kronor. Denna besparing är emellertid i verkligheten icke oväsentligt högre, enär det nya förslaget innefattar i varje fall erforderliga istandsättningsarbeten å Hoffman-Bangska villan samt anordnande av nya lokaler åt institutionerna för fysik och meteorologi, en lokalfråga, som icke kan uppskjutas någon avsevärd tid och vars lösning på annat sätt givetvis skulle medföra icke oväsentliga kostnader.

Genomförandet av det nu föreliggande förslaget kan, fränsett behövlighet för upprättande av ritningar m. m., ske under loppet av ett år, varför de erforderliga medlen, sammanlagt 860,000 kronor, synas böra anvisas under ett budgetår.

1940 års civila byggnadsutredning har i remissutlåtande över byggnadsstyrelsens framställning anfört i huvudsak följande.

Den granskning utredningen ägnat förslaget har givit vid handen, att följande besparingsåtgärder böra vidtagas.

Institutionsbyggnaden. Rumsdjupet minskas från 4.6 till 4.0 meter och fönsterdelningen från c/c 2.8 till c/c 2.4 meter, varigenom möjlighet beredes att anordna 9-kvadratmetersrum för lägre befattningshavare. Trapphus och entréer koncentreras liksom även omklädnings- och toaletterum. Härigenom kan byggnadens volym minskas med 540 kbm, motsvarande en kostnad av 15,000 kronor.

Verkstadsbyggnaden. Den tekniska anordningen av byggnaden undandragar sig utredningens bedömande i annan mån än att omklädningsrummen synas kunna förläggas i samband med övriga omklädningsavdelningar i institutionsbyggnadens källarvåning.

Om- och tillbyggnad av Hoffman-Bangska villan. Med hänsyn till de höga kostnader ifrågavarande ombyggnad skulle betinga, vill utredningen, i betraktande jämväl av byggnadens beskaffenhet, starkt ifrågasätta nödvändigheten av de föreslagna åtgärderna. Den nuvarande byggnadens bottenvåning torde med obetydliga förändringar kunna tagas i anspråk för fysik- och meteorologiundervisningen. Lokaler för husbyggnadslära lära däremot icke utan avsevärda kostnader kunna beredas i byggnadens övervåning. Då, enligt vad utredningen inhämtat, undervisningen i fråga är begränsad till en ringa del av året, vill utredningen föreslå, att anordnandet av dessa lokaler må tillsvidare anstå. Kostnaderna skulle härigenom kunna minskas från 80,000 kronor till 25,000 kronor.

Beträffande *förvaringsskjulen* och *planeringsarbeten m. m.* har utredningen intet att erinra.

*Före-
draganden.*

Vid lantbrukshögskolans institution för maskin- och redskapslära samt vid statens maskin- och redskapsprovningsanstalter utföras, framförallt i nuvarande försörjningsläge, synnerligen betydelsefulla arbeten. Institutionernas arbetsmöjligheter synas dock vara avsevärt inskränkta genom förläggningen till otidsenliga lokaler. Frågan om anordnande av tidsenliga och ändamålsenliga lokaler för nämnda institutioner torde med hänsyn härtill icke längre böra undanskjutas. Då byggnadsstyrelsens senaste förslag i ämnet medför, att kostnaderna för en nybyggnad för institutionerna kraftigt reducerats, vill jag förorda, att detta förslag med av 1940 års byggnadsutredning föreslagna ändringar godtages. Kostnaderna för institutionsbyggnaden böra sålunda i anslutning till vad byggnadsutredningen anfört beräknas till 765,000 kronor.

För högskolans institution för fysik och meteorologi torde lokaler böra anordnas i den s. k. Hoffman-Bangska villan. Kostnaderna härför kunna beräknas till omkring 10,000 kronor. Anordnandet av särskilda lokaler för institutionen för husbyggnadslära torde böra anstå tills vidare.

Jag anser mig vidare böra tillstyrka, att ett belopp av 108,400 kronor anvisas för bestridande av kostnaderna för anslutning av högskolans avloppssystem till Uppsala stads reningsverk samt för anslutning av svenka vall- och mosskulturföreningens institutionsbyggnad till högskolans avlopps- och gasledningssystem.

Beträffande de ifrågasatta byggnadsarbetena vid försöksgårdarna vill jag förorda, att medel anvisas till en förmansbostad å Lanna försöksgård, till modernisering och reparation av föreståndarbostaden å Flahults försöksgård

samt till ombyggnad och reparation av mangårdsbyggnaden å Ugerups försöksgård. Kostnaderna för nämnda byggnadsarbeten synas mig dock kunna begränsas till respektive 12,000, 33,000 och 45,000 kronor. Jag förutsätter härvid, att ytterligare åtgärder vidtagas för att i görligaste mån nedbringa kostnaderna för ifrågavarande byggnadsarbeten. De föreslagna byggnadsarbetena vid statens försöksgårdar Brännberg och Sunderbyn torde tills vidare böra anstå.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat skulle under ifrågavarande anslag för nästa budgetår behöva anvisas $(765,000 + 10,000 + 108,400 + 12,000 + 33,000 + 45,000 =)$ 973,400 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lantbrukshögskolan: Byggnadsarbeten och vissa andra engångskostnader* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 973,400.

[25.] **9. Lantbrukshögskolan: Byggnadsarbeten m. m. för försöksverksamhet, reservationsanslag.** I proposition nr 167/1936 angående försöksverksamheten på jordbrukets område m. m. beräknades kostnaderna för byggnader, avseende jordbruks- och husdjursförsöken samt lantbrukshögskolans centrala administration, bibliotek m. m., till 1,336,900 kronor. Kostnaderna för inventarier och utrustning beräknades utgöra 132,500 kronor. Samtliga nu nämnda kostnader, tillhoppa 1,469,400 kronor, föreslogos skola fördelas på tre budgetår räknat från och med budgetåret 1936/37 enligt en i propositionen intagen plan. Enligt denna skulle kostnaderna för byggnader och fasta anläggningar fördelas å budgetåren 1936/37, 1937/38 och 1938/39 med respektive 300,000, 600,000 och 436,900 kronor samt kostnaderna för inredning och inventarier å budgetåren 1937/38 och 1938/39 med respektive 75,000 och 57,500 kronor. Propositionen bifölls i huvudsak av 1936 års riksdag.

Den av riksdagen fastställda planen har på grund av olika omständigheter endast i viss omfattning genomförts. Hittills ha ladugård vid Kungsängen, assistentbostad därstädes samt byggnader för högskolans vaktmästare m. fl. uppförts samt omändring av ladugården vid Alnarp verkställets. För närvarande äro försöksanläggningar för svin och höns samt biblioteksbyggnaden under uppförande. För nu nämnda byggnadsarbeten ha anvisats tillhoppa 1,010,500 kronor. Kostnaderna för återstående byggnadsarbeten framgå av en av styrelsen för lantbrukshögskolan på grundval av 1938 års byggnadskostnader uppgjord sammanställning, vilken intagits i proposition nr 2/1941 (sid. 142).

I skrivelse den 29 augusti 1941 har *styrelsen för lantbrukshögskolan* hemställt om ett anslag å 75,000 kronor för nästa budgetår till byggnadsarbeten m. m. för försöksverksamhet. I skrivelsen anföres i huvudsak följande.

Högskolestyrelsen anser det vara synnerligen önskvärt, att de för försöksverksamheten avsedda byggnaderna med det snaraste kunna uppföras, då

uppskov därmed uppenbarligen är ägnat att motverka den förbättring av försöksverksamheten, som den nya organisationen avsetts skola innebära.

Med hänsyn till rådande statsfinansiella läge anser sig styrelsen dock böra äska medel endast till de nödvändigaste byggnadsföretagen, nämligen byggnad vid Bäcklösa för försöksassistenter och arbetspersonal samt ombyggnad av administrationsbyggnadens bottenvåning. Förstnämnda byggnad är avsedd för den personal, som skall vara sysselsatt vid försöksanläggningarna för svin och höns vid Bäcklösa. Kostnaderna för ifrågavarande byggnadsarbeten beräknades 1938 till 49,000 respektive 10,000 kronor. Med hänsyn till därefter inträffade prisstegringar beräknar högskolestyrelsen nu kostnaderna till 60,000 respektive 15,000 kronor.

*Före-
draganden.*

Såsom styrelsen för lantbrukshögskolan framhållit äro för närvarande försöksanläggningar för svin och höns under uppförande vid Bäcklösa. Familjebostäder för två assistenter samt fyra enkelrum för arbetspersonal eller elever torde med hänsyn härtill bli erforderliga under nästa budgetår. De av högskolestyrelsen för detta ändamål beräknade kostnaderna å 60,000 kronor anser jag mig kunna godtaga. Jag förutsätter dock, att erforderliga åtgärder vidtagas för att i görligaste mån nedbringa kostnaderna för ifrågavarande byggnadsarbete.

Ombyggnaden av administrationsbyggnadens bottenvåning torde tills vidare kunna anstå.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lantbrukshögskolan: Byggnadsarbeten m. m. för försöksverksamhet* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 60,000.

[26.] **10. Lantbrukshögskolan: Undersökning rörande trippelanalysmetodens användbarhet.** För detta ändamål är för innevarande budgetår uppfört ett anslag av 5,000 kronor.

Styrelsen för lantbrukshögskolan har i skrivelse den 29 augusti 1941 hemställt om oförändrat anslag för nästa budgetår.

*Före-
draganden.*

För fortsättande av förevarande undersökning, som avser den s. k. trippelanalysmetodens användbarhet för bedömande av markens gödslingsvärde och gödslingsbehov samt för erhållande av upplysningar om samspelet mellan olika gödslingsfaktorer m. m., torde även för nästa budgetår böra anvisas ett anslag av 5,000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lantbrukshögskolan: Undersökning rörande trippelanalysmetodens användbarhet* för budgetåret 1942/43 anvisa ett anslag av kronor 5,000.

[27.] **11. Lantbrukshögskolan: Avkastningsbedömning rörande avelssvin.** För detta ändamål är för innevarande budgetår upptaget ett anslag av 33,900 kronor. Beträffande anslagets användning hänvisas till statsliggaren sid. 596.

Styrelsen för lantbrukshögskolan har i skrivelse den 29 augusti 1941 hemställt, att anslaget för nästa budgetår måtte höjas med 900 kronor eller till 34,800 kronor. Sålunda ha kostnaderna för lokalhyra för vardera av försöksstationerna (vid Åstorp och Hallsberg) på grund av höjda hyror beräknats till ett 150 kronor högre belopp än för innevarande budgetår. Vidare ha utgifterna för reseersättningar vid försöksstationen i Hallsberg beräknats ökade med 600 kronor till följd av att bedömningen av försöksstationens svin numera måste äga rum vid Ormesta (Örebro) slakteri i stället för vid Hallsbergs slakteri, vilket nedlagts.

Från ifrågavarande anslag bestridas bland annat följande av Kungl. Maj:t bestämda arvoden, nämligen *dels* arvode å högst 6,300 kronor åt en med avkastningsbedömning rörande avelssvin sysselsatt assistent vid anstalten för husdjursförsök, *dels ock* arvoden å 5,750 kronor åt två extra assistenter vid försöksstationerna i Åstorp respektive Hallsberg. Vid 1941 års riksdag gjordes nu angivna arvoden till föremål för en omräkning i samband med borttagandet av dyrtidstillägg. Med hänsyn till den fortsatta levnadskostnadstegringen vill jag förorda, att arvodena från och med den 1 juli 1942 uppräknas, arvodet till assistenten vid anstalten för husdjursförsök från högst 6,300 kronor till högst 6,700 kronor och arvodena till de båda extra assistenterna från 5,750 till 6,100 kronor. Den av arvodesuppräknningen föranledda kostnadsökningen uppgår sålunda till 1,100 kronor. Då högskolestyrelsens beräkning av medelsbehovet i övrigt under förevarande anslag icke givit mig anledning till erinran, skulle anslaget för budgetåret 1942/43 behöva upptagas med $(33,900 + 1,100 + 150 + 150 + 600 =)$ 35,900 kronor. Sedan riksdagen beslutat i anslagsfrågan, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa stat för anslagets användning.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lantbrukshögskolan: Avkastningsbedömning rörande avelssvin* för budgetåret 1942/43 anvisa
ett anslag av kronor 35,900.

[28.] **12. Lantbrukshögskolan: Försöksverksamhet med matpotatis.** För detta ändamål är för budgetåret 1941/42 uppfört ett anslag av 3,000 kronor.

I skrivelse den 29 augusti 1941 har *styrelsen för lantbrukshögskolan* hemställt om oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår.

Med biträdande av högskolestyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Före-
draganden.*

*Före-
draganden.*

att till *Lantbrukshögskolan: Försöksverksamhet med matpotatis* för budgetåret 1942/43 anvisa ett anslag av kronor 3,000.

[29.] **13. Lantbrukshögskolan: Bidrag till lokala gödslings-, sort- och ogräsförsök m. m.** För innevarande budgetår är för ändamålet anvisat ett anslag av 72,000 kronor. Närmare bestämmelser angående statsbidrag till lokala gödslings- och sortförsök äro meddelade i kungörelsen den 31 mars 1939 (nr 109).

I skrivelse den 29 augusti 1941 har *styrelsen för lantbrukshögskolan* hemställt, att anslaget för nästa budgetår måtte höjas med 17,000 kronor till 89,000 kronor. Högskolestyrelsen har härvid anført i huvudsak följande.

Föreståndaren för jordbruksförsöksanstalten har i skrivelse till styrelsen framhållit, att den lokala försöksverksamheten under de två senaste åren gått avsevärt tillbaka. Det syntes icke råda tvivel om, framhåller anstaltsföreståndaren vidare, att denna kraftiga nedgång i hög grad betingats av bristen på arbetskraft samt andra i samband med tidsläget stående förhållanden och icke av ett minskat intresse för verksamheten från jordbrukarnas sida. Om de organ, som närmast handhade verksamheten, nämligen hushållningssällskapen och försöksringarna, skulle bli i stånd att övervinna svårigheterna, erfordrades en höjning av det för varje utfört försök utgående statsbidraget. En höjning av bidraget för varje gödslingsförsök från högst 20 till högst 25 kronor och för varje sortförsök från högst 30 till högst 40 kronor syntes sålunda vara det bästa medlet att förhindra en fortsatt nedgång av verksamheten.

Högskolestyrelsen finner sig med hänsyn till nuvarande statsfinansiella läge icke kunna förorda någon höjning av bidragsbeloppens storlek. Däremot anser styrelsen, att ifrågavarande anslag bör höjas till sådant belopp, att bidrag verkligen kan utgå med 20 kronor för gödslingsförsök och med 30 kronor för sortförsök samt att full ersättning kan utgå för inköp av konstgödsel. Styrelsen har därför beräknat statsbidragen för de lokala gödslingsförsöken till 43,000 kronor, bidragen för inköp av konstgödsel till dessa försök till 20,000 kronor samt bidragen för lokala sortförsök till 20,000 kronor. Analyskostnaderna ha slutligen beräknats till oförändrat belopp av 6,000 kronor.

Statskontoret har i remissutlåtande den 8 november 1941 anført, att ämbetsverket med hänsyn till rådande ekonomiska läge icke kunde tillstyrka, att anslaget uppfördes med högre belopp än för löpande budgetår.

*Före-
draganden.*

I likhet med högskolestyrelsen finner jag det angeläget, att ifrågavarande verksamhet uppehålls i ungefärligen samma omfattning som under budgetåret 1940/41 samt att bidragen till verksamheten om möjligt kunna utgå med föreskrivna maximibelopp. Med hänsyn härtill torde anslaget böra uppföras med av högskolestyrelsen föreslaget belopp eller 89,000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lantbrukshögskolan: Bidrag till lokala gödslings-, sort- och ogräsförsök m. m.* för budgetåret 1942/43 anvisa ett anslag av kronor 89,000.

[30.] **14. Lantbrukshögskolan: Bidrag till fast försöksverksamhet vid statsunderstödda lantbruks- och lantmannaskolor.** För innevarande budgetår är för ändamålet anvisat ett anslag av 22,000 kronor. Beträffande bestämmelserna rörande anslagets användning hänvisas till statsliggaren sid. 597.

I skrivelse den 29 augusti 1941 har *styrelsen för lantbrukshögskolan* hemställt om oförändrat anslag för nästa budgetår.

I enlighet med högskolestyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Före-
draganden.*

att till *Lantbrukshögskolan: Bidrag till fast försöksverksamhet vid statsunderstödda lantbruks- och lantmannaskolor* för budgetåret 1942/43 anvisa ett anslag av .. kronor 22,000.

[31.] **15. Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 327,000 kronor. Kungl. Maj:t har den 25 april 1941 för Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut fastställt dels personalförteckning (statsliggaren sid. 597), dels ock följande

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, *förslagsvis* .. kronor 48,000
2. Avlöning till tjänstemän å övergångsstat, *förslagsvis* » 2,500

Lön	Tjänstgöringspenningar	Befattning	Antal	Summa kronor
4,400	2,000	Professor	1	6,400

Anm. Professor åtnjuter ett ålderstillägg av 600 kronor efter 5 års tjänstgöringstid. För bostad, som upplåtes åt professor, skall avdrag å lönen ske med 750 kronor årligen.

3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis* » 59,600
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, *förslagsvis* » 186,500
5. Rörligt tillägg, *förslagsvis* » 30,400

Summa kronor 327,000.

Med utlåtande den 6 oktober 1941 har *lantbruksstyrelsen* överlämnat en av *styrelsen för Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut* gjord, den 31 augusti 1941 dagtecknad framställning om medelsanvisning för ifrågasättande ändamål med 428,199 kronor under nästa budgetår. Den av institutstyrelsen begärda anslagsökningen, 101,199 kronor, har till huvudsaklig del föranletts av förslag om *dels* ombildning av den nuvarande föreståndarbefattningen vid statens trädgårdsförsök i lönegrad Eo 28 till professur i löne-

grad A 30, *dels* inrättande av åtskilliga nya befattningar vid institutet, bland annat en befattning som vaktmästare i lönegrad A 5 vid statens mejeriförsök, en befattning som ekonomidirektör i lönegrad Eo 28, en ämneslärarbefattning i botanik i lönegrad Eo 24, en kamrerartjänst i samma lönegrad, en befattning som kassör i lönegrad Eo 21, en montörstjänst i lönegrad Eo 10 samt 6 kontorsbiträdesbefattningar i lönegrad Eo 4, *dels* ombildning av vissa arvodesbefattningar till extra ordinarie tjänster, *dels ock* överföring av vissa arvodesbefattningar vid Alnarps egendom, mejeri och trädgårdar till institutets avlöningsstat. Lantbruksstyrelsen har förordat inrättandet av de ifrågasatta befattningarna som ekonomidirektör, montör och vaktmästare samt av en kontorsbiträdestjänst i lönegrad Eo 4, men har med hänsyn till det nuvarande läget ansett sig förhindrad att i övrigt tillstyrka omförmälda av institutsstyrelsen framförda förslag. För nästa budgetår har lantbruksstyrelsen föreslagit en medelsanvisning av 340,100 kronor till avlöningar vid institutet. Angående den närmare innebörden av lantbruksstyrelsens förslag må nämnas följande.

Av det beräknade medelsbehovet, 340,100 kronor, avse 45,900 kronor avlöningar till ordinarie tjänstemän, 54,200 kronor arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 207,000 kronor avlöningar till övrig icke-ordinarie personal samt 33,000 kronor rörligt tillägg.

Ordinarieposten har minskats med 2,100 kronor på grund av beräknade löneklassförändringar för den nuvarande personalen.

Den i gällande avlöningsstat upptagna anslagsposten avlöning till tjänsteman å övergångsstat har utgått ur statförslaget. Ifrågasättande tjänsteman har nämligen under hösten 1941 avgått med pension.

Beräkningen av det under posten arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, äskade beloppet, 54,200 kronor, framgår av följande uppställning, i vilken för jämförelse jämväl upptagits för innevarande budgetår fastställda arvoden:

	1942/43 kronor	1941/42 kronor
Arvode till rektor.....	1,500	1,500
» » kamrerare.....	—	5,040
» » läkare.....	600	500
» » assistent i kulturteknik.....	600	400
Arvoden till en var av 2 mejeriassistenter å 4,500 kronor	9,000	9,000
Arvode till försöksmejerist.....	4,500	4,500
» » assistent vid trädgårdsförsöken.....	4,500	4,500
Arvoden till en var av 2 trädgårdsmästare vid Alnarp å 4,500 kronor.....	9,000	9,000
Arvode till försöksledare vid Rånna.....	7,900	7,900
» » » » Nyckelby.....	8,550	8,550
» » trädgårdsmästare vid Rånna (jämte bostad)...	3,770	3,770
» » » » Nyckelby (jämte bostad).....	3,770	3,770
Arvodestillägg, motsvarande förmånen av fri tjänstebostad, till trädgårdsmästaren vid Nyckelby.....	—	600
Personliga arvodestillägg till vissa befattningshavare, <i>förlagsvis</i>	510	570
	54,200	59,600.

Beträffande skiljaktigheterna mellan under innevarande budgetår utgående och för nästa budgetår föreslagna arvoden må nämnas följande. Lantbruksstyrelsen har icke ansett sig kunna för närvarande förorda av institutsstyrelsen föreslagen omändring av vissa arvodesbefattningar till extra ordinarie tjänster. På grund av förslaget om inrättande av en befattning som ekonomidirektör har lantbruksstyrelsen ansett det för innevarande budgetår upptagna kamrersarvode kunna utgå ur statförslaget för nästa budgetår. Mot en av institutsstyrelsen föreslagen höjning av arvode till läkare från 500 till 600 kronor har lantbruksstyrelsen icke haft något att erinra. Höjningen av posten arvode till en assistent i kulturteknik har föranletts därav, att, medan ifrågavarande arvode för löpande år endast avsåge tiden 1 november 1941—30 juni 1942, arvode för budgetåret 1942/43 beräknats för helt år. Då det förutsatts, att den nya trädgårdsmästarbostaden vid Nyckelby skall kunna tagas i anspråk den 1 juli 1942, har något arvodesbelopp, motsvarande förmånen av fri bostad, till trädgårdsmästaren vid Nyckelby ej upptagits i statförslaget. Slutligen har beloppet för personliga arvodestillägg till vissa befattningshavare i avrundningssyfte minskats med 60 kronor till 510 kronor.

Av det för avlöningar till övrig icke-ordinarie personal äskade beloppet, 207,000 kronor, avse i runt tal 161,800 kronor avlöningar till extra ordinarie tjänstemän, 34,500 kronor ersättningar till speciallärare, 10,500 kronor ersättningar till övrig medelst arvoden avlönad personal samt 200 kronor gottgörelse för tillsyn av ämbetslokaler och städning. I det för avlöningar till *extra ordinarie tjänstemän* beräknade beloppet ha inräknats belopp av respektive 8,238, 2,955, 2,304 och 2,262 kronor för avlöningar till de föreslagna nya befattningarna såsom ekonomidirektör, montör, vaktmästare vid mejeriförsöken och kontorsbiträde. I övrigt ha medel beräknats för avlöningar till de å personalförteckningen upptagna extra ordinarie tjänstemännen ävensom till 3 ämneslärare i lönegrad Eo 20. Till följd av beräknade löneklassförändringar har härvid uppkommit en utgiftsökning å 4,441 kronor. Till motivering av förslaget om inrättande av 4 nya extra ordinarie befattningar har lantbruksstyrelsen anfört bland annat följande. För beredande av den mångfald av ärenden — av ekonomisk eller annan natur — som institutsstyrelsen hade att handlägga, för uppsättande av alla de framställningar nämnda styrelse hade att ingiva till olika myndigheter, för handhavandet av institutets ekonomiska förvaltning och dess byggnadsfrågor förelåge ett verkligt behov av en på ifrågavarande områden och för ifrågavarande ändamål kompetent, duglig och driftig tjänsteman. Lantbruksstyrelsen tillstyrkte därför institutsstyrelsens förslag att för nyssnämnda arbetsuppgifters fullgörande inrättades en särskild befattning vid institutet. Då ifrågavarande befattningshavare skulle tjänstgöra både som styrelsens sekreterare och som institutets kamrer, hade lantbruksstyrelsen icke något att erinra mot att han benämndes ekonomidirektör, varigenom särskilt betonades, att han skulle omhändervärd och svara för institutets ekonomiska förvaltning. Med hänsyn till att ekonomidirektören jämväl skulle tjänstgöra såsom sekreterare ifrågasatte lantbruksstyrelsen, om han icke, förutom de av institutsstyrelsen föreslagna kvalifikationerna — att äga god kännedom om lantbruk, trädgårdar, mejeri och praktiskt ekonomiska ting överhuvud taget ävensom en utmärkt god kännedom om och orientering i modern bokföring — borde äga juridisk utbildning. På grund av det ansvar, som komme att åvila befattningshavaren i fråga, förordade lantbruksstyrelsen, att han erhöles samma lönegradsplacering som avdelningsföreståndarna vid Alnarp eller, såsom institutets styrelse föreslagit, i lönegrad Eo 28. Vad anginge institutsstyrelsens förslag om inrättande av en befattning som montör vid institutets maskin-

avdelning föreläge enligt lantbruksstyrelsens mening ett trängande behov av en dylik tjänst. Då ifrågavarande befattningshavare jämväl skulle tjänstgöra som instruktör vid övningar i maskinlära och som sådan äga viss erfarenhet på det maskintekniska området, borde han placeras i lönegrad Eo 10. I samband härmed kunde ett i gällande avlöningsstat upptaget belopp av 1,000 kronor, avsett till ersättning för montörshjälp (som plägade erhållas från olika maskinfirmor), inbesparas. Med hänsyn till det allt starkare framträdande behovet av en befattning som vaktmästare vid statens mejeriförsök tillstyrkte lantbruksstyrelsen erforderlig medelsanvisning för anställande av en vaktmästare i lönegrad Eo 5. Vid bifall härtill skulle en tidigare för städning vid mejeriförsöken beräknad utgiftspost om 1,000 kronor ej bli erforderlig för nästa budgetår. I anledning av institutsstyrelsens förslag om inrättande av ett antal extra ordinarie kontorsbiträdestjänster förordade lantbruksstyrelsen — under framhållande att arbetet på institutets rektors- och kamrerarexpedition starkt ökat under de senaste åren — att vid institutet inrättades en kontorsbiträdesbefattning, som tills vidare borde placeras i lönegrad Eo 4. Härigenom skulle ett för skrivbiträde beräknat arvode å 1,000 kronor kunna inbesparas.

Vid beräkandet av det för *ersättningar till speciallärare* erforderliga beloppet har lantbruksstyrelsen, som icke kunnat tillstyrka institutsstyrelsens förslag om inrättande av en särskild ämneslärarbefattning i botanik i lönegrad Eo 24, utgått från det för innevarande budgetår till speciallärarersättningar uppförda beloppet, 35,800 kronor. På grund av att antalet undervisningstimmar för speciallärare växlar från det ena undervisningsåret till det andra har lantbruksstyrelsen räknat med vissa förändringar i medelsbehovet. Å ena sidan anses böra tillkomma för undervisning i rättslära 500 kronor, i botanik 915 kronor och i zoologi 12 kronor 50 öre eller tillhoppa 1,427 kronor 50 öre. Å andra sidan har arvodet å 1,500 kronor till speciallärare i kulturteknik beräknats skola bortfalla, enär ämnesläraren i jordbrukslära komme att övertaga undervisningen i förstnämnda ämne. Ej heller har ett tidigare beräknat ersättningsbelopp å 450 kronor till speciallärare i matematik ansetts behövt. För speciallärare i värme- och kylteknik beräknas 225 kronor mot 500 kronor för innevarande budgetår. Slutligen föranledes en minskning å 500 kronor av att någon undervisning i tyska ej avses skola meddelas under budgetåret 1942/43. Sammanlagt har sålunda räknats med minskningar å 2,725 kronor, varför den för ersättningar åt speciallärare erforderliga summan skulle uppgå till $(35,800 + 1,427: 50 - 2,725 =)$ i runt tal 34,500 kronor eller ett 1,300 kronor lägre belopp än för löpande budgetår.

Det för arvoden till *övrig personal* beräknade beloppet, 10,500 kronor, överstiger med 1,400 kronor det i gällande stat för sådant ändamål avsedda beloppet. Ökningen redovisas sålunda: Å ena sidan ha höjningar skett med 2,400 kronor för anställande av ett bokföringsbiträde vid trädgårdsavdelningens driftsekonomiska byrå och med 1,000 kronor för tillfällig arbetskraft vid nämnda byrå. Lantbruksstyrelsen har härvid framhållit, att arbetet vid driftsekonomiska byrån ökat i så hög grad att, för fullgörande av de bokföringsuppdrag byrån erhållit, extra arbetskraft måst anställas. Å andra sidan ha på sätt förut nämnts de för innevarande budgetår till arvoden åt en montör och ett skrivbiträde upptagna beloppen om tillhoppa 2,000 kronor ansetts kunna inbesparas.

Det till *ersättning för tillsyn av lokaler och städning* beräknade beloppet, 200 kronor, saknar motsvarighet i gällande stat.

Slutligen har anslagsposten rörligt tillägg på grund av vad förut föreslagits beräknats höjd med 2,600 kronor till 33,000 kronor.

I remissutlåtande den 11 november 1941 har *allmänna lönenämnden* yttrat i huvudsak följande.

Nämnden håller före, att det varit önskvärt, att frågan om en omläggning av institutets administrativa och ekonomiska förvaltning kunnat upptagas till prövning samtidigt med en undersökning av motsvarande spörsmål vid lantbrukshögskolan. Därest emellertid anses påkallat att redan i förevarande sammanhang genomföra en omläggning vid institutet, anser sig nämnden icke böra framställa någon erinran mot förslaget att inrätta en särskild befattnings för handhavande av ärenden rörande institutets ekonomiska och administrativa förvaltning. Med hänsyn till de kvalifikationer, som måste ställas på innehavaren av den ifrågasatta ekonomidirektörstjänsten, ävensom i betraktande av dennes ansvarsfulla arbetsuppgifter anser sig lönenämnden icke böra framställa någon erinran mot den föreslagna lönegradsplaceringen. Beträffande den föreslagna befattningen såsom vaktmästare vid mejeriförsöken saknar nämnden möjlighet att bedöma, huruvida en dylik tjänst är erforderlig. Därest emellertid anses lämpligt att anställa en vaktmästare med heltidstjänstgöring vid mejeriförsöken, synes denne åtminstone till en början böra tjänstgöra såsom extra tjänsteman.

Statskontoret har i ett den 17 november 1941 avgivet utlåtande anført, att ämbetsverket icke kunde biträda i ärendet framställda förslag avseende lönegradsuppflyttningar, ombildning av vissa hittillsvarande arvodestjänster till extra ordinarie tjänster, överförande å institutets avlöningsstat av vissa befattningar, vilka för närvarande avlönades av inkomsterna vid Alnarps egendom, trädgårdar eller mejeri, samt nyinrättande i övrigt av extra ordinarie tjänster. I samband med avvisandet av förslaget om anställande av en montör i lönegrad Eo 10 har statskontoret uttalat, att en dylik tjänst borde hänföras till högst 7 lönegraden. Enligt statskontorets mening borde institutets behov av ökad skriv- och bokföringshjälp tillgodoses på det sätt, att det för närvarande i anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ingående beloppet å 6,800 kronor för arvoden åt skrivbiträden höjdes till förslagsvis 10,000 kronor.

I detta sammanhang torde jag få anmäla, att *lantbruksstyrelsen* i skrivelse den 4 oktober 1941, varöver statskontoret den 27 oktober 1941 avgivit infortrat utlåtande, gjort framställning om anvisande av ett reservationsanslag å 11,800 kronor till undersökning av trädgårdsnäringsens arbetsförhållanden. Styrelsen har härvid anført i huvudsak följande.

Medan trädgårdsodlarna tidigt insett betydelsen av högt avkastande sorter, bättre kvaliteter på produkterna, bättre gödslingsteknik m. m. för att ernå högre produktion och därmed möjlighet att fördela förefintliga produktionskostnader på en större produktmängd, har i fråga om de särskilda kostnadselementen, främst arbetskostnaderna, ännu alltför litet åtgjorts för deras nedbringande. Enligt styrelsens mening förefinnas stora möjligheter till förbättringar genom att närmare undersöka trädgårdsodlingens arbetsförhållanden inom olika driftsformer. Arbetena inom trädgårdsodlingen äro i allmänhet betydligt mera skiftande än inom jordbruket. Av denna anledning är det svårt för de enskilda trädgårdsodlarna att kunna åstadkomma allmängiltiga normaltal för olika arbeten. Det är därför nödvändigt, att arbetsmetoderna

inom trädgårdsodlingen bli föremål för sakkunnig undersökning. Vid prövning av utvägar att erhålla och bearbeta uppgifter, avseende arbetstidsstudier m. m., har lantbruksstyrelsen funnit att en dylik omfattande arbetsuppgift bör anförtros åt Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstituts trädgårdsavdelnings driftsekonomiska byrå och närmast handhavas av en under byråföreståndarens inseende särskilt för ändamålet anställd person. Ifrågavarande undersökningar böra — bland annat av kostnadsskäl — huvudsakligen göras hos trädgårdsodlare i Skåne och lämpligen uppdelas på sådant sätt, att byrån under ett år specialiserar sig på grönsaksodlingens arbetsförhållanden, ett år på blomsterodlingens, ett år på fruktodlingens och plantskoleskötselns och ett år på fröodlingens arbetsförhållanden. Av denna anledning bör undersökningen omfatta minst fyra år.

I fråga om kostnaderna för den planerade arbetstidsundersökningen räknar lantbruksstyrelsen med följande årliga utgifter:

Arvode till en assistent (350 kronor för månad)	kronor 4,200
Traktamentsersättning (5 kronor per förrätningsdag under 280 dagar)	» 1,400
Resekostnader	» 1,700
Kostnader för tryckning, materialinköp m. m. samt oförutsedda utgifter	» 2,000
Summa kronor 9,300.	

Härjämte har styrelsen räknat med en engångsutgift av 2,500 kronor för inköp av kamera och filmapparat samt mättnings- och kontrollur.

Totalkostnaden för ifrågavarande undersökning skulle sålunda uppgå till $(9,300 \times 4 + 2,500) = 39,700$ kronor. För nästa budgetår borde anvisas ett belopp av $(9,300 + 2,500) = 11,800$ kronor.

Statskontoret har beträffande omförmälda undersökning framhållit bland annat följande.

Då undersökningen icke omedelbart skulle få den för trädgårdsnäringen avsedda nyttan, utan det beräknade värdet av densamma skulle visa sig först efter en avsevärd tid, måste statskontoret redan på grund härav ställa sig synnerligen betänksamt gentemot lantbruksstyrelsens hemställan om anslag för ifrågavarande ändamål. Härtill kommer, att medel så sent som 1939 anvisats för inrättande vid Alnarpsinstitutet av en driftsekonomisk byrå, vilken byrå skall verkställa, bland annat, sådana tekniska driftsundersökningar, som syfta till en rationalisering av trädgårdsodlingen. Vid nu angivna förhållanden och då statsverket i övrigt medelst olika anslag å riksstaten lämnar årliga bidrag med icke oväsentliga belopp till trädgårdsundervisningen, avstyrker statskontoret bifall till framställningen.

*Före-
draganden.*

I anslutning till vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor förordat torde en befattnings som eldare i lönegrad A 5 vid institutet böra utbytas mot en tjänst som eldare av 2:a klass i samma lönegrad samt en vaktmästarebefattning i lönegrad A 5 omändras till tjänst som förste vaktmästare i lönegrad A 7.

Med hänsyn till vad i ärendet anförts anser jag mig böra tillstyrka lantbruksstyrelsens förslag om inrättande från och med nästa budgetår av en

montörsbefattning i lönegrad Eo 10 och en tjänst som kontorsbiträde i lönegrad Eo 4. Vad beträffar förslaget om inrättande av en befattning som ekonomidirektör bör enligt min mening frågan om tillskapandet av en sådan tjänst vid institutet göras till föremål för ytterligare överväganden. I avvaktan härpå synes emellertid, i betraktande av den omfattning verksamheten vid Alnarp och de därunder sorterande trädgårdsförsöksstationerna i olika delar av landet fått, för kamrerargöromålen böra inrättas en extra ordinarie tjänst, vilken torde böra uppföras i lönegrad Eo 22. Jag kan icke biträda framställningen om inrättande av en extra ordinarie vaktmästarbefattning vid statens mejeriförsök men vill förorda, att under posten avlöningar till övrig icke-ordinarie personal beräknas ett belopp av 1,000 kronor till ersättning för vaktmästarhjälp vid nämnda försök. Förslaget om medelsanvisning för anställande av extra arbetskraft vid driftsekonomska byrån torde böra tillmötesgå endast i så måtto, att under omförmälda post upptages ett belopp av 2,400 kronor, avsett till arvode åt ett bokföringsbiträde vid sagda byrå. Det under posten arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, upptagna arvodet till läkare synes böra bibehållas vid nuvarande belopp av 500 kronor. Med hänsyn till de stegrade levnadskostnaderna torde däremot följande arvoden böra uppräknas från och med den 1 juli 1942, nämligen arvoden till 2 mejeriassistenter, 1 försöksmejerist, 1 assistent vid trädgårdsförsöken samt 2 trädgårdsmästare vid Alnarp från 4,500 till 4,800 kronor, arvodet till 1 försöksledare vid Rånna från 7,900 till 8,300 kronor, arvodet till 1 försöksledare vid Nyckelby från 8,550 till 9,000 kronor samt arvoden till 2 trädgårdsmästare vid Rånna respektive Nyckelby från 3,770 till 4,000 kronor. Kostnadsökningen under avlöningsanslaget för nu angivna arvodesreglering skulle uppgå till 3,110 kronor.

Vidkommande lantbruksstyrelsens framställning om anslag till undersökning av trädgårdsnäringsens arbetsförhållanden kan jag i nuvarande läge icke förorda någon särskild medelsanvisning för ifrågavarande ändamål. Det torde i stället böra övervägas, huruvida icke en dylik undersökning åtminstone i viss utsträckning skulle kunna verkställas vid driftsekonomska byrån med anlitande av å byrån tillgänglig arbetskraft.

Då jag icke har något att erinra mot lantbruksstyrelsens beräkning i övrigt av medelsbehovet för avlöningar vid Alnarpsinstitutet, skulle avlöningsstaten för institutet komma att för nästa budgetår erhålla följande utseende.

Anslagsposten avlöningar till ordinarie tjänstemän bör i enlighet med lantbruksstyrelsens förslag uppföras med 45,900 kronor. För arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, torde böra beräknas i runt tal 57,200 kronor eller ett 2,400 kronor lägre belopp än det i gällande avlöningsstat upptagna. Arvodesposten har å ena sidan minskats med 5,700 kronor — avseende arvode till kamrerare å 5,040 kronor och arvodestillägg å tillhopa 660 kronor — samt å andra sidan ökats med 200 kronor för höjning av arvodet till en assistent i kulturteknik och med 3,110 kronor på grund av uppräknningen av vissa arvoden.

Vad angår posten avlöningar till övrig icke-ordinarie personal torde denna böra höjas med 15,700 kronor till 202,200 kronor. Posten har i enlighet med vad förut förordats uppräknats med 10,900 kronor för avlönande av en kamrerare i lönegrad Eo 22, en montör i lönegrad Eo 10 och ett kontorsbiträde i lönegrad Eo 4, med 2,400 kronor för ersättning till ett bokföringsbiträde vid driftsekonomska byrån, med 1,000 kronor för ersättning till vaktmästare vid statens mejeriförsök, med 200 kronor för gottgörelse för tillsyn av lokaler och städning samt med 4,500 kronor för täckande av ökat medelsbehov till följd av beräknade löneklassförändringar. Såsom lantbruksstyrelsen föreslagit har emellertid ifrågavarande post även kunnat reduceras, nämligen med 2,000 kronor på grund av inbesparingen av nuvarande arvodesbelopp för montörs- och skrivhjälp samt med 1,300 kronor till följd av minskat medelsbehov för ersättningar till speciallärare.

Slutligen synes posten rörligt tillägg kunna bibehållas vid nuvarande belopp av 30,400 kronor.

Anslaget till avlöningar vid Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut skulle följaktligen för nästa budgetår behöva uppföras med $(45,900 + 57,200 + 202,200 + 30,400 =)$ 335,700 kronor, vilket jämfört med medelsanvisningen för löpande budgetår innebär en anslagsökning med 8,700 kronor.

Ny personalförteckning för institutet torde böra föreläggas riksdagen för godkännande.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- 1) för Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut fastställa följande

Personalförteckning.

Befattning	Lönegrad
------------	----------

Tjänstemän å ordinarie stat.

3 professorer	A 30
1 förste vaktmästare	A 7
1 eldare av 2:a klass	A 5
2 vaktmästare	A 5
1 kontorsbiträde	A 4

Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än 20.

1 föreståndare för lantbruksavdelningen	Eo 28
1 föreståndare för trädgårdsavdelningen	Eo 28
1 föreståndare för trädgårdsförsöken	Eo 28

Befattning	Lönegrad
2 statsagronomer	Eo 26
1 föreståndare för trädgårdsavdelningens driftseko- nomiska byrå	Eo 24
5 ämneslärare vid lantbruksavdelningen	Eo 24
2 ämneslärare vid mejeriskolan	Eo 24
1 kamrerare	Eo 22
4 förste assistenter	Eo 21;

2) godkänna följande avlöningsstat för Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1942/43:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	45,900
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> ..	»	57,200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	»	202,200
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	30,400
Summa kronor		335,700;

3) till Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut: *Avlöningar* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 335,700.

[32.] 16. Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut: **Omkostnader, förslagsanslag.** För detta ändamål är för innevarande budgetår uppfört ett förslagsanslag av 135,000 kronor. Kungl. Maj:t har den 25 april 1941 fastställt omkostnadsstat för Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut (statsliggaren sid. 599). Staten upptager utgifter å 330,600 kronor och särskilda uppbördsmedel å 195,600 kronor.

I sin under nästföregående punkt omförmälda framställning har *institutsstyrelsen* anhängit om ett till 168,470 kronor förhöjt omkostnadsanslag för nästa budgetår. *Lantbruksstyrelsen* har i sitt över framställningen avgivna utlåtande föreslagit en medelsanvisning för ändamålet av 152,150 kronor.

Myndigheternas beräkning av medelsbehovet framgår närmare av följande uppställning (i vilken till jämförelse medtagits beloppen i gällande omkostnadsstat):

	Gällande omkostnads- stat kronor	Instituts- styrelsens förslag kronor	Lantbruks- styrelsens förslag kronor
<i>U t g i f t e r.</i>			
1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	1,200	1,200	1,200
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	9,000	12,000	10,500
3. <i>Expenser:</i>			
a) Bränsle, lyse och vatten, <i>förslagsvis</i>	37,000	37,000	37,000
b) Övriga <i>expenser</i> , <i>högst</i>	36,000	40,000	38,000
4. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	5,000	5,000	5,000
5. <i>Övriga utgifter:</i>			
a) Underhåll av byggnader, <i>förslagsvis</i>	18,000	18,000	18,000
b) Skatter och försäkringar, <i>förslagsvis</i>	3,800	3,800	3,800
c) Kosthåll för elever, <i>förslagsvis</i>	116,800	145,500	143,300
d) Hälso- och sjukvård, <i>förslagsvis</i>	900	900	900
e) Utställningsmateriel, fotografering m. m., <i>förslagsvis</i>	1,000	1,000	1,000
f) Ersättning till Alnarps egendom för dagsverken och körslor, <i>förslagsvis</i>	4,000	5,000	4,500
g) Ersättning till Alnarps trädgårdar för underhåll av parken, <i>högst</i>	2,000	3,000	2,500
h) Till täckande av möjligen uppkommande förlust å rörelsen vid Alnarps mejeri, <i>högst</i>	16,000	16,000	16,000
i) Ersättning till Skaraborgs läns hushållningssällskap för lokalhyra, <i>högst</i>	7,000	7,000	7,000
j) Ersättning till Norrlands trädgårdsskola i Söråker för personalkostnader m. m., <i>högst</i>	6,000	6,000	6,000
k) Ersättning till Göteborgs och Bohus läns hushållningssällskap för försöksstation vid Dingle, <i>högst</i>	—	3,000	—
l) Ersättning till Kalmar läns södra hushållningssällskap för trädgårdsförsök på Oland, <i>högst</i>	—	6,000	—
m) Inköp av mjölk för mejeriförsöken efter avdrag för försålda produkter, <i>förslagsvis</i>	1,500	1,500	1,500
n) Förbrukningsartiklar för mejeriförsöken, <i>förslagsvis</i>	2,500	3,500	3,000
o) Förbrukningsartiklar och gödslingsmedel, avseende trädgårdsförsöken, <i>förslagsvis</i>	11,500	15,000	13,000
p) Inköp av levande växter och frö, <i>förslagsvis</i>	3,500	4,000	4,000
q) Dagsverken m. m., <i>förslagsvis</i>	46,000	60,000	55,000
r) Bokinköp och bokbindning för Rånna och Nyckelby försöksstationer, <i>förslagsvis</i>	800	800	800
s) Diverse utgifter, <i>förslagsvis</i>	1,100	1,100	1,100
Summa utgifter	330,600	396,300	373,100
<i>S ä r s k i l d a u p p b ö r d s m e d e l.</i>			
1. Hyres- och arrendeinkomster	30,000	38,150	31,250
2. Undervisnings- och kostavgifter för elever	91,800	109,680	109,700
3. Ersättning av Alnarps egendom för arbete av elever	34,800	35,000	35,000
4. Försäljning av köksväxter, bär och frukt	11,000	11,000	11,000
5. Försäljning av jordbruksprodukter	18,000	18,000	18,000
6. Ersättning för kontrollodlingar för statens centrala frökontrollanstalt	5,000	5,000	5,000
7. Ersättning för stamförsök för enskilda firmors räkning	5,000	3,000	3,000
8. Bokföringsavgifter till den driftsekonomiska byrån	—	8,000	8,000
Summa uppbördsmedel	195,600	227,830	220,950
<i>S a m m a n d r a g.</i>			
Utgifter	330,600	396,300	373,100
Särskilda uppbördsmedel	195,600	227,830	220,950
•			
Nettoutgift	135,000	168,470	152,150

Höjningen av utgiftsposten reseersättningar har bland annat motiverats med hänvisning till de stegrade levnadskostnaderna samt till behovet av ytterligare medel till tjänsteresor för befattningshavarna vid trädgårdsförsöken och föreståndaren vid den driftsekonomiska byrån. Beträffande sistnämnde befattningshavares resor har erinrats om de inkomster i form av bokföringsavgifter som tillföras institutet genom driftsekonomiska byråns verksamhet. Såsom skäl för höjningen av posten övriga expenser har anförts de ökade kostnaderna för inköp och underhåll av inventarier, särskilt för mejeri- och trädgårdsförsöksverksamheten samt för driftsekonomiska byråns behov. Vad angår posten kosthåll för elever har en förhöjning av densamma ansetts ofrånkomlig med hänsyn till stegrade priser å livsmedel m. m. Lantbruksstyrelsen har dock ansett, att posten icke borde upptagas till högre belopp än att densamma täcktes av de inkomster, som i form av kostavgifter och ersättning av Alnarps egendom för elevernas i lantbruksskolan arbete beräknades inflyta under budgetåret 1942/43. Lantbruksstyrelsen har vid sin beräkning utgått från en daglig kostnad av 2 kronor 90 öre för elev. Posterna ersättning till Alnarps egendom för dagsverken och ersättning till Alnarps trädgårdar för underhåll av parken ha uppräknats på grund av stegrade dagsverkspriser. Såsom framgår av den förut intagna uppställningen har institutsstyrelsen föreslagit inrättandet av två nya trädgårdsförsöksstationer, nämligen en vid Dingle i Göteborgs och Bohus län och en vid Ekerum på Öland. Lantbruksstyrelsen har emellertid anført, att, även om en utvidgning av försöksverksamheten med hänsyn till trädgårdsskötselns alltjämt stegrade betydelse ur folkförsörjningssynpunkt kunde anses motiverad och önskvärd, styrelsen likväl icke ansåge sig i nuvarande statsfinansiella läge kunna förorda förevarande förslag. Framförallt till följd av stegrade varupriser ha ökningar ansetts erforderliga beträffande posterna förbrukningsartiklar för mejeriförsöken, förbrukningsartiklar och gödselmedel, avseende trädgårdsförsöken, samt inköp av levande växter och frö. Slutligen har uppräknningen av posten dagsverken m. m. motiverats med de stegrade arbetslönerna.

I nuvarande statsfinansiella läge, vilket påkallar iakttagande av den största sparsamhet i fråga om de statliga utgifterna, anser jag mig icke kunna tillstyrka större förhöjning av ifrågavarande anslag än med 10,000 kronor eller till 145,000 kronor. I likhet med lantbruksstyrelsen har jag härvid icke beräknat några medel för de av institutsstyrelsen föreslagna två nya trädgårdsförsöksstationerna i Göteborgs och Bohus län och på Öland. Frågan om dessa stationer torde jag senare få ånyo anmäla för Kungl. Maj:t. Om hänsyn tages till den av lantbruksstyrelsen förutsedda ökningen av de särskilda uppbördsmedlen å anslaget, innebär den av mig förordade medelsanvisningen en ökning i förhållande till det för innevarande budgetår anvisade anslaget med 35,350 kronor. Sedan riksdagen fattat beslut i anslagsfrågan, torde omkostnadsstat för institutet böra fastställas av Kungl. Maj:t. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Före-
draganden.*

att till Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut:
Omkostnader för budgetåret 1942/43 anvisa ett förslagsan-
slag av kronor 145,000.

[33.] **17. Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut: Materiel m. m., reservationsanslag.** För ifrågavarande ändamål är för innevarande budgetår uppfört ett reservationsanslag av 10,000 kronor.

Institutsstyrelsen har för nästa budgetår föreslagit en medelsanvisning av 16,000 kronor för ändamålet. Såsom skäl för anslagshöjningen har framhållits, att den successiva nedskärningen av ifrågavarande anslag, vilket tidigare utgått med 18,000 kronor, haft till följd otillräcklig anskaffning av materiel för en ändamålsenlig undervisning. *Lantbruksstyrelsen* har i skrivelse den 6 oktober 1941 förklarat, att styrelsen, då verkligt behov av ytterligare undervisningsmateriel förelåge, ansett sig böra förordna en höjning av anslaget med 2,000 kronor till 12,000 kronor.

*Före-
draganden.*

Med hänsyn till det nuvarande budgetära läget kan jag icke tillstyrka någon förhöjning av ifrågavarande anslag. Detta torde sålunda även för nästa budgetår böra uppföras med 10,000 kronor. Jag hemställer förty, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut:*
Materiel m. m. för budgetåret 1942/43 anvisa ett *reservations-*
anslag av kronor 10,000.

[34.] **18. Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut: Bokinköp och bokbindning för institutets bibliotek, reservationsanslag.** För ändamålet är för innevarande budgetår uppfört ett reservationsanslag av 4,000 kronor.

Institutsstyrelsen har, under förmälan att det nuvarande anslaget visat sig otillräckligt, anhållit om ett till 5,000 kronor förhöjt anslag för nästa budgetår. I skrivelse den 6 oktober 1941 har emellertid *lantbruksstyrelsen* hemställt, att anslaget av statsfinansiella skäl måtte uppföras med oförändrat belopp.

*Före-
draganden.*

I enlighet med lantbruksstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut:*
Bokinköp och bokbindning för institutets bibliotek för bud-
getåret 1942/43 anvisa ett *reservationsan-*
slag av kronor 4,000.

[35.] **19. Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut: Stipendier m. m.** Detta anslag är för budgetåret 1941/42 uppfört med 4,500 kronor. Anslaget disponeras med 2,400 kronor till stipendier, 1,600 kronor till studieresor och 500 kronor till resebidrag till elever vid mejeriskolan.

Institutets styrelse har för anordnande av studieresor jämväl för eleverna i handelsträdgårdsmästarkursen föreslagit höjning av nu utgående anslag med 500 kronor till 5,000 kronor. I skrivelse den 6 oktober 1941 har *lant-*

bruksstyrelsen förklarar sig icke ha något att erinra mot den föreslagna anslagshöjningen.

Med biträdande av myndigheternas förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Före-
draganden.*

att till *Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut: Stipendier m. m.* för budgetåret 1942/43 anvisa ett anslag av kronor 5,000.

[36.] **20. Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut: Lokala trädgårdsförsök.** För detta ändamål är för innevarande budgetår uppfört ett anslag av 3,000 kronor.

Institutsstyrelsen har för genomförande av dels fröodlingsförsök och dels utvidgad lokal försöksverksamhet med köksväxter och bärbuskar i Norrland föreslagit, att ifrågavarande anslag för nästa budgetår måtte höjas med 17,000 kronor till 20,000 kronor. I skrivelse den 6 oktober 1941 har *lantbruksstyrelsen* anfört, att styrelsen med hänsyn till trädgårdsskötselns stora betydelse — särskilt under nuvarande krisförhållanden — ävensom det stora behovet av ökad inhemsk forskningsverksamhet på trädgårdsskötselns område och av en utvidgad trädgårdsodling i Norrland icke ansett sig böra motsätta sig en höjning av anslaget med 7,000 kronor eller alltså till 10,000 kronor.

På skäl som av *lantbruksstyrelsen* anförts finner jag mig böra förorda, att för ifrågavarande ändamål avses ett högre belopp än för närvarande. Jag vill sålunda föreslå, att för nästa budgetår upptages ett till 10,000 kronor förhöjt anslag för ändamålet. Därest under budgetåret en skyndsam utvidgning av ifrågavarande försöksverksamhet skulle befinnas påkallad, torde erforderliga belopp böra få beredas av för Kungl. Maj:t i annan ordning tillgängliga medel. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Före-
draganden.*

att till *Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut: Lokala trädgårdsförsök* för budgetåret 1942/43 anvisa ett anslag av kronor 10,000.

[37.] **21. Specialkurs för lantbruksstuderande m. m., förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 38,000 kronor. Beträffande bestämmelser angående anslagets användning hänvisas till statsliggaren sid. 600.

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *skolöverstyrelsen* efter förslag i ämnet av styrelsen för specialkursen för lantbruks-, mejeri- och skogsstuderande — vari hemställts att anslaget för budgetåret 1942/43 måtte höjas med 1,800

kronor på grund av ökade kostnader för uppvärmning, belysning, underhåll av byggnader m. m. — gjort framställning om en anslagsanvisning av 39,000 kronor för nästa budgetår. I fråga om nu utgående timlärararvoden har överstyrelsen uttalat, att desamma vore alltför lågt beräknade med hänsyn till den kompetens, som erfordrades av lärare på specialkursens stadium. Överstyrelsen har dock icke ansett sig för närvarande kunna tillstyrka någon arvodesförhöjning. Skulle emellertid timlärararvodena vid statliga och kommunala läroanstalter även i sådana fall, där arvodet icke utgjorde vederbörandes huvudsakliga inkomst, komma att uppräknas med anledning av de stegrade levnadsomkostnaderna, borde enligt överstyrelsens mening jämväl timlärarna vid specialkursen erhålla höjda arvoden.

*Före-
draganden.*

Mot skolöverstyrelsens förslag till medelsanvisning för ifrågavarande ändamål har jag icke något att erinra. Vad beträffar de vid specialkursen utgående timlärararvodena, vilka samtliga utgöras av s. k. bisysslearvoden, torde någon uppräknings av desamma icke nu böra företagas. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Specialkurs för lantbruksstuderande m. m.* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 39,000.

[38.] **22. Understöd åt lanthushållningsseminariet å Rimfors, förslagsanslag.** För innevarande budgetår är för ändamålet anvisat ett förslagsanslag av 31,900 kronor, därav 4,500 kronor till ålderstillägg, 2,000 kronor till provisorisk avlöningsförbättring samt 5,400 kronor till dyrtidstillägg. Beträffande bestämmelser rörande anslaget användning hänvisas till statsliggaren sid. 600.

I en av lantbruksstyrelsen med skrivelse den 30 augusti 1941 överlämnad framställning har *seminariets styrelse* hemställt, att seminariet måtte för budgetåret 1942/43 tilldelas dels grundanslag med 22,500 kronor, dels medel till ålderstillägg åt föreståndarinna och sex lärarinnor med tillhopa 4,500 kronor, dels medel till beredande av provisorisk avlöningsförbättring åt lärarinnepersonalen med tillhopa 2,250 kronor, dels ock medel till dyrtidstillägg åt sagda personal.

Lantbruksstyrelsen har hemställt, att för ändamålet måtte anvisas oförändrat belopp av 31,900 kronor, samt därvid anfört i huvudsak följande.

Den begärda höjningen av grundarvodet med 2,500 kronor avser avlönnande av ännu en fast anställd lärarinna. Lantbruksstyrelsen kan visserligen vitsorda behovet av en ytterligare lärarkraft men anser likväl någon ökning av antalet fast anställda lärarinnor icke nu böra ifrågakomma med hänsyn såväl till det statsfinansiella läget som till pågående utredning om den högre undervisningen på lanthushållsområdet. Styrelsen förordar därför oförändrat grundanslag av 20,000 kronor. För ålderstillägg torde böra beräknas samma belopp som för löpande budgetår eller 4,500 kronor. Liksom för inneva-

rande budgetår bör för provisorisk avlöningsförbättring upptagas 2,000 kronor. Slutligen bör — vid bifall till angivna förslag beträffande grundbelopp, ålderstillägg och avlöningsförbättring samt med utgångspunkt från ett tal för levnadskostnadsökningen i förhållande till 1914 års levnadskostnader av 88 — för dyrtidstillägg beräknas 5,400 kronor.

Sammanlagda anslagsbehovet för nästa budgetår skulle sålunda komma att uppgå till $(20,000 + 4,500 + 2,000 + 5,400 =) 31,900$ kronor.

Mot lantbruksstyrelsens förslag till beräkning av medelsbehovet har jag icke något att erinra. Förevarande anslag skulle alltså även för nästa budgetår behöva uppföras med 31,900 kronor. Såväl dyrtidstillägg som kristilllägg till ifrågavarande lärarinnepersonal torde böra utgå i huvudsaklig överensstämmelse med de allmänna grunder, som för sagda budgetår komma att gälla för motsvarande personal vid statsunderstödd lanthushållsskola. Därest för tillämpningen av berörda grunder å seminariets lärarinnepersonal skulle tarvas ytterligare föreskrifter, torde utfärdandet av desamma få ankomma på Kungl. Maj:t. Kristilllägg bör liksom för innevarande budgetår bestridas från nionde huvudtiteln allmänna anslag till dylikt tillägg.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Före-
draganden.*

att till *Understöd åt lanthushållningsseminariet å Rimforsa*
för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslags-*
anslag av kronor 31,900.

[39.] **23. Lägre lantbruksundervisning m. m.: Lantbruksskolan vid Ultuna, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 17,800 kronor. Kungl. Maj:t har fastställt *dels* den 2 maj 1941 stat för lantbruksskolan vid Ultuna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1941/42, *dels ock* den 13 juni 1941 inkomst- och utgiftsstat för Ultuna lantegendom för budgetåret 1941/42 (statsliggaren sid. 602).

Med skrivelse den 30 augusti 1941 har lantbruksstyrelsen överlämnat ett från *styrelsen för lantbrukshögskolan* inkommet förslag till stat för lantbruksskolans vid Ultuna verksamhet under budgetåret 1942/43. Förslaget upptager en nettoutgift av 26,100 kronor eller alltså ett 8,300 kronor högre belopp än som beräknats för innevarande budgetår. Angående beräkningen av medelsbehovet må i övrigt nämnas följande.

Högskolestyrelsens förslag avviker från den för innevarande budgetår fastställda staten i följande hänseenden. Posten för vikariatsersättningar, vilken upptagits med oförändrat belopp, 800 kronor, har föreslagits skola angivas förslagsvis. Posten övriga utgifter har till följd av beräknade ökade utgifter för elevernas kosthåll uppräknats med 4,710 kronor till 32,210 kronor. Härvid har högskolestyrelsen räknat med en utgift av 3 kronor per kostdag. Under särskilda uppbördsmedel har posten elevavgifter ökats med 300 kronor till 3,000 kronor samt posten ersättning från Ultuna egendom för dagsverken minskats med 3,890 kronor till 28,360 kronor. Antalet dagsverken har beräknats till samma antal som under budgetåret 1940/41 eller

till 5,672 och priset för varje dagsverke har beräknats till oförändrat belopp av 5 kronor. Statförslagets övriga poster överensstämmer med motsvarande för innevarande budgetår bestämda belopp.

Lantbruksstyrelsen har icke haft något att erinra mot förenämnda statförslag utom beträffande höjningen av ersättningen till Ultuna egendom för elevernas kosthåll. En förhöjning av priset per kostdag till 2 kronor 50 öre vore sålunda enligt styrelsens mening tillfyllest. Därest antalet kostdagar under budgetåret 1942/43 komme att uppgå till ungefär samma antal som under budgetåret 1940/41 eller 9,254, kunde ifrågavarande post beräknas till 23,110 kronor. Styrelsen har med hänsyn till det anförda hemställt, att förvarande anslag för nästa budgetår måtte uppföras med 21,500 kronor.

*Före-
draganden.*

I anslutning till vad högskolestyrelsen föreslagit får jag förorda, att posten för vikariatsersättningar upptages förslagsvis. Ifrågavarande post synes i samband härmed kunna nedsättas med 500 kronor till 300 kronor. Med hänsyn till de förändringar inom lantbruksskolans lärarkår, som komma att äga rum under innevarande budgetår, torde det för arvodesförhöjningar beräknade beloppet kunna minskas med 2,000 kronor till 500 kronor. Omkostnadsposten övriga utgifter och inkomstposten ersättning från Ultuna egendom för dagsverken torde vidare lämpligen böra avrundas till 27,600 respektive 28,350 kronor. Då jag i övrigt icke har något att erinra mot lantbruksstyrelsens beräkning av medelsbehovet, skulle anslaget till lantbruksskolan vid Ultuna för nästa budgetår behöva upptagas med (21,500 — 500 — 2,000 =) 19,000 kronor, vilket i förhållande till anslagsanvisningen för innevarande budgetår innebär en ökning med 1,200 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- 1) godkänna följande stat för lantbruksskolan vid Ultuna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1942/43:

Stat.

Avlöningar.

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:
 - a) Grundbelopp kronor 11,500
 - b) Arvodesförhöjningar,
 förslagsvis » 500
 - c) Provisorisk avlönings-
 förbättring » 1,400
 - d) Vikariatsersättningar,
 förslagsvis » 300
 2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal » 2,350
- Summa kronor 16,050

O m k o s t n a d e r.

1. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	kronor	400
2. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	6,300
3. Övriga utgifter, <i>förslagsvis</i>	»	27,600
Summa kronor		34,300

S ä r s k i l d a u p p b ö r d s m e d e l.

Elevavgifter, 10 elever à 300 kronor	kronor	3,000
Ersättning från Ultuna egendom för dags- verken	»	28,350
Summa kronor		31,350

S a m m a n d r a g.

Utgifter:

Avlöningar	kronor	16,050
Omkostnader	»	34,300
Särskilda uppbördsmedel	»	31,350
Nettoutgift kronor		19,000;

2) till *Lägre lantbruksundervisning m. m.: Lantbruksskolan vid Ultuna* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 19,000.

[40.] 24. **Lägre lantbruksundervisning m. m.: Kurs i hovbeslag vid Alnarp, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 4,600 kronor. Kungl. Maj:t har den 21 mars 1941 för anslagets användning fastställt *dels* en stat att tillämpas, därest hovbeslagskurs hålles under nämnda budgetår, *dels ock* en stat att tillämpas, därest dylik kurs icke hålles under budgetåret (statsliggaren sid. 605). Staterna sluta å belopp av respektive 4,600 och 850 kronor.

Styrelsen för Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut har för budgetåret 1942/43 hemställt om ett anslag av 4,970 kronor till ifrågavarande kurs. Å ena sidan ha utgifterna för kosthåll åt 10 elever (under 3 månader) på grund av höjt kostpris ansetts böra höjas från 1,800 till 2,670 kronor. Å andra sidan har föreslagits en förhöjning av inkomstposten avgifter av 10 hovslagarelever från 2,000 till 2,500 kronor. I skrivelse den 6 oktober 1941 har *lantbruksstyrelsen* anfört, att elevavgifterna enligt styrelsens mening borde täcka utgifterna för elevernas kost, varför avgifterna syntes böra beräknas till 2,650 kronor och posten för kosthåll åt 10 elever upptagas till samma belopp. Då detta förslag skulle medföra en ökning av de beräknade utgifterna för kosthåll åt elever med 850 kronor och en stegring av inkomsterna i form av elevavgifter med 650 kronor, har lantbruksstyrelsen föreslagit, att ifrågavarande anslag för nästa budgetår uppfördes med ett 200 kronor högre be-

lopp än för innevarande budgetår eller således med 4,800 kronor. Därest på grund av ringa elevanslutning eller av annan anledning kurs icke skulle komma att anordnas under nästa budgetår, har lantbruksstyrelsen beräknat det erforderliga beloppet för omkostnader till 850 kronor eller samma belopp som för dylikt fall avsetts till omkostnader under löpande budgetår.

*Före-
draganden.*

Med hänsyn till föreliggande behov av utbildade hovslagare vill jag förorda, att medel även för nästa budgetår ställas till förfogande för ifrågavarande kursverksamhet. Beträffande medelsanvisningens storlek biträder jag lantbruksstyrelsens förslag. Detta innebär, att förevarande anslag bör höjas med 200 kronor till 4,800 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lägre lantbruksundervisning m. m.: Kurs i hovbeslag vid Alnarp* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 4,800.

[41.] **25. Lägre lantbruksundervisning m. m.: Lägre mejeriskolor, reservationsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 20,000 kronor. Beträffande bestämmelserna rörande anslagets användning hänvisas till statsliggaren sid. 606.

Styrelsen för svenska mejeristföreningen har i skrivelse den 17 mars 1941 hemställt, att en utredning angående hela den lägre mejeriundervisningen snarast måtte verkställas. Därest en dylik utredning icke skulle anses böra igångsättas i nuvarande läge, har i skrivelsen föreslagits, att de statsunderstödda lägre mejeriskolorna omedelbart måtte nedläggas.

Lantbruksstyrelsen, vars yttrande över framställningen inforrats, har i skrivelse den 30 augusti 1941 förklarat sig icke ha något att erinra mot att den föreslagna utredningen komme till stånd. Styrelsen har emellertid framhållit, att det vore nödvändigt att tills vidare uppehålla de statsunderstödda lägre mejeriskolorna i ungefär samma omfattning som under innevarande budgetår. I anslutning härtill har styrelsen framlagt förslag till medelsanvisning för nästa budgetår för ifrågavarande ändamål. Enligt styrelsens mening borde antalet mejeriskolor för sagda budgetår beräknas till tre. Då årligen till varje skola utginge dels ett fast anslag av 2,000 kronor och dels för undervisningen omkring 2,000 kronor enligt redovisning, utgjorde alltså medelsbehovet omkring 12,000 kronor. Med hänsyn till att vid utgången av löpande budgetår kunde påräknas en reservation av 5,000 kronor å anslaget har styrelsen hemställt, att anslaget för budgetåret 1942/43 måtte uppföras med 7,000 kronor.

*Före-
draganden.*

I likhet med lantbruksstyrelsen anser jag, att den lägre mejeriundervisningen bör upprätthållas även under nästa budgetår i ungefär samma utsträckning som för närvarande. Mot styrelsens beräkning av medelsbehovet synes intet vara att erinra. Frågan, huruvida en utredning rörande den lägre mejeriundervisningen bör igångsättas, torde jag framdeles efter ytterligare

överbäganden få anmäla för Kungl. Maj:t. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lägre lantbruksundervisning m. m.: Lägre mejeriskolor* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 7,000.

[42.] **26. Lägre lantbruksundervisning m. m.: Understöd åt lantbruks-, lantmanna- och lanthushållsskolor: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 1,195,600 kronor. Beträffande bestämmelserna rörande förevarande anslags användning hänvisas till statsliggaren sid. 606.

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *lantbruksstyrelsen* hemställt om anvisande för nästa budgetår av ett förslagsanslag å 1,241,400 kronor till avlöningar vid lantbruks-, lantmanna- och lanthushållsskolor. Rörande anslagsberäkningen anför styrelsen i huvudsak följande.

Styrelsen har utgått ifrån att under läsåret 1942/43 vid ifrågavarande skolor, nämligen 6 lantbruksskolor, 46 lantmannaskolor och 39 lanthushållsskolor, skola finnas anställda lärare till följande antal:

Befattningshavare	Vid lant- bruks- skolor	Vid lantmannaskolor		Vid lanthushållsskolor	
		Helårs- tjänst	Halvårs- tjänst	Helårs- tjänst	Halvårs- tjänst
Föreståndare (resp. föreståndarinnor)	6	17	29	24	15
Ordinarie lärare (resp. lärarinnor)	6	23	32	39	17
E. o. lärare (resp. lärarinnor)	6	18	7	16	12

Genom beslut vid 1939 års lagtima riksdag tillförsäkrades innehavarna av de då nyinrättade befattningarna såsom extra ordinarie ämneslärare vissa minimilöner och pensionsrätt. Däremot ifrågasattes icke rätt till ålderstilllägg för ifrågavarande lärarpersonal. Trots den förbättrade löneställning nämnda befattningshavare erhöilo i jämförelse med vad de tidigare haft såsom extra lärare, har antalet sökande till ledigförklarade extra ordinarie ämneslärartjänster varit ringa. Orsakerna härtill äro troligen flera, men de relativt dåliga befodringsutsikterna ha säkerligen verkat avskräckande på många. Med hänsyn härtill och till den stora betydelsen för skolorna att kunna förvärva och behålla en duglig och för sitt kall intresserad extralärarkår, från vilken ämneslärarna skola rekryteras, synes det styrelsen synnerligen önskvärt, att de extra ordinarie ämneslärarna och lärarinnorna vid lantbruksundervisningsanstalterna beredas rätt att erhålla ålderstilllägg. Styrelsen vill därför föreslå, att extra ordinarie ämneslärare vid lantbruks- och lantmannaskola medges rätt att erhålla ett ålderstilllägg å 500 kronor efter 5 års tjänstgöring och extra ordinarie ämneslärarinna vid lanthushållsskola ett ålderstilllägg å 300 kronor likaledes efter 5 års tjänstgöring. Medelsbehovet för ålderstilllägg åt berörda lärarpersonal torde för läsåret 1942/43 kunna beräknas till 2,500 kronor.

Vid beräkningen av för ålderstillägg till ordinarie befattningshavare erforderliga belopp har, såvitt kunnat ske, räknats med den verkliga belastningen för ändamålet under läsåret. Arvoden åt speciallärare ha minskats med 864 kronor. Dyrtdistillägg har beräknats med utgångspunkt från ett levnadskostnadstal av 188. Behovet av medel till vikariatsersättning har upptagits till samma belopp, som beräknats för ändamålet under innevarande budgetår.

Enligt angivna beräkningsgrunder uppgår behovet av löne-medel vid olika slag av skolor till följande belopp:

	Grund- löner	Ålders- tillägg	Special- lärare	Dyrtdis- tillägg	Proviso- risk av- lönings- förbättring	Vi- kariats- ersätt- ning	Arvoden till semester- vikarier	Summa
	kronor	kronor	kronor	kronor	kronor	kronor	kronor	kronor
Lantbruksskolor . . .	69,600	9,750	2,176	17,935	8,850	1,000	—	109,311
Lantmannaskolor ..	422,200	85,250	19,000	115,819	51,195	3,000	—	696,464
Lanthushållsskolor..	272,200	48,150	7,079	72,035	27,220	3,000	6,000	435,684
Summa kronor	764,000	143,150	28,255	205,789	87,265	7,000	6,000	1,241,459

Det beräknade medelsbehovet till samtliga skolor, i runt tal 1,241,400 kronor, överstiger det för innevarande budgetår beräknade beloppet med 45,800 kronor. Skillnaden är i huvudsak beroende på dels att årskurser och dubbla halvårskurser anordnats vid ett större antal lanthushållsskolor än som beräknats, dels att elevantalet vid nämnda skolor blivit större än vad som kunnat förutses, vilka båda omständigheter orsakat, att ett större antal lärarkrafter måst anställas.

*Före-
draganden.*

Enligt vad chefen för ecklesiastikdepartementet anför vid anmälan av anslaget till understöd åt folkhögskolorna har skolöverstyrelsen i anledning av pågående utredning rörande lönerreglering för lärarpersonalen ännu ej inkommit med anslagsäskande. Anslaget har därför blott beräknats. Då avlöningsförhållandena vid lantbruks-, lantmanna- och lanthushållsskolor i huvudsak äro ordnade på enahanda sätt som vid folkhögskolorna, synes det vara lämpligt, att, därest en lönerreglering genomföres vid dessa, denna även kommer att omfatta lärarpersonalen vid lantbruks-, lantmanna- och lanthushållsskolorna.

I avvaktan på ståndpunktstagandet till lönerregleringsfrågan torde under förevarande anslag böra beräknas 1,241,400 kronor eller samma belopp som av lantbruksstyrelsen föreslagits.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Lägre lantbruksundervisning m. m.: Understöd åt lantbruks-, lantmanna- och lanthushållsskolor: Avlöningar* för budgetåret 1942/43 beräkna ett *förlagsanslag* av kronor 1,241,400.

[43.] 27. **Lägre lantbruksundervisning m. m.: Understöd åt lantbruks-, lantman- och lant-hushållsskolor: Driftkostnader, förslagsanslag.** Detta anslag är för närvarande uppfört med 512,000 kronor. Beträffande bestämmelserna rörande anslagets användning hänvisas till statsliggaren sid. 607.

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *lantbruksstyrelsen* hemställt, att förvarande anslag för budgetåret 1942/43 måtte uppföras med 513,900 kronor. Styrelsen har härvid anfört i huvudsak följande.

Vid beräkningen av anslagsbehovet för ifrågavarande skolor har lantbruksstyrelsen utgått ifrån att under läsåret 1942/43 6 lantbruksskolor skola vara i verksamhet mot för närvarande 7. Styrelsen har för avsikt att förorda indragning av lantbruksskolan i Tomta från och med den 1 november 1941. Enligt styrelsens mening uppfylla nämligen icke egendomens och skolans byggnader de krav som enligt gällande bestämmelser måste ställas på byggnaderna vid en lantbruksskola.

Antalet lantmannaskolor har beräknats till 46 eller samma antal som för läsåret 1941/42. Rörande kursernas omfattning har beräknats, att enbart vinterkurs skall hållas vid 30 skolor, helårskurs eller vinterkurs och fortsättningskurs vid 12 skolor, vinterkurs och längre kurs vid 2 skolor samt vinterkurs, fortsättningskurs och längre kurs vid 1 skola. Motsvarande siffror beräknades för läsåret 1941/42 till respektive 31, 11, 1 och 2. Dessutom anordnas vid en skola, nämligen lantmannaskolan i Osby, jämte vinterkurs och fortsättningskurs även en sommarkurs, d. v. s. ytterligare en huvudkurs om minst 125 arbetsdagar förlagd till sommarhalvåret. För sagda tre kurser har beräknats ett grundbelopp av 7,200 kronor.

Antalet lant-hushållsskolor har beräknats till 39 eller samma antal som för läsåret 1941/42. Rörande kursernas omfattning har beräknats, att under här ifrågavarande läsår 1 skola kommer att anordna 2 årskurser, 1 skola en årskurs och 2 halvårskurser, 22 skolor antingen årskurs eller två halvårskurser samt 15 skolor endast halvårskurs.

Med ledning av de för olika skolformer bestämda grundanslagen till driftkostnader synes för ändamålet behöfligt belopp böra beräknas för lantbruksskolor till $(6 \times 5,400 =)$ 32,400 kronor, för lantmannaskolor till $(30 \times 3,600 + 12 \times 5,400 + 3 \times 7,200 + 1 \times 9,000 =)$ 203,400 kronor samt för lant-hushållsskolor till $(2 \times 9,000 + 22 \times 5,400 + 15 \times 3,600 =)$ 190,800 kronor eller tillhopa samma belopp, 426,600 kronor, som för läsåret 1941/42.

Enligt gällande bestämmelser skall till skolorna utgå särskilt bidrag med 5 kronor för elev och månad, som kurs pågår. Lantbruksstyrelsen uppskattar relevantat vid lantbruksskolorna till i genomsnitt 30 per skola och år eller tillhopa 2,160 elevmånader. På grund av tidsförhållandena har relevantat vid lantmannaskolorna nedgått något, varför elevmånadernas antal för nämnda skolor torde kunna beräknas något lägre än för läsåret 1941/42. Med ledning av relevantat för innevarande läsår torde elevmånadernas antal kunna uppskattas till ungefär 7,800 mot beräknade 8,300 för läsåret 1941/42. Lant-hushållsskolornas relevantal visar däremot en kraftig ökning, varför på motsvarande sätt beräknat antal elevmånader torde böra uppskattas väsentligt högre än för innevarande budgetår. Med ledning av relevantat under nu pågående läsår i berörda skolor torde elevmånadernas antal för budgetåret 1942/43 böra uppskattas till 7,500 mot 6,400 för läsåret 1941/42. Såsom särskilda bidrag till skolorna skulle sålunda erfordras för de olika skolformerna i nu nämnd ordning $(2,160 \times 5 =)$ 10,800 kronor, $(7,800 \times 5 =)$ 39,000 kronor och $(7,500 \times 5 =)$ 37,500 kronor eller sammanlagt 87,300 kronor.

Enligt angivna beräkningsgrunder uppgår sålunda anslagsbehovet för bidrag till driftkostnader vid de olika slagen av skolor till följande belopp:

	Grundanslag kronor	Tilläggsbidrag kronor	Summa kronor
Lantbruksskolor	32,400	10,800	43,200
Lantmannaskolor.....	203,400	39,000	242,400
Lanthushållsskolor.....	190,800	37,500	228,300
Summa kronor	426,600	87,300	513,900

Före-
draganden.

Lantbruksstyrelsens beräkning av medelsbehovet för ifrågavarande ändamål under nästa budgetår föranleder icke någon annan erinran från min sida än att anslagssumman torde kunna avrundas till 513,000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lägre lantbruksundervisning m. m.: Understöd åt lantbruks-, lantmanna- och lanthushållsskolor: Driftkostnader* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förlagsanslag* av kronor 513,000.

[44.] 28. **Lägre lantbruksundervisning m. m.: Bidrag till särskilda utbildningskurser, reservationsanslag.** För innevarande budgetår är detta anslag med hänsyn till en beräknad reservation av omkring 20,000 kronor uppfört med 110,900 kronor. Beträffande de för ifrågavarande kurser gällande föreskrifterna hänvisas till statsliggaren sid. 607.

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *lantbruksstyrelsen* hemställt, att anslaget för nästa budgetår måtte upptagas med 125,000 kronor. Detta belopp utgör skillnaden mellan ett beräknat medelsbehov av 155,000 kronor och en beräknad anslagsreservation av omkring 30,000 kronor. Av styrelsens skrivelse inhämtas bland annat följande.

Medelsbehovet för olika hithörande kurser har av lantbruksstyrelsen beräknats på följande sätt. (Till jämförelse medtages fördelningen å olika ändamål av medelsbehovet för löpande budgetår.)

	För budget- året 1941/42 kronor	För budget- året 1942/43 kronor
Utbildningskurser för kontrollassistenter (20 kurser)	20,000	20,000
» » ladugårdsförmän och svinskötare	49,450	49,450
» » ladugårdsskötare (30 resp. 40 kurser)	27,000	42,000
» » ladugårdspersonal	10,000	10,000
» i beteskultur och ängsskötsel.....	3,200	3,200
» för täckdikningsförmän (2 kurser)	9,600	9,600
» » förrättningsmän vid täckdiknings- företag (1 kurs)	—	9,000
» » mjölkbedömare (2 kurser).....	1,700	1,700
Fortbildningskurser för mejeripersonal (2 längre och 3 kortare kurser)	10,000	10,000
Summa kronor	130,950	154,950.

Beträffande medelsanvisningen till utbildningskurser för ladugårdsskötare har lantbruksstyrelsen framhållit, att önskemål framförts från kursanordnarna om höjning av statsanslaget till kurserna. Såsom skäl härför ha anförts de ökade kostnaderna för kost och logi. Styrelsen har med hänsyn till svårigheterna att förvärva lämpliga kursanordnare och önskvärdheten av att kursverksamheten uppehålls i minst nuvarande omfattning förordat en höjning av förevarande anslagspost. På grund av det statsfinansiella läget har styrelsen dock funnit sig endast kunna föreslå en höjning av det för varje elev utgående bidraget från 60 till 90 kronor. Det för varje kurs utgående grundbidraget av 600 kronor har ansetts böra utgå oförändrat. Med ledning av antalet anordnade kurser under innevarande budgetår ha medel synts böra beräknas till 40 dylika kurser mot 30 för löpande budgetår. Styrelsen har i anslutning härtill och under antagande av ett elevantal av 5 i varje kurs föreslagit, att för ifrågavarande ändamål måtte beräknas $(40 \times 600 + 200 \times 90 =)$ 42,000 kronor.

Beträffande kurs för utbildning av förrättningsmän vid täckdikningsföretag har lantbruksstyrelsen ansett, att en sådan kurs bör anordnas under något av budgetåren 1941/42 och 1942/43. Då styrelsen för närvarande icke kunde förutse, huruvida någon kurs av ifrågavarande slag komme att anordnas under innevarande budgetår (se IX H. T. 1941 sid. 61), har styrelsen hemställt, att 9,000 kronor måtte anvisas för ändamålet för nästa budgetår.

Sedermera ha *hushållningssällskapens ombud* i skrivelse den 30 september 1941 — under hänvisning till en framställning från Göteborgs och Bohus läns hushållningssällskap, däri påyrkats höjning av statsanslagen till utbildningskurser för ladugårdsskötare samt åtgärder för att bereda elever vid dylika kurser liknande förmåner som elever vid vissa yrkesskolor — hemställt, att åtgärder måtte vidtagas för tillgodoseende av det ändamål, som avses med sagda framställning. *Lantbruksstyrelsen* har i remissutlåtande den 27 oktober 1941 förklarat sig vidhålla vad styrelsen i förevarande hänseende föreslagit i sin förenämnda skrivelse den 30 augusti 1941.

Mot lantbruksstyrelsens beräkning av medelsbehovet under ifrågavarande anslag för nästa budgetår har jag i huvudsak icke något att erinra. I nuvarande läge synes dock det av styrelsen föreslagna elevbidraget vid utbildningskurser för ladugårdsskötare böra begränsas till 75 kronor. I anslutning härtill torde det för dylika kurser beräknade beloppet kunna ned sättas med 3,000 kronor till 39,000 kronor. De av hushållningssällskapens ombud ifrågasatta förändringarna är jag icke beredd att nu tillstyrka. Någon kurs för förrättningsmän vid täckdikningsföretag torde enligt vad jag inhämtat icke komma till stånd under innevarande budgetår. Det synes emellertid önskvärt, att en dylik kurs hålles under nästa budgetår. Jag vill därför förorda, att medel till av lantbruksstyrelsen föreslaget belopp nu beräknas härför. Då den vid innevarande budgetårs utgång uppkommande reservationen med hänsyn till att någon kurs för förrättningsmän vid täckdikningsföretag icke kommer att hållas under budgetåret kan beräknas till omkring 39,000 kronor, torde anslagsanvisningen kunna begränsas till $(154,950 - 3,000 - 39,000 =)$ i runt tal 113,000 kronor.

*Före-
draganden.*

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lägre lantbruksundervisning m. m.: Bidrag till särskilda utbildningskurser* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 113,000.

[45.] **29. Lägre lantbruksundervisning m. m.: Understöd åt elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter m. m., förslagsanslag.** För ifrågavarande ändamål har för budgetåret 1941/42 anvisats ett förslagsanslag av 375,000 kronor. Vid anslagsanvisningen förutsattes, att en skärpt behovsprövning skulle äga rum vid elevstipendiernas fördelning samt att även i övrigt största möjliga sparsamhet skulle iakttas vid anslaget begagnande. I fråga om bestämmelserna för anslaget användning hänvisas till statslagaren sid. 608.

Enligt beslut av 1939 års lagtima riksdag skulle från och med budgetåret 1940/41 i samband med omorganisationen av den fasta lägre lantbruksundervisningen (prop. nr 109; r. skr. nr 230) elevstipendierna utgå med avsevärt höjda belopp. Av statsfinansiella skäl beslöts emellertid vid 1940 års lagtima riksdag, att med genomförandet av höjningen skulle anstå tills vidare.

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *lantbruksstyrelsen* hemställt om ett anslag av 560,000 kronor för nästa budgetår. Med skrivelsen har styrelsen överlämnat *dels* en framställning av *styrelsen för svenska lantmannaskolornas lärarförening*, vari föreslagits, att stipendierna till elever vid lantmannaskolor måtte under budgetåret 1942/43 utgå med de vid 1939 års lagtima riksdag beslutade beloppen eller 60 kronor för månad till synnerligen obemedlade, 40 kronor till obemedlade och 20 kronor till mindre bemedlade elever, *dels ock* en framställning från *Stockholms läns och stads hushållningssällskap*, däri hemställts om sådan ändring i bestämmelserna om elevunderstöd, att dylika även kunde utgå åt elev vid tre-månaders fjäderfäskötarkurser. Av lantbruksstyrelsens skrivelse inhämtas bland annat följande.

Lantbruksstyrelsen har föreslagit sådan ändring i gällande bestämmelser, att stipendier till elever vid lantmanna- och lantbruksskolor, driftsledar- och handelsträdgårdsmästarkurs i Alnarp, trädgårdskurs vid folkhögskola, kurs för ladugårdsskötare och fjäderfäskötarkurs samt hovbeslagskursen i Alnarp finge utgå med de av styrelsen för svenska lantmannaskolornas lärarförening angivna beloppen samt att till elev vid lantbruksskola, trädgårdsskola och lägre mejeriskola finge för varje årskurs utgå stipendier med 75, 150 och 250 kronor i respektive behovsgrader. Med hänsyn till de ekonomiska konsekvenserna har lantbruksstyrelsen icke ansett sig för närvarande böra förorda någon ändring i grunderna för utdelande av understöd åt eleverna vid mejeriskolan i Alnarp. Icke heller föreslås någon ändring i understödet åt elever vid fast småbrukarkurs med särskilt antagna elever eller till elever vid husmoderskurs och specialkurs med särskilt antagna kvinnliga elever. Lantbruksstyrelsen har i anslutning till det anförda beräknat medelsbehovet för nästa budgetår till understöd åt olika elevkategorier på följande sätt:

Elever vid lantbruksskolor	kronor	36,000
» » lantmannaskolor	»	235,000
» » lanthushållsskolor	»	230,000
» » trädgårdsskolor	»	14,500
» » trädgårdskurser vid folkhögskola och vid handels- trädgårdsmästarkursen i Alnarp	»	9,500
» » lägre mejeriskolor	»	5,000
» » mejeriskolan i Alnarp	»	5,000
» » driftsledarkursen i Alnarp	»	5,000
» » kurser för ladugårdsskötare	»	22,000
» » hovbeslagskursen i Alnarp	»	1,500
fast småbrukarkurs med särskilt antagna elever och elever vid husmoderskurs och specialkurs med särskilt antagna kvinnliga elever	»	2,000
» » fjäderfäskötarkurser vid Wiad	»	1,500
Summa kronor		567,000.

Lantbruksstyrelsen har funnit det sammanlagda medelsbehovet kunna begränsas till 560,000 kronor.

icke heller för nästa budgetår synes det statsfinansiella läget tillåta, att någon höjning vidtages av här ifrågavarande stipendier eller att nya kategorier elever beredas möjlighet att erhålla understöd av förevarande slag. Jag kan alltså icke tillstyrka de i sådant hänseende gjorda framställningarna. Under förutsättning att även under nästa budgetår en skärpt behovsprövning äger rum vid stipendiernas fördelning och att jämväl eljest största möjliga sparsamhet iakttages vid anslagets begagnande, torde enligt vad jag inhämtat från lantbruksstyrelsen medelsanvisningen under anslaget kunna bestämmas till 425,000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Före-
draganden.*

att till *Lägre lantbruksundervisning m. m.: Understöd åt elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter m. m.* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 425,000.

[46.] 30. **Lägre lantbruksundervisning m. m.: Bidrag till byggnadsarbeten vid lantmanna- och lanthushållsskolor, reservationsanslag.** Vid 1939 års lagtima riksdag beslöts, i samband med godkännandet av viss omorganisation av den lägre lantbruksundervisningen, att statsbidrag skulle lämnas till byggnadsarbeten vid lantmanna- och lanthushållsskolor. För bidragsverksamheten beräknades ett belopp av 600,000 kronor årligen skola bli behövt under en tid av 10 år. För budgetåret 1939/40 anvisades ett anslag av 300,000 kronor för ändamålet. I enlighet med den av 1939 års urtima riksdag behandlade besparingspropositionen, nr 79, har emellertid ett belopp av 100,000 kronor av detta anslag icke tagits i anspråk utan såsom besparing tillförts budgetutjämningsfonden. För vartdera av budgetåren 1940/

41 och 1941/42 har anslagsanvisningen för ifrågavarande byggnadsarbeten begränsats till 400,000 kronor. Beträffande bestämmelser för anslagets användning hänvisas till statsliggaren sid. 608.

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *lantbruksstyrelsen* hemställt om ett anslag av 1,600,000 kronor för budgetåret 1942/43. Styrelsen har härvid anfört i huvudsak följande.

Från huvudmännen för sex skolor föreligga för närvarande ansökningar om bidrag till byggnadsarbeten, kostnadsberäknade till sammanlagt omkring 3,170,000 kronor. Enligt vad *lantbruksstyrelsen* inhämtat äro ansökningar att förvänta från ytterligare tre skolor med begäran om bidrag till nybyggnader, representerande en sammanlagd byggnadskostnad av omkring 1,700,000 kronor. Efterfrågan på medel är således synnerligen stor. Med kännedom om det bristfälliga byggnadsbestånd, som lantmanna- och lant-hushållsskolorna i allmänhet förfoga över, synes det *lantbruksstyrelsen* angeläget, att den uppgjorda tioårsplanen icke alltför mycket förryckes. Med nuvarande anslag — 400,000 kronor för budgetår — skulle endast en skola årligen kunna erhålla statsbidrag till nybyggnader, vilket skulle medföra att ombyggnaden under en första tioårsperiod av cirka 25 lantmannaskolor och 20 lant-hushållsskolor skulle kräva mer än dubbelt så lång tid. Med hänsyn härtill anser styrelsen det nödvändigt att, om den genomförda omorganisatio-nen av den fasta lägre lantbruksundervisningen skall få avsedd verkan, anslaget till byggnadsarbeten vid lantmanna- och lant-hushållsskolorna trots det statsfinansiella läget höjes till det ursprungligen beräknade beloppet, 600,000 kronor. För att i någon mån kunna bereda de skolor, som redan inkommit med ansökningar om statsbidrag till nybyggnader, möjlighet att inom rimlig tid igångsätta de planerade byggnadsarbetena, vilket även torde vara av betydelse för beredande av arbetstillgång inom byggnadsbranschen, vill styrelsen ytterligare föreslå, att ett engångsbelopp å förslagsvis 1,000,000 kronor anvisas för ändamålet. Enligt styrelsens mening torde det också ha varit önskvärt, att förslagsvis 500,000 kronor av nämnda belopp hade kunnat disponeras redan under innevarande budgetår.

*Före-
draganden.*

Såsom framgår av det anförda har ifrågavarande anslag med hänsyn till det statsfinansiella läget under de senaste budgetåren bestämts till avsevärt lägre belopp än vad som ursprungligen avsetts. En följd härav har blivit, att den avsedda förbättringen och utvidgningen av lantmanna- och lant-hushållsskolorna betydligt fördröjts. Även om det i nuvarande läge kan ingiva betänkligheter att höja anslaget, anser jag likväl med hänsyn till den betydelse ifrågavarande skolor äga för hela landets jordbruk icke försvarligt att längre uppskjuta den av 1939 års lagtima riksdag beslutade förbättringen av skolornas lokaler. Jag förordar därför, att det av *lantbruksstyrelsen* för ändamålet äskade beloppet, 1,600,000 kronor, anvisas för nästa budgetår. I detta sammanhang torde jag få erinra därom, att Uppsala läns landsting i skrivelse den 20 november 1939 anhöll om högsta möjliga bidrag till de under åren 1936—37 uppförda skolbyggnaderna för lantmannaskolan i Jäl-la. I remissutlåtande den 11 mars 1940 tillstyrkte *lantbruksstyrelsen* ett bidrag av 204,000 kronor. Statskontoret förklarade sig i utlåtande den 15 juli 1940 icke ha något att erinra mot att anslag beviljades för ändamålet men ansåg, att anslaget kunde begränsas till 150,000 kronor. I samband med

behandlingen av förevarande anslag i 1941 års statsverksproposition uttalade jag, att jag icke för det dåvarande kunde tillstyrka något särskilt anslag till ifrågavarande skola. Enligt min mening synes det skäligt, att av det av mig nu förordade anslaget för ändamålet ställes till förfogande högst det av lantbruksstyrelsen tillstyrkta beloppet, 204,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lägre lantbruksundervisning m. m.: Bidrag till byggnadsarbeten vid lantmanna- och lanthushållsskolor* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 1,600,000.

[47.] **31. Trädgårdsundervisningen: Understöd åt lantbruksakademiens trädgårdsskola.** I särskilda skrivelser den 30 augusti respektive den 13 september 1941 ha *lantbruksstyrelsen* och *lantbruksakademien* hemställt, att ifrågavarande anslag måtte för nästa budgetår uppföras med samma belopp som för innevarande budgetår eller med 12,000 kronor.

Mot myndigheternas förslag har jag icke någon erinran. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Föredraganden.

att till *Trädgårdsundervisningen: Understöd åt lantbruksakademiens trädgårdsskola* för budgetåret 1942/43 anvisa ett anslag av kronor 12,000.

[48.] **32. Trädgårdsundervisningen: Understöd åt trädgårdsskolorna i mellersta och norra Sverige.** För ifrågavarande ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett anslag av 32,000 kronor, varav 16,000 kronor avsetts för trädgårdsskolan vid Adelsnäs i Östergötlands län och likaledes 16,000 kronor för trädgårdsskolan i Söråker i Västernorrlands län.

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *lantbruksstyrelsen* hemställt om oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår.

Då jag icke har något att erinra mot lantbruksstyrelsens förslag, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Föredraganden.

att till *Trädgårdsundervisningen: Understöd åt trädgårdsskolorna i mellersta och norra Sverige* för budgetåret 1942/43 anvisa ett anslag av kronor 32,000.

[49.] **33. Trädgårdsundervisningen: Bidrag till kurser i trädgårdsskötsel, reservationsanslag.** Ifrågavarande anslag är för budgetåret 1941/42 med hänsyn till en beräknad reservation av 2,000 kronor upptaget med 40,000 kronor. I fråga om anslagets användning hänvisas till statsliggaren sid. 609.

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *lantbruksstyrelsen* beräknat medelsbehovet för nästa budgetår till 40,000 kronor samt hemställt, att anslagsanvisningen med hänsyn till en påräknad reservation av 10,000 kronor måtte bestämmas till 30,000 kronor.

*Före-
draganden.*

Mot lantbruksstyrelsens förslag har jag icke något att erinra. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Trädgårdsundervisningen: Bidrag till kurser i trädgårdsskötsel* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 30,000.

[50.] **34. Trädgårdsundervisningen: Stipendier för högre utbildning i trädgårdsfacket, reservationsanslag.** För ifrågavarande ändamål är för budgetåret 1941/42 anvisat ett belopp av 1,200 kronor.

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *lantbruksstyrelsen* hemställt, att för nästa budgetår måtte under anslaget anvisas oförändrat belopp av 1,200 kronor, avsett att disponeras såsom stipendium till en begåvad yngling för bedrivande i utlandet av praktiska studier inom trädgårdsycket under ett år.

*Före-
draganden.*

Med biträdande av lantbruksstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Trädgårdsundervisningen: Stipendier för högre utbildning i trädgårdsfacket* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 1,200.

[51.] **35. Undervisning för i det mindre jordbruket deltagande män och kvinnor.** För innevarande budgetår är för detta ändamål uppfört ett anslag av 59,500 kronor. Beträffande bestämmelserna rörande anslagets användning hänvisas till statsliggaren sid. 610.

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *lantbruksstyrelsen* hemställt, att för nästa budgetår måtte anvisas oförändrat anslag av 59,500 kronor. Av styrelsens skrivelse inhämtas bland annat följande.

De med anslaget avsedda ändamålen föreslås av lantbruksstyrelsen skola tillgodoses på följande sätt:

	Beviljat för 1941/42 kronor	Föreslaget för 1942/43 kronor
Hushållningssällskapens undervisningskurser	46,800	57,000
Annan undervisning	9,700	750
Bidrag till byrån för jordbrukets ungdomsutbyte	3,000	—
Instruktionskurser för lokala ledare inom jordbrukar- ungdomens förbund	—	1,750
Summa kronor	59,500	59,500.

Styrelsen har i betraktande av de utav hushållningssällskapen anordnade undervisningskursernas stora betydelse ej blott för klarläggande av aktuella jordbruksspörsmål utan även för upplysning och propaganda för jordbruksdriftens anpassning efter nuvarande exceptionella förhållanden samt för livsmedlens rätta tillvaratagande och utnyttjande funnit det synnerligen önskvärt, att bidraget till ifrågavarande kurser höjdes med 10,200 kronor till 57,000 kronor. Bidraget till annan undervisning har nedsatts till 750 kronor med hänsyn till att bidrag till den av Nils Larsson i Dala bedrivna undervisningsverksamheten vid skånska lantbruksskolan icke längre behövde utgå från anslaget. Något bidrag till byrån för jordbrukets ungdomsutbyte har ej beräknats under anslaget, då byrån enligt vad styrelsen inhämtat på grund av tidsförhållandena tills vidare ämnade nedlägga verksamheten. Med hänsyn till vikten av att tillräckligt antal utbildade lokala ledare kunde ställas till ungdomsverksamhetens förfogande, icke minst för handledning av ungdomarna i den i nuvarande försörjningsläge betydelsefulla produktionen av livsmedel, har styrelsen beräknat 1,750 kronor till instruktionskurser för lokala ledare inom jordbrukarungdomens förbund.

Ehuru hushållningssällskapens undervisningskurser måste anses äga ej ringa betydelse i nuvarande försörjningsläge, kan jag likväl icke förorda, att för budgetåret 1942/43 anvisas högre belopp än 47,500 kronor till dylika kurser. För annan undervisning tillstyrker jag i enlighet med lantbruksstyrelsens förslag en medelsanvisning av 750 kronor. Slutligen torde såsom bidrag till instruktionskurser för lokala ledare inom jordbrukarungdomens förbund, för vilket ändamål medel icke upptagits under anslaget för löpande budgetår, böra ställas till förfogande 1,750 kronor eller samma belopp som utgick för ändamålet under budgetåret 1940/41.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat skulle anslaget för nästa budgetår behöva uppföras med $(47,500 + 750 + 1,750 =) 50,000$ kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Före-
draganden.*

att till *Undervisning för i det mindre jordbruket deltagande män och kvinnor* för budgetåret 1942/43 anvisa ett anslag av kronor 50,000.

E. Hästavel och boskapsskötsel m. m.

[52.] 1. Statens hingstdepåer och stuteri: *Avlöningar, förslagsanslag.* Jämlikt gällande grunder för redovisningen å riksstaten av totalisatormedlens specialbudget redovisas de för statens hingstdepåer och stuteri avsedda medlen å två särskilda anslag, det ena för avlöningar och det andra för omkostnader, båda av förslagsanslags natur. I riksstaten för innevarande budgetår äro anslagen uppförda med 257,800 respektive 155,000 kronor. Kungl. Maj:t har för statens hingstdepåer och stuteri fastställt dels den 26 maj 1939 personalförteckning (statsliggaren sid. 611), dels ock den 9 maj 1941 avlöningsstat och omkostnadsstat (statsliggaren sid. 611). Avlöningsstaten är av följande utseende:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	44,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	»	4,100
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	162,000
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän	»	1,600
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	31,200
6. Kristillägg, <i>förslagsvis</i>	»	8,300
7. Barntillägg, <i>förslagsvis</i>	»	6,600
Summa kronor		257,800.

Lantbruksstyrelsen har i skrivelse den 30 augusti 1941 gjort framställning angående anslag till avlöningar och omkostnader vid statens hingstdepåer och stuteri för nästa budgetår. Styrelsen har beräknat medelsbehovet för avlöningar till 261,100 kronor och för omkostnader till 248,500 kronor. Angående förslaget, som skulle innebära en höjning av avlöningsanslaget med 3,300 kronor och av omkostnadsanslaget med 93,500 kronor, må nämnas följande.

Avlöningar. Av det för avlöningar beräknade medelsbehovet, 261,100 kronor, avse 45,000 kronor avlöningar till ordinarie tjänstemän, 4,100 kronor arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 157,700 kronor avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, 1,600 kronor särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, 30,500 kronor rörligt tillägg, 16,300 kronor kristillägg samt 5,900 kronor barntillägg.

Ordinarieposten har upptagits med ett 1,000 kronor högre belopp än motsvarande post i avlöningsstaten för innevarande budgetår, beroende på beräknade förändringar i de ordinarie tjänstemännens löneklassplacering under nästa budgetår. Något belopp till bestridande av vikariatsersättningar har icke ansetts erforderligt under anslagsposten.

Under icke-ordinarieposten ha beräknats 148,965 kronor till avlöningar till extra ordinarie och extra personal, 4,700 kronor till ersättningar

åt två hovslagare, 450 kronor till vikarie för bokhållaren vid Flyinge och till skrivhjälp, 3,500 kronor till vikariatsersättningar samt tillhopa 75 kronor till ersättning åt hovslagarna vid depåerna och åt hushållerskan vid Flyinge hingstdepå och stuteri för mistad förmån av fri sjukvård. Sistnämnda ersättning utgår för innevarande budgetår från omkostnadsstaten.

Vardera av anslagsposterna rörligt tillägg och barn tillägg har med hänsyn till medelsåtgången för ändamålet nedsatts med 700 kronor.

Höjningen med 8,000 kronor av posten kristillägg beror på att dylikt tillägg beräknats efter 8 procent i stället för såsom i gällande stat efter 4 procent.

O m k o s t n a d e r. Det för omkostnader under nästa budgetår äskade beloppet, 248,500 kronor, utgör skillnaden mellan beräknade utgifter å 401,400 kronor och inkomster å 152,900 kronor.

Följande utgiftsposter ha beräknats ökade med sammanlagt 104,100 kronor, nämligen *reseersättningar* med 12,300 till 13,800 kronor, *bränsle* med 1,800 till 5,300 kronor, *furage* med 85,000 till 200,000 kronor, *byggnaders underhåll* med 2,500 till 17,000 kronor samt *häst- och fölinköp* med 2,500 till 35,000 kronor. Under återopande av bestämmelserna i kungörelsen nr 534/1941 angående bestridande av kostnader för avlöning enligt civila avlöningsreglementet och civila icke-ordinariereglementet har lantbruksstyrelsen under posten reseersättningar inräknat ersättningar med 12,000 kronor för stallpersonalens tjänsteresor till och från beskällarstationerna samt tjänstgöringstraktamenten till berörda personal under vistelse å beskällarstationen. Vidare ha under sagda post inräknats 300 kronor för tjänsteresor åt depåernas veterinärer. Rese- och traktamentsersättningar till stallpersonalen ha hittills bestritts från posten lantbeskällares underhåll. Då kostnaderna för stallpersonalens resor för innevarande budgetår beräknats uppgå till 12,000 kronor och då posten *lantbeskällares underhåll* upptagits med oförändrat belopp, innebär förslaget en reell ökning av posten med nämnda belopp, vilket motiverats med stegrade utstationeringspriser. Såsom skäl för höjningen av posten furage har anförts de stegrade foderpriserna. Vad beträffar uppräknningen av posterna byggnaders underhåll samt häst- och fölinköp har denna motiverats med höjda priser å byggnadsmaterialier respektive högre hästpriser. Utgiftsposterna *sjukvård m. m.*, *expenser*, *beklädnad*, *inventariers underhåll*, *jordbruket*, *hästskötarskola*, *hästsjukvård* samt *utskylter och utgifter i övrigt* ha upptagits med oförändrade belopp av respektive 1,000, 11,800, 14,000, 9,500, 10,000, 3,500, 1,500 och 21,000 kronor.

Av i n k o m s t p o s t e r n a ha följande poster höjts, nämligen *hyres- och arrendemedel samt såld grässkörd m. m.* med 100 till 31,000 kronor, *sålda hästar* med 5,500 till 43,000 kronor, *språngavgifter* med 100 till 62,500 kronor samt *inkomster i övrigt* — under vilken post stallpersonalens till 9,800 kronor beräknade andel i utgifterna för tjänstebeklädnad redovisas — med 4,900 till 16,400 kronor.

Lantbruksstyrelsens beräkning av medelsbehovet under nästa budgetår för avlöningar vid statens hingstdepåer och stuteri har icke givit mig anledning till erinran i vidare mån än att arvudet å 1,900 kronor till hushållerskan vid Flyinge hingstdepå och stuteri med hänsyn till de ökade levnadsomkostnaderna torde böra uppräknas med 100 kronor till 2,000 kronor samt att för kristillägg torde böra beräknas 24,500 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat bör ifrågavarande avlöningsanslag

Före-
draganden.

beräknas på följande sätt. Anslagsposten avlöningar till ordinarie tjänstemän torde i enlighet med förslaget böra upptagas med 45,000 kronor. Under arvodessposten bör beräknas ett belopp av $(4,100 + 100 =)$ 4,200 kronor och under kristilläggsposten ett belopp av 24,500 kronor. Övriga anslagsposter, avseende avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, rörligt tillägg och barntillägg, böra upptagas med föreslagna belopp av respektive 157,700, 1,600, 30,500 och 5,900 kronor. Avlöningsanslaget skulle i enlighet härmed behöva för nästa budgetår uppföras med $(45,000 + 4,200 + 157,700 + 1,600 + 30,500 + 24,500 + 5,900 =)$ 269,400 kronor.

Vad härefter beträffar omkostnadsanslaget synes detta, vid iakttagande av sträng sparsamhet samt med upptagande i foderstaterna av ersättningsfoder i den omfattning så finnes möjligt, kunna begränsas till 220,000 kronor. Stat för anslaget torde i sinom tid böra fastställas av Kungl. Maj:t.

Under förevarande punkt hemställer jag alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- 1) godkänna följande avlöningsstat för statens hingstdepåer och stuteri, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1942/43:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	45,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	»	4,200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	157,700
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän	»	1,600
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	30,500
6. Kristillägg, <i>förslagsvis</i>	»	24,500
7. Barntillägg, <i>förslagsvis</i>	»	5,900
Summa kronor		269,400;

- 2) till Statens hingstdepåer och stuteri: Avlöningar för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 269,400.

[53.] **2. Statens hingstdepåer och stuteri: Omkostnader, förslagsanslag.** Under återopande av vad jag under närmast föregående punkt anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

- att till Statens hingstdepåer och stuteri: Omkostnader för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 220,000.

[54.] **3. Hästavelns befrämjande, reservationsanslag.** För innevarande budgetår är för ändamålet upptaget ett reservationsanslag av 325,000 kronor, vilket enligt Kungl. Maj:ts beslut den 9 maj 1941 må disponeras för följande ändamål:

Hästpremieringen	kronor 219,000
Understöd åt hästavelsföreningar och för stamboksföring	
m. m.	» 100,000
Demonstration i hovvård och hovbeslag	» 6,000
Summa kronor 325,000.	

Beträffande övriga föreskrifter rörande anslagets användning hänvisas till statsliggaren sid. 613.

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *lantbruksstyrelsen* hemställt om oförändrat anslag av 325,000 kronor för nästa budgetår med samma fördelning å olika poster som för innevarande budgetår.

Jag torde vidare få anmäla, att *hushållningssällskapens ombud* i skrivelse den 30 september 1941 hemställt, att av tillgängliga totalisatormedel erforderliga belopp måtte ställas till förfogande för utdelande av skådepenningar vid hästpremieringar. Ombuden ha härvid framhållit, att den minskning av unghästarnas antal vid premieringsplatserna, som blivit en följd bland annat av att skådepenningarna från och med innevarande budgetår indragits, mycket försvårade bedömningen av hingstarna och fölstona med hänsyn till deras avelsvärde vid de med statsmedel understödda hästpremieringarna.

Med hänsyn till de svårigheter, som uppstått för hästpremieringsverksamheten genom indragandet av statens bidrag till skådepenningar, torde frågan om anvisande ånyo av medel för utdelande av skådepenningar böra tagas under övervägande. De medel, som kunna komma att erfordras för ändamålet, synas dock böra utgå från det belopp ur stuteriväsendets fond som ställes till Kungl. Maj:ts förfogande för diverse ändamål ägnade att främja hästaveln. Till denna fråga torde jag få återkomma under nästföljande punkt.

Med biträdande av *lantbruksstyrelsens* förslag hemställer jag alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Hästavelns befrämjande* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 325,000.

[55.] **4. Avsättning till stuteriväsendets fond, förslagsanslag.** I enlighet med beslut av 1941 års riksdag är för innevarande budgetår uppfört ett förslagsanslag till Avsättning till stuteriväsendets fond å 222,200 kronor, till storleken beräknat på så sätt, att för omföring till stuteriväsendets fond dis-

poneras ett belopp, motsvarande inflytande totalisatormedel, sedan för särskilda ändamål anvisade, av dylika medel utgående anslagsbelopp frånräknats.

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *lantbruksstyrelsen* i fråga om storleken av ifrågavarande anslag för budgetåret 1942/43 anfört i huvudsak följande.

Lantbruksstyrelsen förutsätter, att under budgetåret 1942/43 komma att i totalisatormedel inflyta omkring 1,000,000 kronor. I till Kungl. Maj:t avlåtna framställningar angående medelsbehovet under nämnda budgetår å stuteriväsendet berörande anslag har styrelsen hemställt om anvisande av anslag å tillhoppa 877,600 kronor för följande ändamål, nämligen

Stuteribyran i lantbruksstyrelsen:

Avlöningar	kronor	36,000
Omkostnader	»	7,000

Statens hingstdepåer och stuteri:

Avlöningar	»	261,100
Omkostnader	»	248,500
Hästavelns befrämjande	»	325,000

Summa kronor 877,600.

Vid bifall till vad lantbruksstyrelsen föreslagit skulle av den för budgetåret 1942/43 beräknade inkomsten av totalisatormedel återstå (1,000,000 — 877,600 =) 122,400 kronor, till vilket belopp avsättningsanslaget till stuteriväsendets fond sålunda skulle beräknas.

Av de medel, som tillföras stuteriväsendets fond, torde liksom tidigare visst belopp böra ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för tillgodoseende av vissa ändamål, ägnade att främja hästaveln. Sagda belopp har för löpande budgetår fixerats till 50,000 kronor, vilken summa ansetts vara tillräcklig för bestridande av utgifterna för vissa sedvanliga hästavelsändamål. Emellertid har chefen för Flyinge hingstdepå och stuteri föreslagit en medelsanvisning av 30,000 kronor att under budgetåret 1942/43 eller eventuellt budgetåret 1943/44 användas till inköp av två lämpliga varmblodiga hingstar i Tyskland. Till stöd för framställningen har depåchefen framhållit svårigheten att inom landet anskaffa ersättare för de två huvudbeskällarna vid Flyinge, av vilka den ene använts i 6 år och den andre i 3 år. Enligt depåchefens mening kunna båda utan olägenhet användas ytterligare minst 2 år. Styrelsen instämmer till alla delar i vad depåchefen sålunda anfört och förordar alltså, att 30,000 kronor anvisas för berörda inköp.

För tillgodoseende av diverse ändamål, ägnade att främja hästaveln, torde följaktligen under budgetåret 1942/43 till Kungl. Maj:ts förfogande böra ställas ett belopp av 80,000 kronor, varav förslagsvis högst 30,000 kronor för inköp för Flyinge hingstdepå och stuteris räkning av två varmblodiga hingstar i Tyskland.

*Före-
draganden.*

Jag har tidigare tillstyrkt, att av totalisatormedel skulle under budgetåret 1942/43 för nedan angivna ändamål utgå följande belopp:

Stuteribyrån i lantbruksstyrelsen:

Avlöningar	kronor	37,000	
Omkostnader	»	7,000	kronor 44,000
Statens hingstdepåer och stuteri:			
Avlöningar	kronor	269,400	
Omkostnader	»	220,000	» 489,400
Hästavelns befrämjande			» 325,000
			Summa kronor 858,400.

Då i totalisatormedel under budgetåret 1942/43 kunna beräknas inflyta 1,000,000 kronor, torde i överensstämmelse med vad sålunda föreslagits anslaget för avsättning till stuteriväsendets fond bära för samma budgetår upptagas till förslagsvis (1,000,000 — 858,400 =) 141,600 kronor.

Av de medel, som sålunda tillföras stuteriväsendets fond, torde liksom tidigare visst belopp bära ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för diverse ändamål ägnade att främja hästaveln. Jag vill föreslå, att sagda belopp för nästa budgetår upptages till 80,000 kronor, därav förslagsvis 30,000 kronor bära avses till bidrag i enlighet med lantbruksstyrelsens förslag för inköp av två varmblodiga hingstar. Vidare torde möjlighet bära finnas för Kungl. Maj:t att efter den ytterligare utredning som må befinnas erforderlig disponera förslagsvis 30,000 kronor av angivna belopp å 80,000 kronor för utlämnande av statsbidrag till skådepenningar vid hästpremieringarna.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avsättning till stuteriväsendets fond* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 141,600.

[56.] **5. Nötboskapsavelns befrämjande: Befrämjande i allmänhet av nötboskapsaveln.** De med ifrågavarande anslag avsedda ändamålen tillgodoses under innevarande budgetår inom en kostnadsram av 300,000 kronor. Till täckande av kostnaderna har anvisats ett anslag av 175,000 kronor. Härjämte har förutsatts, att återstående utgifter eller 125,000 kronor skulle bestridas från medel, redovisade under fonden för svenska hornboskaps- och fåravelns förädling (se IX H. T. 1940 sid. 85). Beträffande bestämmelserna rörande ifrågavarande verksamhet hänvisas till statsliggaren sid. 615.

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *lantbruksstyrelsen* beräknat medelsbehovet för ifrågavarande verksamhet under nästa budgetår till 310,000 kronor, varav 265,000 kronor avses till tjurföreningsverksamhet, 35,000 kronor såsom bidrag till avelsföreningar för nötboskap för stamboksföring samt 10,000 kronor till bekämpande av ofruktsamhet hos svensk kullig boskap. Den föreslagna höjningen av anslaget hänför sig till en ökning av medelsbehovet för tjurföreningsverksamheten.

*Före-
draganden.*

De med förevarande anslag avsedda ändamålen torde även under budgetåret 1942/43 böra tillgodoses inom en kostnadsram av 300,000 kronor. Med hänsyn till det rådande statsfinansiella läget vill jag föreslå, att jämväl under nästa budgetår må för angivna ändamål användas visst belopp, förslagsvis 50,000 kronor, att utgå i första hand av avkastningen från fonden för svenska hornboskaps- och fåravelns förädling och, i den mån denna ej förslår, av fondens kapitalbehållning. Enligt en inom departementet verkställd beräkning skulle behållningen därigenom nedbringas i sådan omfattning, att den vid utgången av budgetåret 1942/43 kommer att uppgå till omkring 40,000 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat skulle under ifrågavarande anslag för nästa budgetår behöva anvisas (300,000 — 50,000 =) 250,000 kronor, vilket skulle innebära en höjning av anslaget med 75,000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nötboskapsavelns befrämjande: Befrämjande i allmänhet av nötboskapsaveln* för budgetåret 1942/43 anvisa ett
* anslag av kronor 250,000.

[57.] **6. Nötboskapsavelns befrämjande: Understöd åt kontrollföreningsverksamhet.** För detta ändamål har för budgetåret 1941/42 med hänsyn till en beräknad reservation av omkring 59,000 kronor å tidigare anvisade medel uppförts ett obetecknat anslag av 201,000 kronor. Beträffande bestämmelserna rörande anslagets användning hänvisas till statsliggaren sid. 615.

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *lantbruksstyrelsen* beräknat anslagsbehovet för ifrågavarande ändamål under budgetåret 1942/43 till 235,000 kronor. Styrelsen har härvid framhållit, att hushållningssällskapens behov av statsbidrag till kontrollföreningsverksamheten nedgått. Anledningen härtill har av styrelsen uppgivits vara den, att man övergått från kontroll av kreatursbesättning genom besök av kontrollassistent till kontroll genom provmjölkkningsringar, vilken kontrollform är avsevärt billigare. En dylik övergång vore emellertid enligt styrelsens mening icke till nackdel för verksamhetens ändamålsenlighet. Styrelsen har beräknat, att behovet av bidrag åt kontrollföreningar, avseende kontroll såväl genom besök av kontrollassistent som genom provmjölkkningsringar, kunde tillgodoses inom ramen av ett från 197,000 till 170,000 kronor nedsatt belopp samt att medelsbehovet för hushållningssällskapens övervakning av verksamheten genom överkontroll-assistenter kunde begränsas från 47,500 till 45,500 kronor. Kostnaderna för utarbetande och utgivande av berättelse över kontrollverksamheten ha beräknats till ett från 5,000 till 9,000 kronor förhöjt belopp. Denna höjning har föranletts av önskemålet att publicera avkastnings- och kalvningsuppgifter för samtliga under året kontrollerade kor, vilka äro mödrar till stamboksförd tjur. Kostnaderna för övervakning av kontrollföreningsverksamheten genom den i gällande bestämmelser om anordnande av kontroll över avelsbestämmingar av vissa nötboskapsraser omförmälda kontrollnämnden samt kost-

naderna för sammanträden inför nämnden med överkontrollassistenterna ha upptagits till samma belopp som för löpande budgetår eller 8,000 respektive 2,500 kronor. Vid kostnadsberäkningen har lantbruksstyrelsen förutsatt, att även för budgetåret 1942/43 intill 12,000 kronor finge disponeras ur fonden för svenska hornboskaps- och fåravelns förädling. Till samtliga med anslaget avsedda ändamål har styrelsen sålunda ansett ett belopp av $(170,000 + 45,500 + 9,000 + 8,000 + 2,500 =)$ 235,000 kronor vara erforderligt för nästa budgetår.

Lantbruksstyrelsens beräkning av medelsbehovet för ifrågavarande ändamål under budgetåret 1942/43 har icke givit anledning till någon erinran från min sida. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Före-
draganden.*

att till *Nötboskapsavelns befrämjande: Understöd åt kontrollföreningsverksamhet* för budgetåret 1942/43 anvisa ett anslag av kronor 235,000.

[58.] **7. Svinavelns befrämjande.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 35,000 kronor. Beträffande bestämmelserna för ifrågavarande verksamhet hänvisas till statsliggaren sid. 616.

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *lantbruksstyrelsen* förordat, att statsmakternas åtgärder till svinavelns befrämjande under 1942 måtte vidmakthållas i enahanda omfattning som under 1941, samt hemställt om en medelsanvisning av 37,000 kronor för ändamålet.

Med hänsyn till bidragsverksamhetens omfattning under de senaste åren samt till nuvarande statsfinansiella läge torde anslagsanvisningen för nästa budgetår böra begränsas till samma belopp som för innevarande budgetår eller 35,000 kronor.

*Före-
draganden.*

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Svinavelns befrämjande* för budgetåret 1942/43 anvisa ett anslag av kronor 35,000.

[59.] **8. Fåravelns befrämjande.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 28,000 kronor, varav 17,000 kronor avsetts till statsbidrag till bagghållning, baggföreningar, fåravelsstationer och fårsambeten samt återstoden eller 11,000 kronor till forsknings- och försöksverksamhet vid institutet för husdjursförädling. Beträffande de närmare bestämmelserna rörande anslagets användning hänvisas till statsliggaren sid. 617.

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *lantbruksstyrelsen* hemställt, att ifrågavarande anslag för nästa budgetår måtte uppföras med ett till 32,000 kronor förhöjt belopp. Anslagsökningen, 4,000 kronor, är till ett belopp av 3,000 kronor föranledd av att styrelsen räknat med ökade anspråk på medel till statsbidrag för fårsambeten och andra i gällande reglemente för med statsmedel understödda åtgärder till fåravelns främjande omförmälda ändamål.

I anledning av en utav institutet för husdjursförädling hos lantbruksstyrelsen gjord ansökning har styrelsen vidare förordat en höjning med 1,000 kronor av det till forsknings- och försöksverksamhet avsedda bidragsbeloppet, varigenom institutet skulle beredas möjlighet att utbetala dyrtidstillägg med 900 kronor åt den person, som handhade verksamheten, och med 100 kronor åt dennes biträde.

I detta sammanhang torde jag få anmäla, att statens industrikommission med skrivelse den 5 maj 1941 överlämnat ett av en särskild av kommissionen tillsatt kommitté, den s. k. *ullproduktionsutredningen*, utarbetat betänkande med förslag till åtgärder för befrämjande av en ökad inhemsk produktion av ull. I betänkandet ha bland annat framlagts vissa förslag åsyftande en utökad medverkan från statens sida i form av bidrag för fårskötselns rationalisering. Sålunda har utredningen föreslagit vissa ändringar i gällande bestämmelser för statsbidrag till fårsambetesföreningar. Enligt de nuvarande bestämmelserna kunna dylika bidrag utgå till föreningar med minst 10 medlemmar, vilkas fårbesättningar bestå av tillhoppa minst 250 får och lamm. Bidragen utgöras dels av organisationsbidrag med högst 500 kronor för förening och dels av årsbidrag med högst 300 kronor under året efter det, varunder organisationsbidrag blivit beviljat, och högst 200 kronor under vart och ett av de därpå närmast följande båda åren. Utredningen har ansett, att kravet på antalet får och lamm i en sambetesförening i vissa fall borde kunna sänkas till 100. Där sambetet avsåge ett område med naturligt eller annat stängsel av fullgod beskaffenhet (exempelvis en ö eller ett på lämpligt sätt inhägnat område), bleve kostnaderna för fårens skötsel under betesperioden nämligen likväl så små, att även en så liten sambetesförening kunde anses äga de nödiga ekonomiska förutsättningarna. Då sambetningen vore avsedd att bedrivas genom vallning (exempelvis i fjälltrakterna), varvid en särskild fårskötare borde finna full sysselsättning, har utredningen däremot ansett, att kravet på att antalet får och lamm i sambetesföreningen skulle uppgå till minst 250 stycken, alltså borde bibehållas. Utredningen har vidare föreslagit, att bidrag med 25 procent av kostnaderna för transporten av får och lamm till och från de av vederbörande förening anordnade sambetena skulle kunna lämnas. För närvarande kunna årsbidragen till sambetesförening utgå endast för tre år. Utredningen, som ansett denna tid för kort, har förordat, att tiden för årsbidragens utgående utsträcktes ytterligare två år, d. v. s. till det fjärde och femte året efter det, varunder organisationsbidrag blivit beviljat. Bidraget under vart och ett utav dessa båda sista år borde emellertid kunna sättas så lågt som till 100 kronor, varigenom även skulle vinnas, att föreningarna på ett mera successivt sätt finge börja lita till sina egna ekonomiska resurser. Slutligen har utredningen ifrågasatt, att bidrag till fårsambetesföreningar, vilka bidrag enligt gällande bestämmelser skola utdelas av Kungl. Maj:t på framställning, som ingives genom lantbruksstyrelsen, borde beviljas av hushållningssällskapen, vilka i så fall mera allmänt torde komma att ägna verksamheten ett större intresse.

Utredningen har även framhållit, att enligt gällande bestämmelser bagghållningsbidrag endast kunde utgå för bagge, som vid besiktning blivit godkänd för intagande i riksstambok över avelsfår. Inom vissa delar av Gotlands län och särskilt på Fårö kunde emellertid detta villkor sällan uppfyllas. De gotländska fåren vore nämligen särskilt svåra att hålla inom stängsel, och då de därjämte ginge ute nästan hela året om, bleve en noggrann kontroll över deras avel mycket försvårad. Icke desto mindre vore baggarna av ifrågavarande ras ofta av en god beskaffenhet och deras användande syntes därför icke i övrigt strida mot grunderna för de med statsmedel understödda åtgärderna till fåravelns främjande. Utredningen har därför föreslagit, dels att bagghållningsbidrag, då särskilda omständigheter därtill föranledde, skulle kunna utdelas även för annan bagge än sådan, som blivit godkänd för intagande i riksstamboken, dels ock att grunderna för åtnjutande av bidrag i sådant fall skulle fastställas av lantbruksstyrelsen.

För genomförandet av de nu angivna förslagen har utredningen ansett en ytterligare medelsanvisning av 5,000 kronor vara erforderlig under anslaget till fåravelns befrämjande.

Lantbruksstyrelsen, statens livsmedelskommission, statens hemslöjdsråd och hushållningssällskapens ombud ha i huvudsak tillstyrkt förenämnda förslag, medan *statskontoret* och *statens industrikommission* avstyrkt desamma.

Hemslöjdsrådet har ansett, att det skulle i hög grad främja fåraveln på de mindre jordbruken, om hemslöjdsförening eller enskild person i samverkan med hemslöjdsföretag kunde i samråd med vederbörande hushållningssällskap erhålla bidrag till organisation av sambeten, eventuellt stängsel- och frakthjälp, även om fårens antal ej uppginge till 100 och sambetesförening ej hunnit ordnas i enlighet med förslaget.

Lantbruksstyrelsen har beträffande de föreslagna bestämmelserna om statsbidrag till fårsambetesföreningar yttrat:

Vad ullproduktionsutredningen föreslagit rörande ändring av grunderna för bidrag till fårsambetesföreningar, avseende att bidrag må utgå även till sådan förening med minst 100 får, vill styrelsen tillstyrka. Då sådan förening i allmänhet torde medföra lägre såväl organisations- som årskostnader än en förening med minst 250 får, synas bidragsbeloppen för dylika mindre fårsambetesföreningar böra bestämmas till lägre belopp. Förslagsvis synes organisationsbidraget i sådant fall böra bestämmas till 300 kronor samt årsbidraget till 200 kronor under året efter det, varunder organisationsbidraget beviljats, samt 100 kronor under vart och ett av de därefter följande två åren. Utredningens förslag i övrigt, i vad de avse sambetesföreningar, anser sig styrelsen icke kunna tillstyrka. Anordningen med bidrag till sambetesföreningar för får är ännu icke prövad. Organisationsbidrag till dylika föreningar beviljades första gången under år 1940 till två föreningar, och innevarande år har sådant bidrag tilldelats ytterligare tre föreningar. Vad förslaget om särskilt fraktbidrag beträffar, må erinras därom, att fraktkostnaderna torde få inräknas i de kostnader, vartill årsbidrag utgår. Därest årsbidraget i sådana fall, där man måste räkna med betydande fraktkostnader, blir otillräckligt, synes i stället sagda bidrag böra höjas och utgå med viss procent av årskostnaden, dock högst till visst belopp per förening. Sådan änd-

ring bör dock anstå, tills erfarenhet vunnits rörande verkningarna av nu gällande grunder.

*Före-
draganden.*

Av ullproduktionsutredningen föreslagna ändringar i bestämmelserna rörande statsbidrag till fåravelns befrämjande i den mån de här av mig behandlats synas ändamålsenliga och torde i stort sett böra godtagas. Sålunda torde tiden för årsbidrag till sambetesförening böra utsträckas till fem år och bagghållningsbidrag kunna, då särskilda omständigheter därtill föranleda, utdelas även för annan bagge än sådan, som blivit godkänd för intagande i riksstamboken. I likhet med lantbruksstyrelsen anser jag, att bidragsbeloppen till fårsambetesföreningar med mindre än 250 får böra bestämmas till lägre belopp än bidragen till föreningar med större fårbesättningar. Vidare ställer jag mig tveksam beträffande lämpligheten av förslaget om bidrag till kostnaderna för transport av får till sambetena. Med genomförandet av förslaget i denna del torde böra få anstå tills större erfarenhet angående fårsambetena vunnits. Med hänsyn till de ökade anspråk på statsbidrag till fåravelns befrämjande, som kunna förväntas vid ett genomförande av de ändrade bestämmelserna, förordar jag, att anslaget till fåravelns befrämjande för nästa budgetår höjes med 3,000 kronor.

Då jag icke anser mig kunna biträda förslaget om höjning med 1,000 kronor av nu utgående statsbidrag till institutet för husdjursförädling, synes alltså ifrågavarande anslag för nästa budgetår böra uppföras med (28,000 + 3,000 =) 31,000 kronor. Sedan riksdagen fattat beslut i anslagsfrågan, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att i anslutning till de framförda förslagen meddela erforderliga författningsbestämmelser.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fåravelns befrämjande* för budgetåret 1942/43 anvisa ett anslag av kronor 31,000.

[60.] **9. Getavelns befrämjande.** Anslaget till getavelns befrämjande, vilket vid 1939 års lagtima riksdag förändrades från reservationsanslag till obetecknat anslag, upptogs för budgetåret 1939/40 med hänsyn till en beräknad reservation av 1,000 kronor med 2,700 kronor. För budgetåren 1940/41 och 1941/42 har anslag för ändamålet icke uppförts i riksstaten.

Kungl. Maj:t har den 23 maj 1930 utfärdat dels reglemente (nr 186) för med statsmedel understödda åtgärder till getavelns främjande, dels ock kungörelse (nr 187) angående statsbidrag för ändamålet, ändrad genom kungörelsen nr 557/1937. Av budgetära skäl har för åren 1933—1939 statens verksamhet till getavelns främjande begränsats, senast jämlikt kungörelsen den 26 maj 1939 (nr 234), varigenom förordnats, dels att bestämmelserna i förberörda reglemente och kungörelse skulle under nämnda år tillämpas allenast i viss angiven utsträckning, dels ock att verksamheten under sagda år skulle omfatta allenast bildande och upprätthållande av getavelsstationer. förande av riksstambok över getter samt utstationerande av avelsbockar.

Lantbruksstyrelsen har i skrivelse den 30 augusti 1941 hemställt om anslag för nästa budgetår till ifrågavarande ändamål med 3,000 kronor. Härvid har styrelsen anfört i huvudsak följande.

I skrivelse den 16 september 1940 angående förslag till anslagsäskanden hos 1941 års riksdag anförde styrelsen bland annat, att till getavelns befrämjande anvisade medel huvudsakligen tagits i anspråk till understöd av getavelsstationer i Norrland. Avelsmaterialet vid stationerna hade avsevärt förbättrats och goda avkastningsresultat uppnåtts. Efterfrågan på avelsgetter hade varit stor och väntades bli än större. Därest statens stöd skulle helt undandragas getaveln, kunde befaras, att avelsstationernas verksamhet komme att gå tillbaka, varigenom de uppnådda resultaten skulle äventyras. Medel för getavelns befrämjande borde därför anvisas för budgetåret 1941/42.

I sitt av riksdagen i förevarande del godkända utlåtande nr 1 uttalade jordbruksutskottet, att enligt utskottets mening ifrågavarande, för därav berörda bygder betydelsefulla anslag syntes böra ett kommande år ånyo uppföras i riksstaten.

Under återopande av skrivelsen den 16 september 1940 ävensom jordbruksutskottets förenämnda uttalande får lantbruksstyrelsen förorda, att anslag för nästa budgetår anvisas till getavelns befrämjande. Styrelsen håller före, att den för åren 1933—1939 genomförda begränsningen av statens verksamhet härutinnan bör gälla jämväl under år 1942. Med hänsyn härtill ävensom till den nuvarande budgetsituationen föreslår styrelsen, att anslagsbehovet beräknas till ett belopp av 3,000 kronor.

Jag finner mig med hänsyn till vad i ärendet förekommit icke böra framställa någon erinran mot lantbruksstyrelsens förslag om medelsanvisning till getavelns befrämjande under nästa budgetår. Den för åren 1933—1939 tillämpade begränsningen av statens verksamhet på förevarande område torde böra gälla även under 1942.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Getavelns befrämjande* för budgetåret 1942/43 anvisa ett anslag av kronor 3,000.

*Före-
draganden.*

[61.] **10. Fjäderfäavelns befrämjande.** Detta anslag, som under vissa villkor (statsliggaren sid. 618) tilldelats Sveriges fjäderfäavelsförening, är för innevarande budgetår uppfört med 36,000 kronor.

I en av lantbruksstyrelsen med skrivelse den 30 augusti 1941 överlämnad framställning bar *Sveriges fjäderfäavelsförening* anhållit om anslag för nästa budgetår med 41,400 kronor. Föreningen har å ena sidan räknat med ökat medelsbehov, nämligen för ålderstilllägg med 500 kronor till föreningens sekreterare, för löneförhöjningar med tillhopa 1,100 kronor till sekreteraren och två konsulenter på grund av stegrade levnadskostnader, för pensionsavgifter i svenska personalpensionskassan med tillhopa 4,500 kronor avseende kostnader för anslutning av sekreteraren, två konsulenter, kontorsbiträde och förman till nämnda kassa, för utgivande av föreningens tidskrift med 1,000 kronor samt för kostnader i övrigt med 300 kronor. Utgifterna för resor och

avelsstationsverksamhet ha å andra sidan beräknats minskade med tillhopa 2,000 kronor.

Lantbruksstyrelsen har förordat, att föreningens tjänstemän erhöles delaktighet i statens pensionsanstalt. Då föreningens avgifter till anstalten kunde beräknas till omkring 1,000 kronor och styrelsen i övrigt icke hade något att erinra mot föreningens anslagsäskanden, har styrelsen hemställt, att ifrågavarande anslag för nästa budgetår måtte höjas med 1,900 kronor till 37,900 kronor.

Statens pensionsanstalt har i remissutlåtande den 3 oktober 1941 anfört bland annat följande.

Befinnes statsunderstödd pensionering böra anordnas för föreningens befattningshavare, bör pensionsfrågan lösas genom att bereda befattningshavarna rätt till pension från statens pensionsanstalt. Anstalten anser sig i betraktande av vad lantbruksstyrelsen anfört rörande betydelsen för det allmänna av föreningens verksamhet m. m. icke längre böra motsätta sig, att hos föreningen fast anställda befattningshavare med full sysselsättning beredas pensionsrätt i anstalten.

Statskontoret har i utlåtande den 8 oktober 1941 yttrat i huvudsak följande.

Då det sparsamhetskrav, som tidigare föranledde anslagets begränsning till 36,000 kronor (se IX H. T. 1940 sid. 91), för närvarande gör sig gällande med ännu större styrka, finner sig statskontoret förhindrat att för ändamålet tillstyrka högre anslag för nästkommande budgetår än det, som anvisats å riksstaten för innevarande budgetår.

Statskontoret får tillika erinra om att ämbetsverket i utlåtande den 29 september 1937 över en framställning om anslag för budgetåret 1938/39 till fjäderfäavelns befrämjande uttalat, att anslaget till detta ändamål icke syntes ha ställts i relation till kostnaderna för tjänstemännens hos Sveriges fjäderfäavelsförening avlöningsförmåner. I anslutning härtill vill ämbetsverket anföra, att det i förevarande ärende berörda spörsmålet om ordnandet av vissa befattningshavares hos föreningen pensionering icke synes böra inverka på frågan om statsanslaget till föreningen.

*Före-
draganden.*

I nuvarande statsfinansiella läge anser jag mig icke kunna tillstyrka någon höjning av ifrågavarande anslag. Detta torde alltså även för nästa budgetår böra uppföras med 36,000 kronor. I ärendet framkomna förslag om ordnandet av pensionsfrågan för vissa befattningshavare hos föreningen torde böra anmälas för Kungl. Maj:t i annat sammanhang. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fjäderfäavelns befrämjande* för budgetåret 1942/43
anvisa ett anslag av kronor 36,000.

[62.] **11. Biskötselns befrämjande.** För innevarande budgetår är för detta ändamål anvisat ett anslag av 5,000 kronor. Beträffande bestämmelserna rörande anslagets användning hänvisas till statsliggaren sid. 618.

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *lantbruksstyrelsen* hemställt, att anslaget måtte upptagas med oförändrat belopp.

Lantbruksstyrelsens förslag föranleder icke någon erinran från min sida. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Före-
draganden.*

att till *Biskötselns befrämjande* för budgetåret 1942/43 anvisa ett anslag av kronor 5,000.

F. Veterinärväsendet m. m.

[63.] 1. **Veterinärhögskolan: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 484,300 kronor. Kungl. Maj:t har fastställt dels den 13 april 1939 personalförteckning för veterinärhögskolan (statsliggaren sid. 619), dels ock den 25 april 1941 följande avlöningsstat för högskolan:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 173,300
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	» 60,500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 196,000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 54,500

Summa kronor 484,300.

I skrivelse den 28 augusti 1941 har *styrelsen för veterinärhögskolan* hemställt, att ifrågasatta anslag måtte för budgetåret 1942/43 uppföras med 495,950 kronor. Högskolestyrelsen har härvid bland annat föreslagit förhöjning av det till högskolans bibliotekarie utgående arvodet från 3,000 till 4,500 kronor samt inrättande av en befattning såsom skrivbiträde i lönegrad Eo 4 vid patologisk-anatomiska avdelningen. Arvodesförhöjningen för bibliotekarien har motiverats med hänvisning till biblioteksarbetets vikt och omfattning samt till levnadskostnadernas stegring sedan tiden för det nuvarande arvodets fastställande. Såsom skäl för inrättande av en skrivbiträdesbefattning vid patologisk-anatomiska avdelningen har anförts de alltmer ökade skrivgöromålen på avdelningen. Beträffande beräkningen av de särskilda anslagsposterna må nämnas följande.

Under ordinarie posten har upptagits oförändrat belopp av 173,300 kronor.

Arvodesposten har föreslagits höjd *dels* med 1,500 kronor på grund av den ifrågasatta uppräknigen av bibliotekariens arvode, *dels ock* med 950 kronor till följd av beräknad ökning i medelsåtgången för vikariatsersättningar. Posten har alltså upptagits med $(60,500 + 1,500 + 950 =) 62,950$ kronor.

Under icke-ordinarie posten har uppförts ett belopp av 205,200 kronor, vilket jämfört med anvisningen för löpande budgetår innebär en höjning av posten med 9,200 kronor. Av höjningen hänföra sig 2,700 kronor till beräknade löneklassuppflyttningar, 2,800 kronor till avlöning åt det föreslagna

nya skrivbiträdet i lönegrad Eo 4 samt 3,700 kronor till ersättningar åt vikarier vid militärinkallelser och sjukdom. Kostnaderna för sistnämnda ersättningar ha nämligen med hänsyn till erfarenheterna från budgetåret 1940/41 ansetts böra höjas från 300 till 4,000 kronor.

Posten rörligt tillägg har beräknats till oförändrat belopp av 54,500 kronor.

I remissutlåtande den 27 september 1941 har *statskontoret* beträffande den föreslagna höjningen av arvodet till högskolans bibliotekarie anført, att statskontoret med hänsyn främst till omfattningen av bibliotekariens tjänstgöring men med beaktande jämväl av den höjning av allmänna lönenivån som förekommit sedan år 1939, då det nuvarande arvodet fastställdes, icke ville framställa någon erinran mot högskolestyrelsens framställning i denna del. I anledning av förslaget om inrättande vid patologisk-anatomiska institutionen av en skrivbiträdesbefattning i lönegrad Eo 4 har statskontoret erinrat om att högskolan för tillgodoseende av behovet av skrivhjälp vid sagda institution redan år 1939 erhållit en förstärkning av icke-ordinarieposten samt att sedan dess ett belopp av 1,000 kronor stode till förfogande för ändamålet. Statskontoret, som ansett, att tillräckliga skäl icke förefunnes för inrättande å ifrågavarande avdelning av en särskild skrivbiträdestjänst, har liksom tidigare avstyrkt framställningen härom. Högskolestyrelsens hemställan om att vid beräkandet av icke-ordinarieposten måtte upptagas ett till 4,000 kronor förhöjt belopp för avlönande av vikarier för den extra ordinarie vaktpersonalen under tjänstledighet för militärtjänstgöring och sjukdom har i så måtto biträfts av statskontoret, att ämbetsverket förordnat, att för ändamålet beräknades sammanlagt 2,000 kronor eller 1,700 kronor mer än för närvarande.

Jag torde vidare få anmäla, att *högskolestyrelsen* i särskild skrivelse den 28 augusti 1941 hemställt, att arvoden till rektors undervisningsbiträde, sysslomannen och 7 assistenter, vilka arvoden från och med den 1 juli 1941 i samband med avveckling av förut utgående dyrtidstillägg uppräknats till respektive 1,100, 6,300 och 5,600 kronor, måtte såsom kompensation för uteblivet kristillägg ytterligare uppräknas. I häröver avgivet utlåtande den 13 september 1941 har *statskontoret*, med hänvisning till de av 1940 års urtima riksdag (prop. nr 66; r. skr. nr 91) godkända grunderna för kristillägg, förklarat sig icke för närvarande kunna tillstyrka en förhöjning av ifrågavarande arvoden såsom kompensation för uteblivet kristillägg.

*Före-
draganden.*

I anslutning till vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor förordnat torde från och med nästa budgetår en befattning som sjukvårdare i lönegrad A 5 böra utbytas mot en tjänst som djurskötare i samma lönegrad, 2 befattningar som sjukvårdare i lönegrad A 7 utbytas mot 2 tjänster som förste djurskötare i samma lönegrad, 2 befattningar som värmeledningsskötare i lönegrad Eo 6 omändras till tjänster som eldare av 1:a klass i lönegrad A 6 samt en befattning som maskinist i lönegrad A 10 nedflyttas till tjänst som maskinist av

2:a klass i lönegrad A 9. I sammanhang härmed bör innehavaren av den nuvarande maskinistbefattningen uppföras på övergångsstat. I en vid personalförteckningen fogad anmärkning bör angivas, att maskinisttjänsten i lönegrad A 9 skall hållas obesatt, så länge den på övergångsstat uppförde maskinisten kvarstår i tjänsten.

Vad beträffar högskolestyrelsens hemställan om höjning av arvodet till högskolans bibliotekarie anser jag densamma böra tillmötesgå endast i så måtto, att arvodet höjes med 1,000 kronor till 4,000 kronor. Med hänsyn till de stegrade levnadskostnaderna torde vidare följande arvoden vid högskolan böra uppräknas från och med den 1 juli 1942, nämligen arvodet till sysslomannen från 6,300 till 6,700 kronor och arvoden till 7 assistenter från 5,600 till 5,900 kronor. Kostnadsökningen under avlöningsanslaget för sist angivna arvodesreglering uppgår till 2,500 kronor. I likhet med statskontoret kan jag icke tillstyrka, att medel äskas för anställande av ett extra ordinarie skrivbiträde vid patologisk-anatomiska institutionen. I övrigt föranleder högskolestyrelsens beräkning av anslagsbehovet för nästa budgetår ej andra erinringar från min sida än att anslagsposten avlöningar till ordinarie tjänstemän med hänsyn till 1941 års riksdags beslut rörande tjänstepensionsavdragens storlek synes kunna minskas med 1,000 kronor samt att för vikariatsersättningar under tjänstledighet vid militärinkallelser och sjukdom icke torde behöva räknas med större ökning av medelsbehovet under icke-ordinarieposten än med 1,700 kronor.

Med beaktande av vad jag i det föregående anfört skulle högskolans avlöningsstat för nästa budgetår komma att erhålla följande utseende.

Anslagsposten avlöningar till ordinarie tjänstemän torde å ena sidan böra ökas med 7,800 kronor på grund av överförandet å ordinarie stat av 2 eldarebefattningar i 6 lönegraden och å andra sidan minskas med 1,000 kronor till följd av den beslutade höjningen av tjänstepensionsunderlagen. Under ifrågavarande post bör alltså upptagas ett belopp av $(173,300 + 7,800 - 1,000 =)$ 180,100 kronor. Arvodesposten torde böra uppräknas med i runt tal 900 kronor för vikariatsersättningar, med 1,000 kronor för höjning av bibliotekariens arvode och med 2,500 kronor för reglering av arvoden till sysslomannen och 7 assistenter. I enlighet härmed bör posten bestämmas till $(60,500 + 900 + 1,000 + 2,500 =)$ 64,900 kronor. Det för innevarande budgetår till avlöningar åt övrig icke-ordinarie personal avsedda beloppet, 196,000 kronor, torde för nästa budgetår böra nedsättas till 192,600 kronor eller alltså med 3,400 kronor, vilket belopp utgör skillnaden mellan å ena sidan en minskning å 7,800 kronor på grund av förenämnda omändring av 2 eldarebefattningar samt å andra sidan ökningar å sammanlagt $(2,700 + 1,700 =)$ 4,400 kronor i anledning av beräknade löneklassförändringar för den nuvarande personalen och ökat medelsbehov för vikariatsersättningar. Slutligen synes posten rörligt tillägg böra uppföras med oförändrat belopp av 54,500 kronor.

Anslagsbehovet för nästa budgetår för avlöningar vid veterinärhögskolan skulle alltså utgöra $(180,100 + 64,900 + 192,600 + 54,500 =)$ 492,100 kronor.

vilket jämfört med medelsanvisningen för innevarande budgetår innebär en anslagsökning med 7,800 kronor.

Ny personalförteckning för veterinärhögskolan torde böra föreläggas riksdagen för godkännande.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

1) för veterinärhögskolan fastställa följande

Personalförteckning.		Lönegrad
Befattning	Tjänstemän å ordinarie stat.	
8 professorer	A	30
1 lärare i hovbeslag och läran om hovens sjukdomar ..	A	26
1 verkmästare	A	10
1 maskinist av 2:a klass	A	9
1 vaktmästare, tillika preparator	A	8
2 fodermarsker	A	7
2 förste djurskötare	A	7
1 kanslibiträde	A	7
1 ladugårdsförmän	A	7
3 vaktmästare	A	7
1 vaktmästare, tillika automobilförare	A	7
2 eldare av 1:a klass	A	6
1 djurskötare	A	5
1 port- och telefonvakt	A	5
1 vaktmästare	A	5

Tjänsteman å övergångsstat.

1 maskinist

A 10

Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än 20.

2 prosektorer

Eo 26

6 laboratorer

Eo 26;

Anm. Den på ordinarie stat upptagna befattningen som maskinist av 2:a klass skall hållas obesatt, så länge den på övergångsstat uppförde maskinisten kvarstår i tjänsten.

2) godkänna följande avlöningsstat för veterinärhögskolan, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1942/43:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis ..

kronor 180,100

» 64,900

3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	kronor 192,600
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 54,500
Summa kronor 492,100;	

3) till *Veterinärhögskolan: Avlöningar* för budgetåret 1942/
43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 492,100.

[64.] **2. Veterinärhögskolan: Omkostnader, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 68,500 kronor. Kungl. Maj:t har den 25 april 1941 fastställt omkostnadsstat för veterinärhögskolan samt stat för högskolans rörelse (statsliggaren sid. 620).

I skrivelse den 28 augusti 1941 har *styrelsen för veterinärhögskolan* hemställt, att ifrågavarande anslag måtte för nästa budgetår uppföras med ett till 98,400 kronor förhöjt belopp. Därvid har räknats med en ökning av utgiftsposten för expenser med 33,300 kronor eller till 117,000 kronor. Av ökningen belöpa 31,300 kronor å kostnader för bränsle och lyse, medan ett belopp av 2,000 kronor upptagits till följd av att Stockholms stad beslutat att ersättning skall utgå till gatukontoret för förbränning av kadaver vid Lövsta. Övriga utgiftsposter ha uppförts med oförändrade belopp. Då emellertid de särskilda uppbördsmedlen beräknats kunna ökas till 27,700 kronor eller med 3,400 kronor — varav 3,000 kronor falla å ersättning för bränsle, elektrisk ström m. m. samt 400 kronor (avseende hyresmedel) å diverse inkomster — stannar nettoökningen å omkostnadsstaten vid (33,300 — 3,400 =) 29,900 kronor.

I remissutlåtande den 27 september 1941 har *statskontoret* förklarat sig icke ha något att erinra mot högskolestyrelsens förslag till medelsanvisning.

Med hänsyn till vad i ärendet anförts vill jag förorda, att ifrågavarande omkostnadsanslag för nästa budgetår upptages med av högskolestyrelsen föreslaget belopp, 98,400 kronor. Sedan riksdagen beslutat i anslagsfrågan, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa stat för anslagets användning. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Före-
draganden.*

att till *Veterinärhögskolan: Omkostnader* för budgetåret
1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 98,400.

[65.] **3. Veterinärhögskolan: Materiel m. m., reservationsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 38,000 kronor. I fråga om anslagets användning hänvisas till statsliggaren sid. 621.

I skrivelse den 28 augusti 1941 har *styrelsen för veterinärhögskolan* gjort framställning om oförändrat anslag för nästa budgetår.

*Före-
draganden.*

I anslutning härtill hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Veterinärhögskolan: Materiel m. m.* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 38,000.

[66.] **4. Veterinärhögskolan: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek, reservationsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 4,500 kronor.

I skrivelse den 28 augusti 1941 har *styrelsen för veterinärhögskolan* hemställt, att anslaget för nästa budgetår måtte upptagas med 7,000 kronor. Styrelsen har härvid anført, att det syntes vara av synnerligen stor betydelse för högskolan att dess bibliotek, såsom det enda veterinärvetenskapliga fackbiblioteket i landet, kunde samla den litteratur, som vore nödvändig för att följa den snabba utvecklingen inom ifrågavarande område. Den beskärning av bokinköpsanslaget, som högskolan fått vidkännas alltsedan budgetåret 1939/40, samt den prisstegring, som därefter ägt rum å böcker och för bokbindning, hade tillhopa medfört, att åtskilliga större och viktigare bokinköp måst inställas och att biblioteket fått nöja sig med att försöka hålla tidskriftsserier obrutna.

I remissutlåtande den 27 september 1941 har *statskontoret* anført, att — även om den till stöd för anslagshöjningen anförda motiveringen ådagalagt behovet av att ökade medel ställdes till förfogande för här avsett ändamål — ämbetsverket dock med hänsyn till den fortskridande försämringen i det statsfinansiella läget, vilket påkallade ytterlig återhållsamhet i fråga om statens utgifter, icke ansåge sig böra tillstyrka en höjning av anslaget, vilket enligt statskontorets mening borde upptagas med oförändrat belopp.

*Före-
draganden.*

I likhet med statskontoret anser jag, att ifrågavarande anslag även för nästa budgetår bör uppföras med 4,500 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Veterinärhögskolan: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 4,500.

[67.] **5. Veterinärhögskolan: Stipendier.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 4,000 kronor.

I skrivelse den 28 augusti 1941 har *styrelsen för veterinärhögskolan* hemställt, att anslaget måtte uppföras med oförändrat belopp för nästa budgetår.

*Före-
draganden.*

Med biträdande av högskolestyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Veterinärhögskolan: Stipendier* för budgetåret 1942/43 anvisa ett anslag av kronor 4,000.

[68.] **6. Veterinärhögskolan: Inredning och utrustning, reservationsanslag.** I skrivelse den 18 juni 1938 anhöll *styrelsen för veterinärhögskolan*, att i samband med beviljandet av anslag för utförande av vissa ifrågasatta om- och tillbyggnadsarbeten vid veterinärhögskolan, bland annat avseende husdjursavdelningen, även måtte anvisas ett anslag av 38,000 kronor för anskaffande av lös inredning och instrumentell utrustning till de nya lokalerna. Härefter har högskolestyrelsen i skrivelse den 28 augusti 1941 — jämte det styrelsen hemställt om erforderlig medelsanvisning för bland annat omändring och utvidgning av husdjursavdelningens lokaler, ändring och utvidgning av försöksladugården samt uppförande av hönshus och kaninhus — förnyat sin framställning om anslag till kostnaderna för lös inredning och instrumentell utrustning, därvid styrelsen emellertid med hänsyn till de sedan 1938 inträffade kostnadsstegringarna beräknat berörda kostnader till 45,000 kronor.

I annat sammanhang denna dag förordar jag, att för nästa budgetår å kapitalbudgeten under statens allmänna fastighetsfond anvisas ett belopp av 35,000 kronor för utförande av vissa föreslagna omändrings- och utvidgningsarbeten avseende lokalerna vid veterinärhögskolans husdjursavdelning. Av den utav högskolestyrelsen för inredning och utrustning beräknade kostnadssumman, 45,000 kronor, belöpa enligt vad jag inhämtat 21,000 kronor å inredning, inventarier och apparatur för husdjursavdelningens lokaler. Med hänsyn till angelägenheten av att ifrågavarande lokaler snarast möjligt skola kunna utnyttjas för avsett ändamål, torde för nästa budgetår böra anvisas medel för inredning och utrustning av lokalerna. Ett anslag av 20,000 kronor synes vara tillräckligt för ändamålet.

*Före-
draganden.*

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Veterinärhögskolan: Inredning och utrustning* för
budgetåret 1942/43 anvisa ett *reservations-*
anslag av kronor 20,000.

[69.] **7. Veterinärinrättningen i Skara.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 13,500 kronor. Beträffande anslagets användning hänvisas till statsliggaren sid. 621.

I skrivelse den 20 september 1941 har *medicinalstyrelsen*, med överlämnande av en framställning i ämnet från styrelsen för veterinärinrättningen, innehållande bland annat förslag till ny stat för inrättningen, hemställt, att anslaget måtte för nästa budgetår höjas med 4,700 kronor till 18,200 kronor. Rörande statförslaget samt anslagsberäkningen må nämnas följande.

Utgifterna ha av veterinärinrättningens styrelse beräknats till för avlöningar 26,136 kronor och för omkostnader 13,330 kronor, eller tillhopa 39,466 kronor. Efter avdrag av särskilda uppbördsmedel å 17,905 kronor

skulle nettoutgiften sålunda utgöra (39,466 — 17,905 =) i runt tal 21,500 kronor.

Uppställningen av statförslaget skiljer sig från en för budgetåret 1940/41 föreslagen ny stat, som slutade å (22,904 + 8,610 — 18,105 =) i runt tal 13,500 kronor och varom i övrigt hänvisas till IX H. T. 1940 sid. 102, endast därutinnan, att en ny post, avseende kristillägg, upptagits. I förhållande till de i sagda stat upptagna beloppen innefattar förslaget för nästa budgetår följande ändringar. Posten dyrtidstillägg har höjts med 732 kronor till 6,000 kronor och den nya posten kristillägg har upptagits med 2,500 kronor, medförande höjning med 3,232 kronor av kostnaderna för avlöningar. Det för omkostnader föreslagna beloppet innebär en höjning med sammanlagt 4,720 kronor, därav med 250 kronor för bränsle, lyse och vatten, med 75 kronor för övriga expenser, med 1,000 kronor för underhåll av byggnader, med 250 kronor för inköp och underhåll av inventarier, med 600 kronor för skatter och onera samt försäkringsavgifter, med 740 kronor för foder, med 320 kronor för skogars och vägars underhåll samt med 1,485 kronor för diverse omkostnader; för nämnda ändamål ha sålunda föreslagits poster å respektive 1,000, 700, 3,000, 500, 2,300, 1,500, 1,200 och 3,000 kronor. Uppbördsmedlen, av vilka intressemedlen upptagits med ett 300 kronor högre belopp än i statförslaget för budgetåret 1940/41 men överskottet av instruktionssmedjans verksamhet beräknats nedgå med 500 kronor, ha upptagits med ett 200 kronor högre belopp än i statförslaget för budgetåret 1940/41. Såsom framgår av IX H. T. 1941 sid. 91 har emellertid vid anvisande av anslag till inrättningen för innevarande budgetår räknats med uppbördsmedel till ett 2,300 kronor högre belopp än enligt nyssnämnda förslag för budgetåret 1940/41.

I jämförelse med anslagsberäkningen för löpande budgetår innebär det nu framlagda statförslaget en ökning av avlöningarna med 2,500 kronor (kristillägg) och av omkostnaderna med i runt tal 3,000 kronor samt en minskning av uppbördsmedlen med 2,500 kronor.

Styrelsen för veterinärinrättningen har som skäl för anslagshöjningen anfört, att inrättningen hittills kunnat för täckande av driftunderskotten anlita en förefintlig kapitalbehållning utöver donationsfonderna — vilka sistnämnda inrättningen icke ägde förbruka — men att någon dylik behållning icke numera funnes att tillgå. Kapitalbehållningen hade egentligen varit avsedd för vissa grundförbättringar å institutionen och arrendegårdarna, vilka förbättringar sålunda år från år måst uppskjutas. Något ytterligare uppskov med byggnadsunderhållet kunde emellertid icke nu ifrågakomma.

Medicinalstyrelsen har framfört följande erinringar mot inrättningens statförslag: Posten till underhåll av byggnader syntes sålunda kunna begränsas till 2,300 kronor, om medel endast beräknades för byggnadernas nödtorftiga vidmakthållande. Posten till diverse omkostnader kunde vidare i anslutning till belastningen under budgetåret 1940/41 upptagas till 2,700 kronor. Omkostnaderna komme följaktligen att uppgå till 12,330 kronor. De särskilda uppbördsmedlen syntes styrelsen kunna beräknas till 20,205 kronor och netto-utgifterna alltså till 18,200 kronor.

Statskontoret har i remissutlåtande den 13 oktober 1941 anfört i huvudsak följande.

Medicinalstyrelsen har i kostnaderna för avlöningar till inrättningens personal inräknat ett belopp av 2,500 kronor till kristillägg. Utgifterna för sådant tillägg böra emellertid bestridas från det för samtliga befattningshavare under nionde huvudtiteln gemensamma anslaget till kristillägg. På grund härav torde de sammanlagda avlöningskostnaderna för budgetåret 1942/43

böra beräknas till 23,636 kronor i stället för, såsom medicinalstyrelsen föreslagit, 26,136 kronor.

Inrättningens omkostnader, vilka för innevarande budgetår beräknats till 10,355 kronor, har medicinalstyrelsen för nästa budgetår uppskattat till 12,330 kronor. Statskontoret anser sig icke kunna tillstyrka, att för annat ändamål än till bränsle, lyse och vatten avses högre belopp än som anvisats för budgetåret 1941/42. Enligt ämbetsverkets mening bör fördenskull ett belopp av 10,500 kronor vara tillräckligt för täckande av omkostnaderna under nästa budgetår.

Då statskontoret icke har något att erinra mot medicinalstyrelsens beräkning av inrättningens uppbördsmedel, skulle vid godkännande av vad statskontoret föreslagit anslaget för nästa budgetår böra uppföras med 13,900 kronor eller, i avrundat tal, 14,000 kronor.

Jag torde få erinra om att Kungl. Maj:t — sedan medicinalstyrelsen framlagt resultatet av vissa i ärendet verkställda undersökningar — genom beslut den 3 oktober 1941 bemyndigat mig att tillkalla högst fyra sakkunniga för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande veterinärinrättningens i Skara framtida användning och i samband därmed stående frågor. Ifrågavarande sakkunniga ha tillkallats den 16 oktober 1941. Utredningen torde emellertid icke kunna slutföras inom sådan tid, att proposition i ämnet kan föreläggas 1942 års riksdag. Anslag till veterinärinrättningen för nästa budgetår synes i anledning härav böra beräknas med utgångspunkt från att verksamheten under nämnda budgetår kommer att fortgå på i huvudsak samma sätt som under innevarande budgetår.

*Före-
draganden.*

Vad medelsbehovet angår torde såsom statskontoret anfört kostnaderna för kristillägg, i det framlagda statförslaget beräknade till 2,500 kronor, jämväl i fortsättningen böra bestridas från nionde huvudtitelns allmänna anslag för detta ändamål. Medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet i övrigt har icke givit mig anledning till annan erinran än att ett belopp av 11,330 kronor, eller 1,000 kronor mindre än vad styrelsen föreslagit, synes vara tillräckligt för täckande av omkostnaderna under budgetåret 1942/43. Jag förordar sålunda, att för nästa budgetår anvisas ett anslag av (18,200 — 2,500 — 1,000 =) 14,700 kronor till veterinärinrättningen i Skara. Med hänsyn till ovissheten i fråga om veterinärinrättningens framtida existens och inriktningen av dess verksamhet torde det icke vara erforderligt, att ny stat för inrättningen fastställles för nästa budgetår.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Veterinärinrättningen i Skara* för budgetåret 1942/43
anvisa ett anslag av kronor 14,700.

[70.] 8. **Statens veterinärbakteriologiska anstalt: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 424,200 kronor. Kungl. Maj:t har fastställt dels den 12 maj 1939 personalförteckning för statens veterinärbakteriologiska anstalt (statsliggaren sid. 623), dels ock den 9 maj 1941 följande avlöningsstat för anstalten:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	58,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	»	74,200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	»	256,000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	36,000
Summa kronor		424,200.

I skrivelse den 20 september 1941 har *medicinalstyrelsen*, med överlämnande av framställning i ämnet från *statens veterinärbakteriologiska anstalt*, beräknat medelsbehovet för ifrågavarande ändamål under nästa budgetår till 480,000 kronor. Beträffande innehållet i berörda handlingar må i övrigt nämnas följande.

Av det beräknade medelsbehovet, 480,000 kronor, avse 72,000 kronor avlöningar till ordinarie tjänstemän, 83,700 kronor arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 278,800 kronor avlöningar till övrig icke-ordinarie personal samt 45,500 kronor rörligt tillägg.

Under ordinarie posten, som höjts med 14,000 kronor, ha beräknats medel dels till en befattning som föreståndare för anstalten i lönegrad B 1 med 13,127 kronor, dels ock för löneklassuppflyttningar och postens avrundning med 873 kronor. Till motivering av förslaget om inrättande av föreståndarbefattningen i lönegrad B 1 har framhållits, att, därest i anledning av den utav 1941 års riksdag begärda utredningen i ämnet ändrade bestämmelser rörande anstaltens ledning skulle genomföras från och med nästa budgetår, föreståndarbefattningen borde tillsättas i samband därmed. I gällande avlöningsstat ha under icke-ordinarie posten upptagits 7,200 kronor som ersättning till den tillförordnade föreståndaren för anstalten, professorn vid veterinärhögskolan A. Hjärre. Nämda belopp är beräknat att motsvara summan av å ena sidan B-avdrag i lönegrad A 30 jämte därå belöpande rörligt tillägg och å andra sidan skillnaden mellan nettolönerna i lönegraderna B 1 och A 30. I övrigt avser det under ordinarie posten beräknade beloppet avlöningar för de å gällande personalförteckning upptagna ordinarie tjänsterna med undantag av dels en kontorsbiträdesbefattning, som enligt Kungl. Maj:ts beslut den 26 april 1940 tills vidare skall hållas obesatt i avvaktan på anstaltens omorganisation, dels ock en kontorsbiträdesbefattning, vars innehavare uppehåller extra ordinarie befattning i högre lönegrad.

Under arvodes posten ha upptagits 9,500 kronor till arvode åt en konsulent i svinsjukdomar, vilken befattningshavare anställts tills vidare under budgetåret 1941/42 jämlikt medgivande av 1941 års riksdag (prop. nr 287; r. skr. nr 410). Härjämte ha liksom för innevarande budgetår beräknats dels till arvoden tillhopa 68,440 kronor, nämligen arvoden å 480 kronor till en var av laboratorerna vid diagnostiska, serologiska och kastsjukelaboratorierna, å 8,100 kronor till en var av 5 assistenter och å 5,600 kronor till en var av 3 assistenter ävensom arvoden å respektive 4,000, 3,000 och 2,700 kronor till serumkontrollant, kemist och redogörare, dels ock till vikariatsersättningar 4,860 kronor samt till personliga arvodestillägg åt vissa assistenter 900 kronor.

Under icke-ordinarie posten ha beräknats dels 175,000 kronor för avlöningar åt extra ordinarie tjänstemän, dels 56,000 kronor för avlöningar åt extra tjänstemän, dels 36,800 kronor för avlöningar till övriga icke-ordinarie tjänstemän, dels 9,000 kronor för vikariatsersättningar, dels ock 2,000

kronor för övertidsersättningar m. m. De för *avlöningar åt extra ordinarie tjänstemän* beräknade medlen ha upptagits med ett 14,100 kronor högre belopp än i gällande avlöningsstat, vilken kostnadsökning fördelar sig med i runda tal 8,100 kronor å en laboratorsbefattning i lönegrad Eo 24, 3,600 kronor å en vaktmästarbefattning i lönegrad Eo 5 samt 2,400 kronor å beräknade löneklassuppflyttningar. Till motivering av förslaget om inrättande av en laboratorsbefattning i lönegrad Eo 24 har framhållits, att anstaltens tuberkulosavdelning sedan hösten 1939 föreståtts av en avdelningsföreståndare, som icke innehaft ordinarie eller extra ordinarie befattning vid anstalten utan endast varit avlönad med årligt arvode, för närvarande å 9,800 kronor, vilket belopp närmast avsetts skola motsvara avlöning till en tjänsteman i lönegrad Eo 26. Det syntes emellertid icke vara riktigt att endast med ett arvode avlöna innehavaren av en befattning, som förenades med så omfattande och ansvarsfulla arbetsuppgifter, som den, varom här vore fråga. En ändring av befattningen till tjänst i lönegrad Eo 24 skulle icke innebära ett föregripande av den planerade omorganisationen av anstalten. För *avlöningar till extra tjänstemän* har beräknats ett 36,100 kronor högre belopp än för innevarande budgetår. Härvid ha å ena sidan beräknats i runda tal dels 11,000 kronor för 4 befattningar som hästskötare i lönegrad Ex 5, dels 25,200 kronor för 11 befattningar som tekniska biträden i lönegrad Ex 1, dels ock 400 kronor för löneklassuppflyttningar. Å andra sidan har medelsbehovet för ändamålet ansetts kunna minskas med 500 kronor genom att sjukavdragen för de extra tjänstemännen beräknas öka med nämnda belopp. Det för *avlöningar till övriga icke-ordinarie tjänstemän* beräknade beloppet understiger medelsanvisningen för ändamålet under innevarande budgetår med 29,400 kronor. Härvid har å ena sidan räknats med en minskning om sammanlagt i runt tal 48,500 kronor genom att som förut omnämnts viss personal föreslagits inplacerad i löneplan, nämligen föreståndaren för anstalten (nu ersättning å 7,200 kronor), föreståndaren för tuberkulosavdelningen (nu arvode å 9,800 kronor), 11 tekniska biträden (nu arvoden å sammanlagt 25,212 kronor) samt 2 hästskötare (nu arvoden å sammanlagt 5,400 kronor), ävensom genom att avlöningar åt jordbruksarbetare minskats med 900 kronor. Å andra sidan har ett ökat medelsbehov om sammanlagt 19,100 kronor uppstått dels genom att arvodena till 1 jordbruksförman och 5 städerskor ansetts böra uppräknas med sammanlagt omkring 1,300 kronor till följd av de ökade levnadskostnaderna, dels genom att personalen å serologiska avdelningen ansetts böra utökas med 1 vaktmästare och 1 biträde, vilket medför en kostnad av 5,000 kronor, dels genom att personalen å avdelningen för kastsjuka och serodiagnostik ansetts böra utökas med 4 biträden samt tillfällig personal för en kostnad av sammanlagt 12,200 kronor och dels genom att för tillfälligt anställd personal och för postens avrundning beräknats sammanlagt 600 kronor. Det för *vikariatsersättningar* beräknade beloppet överstiger det för innevarande budgetår upptagna med 2,000 kronor. För *övertidsersättningar* har upptagits oförändrat belopp.

Statskontoret har i remissutlåtande den 6 oktober 1941 anført i huvudsak följande.

Då ett bifall till medicinalstyrelsens hemställan om anvisande av medel för avlöande av en föreståndare för anstalten med placering i lönegrad B 1 skulle innebära ett föregripande av den av riksdagen förordade utredningen rörande de under medicinalstyrelsen lydande laboratoriernas administration, måste statskontoret redan av denna anledning avstyrka sagda hemställan. Vid godkännande av statskontorets ståndpunkt härutinnan torde anslags-

posten avlöningar till ordinarie tjänstemän böra uppföras med 58,800 kronor i stället för, såsom medicinalstyrelsen föreslagit, 72,000 kronor. Ersättning till professor A. Hjärre, vilken för närvarande fullgör de administrativa åligganden, som enligt anstaltens instruktion ankomma på föreståndaren, torde nämligen liksom hittills böra utgå från posten avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.

Genom brev den 1 december 1939 har Kungl. Maj:t bemyndigat medicinalstyrelsen att — utan hinder av vad i anstaltens instruktion funnes stadgat angående föreståndarbefattningen — förordna legitimerade veterinären K. V. Hillermark att tills vidare såsom avdelningsföreståndare leda anstaltens tuberkulosavdelning. Då ifrågavarande anordning uppenbarligen är att betrakta såsom ett provisorium i avvidan på lösningen av spörsmålet om anstaltens administration, anser sig statskontoret av samma skäl, som anförts beträffande anstaltsföreståndaren, icke heller kunna understödja medicinalstyrelsens framställning om beredande av extra ordinarie anställning åt tuberkulosavdelningens föreståndare.

Statskontoret finner sig icke heller kunna biträda de av medicinalstyrelsen framförda förslagen om höjning av dels ersättningen till en vid anstalten anställd jordbruksförman dels ock lönerna till städerskorna vid anstalten, helst som ett bifall till dessa förslag skulle påkalla anslagsökning.

Vad angår medicinalstyrelsens hemställan, att medel måtte beräknas för avlöande av ytterligare personal vid anstalten, nämligen å serologiska avdelningen ett tekniskt biträde och en vaktmästare, å avdelningen för kast-sjuka och serodiagnostik 4 heltidsanställda kvinnliga biträden jämte viss tillfällig arbetskraft samt för anstalten i dess helhet 2 hästkötare ävensom tillfällig hjälp, förordar statskontoret i så måtto bifall härtill, att ämbetsverket tillstyrker, att anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, vilken post i gällande avlöningsstat är uppförd med 256,000 kronor, för nästa budgetår — med inräknande av förut omförd ersättning till professor Hjärre — höjes till 275,000 kronor.

Därest vad statskontoret sålunda föreslagit godkännes, bör rörligt tillägg icke beräknas för vare sig anstaltsföreståndaren eller föreståndaren för tuberkulosavdelningen. Anslagsposten rörligt tillägg synes vid sådant förhållande böra uppföras med 42,500 kronor i stället för, såsom medicinalstyrelsen ifrågasatt, 45,500 kronor.

*Före-
draganden.*

Den av 1941 års riksdag begärda utredningen rörande bland annat veterinär-bakteriologiska anstaltens administration torde icke kunna slutföras inom sådan tid, att därav föranledda förslag kunna föreläggas 1942 års riksdag. Med hänsyn härtill anser jag mig icke kunna biträda medicinalstyrelsens förslag om inrättande från och med nästa budgetår av en föreståndarbefattning i lönegrad B 1. Då någon höjning av posten avlöningar till ordinarie tjänstemän för beräknade löneklassuppflyttningar icke synes behöfelig, torde sålunda sagda post böra upptagas med oförändrat belopp av 58,000 kronor.

Mot medicinalstyrelsens förslag om beredande av medel under anslagsposten arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, för arvode åt en konsulent i svinsjukdomar synes intet vara att erinra. Arvudet torde dock med hänsyn till de ökade levnadskostnaderna böra bestämmas till 10,000 kronor. Av samma anledning torde de under arvodesposten upptagna 8 assistentarvoden böra uppräknas, 5 assistentarvoden från 8,100 kronor till 8,500 kronor och 3 assistentarvoden från 5,600 kronor till 5,900 kro-

nor. Uppräkningen av sistnämnda 8 arvoden skulle medföra en kostnadsökning under arvodesposten av 2,900 kronor. Nämnda post torde med hänsyn till det anförda böra uppföras med $(74,200 + 10,000 + 2,900 =)$ 87,100 kronor.

I enlighet med medicinalstyrelsens förslag vill jag förorda, att den nuvarande arvodesbefattningen som föreståndare för tuberkulosavdelningen omändras till en laboratorsbefattning i lönegrad Eo 24. Då under icke-ordinarieposten för innevarande budgetår upptagits arvode till ifrågavarande befattningshavare med 9,800 kronor, medför förslaget genomförande minskat medelsbehov under posten med $(9,800 - 8,100 =)$ 1,700 kronor. Under icke-ordinarieposten ha vidare bland annat beräknats medel för inplacering i löneplan för extra ordinarie eller extra tjänstemän av viss arvodesavlönad personal, för anställande av ytterligare personal vid anstalten — nämligen å serologiska avdelningen ett tekniskt biträde och en vaktmästare, å avdelningen för kastsjuka och serodiagnostik 4 heltidsanställda kvinnliga biträden jämte viss tillfällig arbetskraft samt för anstalten i dess helhet 2 hästkötare ävensom tillfällig hjälp — för beräknade löneklassuppflyttningar samt för vikariatsersättningar. För tillgodoseende av de mest trängande behoven i nu angivna hänseenden anser jag mig kunna tillstyrka, att icke-ordinarieposten ökas med 19,000 kronor. Med hänsyn till de stegrade levnadskostnaderna torde ett belopp av 800 kronor böra avses för uppräknings i vissa fall av arvoden, som fastställts av medicinalstyrelsen eller av anstalten. För avlöningar till övrig icke-ordinarie personal skulle i enlighet härmed för nästa budgetår behöva beräknas ett belopp av $(256,000 - 1,700 + 19,000 + 800 =)$ 274,100 kronor. Slutligen torde posten rörligt tillägg med beaktande av vad nu sagts böra upptagas med 43,500 kronor.

Anslagsbehovet för nästa budgetår till avlöningar vid statens veterinärbakteriologiska anstalt skulle alltså utgöra $(58,000 + 87,100 + 274,100 + 43,500 =)$ 462,700 kronor, vilket i förhållande till medelsanvisningen för innevarande budgetår innebär en höjning med 38,500 kronor.

Ny personalförteckning för anstalten torde böra föreläggas riksdagen för godkännande.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- 1) för statens veterinärbakteriologiska anstalt fastställa följande

Personalförteckning.

Befattning	Lönegrad
Tjänstemän å ordinarie stat.	
1 föreståndare	A 30
2 laboratorer	A 26
1 kontorist	A 9
1 vaktmästare, tillika preparator	A 8

Nionde huvudtiteln.

Befattning	Lönegrad
1 kanslibiträde	A 7
1 stallförman	A 7
1 tekniskt biträde	A 7
1 vaktmästare	A 7
5 kontorsbiträden	A 4

**Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad
än 20.**

1 laborator	Eo 26
1 konsulent	Eo 24
3 laboratorer	Eo 24
1 sekreterare	Eo 24;

2) godkänna följande avlöningsstat för statens veterinär-bakteriologiska anstalt, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1942/43:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	58,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> ..	»	87,100
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	»	274,100
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	43,500

Summa kronor 462,700;

3) till *Statens veterinärbakteriologiska anstalt*: Avlöningar för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 462,700.

[71.] **9. Statens veterinärbakteriologiska anstalt: Omkostnader, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 250,000 kronor. Kungl. Maj:t har den 9 maj 1941 fastställt omkostnadsstat för statens veterinärbakteriologiska anstalt (statsliggaren sid. 624).

I den under föregående punkt omförmälda skrivelsen har *medicinalstyrelsen*, med överlämnande av framställning i ämnet från *statens veterinärbakteriologiska anstalt*, hemställt, att ifrågavarande anslag för nästa budgetår måtte uppföras med 265,000 kronor, vilket i förhållande till medelsanvisningen för löpande budgetår innebär en ökning med 15,000 kronor. Angående beräkningen av medelsbehovet må nämnas följande.

I förhållande till de för innevarande budgetår upptagna beloppen ha tvenne poster beräknats minskade, nämligen lokalhyra med 500 till 5,500 kronor samt förbrukningsmaterialier med 24,000 till 60,000 kronor. Minskningarna

uppgå till sammanlagt 24,500 kronor. Å andra sidan ha följande poster föreslagits höjda, nämligen reseersättningar med 4,000 till 5,000 kronor, expenser med 4,000 till 35,000 kronor, inventarier och apparatur med 5,000 till 35,000 kronor, inköp och underhåll av laboratoriedjur med 20,000 till 90,000 kronor, omkostnader för Sättra lantbruk med 500 till 3,500 kronor samt diverse utgifter med 6,000 till 30,000 kronor. De föreslagna ökningarna uppgå till sammanlagt $(4,000 + 4,000 + 5,000 + 20,000 + 500 + 6,000 =)$ 39,500 kronor. Under posten sjukvård m. m. har upptagits oförändrat belopp av 1,000 kronor. I fråga om posten reseersättningar har framhållits, att konsulenten vid kastsjukelaboratoriet och konsulenten i svinsjukdomar på grund av verksamhetens intensifiering bleve nödsakade att i större omfattning än hittills företaga tjänsteresor. Højningen av posterna expenser, inköp och underhåll av laboratoriedjur, omkostnader för Sättra lantbruk samt diverse utgifter har motiverats med prisförhöjningar å bränsle, fodermedel m. m. Beträffande ökningen av posten inventarier och apparatur har anförts, att det ofta i verkligheten innebure en betydande besparing att nedlägga förhållandevis stora belopp på apparatur, då arbetet därigenom väsentligen underlättades.

Med hänsyn såväl till medelsåtgångens storlek under budgetåret 1940/41 — omkring 248,000 kronor — som till angelägenheten av att i nuvarande läge iakttaga största möjliga sparsamhet i de statliga utgifterna anser jag mig icke kunna förorda större höjning av ifrågavarande omkostnadsanslag än med 5,000 kronor. Anslaget torde sålunda för nästa budgetår böra upptagas med 255,000 kronor. Vad beträffar fördelningen av sistnämnda belopp å de olika anslagsändamålen torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att, sedan riksdagen beslutat i anslagsfrågan, fastställa omkostnadsstat för anstalten. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Före-
draganden.*

att till *Statens veterinärbakteriologiska anstalt: Omkostnader* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 255,000.

[72.] **10. Veterinärstaten: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 1,945,500 kronor. Kungl. Maj:t har den 9 maj 1941 för veterinärstaten fastställt dels personalförteckning (statsliggaren sid. 624), dels ock följande

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 1,570,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	» 15,000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	» 125,000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 235,500
Summa kronor 1,945,500.	

I skrivelse den 20 september 1941 har *medicinalstyrelsen* hemställt, att ifrågavarande anslag för nästa budgetår måtte uppföras med 1,970,000 kronor. Beträffande beräkningen av medelsbehovet må anföras följande.

Av det beräknade medelsbehovet, 1,970,000 kronor, avse 1,591,500 kronor avlöningar till ordinarie tjänstemän (24 länsveterinärer och 258 distriktsveterinärer å ordinarie stat samt 1 länsveterinärtjänst å övergångsstat), 32,000 kronor arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 108,000 kronor avlöningar till övrig icke-ordinarie personal samt 238,500 kronor rörligt tillägg.

Beträffande ordinarie posten är höjningen med 21,500 kronor föranledd av att styrelsen räknar med att 1939 års tjänsteförteckningssakkunnigas förslag (stat. off. utr. 1941: 17) om uppflyttning av länsveterinärerna från lönegrad A 22 till lönegrad A 24 kommer att genomföras från och med nästa budgetår. Styrelsen utgår vidare vid sin beräkning av denna post från att distriktsveterinärtjänsterna i Skara veterinärinrättnings och Mora distrikt ävensom en av riksdagen beviljad ny distriktsveterinärtjänst, vilken ännu ej tillsatts, liksom under innevarande budgetår hållas vakanta.

Av det under arvodesposten upptagna beloppet, 32,000 kronor, avse 10,800 kronor arvoden å 1,350 kronor till en var av 8 civila veterinärstipendiater samt 21,200 kronor vikariatsersättningar. Till motivering av höjningen med 17,000 kronor av denna post anföres, att under budgetåret 1940/41 enligt styrelsens utgiftsböcker utbetalats 21,450 kronor i vikariatsersättningar till civila veterinärstipendiater. I samband härmed föreslås en minskning med förenämnda belopp, 17,000 kronor, å icke-ordinarie posten, vilken är avsedd uteslutande för vikariatsersättningar till tillfälligt anställd personal.

Slutligen har posten rörligt tillägg med hänsyn till förslaget om höjd lönegradsplacering för länsveterinärerna uppräknats med 3,000 kronor till 238,500 kronor.

*Före-
draganden.*

Vad först angår 1939 års tjänsteförteckningssakkunnigas förslag om uppflyttning av de 24 å ordinarie stat upptagna länsveterinärtjänsterna från lönegrad A 22 till lönegrad A 24 torde, i anslutning till vad chefen för finansdepartementet denna dag förordar vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor, omförmälda tjänster böra från och med nästa budgetår upptagas i den högre lönegraden. Anslagsposterna avlöningar till ordinarie tjänstemän och rörligt tillägg torde i anledning av lönegradsuppflyttningen böra uppräknas med i runda tal 4,000 respektive 500 kronor. Förstnämnda post kan å andra sidan med hänsyn till 1941 års riksdags beslut rörande tjänstepensionsavdragens storlek minskas med i runt tal 7,800 kronor.

De under arvodesposten upptagna arvodena å 1,350 kronor till 8 civila veterinärstipendiater torde i betraktande av de stegrade levnadskostnaderna böra höjas från 1,350 till 1,450 kronor. Härav föranledd kostnadsökning uppgår till 800 kronor.

Då vad medicinalstyrelsen i övrigt föreslagit beträffande förevarande avlöningsanslag icke föranleder någon erinran från min sida, skulle avlöningsstaten för nästa budgetår komma att erhålla följande utseende.

Anslagsposten avlöningar till ordinarie tjänstemän bör uppföras med $(1,570,000 + 4,000 - 7,800 =)$ 1,566,200 kronor. För arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, samt för avlöningar till övrig icke-ordinarie personal torde böra beräknas $(15,000 + 800 + 17,000 =)$ 32,800 respektive $(125,000 - 17,000 =)$ 108,000 kronor. Vad slutligen beträffar pos-

ten rörligt tillägg synes för dylikt tillägg böra upptagas ett belopp av (235,500 + 500 =) 236,000 kronor.

Sammanlagt skulle sålunda under ifrågavarande anslag erfordras en medelsanvisning av (1,566,200 + 32,800 + 108,000 + 236,000 =) 1,943,000 kronor, vilket jämfört med medelsanvisningen för innevarande budgetår innebär en anslagsminskning med 2,500 kronor.

Ny personalförteckning för veterinärstaten torde böra föreläggas riksdagen för godkännande.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- 1) för veterinärstaten fastställa följande

Personalförteckning.

Befattning	Lönegrad
------------	----------

Tjänstemän å ordinarie stat.

24 länsveterinärer	A 24
258 distriktsveterinärer, lön enligt löneplan F	—

Tjänsteman å övergångsstat.

- 1 länsveterinär (i Dalarnas övre länsveterinärdistrikt) A 20;

- 2) godkänna följande avlöningsstat för veterinärstaten, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1942/43:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 1,566,200
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> »	32,800
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	» 108,000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 236,000

Summa kronor 1,943,000;

- 3) till Veterinärstaten: Avlöningar för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 1,943,000.

[73.] **11. Veterinärstaten: Omkostnader, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 28,000 kronor. Kungl. Maj:t har den 9 maj 1941 fastställt omkostnadsstat för veterinärstaten (statsliggaren sid. 627).

I den under föregående punkt omförmälda skrivelsen har *medicinalstyrelsen* hemställt om anvisande för nästa budgetår av ett omkostnadsanslag å 33,800 kronor. Angående innehållet i framställningen må anföras följande.

I förhållande till de för innevarande budgetår upptagna beloppen har posten sjukvård m. m. minskats med 1,000 kronor till 7,000 kronor samt posten reseersättningar ökats med 2,000 kronor till 22,000 kronor. Dessa förändringar ha motiverats med hänvisning till medelsåtgången för ändamålet under budgetåret 1940/41. Vidare har upptagits en ny anslagspost för expenser å 4,800 kronor. Vad beträffar denna post må erinras om att medicinalstyrelsen tidigare vid upprepade tillfällen gjort framställning om anvisande av medel för bestridande av länsveterinärernas kostnader för förhyrande av expeditiionslokal, tjänstetelefon, inventarier, böcker för diaries m. m. Dessa framställningar ha emellertid icke föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Med hänsyn till rådande statsfinansiella läge har styrelsen, enligt vad som framgår av förenämnda skrivelse, ansett sig böra avstå från tidigare gjorda framställningar såvitt dessa avsågo medelsanvisning för täckande av länsveterinärernas kostnader för förhyrande av expeditiionslokal och tjänstetelefon. Däremot har styrelsen förordat, att för nästa budgetår anvisas 200 kronor till en var av länsveterinärerna för bestridande av kostnader för amortering och underhåll av skrivmaskin, färgband, karbonpapper, skrivpapper, kuvert, häftapparat, förvaringspärmar för in- och utgående skrivelser, protokollsbok över utförda inspektioner, arkivskåp, tjänstestämplor, inköp i särskilda fall av exemplar av svensk författningssamling, telefonsamtal i tjänsten samt viss annonsering. Ifrågavarande utgifter, vilka under de senaste åren i samband med den avsevärda ökningen av länsveterinärernas expeditiionsgöromål alltmåra stegrats, borde enligt styrelsens mening icke rättvisligen åvila befattningshavarna i fråga.

Statskontoret har i remissutlåtande den 15 oktober 1941 anført bland annat följande.

I föreliggande framställning har medicinalstyrelsen begränsat sina tidigare rätt omfattande förslag till att avse allenast en mindre gottgörelse för vissa kontorsexpenser, som åsamkas ifrågavarande veterinärer i tjänsten såsom länsveterinärer, och har i sådant avseende hemställt om en årlig ersättning till en var av dessa veterinärer å 200 kronor. Statskontoret vill med hänsyn till den av styrelsen till stöd för sagda hemställan anförda motiveringen icke motsätta sig, att någon gottgörelse beredes omförmälda veterinärer för omhandlade expenser men anser för sin del, att åtminstone tills vidare den årliga expensersättningen bör kunna begränsas till 100 kronor till en var å ordinarie stat uppförd länsveterinär. Ämbetsverket förordar alltså, att den i förslaget till omkostnadsstat för nästkommande budgetår uppförda posten till expenser bestämmes till högst 2,400 kronor.

*Före-
draganden.*

Jag anser mig icke i nuvarande läge kunna tillstyrka förslaget om särskild gottgörelse till länsveterinärerna för vissa kontorsexpenser. Då medicinalstyrelsens framställning i övrigt icke givit mig anledning till erinran, får jag förorda, att under ifrågavarande omkostnadsanslag för nästa budgetår anvisas (28,000 — 1,000 + 2,000 =) 29,000 kronor. Sedan riksdagen fattat beslut i anslagsfrågan, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa ny omkostnadsstat för veterinärstaten.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Veterinärstaten: Omkostnader* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 29,000.

[74.] **12. Förekommande och hämmande av smittsamma husdjurssjukdomar: Karantänsanstalten i Haparanda för husdjur.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 3,100 kronor.

I skrivelse den 1 september 1941 har *medicinalstyrelsen* hemställt om oförändrat anslag för nästa budgetår.

I enlighet med medicinalstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Före-
draganden.*

att till *Förekommande och hämmande av smittsamma husdjurssjukdomar: Karantänsanstalten i Haparanda för husdjur* för budgetåret 1942/43 anvisa ett anslag av kronor 3,100.

[75.] **13. Förekommande och hämmande av smittsamma husdjurssjukdomar: Åtgärder mot tuberkulos hos nötkreaturen, förslagsanslag.** För innevarande budgetår är för ifrågavarande ändamål uppfört ett förslagsanslag av 1,700,000 kronor. Beträffande bestämmelser rörande anslagets användning hänvisas till statsliggaren sid. 628.

I skrivelse den 20 september 1941 har *medicinalstyrelsen* framlagt förslag rörande anslagsbehovet för budgetåret 1942/43. Styrelsen har föreslagit *dels* att för ifrågavarande ändamål uppföres ett oförändrat anslag å 1,700,000 kronor, *dels ock* att till hushållningssällskapens veterinärbakteriologiska laboratorier, vilkas driftkostnader för närvarande bestridas från förevarande anslag, upptages ett särskilt förslagsanslag å 96,000 kronor. Styrelsen har beträffande medelsåtgången å tuberkulosanslaget under det sistförflutna budgetåret anfört bland annat följande.

För budgetåret 1940/41 anvisades till åtgärder mot tuberkulos hos nötkreaturen ett förslagsanslag av 1,700,000 kronor. Enligt styrelsens räkenskaper förbrukades under sagda år 1,892,856 kronor 6 öre, vadan anslaget överskridits med 192,856 kronor 6 öre. Överskridandet får tillskrivas den medelsanvisning som jämlikt kungörelsen den 11 oktober 1940 (nr 868) angående statsbidrag för utrensning av tuberkulos inom vissa nötkreatursbesättningar ägt rum från anslaget. Att detta icke överskridits med större belopp beror på den omständigheten, att alla utbetalningar för sistberörda ändamål icke hunnit verkställas vid utgången av budgetåret 1940/41.

Medicinalstyrelsen har beräknat medelsbehovet under tuberkulosanslaget för budgetåret 1942/43, jämfört med det för innevarande budgetår godtagna, sålunda:

	1941/42 kronor	1942 43 kronor
I. Den kliniska tuberkuloskontrollen (c:a 225,000 djur)	850,000	700,000
II. Tuberkulinkontrollen (c:a 900,000 djur)	575,000	600,000
III. Åtgärder inom tuberkulosfria områden	105,000	140,000
IV. Utrensning av tuberkulos inom mindre besättningar	200,000	200,000
V. Åtgärder vid juver- och könstuberkulos.	40,000	60,000
Summa kronor	1,770,000	1,700,000.

Beträffande de verkställda anslagsberäkningarna har styrelsen anfört i huvudsak följande.

Anslutningen till den kliniska tuberkuloskontrollen har visat en fortgående minskning. Densamma utgjorde sålunda den 31 december 1938 253,842 djur, den 31 december 1939 252,855 djur och den 31 december 1940 cirka 225,000 djur. Kostnaderna för denna kontrollform äro således sjunkande. Man torde emellertid i stället ha att förvänta en stegring av anslutningen till den statliga kontrollen med tuberkulin. Sålunda undersöktes under år 1940 första gången med tuberkulin 174,000 nötkreatur, varav 31,600 inom numera tuberkulosfritt område. Den totala anslutningen till nämnda kontroll torde för närvarande utgöra cirka 1,000,000 nötkreatur.

I 16 § kungörelsen den 20 juni 1941 (nr 579) angående frivilligt bekämpande av tuberkulos hos nötkreatur angivet bidrag för varje till frivillig klinisk tuberkuloskontroll anslutet djur synes böra beräknas till 2 kronor per djur. Då detta belopp i sådana fall, då anslutningen till av ett hushållningssällskap anordnad klinisk kontroll är ringa, kan tänkas medföra mycket betungande avgifter för djurägarna, synes styrelsen böra bemyndigas att efter framställning medgiva hushållningssällskap viss nedsättning i avgifterna för vid statens veterinärbakteriologiska anstalt utförda undersökningar rörande förekomsten av tuberkulos i insända prov.

I överensstämmelse med uttalande av 1941 års riksdag (jordbr.utsk. utl. nr 57; r. skr. nr 293) synes viss ersättning böra införas på grund av det för respektive hushållningssällskap eller länsveterinär i 9 § kungörelsen nr 579/1941 införda åliggandet att föra förteckning över besättningar, anslutna till statlig kontroll med tuberkulin. Ersättningen torde förslagsvis böra upptagas till 10 öre per registrering, vari inberäknats kostnaderna för kort och lådor. Medicinalstyrelsen torde böra fördela medlen efter det antal registreringar som verkställts. I allt synas kostnaderna härför kunna beräknas till cirka 10,000 kronor, vilken summa inräknats i det för tuberkulinkontrollen avsedda beloppet, 600,000 kronor.

I fråga om anslaget till hushållningssällskapens veterinärbakteriologiska laboratorier har medicinalstyrelsen framhållit följande.

I betänkande den 22 januari 1941 har medicinalstyrelsen och lantbruksstyrelsen föreslagit en sådan omläggning av bidragen till den av hushållningssällskapen anordnade kliniska tuberkuloskontrollen, att statsbidrag utginge dels med visst belopp för varje till kontrollen anslutet djur, dels ock, där hushållningssällskap inrättat eget laboratorium, med visst laboratoriebidrag. För att möjliggöra en mera allmän bakteriologisk verksamhet vid nämnda institutioner utan att därvid belasta tuberkulosanslaget borde medel till detta bidrag enligt betänkandet anvisas å särskilt anslag. Anslaget har i betänkandet beräknats till 8,000 kronor till varje laboratorium. Mot

denna anordning har vid ärendets fortsatta behandling någon erinran icke framställts.

Då för närvarande finnas 12 av medicinalstyrelsen godkända veterinärbakteriologiska laboratorier, skulle för ifrågavarande ändamål erfordras 96,000 kronor för år. Dessa medel torde böra anvisas i form av förslagsanslag, enär antalet laboratorier kan tänkas öka.

Jag torde få erinra om att 1941 års riksdag godkänt nya bestämmelser för det statsunderstödda bekämpandet av tuberkulos hos nötkreaturen. Dessa bestämmelser ha trätt i kraft den 1 januari 1942. I samband härmed skall sådan omläggning beträffande grunderna för statsbidrag till hushållningssällskap för anordnande av klinisk tuberkuloskontroll vidtagas, att bidrag hädanefter utgår med visst av Kungl. Maj:t bestämt årligt belopp för varje till kontrollen anslutet djur över två års ålder och sålunda icke såsom för närvarande med hälften av de verkliga kostnaderna för verksamheten. Bestämmandet av storleken av bidraget för varje kontrollerat djur sammanhänger med frågan, huruvida särskilt anslag bör utgå till hushållningssällskapens veterinärbakteriologiska laboratorier, vilkas driftkostnader för närvarande bestridas från tuberkulosanslaget.

*Före-
draganden.*

I det av medicinalstyrelsen och lantbruksstyrelsen den 22 januari 1941 afgivna betänkandet angående det statsunderstödda bekämpandet av tuberkulos hos nötkreatur, vilket legat till grund för de föregående år beslutade ändringarna i grunderna för bekämpandet, föreslogs att särskilda bidrag skulle utgå till nämnda laboratorier. Som medicinalstyrelsen nu erinrat, avsågs med denna anordning att möjliggöra en mera allmän bakteriologisk verksamhet vid laboratorierna utan att därvid belasta tuberkulosanslaget. Föregående års riksdag godkände i princip, att laboratorierna skulle handha även andra uppgifter än sådana som sammanhånga med tuberkulosbekämpandet. De viktigaste uppgifterna för laboratorierna avsågos vara undersökningar i samband med bekämpandet av smittsam kastning och juverinflammationer hos nötkreatur ävensom bakteriologisk mjölkkontroll, köttkontroll och vattenkontroll. Ett ställningstagande till förslaget rörande direkta bidrag till laboratorierna uppsköts emellertid till 1942 års riksdag.

Vid den sålunda i princip beslutade utvidgningen av laboratoriernas verksamhet bör en omläggning av grunderna för statens bidrag till laboratorierna komma till stånd. Det kan nämligen icke anses riktigt att hädanefter låta dessa kostnader i sin helhet belasta tuberkulosanslaget. I stället vill jag förorda, att särskilda bidrag för ändamålet ställas till laboratoriernas förfogande samt att statsbidragen till det kliniska tuberkulosbekämpandet i motsvarande grad reduceras. Genom denna anordning möjliggöres också för Kungl. Maj:t att knyta bestämda villkor till statsbidragens erhållande och på så sätt öva visst inflytande över laboratoriernas verksamhet. Det föreslagna årsbeloppet å 8,000 kronor till varje laboratorium anser jag vara väl avvägt och kan alltså av mig tillstyrkas. För närvarande finnas veterinärbakteriologiska laboratorier inrättade vid 12 hushållningssällskap. Då jag förordar, att bidrag för nästa budgetår skall utgå till samtliga dessa